

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Tóth László

Karhatalom az Országgyűlésben

Tóth László
Karhatalom az Országgyűlésben

Tóth László

Karhatalom az Országgyűlésben

A Képviselőházi Őrség születésének története:
Kivezetések és kizárások a Parlamentben

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Budapest, 2023

Szakmai lektor
Parádi József

Kiadja a Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó
A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Karácsony Fanni
Olvasószerkesztő: Fülöp Éva, Kutas Éva
Korrektor: Bujdosó Hajnalka
Tördelőszerkesztő: Karácsony Fanni

Nyomdai kivitelezés: Gelbert ECO Print Kft.
Felelős vezető: Gellér Róbert

ISBN 978-963-531-860-5 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-861-2 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-862-9 (ePub)

© A szerző, 2023
© A kiadó, 2023

Minden jog védve.

Tartalom

Előszó	7
Bevezetés	11
Korrajz	15
Karhatalom alkalmazása az Országgyűlésben	19
Az 1910–1915-ös országgyűlés	25
<i>1912. május 22. – 1913. május 5.</i>	25
<i>1913. május 5. – 1914. április 21.</i>	62
Összegzés	73
Az őrség felállítása, szervezete	79
<i>Állomány</i>	80
<i>Öltözet</i>	83
<i>Személyi szervezés</i>	84
Zárszó	91
Utószó	93
Mellékletek jegyzéke	95
Felhasznált irodalom	98
Mellékletek	100

Vákátoldal

Előszó

1986-ban kezdtem meg a szolgálatot az akkori Belügyminisztérium Kormányőrségének állományában. Előtte elvégeztem a Kossuth Lajos Katonai Főiskolát. Biztonsági tisztként, helyszínbiztosító beosztásban dolgoztam 1990 tavaszáig. Május 2-án délelőtt még az Országház I. sz. kapujánál felügyeltem a beléptetést, amikor hívtak néhányunkat. Aznap délután kerültem biztonsági főtisztként személybiztosító beosztásba dr. Szabad György mellé. Gyuri bácsi (merthogy elvárta ezt a megszólítást) nemcsak az első, szabadon választott országgyűlés elnöke volt, hanem fantasztikus tudású történész akadémikus is. Nagyon sokat beszélünk történelmi kérdésekről, ezért örök hálával tartozom a sorsnak.

A rendszerváltást követően a BM-szervekben előírták a felsőfokú rendészeti végzettséget is, így kerültem a Rendőrtiszt Főiskola bünyügyi szakára 1992-ben. Mint minden diplomához, ehhez is kellett keresni egy jó, testhezálló témát szakdolgozatnak. Természetesen kikértem Gyuri bácsi véleményét is. Ő azonnal, határozottan rávágta, hogy a Képviselőházi Őrség megszületéséről írjak. Őszintén bevallottam neki, hogy én még csak nem is hallottam a Képviselőházi Őrségről. A válasza is ugyanolyan határozott volt: pont ezért! Az iránymutatás mellé segítséget is kaptam. Egyrészt az összes akkori könyvtáros, levéltáros mind az ő egykori tanítványa volt, másrészt elmondta, hogy a dolgot a reformkori országgyűlésnél kell elkezdenem.

A Rendőrtiszt Főiskolán maximálisan támogattak a témaválasztásban, mert ott is ismeretlen volt ez a terület. Annyira, hogy amikor a szakdolgozatot meg kellett védeni, nem a Rendőrtiszt Főiskolára kellett mennem, hanem az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karára. A bizottság elnöke Öry Károly professzor úr volt, aki gratulált az elvégzett munkámhoz. A védelem baráti beszélgetéssé vált. Ennyit a személyes motivációról.

A fenti, 1992–1994-ben született szakdolgozat képezi jelen kötet alapját. Azóta eltelt harminc év, mégsem kívánom megváltoztatni

a törzsszöveget, csupán néhány helyen tettem kiegészítéseket. A szakdolgozat írásakor még nem igazán volt szövegszerkesztő, főleg villanyírógéppel készült, szerényebb formázási és technikai lehetőségek mellett, mint most. Ám ez volt az első olyan munka, amely a karhatalom parlamenti alkalmazásával, a házelnök rendészeti jogkörével és a Képviselőházi Őrség történetével foglalkozott. Ezt azért is érdemes megjegyezni, mert például az Országgyűlésben, a Parlament épületében 1913-ig mindennemű karhatalmi feladatot a rendőrség látott el, s ezt a tevékenységét is fel kell tárni. Hogy miért? A tudománynak mindennel foglalkoznia kell a világban. Ebben a témában két tudományág is érintett: egyrészt a történettudomány, amely arra hivatott, hogy lejegyezze a történéseket, és feltárja az ezekből levonható összefüggéseket. Másrészt a rendészettudomány, amely a tapasztalatokra támaszkodva igyekszik válaszokat adni a szakma kihívásaira.

Korábban az Országos Rendőr-főkapitányság alá tartozó Köztársasági Őrezred látta el a személyvédelmi feladatokat, valamint a kijelölt objektumok védelmét. A Köztársasági Őrezred három szervezetet ismert el történelmi jogelődnek: a Testőrséget (nemesi testőrség, Magyar Királyi Testőrség stb.), a Koronaőrséget és a Képviselőházi Őrséget. Ebből a háromból a Képviselőházi Őrség története volt a legrövidebb, és létszáma a legszerényebb. Ettől függetlenül önálló, fegyveres szerv voltak. A már említett három jogelőd szervezet kutatásában, a fellelhető dokumentumok számában, tárgyi emlékekben nagy eltérések mutatkoznak. A Koronaőrségről, az országos koronaőrökről mint hivatalról, a feladataikról, szerepükről, tevékenységükről írtak mindazon könyvek, tanulmányok szerzői, akik a Szent Korona történetéről írtak. A Testőrségről is születtek tanulmányok, könyvek, hiszen történetükre vonatkozóan már Rákóczi idejéből is írásos emlékekkel rendelkezünk. Így tehát míg a Koronaőrség és a Testőrség történetéről sok dokumentum, adat, tárgyi emlék maradt ránk, hiszen több évszázados történelmük van, addig a Képviselőházi Őrségről alig van megfelelő mennyiségű és minőségű forrás. Ez ellentmondásnak tűnhet, hiszen rövid története a legújabb korhoz kötődik, ezen évszázadból pedig a levéltárak sok mindent megőriztek, mégis az a helyzet, hogy a Képviselőházi Őrséggel kapcsolatban maradt fenn a legkevesebb dokumentum.

De van még egy ok, amely miatt sokan kerültek a téma részletes feltárását. Ez pedig az, hogy annak, aki a Képviselőházi Őrség történetét kutatja, mindenképp foglalkoznia kell azzal is, hogyan viszonyulnak a történések az alkotmányjogi, demokratikus alapelvekhez és az írott jogi normákhoz. Melyik korban, milyen belpolitikai kontextusban mely szereplők hogyan értelmezték másképp ugyanazokat a normaszövegeket. E témát nem lehet feltárni a fentiek nélkül, és ennek során elkerülhetetlenné válik az állás-

foglalás felelőssége. Jelen írás során mégis arra törekedtem, hogy lehetőleg csak a fellelhető források segítségével rögzítsem a történéseket, nem célom állást foglalni történelmi kérdésekben.

Ajánlom ezt a kiadványt dr. Szabad Györgynek.

Gyuri bácsi óriási tudású történész, akadémikus, egyetemi tanár, az első, szabadon választott Országgyűlés elnöke volt. Megadatott az a szerencse, hogy négy évig együtt dolgozhattam vele, és a magamfajta fiatalember figyelmét Ő terelte a történelem ezen része felé.

Vákátoldal

Bevezetés

A magyar nép, majd később Magyarország történetén végigtekintve látható, hogy az egyik legfontosabb jogalkotó és az ország történelmében meghatározó egyik döntéshozó szerv mindig is az országgyűlés volt.¹ Legyen szabad arra a magyar sajátosságra utalnom, hogy Magyarországon a királyokat választották. Ezek az országgyűlések persze még nem a mai parlamentek rendszere szerint működtek. Rendi országgyűlések voltak, ahol a képviselők csak saját vármegyéjük nemességének az érdekeit képviselték. Ráadásul nem akkor üléseztek, amikor szükséges volt, vagy ők akartak, hanem csak akkor, amikor az uralkodó összehívta őket. A 19. század elejétől fokozatosan erősödő reformkori törekvések, majd az ezeket a célokat pontosan megfogalmazó Kossuth Lajosék teremtették meg az első valódi népképviselési országgyűlést. Nem véletlen, hogy a hatalom szemében Kossuth az *Országgyűlési Tudósításokkal* vált szálkává, mert rávilágított arra, hogy egy parlamentnek a többség akaratán kell nyugodnia; a parlamentarizmussal összeegyeztethetetlen bármiféle diktatúra; s az országot a nép által választott országgyűlésnek, közvetlenül pedig a neki felelős, az ő ellenőrzése alatt álló kormánynak kell irányítania. Ezért szorgalmazta Kossuth már a pozsonyi országgyűlésen a szó szerinti jegyzőkönyvezés bevezetését.

Nyilvánvaló, hogy minden ilyen eseményen volt valamiféle rendfenntartás. Persze így is előfordult, hogy a nemes urak a vitáikat érveik fogytával karddal oldották meg. Például az 1707. májusi ónodi országgyűlésen Turóc megye hét képviselőjét összekaszabolták, vagy utólag párbajban döntöttek el kérdéseket. Azonban nem ez volt a jellemző, így feltehetőleg valamiféle karhatalom tartotta fenn a rendet.

Ez általában a nádor vagy a személynök fegyveres csapata volt, így azokban az időkben feltehetőleg összefolytak a testőri, őrségi és katonai feladatkörök. Nem voltak pontosan megfogalmazott és mindenki által

¹ 1. melléklet: Kimutatás az országgyűlések helyéről és idejéről.

tiszteletben tartott házszabályok, a szokásjog, az uralkodó kívánsága vagy a pillanatnyi politikai érdek dominált.

Ezek a dolgok gyökeresen megváltoztak az 1848-as forradalom után. Kossuthék egyik első dolga volt, hogy pontos, világos, érthető házszabályokat adjanak, amelyeket törvényben szabályoztak. Ezzel Kossuthék műhatatlan érdemeket szereztek a magyar parlamentarizmus kialakításában.

Így jutottunk el az 1848. évi IV. törvénycikkhez: *Az országgyűlés évenkénti üléseiről* címűhöz.² A törvény 10. §-a így szól: „Ülései mind a két táblának ezután is nyilvánosak. A tanácskozásaiban szükséges csend és rend, s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigorúan eszközölteti.”

A 14. § pedig így: „A rend és csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetén a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik.”

Tehát miről van itt szó? A törvény elrendeli, hogy mindkét háznak házszabályokat kell alkotni és azokat szigorúan be kell tartani. Ugyancsak rendelkezik ez a törvény arról is, hogy ezekben a házszabályokban külön kell a rend fenntartásáról gondoskodni, és ha erre szükség van, a Nemzetőrség is felhasználható e célra. Ezek rendkívül nagy jelentőségű döntések, egészen 1945-ig minden házszabály ezeken alapult, alig változott a megfogalmazás.

A következő, az 1848. évi V. törvénycikk sem volt kevésbé fontos, bár ezt már a történelemben később nemegyszer megsértették, vagy szándékosan félreértelmezték. Ez a törvény az országgyűlési követek népképviselői alapján történő választásáról rendelkezett.

De mi térjünk vissza az 1848. évi IV. törvénycikkhez. Ez alapján az összes házszabály 1945-ig mindkét házban az elnök jogává és felelősségévé teszi a rend fenntartását. E tevékenység végrehajtója a háznagy. A háznagy volt tulajdonképpen az országgyűlés egész működtetéséért a felelős. Vegyünk néhány példát:

- A felsőház ideiglenes rendszabályai, 1861.³
- A képviselőház házszabálya.⁴ Hatályos 1875. május 20–21. ülés után.
- Főrendi házszabály.⁵
- A képviselőház házszabálya, 1878.⁶

² 2. melléklet: 1848. évi IV. törvénycikk.

³ 3. melléklet: A felsőház ideiglenes rendszabályai 1861.

⁴ 4. melléklet: A képviselőház házszabálya. Hatályos az 1875. május 20–21-ei ülés után.

⁵ 5. melléklet: Főrendi házszabály.

⁶ 6. melléklet: A képviselőház házszabálya 1878-tól.

Végül vegyük a legrészletesebb ilyen jellegű szabályozást: az 1885. évi VII. törvénycikket a főrendiház szervezetének módosításáról.⁷

70. § Elnök joga a hallgatósággal szemben.

„Az elnök örökös a nyilvánosság felett s a hallgatóságot, ha kell, a törvény értelmében rendre inti és szükség esetén a karzatról kiharancsolja, sőt a rendzavarókat (91. §) meg is fenytítteti. E végre minden alkotmányos eszköz és fegyveres erő használata is saját felelőssége mellett rendelkezésére áll.”

76. § „A háznagy az elnöknek segédkezet nyújt a rend és csend megzavarása alkalmával foganatosítandó intézkedéseknél. Az elnöknek a rend és csend fenntartására, a nyilvánosság és a tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a fegyveres erő alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy.”

89. § Eljárás rendzavarás esetében.

„Ha valaki a rendet zavarja s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, másodízben az 1848: IV. tc. értelmében az egyes hallgató vagy az egész hallgatóság kiharancsoltatik azon karzatról, hol a rend megzavartatott és a karzat bezárható.”

93. § Fegyveres erő alkalmazása.

„Szükség esetében a törvényes rend biztosítására az elnök saját felelősségére rendőri és katonai fegyveres erőt rendelhet ki.”

A felhozott példák világosan bizonyítják, hogy minden korszakban igyekeztek szabályozni a karhatalmi tevékenységet az országgyűlésben, főként a hallgatóság azon esetleges tevékenysége ellen, amely lehetlenné tenné a törvényhozói munkát, vagy bármi módon korlátozná a nyilvánosságot. Alapvetően tehát ezek a szabályozások nem az országgyűlési képviselők elleni karhatalmi fellépésre születtek, ez nem is lett volna összhangban az 1848. évi V. törvénycikkkel. Ennek a későbbiekben, mint ahogy látni fogjuk, még nagy jelentősége lesz, hiszen voltak, akik örökösen az 1848. évi IV. törvénycikkre hivatkoztak, ám ugyanakkor nem voltak hajlandók tudomást venni az 1848. évi V. törvénycikkkről.

⁷ 7. melléklet: 1885. évi VII. törvénycikk a főrendiház szervezetének módosításáról.

Vákátoldal

Korraajz

A Képviselőházi Őrséget 1912 végén hozták létre. Szeretnék pár mondattal rávilágítani az akkori magyarországi légkörre, valamint az őrség születése szempontjából meghatározó gróf Tisza István addigi pályafutására.

1903. november 3.

Gróf Tisza István⁸ első ízben alakított kormányt, bár júniusban már volt egy sikertelen kormányalakítási kísérlete. Gróf Tisza az akkori idők egyik legmarkánsabb, karizmatikus politikusa volt, aki talán a legvilágosabban ismerte fel az uralkodó osztályok érdekeit, és azok érvényesítésében akár az erőszaktól sem riadt volna vissza.

1904. szeptember 18.

Ez évtől az országgyűlés a Parlament épületében ülésezett. Az épületnek semmiféle technikai felszereltsége nem lévén az ellenzék folytonos technikai obstrukciójával akadályozta a munkát. Ez az 1890-es évek választásain alkalmazott durva erőszak miatt következett be, amelynek következtében az ellenzék nem ismerte el legitimnek az országgyűlést. A technikai obstrukció nagyon hatékony módszer volt az országgyűlés munkájának megakadályozására. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy az ellenzéki képviselők trombitával, cintányérral, dobokkal, kereplőkkel mentek el az ülésekre, s ott, mivel hangosítás még nem volt, az örökös ricsajjal, zajongással megakadályozták, hogy bárki szólni tudjon. Rendkívül hatékonyak voltak, hiszen hónapokon át meg tudták bénítani a törvényhozói munkát.⁹ Így persze a politikacsínálás a színpalak mögött zajlott.

Eppen ezért gróf Tisza István miniszterelnök elhatározta a Ház működését meghatározó házszabályok felülvizsgálatát és megváltoztatását. A kormánypárti többség körében előzetesen végzett szervezőmunkát követően

⁸ 92. melléklet: Gróf Tisza István portréja.

⁹ 84. melléklet: Korabeli illusztráció a technikai obstrukcióról.

került sor az ülésre, amelynek munkáját az ellenzék természetesen obstruálta. Ám ekkor a házelnök zsebkendőjelzésére a kormánypárti képviselők egy emberként felugorva felállással jelezték a határozat elfogadását. Ez nyilvánvalóan legalább annyira ellentétes volt a házszabály szellemével, mint a folytonos obstrukció.

Az ellenzék persze nem hagyta válasz nélkül ezt a mesterkedést. December 13-án az ellenzék demonstrálva ez irányú egységét, szétverte és összetörte a képviselőház berendezését.¹⁰

1905. január 20. – február 4.

Az 1867 óta kormányzó Deák-párt, illetve az 1875 óta kormányzó Szabadelvű Párt elveszítette a választásokat, ezzel 32 év után megbukott a dualista kormány. A választások győztese a nemzeti jelszavakkal fellépő ellenzéki koalíció lett: a Függetlenségi Párt – ifj. Andrássy Gyula hívei, a Katolikus Néppárt és a Bánffy-féle Új Párt. A nemzeti érzések felerősítése, az önállóság követelése a császárság korában, a bécsi uralkodói köröktől való túlzott és egyoldalú függés időszakában a nemzet érdekeinek szempontjából pozitívnak és haladónak minősült. Azonban a győztes koalíció követelése miatt, s főleg, hogy a hadseregben is érvényesüljön a dualizmus, Ferenc József nem az új parlamenti többségre bízta a miniszterelnök-állítást, hanem a Magyar Királyi Testőrség parancsnokát, báró Fejérváry Gézárt bízta meg kormányalakítással, azzal a nem titkolt szándékkal, hogy törje meg a koalíciót, bontsa meg az egységüket.

Ezért az ellenzék júniusban nemzeti ellenállást hirdetett. A darabontestőrség parancsnoka után a kormányt ezután darabontkormánynak hívták, ami, ha belegondolunk, elég pejoratív, utalva az uralkodó és nem a nemzet iránti feltétlen engedelmessegre.

1905. október 18.

Szeptember 15-én hatalmas tömegek tüntettek a választójogért, amelyet később „vörös péntekként” tartottak nyilván. Mindenesetre a darabontkormány belügyminisztere, Kristóffy József egyes politikai húzással előállt az általános választójog megadásának javaslatával. Ezzel a merész húzással egy csapásra leválasztotta a koalícióról a szociáldemokrata munkástömegeket és a baloldali értelmiséget. Ferenc József kezdetben természetesen ellenezte a tervet, és felkészült a válság katonai megoldására is, de végül meggyőzték, és támogatta a javaslatot.

¹⁰ 90. melléklet: *A képviselőház ülésterme a rombolás után.* Jelfy Gyula korabeli fotója, amely akkoriban több újságban is megjelent, például a *Tolnai Világlapban.*

1906. április 4.

A választójogi javaslat következményeinek hatására az ellenzéki koalíció megtört, így szabaddá vált az út az új, polgári származású miniszterelnök, Wekerle Sándor előtt. A darabontkormány végrehajtotta feladatát, jöttek az úgynevezett boldog békeévek.

Vákátoldal

Karhatalom alkalmazása az Országgyűlésben

Ha az országgyűléssel kapcsolatos karhatalmi tevékenységet vizsgáljuk, szét kell választanunk két kategóriát.

- *Az első:* A karhatalom alkalmazása az Országház épületén kívül. Ez általában katonai vagy csendőri kordont, illetve megerősített, sűrített csendőri-rendőri közös járőröket jelentett.¹¹
- *A második:* A karhatalom alkalmazása a Házban (ezt a kifejezést a korabeli szóhasználatból veszem át).

Vegyünk néhány példát az első kategóriára, mivel ez csak közvetve érinti a Képviselőházi Őrség születését.

1912. május 22-én egy viharos ülésen a Ház elnökévé gróf Tisza Istvánt választották. Már aznap tüntetéstől tartottak, s megerősített rendőrség tartotta fenn a rendet a Ház körül, nehogy illetéktelen tüntető személyek a Házba bejussanak.

Másnap, május 23-án a Szociáldemokrata Párt általános sztrájkot hirdetett, bár a rendőrség mindennemű gyülekezést, felvonulást betiltott. Budapesten többfelé voltak véres összecsapások, több halottja és igen sok súlyos sebesültje volt a tüntetéseknek. A Ház körül erős kordon állt. Egy zászlóalj gyalogos, egy század huszár,¹² csendőrség és rendőrség állt készenlétben. A karhatalom kirendelését ekkor is és a későbbiekben is mindenféle átirat nélkül, közvetlenül kérte gróf Tisza a belügyminisztertől. A zárt kordonon általában egy ellenőrző-áteresztő pont működött. Az itt jelentkezők személyazonosságának megállapítását rendőrök végezték, de mindig be volt osztva a Ház apparátusának egy olyan tagja is – általában valamelyik teremfelügyelő –, aki személyesen is ismerte a képviselőket,

¹¹ 83. melléklet: Korabeli újságfotó. *Tolnai Világlap*. Jól látható, hogy a kordon csak az épület déli részére terjedt ki.

¹² 82. melléklet: A fotó nem biztos, hogy azon a napon készült, de rendszeresek voltak az ilyen erődemonstrációk.

így meggyorsította a beléptetést. Arra is volt példa, hogy a képviselők dulakodtak a rendőrökkel, például június 5-én délután. A délelőtti ülésen a házelnök több ellenzéki képviselőt kivezettetett az ülésteremből és egyúttal a Ház épületéből is azzal a megjegyzéssel, hogy a délutáni ülés alatt a Ház épületébe sem engedhetők be. Délután a Parlament kapujában a beléptetést a rendőrség végezte, de mindig a képviselőházi személyzet egyik tagja segítségével. A kitiltott képviselők először tiltakoztak a rendőrség eljárása ellen, a mentelmi jogukra hivatkoztak, majd dulakodás alakult ki, s végül néhányan be is jutottak az épületbe, majd az ülésterembe. Ennek oka részint az volt, hogy a hangadó Justh Gyula már élemedett korban volt, részint pedig az, hogy a betörő képviselők az akkori Magyarország főnemesei, hírességei voltak, ezért a rendőrök nem mertek a szokásos vehemenciával intézkedni velük szemben. Természetesen az ülés megkezdése előtt őket újból eltávolították a Házból.

Tehát a karhatalom Ház körüli alkalmazása általában csak szóbeli parancsok útján, rendszerint a belügyminiszter által történt. Ekkor még nem volt szó közvetlenül a házelnök rendészeti jogköréről. Álljon itt egy jellemző párbeszéd egy ellenzéki képviselő és a belügyminiszter között 1894. február 20-án, a 295. országos ülésen.¹³

Számunkra sokkal érdekesebb a második kategória, vagyis a karhatalom Házon belüli alkalmazása. Itt már elkerülhetetlenül érintenünk kell az akkori politikát is.

A Házon belül a karhatalmat főleg a képviselők ellen vették igénybe. Ez a mentelmi joggal és a képviselők sérthetetlenségével ellentétesnek tűnik, de mégis így történt.

1912-ig mindennemű karhatalmi feladatot a rendőrség látott el, bár volt egy-két kivétel is. Ilyen volt 1904. december 16-án, pénteken, amikor a darabonttestőrséget, az úgynevezett „10-es számú kesztyűs urakat” is e célra használták.¹⁴

Tisztáznunk kell pár jogi természetű kérdést is. Ez azért fontos, hogy egyrészt tisztábban láthassuk a Képviselőházi Őrség létrehozásának egyik motívumát, másrészt elfogulatlanul megítélhessük szerepüket az első világháború előtti parlament életében.

Az egyik tisztázandó jogi kérdés: a képviselők kizárása. Ehhez segítségül kell hívnunk az Országgyűlési Könyvtárból a korabeli naplót, iratokat és irományokat.

¹³ 8. melléklet: Az 1894. február 20-i ülés naplója.

¹⁴ 9. melléklet: Az 1904. december 12-ei ülés naplója.

Bár a Képviselőházi Őrség az 1910–1915-ös országgyűlés időszakában alakult, mégis vissza kell lépünk az 1906-os országgyűlési ciklusig. Először 1907-ben fordult elő, hogy a Ház egy képviselőt kizárt az ülésről, mert akadályozta a munkát. Ebben a ciklusban két ilyen eset fordult elő. Ez egyrészt abból a szempontból nagyon fontos, mert precedenst teremtett, hisz természetesen az 1848. évi IV. törvénycikkre hivatkozott az elnök, amikor a házszabály 255. §-a szerint járt el. Másrészt pedig azért lényeges, mert a következő parlamenti ciklusban, amikor sűrűn és sok képviselőt zártak ki, az akkori kormánypart vált ellenzékké, s éppen ellene irányultak a kizárások.

De nézzük, hogyan fogalmaz a házszabály már említett 255. §-a:

„Ha az illető tag a rendzavarást folytatja s rögtöni intézkedés szüksége nem forog fenn, valamint az elnök iránti engedetlenség egyéb eseteiben is az elnök kérdésére a Ház vita nélkül egyszerű szavazással utasíthatja a mentelmi bizottságot, hogy a Ház további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen.

A mentelmi bizottság javaslata ily esetben a Háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy a jegyzőkönyvi megrovásnak a hivatalos lapban és az illető képviselő választókerületében falragaszok által eszközölnendő közzétételére, sőt ismétlés esetében határozott tartalmú időleges kizárás elrendelésének véleményezésére terjedhet [...]”

A már említett mindkét kizárás 1907-ben, az úgynevezett horvát obstrukció idején történt, amikor a képviselőház horvát nemzetiségű tagjai igyekeztek a tanácskozásokat lehetetlenné tenni. Először Potocsnyák Ferencet, majd Popovics Dusánt zárták ki. (Ezentúl bizonyos részleteknél a jegyzőkönyvi helyekre fogok hivatkozni.) E két első kizárás azért érdekes, mert ekkor még kivezetés, tehát karhatalom alkalmazása nem történt a képviselők ellen. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy még nem volt olyan hatósági személy, aki testi kényszert alkalmazhatott volna. Nézzük részletesebben!

Potocsnyák Ferencet 1907. május 19-én az ülést vezető Rakovszky István alelnök a mentelmi bizottsághoz utasította, mivel többször is megvonta tőle a szót a tárgytól való eltérés miatt, majd kétszer is megvonta tőle a szót újból, Potocsnyák mégis tovább folytatta beszédét.¹⁵ A mentelmi bizottság május 21-én nyújtotta be jelentését, amelyben javasolta a képviselő

¹⁵ Az 1906. évi május hó 19-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. Budapest, Athenaeum, 1906–1911, X. kötet, 450. [a továbbiakban: *Képviselőházi napló*. 1906–1911]

május 21-ét követő harminc napra történő kizárását a Ház tanácskozásaiból. Azonban Héderváry Lehel különvéleményt jelentett be. Lényege: Potocsnyákot csak a Ház ünnepélyes megkövetésére kötelezzék, hiszen a 255. § csak *isméllés* esetében engedélyezi a kizárást. Ez nagyon fontos elvi kérdés, amelyben a Háznak állást kellett foglalnia, hogy tehát az összes egyéb, enyhébb büntetés után mondható-e ki a kizárás.¹⁶

A Ház ekkor elfogadta Héderváry álláspontját, és csak akkor zárta ki harminc napra, amikor Potocsnyák nem volt hajlandó megkövetni a Házat. Mindenesetre a Ház nem volt konzekvens, mert rövid idő múlva Popovics Dusánt a mentelmi bizottság javaslatára az összes enyhébb büntető intézkedés alkalmazása nélkül már az első esetben kizárta.¹⁷ Már Potocsnyák esetében is felmerült a kérdés, hogy a Ház megkövetésére utasított képviselő mikor tartozik megkövetni a Házat. Justh Gyula,¹⁸ a képviselőház elnöke kijelentette, hogy a házszabályokban nincs erre vonatkozó rendelkezés, de a házszabály szelleméből adódik, hogy amíg az illető nem tesz eleget a felszólításnak, addig a Ház munkájában ne vehessen részt. Zboray Miklós és Buzáth Ferenc ellenvéleményét cáfolandó Justh úgy értelmezte a házszabályokat, hogy a 222. § értelmében a Ház elnökének intelme és a Ház határozata elleni engedetlenség esetében a képviselőház a házszabályok 255. §-ának rendelkezései szerint intézkedik. Ebből az következik, ha egy képviselő fel akar szólalni anélkül, hogy a Házat megkövette volna, úgy ismét kiadandó a mentelmi bizottságnak.¹⁹ A Ház ünnepélyes megkövetésére vonatkozó határozatát jegyzőkönyvi kivonat formájában 7709/1907 iktatási szám alatt közölték Potocsnyák Ferencel. Erre ő válaszképp a képviselőház elnökéhez írott horvát nyelvű levelében közölte, hogy a Ház határozatának nem tesz eleget. Ezt a levelet az október 17-én tartott plenáris ülésen felolvasták, és az ügyet ismét a mentelmi bizottsághoz utalták.²⁰ A bizottság november 11-én nyújtotta be jelentését, amelyben javasolta, hogy a november 12-től számított harminc napra, azaz december 12-ig a Ház üléseiről zárják ki. A Ház az indítványt el is fogadta. Ezután az elnöklő Návay alelnök külön felhatalmazást kért, hogy a szükséges intézkedéseket megtehesse.²¹ Návay alelnök november 13-án a 8507/1907. számú levelében értesítette a kizárásról Potocsnyákot és Leszkay Gyula háznapot.

¹⁶ *Képviselőházi napló*. 1906–1911, X. kötet, 493.

¹⁷ *Képviselőházi napló*. 1906–1911, XIV. kötet, 423.

¹⁸ 94. melléklet: Justh Gyula hivatalos házelnöki portréja.

¹⁹ *Képviselőházi napló*, 1906–1911, X. kötet, 491–495.

²⁰ *Képviselőházi napló*, 1906–1911, XIII. kötet, 33.

²¹ *Képviselőházi napló*, 1906–1911, XIII. kötet, 233.

A háznagyhoz szóló üzenetben történt az első utalás esetleges karhatalmi feladatára, ugyanis utasította a háznagyot, hogy amennyiben Potocsnyák megjelenne a Ház épületében, kezeljék úgy, mint hallgatóságot, és a háznagy gondoskodjon róla, hogy nevezett az ülésteremben meg ne jelenhessen. Megjegyezte, hogy e rendelkezéssel szemben megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294. §-ának alkalmazásával fog eljárni. Ez így szól: „Szükség esetében az elnöknek minden törvényszerű eszköz és ezek között esetleg a fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett, rendelkezésére áll.” A rendelkezést Návay alelnök Justh elnökkel és Rakovszky alelnökkel teljes egyetértésben adta ki.

A másik kizárási eset közvetlenül ezután történt. A jegyzőkönyv szerint 1907. december 7-én Popovics Dusánt a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Návay alelnök javaslatára, mert „kérdés feltevés közben felállt a helyéről és nem engedte, hogy ez elnök szóhoz jusson. Azonkívül sértő, provokáló magatartást tanúsított.” Hogy pontosan mit mondott, az nem állapítható meg, mert a naplóban csak annyi van, hogy „Popovics Dusán horvátul kezd beszélni”. Majd később: „Popovics Dusán ismételve szólásra áll fel s közbekiált.”²² A mentelmi bizottság javaslatát december 19-én nyújtotta be, s javaslatára a Ház Popovicsot december 20-tól 1908. január 5-ig kizárta. A kisebbségi véleményt az előzetes szankcionálásról ezúttal Mazsuranics Bogoszláv képviselte, de ezt a Ház figyelmen kívül hagyva egyből a kizárás mellett döntött.²³ Justh Gyula elnök ismét átiratban értesítette a kizárásról a képviselőt és a háznagyot „a szükséges intézkedés megtétele végett”.

A két kizárással kapcsolatban két lényeges dolgot kell még megemlíteni. Az első, hogy a kizárások naptári napra szóltak. Ebben később még történt változás. A második, hogy tényleges karhatalmi beavatkozásra képviselő ellen nem került sor, mert a kizárás időtartama alatt egyik sem jelent meg, s nem próbáltak bemenni az ülésterembe. Éppen ezért nem tudjuk, mi történt volna abban az esetben, ha a kizárt képviselők mégis megpróbáltak volna bejutni.

²² *Képviselőházi napló*, 1906–1911, XIV. kötet, 274.

²³ *Képviselőházi napló*, 1906–1911, XIV. kötet, 423.

Vákátoldal

Az 1910–1915-ös országgyűlés

Az 1912-es év a maga belpolitikai viharaival döntő fontosságú a Képviselőházi Őrség megalakulása szempontjából. A választások után hatalomváltás következett be, így például Justh Gyula, a parlament előző elnöke átült az ellenzék padsoraiba.²⁴ Ebben a parlamenti időszakban két nagyon lényeges korszakot külön kell választanunk.

- *Az első:* 1912. május 22-től 1913. május 5-ig tart.
- *A második:* 1913. május 5-től 1914. április 21-ig, illetve a világháború kitöréséig tart. Ettől kezdve, tehát *1913. május 5-től* látta el feladatát a Képviselőházi Őrség.

1913. május 5-től egészen 1945-ig, a világháború végéig a Parlamentben a Képviselőházi Őrség látta el a karhatalmi feladatokat.

Hivatkozási alapul ezentúl *Az 1910. évi június hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*²⁵ szolgál, kötet és oldalszám alapján.

1912. május 22. – 1913. május 5.

Vizsgáljuk meg részletesen az első időszakot, 1912. május 22-től 1913. május 5-ig. 1912. május 22-én választották a Ház elnökévé gróf Tisza Istvánt. Már az ezt megelőző napon, május 21-én a mentelmi bizottsághoz utasították Justh Gyulát és Lovászy Mártont folytonos közbekiáltásaik miatt. A bizottság utasítására másnap ünnepélyesen megkövették a Házat.²⁶

Ilyen előzmények után már sejteni lehetett, hogy nem lesz viharoktól mentes az ülés. A kép teljességéhez hozzá kell vennünk azt is, hogy

²⁴ 11. melléklet: Az ellenzék névsora pártok szerint.

²⁵ Az 1910. évi június hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója. 1910–1915, I–XXVII. kötet. Budapest, Athenaeum, 1910–1916. [a továbbiakban: *Képviselőházi napló*, 1910–1915]

²⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 283.

az ellenzék már hónapok óta tartó technikai obstrukciója lehetetlenné tette az országgyűlés munkáját, s nemcsak a házban, de azon kívül is kormányellenes megmozdulások voltak. A Szociáldemokrata Párt szinte minden napra szervezett valamilyen tüntetést vagy népgyűlést. Éppen ezért május 22-én a Ház körül megerősített rendőrjárőrök cirkáltak.

E naptól kezdve a Ház épületében is jelentős számú rendőr teljesített szolgálatot.²⁷ Pavlik Ferenc főfelügyelő vezetésével hatvan fő rendőr helyezkedett el a földszinten a város felőli folyosón, készen arra, hogy bármikor az ügynevezett gyorsírói lépcsőn az ülésterembe menjenek. A karhatalom kirendelését ez alkalommal is átirat nélkül, szóban kérte a Ház elnöke a belügyminisztertől. Valószínűleg mindig az előző napon, esetről esetre történt a szóbeli kérés, a várható eseményektől függően, mindig megbeszéltek azt is, hogy mekkora erő kell a külső karhatalomba.

Az ellenzék persze szerette volna, ha a gyengekezű Návay elnököt nem váltják fel gróf Tisza Istvánnal, mert sejtették, hogy ő a legkomolyabb intézkedésektől sem fog visszariadni az országgyűlés tanácskozásain a rend helyreállítása érdekében. Ezért közvetlenül az ülés megnyitása után házszabályvitával, majd zárt üléssel próbálta megakadályozni a szavazás kezdetét. Návay elnök ezért Ráth Endre, Bikády Antal, Eitner Zsigmond és Polónyi Dezső képviselők ügyét a mentelmi bizottsághoz utalta. Amikor megkezdődött a szavazás, Kovács Gyula²⁸ ellenzéki képviselő a terem közepére ugrott, megragadta a szavazóurnát, és a földhöz vágta. Ezért őt is a mentelmi bizottsághoz utasították.²⁹ A szavazás végén Beöthy bejelentette, hogy a képviselőház gróf Tisza Istvánt választotta elnökévé.

Székfoglaló beszédében Tisza kijelentette, hogy pártállásra való tekintet nélkül a legmesszebbmenő méltányosságot és jóakaratot fog tanúsítani a Háznak minden egyes olyan tagja iránt, aki valóban az intézmény rendjének fenntartására, munkájának előmozdítására törekszik. Szembe fog szállni azonban minden olyan törekvéssel – jöjjön az a Ház bármely oldaláról –, amely a Ház rendjét, méltóságát vagy munkaképességét veszélyezteti.³⁰

1912. május 23.

A már említett erős katonai kordon volt a Ház körül. Az ülésen gróf Tisza István elnökölt. Az ellenzék ismét napirend előtti felszólalásokkal próbálta

²⁷ 80. melléklet: Fotó a rendőrség bevonulásáról a VI. sz. kapun keresztül.

²⁸ 91. melléklet: Kovács Gyula arcképe.

²⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 273–274.

³⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 275–276.

akadályozni a munkát, ezért Ráth Endre, Kovácsy Kálmán, Kovács Gyula és Polónyi Géza képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasították.³¹

1912. május 24.

A Ház körül csendőri és rendőri készültség volt. Ismét érdekes ülésnap ígérkezett. A mentelmi bizottság betérjesztette javaslatait a 22-én és 23-án hozzá utasítottak ügyében. Javasolta a bizottság, hogy kötelezzék a Ház ünnepélyes megkövetésére Bikády Antal, Eitner Zsigmond, Kovácsy Kálmán és Polónyi Géza képviselőket. Polónyi Dezső a bizottsághoz írt levelében kifejtette, hogy a neki tulajdonított kifejezéseket, amelyek miatt a mentelmi bizottsághoz utasították, nem használta. Ezért a bizottság az ő esetében az eljárást megszüntette. (A napló szerint Polónyi Dezső többször is azt kiáltotta az elnökre, hogy „gazember, gazság”.) Ráth Endre esetében, akit már másodszor utasítottak a mentelmi bizottsághoz, javasolták, hogy nyolc ülésnapra zárják ki.³² Itt álljunk meg egy pillanatra! Ekkor fordult elő először, hogy a kizárás nem naptári napra szólt, mint 1907-ben, hanem ülésnapra. Ez azért releváns, mert a későbbiekben volt olyan, amikor délelőtt és délután külön ülésnapot tartottak.

Még azt is hangsúlyozták, hogy ülésnapnak csak azok a napok számítanak, amikor plenáris ülés van, tehát a képviselők a bizottsági munkában részt vehetnek. Kovács Gyula esetében a bizottság előadója, Darvai Fülöp két előterjesztést tett. Az első, mivel itt is második alkalommal fordult elő, javasolta a képviselő 30 ülésnapra való kizárását.³³ A második az urna ledobása miatt, a Btk. 163. §-a szerinti tényállás fennállása miatt javasolta, hogy a Ház utasítsa az igazságügy-minisztert a szükséges intézkedések megtételére.

A Btk. (1878. V. tc.) 163 §-a következő:

„A csoportosulás, melynek célja valamely hatóságot erőszak vagy veszélyes fenyegetés által hivatása gyakorlatában megakadályozni, vagy valaminek elhatározására, valamely intézkedésre, valaminek elhagyására kényszeríteni: a hatóság elleni erőszak büntettét képezi, és öt évig terjedhető börtönnel büntetendő. Ha pedig az erőszakot, vagy veszélyes fenyegetést a fentebb meghatározott célból csupán egy személy követi el, három évig terjedhető börtönnel büntetendő. Ugyanazon büntetés a megjelölt megkülönböztetés szerint alkalmazandó, ha az erőszak, vagy veszélyes fenyegetés a fentebb

³¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 287–290.

³² 35. melléklet: 1344/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

³³ 36. melléklet: 1345/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

megállapított célból az országgyűlésnek, vagy a közös ügyek tárgyalására kiküldött bizottságnak valamely tagja ellen követik el.”

A Ház elfogadta a mentelmi bizottság javaslatát, de Kovács Gyula esetében csak a kizárásról döntött a Ház.³⁴ Ráthot és Kovácsot az 1344/912. számú levélben értesítették a kizárásról, míg a háznagyot az 1344/912. és az 1345/912. számú levélben igazította el az elnök a teendőkről. Kihangsúlyozta, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Ház épületében megjelenének, őket tekintse hallgatóságnak, intézkedjen arról, hogy az ülésterembe semmi esetre se mehessenek be.

Az ezen rendelkezéssel szemben megnyilvánuló ellenszegülés esetén a házszabályok 294. §-a szerint fog eljárni. Ez úgy fogalmaz: „Szükség esetében az elnöknek minden törvényszerű eszköz és ezek között esetleg a fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett, rendelkezésre áll.”

1912. május 29.

Szigorúan vett kordon nem volt, de annyi csendőr és a rendőr volt a Ház körül, hogy mindenkit igazoltattak, aki az épülethez érkezett. A földszinti folyosón ismét készenlétben állt a rendőri csoport. A kizárt képviselők nem jelentek meg a Házban. Az ellenzéki pártok megegyeztek, hogy házszabályszerű vitát fognak folytatni a véderőjavaslat ellen, rendzavarás nem történt. Kovács Gyula kizárását a mentelmi bizottság javaslatára három nappal meghosszabbították.³⁵

1912. május 30., 31.

A rendőri készültség ugyanakkora volt, mint az előző napon. A Ház a véderőjavaslatot tárgyalta, rendzavarás nem fordult elő.³⁶

1912. június 1.

Továbbra is csendőr- és rendőrszolgák vették körül a Házat. Kossuth Ferenc napirend előtti felszólalásában előterjesztette azokat a feltételeket, amelyek elfogadása esetén az ellenzéki pártok elfogadnák a véderőről szóló törvényjavaslatot. Lukács László miniszterelnök válaszában megígérte, hogy a lehető legrövidebb időn belül érdemleges választ fog adni.³⁷

³⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 293–299.

³⁵ 37. melléklet: 1351/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

³⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 335–390.

³⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 392–394.

Június 2-án Lukács László levelet írt Kossuthnak, amelyben értesítette, hogy a feltételeket nem fogadja el.

1912. június 3.

A Ház körül még mindig csendőri és rendőri őrzékek teljesítettek szolgálatot. Folytatódott a véderőjavaslat vitája. Ezen az ülésen olyan javaslat született, hogy a Ház ezentúl naponta két külön ülést tartson. Az egyiket délelőtt, a másikat délután, és a naplóban is külön ülésnapokként kezelik őket. Az indítványról szóló szavazást másnapra tűzték ki.³⁸

1912. június 4. délelőtt

A Ház körül ismét csendőri és rendőri készenlét állt, a földszinti folyosón pedig Pavlik főfelügyelő vezetésével ismét hatvan fő rendőr állt készenlétben.

Az ülés megnyitása után Holló Lajos, majd Barabás Béla akartak a házszabályokhoz hozzászólni, de Tisza ezt megtagadta, egyben bejelentette, hogy zárt ülést kérő ívet adott át neki. Mielőtt erről döntött volna, beszélni kezdett, de az óriási zaj és az ellenzék folytonos közbekiabálása miatt csak egyes szavakat lehetett érteni. Erre gr. Tisza István elvesztette türelmét, és így folytatta: „Látom, hogy minden további időfecsérlés hiábavaló, a zárt ülést nem rendelem el, hanem felteszem a kérdést: elfogadja-e a Ház a véderőről szóló törvényjavaslatot általánosságban, részleteiben és harmadszori olvasásban, az összes határozati javaslatok és ellenindítványok elvetésével, igen, vagy nem?”³⁹

A többség a törvényjavaslatot az ellenzék óriási lármája közepette elfogadta.

Látható, hogy Tisza István a legnyilvánvalóbban megsértette a házszabály írott szövegét és szellemét egyaránt, amikor vita nélkül rendelt el szavazást. A képviselőház elnökének a fő feladata örködni a demokratikus szabályok teljes betartásán, ezzel szemben ebben az esetben éppen ő hágtá át azokat a szabályokat végletesen. Június 4-e fordulópontot jelentett a kárhatalom parlamenti alkalmazásában is. Justh Gyulát, aki végig „Gazember! Jogbitorló!” szavakkal illette az elnököt, a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította, azzal a kikötéssel, hogy az 24 órán belül terjessze be jelentését.⁴⁰ Ugyanezen az ülésen elfogadták Szepesházy indítványát is, ezután szünet következett. A szünetben ekkor vonult Pavlik főfelügyelő vezetésével

³⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 433–434.

³⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 437. A 387. országos ülés.

⁴⁰ 38. melléklet: 1435/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

a rendőrség első ízben a gyorsírói lépcsőn a főemeletre, és felsorakoztak a háznagyi hivatal előtti folyosón.⁴¹ Az elfogadott indítvány alapján a következő ülésre délután került sor.

1912. június 4. délután

Tekintettel a délelőtti eseményekre és az ellenzék várhatóan minden eddiginél hevesebb ellenkezésére, a Házat katonai kordon vette körül. Pavlik főfelügyelő vezetésével még mindig körülbelül hatvan fő rendőr állt készenlétben a Házon belül.

Ez az ülés döntő fordulatot hozott a karhatalom Házon belüli alkalmazásának történetében. Ekkor fordult elő először, hogy a Parlament épületéből, a képviselőház ülésterméből munkájukat végző, a népszuverenitás elve szerint megválasztott képviselőket fegyveres erővel, testi kényszerrel eltávolítják a Házból.

De kövessük nyomon pontosan az eseményeket! Gróf Tisza István megnyitotta az ülést, de ekkor az ellenzék fülsiketítő lármázásba kezdett. Az elnök háromszor is felfüggesztette az ülést, ám negyedszerre cselekvésre, nyílt konfrontációra szánta el magát. Egy papírlapra felírta a legjobban zajongó képviselők neveit, és 1440/1912. sz. alatt átiratot intézett a háznagyhoz. Ebben az állt, hogy a felsorolt képviselők magatartása miatt az ülés folytatása lehetetlenné vált, az ő felelősségére (ti. elnök) szólítsa fel a ház elhagyására a megjelölt képviselőket, s amennyiben ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket.⁴²

Itt most álljunk meg egy kis időre! Vizsgáljuk meg, pontosan hogyan is történt az egész procedúra és maga a kivezetés. Az ülés felfüggesztésekor az elnök egy papírlapra felírta a kivezetendő képviselők neveit. Ezután a háznagyi hivatal irodájába vonult, s ott Angyal József háznaggyal és Pavlik Ferenc főfelügyelővel megbeszéltek a teendőket. Az elnök a háznaggyal egyetértőleg utasította Pavlikot a papírlapra felírt képviselők eltávolítására. Tehát az intézkedés *szóban* történt, hiszen azonnali intézkedés szükségessége forgott fenn. Mivel a háznagy részére szóló átirat elkészítéséhez időre volt szükség, természetesen csak utólag, de mindig még az ülés ideje alatt kézbesítették. Ebben az átiratban egyébként nem volt rendelkezés arról, hogy a kivezetett képviselők mikor jelenhetnek meg újra, de csak erre az ülésre szólhatott az eltávolításuk, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

⁴¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 436–437.

⁴² 39. melléklet: 1440/1912. sz. átirat a képviselőház elnökétől a háznagynak.

A későbbiekben már rendszeressé vált, hogy erre vonatkozó megjegyzések is történtek. Álljon itt egy kimutatás az akkori kizárásokról.⁴³ A mellékletből kitűnik, hogy összesen tizenhatféle esetre készült külön utasítás arra vonatkozólag, mi a teendő az eltávolítottakkal.

Még ott tartottunk, hogy a háznagy hivatalban megkapta a szóbeli utasítást Pavlik főfelügyelő. Időközben a folyosón elhelyezkedtek a rendőrök. Adott jelre az ülésterembe vonultak, mégpedig úgy, hogy körbevették az ellenzéki padsorokat. Pavlikkal együtt a terembe ment egy képviselőházi tisztviselő is, általában a főterembiztos, akinek éppúgy, mint a külső kordonnál szolgálatot teljesítő tisztviselőnek, egyedüli feladata csak az volt, hogy Pavliknak, aki személy szerint nem kellett hogy ismerje a képviselőket arról, segítséget nyújtson. Pavlik felsorolta a listán szereplő képviselőket, és felszólította őket, hogy az elnök rendelkezése szerint hagyják el nemcsak az üléstermet, hanem a Ház épületét is. Miután a felsoroltak nem tettek eleget Pavlik felszólításának, kivezették őket. Általában elég volt annyi, hogy az érintett képviselő mellé jobbról-balról odaálljon két rendőr, és az erőszak jeleként megérintsék őt, belekaroljanak, mire az illető távozott. Előfordult azonban olyan eset is, amikor valóban, a szó szoros értelmében ki kellett hurcolni a képviselőt a teremből.⁴⁴ Például június 7-én délelőtt és délután, az ülés megnyitása előtt az eltávolítandó képviselők, amikor Justh Gyula ellen a már említett módon képletesen erőszakot alkalmazott a rendőrség, mindannyian egyszerre távoztak. Volt példa arra is, szeptember 18-án, hogy a rendőrség bevonulása után az eltávolítandók és az egész ellenzék a felszólítást be sem várva elhagyták az üléstermet. 1913. március 13-án Pavlik felszólítása után a kivezetendők önként távoztak.

A kivezetéseknél különösen heves jelenetek játszódtak le június 4-én délután, június 7-én délelőtt és szeptember 17-én.

A kivezetések technikai végrehajtása 1913. május 5-e után sem változott. A különbség mindössze annyi volt, hogy e naptól kezdve a kivezetéseket a Képviselőházi Őrség hajtotta végre, nem a rendőrség.

Ezután a rövid technikai ismertető után térjünk vissza június 4-e délutánjához!

Amikor megkezdődtek a kivezetések, Csuha István Pavlik felé sújtott, és leverte a sapkát a fejéről. Csuhat ezért előállították a főkapitányságon. Ott képviselői mentelmi jogára hivatkozva, neve bemondásán túl minden

⁴³ 11/10–16. melléklet: Kimutatás 11-10-től 11-16-ig. A kimutatás a képviselőház jegyzői irodáján készült.

⁴⁴ 89. melléklet: Újságban megjelent illusztráció. Egy parlamenti képviselőt kivisznek a rendőrök. Fotó: Arcanum/Tolnai Világlap.

egyéb felvilágosítást megtagadott. A rendőrség ezután Csuhát szabadon bocsátotta, de közölték vele, hogy hatóság elleni erőszak miatt folytatni fogják ellene az eljárást. Amikor az összes felsorolt képviselőt a Ház épületéből eltávolították, Pavlik jelentést tett a háznagynak, és a rendőrség elhagyta az üléstermet. Ezután Tisza újból megnyitotta az ülést, de a tanácskozás ismét lehetetlenné vált, mert az ellenzék még bent maradt része folytatta a zajongást. Megismétlődött az előző procedúra. Az elnök ismét felírta a hangoskodók neveit, az ülést felfüggesztette. A háznagynak címzett, korábban említett átirathoz ezeket az új neveket is hozzáírták, és a rendőrség kivezette a második csoport ellenzéki képviselőt is. Ez kemény dulakodással járt, mivel a kivezetendő képviselők erősen kapaszkodtak a padokba és a székekbe. Például gr. Károlyi Mihálynak és Justh Jánosnak a gallérja és nyakkendője is elszakadt a heves küzdelemben.

Tisza újból megnyitotta az ülést, és jelentette a Háznak, hogy mivel az ellenzék lármáját nem sikerült elhallgattatni, felelőssége teljes tudatában gondoskodott a háznagy útján fegyveres erő kiállításáról, és eltávolíttatta a zajongó képviselőket a Házból.

Javasolta, hogy a kivezetett képviselőket utasítsák a mentelmi bizottsághoz azzal a megjegyzéssel, hogy a bizottság a jelentését 24 órán belül terjessze a Ház elé. A Ház ezt el is fogadta.⁴⁵ Ekkor Tisza a délelőtti házszabályellenes eljárására visszatérve közölte a Házzal, hogy a Házat kéri fel a követett eljárása bírójául, és ha bárkinek észrevétele van, azt most tegye meg. Eme kijelentés után elhagyta az elnöki széket, s azt Beöthy Pál alelnök foglalta el. Szót kért Telegdy József, és határozati indítványt nyújtott be, amelynek lényege az volt, hogy a délelőtti szavazáson a képviselőház többségének akarata jutott kifejezésre, az elnök eljárásának helyeslése mellett mondják ki, hogy a véderőjavaslatot elfogadták, további intézkedés nem szükséges. Tisza elnök a képviselői padból a kormánypárt folytonos helyeslése közben kifejtette eljárásának indokait. Előljáróban leszögezte, hogy a véderőjavaslat tárgyalásánál a kormánytöbbség immár tizenegy hónapja a legmesszebbmenő türelmet tanúsította, nemcsak a beszédes, de a technikai obstrukcióval szemben is. A technikai obstrukcióra a közvetlen okot az az „erőszak” szolgáltatta, hogy a többség eldöntötte, hogy naponta két ülést tartanak, vagyis napi nyolc órai munkára akarta kötelezni a Házat. Az ellenzék azt hangsúlyozta, hogy a délutáni ülések megtartására vonatkozó határozat házszabály-ellenesen jött létre. Az ellenzék alkotmányserést lát a délutáni ülések megtartásában, holott 1904. december 15-én gróf

⁴⁵ 40. melléklet: 1446/1912. sz. házelnöki átirat dr. Plósz Sándor, a mentelmi bizottság elnöke részére.

Apponyi Albert a párhuzamos ülésekre vonatkozólag ezt a kijelentést tette: „[É]n és sokan a házszabály sérelmét látunk a párhuzamos ülések behozatalában, de mivel ez jogilag controvers-kérdés, ebben a tekintetben nem érzem magam jogosítva arra, hogy amennyiben a Ház többsége az enyémtől eltérő álláspontot foglal el, én ebből oly messzemenő következtetéseket vonjak le.”⁴⁶

Mikor az akkori ellenzék volt többségben és kormányon, és egy törpe kisebbség (a horvát képviselők) igyekezett obstruálni, gróf Andrassy Gyula a technikai obstrukciót klotúrnek nevezte 20-25 ember kezében, gróf Apponyi Albert pedig azt mondta, hogy a mi házszabályaink mellett a nemzet joga olyan bitang jószág, amelyet 20-25 ember bármikor elpo-csékolhat. „Az a parlament – mondta Apponyi –, amelyik határozatot nem tud hozni, lesüllyed a megvetettség legutolsó fokára.”⁴⁷ Tisza kijelentette, hogy teljesen egyetért ezzel a felfogással, és hozzátette: „Addig, amíg ezen a helyen állok, én a magam részéről eröm teljes megfeszítésével mindent el fogok követni, hogy a nemzetnek azon joga, melyet az önök bizalma az én kezembe helyezett, ne váljék bitang jószággá.”⁴⁸

Tisza így érvelt: „Azt mondják a képviselő urak, hogy a házszabály alkotmánybiztosíték. Hát kérem, nagy szó az az alkotmánybiztosíték. És én igenis elismerem, hogy a házszabály szükséges normatívuma a képviselő-háznak, szükséges normativum, amelynek célja és rendeltetése az, hogy megfelelő szabályok közt biztosítsa a ház eredményes munkásságát. De az a házszabály ellentétbe jön saját rendeltetésével, az a házszabály elveszti jogi és erkölcsi alapjait, ha ezen cél elérése helyett nem normatívuma többé azon intézmény működésének, hanem megfojtja, tehetetlenné teszi, tétlenségre kárhuztatja magát az intézményt.”⁴⁹ Legjobb meggyőződése szerint járt el tehát úgy, ahogy a törvényt és a Magyar Alkotmányt ő értelmezi. Eljárását a Ház ítéletére bízta.

Tisza felszólalása után a Ház a határozati javaslatot egyhangúlag elfogadta. Ezután a Ház általánosságban és részleteiben, hozzászólás nélkül elfogadta a honvédségről szóló törvényjavaslatot.

Nézzük meg, tulajdonképpen mi is történt, miután véget ért az ülés!

A délelőtti ülésen az elnök durván megsértette a házszabályokat. Nem igaz, amit Tisza a délutáni ülésen hozzászólásában állít, hogy az ellenzék a napi két ülés házszabály-ellenessége miatt obstruált.

⁴⁶ *Képviselőházi napló*, 1901–1906, XXXI. kötet, 8. 522. országos ülés.

⁴⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 441.

⁴⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 442.

⁴⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 441–442.

Valójában a botrány az ő délelőtti szereplésének az egyenes következménye volt. Délután azzal, hogy a képviselőket eltávolította a Parlament épületéből, Tisza átlépte a Rubicont, és a nyílt karhatalmi erőszak útjára lépett. Nem tisztázott, hogy egyáltalán adhatott-e közvetlen utasítást a képviselőház elnöke egy rendőrtisztviselőnek. Mindenesetre Tisza teljesen természetesnek tartotta, hogy a rendőrökkel eltávolíttassa az ellenzéki képviselőket az épületből. A parlamentarizmus látszatát annyiban igyekezett megőrizni, hogy az eljárásához utólag a kormánytöbbség jóváhagyását kérte, a kivezetetteket a mentelmi bizottsághoz utasították, és végül a képviselői helyéről kifejtette sajátos értelmezését a házszabályokról és az alkotmányról.

Ha utólag végigtekintünk a nap eseményein, láthatjuk, hogy Tiszának mennyire hiányzott egy olyan fegyveres testület segítsége, amely csak az ő utasításait hajtja végre, feltétlen engedelmességgel tartozik, nem kell mindig a belügyminisztertől rendőröket kérni, és a rendőrök ezáltal véletlenül sem keverednek politikai jellegű botrányokba a Parlamentben. Feltehető, hogy Tisza Istvánnak már ekkor megfogant agyában a gondolat, hogy előbb-utóbb létre kell hozni egy parlamenti karhatalmi erőt, amelyet fel lehet ruházni speciális jogkörökkel. Nagyon is elképzelhető, hogy csak jó ürügy kellett egy ilyen jellegű törvényjavaslat megszületéséhez és benyújtásához. Ettől függetlenül az indok, hogy ti. a Házban csak a házelnöknek alárendelt szervezet végezzen rendészeti feladatokat, nagyon is beleilleszkedett a hatalmi ágak szétválasztásának elvébe.

1912. június 5. délelőtt

Először térjünk vissza június 4-re! A 4-én kizárt képviselők ügyében a mentelmi bizottság 5-én délelőtt terjesztette elő jelentését és javaslatait. A bizottság javaslatai a következők voltak: mivel Justh Gyulát másodsor parancsolták a bizottsághoz, és egyszer már ezen az ülészen utasították a Ház ünnepélyes megkövetésére, vagyis esetében az ismétlés fennállt, ezért a Ház határozatát követő üléssel kezdődő, a kezdő nap beszámításával egymást követő tizenöt napra kerüljön kizárásra. Bikády, Eitner, Lovász és Polónyi Géza képviselők, akiket már szintén utasítottak egyszer a Ház ünnepélyes megkövetésére, tehát az ismétlés náluk is fennállt, a Justh Gyulára vonatkozó feltételekkel tíz napra kerüljenek kizárásra. Az összes többi kivezetettet pedig kötelezzék a Ház ünnepélyes megkövetésére.⁵⁰

Ez esetben a kizárás nem ülésnapra, hanem naptári napra szólt. Kitűnik ez abból, hogy sem az elnöki átiratok, sem a bizottság javaslata nem szól ülésnapokról, de kitűnik Tisza István a délutáni ülésen egy közbeszólásra

⁵⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 446–447.

történt kijelentéséből is. Ugyanis a délutáni ülésen a mentelmi bizottság javaslatot tett a délelőtti ülésen hozzá utasított képviselők kizárására. Amikor Tisza elnök a kizárásokra vonatkozó kérdést szavazásra bocsátotta, valaki közbekiáltott a kormánypartoktól, hogy „Ülésnapra!”. Erre jelentette ki Tisza, hogy nem ülésnapra, hanem napra.⁵¹

A kizárt képviselőket az 1466/1912. sz.,⁵² a háznagyot pedig az 1467/1912. sz.⁵³ átiratban értesítették a kizárásokról. A háznagyhoz szóló levélben az elnök utasította a háznagyot, hogy mivel a kizárt képviselők a Ház tanácskozásait súlyos mértékben zavarták, így velük szemben további elnézésnek helye nincs. A háznagy tegye meg a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy a kitiltott képviselőket a kitiltás ideje alatt a Ház épületébe se engedjék be. Ezt a rendelkezést később olyan szigorral betartották, hogy például Beck Lajost is kivezették, aki csak az Országgyűlési Könyvtárba ment be, és tiszteletdíjából 500 koronát is levontak ezért (1914. január 23-án).

Június 5-én délelőtt az egész ellenzék, tehát az előző nap kivezetettek is akadálytalanul megjelenhettek a Házban. Gr. Tisza megnyitotta az ülést, de annak folytatása az ellenzék ismételt zajongása miatt lehetetlenné vált. Az elnök ismét felfüggesztette az ülést, és felírta egy papírra a legzajosabb képviselők neveit.⁵⁴ Az elnök az 1467/1912. számú levélben utasította a háznagyot a fenti képviselők eltávolítására⁵⁵ és arra, hogy az eltávolítottak további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be. Ezután pótlólag Tisza közölte a háznaggyal az 1468/1912. számú átiratban, hogy Héderváry Lehel és Szalay László, mivel csak először kísérelték meg a tanácskozás megakadályozását, bebocsáthatók.⁵⁶

A kivezetések ugyanúgy történtek, mint előző nap. A kivezetések megtörténte után az elnök újra megnyitotta az ülést, mire az ellenzék még bennmaradt tagjai nagy zajjal távoztak a teremből. Tisza jelentést tett a kivezetésekről, s javaslatára a Ház őket is és az ülés újbóli megnyitása után zajongó képviselőket, akiknél azonban távozásuk következtében azonnali intézkedés szükségessége nem állt fenn (ezek voltak: Horváth Gyula, gr. Esterházy Mihály és Faragó Antal), a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította azzal, hogy jelentését 24 órán belül nyújtsa be.⁵⁷ Ezek után a Ház

⁵¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 469.

⁵² 41. melléklet: A képviselőház elnökének 1466/1912. sz. átirata.

⁵³ 42. melléklet: A képviselőház elnökének 1467/1912. sz. átirata.

⁵⁴ 12. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 445.

⁵⁵ 43. melléklet: A képviselőház elnökének 1467/1912. sz. átirata a háznagynak.

⁵⁶ 44. melléklet: A képviselőház elnökének 1468/1912. sz. átirata a háznagynak.

⁵⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 445.

megtárgyalta az aznapi napirendet. Az ülés végén Tisza bejelentette, hogy a 4-én délután kivezetett képviselők bejelentették nála a mentelmi joguk kivezetés által történt megsértését.⁵⁸ A bejelentéseket kiadta a mentelmi bizottságnak.⁵⁹

A kivezetettek ekkor is, és ezután is minden alkalommal bejelentették mentelmi joguk megsértését. A bejelentéseket kiadták a bizottságnak, de a bizottság ezekre nemes egyszerűséggel elfelejtett reagálni. A mentelmi bizottság a hozzá utasított képviselők ügyében a délutáni ülésen nyújtotta be jelentését. Ebben a bizottság előadója kijelentette, hogy nem a szenvedélyek pillanatnyi fellobbanásáról van szó, hanem tervszerű és előkészített olyan akcióról, amely a Ház tanácskozásainak megakadályozását és határozathozatalainak lehetetlenné tételét irányozta elő. Ezért javasolta, hogy a Ház Justh Gyula esetében, tekintettel arra, hogy már négy ízben utasították a mentelmi bizottsághoz, és hogy a rendzavarásokban általában ő volt a kezdeményező, a már rá eddig kiszabott tizenöt napi kizárási időtartamot a következő harminc nappal hosszabbítsák meg. Ezután a többi kivezetett képviselőre is különböző büntetéseket javasolt a bizottság, amelyeket a Ház elfogadott.⁶⁰ A kizárások ez alkalommal is naptári napra szóltak. A kizárt képviselőket⁶¹ és a háznapot⁶² az 1540/1912. és az 1541/1912. számú átiratban értesítették a Ház határozatáról. A háznapot ismét utasította az elnök, hogy a kizárt képviselőket kizárásuk ideje alatt a Ház épületébe se bocsássa be. Ugyanezen a napon értesítette az elnök a háznapot az 1542/1912. számú levélben, hogy a kizárt képviselők a bizottságok üléseire, amelynek tagjai, vagy amelyekhez megidéztek őket, bebocsáthatók, de csak az illető bizottság helyiségeibe. Érdekesség, hogy Veszprémy István a hozzá küldött értesítést visszaküldte azzal a megjegyzéssel, hogy ő nem ismeri el törvényesen megválasztott elnöknek gr. Tisza Istvánt, ezért az ő aláírásával ellátott értesítést nem veszi át.⁶³

1912. június 5. délután

A Parlament környékén és a kapukban megerősített rendőrzárőrök teljesítettek szolgálatot. A kapunál szolgálatot teljesítő rendőrök is megkapták az 1467/1912. számú levelet, tehát tudták, mely képviselőket nem sza-

⁵⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 456.

⁵⁹ 46. melléklet: A képviselőház elnökének 1509/1912. sz. átirata a mentelmi bizottság elnökének.

⁶⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 469–470.

⁶¹ 49. melléklet: A képviselőház elnökének 1540/1912. sz. átirata.

⁶² 49. melléklet: A képviselőház elnökének 1541/1912. sz. átirata.

⁶³ 53. melléklet: Veszprémy István kézzel írott leve.

bad beengedni az épületbe. Ezenkívül még egy parlamenti tisztviselő is a segítségükre volt, ugyanúgy, mint a külső kordonok esetében.⁶⁴ A kitiltott képviselők először tiltakoztak a rendőrség eljárása ellen, majd dulakodni kezdtek velük, s néhányan tényleg be is jutottak az épületbe, és bementek az ülésterembe. Itt ismét fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy az egyszerű rendőrök bizony kellőképpen meg lehettek illetődve, mikor a kor hírességei, többek közt főnemesek dulakodtak velük, ezért nem mertek olyan határozottak lenni, mint máskor. Pavlik főfelügyelő rendőrökkel vonult be az ülésterembe, felszólította az elnöki levélben foglalt, s akkor jelen lévő képviselőket a Ház elhagyására. Minthogy ezek a képviselők a felszólításnak nem tettek eleget (hiszen nem azért verekedték be magukat a kapun), kivezették őket. A kivezetés csak annyiban nem volt jelképes, hogy a rendőrök megérintették a kivezetendő képviselőt, mire az önként távozott. A kivezetések megtörténte után az egész ellenzék egyöntetűen elhagyta az üléstermet és a Házat.⁶⁵

Ezután Tisza István megnyitotta az ülést. Jelentést tett arról az intézkedésről, miszerint az eltávolított képviselők addig, amíg a Ház az ügyekben nem határozott, a Házban ne jelenhessenek meg. Mivel ennek ellenére megjelentek, eltávolíttatta őket, de ezt az újabb incidenst nem óhajtotta intézkedés tárgyává tenni. A Ház ezt tudomásul vette.⁶⁶ A Ház ezután a napirendet tárgyalta.

1912. június 7. délelőtt

A Ház körül katonákból, csendőrökből és rendőrökből közös kordont állítottak fel. Az egyetlen ellenőrző-áteresztő pont a mai Alkotmány utca Kossuth téri torkolatánál működött. Tisza István az 1542/1912. számú levélben utasította a háznagyot, hogy amennyiben a kitiltott képviselők nemcsak a bizottsági termekben, hanem a Ház épületének egyéb részében vagy az ülésteremben meg akarnak jelenni, azt karhatalommal ne akadályozza meg, hanem az elnök esetről esetre maga fog intézkedni.⁶⁷ Ennek köszönhetően az ellenzék, a kitiltottakkal együtt akadálytalanul átjutott a kordonon, és bemehettek az ülésterembe is. Ám gr. Tisza István az ülés megnyitása előtt úgy döntött, hogy a kizárt képviselőket el kell távolítani az épületből. Az ülésteremben megjelent a rendőrség, és felszólította a kitiltott képviselőket a Ház elhagyására. A jelen lévő harminckilenc

⁶⁴ 50. melléklet: A képviselőház elnökének 1543/1912. sz. átírata a háznagnak.

⁶⁵ 13. melléklet: Naplórészlet az ülésről. 1912. június 5-e, 390. országos ülés.

⁶⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 457–458.

⁶⁷ 47. melléklet: A képviselőház elnökének 1542/1912. sz. átírata a háznagnak.

kitiltott képviselő, miután Justh Gyula ellen képletesen erőszakot alkalmazott a rendőrség, Justhtal együtt elhagyta a Házat. A teremben maradt ellenzéki képviselők a szokásos zajongással ismét lehetetlenné tették az ülés megnyitását. Tisza elnök felírta a zajongók nevét, és utasítást adott a zajongó képviselők eltávolítására, és arra, hogy az eltávolítottakat az aznap délelőtti ülés ideje alatt a Ház épületébe ne engedjék be. A listára felírtak közül ténylegesen erőszakot kellett alkalmazni Egry Béla, Héderváry Lehel, Hegyi Árpád, Horváth Gyula, Malatinszky György, Pap Zoltán, Thaly Ferenc képviselők ellen. A többi tizenöt kivezetendő esetben elég volt a képletes erőszak is. Velük együtt az egész ellenzék együttesen felállt, és elhagyta az üléstermet. Tisza István újból megnyitotta az ülést, és jelentést tett a történekről a Háznak. Eközben az a Kovács Gyula, aki már május 24-én a szavazóurnát a földhöz vágta, és aki eddig minden feltűnést kerülve a hallgatóság között ült az emeleti karzaton, onnan lejött a főemeletrre, a baloldali hírlapírói karzathoz.⁶⁸ Tehát akkor, amikor Tisza István éppen rá akart térni az események jelentésére, Kovács Gyula a hírlapírói karzatról berontott a terem közepére, és nem messze a gyorsíróktól egy revolverből háromszor rálőtt az elnöklő Tisza Istvánra, miközben azt kiáltotta: „Van még itt egy ellenzéki képviselő!”⁶⁹ A harmadik lövés után maga ellen fordította a fegyverét,⁷⁰ de annyira ideges volt, hogy rosszul célzott. Így fordulhatott elő, hogy Tisza Istvánt egy lövedék sem találta el, még csak meg sem sebesült. Az öngyilkossági kísérlet⁷¹ azzal az eredménnyel járt, hogy önmagát a homlokán súlyosan megsebesítette, eszméletét veszítette. Több kormánypárti képviselő odaugrott, hogy lefegyverezze, de addigra már félholtan összerogyott. A gyors orvosi beavatkozás, majd a mentők gyors segítsége azonban megmentette az ellenzéki képviselő életét. El kell ismernünk, hogy Tisza István idegei vasból voltak, a történeteket egy angol lord higgadságával fogadta. Amint nagyjából helyreállt a rend, természetesen egy örült elme művének nevezte a cselekményt. Az elnök végig a helyén maradt, fel sem függesztette az ülést. Kovácsot egyébként esküdtbírótság elé állították, és 1912. december 18-án hirdettek ítéletet ügyében. Átmeneti elmezavarra való tekintettel felmentették.

Az ülést folytató Tisza, miután röviden megemlékezett az esetről, folytatta jelentését, s javasolta, hogy a kivezetett képviselők ügyét rendeljék

⁶⁸ 14. melléklet: Naplórészlet. 1912. június 7-e, 391. országos ülés.

⁶⁹ 85. melléklet: *Budapest*, 1912. június 8.

⁷⁰ 86. melléklet: *Népszava*, 1912. június 8.

⁷¹ 87–88. melléklet: *Népszava*, 1912. június 8., *Pesti Hírlap*, 1912. június 8.

a mentelmi bizottsághoz, azzal a kikötéssel, hogy ügyükben 24 órán belül tegyenek jelentést.

Ez tehát az újonnan kivezetett képviselőkre vonatkozott. Azon képviselők, akiket már határozattal kitiltottak, ám ennek ellenére megjelentek az ülésteremben, nem kerültek ismét a mentelmi bizottság elé. A már korábban említett 1572/1912. számú átiratban foglalt rendelkezését Tisza a Háznak is bejelentette. Intézkedését kettős okkal indokolta.

Egyrészt, hogy a rendező képviselőknek ne adjanak táptalajt: nehogy az utcát mozgósítsák azért, mert nem engedik be őket a Ház épületébe. Ezzel a övékénél talán komolyabb szenvedéllyel áthatott elemek saját magukra hoznának veszedelmet.

Másrészt azért, hogy ne keltsenek izgalmat és nyugtalanságot az ország közvéleményében a parlamenti történések drámai kiszínezésével a sajtóban, amely az itt folyó eseményeket közvetlenül nem láthatja. Ekkor fejtette ki Tisza eddigi eljárásának lényegét. Tisza azzal az állítással szemben, hogy a többség eljárása házszabályellenes, törvényellenes, semmis, azt állította, hogy a Ház minden határozatát a házszabályokban rögzítettek szerint hozta meg. Egy kivétel volt ez alól, a véderőtörvény megszavazására vonatkozó határozat. Itt azonban a megelőző tizenegy hónap ellenzéki obstrukciójára való tekintettel kénytelen volt az elnökség úgy kezelni a házszabályokat, hogy a technikai obstrukció a házszabályok tömkelegébe bele ne fojthassa a nemzeti akaratot. Ami az ellenzéknek azt a vádját illeti, hogy csonka a parlament, ez nem állja meg a helyét, mert más ellenzéki képviselőt nem távolítottak el, csak aki a 255. §-ban előírt módon és feltétel mellett lett kizárva. Kivételre ez alól csak ideiglenesen, pár óráig került sor, addig, ameddig a mentelmi bizottság javaslata alapján határozatot hozhatott volna a Ház olyan képviselők esetében, akiknek a magaviselete a tanácskozások megtartását lehetetlenné tette.

A 255. §-ra vonatkozólag utalt arra az 1899. évi bizottsági jelentésre, amellyel a házszabálytervezetet a Ház elé terjesztették. A bizottság így fogalmazott: „Ha azon sajnálatos eset beáll, hogy ezen § [az akkor 204. számot viselő, most 255. § – *a szerző*] alkalmazása elkerülhetlenné válnék [...] az összes pártok részéről kimondatik és megállapíttatik, hogy a házszabályok 204. §-a – most már 255. § – végrehajtandó. A képviselőház összes pártjai felteszik és elvárják minden tagjuktól, hogy ha a Ház valamely tagja kizárása kimondatnék, az minden represszív házszabály alkalmazása nélkül önként meghajol a házszabályok értelmében kimondott ítélet előtt, erkölcsi kötelességének ismeri magát annak önként alávetni.”⁷²

⁷² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 475. A 391. országos ülés.

Minthogy az illető képviselők ennek nem tettek eleget, ennek folytán a Ház határozatát karhatalommal, fegyveres erő igénybevételével kellett végrehajtani.

Végül Tisza utalt arra is, hogy más parlamentekben is előfordult, hogy képviselőket karhatalommal kellett eltávolítani. Ez mégsem jelenti azt, hogy ezért az illető nemzet parlamentarizmusát valami szégyen vagy szennyfolt érte volna. Ellenkezőleg, akkor érné kiköszörülhetetlen csorba a parlament tekintélyét, ha saját tagjaival szemben nem tudná a saját rendjét fenntartani.⁷³

Ezután a Ház áttért a napirend tárgyalására. Az ülés végén megállapíthatjuk, hogy ez a délelőtt volt a legviharosabb az 1912-es évben: erőszakos kivezetések, majd fegyveres merénylet kísérlete. Ezek bizony nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a kormánytöbbség önálló parlamenti fegyveres testület létrehozásáról döntsön, amely csak a Ház elnökének van alárendelve, és így az azonnal szükséges rendészeti beavatkozás sikere ne függjön attól, hogy a rendőrség mennyi idő alatt tud intézkedni a Ház falai között. Biztos, hogy ezekben a napokban már elkezdődött a kormány törvényjavaslatának előkészítése.

A mentelmi bizottság a délutáni ülésen nyújtotta be jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. A bizottság két csoportra osztotta a képviselőket. Az elsőbe azok tartoztak, akiket már legalább egy ízben a bizottsághoz utasítottak, akiknél tehát már ismétlés állt fenn. Az ő esetükben javasolta a bizottság, hogy a határozathozatal napjának hozzászámításával tizenöt naptári napra zárják ki őket. Ezek Bosnyák Géza, Egry Béla, gr. Esterházy Mihály, Héderváry Lehel, Horváth Gyula és Szalay László voltak. A második csoportba azok tartoztak, akiket csak első ízben utasítottak a bizottsághoz, tehát náluk még nem volt ismétlés. Rájuk vonatkozólag javasolta a bizottság, hogy ünnepélyesen kövessék meg a Házat. A Ház a bizottság javaslatait elfogadta.⁷⁴

A kizárt képviselőket, illetve a háznagyot az 1602/1912. számú átiratban értesítették a kizárásról.⁷⁵ A háznagyot utasította az elnök, hogy amennyiben a kizártak a Ház épületében megjelenének, őket kezelje hallgatóságként, és gondoskodjék arról, hogy az ülésterembe semmilyen körülmények között ne tudjanak bemenni.⁷⁶

⁷³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 475–476.

⁷⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 489–490.

⁷⁵ 51. melléklet: A képviselőház elnökének 1602/1912. sz. átirata a háznagynak.

⁷⁶ 52. melléklet: A képviselőház elnökének 1603/1912. sz. átirata a háznagynak.

1912. június 7. délután

A kordon a Ház körül továbbra is a megszokott helyén állt. Az ellenzék, a kitiltottak is akadálytalanul megjelenhettek a Házban. Természetesen a kizárt ellenzéki képviselők is az ülésteremben ültek. Az ülés megnyitása előtt Tisza utasítására a rendőrség bevonult az ülésterembe, és a kitiltott képviselőket távozásra szólította fel. Az érintettek ennek nem tettek eleget. Mikor Pavlik főfelügyelő – az erőszak jeleként – megfogta Justh Gyula karját, az egész ellenzék kivonult egy emberként. Tisza az ülés megnyitása után intézkedését bejelentette a Háznak, és közölte, hogy további intézkedéseket nem lát szükségesnek.⁷⁷ A Ház ezután mentelmi ügyeket tárgyalt.

1912. június 8.

A Ház körül ismét katonai, csendőri és rendőri kordon állt. Az ellenzék, a kitiltottak is akadálytalanul megjelenhettek a Házban, senkit nem tartóztattak föl. Az ülés megnyitása előtt csak azok mentek be az ülésterembe, akiket nem zártak ki, a kitiltottak csak akkor tódultak be a terembe, amikor az elnökség is bevonult. Így akarták elérni, hogy az ülés megnyitása előtt újból kivezessék őket. A betódult ellenzéki képviselők zajongással ismét lehetetlenné tették a munka megkezdését. Tisza István ismét feljegyezte a zajongók neveit, és elhagyta az elnöki széket. A háznagyot utasította az 1636/1912. számú átiratában, hogy az említett képviselőket szólítsa fel a Ház épületének elhagyására, ha pedig ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Nem volt szó arról, hogy mikor bocsáthatók be újra, esetleg hallgatóságként megjelenhetnek-e, de csak erre az ülésnapra szólhatott, mert a következő alkalommal ismét akadálytalanul bejöhettek a Házba.

Úgy látszik, Pavlik az elnöktől arra nézve is kapott szóbeli utasítást, hogy azokat is távolítsa el, akik kizárásuk ellenére megjelentek az ülésteremben, mert amikor a rendőrség bevonult, elsősorban őket, mégpedig Justh Gyulát szólította fel a távozásra. Az ellenzék nem engedelmeskedett a felszólításnak, mire az összes, régebben kitiltott és ekkor felsorolt képviselőt kivezetették. Az utolsó kivezetések után az ellenzék még bennmaradt tagjai is elhagyták az üléstermet. Tisza elnök ezután megnyitotta az ülést, s javaslatára a Ház az imént felsorolt képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította azzal a már megszokott kitéttel, hogy jelentésüket 24 órán belül nyújtsák be. A kitiltásuk ellenére megjelent és kivezetett képviselőket

⁷⁷ *Képviselőházi napló, 1910–1915, XVI. kötet, 485.*

ezúttal sem utasították a mentelmi bizottsághoz.⁷⁸ Ezután a Ház folytatta munkáját.

A mentelmi bizottság a legközelebbi ülésén, június 10-én délelőtt nyújtotta be a hozzá utasított képviselők ügyére vonatkozó jelentését, amelyben újabb kizárásokra tett javaslatot.⁷⁹ Az illető képviselőket az 1691/1912. számú átiratban értesítették, de ebben az esetben a háznagy nem kapott semmilyen átiratot.

1912. június 10. délelőtt

Tekintettel az előző ülésnapok viharos eseményeire, a Házat újfent katonai kordon vette körül. Ekkor még az összes ellenzéki képviselő, a kitiltottak is akadálytalanul bejuthattak a Ház épületébe. E napon délelőtt adta ki Tisza azon utasítását, hogy a kizárt képviselők kizárásuk időtartama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be. Ettől kezdve, vagyis 10-én délutántól katonai kordon állt az épület körül, ahogy majd 11-én, 18-án, 19-én, 21-én, 22-én, 24-én, 25-én és 27-én is.

Szeptember 17-én és 18-án nem volt kordon, mert Kovács Gyula kivételével az összes kizárás letelt, de ő is nagybetegen ágyban feküdt. Ezután még katonai kordon állt október 30-án és 31-én, de később már csak 1913. március 4-én voltak katonák a Ház körül. Ezenkívül már csak csendőrök és rendőrök vettek részt a Ház körüli karhatalmi feladatok ellátásában. Csendőrökből és rendőrökből álló közös járőrök a következő dátumokon voltak jelen: 1912. november 25., 27., 28., 29., 30.; december 2., 3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 16., 17., 18., 23., 31.; 1913. január 22., 23., 24.; február 24., 27., 28.; március 1., 3., 5., 6., 7., 8., 12., 13. és végül március 15. A csendőri-rendőri közös karhatalmi járőr nem volt azonos a szigorúan vett kordonnal, nem volt összefüggő lánc, de mégis mindenki, aki a téren megjelent, ellenőrizhetővé vált. 1912. november 25-től 1913. március 15-ig azért nem volt szükség a kordonra, mert senkit nem zártak ki.

Az ellenzék rendszerint egységesen jelent meg a kordonnál, és természetesen a kitiltottak is mindig be akartak menni a Házba, amit a kordon igyekezett megakadályozni. Ezért mindig panaszt tettek, amiért a többség fegyveres erő alkalmazásával akadályozza bejutásukat a Ház épületébe.

Június 10-én délelőtt még az egész ellenzék, a kitiltott képviselők is akadálytalanul megjelenhettek az ülésteremben. Az ülés megnyitása előtt ismét megjelent a rendőrség, és felszólította a kitiltott képviselőket a Ház elhagyására. A felszólításnak nem tettek eleget, ezért kivezették őket. Az elnökség

⁷⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 497.

⁷⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 508.

bevonulása után az ellenzék bennmaradt része a szokott módon lehetlenné tette a tanácskozás megkezdését. Tisza István intézkedett a zajongók eltávolításáról. Mikor az utolsó kivezetés is megtörtént, az ellenzék még bennmaradt képviselői is elhagyták tiltakozásképp a Házat.

Érdekesség, hogy az elnök ez alkalommal nem utasította a háznagyot, hogy a hangoskodó képviselőket távolíttassa el, hanem utólag, az esemény megtörténte után intézett hozzá átiratot 1690/1912. számmal. Ebben felsorolja azokat a képviselőket, akik kitiltásuk ellenére megjelentek, és még az ülés megnyitása előtt vezették ki őket, valamint azokat, akiket az ülés megnyitása után távolítottak el. Egyidejűleg felhívta a háznagy figyelmét, hogy ezeket a képviselőket a jelen rendeletről számítva a majd meghozandó házhatározatban kijelölt ideig a Ház épületébe sem engedhetik be. Kivételt képezett ez alól az a néhány képviselő – Bakonyi, Faragó, Haller, Jaczkó, Jeszenszky, Kobek, Ráth, Szabó I. (zámolyi), Valentsik és Vertán Endre –, akik a mentelmi bizottság ülésén megjelenhettek.

Az ülés megnyitása után Tisza jelentést tett a Háznak a történekről. Szerinte a megtörtént események kezelésénél a Ház elment a türelem legvégső határáig. Nem nézhetik tétlenül tovább, hogy a Ház ülésére szánt idő túlnyomó részét ilyen előzetes akadályok elhárítására kelljen fordítani. Ezek figyelembevételével javasolta, hogy az összes felsorolt képviselőt, tehát azokat is, akiket az ülés megnyitása előtt távolítottak el, utasítsa a Ház a mentelmi bizottsághoz azzal a kitéttel, hogy jelentésüket 24 órán belül adják be. A Ház ezt az elnöki javaslatot elfogadta.⁸⁰

A mentelmi bizottság a délutáni ülésen nyújtotta be jelentését és javaslatait, amelyek általában újabb tizenöt napra szóló kizárásokat tartalmaztak. Szabó Istvánra (zámolyi) nézve a további eljárást megszüntette, mivel Szabó a bizottság előtt megjelent, és közölte, hogy ő nem trombitált, nem füttyölt, trombita és síp nem is volt nála.⁸¹

A kizárások naptári napra szóltak. Az érintett képviselőket a büntetések fajtájától függően az 1746., 1747., 1748. és 1749. számú átiratban értesítették a kizárásról. A háznagy ez esetben nem kapott külön értesítést, de fölösleges is lett volna, mert a fent említett 1690/1912. számú átirat úgymagában foglalta a szükséges utasításokat.

1912. június 10. délután

A Ház körül katonai kordon állt. Csak azokat az ellenzéki képviselőket engedték át, akik nem voltak kitiltva, azonban ezek a képviselők is, mielőtt

⁸⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 507.

⁸¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 518–520.

elkezdődött volna az ülés, elhagyták a Házat. Tisza István az ülés megnyitása után bejelentette, hogy mivel a kitiltott képviselők részéről a rendezés már rendszeressé vált, ezért intézkedett, hogy a kizárt képviselőket kizárásuk ideje alatt a Ház épületébe se engedjék be. Ezt a Ház tudomásul vette.⁸²

1912. június 11.

A Házat ismét katonai kordon vette körül. Az egész ellenzék egyszerre, egysegesen jelent meg a kordon ellenőrző-áteresztő pontjánál. Mivel a parancsnok az utasításnak megfelelően csak azokat a képviselőket akarta átengedni, akik nem voltak kizárva, a többiek a kizártakkal szolidaritást vállalva nem mentek be, így az egész ellenzék távozott.

A Ház Vadász Lipót indítványát tárgyalta, amely a házszabályok szigorítására vonatkozott. E vitában a képviselői padokból gr. Tisza István ismét kifejtette nézeteit az elnökség ténykedéséről. Szerinte nem feltétlenül fontos, hogy egy házszabályreform az összes párt közmegegyezésével jöjjön létre. Az egész világon mindig akkor szigorították a házszabályokat, amikor erre szükség volt, és szigorították annak a kisebbségnek a kétségbeesett ellenkezése ellenére is, amellyel szemben szigorítani kellett. De meglátása szerint ez az eset egy szerencsés kivételnek is tekinthető, hiszen ezt a házszabály-revizíót elfogadták a jelenlegi ellenzék vezetői is akkor, amikor még ők voltak uralmon. Tehát a politikai következetlenség és az erkölcstelenség legszembetűnőbb példája volna az, ha most elleneznék azt, amit akkor szükségesnek tartottak. Az ellenzék azt hangoztatta, hogy rá nézve olyan kényszerhelyzet áll fenn, amely megakadályozza, hogy az ellenzék a tanácskozásokban részt vegyen. Ez Tisza szerint nem állt fenn, mert az igaz ugyan, hogy hatvan ellenzéki képviselő a Ház határozatával ki van zárva, de a többi kilencven ellenzéki képviselő részt vehetne a tanácskozásokban, de erről lemondtak, mert inkább a kitiltottakkal azonosítják magukat. Amikor az elnök a házszabályok 255. §-ának büntető intézkedéseit alkalmazta, a jogával élt, és a kötelességét teljesítette. Ezen kötelessége teljesítése nélkül le kellett volna mondani minden reményről, hogy az ország jó hírvének, politikai súlyának és létérdekeinek megfelelő, tisztultabb parlamenti élet valaha helyreálljon.⁸³ A Ház az indítványt elfogadta. Megjegyzendő, hogy az ellenzék a kordonnál történő tiltakozáson kívül egyszer fejtette ki véleményét ez ügyben a plenáris ülésen, mégpedig 1912. október 30-án délelőtt gr. Andrássy Gyula,

⁸² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 515.

⁸³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVI. kötet, 524–526.

aki egyedüli ellenzékiként jelent meg az ülésteremben, és reagált gr. Tisza István nézeteire.

1912. június 18.

Ismét katonai kordon állt a Ház körül. Az ellenzék ez alkalommal is testületileg megjelent a kordonnál, s a tiltakozás után el is vonult.

Az ülés tárgya az első ülészakot berekesztő és a második ülészakot megnyitó királyi kézirat kihirdetése volt.⁸⁴

1912. június 19. délelőtt

Katonai kordon volt a szokott módon. Az ellenzék ismét megjelent. Tiltakoztak az ellen, hogy szuronyokkal akadályozzák őket képviselői kötelességük teljesítésében, majd mivel ekkor is csak a nem kizártakat akarták átengedni, megint egységesen elvonultak.

A Ház alelnököket, jegyzőket és háznagyot választott.⁸⁵

1912. június 19. délután

Ismét katonai kordon volt. Az ellenzék a szokásos tiltakozás után elvonult. Bizottságok megválasztása volt napirenden.⁸⁶

1912. június 21. délután

Katonai kordon állt. Az ellenzék a szokásos tiltakozás után elvonult. Tisza István jelentette, hogy a hírlapírók szindikátusa azzal a kérelemmel fordult hozzá, hogy az előző ülészakon, 1912. március 7-én hozott határozatot, amely Pályi Ede hírlapírót a Ház épületéből bizonytalan időre kitiltotta, változtassák meg. A Ház az elnök ez irányú javaslatát elfogadta.⁸⁷

1912. március 2-án történt az első incidens, de ezt egy illetéktelen személy követte el. Pályi Ede hírlapíró az ellenzéki oldal páholyából behatolt az ülésterembe, felszaladt az elnöki emelvényre, és onnan a Függetlenségi és a 48-as Pártot becsmérő szavakkal illette mindaddig, míg néhány képviselő oda nem ment hozzá, és kivezették a teremből. Mindez nyílt ülésen, hatalmas zaj közepette történt. Návay Lajos akkori házelnök március 6-án jutott abba a helyzetbe, hogy az esetről, valamint a megtett intézkedésekről jelentést tegyen, mert az ellenzék technikai obstrukciója miatt a Ház a március 4-ei és 5-ei ülésén csak az előző ülés jegyzőkönyvét hitelesí-

⁸⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 3–5.

⁸⁵ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 6–9.

⁸⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 10–15.

⁸⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 16.

tette. Návay elnök jelentette, hogy ő már március 2-án, az eset megtörténtét követően azonnal visszavonta Pályi belépőjét a hírlapírói karzatra. Jelentette továbbá, hogy Pályi a hírlapírói szindikátus útján bocsánatot kért a képviselőháztól. Ekkor vita alakult ki a továbbiakat illetően. Gróf Batthyány Tivadar és Kállay Ubul szerint bünyügyi eljárást kell lefolytatni. Szmrecsányi György indítványozta, hogy az ügyet utasítsák a mentelmi bizottsághoz. Polónyi György szerint itt hivatalból üldözendő cselekményről van szó, ezért a Ház ne foglalkozzon vele, az ügyet tegyék át a Királyi Ügyészséghez.⁸⁸

1912. június 22. délelőtt, délután, június 24., 25., 27.

Katonai kordon állt. Az ellenzék ismét elvonult. A Ház apróbb javaslatokat tárgyalt, majd a Ház üléseit királyi kézirattal szeptember 17-ig elnapolták.

1912. szeptember 17.

A nyári szünet utáni első ülésnapon kordon nem volt. A lőtt sebével súlyos betegen fekvő Kovács Gyula kivételével, akit harminc ülésnapra, majd azt közvetlenül követő három naptári napra zártak ki, az összes többi ellenzéki képviselő kizárási határideje lejárt. Ebből is látszik, hogy nem ülésnapokra szóltak a kizárások. Éppen ezért mindannyian akadálytalanul bemehettek az ülésterembe.

Gr. Tisza István elnök megnyitotta az ülést, de az ellenzék lármája megakadályozta az elnöki előterjesztések megtételében. Tisza kétszer is felfüggesztette az ülést, és igyekezett rendet teremteni, előterjesztéseit megtenni, de minden igyekezete meghiúsult az ellenzék féktelen magatartása miatt. Ez az állapot körülbelül 10.30-tól 16.30-ig tartott. Tisza újból felfüggesztette az ülést, és a 2528/1912. számú átiratban utasította a háznagyot, hogy az ott felsorolt képviselőket szólítsa fel a Ház épületének elhagyására, s amennyiben ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Nem jelent meg intézkedés az átiratban arról, hogy mikor bocsáthatók be ismét az eltávolított képviselők, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen ismét akadálytalanul megjelenhettek.⁸⁹

A képviselőházi ülésterem ezután az egyik legviharosabb jelenet szemtanúja lehetett. Pavlik főfelügyelővel az élen ismét bevonult a terembe a rendőrség. Ám ekkor az ellenzék a miniszteri foteleket is felhasználva eltorlaszolta a padsorokat.

⁸⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XV. kötet, 328–339.

⁸⁹ 16. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 84.

Azok az ellenzéki képviselők, akik nem voltak a kivezetendők listáján, előre álltak, a kivezetendők mögéjük, így a rendőrök őket nem érhatték el. Pavlik hiába kérte, hogy engedjenek utat, ezzel tegyék lehetővé, hogy a kapott parancsot végrehajtsa. Végül jelentést tett az elnöknek, aki utasította őt, hogy az összes képviselőt távolítsa el, de amint a kivezetésekre vonatkozó parancsot végrehajtották, a kivezetendők listáján nem szereplők ismét visszajöhetnek, s a Ház tanácskozásaiban részt vehetnek.⁹⁰

Ekkor ismét egy rendhagyó esemény történt. A szintén jelen lévő Beniczky rendőrfelügyelő utasította Polyák István rendőrt, hogy vezesse ki Macky Emilt. Polyák rendőr a parancs végrehajtását megtagadta, mire Beniczky letartóztatta, és a főkapitányságra kísértette. Polyákot egyébként ezután elbocsátották a rendőrség szolgálatából, majd gr. Károlyi Mihály egyik uradalmában kapott munkát.

18.30-ra a teremben lévő rendőrökhöz újabb erősítés érkezett, s ekkor már kímélet nélkül hurcolták ki az ellenszegülő képviselőket. Körülbelül 20.00-kor távozott a rendőrség az ülésteremből, s ugyanakkor az ellenzék még benmaradt néhány képviselője is tüntetően elhagyta a Házat.

Ezek után gr. Tisza István elnök megnyitotta az ülést. Rámutatott az ülés folyamán lejátszódott eseményekre. Kifejtette véleményét, miszerint a házszabályok világosan elismerik azt, hogy lehetnek olyan esetek, amikor azonnali intézkedésre van szükség. Hogy az azonnali intézkedés miként hajtandó végre, arra vonatkozólag a házszabályokban nincs tételes intézkedés, de hogy kinek kell végrehajtania, azt világosan kimondja az 1848. évi IV. tc., amely a Ház rendjének, a Ház tárgyalásának öréül a Ház elnökét jelöli meg. Nézete szerint kötelességeiről feledkeznek meg az az elnök, amelyik ezzel a törvényes jogával nem élne. Kérte a Házat, hogy az elnök azon intézkedését, hogy a Ház tanácskozásait lehetetlenné tevő képviselők kizárását elrendelte és végrehajtotta, utólag jóváhagyólag és helyesléssel vegye tudomásul. A Ház így is határozott, és az elnök javaslatára a felsorolt képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította azzal a kikötéssel, hogy jelentését 24 órán belül terjessze a Ház elé.⁹¹

A mentelmi bizottság a következő napon adta be jelentését. Javaslatára a Ház gr. Batthyány Tivadar, Brestyenzky Kálmán, Désy Zoltán, Förster Aurél, Fráter Lóránd, Györffy Gyula, b. Manndorff Géza, Posgay Miklós, gr. Zichy Aladár és Szluha Pál képviselőket a határozathozatal napjának beszámításával tizenöt, a többieket, akik „tervszerűleg viselkedtek akként, hogy a Ház tanácskozása lehetetlenné tétessék, s ezáltal a Ház tanácskozási

⁹⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 85.

⁹¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 80–86.

rendjét súlyosan és ismételten megsértették”,⁹² szintén a határozathozatal napjának hozzászámításával harminc ülésnapra kizárta. A háznagyot a 2572/1912. számú átiratban értesítették a kizárásokról és arról, hogy az érintett képviselők a kizárási idő alatt olyan napokon, mikor a Ház vagy bizottságai ülést tartanak, a Ház épületébe sem bocsáthatók be. A kizárt képviselőket a 2558/1912. számú átiratban értesítették.⁹³

1912. szeptember 18.

Kordon nem volt, az összes ellenzéki képviselő – a kizártak is – akadálytalanul megjelenhettek a Házban. Az ülés megnyitása előtt Beöthy László kereskedelemügyi miniszter az ellenzéknek a kormány és a kormányzó pártok felé szórt szidalmain felindulva az ellenzéki képviselők közé rohant, majd utána még több munkapárti képviselő is, és általános dulakodás kezdődött. Még javában tartott a dulakodás, amikor gr. Tisza elnök megnyitotta az ülést, amelyet azonban az ellenzék tomboló lármája, füttyülése, trombitálása miatt nem lehetett folytatni. Az elnök feljegyezte a legjobban zajongó képviselők neveit, és a 2560/1912. számú átiratban utasította a háznagyot, hogy a felsorolt képviselőket szólítsa fel a Ház elhagyására, s ha ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket.

Az ülés megnyitása után Tisza jelentést tett a zajongó képviselők eltávolításáról, s javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította őket azzal, hogy a jelentést a Ház legközelebbi ülésén adja be.⁹⁴

Ezután Beöthy László ünnepélyesen megkövette a Házat azért, mert az ő fellépése volt a legközvetlenebb oka az azután bekövetkezett eseményeknek. Tisza elnök javasolta, hogy miután a heves, tetteges fellépés kezdeményezője saját előadása szerint a kereskedelemügyi miniszter volt, s fellépéséért a Házat ünnepélyesen megkövette, az incidenst a Ház ne tegye további eljárás tárgyává. Miután a Ház ezt elfogadta, az elnök kijelentette, hogy Beöthy fellépése egy igaz ember jogos felháborodása volt, és ebben a felháborodásban vele érez minden tisztességes ember.⁹⁵

A Ház ezután a monarchiából adódó közös ügyek intézése végett az úgynevezett delegációt, vagyis a parlament tárgyalójoggal felruházott küldöttségét választotta meg. Az íratlan szokásoktól és hagyományoktól eltérően egyetlen ellenzéki képviselőt sem választottak be a delegációba, így megállapíthatjuk, hogy a kormánytöbbség egy csöppet sem volt sze-

⁹² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 96.

⁹³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 95–97.

⁹⁴ 17. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 94.

⁹⁵ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 95.

mérmes, bizonyos esetekben még a látszat megőrzését sem vette komolyan. Szeptember 23-tól október 30-ig delegációs ülések voltak Bécsben. Ez alatt az idő alatt a Ház nem tartott üléseket, így a mentelmi bizottság csak október 30-án délelőtt terjesztette be jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. Javaslatára a Ház Bottlik Istvánt és Gedeon Aladárt, mivel csak első ízben lettek a mentelmi bizottság elé utasítva, a Ház ünnepélyes megkövetésére utasította. Szmrecsányit és Zborayt, akik a leghangosabb zajongók voltak, a rájuk már kiszabott kizárási idejük leteltét követő újabb húsz ülésnapra, a többieket újabb tizenöt ülésnapra kizárta.⁹⁶ Erről a háznagyot a 2831/1912. számú levélben értesítették azzal a kitételrel, hogy a kizárt képviselők a kizárási idő alatt olyan napokon, amikor a Ház vagy bizottságai ülést tartanak, a Ház épületébe sem bocsáthatók be. A kizárt képviselőket erről a 2811/1912. számú átiratban értesítették.

1912. november 22-én a 2935/1912. számú átiratban az elnök értesítette a háznagyot, intézkedjék arról, hogy a kizárt képviselők közül azok, akiknek ügyük tárgyalása miatt a mentelmi bizottság előtt meg kell jelenniük, s ezért külön meghívót küld nekik a bizottság, akadálytalanul megjelenhessenek a bizottsági ülésen. Az illető képviselőket erről esetről esetre külön értesítették.

1912. október 30. délelőtt

Ismét állt a katonai kordon. Az ellenzék együttesen megjelent, de nem az ellenőrző-áteresztő pontnál, hanem az Andrássy-szobornál akartak a Házba jutni. Mikor a katonaság ebben megakadályozta őket, ez ellenzék tiltakozott és elvonult.⁹⁷ Ez a nap azonban rendkívül lényeges a karhatalom Országgyűlésben történő alkalmazása szempontjából. E napon egyetlen ellenzéki képviselő mégis megjelent az üléssteremben. Ismeretes, hogy gr. Tisza István már nemegyszer nyilatkozott ez ügyben, ez alkalommal viszont gr. Andrássy Gyula az ellenzék képviselőjében próbálta megvilágítani álláspontjukat.

Szerinte az a képviselőház, amely katonai kordon őrizete alatt tanácskozik, nem jogosult arra, hogy a törvényalkotásban, a költségvetés megállapításában, a delegáció kiküldésében részt vegyen. Igaz, hogy a kizárások jelenleg a mentelmi bizottság javaslatára, a Ház határozatára lettek elrendelve, ennek ellenére törvénytelenek először is azért, mert mielőtt a kizárási határozatot meghozták volna, az elnök a maga jogköre alapján már kizárta a képviselőket, holott kizárni még azonnali intézkedés esetén

⁹⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 10.

⁹⁷ 18. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 100. 408. országos ülés.

is csak a Háznak van joga. A sürgősséget, vagyis az azonnali intézkedés szükségét ő úgy értelmezi, hogy ha a mentelmi bizottság javaslatát megvárni bármely oknál fogva nem lehet, akkor a Ház ezen formalitástól való eltekintéssel is intézkedhet. Az elnököt az azonnali intézkedés tekintetében csak az a jog illeti meg, hogy az ülést felfüggeszti vagy bezárja.

Másodszor törvénytelen a kizárás azért is, mert karhatalom felvonulása mellett hozták. A karhatalom alkalmazásáról úgy a törvényben, mint a házszabályokban mindenütt csak ott van szó, ahol a nyilvánosság kérdése szerepel, tehát mindenütt végigvonul az az alapgondolat, hogy a karhatalom nem a képviselővel, hanem a karzattal, az idegennel szemben alkalmazható, ha a képviselőház rendjét megzavarja.

Hogy ez volt mindig a felfogás, azt bizonyítja az is, hogy éppen gr. Tisza István akarta keresztülvinni 1898-ban, hogy a kizárást a Háznak legyen joga karhatalommal is végrehajtani. Ezt az akkori honatyák visszautasították azzal, hogy nem tételezhető fel, hogy a képviselők alá ne vessék magukat a házszabályoknak.

A közfelfogás mindig az volt, hogy a karhatalom megjelenése mellett tárgyalni nem lehet. Hivatkozott az 1906. február 19-én történt elnöki kijelentésre. Akkor az elnök, aki felfogását már korábban közölte gr. Tisza Istvánnal, a következő kijelentést tette: „Alkotmányunk és törvényeink parancsolatai és rendelkezései ellenére a képviselőház környéke fegyveres erőhatalommal van megszállva. Magában a képviselőházban rendőrség van elhelyezve, amely az elnökség és a képviselők immunitását és szabadságát korlátozza. Mindennek dacára én megtartani kívánom az ülést azon kijelentéssel, hogy mi megtesszük kötelességünket, de abból a jövőre nézve hasonló esetekre semmi precedens nem alkotható.”⁹⁸

Miután gr. Andrassy Gyula kifejtette az ellenzék álláspontját a karhatalom tevékenységével kapcsolatban, gr. Tisza István kért szót viszontválaszra a képviselői padokból. Kijelentette, hogy a mostani karhatalmi tevékenység, és a között, amelyet 1906. február 19-én alkalmaztak, semmiféle analógia nincs. Akkor a karhatalmat a végrehajtó hatalom alkalmazta a képviselőház elnökének, a képviselőház arra hivatott faktorainak ellenére. Jelenleg viszont a képviselőház elnöksége törvény adta jogánál fogva rendelt katonaságot a képviselőház megvédésére, a képviselőház akcióképességének fenntartása, a képviselőház jogos határozatainak végrehajtása érdekében.

Rögtöni intézkedéseket csak egyes személyek felelősségére lehet megtenni.

⁹⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 103.

Andrássy szerint a kizárási rendelkezésnek nem volt szankciója. Ám akkor, amikor a mostani ellenzék volt többségben, s Andrássy a kormány tagja volt, az elnökséggel egyetértőleg azt a felfogást emelték érvényre, hogy ha a kitiltott képviselő az ülésterembe bejönne, karhatalmi eszközökkel távolítandó el ugyanúgy, ahogy eltávolítandó volna a hallgatóságnak bármely erőszakosan behatoló tagja.

Ami június 4-én történt, arra a szabálytalanságra nézve a Ház többsége felmentést adott. Ami azóta történt, az a házszabályok legpedánsabb megtartásával történt.⁹⁹ Tiszának ez a nyilatkozata tehát a harmadik volt ez ügyben a június 7-i és az azonnali intézkedésekre vonatkozó szeptember 17-i nyilatkozatok után. Az ellenzék gr. Andrássy Gyula aznapi nyilatkozata után már gyakorlatilag egyszer sem szállt érdemi vitába ebben a kérdéskörben.

1912. október 30. délután

Katonai kordon volt. Az ellenzék megjelent, tiltakozott és elvonult. Kammerer Ernő megindokolta a házszabály-revízió ügyében a huszonegy tagú bizottság kiküldésére vonatkozó indítványát.¹⁰⁰

1912. október 31.

Katonai kordon volt. Az ellenzék ezen a napon nem jelent meg, meg sem kísérelte a Házba való bejutást.

Ez volt az első nap, amikor a Képviselőházi Őrség neve elhangzott az országgyűlésben. A kormány nevében Lukács László miniszterelnök nyújtotta be a törvényjavaslatot az úgynevezett első olvasatban.

Az elnök ezt kinyomtatás után szétosztatta, és a közigazgatási, valamint a véderőbizottságokhoz utalta.¹⁰¹ A Ház ezután – hozzászólás nélkül – elfogadta Kammerer indítványát.¹⁰² November 1. és 22. között szüneteltek a plenáris ülések, mert a delegáció Budapesten tárgyalt. A legközelebbi ülést november 25-re tűzték ki.

1912. november 25.

Ezen a napon nem katonai, hanem csendőri és rendőri kordon állt a Ház körül. Az egyetlen ellenőrző-áteresztő ponton a parancsnok Pavlik főfelügyelő volt. Az ellenzék ekkor sem jelent meg a kordonnál egységesen,

⁹⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 102–111.

¹⁰⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 113–114.

¹⁰¹ 19. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 114. 410. ülés.

¹⁰² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 115., 116.

mindössze három-négy ellenzéki képviselő kísérelt meg bejutni, akiket azonban föltartóztattak, és közölték velük, hogy a kitiltottak nem mehetnek be a Házba.

Az ülés megnyitása után gr. Tisza István újból foglalkozott a kizárások kérdésével. Ekkor deklarálta, hogy a kizárásokra vonatkozó határozatok miként értelmezendők. Sem a határozatok, sem a házszabályok 255. §-a nem mondja meg, hogy a kizárás csak plenáris ülésekre vonatkozik-e vagy pedig a bizottsági ülésekre is.

Bejelentette, hogy szükségesnek látta a bizottsági üléseket is bizton-ságba helyezni úgy, hogy a kizárt képviselők ott se kísérelhessék meg a tárgyalások megzavarását. A Ház az elnök ezen intézkedését jóváhagyólag tudomásul vette.

Ezek után javasolta Tisza, hogy miután a kizárt képviselőkkel szemben a kizárás olyan napokon is hatályba lép, amikor csak bizottságok üléseznek, ezek a napok is ülésnapnak számítsanak. A Ház ezt elfogadta.¹⁰³

1912. november 27.

Ismét csendőri és rendőri kordon volt, de az ellenzék e napon sem jelent meg.

1912. november 28.

Szigorúan vett kordon nem volt. A bejáratokat szállta meg a csendőrség és a rendőrség. Az ellenzék ezen a napon is megjelent, de a kapunál csak azokat akarták beengedni, akiket nem tiltottak ki. Ekkor az ellenzék néhány tagja a Duna-parton lévő étterem konyháján át akart a Házba bejutni, de a rendőrség ebben is megakadályozta őket, mire az egész ellenzék elvonult. Ebből látható, hogy a rendőrség a feladatát hézagmentesen látta el. Pavlik főfelügyelő alaposan megszervezte a Ház biztosítását és a beléptetést. A Ház az 1913. évi költségvetést tárgyalta.

1912. november 29.

A bejáratokat ismét a csendőrség és a rendőrség ellenőrizte. Az ellenzék nem jelent meg. Ismét folytatták a költségvetés tárgyalását, ami a mi szempontunkból azért érdekes, mert felszólalt Návay Lajos volt elnök is, és felszólalásában részletesebben foglalkozott a kizárások kérdésével. Elmondta, hogy annak idején, amikor a Ház Potocsnyákot kizárta, az elnökségnek az volt a felfogása, hogy a kizárt képviselő hallgatóságként megjelenhet ugyan a Házban, de ha az ülésterembe bemenne, s onnan a háznagy fel-

¹⁰³ *Képviselőházi napló, 1910–1915, XVII. kötet, 117.*

szólítására nem távozna, a háznagy úgy járjon el vele, mint renitens hallgatóssággal.

Akkor ő is és Justh Gyula akkori elnök is az elnöki poszt tekintélyéhez kötötték a házszabályok értelmében elrendeltek végrehajtásának megkövetelését. Andrássy azt állította, hogy azonnali intézkedés alatt azt kell érteni, hogy az elnök az ülést bezárja vagy felfüggeszti. Szerinte viszont ezalatt azt kell érteni, hogy az elnökre hárul mindaz, ami az ellenszegülő képviselővel szemben a mentelmi bizottságot megilleti, persze csak mint *ad hoc* rendkívüli óvintézkedés, és csak akkor, ha a Ház működését egyébként nem lehetne biztosítani.¹⁰⁴

1912. november 30.

A csendőrség és a rendőrség ismét a bejáratoknál strázsált. Az ellenzék megjelent ugyan, de mivel csak azokat akarták beengedni, akik nincsenek kitiltva, az egész ellenzék távozott. A Ház folytatta a költségvetés tárgyalását.

1912. december 2., 3., 4.

Megint csak csendőri és rendőri kordon állt. Az ellenzék minden nap megjelent, folyton csak a nem kizártakat akarták beengedni, ezért az ellenzék mindig tiltakozott, majd elvonult.

1912. december 5.

Csendőri és rendőri kordon volt. Az ellenzék megjelent, tiltakozott, majd elvonult. Az ülésen a közigazgatási bizottság előadója, Rakovszky Iván benyújtotta a Háznak a két érintett bizottság jelentését a Képviselőházi Őrség felállításáról.¹⁰⁵

1912. december 6., 7., 9.

Csendőri és rendőri kordon volt. Az ellenzék minden alkalommal megjelent, tiltakozott, majd elvonult.

1912. december 10.

Csendőri és rendőri kordon állt. Az ellenzék a szokásos tiltakozás után elvonult.

Ez a nap piros betűs a Képviselőházi Őrség történetében. Ezen a napon szavazta meg az országgyűlés az őrség felállításáról szóló törvényjavaslatot.

¹⁰⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 159–168.

¹⁰⁵ 20. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 419. országos ülés.

Mindenekelőtt néhány szót a megnevezésről. Háromféle néven említették őket. Hivatalosan Képviselőházi Őrség volt a nevük, félhivatalosan csak palotaőrségnek hívták őket, végül az országgyűlés tárgyalásain – főleg az ellenzék és a gyorsírók – általában csak őrségként említik a testületet.

A plenáris ülésen a törvényjavaslat előadója szintén Rakovszky Iván volt.¹⁰⁶

Már az előadó hangsúlyozta, hogy a törvényjavaslat két fő részre bontható. Azt már csak én teszem hozzá, hogy ez teljes mértékben tükrözi gr. Tisza István nyilvánvaló törekvéseit. Az első fő rész ti. az 1. §-ban lefektetett intézkedésekből áll. Ezek meghatározzák az elnök hatáskörét, megállapítják az elnök jogait és kötelezettségeit mindazon esetekben, mikor karhatalom alkalmazására sor kerül. A második fő rész az őrség felállítására, létszámára, összetételére stb. vonatkozik.

Az előadó látható módon a fő figyelmet az 1. §-nak szentelte. Rögtön az elején hivatkozott a már említett 1848. évi IV. tc.-re, továbbá arra, hogy már a jelenlegi házszabályok szelleme is ezt tükrözi, a törvényjavaslat csak ezek pontosítását célozza.

Így az 1. §-nak négy bekezdése van. Az előadó mindegyikén egyenként és tételesen végigment, megpróbálva bizonyítani, hogy összhangban vannak az 1848. évi IV. tc. szellemével. Ha figyelmesen nézzük a mellékletet, láthatjuk, hogy egy dologban lépett túl az elődök elgondolásán, amikor annyiban mondott többet, hogy az elnök hatáskörébe utalja a közbiztonságról való gondoskodást is. Mivel ez az 1848. évi IV. tc.-ben nincs benne, külön kihangsúlyozza a törvényjavaslat. Gondoljunk csak vissza a Tisza István elleni merényletre, milyen jól jött ide az érvelést alátámasztandó.

A második bekezdés főleg a hallgatóság csendben tartására vonatkozó elnöki feladatokkal foglalkozik, amelyek valóban jelen voltak már az 1848: IV. tc.-ben is.

A harmadik bekezdés a legkényesebb, legvitathatóbb, a képviselőkkel szembeni karhatalmi fellépés elnöki feladatairól szól. Itt nem az 1848: IV. tc.-re hivatkozik az előadó, hanem a házszabályok 255. §-ára, így a logika fordítva működik. Ha ti. a házszabályokat az 1848: IV. tc. szellemében alkották, akkor nem érdekes az, ha valami nem volt benne az 1848: IV. tc.-ben, elég, ha a házszabályokban benne van, az úgyszólván azt a szellemiséget tükrözi. Ezzel az egyszerű logikai csavarral könnyűszerrel túlléptek azon a kérdésem, miszerint az 1848: IV. tc. a karhatalmat csak a hallgatósággal szemben szándékozott alkalmazni. Ha a képviselőház működésének rendjét a hallgatósággal szemben a karhatalom megvédheti, akkor a renitens

¹⁰⁶ 21. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 423. országos ülés.

képviselőkből egyszerűen csináljunk hallgatóságot, máris szabad az út a karhatalom előtt.

A negyedik bekezdésben egyszerűen folytatják az előző logikát. Az azonnali intézkedés alatt a pontosítás után már azt kellett érteni, hogy az elnök hatásköre lehetővé teszi, hogy a tanácskozást meghiúsítóan zavaró képviselőket karhatalommal is kivezetheti és a képviselőház vagy bizottság ülésétől távol tarthatja.

Ezek után megállapítható, hogy az első paragrafus tulajdonképp azért született, hogy gr. Tisza István eddigi, karhatalmat felhasználó tevékenységét utólag legalizálja. Olvassuk csak el a melléklet első három oldalát, végig kitetszik belőle, hogy eddig is minden rendben volt, most csak pontosítás történt.

A törvényjavaslat második részének előterjesztéséből idézzünk szó szerint egy részt, amely nagyon elgondolkodtató az őrség születésének megítélésekor.

„El kell képzelnünk a fegyveres őrség tagjainak lelki állapotát egy-egy ilyen karhatalmi intézkedés alkalmával. Tudjuk, hogy a politikai események a napilapokban, a népgyűléseken, de különösen itt a Házban, ahol ezen őrség tagjai jóformán állandóan jelen vannak, megtárgyalatnak, esetleg tendenciózus színezetben állíttatnak be. A fegyveres őrség tagjainak lelkében esetleg olyan képzetek támadnak, amelyek elhitetik velük, hogy hazafiatlanságot, vagy a képviselők mentelmi joga ellen való merényletet követnek el akkor, midőn kötelességüket teljesítik. Nem szabad továbbá elfelejteni, hogy az a jóformán mindennapos érintkezés, amely a képviselőházban állandóan jelen lévő őrség tagjai, s az egyes képviselő között fennáll, talán bizonyos gyengeséget, talán bizonyos kíméletes indulatot hozhatna létre a Képviselőházi Őrség tagjainak lelkületében.

Mindezeket a, hogy úgy mondjam, lelki pressziókat ellensúlyozni kell azzal az erős fegyelemmel, amely ezen őrséget az elnök akarátának végrehajtására feltétlenül képessé teszi. [...]

A képviselőházi őrség teljesen és tökéletesen az elnök hatáskörének lesz alárendelve, és annak dacára, hogy katonailag szerveztetik, a kormánytól teljesen független lesz, az elnök parancsait fogja végrehajtani [...]¹⁰⁷

Azt hiszem, ezek az idézetek már teljesen egyértelműek. Többé senkitől nem kell sem előre, sem utólag embereket kérni, mert az mindig helyben rendelkezésre fog állni. Ráadásul válogatott állomány, a csendőrség

¹⁰⁷ *Képviselőházi napló, 1910–1915, XVII. kötet, 377.*

és a fegyveres erők állományából. Kikötés a makulátlanul jó szolgálati viszony, a nötlenség, a minimum 178 cm-es magasság stb. Külön szabály, hogy ezt a beosztást maximum hat évig lehet ellátni, majd vissza kell térni az előző beosztásba, egyrészt azért, hogy a kényelmes életben a fegyveres őrség tagjai ne puhuljanak el, másrészt hogy a katonai fegyelem ne lazuljon.

A törvényjavaslat úgy intézkedett, hogy a Képviselőházi Őrség csak a Parlament épületén belül legyen jogosult a rend fenntartására. Ha az állomány megerősítésére van szükség akár a Házon kívül, akár belül, akkor a csendőrség erőit kell bevonni, mivel az államrendőrség fegyelmi szabályzata, szervezete és fegyverhasználati szabályai teljesen mások, mint a Képviselőházi Őrségé. Viszont a palotaőrség szabályzatai megfelelnek a csendőrség és a fegyveres erők szabályzatainak, ezért célszerű az együttműködést ezekkel a szervezetekkel megszervezni. Ezzel kapcsolatban néhány tisztázandó részlet. Sokszor hivatkozunk az 1848. évi IV. tc.-re. Ennek 14. §-a mondja ki azt, hogy a rend és a csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetén a nemzeti őrsereg alkalmazásával eszközöltetik. A nemzetőrséget az 1848. évi XXII. tc.-ben állították fel arra a célra, hogy a személy és vagyonbiztonság, a közcsend és belbéke biztosíttassék. Az 1868. évi XLI. tc. 32. §-a a nemzetőrséget végleg eltörölte. Ezután már a nemzetőrség ilyen irányú tevékenységét a csendőrség, a rendőrség és a fegyveres erők vették át, valamint mostantól a Képviselőházi Őrség a Ház épületén belül.

Végül hadd idézzek az előadói expozéból egy olyan részt, amely világosan megfogalmazza a kor hozzáállását a kérdéshez a jog vagy jogelmélet oldaláról.

„A jog, mint abszolút fogalom, tulajdonképpen egy szembenálló oldalról nézve mindig jogtalanságot jelent. A jog, mint abszolút jog, mindig arra ad nekem hatalmat és erőt, hogy valakitől valaminek tűrését, vagy valakitől valaminek cselekvését követeljem. De a szabadság ilyen aprólékos egyéni jogok mozaikja, szabadság csak ott van, ahol az én jogom nem teszi tönkre felebarátom jogát. A szabadság olyan mozaik, amelyet nem lehet azokból a durva kövekből, az egyes jogdarabokból, egyéni jogokból úgy összerakni, amint éppen a kezünkbe jutnak, ezeket a jogdarabokat meg kell faragni, olyan formájúvá kell tenni, hogy egymás mellett megférhessenek, e mozaikszerűen összerakott abszolút egyéni jog adja a szabadságot.

Vajon a képviselőház egyes tagjainak szabadsága lenne az, hogy egyeseknek megadjuk azt a jogot, hogy úgy viselkedjenek, amint akarnak, azt tegyék, ami eszükbe jut ebben a képviselőházban, amely az ország delibe-

rálásának, az ország akaratnyilvánulásának terme, hogy itt koncerteket rendezzenek?”¹⁰⁸

A bizottság előadójának felvezetése után a Ház vita vagy hozzászólás nélkül a törvényjavaslatot egyhangúlag elfogadta.

Így született meg a Képviselőházi Őrség.

Persze kár lenne azt hinni, hogy eddig nem történtek ez ügyben egyéb előkészületek. A kormány nyilvánvalóan számított a Ház igenlő szavazatára, és már biztosan elkezdte az idevonatkozó egyéb dokumentáció kidolgozását. Amikor a törvény megszületett, feltehetőleg már rendelkezésre állt az öltözeti és felszerelési szabályzat. Ennek köszönhető, hogy a törvény kihirdetését követően (*Országos Törvénytár* 1912. évi december 31-én kiadott 18. számában) körülbelül két hónap leforgása alatt le tudták gyártatni az összes ruházati anyagot, már márciusban megkezdődhetett a felszerelés, áprilisban a kiképzés, és május elején már átvette a karhatalmi feladatok ellátását a parlamentben a rendőrségtől a Képviselőházi Őrség.

1912. december 11.

Csendőri és rendőri kordon. Az ellenzék ismét megjelent, tiltakozott, aztán elvonult.

E napon a főrendiház elnöke hivatalosan értesítette gr. Tisza Istvánt, hogy a Képviselőházi Őrség felállításáról szóló törvényjavaslatot a főrendiház a képviselőház által megállapított szerkezetben módosítás nélkül elfogadta.

Ezek után a törvényjavaslatot szentesítés végett fölterjesztették Ferenc Józsefnek.¹⁰⁹

1912. december 12., 13., 14., 16., 17., 18., 23., 31.

Csendőri és rendőri kordon. Az ellenzék minden reggel megjelent, majd a szokásos tiltakozás után elvonult.

1913. január 22.

Csendőri és rendőri kordon. Az ellenzék a már megszokott eljárást követte. Ezen a napon jelentette be az elnök, hogy a törvényjavaslatot őfelsége szentesítette, és azt az 1912. évi LXVII. törvénycikk formájában az *Országos Törvénytár* útján kihirdették.¹¹⁰

¹⁰⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 380.

¹⁰⁹ 22. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 424. országos ülés.

¹¹⁰ 22. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 433. országos ülés.

1913. január 23., 24.

Csendőri és rendőri kordon állt, megismétlődött ugyanaz: megjelenés, tiltakozás, elvonulás.

1913. február 24.

Nem volt kordon, mivel erre a napra valamennyi ellenzéki képviselő kitiltása letelt. Az ellenzék viszont egységesen nem jelent meg a Házban.

1913. február 27.

Kordon nem volt. Az ellenzék ekkor sem jelent meg. Szász Károlyt alelnökké választották.¹¹¹

1913. február 28.

Megint nem volt kordon. Az ellenzék részéről ketten jelentek meg: b. Sennyey Miklós és Szabó István (nagyatádi). Sennyey Miklós napirend előtti felszólalás keretében bejelentette, hogy kilépett a Kossuth Pártból. A kisgazdapárti Szabó István az osztatlan közös legelőkről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál szólalt fel. Kijelentette, hogy csak azért jött be és szólalt fel, mert választói megkövetelték tőle, hogy az érdekeiket sértő javaslat ellen felszólaljon.¹¹²

1913. március 1., 3.

Nem volt kordon. Az ellenzék közül csak Szabó István (nagyatádi) jelent meg, aki többször is felszólalt az osztatlan közös legelőkről szóló törvényjavaslat tárgyalásánál.

1913. március 4.

A Szociáldemokrata Párt arra való tekintettel, hogy a Ház e napon kezdte meg az országgyűlési képviselők választására vonatkozó törvényjavaslat tárgyalását, általános sztrájkot hirdetett. Ezért a Házat katonai kordon vette körül. Az általános sztrájk azonban elmaradt. Ezen a napon az egész ellenzék megjelent a Házban, és gr. Apponyi Albert is felszólalt. Az ellenzék nevében tiltakozott a június 4-én történtek ellen. Az ellenzék álláspontja szerint a június 4-i délutáni machinációkkal nem köszörülték ki a délelőtti csorbát.

Úgy vélte, mindaddig, amíg a parlamentáris jogrend helyreállításának tárgyi és személyi garanciái nincsenek meg, az ellenzék a Ház érdemle-

¹¹¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 33.

¹¹² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 59.

ges munkájában nem vehet részt. Apponyi ezután érdemben is foglalkozott a javaslattal. Apponyi felszólalása után az egész ellenzék elhagyta a Házat.¹¹³

Apponyi után Lukács László miniszterelnök szólalt fel. Először is megállapította, hogy bármennyire is tiltakozott Apponyi az érdemleges tárgyalásban való részvétel ellen, mégis érdemlegesen foglalkozott a tárgyalás alatt álló javaslattal. A miniszterelnök szerint az ellenzék nem azért nem akar részt venni a parlamenti tárgyalásokban, mert a június 4-i házszabálysértés kijavítása elmaradt, hanem azért, mert azonosította magát azokkal a képviselőkkel, akiket a Ház kizárt. Ez teljesen abszurd álláspont, amely, ha a gyakorlatban érvényre emelkedne, minden pillanatban kétségessé tehetné a parlament működését, mert semmi egyéb nem kéne hozzá, mint hogy minden nap egyik vagy másik képviselő olyan magatartást tanúsítson, amely a kizárást vonja maga után, és akkor a kizárt tagjával azonosítva magát az illető párt kivonulna. Ha tehát valamely párt kivonulása és távolmaradása azzal a következménnyel járna, hogy akkor a parlament köteles beszüntetni működését, akkor egy vagy több tag megfegyelmezése az egész parlamenti élet megbénítását vonná maga után.¹¹⁴

1913. március 5.

Kordon nem volt. Az ellenzék tagjai közül csak a kisgazdapárti Novák János jelent meg, és fel is szólalt a választójogról szóló törvényjavaslatnál. Hangsúlyozta, hogy csak azért jelenik meg és szólal fel, mert választói követelik, hogy sikra szálljon a rájuk nézve sérelmes törvényjavaslat ellen.¹¹⁵

1913. március 6.

Kordon nem volt. Az ellenzék nem jelent meg. Gr. Tisza István a választójogi törvényjavaslatához hozzászólva kifogásolta, hogy az ellenzék nem vesz részt a tanácskozásokon. Tisza elmondása szerint gr. Andrássy Gyula október 30-i beszédében azt állította, hogy a parlament csonka, és fegyveres erő gátolja a képviselőket abban, hogy a Házba jöhessenek. Most nincs fegyveres erő, amely gátolná a képviselőket a bejövételben, nem csonka a parlament, mert senki sincs kizárva, az ellenzék mégsem teljesíti törvényhozói köteleességét. Apponyi Albert azt állította, hogy az ellenzék nem vehet részt a tanácskozásokban, mert a jogrendet megsértették, és a reparáció

¹¹³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 123–126.

¹¹⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 127.

¹¹⁵ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 150.

nem történt meg, továbbá azért, mert azok, akik a jogrendet megsértették, nem hagyták el hatalmi pozíciójukat.

Ami Apponyi első állítását illeti, tény, hogy a házszabályok fontos rendelkezéseit megsértették, de a sérelmet reparálták. De ha az ellenzék ez nem nyugtatja meg, ha ők újabb, talán ünnepélyesebb határozattal szeretnék megpecsételni azt, hogy a jogrend egyszeri megsértése nem jelenti a jogrend félretételét, ezen a téren igen könnyedén meg lehetne érteni egymást. Azzal kapcsolatban, hogy azok, akik a jogrendet megsértették, hagyják el pozíciójukat, utalt arra, hogy már hány olyan magyar kormány volt, amely kénytelen volt az államháztartást törvényes alap nélkül folytatni. Ennél nyilvánvalóbb törvénysértést elképzelni is alig lehet. Mégis amikor a törvényhozás jogosult tényezői helyeselték ezt az eljárást, soha senki nem kívánta, hogy ezek a politikusok emiatt hagyják el helyüket.¹¹⁶

1913. március 7.

Kordon nem volt. Az ellenzék tagjai közül csak Novák János jelent meg, és részt vett a választójogi törvényjavaslat részletes tárgyalásában.

1913. március 8., 12.

Kordon nem volt, az ellenzék nem jelent meg.

1913. március 13.

A Ház körül csendőri és rendőri közös őrzések cirkáltak, mert a házszabályok megváltoztatása volt napirenden. Senki nem volt kizárva, így az egész ellenzék akadálytalanul megjelenhetett. Gr. Tisza István megnyitotta az ülést, ám folytonos zaj közepette Lovászy felállt, és „álljunk meg egy szóra” felkiáltással beszélni kezdett. Mivel a zaj nem szűnt meg, az elnök felírta a lármázó képviselők neveit, felfüggesztette az ülést, és a 843/1913. számú átiratban utasította a háznagyot, hogy az átiratban foglalt képviselőket szólítsa fel a Ház épületének elhagyására, s amennyiben ennek nem tennének eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Az eltávolítandók a következők voltak: Ábrahám Dezső, gr. Batthyány Pál, Bikády Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Justh János, Kun Béla, Lovászy Márton, Ráth Endre és Sümegi Vilmos.

Nem volt intézkedés arról, hogy mikor bocsáthatók be újra.

Pavlik főfelügyelő a rendőrség élén bevonult az ülésterembe, s a fent felsorolt képviselőket távozásra szólította fel. A felszólítottak és velük együtt az egész ellenzék elhagyta a Házat.

¹¹⁶ *Képviselőházi napló, 1910–1915, XVIII. kötet, 168–169.*

Az elnök újból megnyitotta az ülést, jelentette a Háznak, hogy a házszabályokban lévő egyéb eszközök kimerítése mellett sem volt képes az ülés rendes menetét az 1912. évi LXVII. tc.-ben foglalt eszközök igénybevétele nélkül biztosítani. Csak hosszas kísérletek után folyamodott a rendelkezésére bocsátott hatalmi eszközökhöz, s távolított el a zajongókat. A Képviselőházi Őrségről szóló 1912. évi LXVII. tc. 1. §. 4. pontja értelmében ezen intézkedését jóváhagyás végett a Ház elé terjesztette. Ezen az ülésen történt először hivatkozás erre a törvényre, s alkalmazták először a törvény azon rendelkezését, hogy a szavazásnál a kitiltottak olybá veendőek, mintha a kitiltás ellen szavaztak volna, s ezért a jelenlévőket megszámozzák.¹¹⁷

Ezután a Ház tárgyalta és elfogadta a házszabályok módosítására vonatkozó javaslatot. A mentelmi bizottság még ugyanezen az ülésen beterjesztette jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. Javaslatára a Ház Lovászy Mártont és Ráth Endrét, akik a rendzavarás kezdeményezői voltak, a határozathozatal napját is beleszámítva tizenöt ülésnapra, a többieket tíz ülésnapra kitiltotta.¹¹⁸ Erről a háznagyot a 845/1913. számú elnöki átiratban értesítették azzal a kikötéssel, hogy a kitiltottakat a kitiltás ideje alatt azokon a napokon, amikor a Ház vagy bizottságai ülést tartanak, a Ház épületébe se bocsássa be. A kizárt képviselők ez alkalommal nem kaptak értesítést.

1913. március 15.

A Ház körül csendőri és rendőri kordon volt, amelyet azonban gr. Tisza István visszavonatot, mivel az ellenzékbelől senki sem jelent meg. A második ülészakot berekesztő és az új ülészakot május 5-re összehívó királyi kéziratot hirdették ki.¹¹⁹

E nappal véget ért a rendőrség parlamenti szereplése. Gr. Tisza István nagyon meg volt elégedve eddigi tevékenységükkel, aminek többször is hangot adott. 1912. június 28-án levélben fejezte ki köszönetét Lukács László miniszterelnöknek a rendőrség tapintatos, de határozott tevékenységéért.¹²⁰ Többször utalt ki olyan összegeket, amelyeket a rendőri biztosításban részt vevők jutalmazására szánt.¹²¹

Ettől függetlenül a figyelmessége odáig terjedt, hogy a rendőri állomány ebédeltetését is mindig megoldották Czípóth József vendéglős által, de

¹¹⁷ 25. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 222–223.

¹¹⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 229–230.

¹¹⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVIII. kötet, 232.

¹²⁰ 76. melléklet: A képviselőház elnökének 2186/1912. sz. átirata.

¹²¹ 77. melléklet: Kimutatás a M. Kir. Államrendőrséggel kapcsolatban kiutalt összegekről.

az így kiadott pénzeket a képviselőház utólag mindig behajtotta a rendőrség vagy csendőrség illetékes szerveitől.¹²²

1913. május 5. – 1914. április 21.

1913. május 5.

Ezen a napon vette át a szolgálatot a Parlament épületében a Képviselőházi Őrség. Ugyanezen a napon léptek életbe az új házszabályok.¹²³

Kordon nem volt. A kapuknál a beléptetés ellenőrzését, és a Ház épületében a rend fenntartását – a szolgálatot – az őrség látta el.

Az ellenzék nem jelent meg, senki nem kísérelt meg bejutni a kitiltottak közül.

A Ház alelnököket, háznagyot és jegyzőket választott.

1913. május 6., 26., június 2., 3.

Kordon nem volt, csak az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzékéből egyszer sem jelent meg senki.

1913. június 4.

Ezt a napot nevezhetnénk a Képviselőházi Őrség első éles bevetése napjának.

A Házat katonai kordon vette körül. Bent a Házban az őrség teljesített szolgálatot, de gr. Tisza István jónak látta az őrséget megerősíteni, ezért a földszinti folyosón csendőrök is álltak készenlétben.

Az ellenzék megjelent, köztük a kitiltott Ráth Endre is bement az ülésterembe. Lovászy, aki szintén ki volt tiltva, nem jelent meg. Még az ülés megkezdése előtt Justh Gyula felolvasta az ellenzék manifesztumát. Az elnök, akinek jelentették, hogy Ráth bent van a Házban, felszólította őt az ülésterem és a Ház épületének elhagyására, aminek Ráth eleget is tett. Az ülés folyamán az elnök javaslatára a Ház Ráthot a mentelmi bizottsághoz utasította, mert a kitiltási határozat ellenére megjelent a Házban. A mentelmi bizottság június 11-én, a legközelebbi ülésen nyújtotta be jelentését, amelyben javasolta, hogy Ráth tiszteletdíjából a házszabályok 254. §-a értelmében 500 koronát vonjanak le, és a Ház határozatával szemben tanúsított engedetlensége miatt a Ház ünnepélyes megkövetésére utasítsák.

¹²² 77. melléklet: Minisztériumi válasz a megkeresésre.

¹²³ 59. melléklet: Határozati házszabály részlete. Mai modern szóhasználatlaltal a képviselőház elnökének fegyelmi és rendészeti jogköreit szabályozó §-ok.

A Ház ezt elfogadta.¹²⁴ Ráthot október 30-án szólította fel az időközben házelnökké választott Beöthy Pál,¹²⁵ hogy kövesse meg a Házat. Minthogy ennek nem tett eleget, ismét a mentelmi bizottsághoz utasították.¹²⁶ A bizottság november 4-én beadott jelentésében javasolta, hogy Ráth részesüljön jegyzőkönyvi megrovásban. A Ház ezt is elfogadta.¹²⁷ A pénztárat a jegyzőkönyvi megrovással együtt járó 100 korona levonására a 2907/1913. számú átiratban utasították. Ugyanezen szám alatt értesítették Ráthot is.

Ezután a kis kiterő után térjünk vissza az ülésre!

Gr. Tisza István megnyitotta az ülést, ám az ellenzék akkora zajjal fogadta az elnököt és a kormányt, hogy az ülés normális folytatása lehetlenné vált. Az elnök igyekezett a rendet megteremteni. Javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította: Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kun Béla, Sümegi Vilmos, Ábrahám Dezső, gr. Batthyány Pál, Veszprémy István, Macky Emil képviselőket. Mivel a zaj ezután sem szűnt meg, feljegyezte a zajongók neveit (Veszprémy és Batthyány kivételével), és utasította a háznagyot az 1630/1913. számú átiratában, hogy a felsorolt képviselőket szólítsa fel a Ház elhagyására, s amennyiben ennek nem tesznek eleget, karhatalommal távolítsa el őket. Arra vonatkozóan nem volt intézkedés, hogy mikor lehet őket újra bebocsátani.

Ekkor bevonult az ülésterembe a Képviselőházi Őrség, és körülvette az ellenzéki padosorokat. (Története során most először.)

Rögtön egy rendkívüli incidenssel kezdődött az intézkedés. Még mielőtt elkezdődtek volna a kivezetések, Héderváry Lehel hangosan becsmérő szavakkal illetve Gerő Vilmos századost, az őrség parancsnokhelyettesét. Gerő százados ekkor kardot rántott, és háromszor rávágott Héderváryra. Mivel ezek csak kardlapos, úgynevezett „lapos vágások” voltak, Héderváry nem sérült meg. Ezután minden egyes kivezetendő képviselőt távozásra szólítottak fel, s minthogy a felszólításnak nem tettek eleget, mindegyik mellé két palotaőr állt. Ezek kikísérték az illetőket a folyosóra, a folyosóról pedig csendőrök kísérték ki őket a kapuhoz.¹²⁸ Miután a kivezetések megtörténtek, az őrség parancsnoka jelentést tett. Az elnök az ülést újból megnyitotta, ám ekkor a még bennmaradt ellenzéki képviselők nagy zajjal elhagyták az üléstermet.

¹²⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 68.

¹²⁵ 93. melléklet: Benczúr Gyula festménye.

¹²⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 237.

¹²⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 273.

¹²⁸ 26. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 454. országos ülés.

Gr. Tisza javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Huszár Károly (sárvári), Polónyi Dezső, Posgay Miklós és Preszly Elemér képviselőket, akik az ülés újbóli megnyitását közvetlenül megelőző pillanatokban durván megsértették a Ház méltóságát. Ezután Tisza jelentést tett a képviselők eltávolításáról, amit a Ház jóváhagyólag tudomásul vett, és az illetőket a mentelmi bizottsághoz utasította. Végül az elnök, az őrség parancsnokának jelentése alapján jelentette a Háznak a Hédervár–Gerő- esetet. Javaslatot tett arra is, hogy az ügyet utasítsák a mentelmi bizottsághoz, amit a Ház el is fogadott.¹²⁹ Gerő ellen az illetékes katonai hatóság vizsgálatot indított. A mentelmi bizottság a hadbírószágtól a vonatkozó iratokat beszerzte ugyan, de jelentését nem nyújtotta be. Bottlik István 1914. január 21-én interpellációt terjesztett elő ebben az ügyben. Követelte, hogy a bizottság a jelentését záros határidőn belül adja be. Gr. Tisza István, aki akkor már miniszterelnök volt, válaszában kijelentette, hogy a bizottság rövid időn belül beterjeszti érdemleges javaslatát.¹³⁰ Ez a bejelentés a világháború kitöréséig nem született meg, az incidensnek semmiféle következménye nem lett. Érdekesség, hogy gr. Tisza István a *Magyar Figyelő* című újság 1913/18. számában cikket jelentetett meg a Gerő–Hédervári-ügyről.¹³¹

Ezen az ülésen jelentették be a Lukács-kormány lemondását.¹³²

A mentelmi bizottság a legközelebbi ülésen, június 11-én terjesztette be jelentését a hozzá utasított képviselők ügyében. Javaslatára a hozzá utasított képviselőket – Ráth Endre kivételével, akire vonatkozólag a bizottság határozatát már ismertettem – öt ülésnapra kizárta, és a házszabályok 254. §-a értelmében elrendelte, hogy a tiszteletdíjükből ülésnaponként fejenként húsz koronát levonjanak. (A vonatkozó pénztári rendelet száma 1786/1913.)¹³³

A háznagyot az 1725/1913. számú átiratban értesítették azzal, hogy a kizárt képviselők a plenáris vagy bizottsági ülések napjain a Ház épületébe sem bocsáthatók be. A kizárt képviselőket az 1726/1913. számú átiratban értesítették.

1913. június 11.

Kordon nem volt, az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék nem jelent meg.

¹²⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 66.

¹³⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 395–398.

¹³¹ 79. melléklet: *Magyar Figyelő*, 1913. 18. szám.

¹³² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 64–66.

¹³³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 68–69.

1913. június 12.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg. A Tiszakormány bemutatkozott a Házban.

1913. június 13.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg. A Ház elnökévé megválasztották Beöthy Pált. Székfoglaló beszédében kijelentette, hogy teljes erejével igyekezni fog fenntartani a parlament munkaképességét és szabályszerű funkcionálását, biztosítani a szólásszabadságot, de meggátolni az azzal való visszaélést. Szerinte lehetővé kell tenni a tárgyak szabad megvitatását, de egyúttal a Ház akaratának kifejezését, a határozathozatalt is, tiszteletben tartani és tartatni minden egyes képviselő jogát, de lehetetlenné tenni az anarchiát.¹³⁴

1913. június 14., 16., 17., 18., 19., 20., 26.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg. Az üléseket október 8-ig királyi kéziratral elnapolták.

1913. október 8.

Kordon nem volt, az őrség teljesített szolgálatot.

Megjelent az újonnan alakult Alkotmánypárt. A napirend megállapításánál gr. Andrássy Gyula mint a párt vezére szót kért. Andrássy elmondta, hogy a párt kötelességének tartotta bejönni és kifejtetni azokat az okokat, amelyek megakadályozzák és lehetetlenné teszik azt, hogy a Ház érdemleges munkájában részt vegyen. Ezzel kapcsolatban kérte, hogy a Ház addig, amíg az alkotmányos munka előfeltételeit nem teremtik meg, tartózkodjon az érdemleges munkától. Az ellenzék nem ismerte el az új házszabályok érvényességét, mert azokat akkor szavazták meg, amikor az ellenzék egy része erre való felhatalmazás nélkül ki volt zárva. Nem vehetett részt az ellenzék a tárgyalásokban, mert a június 4-i házszabálysértést nem reparálták megfelelőképp. *Lehetetlen nyugodtan tárgyalni akkor, amikor ha egy képviselő valamit mond, amit az őrség tisztje magára nézve sértőnek tart, akkor annak a tisztnek büntetlenül joga legyen kardot rántani, s az illető képviselőt levágni.*¹³⁵ A Képviselőházi Őrségről szóló törvény sem a Háznak, sem az elnöknek nem adja meg azt a jogot, hogy egy képviselőt letartóztasson, bezárhasson, ám az őrségi utasításban mégis benne van, hogy az őrségnek jogában áll valakit tizenkét órára letartóztatni. A parla-

¹³⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 86.

¹³⁵ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet. 213.

mentnek eddig is csak arra volt joga, hogy valakit kizárjon vagy megrójon, de arra nem, hogy bárkit is bezárhasson. Addig, amíg a kormány erőszakkal dolgozik, elkerülhetetlen a legélesebb küzdelem.

Andrássy beszéde után az Alkotmánypárt távozott.

Gr. Tisza miniszterelnök válaszolt Andrássy beszédére. Kifejtette, hogy március 13-án, mikor a Ház a házszabályokat megszavazta, senki sem volt kizárva. Az ellenzék meg is jelent, de egyes tagjai olyan magaviseletet tanúsítottak, hogy tíz képviselőt az elnök, az akkor már törvényben megállapított jogánál és kötelességénél fogva eltávolított. A házszabályokon esett sérelmet teljes mértékben reparálták, hiszen a Ház abszolút többségének hozzájárulásával megtörtént a formasértés legteljesebb reparációja. A Képviselőházi Őrségre vonatkozó kérdésnek két része van. Egy konkrét eset – a Gerő–Héderváry-ügy – megítélése. Erre vonatkozólag a mentelmi bizottság jelentést fog tenni. (Ez a bizonyos jelentés soha nem született meg.) A másik a kérdés elvi része. Itt utalt arra, hogy fegyveres erő más parlamentben is teljesít szolgálatot, hogy elnöki parancsot végrehajtsen. Csakhogy másutt a képviselők csak passzív ellenállást fejtettek ki, de az nem fordult elő, hogy eközben szélsőséges jelenetek játszódtak volna le. (Utalás a merényletre.) Az a letartóztatási jog, amely az őrség parancsnokát illeti meg bizonyos adott esetben – csak tettenérés esetén –, minden csendőr káplárt megillet. Külön erre vonatkozó parancs az, hogy ha valaki ellenszegül vagy olyan cselekményt követ el, amely letartóztatását teszi szükségessé, akkor az illető a legközelebbi szobába vezetendő be, és az őrség parancsnokának azonnal jelentést kell tennie a Ház elnökének, hogy azután minden további intézkedést a Ház elnöke a saját felelősségére tegyen meg.¹³⁶

1913. október 9., 25., 30.

Kordon nem volt, az őrség adta a szolgálatot. Voltak viharos ülésnapok, de karhatalmi tevékenységre nem kerül sor.

1913. november 4.

Az őrség teljesített szolgálatot. Az esküdtszéki reform tárgyalása volt napirenden. Az ellenzék megjelent, és gr. Apponyi Albert fel is szólalt a törvényjavaslatnál. Az összes ellenzéki párt nevében kijelentette, hogy „ámbár az ellenzéki pártok szilárdan ragaszkodnak azon elvi álláspontjukhoz, hogy a jogi anarchiába és katonai uralom alá jutott képviselőházban az államkincstárt megillető pénzek felhasználásával létrehozott többség

¹³⁶ 27. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 212–221.

hatalmi túlkapásaival szemben törvénytelenül megalkotott házszabályok erőszakolása mellett rendes parlamenti tárgyalást lehetetlennek tartanak és ilyenben részt nem vesznek, mindazonáltal kötelességüknek tartják, hogy amikor alkotmányunkat, közszabadságainkat, nemzeti létérdekeinket valamely nagy veszély fenyegeti, vagy amikor szükségét látják, hogy a nemzetet fenyegető anyagi és erkölcsi végromlásra figyelmeztessenek: azt a felszólalási lehetőséget a képviselőházban is felhasználják, amelyet a jogérvényes régi házszabályok nyújtanak”.¹³⁷

Beöthy elnök erre közölte, hogy a Házban nincs más érvényes házszabály, csak az, amit az 1913. évben hoztak, s ennek a Ház minden egyes tagja köteles magát alávetni.¹³⁸ Ezután Benedek János hozzászolt a törvényjavaslathoz, majd Lovászy a napirendhez. Lovászytól, mivel nem a tárgyhoz szólt, Beöthy elnök kétszeri figyelmeztetés után megvonta a szót.¹³⁹ Sümeget folytonos közbeszólásai miatt az elnök háromszor rendre, majd a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította. Ezután Illés József szólalt fel, és az elnök napirendi javaslatát elfogadásra ajánlotta. Illés felszólalása után az elnök a nagy zaj miatt az ülést felfüggesztette. Az ülés újbóli megnyitása után Lovászy, annak ellenére, hogy az elnök megvonta tőle a szót, és figyelmeztetésben részesítette, ismét beszélni kezdett.

Az elnök az ülést újból felfüggesztette és intézkedett, hogy Lovászy Márton, Justh János, Ábrahám Dezső képviselőket az ülésteremből eltávolítsák. A kivezetésre vonatkozólag átirat nem volt, de ez felesleges is, mert a Képviselőházi Őrségről szóló törvény értelmében az elnök közvetlenül adhatta rendelkezéseit az őrség parancsnokának. A szünet alatt megjelent az őrség, de az eltávolítandók meg sem várva az erre vonatkozó felszólítást, önként, az egész ellenzékkal együtt elhagyták a Házat. Láthatjuk, hogy az őrségi törvény mennyire leegyszerűsítette a kivezetések végrehajtását!

Az elnök újból megnyitotta az ülést, és jelentést tett a történekről a Háznak, amely az elnök intézkedését utólagosan jóváhagyta, valamint a nevezett képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította.¹⁴⁰

A mentelmi bizottság november 5-én adta be jelentését. Javaslatára a Ház Sümeget jegyzőkönyvi megrovásban részesítette, Lovászyt tíz, Justh Jánost és Ábrahámot pedig öt naptári napra kizárta.¹⁴¹ Az erre vonatkozó pénztári rendelet száma 2942/913. Ugyanezen szám alatt értesítették a kizárt képviselőket is, akik közül Justh és Lovászy nem fogadták el az értesítést.

¹³⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 289.

¹³⁸ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 288–290.

¹³⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 299.

¹⁴⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 300.

¹⁴¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 303.

A háznyagot a 2930/913. számú átiratban értesítették a kizárásról azzal, hogy ha a kizárt képviselők a kizárás időtartama alatt a Ház épületében megjelennének, arról az elnöknek azonnal teygen jelentést.

1913. november 5.

Kordon nem volt, az őrség teljesített szolgálatot.

Az ellenzék megjelent a Házban. Az esküdtszéki reform volt napirenden, amivel kapcsolatban Bródy Ernő fel is szólalt.

Huszár Károly (sárvári) a napirend megállapításához kért szót, de mivel folyton eltért a tárgytól, az elnök többszöri figyelmeztetés után megvonta tőle a szót. Az erre bekövetkezett nagy zaj miatt Beöthy elnök az ülést felfüggesztette. Az ellenzék a szünet alatt elhagyta a Házat. Az elnök javaslatára a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Huszárt, aki az elnök rendelkezésével szembehelyezkedett, Sümegi Vilmost, Szmrecsányi Györgyöt és Barabás Bélát, akik zajongással lehetetlenné tették az ülés folytatását, végül Rakovszky Istvánt is, aki az ülés felfüggesztése előtt nemcsak zajongott, hanem egy vastag törvénykönyvet a Ház asztalához vágott.¹⁴² Még a szünet előtt, Huszár felszólalása alatt, a Ház a mentelmi bizottsághoz utasította Eitner Zsigmondot, aki „itt van a házszabályuk!” kiáltással egy csomag játékkártyát dobott a Ház asztalára.¹⁴³ A mentelmi bizottság november 6-án adta be jelentését, és javaslatára a Ház Eitnert, aki a Ház mentelmi jogát sértette meg súlyosan, a határozathozatal napjának hozzászámításával harminc, Rakovszkyt – akinél súlyosbító körülmény az, hogy ő elnök volt, tehát nála más elbírálás alá esik az, ha zavarja a tanácskozás menetét – húsz, Huszárt tizenöt, Sümegit tíz ülésnapra kizárta, Szmrecsányit és Barabást jegyzőkönyvi megrovásban részesítette.¹⁴⁴ Az elnök ezen az ülésen jelentette be, hogy beszünteti az eddigi szokást, hogy a kizárt képviselők kizárásukról, illetve a pénzbüntetésről külön értesítést kapnak. A határozatot kinyomtatták.¹⁴⁵ Így ettől kezdve csak a háznyag kapott értesítést 2958/913. szám alatt, a pénztári rendelet száma 2959/913 volt.

1913. november 6., 7.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék nem jelent meg.

¹⁴² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 326.

¹⁴³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 325.

¹⁴⁴ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 331–332.

¹⁴⁵ 57. melléklet: A november 5-ei és 6-ai ülésen kizárt képviselők kinyomtattott névsora.

1913. november 11.

Az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék megjelent, de a kitiltottak nem jöttek be a Házba. A Ház a sajtóról szóló törvényjavaslatot tárgyalta. Éles szópárbaj alakult ki gr. Apponyi Albert és gr. Tisza István között, ismét szóba került a június 4-i sérelem és az új házszabályok érvényessége. Rendzavarás nem történt.¹⁴⁶

1913. november 12., 13.

Az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék megjelent, rendzavarás nem történt.

1913. november 14.

Az őrség teljesített szolgálatot. Az ellenzék megjelent.

A Ház a delegáció tagjait választotta meg, ellenzékiet is beválasztottak. Ennek előzménye az, hogy a Nemzeti Munkapárt vezetősége felkérte az ellenzéki pártokat, hogy jelöljenek tagokat a delegációba. Az Egyesült Függetlenségi és 48-as Párt gr. Apponyit, gr. Károlyi Mihályt, Lovászyt és Vázsonyit, az Alkotmánypárt gr. Andrássy Gyulát és Rakovszky Bélát, a Néppárt Rakovszky Istvánt jelölte. Az ülésen meg is választották őket.¹⁴⁷

Ezután a Ház folytatta a sajtóról szóló törvényjavaslat tárgyalását. Ellenzéki felszólalás csak a napirend megállapításánál volt. Gr. Andrássy Gyula szólalt fel.

Kijelentette, hogy mielőtt a többség ilyen nagy fontosságú kérdésekkel foglalkoznék, új választásokat kellene kiírni, hogy a nemzet ítélkezhesen az elkövetett házszabálysértés felett. Szerinte az ellenzéknek a Házban nincs kellő biztonsága, mert függ az elnökség és a többség kegyétől, akaratától, amely felülemelkedik a házszabályokon.

Beöthy elnök figyelmeztette a szónokot, hogy az egyedül érvényes házszabályokat az elnök teljes szigorral alkalmazza a Ház minden egyes tagjával szemben. Andrássy kijelentette, hogy az ellenzék a jelenlegi házszabályokat nem tartja érvényesnek. Ezt bővebben kifejtette már október 8-án tartott beszédében, és akkor az elnök még rendre sem utasította.¹⁴⁸ Nincs az ellenzéknek kellő biztonsága azért sem, mert a jelenlegi elnök tagja volt annak az elnökségnek, amely a házszabályokat elismerten megszegte, jöllehet előzetesen, alelnökké választásakor kijelentette, hogy ragaszkodni fog

¹⁴⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 35–37.

¹⁴⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 71.

¹⁴⁸ 27. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 214–221.

a házszabályokhoz. Andrásy tiltakozott az ellen is, hogy ilyen előzmények után ez a Ház életbevágó fontosságú javaslatokat tárgyaljon.

Gr. Tisza miniszterelnök kérte az elnök napirendi javaslatának elfogadását, amelyet a Ház el is fogadott.

Az ellenzék – különösen a miniszterelnök hozzászólása alatt – folytonos közbekiáltásokkal zavarta a tárgyalást, de kivezetés nem történt. Mindössze Szmrecsányit utasította a Ház kétszer is a mentelmi bizottsághoz. A mentelmi bizottság november 15-én adta be jelentését, és javaslatára a Ház Szmrecsányit az elsőért tíz, a másodikért húsz, így összesen harminc ülésnapra kizárta.¹⁴⁹

(A háznagy átiratának száma 3124/913., a pénztári rendelet száma 3097/913.)

1913. november 15.

Az őrség teljesített szolgálatot, az ellenzék megjelent a Házban. Napirend előtt reagált Beöthy elnök Andrásy gr. előző napi beszédére. Kijelentette, hogy akkor, amikor egy új párt bemutatkozik, talán előzékenyebben jár el az elnökség a házszabálykezelésben, ebből azonban nem következik az, hogy mert akkor nem történt figyelmeztetés, ez jogot alkothat a jövőre nézve. A házszabályok megszavazásánál tíz képviselőt eltávolítottak ugyan a törvény alapján, de a Ház abszolút többsége az új házszabályok mellett szavazott, tehát a Ház akarata jutott kifejezésre. Kijelentette, hogy teljesen szolidáris azzal az elnökséggel, amely a június 4-i házszabállysértést elkövette, s amelynek mint alelnök tagja volt.¹⁵⁰

1913. november 24., 25., 26.

Az őrség teljesített szolgálatot, rendzavarás nem történt.

1913. november 27.

Az őrség teljesített szolgálatot.

A sajtójavaslat folytatólagos tárgyalása volt napirenden. A javaslatához Polónyi Géza, a napirendhez Ráth Endre és Sággy Gyula szólaltak fel. Mindketten azt javasolták, hogy a javaslatot vegyék le a napirendről.

Az ülés folyamán a mentelmi bizottsághoz utasították Zlinszky Istvánt (két ízben), Palugyay Móriczot és Székely Aladárt.¹⁵¹ A mentelmi bizottság november 28-án nyújtotta be jelentését. Javaslatára a Ház Zlinszkyt,

¹⁴⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 94.

¹⁵⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 94–95.

¹⁵¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 296–297.

aki az elnöki tekintélyt semmibe vette (mikor az elnök rendreutasította, azt felelte: „fütyülök rá!”) húsz, Palugyayt (amikor gr. Lázár István elnökölt, közbekiáltott: „ideges bolondokat ültetnek az elnöki székbe!”) tizenöt ülésnapra kizárta, Székely Aladárt a Ház ünnepélyes megkövetésére utasította.¹⁵² Székely 28-án nem volt jelen, ezért 29-én követte meg a Házat.¹⁵³ A háznagyi átirat száma 3240/1912.,¹⁵⁴ a pénztári rendelet száma 3215/913.,¹⁵⁵ valamint 3244/913.¹⁵⁶

1913. november 28., 29., december 5., 6., 15., 16., 19., 20., 30.

Az őrség teljesített szolgálatot. Rendzavarások, kivezetések, kiltások nem történtek.

¹⁵² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 331–332.

¹⁵³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XX. kötet, 335.

¹⁵⁴ 56. melléklet: A képviselőház elnökének 3240/1913. sz. átirata a háznagynak.

¹⁵⁵ 54. melléklet: A képviselőház elnökének 3215/1913. sz. átirata a pénztári hivatalnak.

¹⁵⁶ 55. melléklet: A képviselőház elnökének 3244/1913. sz. átirata a pénztári hivatalnak.

Vákátoldal

Összegzés

Mivel a Képviselőházi Őrség elvileg 1912-ben, gyakorlatilag 1913-ban született meg, ezért ezt a két évet néztem át abból a szempontból, hogy milyen karhatalmi tevékenységek történtek a Házban. Ettől függetlenül célszerűnek látom, hogy majd 1914-ből is felidézsek néhány eseményt. Az eddigi dokumentumokkal és az ülések viszonylag részletes ismertetésével kettős célt kívántam elérni. Az első az volt, hogy képet nyújtsak a kor politikai miliójéről, az akkori légkörről. A második, hogy a kizárásokkal, indokolásokkal lehetőséget adjak a karhatalmi szervek tevékenysége pontos mechanizmusának vizsgálatára, megvilágítva a mikénteket, az események mozgatórugóit.

Láttuk, hogy a Képviselőházi Őrség megszületéséhez szükség volt egy olyan karizmatikus politikusra, mint gr. Tisza István. Nem véletlenül Tisza volt az, aki már 1898-ban keresztül akarta vinni azt a javaslatát, hogy a kizárást a Háznak karhatalommal is legyen joga végrehajtani. Ő az, aki felvetette az azonnali intézkedés szükségességének fogalmát. E tárgyban nyilatkozott Beöthy elnök 1914. február 19-én. Szerinte minden egyes alkalommal, amikor karhatalmat alkalmaztak valamely képviselővel szemben, azt a Háznak utólag mindig bejelentették, s a Ház a felmentést utólag mindig megadta. A házszabályok 251., 252., 253. §-ai a rögtöni intézkedést az elnök döntésére bízzák.¹⁵⁷ A karhatalom szempontjából lényeges kérdés a képviselők kizárása. Ezt a határozatot mindig a mentelmi bizottság javaslata alapján, a házszabályok 255. §-ának értelmében hozta a Ház. A kizárásnak (kitiltásnak) érvényt szerezni úgyszintén a karhatalom feladata volt. 1912-ben 71 képviselőt 210 esetben zártak ki, a kivezetések száma 1914 júliusáig összesen 432 volt. Ekkor a kormány ellen küzdő ellenzék létszáma körülbelül 130 fő volt.

Az 1913. március 13-án elfogadott házszabályok a fegyelmetlenül viselkedő képviselőkkel szemben egy új retorziót is felállítottak, a pénz-

¹⁵⁷ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXII. kötet, 203.

büntetést. A tiszteletdíjból történő levonásnak három oka lehet: kizárás, jegyzőkönyvi megrovás, végül az is, ha valaki a kizárása letelte előtt megjelent a Házban (Házszabály 254. §).¹⁵⁸ A jegyzőkönyvi megrovással sújtott képviselő tiszteletdíjából minden alkalommal 100 korona, a kizárt képviselő tiszteletdíjából minden kizárási napért 20 korona, a kizárás alatti megjelenés esetében 500 korona volt a levonás mértéke.

A kizárásoknál a mentelmi bizottság általában követte azt a gyakorlatot, amely a házszabályok szelleméből fakadt, hogy azokat zárta ki, akiket legalább kétszer utasítottak a bizottság elé. Ez alól egyetlen kivétel 1912. szeptember 18-án történt, amikor képviselőket annak ellenére kizártak, hogy csak először utasították őket a bizottsághoz, és ehhez semmilyen indoklást nem fűztek.¹⁵⁹

1912. november 25-ig ülésnapok alatt csak olyan napokat értettek, amelyek plenáris ülések voltak. Ekkor jelentette be gr. Tisza elnök, hogy a bizottsági üléseket is célszerű biztonságba helyezni. Ettől fogva a bizottsági ülések is ülésnapnak számítottak.¹⁶⁰

Az ellenzék kizárt tagjai 1912. június 5-én délután a kapuban álló kevés rendőr ellenére erőszakkal hatoltak be a Házba, feltehetőleg a rendőrök a dulakodás alatt nem mertek elég határozottan fellépni a parlamenti képviselőkkel szemben. Ezért gr. Tisza június 10-től kezdve vagy katonai, vagy csendőri-rendőri kordonon állítatott a Ház köré. 1912. október 30-án az ellenzék nem a kordonon létesített ellenőrző-áteresztő ponton, hanem az Andrássy-szobor mellett akart a Házba jutni, november 28-án pedig a Duna-parti étterem konyháján keresztül. Mindkét kísérlet meghiúsult, ekkor már a karhatalom határozottan lépett fel.

A Képviselőházi Őrség felállása után egy ízben, 1913. június 4-én fordult elő, hogy a Házban az őrséget csendőrökkel erősítették meg. A kivezetések 1913. június 13-án, Beöthy elnökké választása után mindig szóbeli intézkedés alapján történtek. Megjegyzendő, hogy az őrség szolgálatba állását követően nem került sor olyan incidensre, amikor képviselőket erőszakkal ki kellett hurcolni (az egyetlen Héderváry–Gerő-eset leszámítva).

Amikor a kivezetendő mellé két-két palotaőr odaállt, az illető ezt erőszaknak ítélve mindig távozott, sőt 1913. november 4-én a kivezetendők, mielőtt még távozásra szólították volna fel őket, önként elhagyták a Házat. Ez azt mutatja, hogy a Héderváry–Gerő-ügy után igencsak megnőtt az őrség reputációja, a képviselők látták, hogy itt határozott fellépésre számíthatnak.

¹⁵⁸ 28. melléklet: Kimutatás a visszatartott illetményekről.

¹⁵⁹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 96.

¹⁶⁰ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XVII. kötet, 117.

Az őrség tisztjei pedig maguk mögött érezték gr. Tisza teljes támogatását. Jellemző, hogy az elnök az esetet a mentelmi bizottsághoz utasította, ám a bizottság a jelentést „lenyelte”. Bottlik István 1914. január 24-én interpellált ebben az ügyben, és kérte, hogy a bizottság záros határidőn belül adja be jelentését. Gr. Tisza akkor már miniszterelnökként válaszában kijelentette, hogy a bizottság már beszerezte a vonatkozó iratokat a hadbírószágtól, így jelentését rövid időn belül be fogja nyújtani. Ezt azonban a bizottság sem akkor, sem később nem tette meg, majd később a világháború elterelte a figyelmet róla.

Beöthy elnöksége alatt (tehát gyakorlatilag az őrség szolgálatba lépésétől) a mentelmi bizottság a hozzá utasított képviselők ügyében két esetben javasolta (Ráth és Székely Aladár), hogy a Ház ünnepélyes megkövetésére utasítsák őket, 14 esetben javasolt jegyzőkönyvi megrovást, és 27 képviselőre nézve 46 esetben tett kizárási javaslatot. Minden kizárásnál ismétlés történt, csak Andrássy¹⁶¹ és Rakovszky¹⁶² esetében javasolt a bizottság már első esetben kizárást.

Tudni kell, hogy a Képviselőházi Őrség a Ház falain kívül is tevékenykedett. Amikor a delegáció Bécsben ülésezett, az úgynevezett Magyar Házban az ülések alatt a palotaőrök teljesítettek szolgálatot. 1914. január 16-án Apponyi megemlékezve az őrségnek a delegációban történt alkalmazásáról, kifogásolta, hogy az elnök az őrség feletti rendelkezési jogot a delegáció elnökére ruházta át, holott erre sem az őrségi törvény, sem a törvény alapján kiadott szolgálati szabályzat nem ad módot, mert azt mondja, hogy az elnök utasításait bárki által elküldheti az őrség parancsnokának, de rendelkezési jogát csak a háznagyra ruházhatja át.¹⁶³

Válaszában Beöthy elnök február 19-én azt mondta, hogy az őrségi törvény 1. §-a szerint az elnök köteles megtenni a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztosításához szükséges intézkedéseket. Minthogy arról értesült, hogy a delegáció tanácskozásait megpróbálják majd megzavarni, kötelességszerűen intézkedett az őrség Bécsbe utazásáról, s mivel a delegáció megalakulásáig az őrség felett csak ő rendelkezhetett, személyesen ügyelt arra, hogy a tárgyalások elkezdése lehetetlenné ne váljon. A Képviselőházi Őrségről szóló törvény 2. §-a kimondja, hogy az őrség a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőház háznagya útján vagy más úton kapott rendelkezéseket köteles végrehajtani. A „más úton” kifejezés alatt mindenesetre a delegáció elnöke is érthető.

¹⁶¹ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXI. kötet, 480.

¹⁶² *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XIX. kötet, 331.

¹⁶³ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXI. kötet, 238–247.

1912. június 4. után négy ízben volt delegáció:

- 1912. szeptember 23-tól október 10-ig Bécsben,
- 1912. november 5-től november 22-ig Budapesten,
- 1913. november 15-től december 27-ig Bécsben,
- 1914. április 28-tól május 29-ig Budapesten.

Mind a négy esetben jelen volt a karhatalom. Az első két esetben, amikor az őrség még nem állt szolgálatban, a karhatalmi szolgálatot a budapesti rendőrség, illetve rendőrség és csendőrség közösen látta el.

Az első esetben gr. Tisza elnök rendeletére Pavlik főfelügyelő vezetése alatt negyven rendőr utazott Bécsbe, és ott csak a Magyar Ház kapuin belül teljesítettek osztrák közreműködés nélkül, egyenruhában szolgálatot. A Magyar Ház előtt az osztrák rendőrség látott el egyszerű közbiztonsági szolgálatot. A magyar és az osztrák rendőrség között semmiféle kapcsolat vagy érintkezés nem volt, egymástól függetlenül jártak el.

A második esetben Budapesten a Házat csendőri és rendőri kordon vette körül. A Kupolacsarnokban és a Delegációs teremhez vezető folyosón rendőrség állt dízsorfalat.

Az őrség felállítása után, a harmadik és negyedik alkalommal a karhatalmi szolgálatot természetesen az őrség látta el. 1913 novemberében Beöthy elnök maga is elutazott Bécsbe, s addig, amíg a delegáció megalakult, személyesen adta ki rendelkezéseit, majd a delegáció megalakulása után utasította az őrség parancsnokát, hogy a delegáció elnökének és háznagyának rendelkezései szerint járjon el. Épp úgy, mint korábban a rendőrség, ez alkalommal az őrség is csak a Magyar Ház kapuin belül teljesített szolgálatot. 1913. november 19-én egy Szerdahelyi nevű állatorvost, aki Lukács László volt miniszterelnököt a Magyar Ház bejárata előtt sóval szórta be, nem az őrség, hanem a bécsi rendőrség fogta el és vette őrizetbe.

A rendőrségnek a delegációban való működése ellen sem a delegációk folyamán, sem később, akár a képviselőház, akár a főrendi ház ülésein nem tiltakozott senki. Az őrség delegációban és Házban való alkalmazása ellen is többször felszólaltak. Először 1913. november 21-én a delegáció külügyi albizottságának ülésén gr. Hadik János ellenzéki főrend tiltakozott az őrség delegációban történt alkalmazása miatt, mert szerinte ez sérti mentelmi jogukat, de maga a Képviselőházi Őrségről szóló 1912. évi LXVII. tc. sem rendelkezik arról, hogy az őrség a delegációban használható lenne. Egyébként a delegációban rendzavarás mindössze egy esetben történt, az első delegáció alakuló ülésén, 1912. szeptember 23-án. Erre az ülésre gr. Károlyi Mihály vezetésével számos ellenzéki képviselő utazott Bécsbe. Mint hallgatóság felmentek a karzatra, ahonnan Károlyi, ami-

kor b. Harkányi Frigyes korelnök üdvözölni akarta a delegációt, lekiáltott a terembe: „Ez a delegáció törvénytelen és alkotmányellenes! Tiltakozunk az összehívása ellen!”¹⁶⁴

B. Harkányi korelnök ekkor elrendelte a zajongó hallgatóság eltávolítását, mielőtt azonban az intézkedés végrehajtható lett volna, Károlyi és társai önként elhagyták a karzatot.

Végül ejtsünk néhány szót azokról az esetekről, amikor karhatalmat alkalmaztak a Házban idegen személyekkel, tehát nem képviselőkkel szemben. Az első ilyen eset Pályi Ede hírlapíróé volt, akit ugyanúgy kitiltottak a Ház épületéből, mint egy képviselőt, csak nála ez a kitiltás határozatlan időre szólt. A második esetben dr. Laskai Árpád kolozsvári lakos összeférhetetlenségi bejelentést tett gr. Bánffy Miklós képviselő ellen. A tárgyaláson Laskai nem jelent meg, hanem dr. Verebélyi Hugót bízta meg a képviselétével 1914. február 11-én. Mivel a házszabályok 194. §-ának 4. bekezdése azt mondja: „Ha a képviselő (aki ellen az összeférhetlenségi bejelentést tették) beteg, vagy engedéllyel van távol, írásbeli előterjesztések megtételére és bizonyítékainak bemutatására meghatalmazottat bízhat meg. Ugyanezen jog illeti meg a bejelentőt betegség esetén.”

Erdély Sándor, a bizottság elnöke megkérdezte Verebélyit, hogy megbízója beteg-e. Ennek tagadó válasza után távozásra szólította fel. Mivel ennek nem tett eleget, Erdély jelentést tett gr. Lázár Istvánnak, a képviselőház alelnökének, aki az ülésen szintén megjelent, s felszólította Verebélyit a távozásra. Mivel ennek sem engedelmeskedett, a palotaőrség távolította el. Beöthy elnök erről 1914. február 17-én tett jelentést a Háznak, a Ház az elnök jelentését tudomásul vette.¹⁶⁵

A harmadik és egyben utolsó eset 1914. március 19-én történt, amikor Persián Ádám hírlapíró mint a Hegedűs Lóránt képviselő elleni összeférhetlenségi ügy bejelentője a bizottsági elnök figyelmeztetésének nem engedelmeskedett, mire az elnök megvonta tőle a szót. Mivel azonban Persián továbbra is zavarta a tárgyalást, a bizottsági elnök Szász Károly képviselőházi alelnökhöz fordult, aki Persiánt távozásra szólította fel, s mivel ennek sem tett eleget, az őrséggel távolíttatta el. Beöthy elnök ezt 1914. március 20-án jelentette a Háznak, valamint azt az elnöki intézkedését is, hogy Persiántól a hírlapírói karzatra jogosító igazolványt bevonatta. A Ház ezt tudomásul vette.¹⁶⁶

¹⁶⁴ A közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottság Bécsben, 1912. szeptember 23-án tartott I. ülésének jegyzőkönyve. *Népszava*, 1912. szeptember 24-i száma.

¹⁶⁵ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXII, 112.

¹⁶⁶ *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXII, 181.

A Képviselőházi Őrség megalakulásának történetét 1912–1913-ban így párhuzamba lehet állítani a képviselők kivezetésének és kizárásának kérdéseivel. Kivezetések és kizárások persze még 1914-ben is történtek, például január 23-án.¹⁶⁷

1914-ből érdemes kiemelni Rakovszky István március 13-ai interpellációját, amelynek bevallott célja a Képviselőházi Őrség felszámolása volt. Ez az interpelláció annyira kerek egész, hogy nem érdemes belőle részleteket kiragadni, az egész áttanulmányozható¹⁶⁸ a 30. mellékletben. Nem kevésbé érdekes a honvédelmi miniszter b. Hazai Samu válasza sem, melyet március 18-án, öt nappal később adott meg. Szintén érdemes elolvasni a választ¹⁶⁹ a 31. mellékletben. Érdekes megjegyezni, hogy néhány évvel később, amikor Rakovszky István lett a képviselőház elnöke, már eszébe sem jutott az őrség korlátozása. Ő maga is többször kérte a honvédelmi minisztert az őrség létszámának kiegészítésére.

¹⁶⁷ 29. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXII, 501. országos ülés.

¹⁶⁸ 30. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXII, 521. országos ülés.

¹⁶⁹ 31. melléklet: *Képviselőházi napló*, 1910–1915, XXII, 523. országos ülés.

Az őrség felállítása, szervezete

Végül vizsgáljuk meg az őrség szervezését, szervezetét, életkörülményeit, személyi összetételét! A szervezéssel kapcsolatos tervezési és egyeztetési feladatok megoldása már 1912 decemberében megkezdődött.

Először néhány szót az elhelyezésről. A tisztek közül kettőnek a Parlament épületében alakítottak ki lakást, az első 5 + 1 szobás, 230 m²-es, a másik 3 + 1 szobás, 140 m²-es. A legénység úgyszintén a parlamentben volt elszállásolva, 8 altiszti, 11 kétágyas és 6 négyágyas szobában, összesen 532 m²-en. Az őrség elhelyezésére összesen 1855 m²-t fordítottak.¹⁷⁰ Ezen terület kialakításának összköltsége 672 ezer korona volt.

Ugyancsak decemberben kezdték meg az egyenruhák beszerzésének előkészítését. E célra elkülönítettek 96 ezer koronát.¹⁷¹

A gazdasági bizottság 1912. december 13-án ülésezett gr. Tisza István elnökle alatt, s e témákat vitatta meg. Ezen az ülésen tudomásul vették, hogy a Parlamentnél szolgálatot teljesítő rendőrök élelmezésére, és a tiszteknek adott jutalmakra 11 700 korona 92 fillért költött a képviselőház. Az őrségnek bútorbeszerzésre előirányoztak 13 600 koronát.¹⁷²

Kiszely Geiza, a képviselőház gazdasági tanácsosa 1913. március 5-én jelentette a ruházati felszerelések költségeit. E szerint a legénység egy tagjának felszerelése 815 korona 74 fillérbe kerül, a kard és a revolver külön 80 korona volt. A tisztiszolgák öltözete fejenként 191 korona 90 fillérbe, a tisztek ruházata összesen 1148 korona 50 fillérbe került. Így a palotaőrök ruházata összesen 45 774 korona 16 fillér volt.

Az őrség 10 telefonállomás felszerelését is kérvényezte, amely 1400 koronába került, és a 10 állomás éves bérlete 250 korona volt.

¹⁷⁰ 64. melléklet: Kimutatás az őrség részére kialakítandó helyiségek alapterületéről és költségéről.

¹⁷¹ 65. melléklet: Az őrség ruházati termékeinek költségvetése.

¹⁷² 66. melléklet: Jegyzőkönyv a képviselőház gazdasági bizottságának 1912. december 13-ai üléséről.

Állomány

Az őrség szervezésének nagyon fontos mozzanata b. Hazai Samu honvédelmi miniszter február 4-én kiadott körrendelete,¹⁷³ amely tulajdonképpen pályázat az állások betöltésére. Ebben már részletezték az állományt.

Tisztek:

- 1 törzstiszt mint parancsnok,
- 1 törzs- vagy főtiszt mint a parancsnok helyettese,
- 1 főtiszt mint segéd tiszt.

Legénység:

- 6 palota-főőrmester (rangosztályba nem sorolt havidíjas),
- 48 palotaőrmester,
- 3 tisztiszolga.

A legénységi állománynál a felvétel követelményei a következők voltak:

- teljesített tényleges szolgálati kötelezettség,
- nőtlen állapot vagy gyermektelen özvegység,
- hadi szolgálatra való teljes alkalmasság,
- a magyar nyelv tudása,
- írni-olvasni tudás,
- feddhetetlen előélet, erkölcsös, becsületes jellem, párosulva elismert kötelességérzéssel,
- ügyes magatartás.

Az állománynak az őrséghez való beosztását a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi miniszter rendelte el. Tehát a Ház elnökének döntő szava volt úgy a tisztek, mint az altisztek esetében, ugyanúgy javasolhatott fölvételt és elbocsátást. A fölvelt legénység három hónapig próbaidőt szolgált. Akik a próbaidőben megfeleleltek, véglegesítették őket, a többieket visszaküldték csapatukhoz. A Képviselőházi Őrségnél a beosztás maximum 6 évre szólt. Az őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard (legénységnél a szolgálati kard) és az ismétlőpisztoly. Díszszolgálatban és szolgálaton kívül a gyalogtiszti kard.

Az ellenzéki képviselők interpellációiban, felszólalásaiban többszöri visszatérő motívum, hogy egy olyan testületet, amely arra van hivatva, hogy adott esetben a parlamentben az ellenzék szerepét korlátozza, jól meg kell ezért fizetni. Nos, ami azt illeti, ebben igazuk volt. A Képviselőházi

¹⁷³ 67. melléklet: A honvédelmi miniszter 1975/1913. sz. körrendelete.

Őrség tisztje a honvéd csapattiszteknél sokkal jobb körülmények között dolgozott, mégis másfélszeres javadalmazást kapott.¹⁷⁴

1. Az őrség tisztjei katonai (csendőri) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben (havidíj, lak- és bútorbér, tisztiszolga bútorbéré, lóel látás, istállóbér és lóátalány), továbbá palotaőrségi pótdíjban részesülnek, amely pótdíj a havidíj 50%-át képezi, és utóbbival együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki.
2. Az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első díszruházatot és az ismétlőpísztolyt a képviselőház költségén természetben kapták, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszer s mindenkorra 600 korona egyenruházati járulékból részesültek.¹⁷⁵ Az összes ruházat megújításáról azonban a tisztek önmaguk gondoskodtak.
3. A legénység a következő illetékeket kapta:
  - a) A palota-főőrmesterek a Képviselőházi Őrségnél teljesített szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1800 koronát.
  - b) A palotaőrmesterek ugyanakkor évenként 1500 koronát. Ezen összegbe a zsoldot, a jutalomdíjat és a pótdíjat is beszámították, és havi előleges részekben fizették ki, ezáltal azonban az őrmesterek nem váltak rangosztályba nem soroló havidíjasokká.
  - c) Úgy a palota-főőrmesterek, mint a palotaőrmesterek pénzbeli illetékei 2-2 évenként 150 koronával emelkedtek.¹⁷⁶
  - d) Ezenkívül a legénység természetben kapta ételmezését, ruházatáról és elhelyezéséről a képviselőház gondoskodott.
  - e) Ha a Képviselőházi Őrség legénységi állományú tagja meg nősült, akkor a természetbeli ételmezés helyett évente 600 koronát, a természetbeli lakás helyett évente szintén 600 koronát kaphatott, amely utóbbi összegbe a lak- és bútorbér, a világítás és fűtőfa váltsága is benne volt.¹⁷⁷

1913 márciusára elkészült a *Szervezeti szabályzat* és a *szolgálati ügyrend*.¹⁷⁸

¹⁷⁴ 73. melléklet: Kimutatás a tisztek járandóságáról.

¹⁷⁵ 73. melléklet: Kimutatás a ruházatra fordított forrásokról.

¹⁷⁶ 73. melléklet: Kimutatás a legénységi állomány juttatásairól. Érdekes járandóságok: tűzifa, fűtőfa, ágyszalma, reggeli, ebéd, vacsora, kenyér tértések.

¹⁷⁷ 67. melléklet: A honvédelmi miniszter 1975/1913. sz. körrendelete.

¹⁷⁸ 68. melléklet: *Az 1912. évi LXVII. t.-cikk és az annak alapján létesített Képviselőházi Őrség szervezeti szabályzata és szolgálati ügyrendje*. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913.

A Képviselőházi Őrség biztos egzisztenciát tudott nyújtani, amiért nagyon fegyvelmezett szolgálatteljesítést követeltek. Az őrség az Országházban őrszolgálatot teljesített.

A felállítandó örök számát, erejét, felállítási helyét és feladatát a képviselőház elnökének, illetve háznagyának utasításai alapján az őrség parancsnoka határozta meg.

A Képviselőházi Őrség ünnepélyes alkalmakkor, csakis a király születés- és névnapján, továbbá Szent István ünnepén vonult ki díszelogni, amikor is a budavári (koronázó) Nagyboldogasszony-templomban mint zárt osztag vett részt.

A Képviselőházi Őrséget a képviselőház elnökének és alelnökeinek kívánságára a Képviselőházi Őrség parancsnoka bemutatás céljából szolgálati öltözetben vonultatta ki. A képviselőház elnöke, alelnökei és háznagya előtt a Képviselőházi Őrség tisztjei és legénysége ugyanazt a tiszteletadást teljesítették, mint katonai feljebbvalóik előtt.¹⁷⁹

Az őrség tagjai csak a következő esetekben használhatták fegyverüket:

1. jogos védelem gyanánt, ha őket tettleg megtámadják;
2. ha életüket vagy testi épségüket oly körülmények között veszélyeztetni valamely támadás, hogy ennek bekövetkezésétől alaposan tarthatnak;
3. ha szolgálatuk teljesítése közben oly tetteges ellenszegülésre találnak, amely azt megghiúsíthatná, és az ellenszegülés legyőzését kíméletes eszközökkel sikertelenül kísérelték meg;
4. ha a fegyver használata életükben vagy testi épségükben megtámadott harmadik személyek megmentésére vagy megvédésére szükséges.

Kérdés, hogy a fegyverhasználat azonos volt-e a löfegyverhasználattal. Itt visszautalok Gerő százados esetére. Ha figyelmesen áttanulmányozzuk ezeket a pontokat, láthatjuk, hogy egyik sem áll rá, hiszen ő a fegyverhasználatot egyszerű becsületbeli ügy elintézésére alkalmazta. Akkoriban ez egy honvédtiszt részéről természetes magatartás volt, mégis megszegte vele a szervezeti szabályzat 13. §-át. Ennek ellenére semmiféle retorzióban nem volt része. Ehhez hozzájárul a kor általánosságban elfogadott becsületkódexe. Egy magyar királyi tiszt olyan nagy tiszteletnek örvendett, hogy a társadalom nem egyszerűen tudomásul vette azt, ha egy tiszt elégtételt vett egy sértő magatartást tanúsító személyen, hanem egyenesen elvárta. Ismert tény, hogy hasonló okból párbajozott egymással a két politikai oldalt

¹⁷⁹ 33. melléklet: Szolgálati ügyrend, 16. §.

képviselő főnemes, gr. Tisza István és gr. Károlyi Mihály is. Állítólag Károlyi nem fogadta Tisza köszönését. (Miután gr. Tisza négy sebet ejtett gr. Károlyin, a párbajsegédek leállították a folytatást.)

A Képviselőházi Őrség legénységének katonai kiképzésére általában a magyar királyi honvédségi Szolgálati Szabályzat I. és III. rész, a gyalogsági Gyakorlati Szabályzat, a Fegyverutasítás és a Lőutasítás elvei voltak irányadók.¹⁸⁰ Az őrség parancsnoka minden november és május 1-jén hat-hat hónapot felölelő időszakra egy foglalkozási tervezetet mutatott be a képviselőház elnökének, aki azt katonai szempontból való hozzájárulás végett megküldte a honvédelmi miniszternek.¹⁸¹ Érdemes felhívni a figyelmet arra, hogy milyen tematikájú kiképzési foglalkozások voltak. Testgyakorlás, kardvívás, szakaszgyakorlat fizikai képzések gyanánt. Írás, alkotmánytan, fegyver- és lőutasítás, szolgálati szabályzat ismerete, számolás mint elméleti foglalkozás. Ezekon kívül minden nap fegyver és ruházat karbantartása.

Öltözet

A ruházatot a honvédelmi miniszter a képviselőház elnökével egyetértőleg a magyar koronaőrség ruházatának megállapításánál követett alapelvek szerint határozta meg, aminél azonban szembetűnő külsőségek biztosították a két őrség könnyű megkülönböztetését. Alapvetően a magyar királyi honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának szelleme volt a mérvadó.¹⁸² Két fontos szempont érvényesült. Egyrészt az egyenruha színéből (fekete egyenruha, bordó zsinórzat), megjelenéséből egyértelműen látszódnia kellett annak, hogy a viselője nem a hadsereg tagja, hanem egy teljesen különálló szervezeté. Másrészt a hadsereggel egyező rendfokozati jelzésekkel el kellett érni, hogy mindenki pontosan tudja, milyen rendfokozatú személlyel áll szemben.

Megemlítendő, hogy a díszöltözetben a legénység is a gyalogtishti kardot, szolgálatban a legénységi szolgálati (rövidített lovassági) kardot használta. A magyarázat nagyon egyszerű. A Parlamentben nagyon sok lépcsőn kell felmenni, amikor a kardot a hüvelyénél fogva előrebillentve

¹⁸⁰ *Szolgálati Szabályzat a Magyar Királyi Honvédség számára, Első Rész, az 1875. évi Szolgálati Szabályzat II. kiadása.* Budapest, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, 1910; *Fegyver és Lőutasítás a Magyar Csendőrség számára.* Budapest, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság, 1903. 176.

¹⁸¹ 69. melléklet: Kiképzési terv 1915. novembertől.

¹⁸² 34. melléklet: *Öltözeti és felszerelési szabályzat a Képviselőházi Őrség számára.* Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913.

kell tartani, és a rövid kard ilyenkor nem akad bele a lépcsőfokokba. Szintén szempont volt az is, hogy ha a tárgyalási rend fenntartása végett az ülésteremben kell intézkedni, a padsorok között azzal könnyebb volt mozogni. Ezzel kapcsolatban levélváltás történt Beöthy Pál és a honvédelmi miniszter között.¹⁸³ Ebben a levélváltásban szó esik a kardok típusáról, illetve arról, hogy a sisakon a sastollat ne középre, hanem eltolva helyezték el. A minisztérium válasza egyértelmű. Egyrészt nem időszerű egy ennyire friss szervezet ruházati szabályaiba beavatkozni, másrészt tervben volt egy új kard rendszeresítése, amelyből a Képviselőházi Őrséget is felszerelik. Láthatólag a sastoll középen maradt.

Az őrség ruházatának elkészítésére a Rosenthal A. utódjával kötöttek szerződést. Azonban olyan gyenge minőségű anyagot használtak e célra, hogy már augusztus végére nyilvánvalóvá vált, hogy a ruhák nem bírják ki az előírt időszakot.¹⁸⁴ A szolgálati ruha alapvetően fekete színű volt bordó zsinórzattal. Ez a bizonyos bordó szín egyértelműen az Országház épületére való utalás volt, mert a függönyök, szőnyegek, kárpitok színét Steindl Imre tervezte, ehhez igazodott az egyenruha is.

Egy érdekesség az őrség szervezésével kapcsolatban, hogy gróf Tisza István figyelme olyan részletekre is kiterjedt, hogy az őrség részére saját házikönyvtárat állítsanak fel.¹⁸⁵

Személyi szervezés

A képviselőház irományainak részletes áttanulmányozása után sikerült sok apró részletből összeállítani a listát az 1913. évi állományról. Túlnyomó többségükben ők voltak az alapító tagok, de személyi mozgások már abban az évben is voltak. Jó példa erre Kóréh György Ferenc palotaőrmeester esete.¹⁸⁶

Sok részlet a mai napig nem ismert az őrség mindennapi életéről. Amit tudunk, az az, hogy a legénység, és két tiszt bent laktak az Országház épületében. A legénységi szállás feltehetőleg a földszinten, a tiszti laká-

¹⁸³ 70. melléklet: A képviselőház elnökének 41/1913. sz. átirata a honvédelmi minisztériumba, a honvédelmi minisztérium 10879/el. 7. sz. átirata a képviselőház elnökének.

¹⁸⁴ 71. melléklet: A képviselőház gazdasági hivatala felterjesztése a házelnökhöz, erre válaszul a honvédelmi miniszter főhadbiztos kijelölése.

¹⁸⁵ 72. melléklet: Átirat a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsa elnökétől a képviselőház elnökének.

¹⁸⁶ 71. melléklet: 1274/1913. sz. megbízólevél, kelt 1913. április 23-án. Áthelyezési átiratok.

sok talán a félemeleten voltak. A napirend elég kötött és szigorú volt. Reggel ébresztő, testgyakorlás, körletszemle. Utána szolgálat, képzési foglalkozások, kihallgatás, eligazítás. Ami a beléptetést illeti, annak nem találtam (eddig) nyomát, hogy volt-e 24 órán át nyitva tartó kapu. Annak sem találtam nyomát, hogy az addig portaszolgálatot ellátó személyzetet elbocsátották volna. Feltehetőleg egy ideig egymás mellett, párhuzamosan végezték a feladataikat, volt, aki a belépési jogosultságot ellenőrizte, az őrk pedig biztosították őket.¹⁸⁷ Hogy egy átlagos napon hány kaput tartottak nyitva, erre írásos szabályt nem leltem fel. Azt mindenképp látnunk kell, hogy az Országház északi fele a felsőházé volt, a déli fele a képviselőházé. A legradikálisabb képviselő sem vette a bátorságot, hogy engedély nélkül a felsőház bejáratát használja. Voltak persze, akik kaptak erre vonatkozó engedélyt. Olyan idős, mozgásában már nehezített képviselők, mint például Justh Gyula, aki a belvárosból néha gyalog sétált az épülethez, kaptak ilyen engedélyt, de nem tudunk olyan esetről, mikor valaki visszaélt volna ezzel. Ettől függetlenül nagyon valószínű, hogy az őrség minden megnyitott kaput biztosított. Ezenkívül már akkor is ott volt a könyvtár, ahol ma is van, tehát azt is biztosították. A rakpart felől volt egy étterem, amelynek a konyháján keresztül szintén be lehetett jutni. Érdekes, hogy az étterem alapanyagait a mostani V. sz. kapun szállították be, ahol a szekér kerékvetője a mai napig belül megmaradt, csak később ezt befalazták.

Azt is tudjuk, hogy az őrség parancsnokának egy szolgálati lakást alakítottak ki a képviselőház bérházában a Balassi Bálint utcában. Ez az épület a mai napig az Országgyűlés Hivatala vagyongazdálkodásában van. A tiszttek javadalmazásában nemcsak a tisztiszolga költségei voltak benne, hanem kaptak lőtápatalányt, istállóátalányt is. A Balassi Bálint utcai ingatlant az Országgyűlés Hivatala a Steindl Imre Program keretében 2017–2019 között átépítette, felújította. Jelenleg itt vannak az Országgyűlési Őrség irodái, öltözői, fegyvertároló helyisége, TÜK-irodája, híradó műhelye, raktárai, valamint az udvaron az Országház hőközpontja. Innen történik az Országház fűtése. Az átépítés során megtaláltuk az eredeti lóitató vályú egy darabját, amely alapján azt is tudjuk nagyjából, hova helyezték a parancsnok lovát.

Az első világháború kitörése előre nem látható, nagy személyi mozgásokat indított el az őrségnél. Mivel érdemeket, kitüntetések, előléptetéseket csak a harcoló csapatoknál lehetett szerezni, palotaszolgálatban viszont nem, sokan kérték a csapatukhoz való visszahelyezést. Jó ideig ezért nem

¹⁸⁷ 95. melléklet.

volt meg az őrség teljes létszáma, így több munkát kellett végezni a megmaradt állománynak.

Végül nézzük a névsort!

*A Képviselőházi Őrség első parancsnoka*¹⁸⁸

Czabaji Horváth Péter magyar királyi kamarás, őrnagy, a budapesti 1. sz. honvéd huszárezredből. 1913. július 16-tól alezredes. 1914. augusztus 3-án kérelmezte, hogy valamelyik császári és királyi huszárezred pótkeret parancsnokságához osszák be a háború kitörése miatt. 1914. november 16-án beosztották a magyar királyi varazdini 10. honvéd huszárezred pótszázad parancsnokának, 1915-ben ezredes lett. 1916. február 17. után, pár nappal az egészségügyi felülvizsgálat után őrségparancsnoki beosztásából felmentették.¹⁸⁹

*Parancsnokhelyettes I.*¹⁹⁰

Gerő Vilmos százados, a budapesti 1. sz. honvéd gyalogezredből. Az őrséget már 1913 őszén elhagyta, 1914. május 1-től őrnagy.

Törzstiszt

Bertl Emil százados, a budapesti 29. sz. honvéd gyalogezredből. Előtte 1904-től 1911-ig a császári és királyi boszniai és hercegovinai csendőrségnél mint szakaszparancsnok és mint ideiglenes szárnyparancsnok szolgált. 1914. augusztus 3-án kérte, hogy a hadiállapot miatt a fent említett csendőr egységhez vagy a 72. gyalogezredbe osszák be. 1914. szeptember 29-én vezényelték a 72. gyalogezredbe Pozsonyba.

Parancsnokhelyettes II.

1913-ban Gerő Vilmos százados helyére vezényelték Mórítz László főhadnagyot, majd századost. Horváth Péter távozása után egészen 1918 végéig Mórítz százados volt az őrség parancsnoka, utána 1919-ben Gross Jenő százados váltotta.

Legénységi állomány

Palota-főőrmesterek:

1. Horváth József csendőr őrmester őrsparancsnok a VI. sz. csendőrkerületből. Ő volt a szolgálatvezető a palota-főőrmesterek között.

¹⁸⁸ 75. melléklet: Megbízólevél.

¹⁸⁹ 75. melléklet: Áthelyezési kérelem; 75-15. melléklet: Átirat áthelyezésről.

¹⁹⁰ 75. melléklet: Megbízólevél.

2. Kiss Csurgai József csendőr őrmester, őrsparancsnok, a VI. sz. csendőrkerületből.
3. Kaló András csendőr őrmester, őrsparancsnok az I. sz. csendőrkerületből. A háborúban tábori csendőr volt az I. sz. csendőrkerületnél.
4. Csuka Miklós csendőr őrmester, őrsparancsnok az V. sz. csendőrkerületből.
5. Horváth István csendőr őrmester, őrsparancsnok a III. sz. csendőrkerületből.
6. Deák János csendőr őrmester, őrsparancsnok a VII. sz. csendőrkerületből.

Palotaőrmesterek:

1. Szoták György csendőr őrmester, őrsparancsnok-helyettes a III. sz. csendőrkerületből, később előléptették palota-főőrmesterré.
2. Vida Antal csendőr őrmester, őrsparancsnok-helyettes az V. sz. csendőrkerületből, később előléptették palota-főőrmesterré.
3. Portik Péter csendőr őrmester a II. sz. csendőrkerületből.
4. Jeges Sándor szolgálatvezető őrmester a 30. sz. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Debrecenbe vezényelték a császári és királyi 16. huszárezred pótszázadához, a harctéren szolgált.
5. Fekete Ferencz csendőr őrmester a III. csendőrkerületből.
6. Tóth Sándor csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.¹⁹¹
7. Szegedi Márton csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
8. Bathó József másodcsendőr a III. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
9. Neupauer Dezső szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Füzesabonyba vezényelték a császári és királyi 67. gyalogezred pótzászlóaljához, a harctéren szolgált.
10. Pál György csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből.
11. Molnár János szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Budapestre vezényelték a császári és királyi 7. huszárezred pótszázadához, a harctéren szolgált.
12. Kóréh György Ferenc csendőr őrmester az I. sz. csendőrkerületből.
13. Kovács Lajos csendőr őrmester a III. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után a magyar királyi 1. honvéd gyalogezredhez vezényelték, a harctéren szolgált.

¹⁹¹ 75. melléklet: Megbízólevél.

14. Bodor József másodcsendőr a VII. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
15. Tóth Sándor II. csendőr őrmester a II. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába.
16. Szórádi József szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszavezényelték a pótzászlóaljhoz, népfelkelők kiképzését végezte.
17. Barag István szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Rimaszombatba vezényelték a császári és királyi 5. gyalogezred pótzászlóaljához, a harctéren szolgált.
18. Matus György csendőr őrmester, a III. sz. csendőrkerületből.
19. Mészáros Vendel csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után táborig csendőr volt, a harctérről betegesen jött vissza 1915-ben. Felgyógyulása után beosztották az I. honvéd gyalogezredhez.
20. Mikó József szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.¹⁹²
21. Andli János csendőr őrmester a VI. sz. csendőrkerületből.
22. Kálmán János csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
23. Kábler Ferencz szolgálatvezető szakaszvezető a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Budapestre vezényelték a magyar királyi 1. honvéd ágyús ezred pótütegéhez, a harctéren szolgált.
24. Kekel Lajos szolgálatvezető szakaszvezető a 30. honvéd gyalogezredből.
25. Kara Lajos csendőr őrmester a III. sz. csendőrkerületből.
26. Nagy Albert csendőr őrmester az I. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába, a harctéren volt táborig csendőr.
27. Nagy Gábor csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.
28. Méra János csendőr őrmester az I. sz. csendőrkerületből. A háború idején visszahelyezték eredeti beosztásába, a harctéren volt táborig csendőr.
29. Markócs József szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után Bécsbe vezényelték a császári és királyi 83. gyalogezred pótzászlóaljához, a harctéren szolgált.

¹⁹² 75. melléklet: Megbízólevél.

30. Vida András csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába, de 1914. december 23-án öngyilkos lett.
31. Mógor Sándor szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszahelyezték, népfelkelők kiképzését végezte.
32. Lipcsei Gábor csendőr őrmester a VII. sz. csendőrkerületből.
33. Farkas Mihály szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszahelyezték a pótzászlóaljhoz, népfelkelők kiképzését végezte.
34. Csorba Imre csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.¹⁹³
35. Kastal József csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.
36. Novák Péter csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába, a harctéren szolgált mint táborigaznád.
37. Kamocsay Ferenc szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.
38. Baráti Péter csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
39. Kele János másodcsendőr az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
40. Varga Vencel csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből.¹⁹⁴
41. Lacza Adolf csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték, a harctéren szolgált mint táborigaznád. 1915 elején betegen visszatért, majd felgyógyult.
42. Árva Pál csendőr őrmester az V. sz. csendőrkerületből.
43. Farkasdy Lajos csendőr őrmester a III. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
44. Ács István csendőr őrmester a IV. sz. csendőrkerületből. A háború kitörése után visszahelyezték eredeti beosztásába.
45. Sándor Benjamin szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.
46. Gáncs Gábor szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből. A háború kitörése után visszakerült a pótzászlóaljhoz, népfelkelők kiképzését végezte.

¹⁹³ 75. melléklet: Megbízólevél.

¹⁹⁴ 75. melléklet: Megbízólevél.

47. Szalai László szolgálatvezető őrmester a 30. honvéd gyalogezredből.
A háború kitörése után átvezényelték Prágába a császári és királyi
68. gyalogezred pótzászlóaljhoz, a harctéren szolgált.
48. Laki János csendőr őrmester a V. sz. csendőrkerületből.

A csendőrkerületek központjai:

- I. sz. csendőrkerület – Kolozsvár
- II. sz. csendőrkerület – Szeged
- III. sz. csendőrkerület – Budapest
- IV. sz. csendőrkerület – Kassa
- V. sz. csendőrkerület – Pozsony
- VI. sz. csendőrkerület – Székesfehérvár
- VII. sz. csendőrkerület – Brassó

Ez volt tehát a Képviselőházi Őrség első teljes állománya 1913. április–májusban. Már azon évben is történtek személyi mozgások. Ilyen személyi mozgás keretében még 1913 nyarán–őszén került az őrség állományába Vágó Sándor csendőr őrmester a III. sz., Pataricza Ferencz csendőr őrmester a II. sz., Oltyán Tamás csendőr őrmester a VI. sz. csendőrkerületből.

Zárszó

Remélem, monográfiámmal sikerült elérnem, hogy az e téma iránt érdeklődők el tudják képzelni azt a kort, azt a politikai miliőt, amelyben megszületett a Képviselőházi Őrség. Egyáltalán nem biztos, hogy ha gr. Tisza István helyett valaki más lett volna a képviselőház elnöke, akkor 1912-ben létrejött volna a testület. Az azonban biztos, hogy egy olyan fontos, nagy objektum, mint a Parlament őrzése és védelme, a világ minden részén megoldandó karhatalmi feladat, és az is biztos, hogy az ilyen jellegű őrséget távol kell tartani minden politikai csatározástól. Az mindenképpen megállapítható, hogy a kezdet kezdetén az akkori ellenzék politikai célra szándékozott felhasználni a Képviselőházi Őrséget. Egyenesen az volt a kimondott cél, hogy a szervezetet szüntessék meg. Túlzottan nem gondolták komolyan, mert amikor ők kerültek hatalmi pozícióba, már eszükbe sem jutott. Ezeknek a körülményeknek a tükrében tulajdonképp meg kell állapítanunk, hogy nem is volt sokszor ok arról beszélni, hogy az őrség belekeveredett volna a politikába. Tulajdonképpen mindenki tisztában volt azzal politikai oldaltól függetlenül, hogy ezt a feladatot el kell látni. Ettől függetlenül, aki ma a Köztársasági Őrezred állományában teljesít szolgálatot, nyugodt lelkiismerettel tekintheti a Képviselőházi Őrséget egyik jogelődjének, mert az őrség tagjai mindig becsülettel, pontosan látták el feladataikat, ezért méltók az utódok tiszteletére. A Képviselőházi Őrség 1945-ös fennállásáig híven őrizte az Országház épületét. Ma is célszerűnek tűnik egy ilyen objektum őrzés-védelmét nem az egyszerű rendőrségi állományra, hanem egy külön, önálló, speciális állományra bízni.

A Képviselőházi Őrség viharos körülmények között született, és 1945-ben nem kevésbé viharos körülmények között szűnt meg. A közben eltelt években munkájával méltóvá vált arra, hogy egy ilyen dolgot megírására ösztönözzön, ezzel némileg csökkentve azt az űrt, amely e testület történetét végigkíséri.

Vákátoldal

Utószó

Ma, 2022-ben, amikor leporoltam ezt a közel harminc évvel ezelőtt született dolgozatot, pár dolgot kissé más szemüvegen keresztül látok. Nem csak az eltelt idő miatt. Olyan változások történtek a világban és az életünkben, hogy többé már semmi nem lehet olyan, mint régen volt. A globalizáció, az informatika berobbanása az életünkbe, a környezeti hatások és még sorolhatnám, mind mélyreható változásokat hoztak. A világ felgyorsult, ezért az emberek egyre nehezebben tudnak eligazodni a rájuk zúduló információdömpingben. Fokozatosan felértékelődik azoknak a fundamentumoknak a jelentősége, amelyekre elődeink a saját életük építőköveit lerakták. Egyre nagyobb az eszmetörténeti jelentősége a konzervativizmusnak, amikor ezeket a biztos, régi, kipróbált alapelveket újra felhasználva újra alkothatunk időtálló dolgokat. Ennek jegyében reinkarnáltuk a Képviselőházi Őrséget 2012-ben Országgyűlési Őrség néven. Amikor valaki egy rendvédelmi feladatokat ellátó szerv vezetője lesz, óhatatlanul ki kell lépnie a napi, operatív, szakmai feladatok közvetlen irányításából, azokat a szakterületek vezetőire kell bízni. Így viszont a központi szerv vezetője már csak részben szakmai vezető, elsősorban az alapvető irányokat kell meghatározni, és abba az irányba terelni a szervezetet. Az országos parancsnok manapság már sokkal inkább közigazgatási szakember. Döntéseinél össze kell hangolni a különböző szakterületek munkáját, mindezt a jogszabályok adta keretek között. Ekképp a vezető már más perspektívából látja a történéseket. Ezt azért kell ennyire részletesen megvilágítani, mert azt kell megérteni és megértetni, hogy a dolgozat túlnyomó része nem a Képviselőházi Őrség konkrétumaival foglalkozik, hanem annak a folyamatnak a feltárásával, amely a szervezet létrejöttéhez vezetett. A fő hangsúly a kilitásokon és kivezetéseken, ezek politikai, jogi, hárszabályi, történelmi kontextusán van. A Képviselőházi Őrség egy folyamat egyik állomása volt mindössze. Aki kézbe vette a dolgozatot, lehet, hogy csalódott, mert az ülésteremben történeteket elemeztük ki, aprólékosan megrajzolván az ívet, amely elvezetett olyan alapvető kérdések feltevéséhez,

mint hogy hol húzódnak a parlamentarizmus határai. Egyáltalán: lehet-e a parlamentarizmuson belül határokat szabni? Lehetséges-e korlátozni bármilyen mértékben az egyéni képviselői mandátum hatályát, ha mondjuk a nemzeti érdek azt kívánja? Ezekre a kérdésekre a mai világban is válaszokat kell találni, ezek ma is aktuális kérdések.

A mai, modern nyelvhasználatban nem karhatalmi jogosítványról szoktunk beszélni, hanem a házelnök fegyelmi vagy rendészeti jogköréről. Ezen jogkörök tartalmatlan fogalmak maradnának abban az esetben, ha a házelnök nem rendelkezne egy olyan rendészeti jellegű szervezettel, amely az ő közvetlen irányítása alatt áll, ezért normatív utasítási jogkörrel rendelkezik, közvetlen utasítást adhat, amelyet idővesztés nélkül végre is hajtanak. Egy mai, modern országos parancsnok, aki már elsősorban nem szakmai vezető, hanem közigazgatási-szakmai irányító, ebben a helyzetben akkor cselekszik helyesen, ha olyan alapokra épít, amelyek már egyszer beváltak. A Képviselőházi Őrség létrejötténél világnézettől függően lehet fanyalogni, de az kétségtelen tény, hogy a szervezet törvényesen jött létre, törvényesen látta el a feladatait, működése nagyrészt szakszerű volt. A képviselőház az 1912. évi LXVII. törvénycikket házsabályszerűen megszavazta, a felsőház jóváhagyólag az uralkodónak felterjesztette, aki azt szentesítette. Jelen dolgozat megírásának az a deklarált célja, hogy rámutasson a Képviselőházi Őrség megszületésének körülményeire. A kutatás 1913-ig vizsgálta a témát. Annyit már tudunk, hogy olyan törvény, amely jogszerűen hatályon kívül helyezte volna az 1912. évi LXVII. törvénycikket, nem született. Ez is magyarázza azt, hogy miért tekinti az Országgyűlési Őrség jogelődjének a Képviselőházi Őrséget.

A szerző szándéka, hogy a jövőben folytatódjék a dokumentumok felkutatása, és tovább lehessen vizsgálni a Képviselőházi Őrség szerepét 1914-től 1945-ig.

*Tisztelet az elődöknek!
Servimus fideliter, honeste! Szolgálunk hűséggel, becsülettel!*

Mellékletek jegyzéke

1. Kimutatás az országgyűlések helyéről és idejéről
2. Az 1848. évi IV. tc.
3. Felsőház ideiglenes rendszabályai, 1861.
4. A képviselőház házszabálya, hatályos 1957. május 20–21. ülés után
5. Főrendi házszabály
6. A képviselőház házszabálya, 1878.
7. 1885. évi VII. tc. a főrendiház szervezetének módosításáról
8. Országgyűlési Napló 295. országos ülés 1894. február 20-án
9. Országgyűlési Napló 523. országos ülés 1904. december 16-án
10. Országgyűlési Napló 388. országos ülés 1912. június 4-én
11. Kimutatás a kivezetésekről, az okokról és következményekről
12. Országgyűlési Napló 389. országos ülés 1912. június 5-én
13. Országgyűlési Napló 390. országos ülés 1912. június 5-én
14. Országgyűlési Napló 391. országos ülés 1912. június 7-én
15. Pályi Ede hírlapírási kizárási esete
16. Országgyűlési Napló 406. országos ülés 1912. szeptember 17-én
17. Országgyűlési Napló 407. országos ülés 1912. szeptember 18-án
18. Országgyűlési Napló 408. országos ülés 1912. október 30-án
19. Országgyűlési Napló 410. országos ülés 1912. október 31-én
20. Országgyűlési Napló 419. országos ülés 1912. december 5-én
21. Országgyűlési Napló 423. országos ülés 1912. december 10-én
22. Országgyűlési Napló 424. országos ülés 1912. december 11-én
23. Országgyűlési Napló 433. országos ülés 1913. január 22-én
24. 1912. évi LXVII. tc.
25. Országgyűlési Napló 447. országos ülés 1913. március 13-án
26. Országgyűlési Napló 454. országos ülés 1913. június 4-én
27. Országgyűlési Napló 465. országos ülés 1913. október 8-án
28. Kimutatás a visszatartott képviselői illetményekről
29. Országgyűlési Napló 501. országos ülés 1914. január 24-én
30. Országgyűlési Napló 521. országos ülés 1914. március 13-án.

31. Országgyűlési Napló 523. országos ülés 1914. március 18-án
32. Országgyűlési Napló 1917. február 7-én
33. Képviselőházi Őrség Szervezeti Szabályzata és Szolgálati Ügyrendje
34. Öltözeti és felszerelési szabályzat
35. Elnöki átirat 1344/1912. sz.
36. Elnöki átirat 1345/1912. sz.
37. Elnöki átirat 1351/1912. sz.
38. Elnöki átirat 1435/1912. sz.
39. Elnöki átirat 1445/1912. sz.
40. Elnöki átirat 1446/1912. sz.
41. 1466/1912. sz. átirat
42. Elnöki átirat 1467/1912. sz.
43. Elnöki átirat 1467/1912. sz. (II.)
44. Elnöki átirat 1468/1912. sz.
45. Elnöki átirat 1473/1912. sz.
46. Elnöki átirat 1509/1912. sz.
47. Elnöki átirat 1542/1912. sz.
48. Mentelmi bizottság jegyzőkönyve 1912. június 5-én
49. Elnöki átirat 1540/1912. sz.
50. Elnöki átirat 1543/1912. sz.
51. Elnöki átirat 1602/1912. sz.
52. Elnöki átirat 1603/1912. sz.
53. Képviselői levél
54. 3215/1913. sz. átirat
55. 3244/1913. sz. átirat
56. Elnöki átirat 3240/1913. sz. (kézirat)
57. Kizártak névsora 1913. november 5., 6.
58. Kizártak névsora 1913. június 11.
59. Hárszabályok
60. Budapesti Hírlap 1912. június 5.
61. Budapesti Hírlap 1912. június 8.
62. Magyarország, Budapesti Hírlap 1912. szeptember 18.
63. Magyarország 1913. június 5.
64. Kimutatás az őrség elhelyezési és építési költségeiről
65. Ruházati és főszerelési költségvetés
66. Jegyzőkönyv a Gazdasági bizottság 1912. december 13-i üléséről
67. Honvédelmi miniszter körrendelete
68. Szervezeti és Szolgálati Ügyrend (legelső kiadás)
69. Kiképzési terv
70. Őrségparancsnok, honvédelmi miniszter levele

71. Honvédelmi miniszter levele, Országgyűlés gazdasági tanácsos levele
72. Levelek a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsától
73. Illetmények összehasonlító táblázata
74. Áthelyezési, megbízási levelek, dokumentumok
75. Megbízólevelek, áthelyezési kérelmek
76. Elnöki átirat 2186/1912. sz.
77. Kimutatás a rendőri jutalmakról
78. Kimutatás a rendőri állomány étkeztetéséről
79. Magyar Figyelő, 1913. 18. szám
80. Rendőrök az Országház VI. számú kapuja előtt, korabeli fotó
81. Ellenőrzés a bejáratnál, korabeli fotó.
82. Huszárok felvonulása az Országház előtt, korabeli fotó
83. Korabeli újságfotó. Tolnai Világlap.
84. Vasárnapi ujság. 1912. 59. évfolyam, 483.
85. Budapest (napilap) 1912. június 8.
86. Népszava 1912. június 8.
87. Népszava 1912. június 8.
88. Pesti Hírlap 1912 június 8.
89. Újságban megjelent illusztráció. Egy parlamenti képviselőt kivisznek a rendőrök. Fotó: Arcanum/Tolnai Világlapja
90. Képviselők az össszetört parlamenti ülésterem romjai közt, 1904 Volt egyszer egy Magyarország. Szerkesztette: Gerő András-Jalovszky Katalin-Tomsics Emőke Balassi Kiadó-Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest, 1996, 28. kép
91. Kovács Gyula arcképe
92. Tisza István hivatalos házelnöki portréja, Benczúr Gyula műve
93. Beöthy Pál hivatalos házelnöki portréja, Benczúr Gyula műve
94. Justh Gyula hivatalos házelnöki portréja
95. Jelfy Gyula felvétele a Képviselőházi Őrség egyenruhájáról

Vákátoldal

Felhasznált irodalom

Magyar Országos Levéltár – Levéltári leltárak 13. kötet.

Országgyűlési levéltár, 1861–1948 K. 2. szekció: A Képviselőház elnöki és általános iratai,

A VIII. 4.	491. csomó
	494. csomó
B II. 14.	708. csomó
B III. 5.	716. csomó
B XX. 1-2.	748. csomó
	769. csomó
K. 2. 107.	519. csomó
	520. csomó

Az 1906. évi május hó 19-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója.
1906–1910, I–XXVI. kötet. Budapest, Athenaeum, 1906–1910

Az 1910. évi június hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója.
1910–1915, I–XXVII. kötet. Budapest, Athenaeum, 1910–1916

Az 1912. évi LXVII. t.-cikk és az annak alapján létesített Képviselőházi Őrség szervezeti szabályzata és szolgálati ügyrendje. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913

Öltözeti és felszerelési szabályzat a Képviselőházi Őrség számára. Budapest, Pesti Könyvnyomda, 1913

Tisza Miksa: *Magyarország rendőrségének története.* Második bővített kiadás. Pécs, „Haladás” Nyomda, 1925. 249–255.

Mellékletek

Táblás kimutatás

a törvényhozási vázolathoz.

A törvényhozás száma	Ki által tartatott?	Hol?	Mikor?	Majstor egy fő alatt?	
				s	z á m a
	Előszó				3
I. Korszak.					
1	Álmos	Atelköz	884	I.	5
2	"	—	889	II.	6
3	Árpád	Erdélyben	892	I.	—
4	"	Pusztaszer	893	II.	—
5	"	—	—	III.	—
6	"	—	—	IV.	—
7	"	—	906 v. 907	V.	—
8	"	—	929	VI.	—
9	"	—	947	VII.	—
10	Géza	—	—	I.	—
11	István	—	—	I.	—
II. Korszak.					
12	István	Fehérvárt vagy Esztergamban	1000	I.	7
13	"	—	1001	II.	—
14	"	—	1016	III.	—
15	"	—	1020	IV.	—
16	"	—	1038	V.	—
17	Aba Sámuel	Csanádon	1041	I.	—
18	Péter	Fehérváron	1044	I.	—
19	"	Csanádon	—	II.	—
20	I. Endre	Sz.-Fehérvárt	1047	I.	8
21	"	—	1048	II.	—
22	"	—	1050	III.	—
23	I. Béla	—	1061—1063	I.	—
24	Salamon	—	1063	I.	—
25	"	—	1065	II.	—

Művelek száma	Ki adott tartatott?	Hol?	Mikor?	Mikor egy följut		Lap
				s	a	
132	I. Mátyás	Budán	1475	XVI.	28	
133	"	Fehérvárt	1476	XVII.		
134	"	Budán	1478	XVIII.		
135	"	"	1481	XIX.		
136	"	"	1485	XX.		
137	"	"	1486	XXI.	29	
138	"	"	1489	XXII.	30	
139	Királyválasztó	Pesten	1490			
140	II. Ulászló	Budán	1492	I.		
141	"	"	1493	II.	31	
142	"	"	1495	III.		
143	"	"	1496	IV.	32	
144	"	"	1497	V.		
145	"	"	1498	VI.		
146	"	Pest rikos mezőjén	1500	VII.	33	
147	"	Tolnán	1501	VIII.		
148	"	Budán	1502	IX.		
149	"	Fehérvárt	1502	X.		
150	"	Pesten	1503	XI.		
151	"	"	1504	XII.		
152	"	"	1505 elején	XIII.		
153	"	Rákoson	1505	XIV.	34	
154	"	Fehérvárt	1506	XV.		
155	"	Rákoson	1507	XVI.		
156	"	Budán	1508	XVII.		
157	"	"	1511	XVIII.		
158	"	"	1514	XIX.		
159	II. Lajos	"	1518	I.	35	
160	"	Tolnán	1518	II.		
161	"	Bácon	1518	III.		
162	"	Pesten	1518	IV.		
163	"	Bácon	1519	V.		
164	"	Bácon	1519	VI.		
165	"	Fehérvárt	1521	VII.	36	
166	"	Budán	1521	VIII.		
167	"	"	1523	IX.		

18

Művelek száma	Ki adott tartatott?	Hol?	Mikor?	Mikor egy följut		Lap
				s	a	
97	I. Ulászló	Budán	1441	II.	22	
98	"	"	1444	III.		
99	Királyválasztó	Sz.-Fehérvárt	1445			
100	V. László	Pesten	1445	II.	23	
101	"	Fehérvárt	1445 végén	III.		
102	Kormányzóválasztó	Pesten a rikosmezőn	1446			
103	V. László	Pesten	1447	IV.	24	
104	"	Budán	1747	V.		
105	"	"	1448	VI.		
106	"	Budán	1448	VII.		
107	"	Pesten	1450	VIII.		
108	"	Pozsonyban	1452	IX.		
109	"	"	1453 elején	X.		
110	"	Budán	1454	XI.	25	
111	"	"	1455	XII.		
112	"	"	1456 elején	XIII.		
113	"	Rutakon	1456	XIV.		
114	"	Pesten	1457	XV.		
115	"	Pozsonyban	1457	XVI.		
116	Királyválasztó	Budapesten	1458			
117	I. Mátyás	Pesten	1458	I.		
118	"	Szegeden	1458 végén	II.	26	
119	"	Budán	1459	III.		
120	"	"	1462	IV.		
121	"	Tolna	1463	V.		
122	"	Sz.-Fehérvárt	1464	VI.		
123	"	Szegeden	1465	VII.	27	
124	"	Tolnavár	1465 végén	VIII.		
125	"	Budán	1466 elején	IX.		
126	"	"	1467 elején	X.		
127	"	Pozsonyban	1468	XI.		
128	"	Budán	1470	XII.		
129	"	"	1471	XIII.		
130	"	"	1472	XIV.	28	
131	"	"	1474	XV.		

H. sz. (Helysz. szám)	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hanyar. egy. fü. sz. á m a	
				H.	A.
168	II. Lajos	Rákoson	1524	X.	—
169	"	"	1525	XI.	—
170	"	Hatvanban	1523	XII.	—
171	"	Rákoson	1526	XIII.	37
IV. Korszak					
172	Királyválasztó	Sz.-Fehérvárott	1526	—	37
173	"	Pozsonyban	1526	—	—
174	János	Budán	1527	I.	—
175	I. Ferdinánd	Buda v. Fehérvárt	1527	I.	—
176	"	Budán	1528	II.	38
177	"	Pozsonyban	1536	III.	—
178	"	"	1537	IV.	—
179	"	Beszterczén	1542	V.	—
180	"	Pozsonyban	1542	VI.	89
181	"	Beszterczén	1543	VII.	—
182	"	N.-Szombhatban	1545	VIII.	—
183	"	Pozsonyban	1546	IX.	—
184	"	N.-Szombhatban	1547	X.	40
185	"	Pozsonyban	1548	XI.	—
186	"	"	1550	XII.	—
187	"	"	1552	XIII.	—
188	"	Sopronban	1553	XIV.	41
189	"	Pozsonyban	1554	XV.	—
190	"	"	1555	XVI.	—
191	"	"	1556	XVII.	—
192	"	"	1557	XVIII.	—
193	"	"	1559	XIX.	—
194	"	"	1563	XX.	42
195	Miksa	"	1566	I.	—
196	"	"	1567	II.	—
197	"	"	1569	III.	43
198	"	"	1572	IV.	—
199	"	"	1572	V.	—
200	"	"	1574	VI.	—

H. sz. (Helysz. szám)	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Hanyar. egy. fü. sz. á m a	
				H.	A.
201	Miksa	Pozsonyban	1575 v.	VII.	43
202	Rudolf	"	1578	I.	—
203	"	"	1580	II.	—
204	"	"	1582	III.	44
205	"	"	1583	IV.	—
206	"	"	1587	V.	—
207	"	"	1593	VI.	—
208	"	Esztergamban	1594	VII.	—
209	"	Pozsonyban	1595	VIII.	—
210	"	"	1596	IX.	—
211	"	"	1597	X.	45
212	"	"	1598	XI.	—
213	"	"	1599	XII.	—
214	"	"	1600	XIII.	—
215	"	"	1601	XIV.	—
216	"	"	1602	XV.	—
217	"	"	1603	XVI.	46
218	"	"	1604	XVII.	—
219	II. Mátyás	"	1608	I.	—
220	"	"	1609	II.	48
221	"	"	1613	III.	49
222	"	"	1618	IV.	—
223	II. Ferdinánd	"	1619	I.	50
224	"	Sopronban	1622	II.	—
225	"	"	1625	III.	52
226	"	Pozsonyban	1630	IV.	53
227	"	Sopronban	1634	V.	54
228	III. Ferdinánd	Pozsonyban	1638	I.	55
229	"	"	1647	II.	56
230	"	"	1649	III.	58
231	"	"	1655	IV.	60
232	I. Lipót	"	1659	I.	62
233	"	"	1662	II.	63
234	"	"	1681	III.	64
235	"	Sopronban	1688	IV.	65
236	III. (VI.) Károly	Pozsonyban	1715	I.	67

A törvénykönyvi szótár tárgymutatója.

Könyvszám	Ki alatt tartatott?	Hol?	Mikor?	Lap	
				egy- s z á m a	szá- m a
237	III. (VI.) Károly	Pozsonyban	1723	II.	69
238	"	"	1729	III.	75
239	Mária Terézia	"	1741	I.	81
240	"	"	1751	II.	87
241	"	"	17 ⁹¹ / ₆₅	III.	—
242	"	"	17 ⁹⁹ / ₆₁	I.	90
243	II. Lipót.	Budán	1792	I.	03
244	I. Ferencz	Pozsonyban	1796	II.	06
245	"	"	1802	III.	—
246	"	"	1805	IV.	109
247	"	Budán	1807	V.	110
248	"	Pozsonyban	1808	VI.	115
249	"	"	1812	VII.	120
250	"	"	18 ²⁹ / ₂₇	VIII.	—
251	"	"	1830	IX.	123
252	V. Ferdinánd	"	18 ³² / ₂₆	I.	126
253	"	"	1840	II.	139
254	"	"	1844	III.	147
255	"	"	18 ⁴⁷ / ₄₈	IV.	150
Végszó					187

Abactio et Inviagiatio	Lap.
Abbas	207
Abbas majores et minores	—
Abbatas, vel Monachi in Ka-	—
lendis sedentes	—
Ablicentia	—
Absolutionales Litterae	—
Accisa	—
Additio glebae coloni	208
Adjudicatoriae Litterae	—
Advocatia, vel Advocatio ec-	—
clesiastica	—
Agazonum, Regalium, Magister	—
Agutus	—
Alca	—
Alodiator	—
Allivio	—
Altaria	—
Ambasiata	—
Amnisia	—
Amortisatio	—
Anabaptistae	—
Angaria	209
Annata	—
Antisignanus	—
Aquagium	—
Aratrum	—
Arch-Abbas	—
Arch-Diacois	—
Architectus	—
Arenda	—
Armiger	—
Assumio	—
Asylum	—
Atlas	210
Attagon	—
Aucarius	—
Auctio, Auctionales Litterae	—
Auranae Prior	—
Auzugales	—
Bajonetta	—
Balla	—
Banderium	—
Balsolyosmája	211
Banus	—
Basta és Curia	—
Beneficialis, Beneficium	—
Bestiae	—
Bilochus	—
Biregnum	—
Blada	—
Bodroghmegye	—
Bombarda	—
Dosnia	212

Az Országgyűlés ülései időrendben

1848. VII. 5. István nádor összehívja az első népképviselési országgyűlést Pestre.
1849. I. 1. Az Országgyűlés (és az Országos Honvédelmi Bizottmány) Debrecenbe költözik.
1849. V. 31. Pestre szándékozik áthelyezni üléseit és ezért elhatározza, hogy azokat VII. 2-ig felfüggeszti.
1849. VIII. 1. A Kormány és a Képviselőház Aradra helyezi át székhelyét.
- (1849. X. 6-tól 1865. XII. 14-ig. Az önkényuralom kora.)
1865. XII. 14. Pest: Az Országgyűlés megnyitása.
1944. XII. 7. - 1945. III. 16. Sopron, Nyilas Országgyűlés.
1944. XII. 21. Debrecen: Összeül az Ideiglenes Nemzetgyűlés.
1945. XI. 4. Nemzetgyűlési választások. A megalakulás után az ülések színhelye Pest.

IV. TÖRVÉNY-CZIKK.

Az országgyűlés évenkénti üléseiről.⁽⁴⁾

1. §. Az országgyűlés jövendőben évenként, és pedig Pesten tartandván üléseit, az évenkénti ülésre az ország Rendeit Ő Felsége minden évben, s a mennyire a körülmények engedik, a téli hónapokra hívandja össze.

2. §. A hozandó törvények jövendőre Ő Felsége által az évi ülés folyama alatt is szentesíthetnek.⁽²⁾

3. §. A képviselők három évig tartandó egy | három évi üléseire választatnak.⁽³⁾ országgyűlésre, s ezen országgyűlésnek mind-

4. §. 1848-tól kezdve minden harmadik ⁽⁴⁾ év eltelte után, a következő országgyűlés első évi ülésének megnyitását megelőző hat hét lefolyása alatt, országsszerte új képviselőválasztás történik, midőn azok is, kik időközben választattak meg, csak új megválasztás által tarthatják meg képviselőhelyeiket, és pedig szinte egy országgyűlés három évi ⁽⁴⁾ üléseire.

5. §. Ő Felségének joga van az összejött évi ülést prorogálni, s berekesztetni, sőt az országgyűlést a három ⁽⁴⁾ év eltétele előtt is feloszlatni, és ekkor új képviselőválasztást rendelni; de ez utolsó esetben az újabb országgyűlés összehívásáról aképen rendelkezendik: hogy ez az elébbinek feloszlásától számítandó három hónap alatt összejűjön.⁽⁶⁾

6. §. Az évi ülés az utolsó évről számadásnak, és következő évi költségvetésnek a minis-
terium által leendő előterjesztése, s az irántoki határozatnak meghozatala előtt be nem rekesz-
tethetik, sem az országgyűlés fel nem oszlat-
tatik.⁽⁶⁾

7. §. Elnököt és egy másodelnököt a főrendi táblához, a tábla tagjaiból. Ő Felsége nevez ki, de jegyzőit, szinte saját tagjai közül, titkos szavazás útján a tábla maga választja.⁽⁷⁾

8. §. A királyi tábla a képviselők táblájának kiegészítő része lenni emzennel megszűnven, a képviselő tábla egy elnököt, két alelnököt, és jegyzőket, tagjainak sorából, titkos szavazás útján maga választ.

Mind a két táblának elnökei az országgyűlés egész folyamára, a többi táblahivatalnokok pedig évenként, az első ülésben választatnak, és illetőleg neveztetnek ki, melly ülésben az elnökséget a tábla legkorosb tagja viendí.⁽⁶⁾

9. §. Ugy a főrendi, mint az alsó táblai elnök az országos pénztárból díjt hűz, melly a legközelebbi országgyűlés első évi ülésében fog meghatározatni.⁽⁹⁾

10. §. Ülései mind a két táblának ezután is nyilvánosak. A tanácskozásai-
ban szükséges csend és rend, s a hallgatók teljes hallgatóságban tartása

(1) V. ü. a következő V. t. czikket. Az országgyűlésnek évenkénti üléseiről v. ü. a 1471:1. t. czikk. A korábbi országgyűlések szerkezetéről v. ü. a kor. u. 1608:1. t. czikket és a kapcsán tett megjegyzéseket.

(2) A szentesített törvények kihirdetéséről l. az 1808:III. és 1870:XII. t. cz., ill. az azokat módosító 1881:LXVI. és LXVII. t. czikkeket.

(3) E §-t módosítja az 1880:1. t. cz. 1. §-a, melynek értelmében a képviselők öt évig tartandó egy országgyűlésre választatnak.

(4) Az 1886:1. t. cz. 1. §-a folytán három év helyett öt év értendő.

(5) V. ü. 1867:X. t. cz.

(6) E §-t pótolja az 1867:X. t. cz.

(7) E §-t pótolja a főrendiház szervezetéről szóló 1883:VII. t. cz. 15. §-a.

(8) V. ü. a képviselőház házszabályainak 1—23. §§-ait.

(9) V. ü. a főrendiház szervezetéről szóló 1883:VII. t. cz. 15. §-ának utolsó bekezdését; a főrendiház házszabályainak 72. §-át, a képviselőház házszabályainak 209. §-át. A képviselőházi háznagy és a jegyzők külön tiszteletdíjáról v. ü. 1893:VI. t. cz. 4. §. harm. bekezd. (képviseelőház házszab. 221., 231. §§.), a főrendiház háznagyának évi tiszteletdíjáról v. ü. a főrendiház házszabályainak 81. §-át.

íránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigorúan eszközölteti.⁽¹⁾

11. §. E részben előlegesen már most rendeltetik, hogy a hallgatóságnak a tanácskozást háborgatni semmiképen nem szabad.⁽²⁾

12. §. Ha egyes hallgató, vagy a hallgatóság, a tanácskozást háborgatja, és az elnöki egyszeri intésnek sikere nincs, másod ízben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót, vagy illetőleg a hallgatóságot, kipurancsolhatja, és annak helyét bezárthatja.⁽²⁾

13. §. Ez megtörténvén, a tanácskozás vagy azon nap, vagy később, a többség határozata szerint, de mindíg nyilvánosan folytatottatik.⁽²⁾

14. §. A rend és csend fentartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség⁽³⁾ alkalmazásával eszközöltetik.⁽²⁾

15. §. Az előbbi §§-ban említett szabályokon kívül, a legközelebbi évi ülésben legelsőbben is mindenik tábla magának rendszabályokat készít, mellyekben a tanácskozás és szavazás módja és rende, s általában véve a tábla belügye, meg fog határozatni, de a mellyeknek a szorosabb értelemben vett tanácskozási rendet illető része, csak az évi ülések végével, s csak a törvényjavaslatok tárgyalásának bevégezése után, fog módosíthatni.⁽⁴⁾

V. TÖRVÉNY-CZIKK.

Az országgyűlési követeknek népképviselői alapján választásáról.⁽⁵⁾

A jelen év folyama alatt a IV-ik törvényczikk értelmében Pesten tartandó legközelebbi országgyűlésre küldendő követeknek népképviselői alapján választására névze ideiglenesen következők rendeltettek :

1. §. Politikai jogélvezetet azoktól, kik annak eddig gyakorlatában voltak, elvenni, a jelen országgyűlés hivatásának nem érezhetven, mindazok, kik a megyékben és szabad kerületekben az országgyűlési követek választásában eddig szavazattal bírtak, e jog gyakorlatában ezennel meghagyatnak.⁽⁶⁾

Ezeken kívül :

2. §. Az országnak s kapcsolt részeknek mindazon benszületett, vagy honosított, legalább 20 éves, és sem atyai, sem gyámi, sem gazdai hatalom, sem pedig elkövetett hűségtelenség,

csempészkedés, rablás, gyilkolás és gyujtogatás miatt fenyték alatt nem levő lakosai, a nőket kivéve, törvényesen bevett valláskülönbőség nélkül, választók :

a) Kik szabad királyi városokban, vagy rendezett tanácsossal ellátott községekben 300e. ft. értékű házat vagy földet, egyéb községekben pedig eddigi urbéri értelemben vett 1/4 telket, vagy ezzel hasonló kiterjedésű birtokot, kizáró tulajdonul, vagy hitvesekkel, s illetőleg kiskorú gyermekeikkel közösen bírnak.

b) Kik mint kézművesek, kereskedők, gyárosok telepedve vannak, ha tulajdon műhelylyel vagy kereskedési teleppel, vagy gyárral bírnak, s ha kézművesek, folytonosan legalább egy seggeddel dolgoznak.

(1) E §. rendelkezéseinek fentartásáról l. az 1883: VII. t. cz. 20. §-ának bekezdését. A két ház üléseinek nyilvánosságáról, a csend és rend fentartásáról l. a főrendiház házszabályainak 70., 76., 83—84. §§-ait, a képviselőház házszabályainak 206., 225., 232—244. §§-ait.

(2) V. ö. a 10. §. jegyzetét.

(3) A képviselőház házszabályainak 206. és 243. §§-ai a «nemzeti őrség»-et a «fegyveres erő» kifejezéssel helyettesítették; a főrendiház házszabályainak 83. §-a pedig «rendőri és katonai fegyveres erő»-ről szól, míg a 70. és 76. §§-ok «fegyveres erő»-t említenek.

(4) A képviselőház most érvényes házszabályait, melyek az 1887/1892. évi országgyűlés megnyitásával léptek életbe, 1887. máj. 21-iki ülésében állapította meg. A főrendiház most érvényes házszabályait, melyek ugyancsak az 1887/1892. évi országgyűlés megnyitásával léptek életbe, 1896. évi január 30-án tartott ülésében állapította meg. V. ö. még e §-ra vonatkozóan a képviselőház házszabályainak 268. §-át.

(5) E t. czikk, 5. §-át kivéve, mely — a mint a hozzá fűzött jegyzetből kitűnik — azonban szintén igen sok módosításon ment már keresztül, hatályát veszítette az ezen t. czikk módosításáról szóló 1874: XXXIII. t. cz. (120. §.) rendelkezése folytán. — V. ö. e t. czikkre vonatkozóan az erdélyi 1848: II. t. czikkét (10. §.); az 1848: XXV. (1. §.) és XXVI. (1. §.) t. czikkeket és az Id. törv. szab. II. R. 5. §.-át.

(6) V. ö. 1874: XXXIII. t. cz. I., 2. §§.

fentartva. Jegyet az elnöki hivatal által (mely az elnökből és jegyzőből áll) megállapítandó rendben és számban a ház tagjai kapnak és fűznek ki.

11. §.

Helyeslést vagy nem helyeslést nyilvánítani a hallgatóságnak tilos.

12. §.

A karzatokon rendüggyelők lesznek felállítva.

13. §.

Ha valaki a rendet zavarja, s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, másod ízben, az 1848. IV. t. czikk. értelmében, az egyes hallgató, vagy illetőleg az egész hallgatóság kiharancsolatik azon karzatról, hol a csend megzavartatott.

14. §.

Ha a hallgatóság minden karzatról kiharancsoltatott, a tanácskozás, a többség határozata szerint, vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét hallgatóság bebocsátásával nyilvánosan folytatatik.

15. §.

A esendzavarók, a kitiltáson kívül, az elnök felhívására hatóságilag is meg fognak fenytettui.

16. §.

Mindenik hához szükséges mennyiségben termörök fogadtatnak, kik a teremben, a mellék termekben, s a karzatokon tesznek, itt rendőri, szolgálatot.

17. §.

A ház megalakulván, a ház tisztjait s alá rendelt személyzetét az elnökség nevezi ki.

18. §.

Ezenkívül mindenik házhoz a budapesti nemzetőségből minden ülésre nemzetörök kellő számmal rendeltetnek, kik az elnök intézkedése szerint a rendre ügyelnek fel.

19. §.

Szükség esetében, a parancsnokokhoz intézendő írott rendelet által, a törvényhozás biztosítására, az egész helybeli, mind nemzetörégi, mind katonai fegyveres erőt kirendelheti az elnök, saját felelősége mellett.

20. §.

E rendszabályok illető pontjai külön könyomatra minden bejárásnál s minden karzaton ki függesztetnek.

IV. Szakasz.

A tanácskozási rendről.

21. §.

A tagok feljegyeztetés szerint szólnak. A feljegyeztes az elnök által e végre megbizott jegyzőnél történik, ki a szónokokat sor szerint felszólítja.

22. §.

A tanácskozásnak két része van. Először az

- a) a iorendház tagjai,
- b) a képviselők állandó jegyeivel belépők,
- c) a hölgyek és
- d) az idegenek számára.

216. §

Minden képviselő egy, nevére szóló állandó jegyet kap, a melyvel szabadon rendelkezik.

A napi jegyeket a háznagy osztja ki. Az elnök saját rendelkezésére bizonyos számú jegyeket tarthat fenn.

217. §.

Tetszést vagy nem tetszést nyilvánítani a hallgatóságuknak tilos.

218. §.

A karzatokon rendre ügyelők lesznek felállítva, kik a háznagy rendelkezése alatt állanak.

219. §.

Ha valaki a rendet vagy osendet megzavarja, s az elnök egyszeri intésének sikere nincs, második ízben az 1848. IV. t. cz. értelmében, az egyes hallgató vagy illetőleg karzatosztályi hallgatóság kipurcsoltatik a karzatról.

220. §.

Ha a hallgatóság minden karzatosztályról kipurcsoltatott, a tanácskozás, a ház határozata szerint, vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét hallgatóság bebocsátásával nyilvánosan folytatattik.

221. §.

A rendezavarók a kitiltáson kívül meg is fenyítettnek.

222. §.

Szükség esetében az elnöknek minden alkotmányos eszköz, és a fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett, rendelkezésére áll.

223. §.

Az e fejezetben foglalt szabályok külön ki-nyomva minden bejárásnál és minden karzat-osztályban kifüggesztetnek.

VII. Fejezet.

A képviselőház pénzügyéről.

224. §.

A képviselőház saját pénztáráról és min- dennemű kiadásairól önállólag rendelkezik.

62. §

A háznagy az elnöknék segédkezést nyújt a rend és csend megzavarása alkalmával fogantatosítandó intézkedéseknél.

Az elnöknek a rend és csend fentartására, a nyilvánosság és tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a fegyveres erő alkalmazásánál végrehajtó közege a háznagy.

63. §.

A háznagy felfogadja és elbocsátja a teremőröket és szolgálókat.

A terem-felügyelő örök, szolgálak és saját hivatali személyzete felett közvetlenül rendelkezik, azokat felfogadja és elbocsátja.

64. §.

Karzatokra való felügyelés és a jegyek kiosztása.

A háznagy teendőihez tartozik a karzatokra való felügyelés és a belépti jegyek kiosztása.

65. §.

A nyomtatványok kiosztási módja.

A hivatalos iratok és nyomtatványoknak a háztagjai között való kiosztásáról a háznagy gondoskodik; magániratokat vagy hirdetményeket az ő engedelmére nélkül a ház helyiségeiben szétosztani nem szabad.

66. §.

A háznagy működése az országgyűlés szünetelése alatt.

A háznagy hivatalos működését, felelősségterhe alatt, a belügyministeriummal való érintkezés mellett, az országgyűlés szünetelése közben is folytatja, s eljárásáról a főrendiháznak minden új ülés-szak alkalmával számot ad.

67. §.

A háznagy tiszteletdíja.

A háznagy évi tiszteletdíját a ház állapítja meg.

196. §.

Ha a jegyzőkönyv tartalma vagy szerkezete ellen kifogás téteik, az a ház kivánatahoz képest azonnal kijavíttatik, s újra felolvasztatván, meghitelesíttetik.

197. §.

A jegyzőkönyvek haladéktalan kinyomtatnak, s ugy ezekből, mint a ház minden nyomtatványából, a tagoknak késedelem nélkül egy-egy példány kiadandó.

198. §.

A jegyzők a ház minden iratait nyilván tartják; a nyomtatványok hibátlanúságára felelnek; az irattár és az iroda egész személye az ő igazgatásuk és ellenőrzésük alatt áll. Ennek gyakorlati alkalmazására nézve magok közt intézkednek.

199. §.

A törvényjavaslatokat és üzeneteket a főrendiházhoz átviszik.

200. §.

A ház jegyzői, tiszteletdíj czim alatt, ketfős napidíjban részesíttetnek.

HARMADIK CZIM.

A háznapgy.

201. §.

A háznapgy a képviselőház épületére, helyiségeire, ingóságaira és minden anyagi dolgaira felügyel, azokat felelősség mellett kezeli, és e kezelés alá tartozókról rendszeres leltárt vezet.

202. §.

A ház tagjainak hivatalos ünnepélyek alkalmával leendő elhelyezéséről gondoskodik; lakásaikat mindig nyilvántartja.

203. §.

A bizottsági ülésekre és tanácskozmányokra a meghívásokat, valamint a ház ülésének kihirdetését is, az illető elnök felszólítása folytán, ő eszközli, s ezek helyiségeiről és felszereléséről gondoskodik.

204. §.

Az elnöknek, a rend és esend fenntartására s a nyilvánosságnak és a tanácskozások szabadságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a karlatalom alkalmazásánál végrehajtó közege a háznapgy.

fölkött a ház szavazás által határoz és az a ház hozzájárulása esetében jegyzőkönyvbe iktattatik.

A kétszer rendreutasított tag beszédét többé nem folytathatja.

69. §.

Eljárás, ha a csendet a ház tagjai zavarják meg.

Ha a csend a ház tagjai által zavartatik, az elnök csengetyűvel jelt ad. Ha ezen jeladásra sem áll helyre a csend, az elnök névszerint szólítja fel az illetőket s ha a csend még akkor sem áll be, az ülést bizonyos ki-jelentett időre felfüggeszti, mely egy óránál tovább nem tarthat.

70. §.

Elnök joga a hallgatósággal szemben.

Az elnök őrködik a nyilvánosság felett s a hallgatóságot, ha kell, a törvény értelmében rendreintí és szükség esetén a karzatról ki-parancsolja, sőt a rendezavarókat (91. §.) meg is fenyítetteti.

E végre minden alkotmányos eszköz és fegyveres erő használata is saját felelőssége mellett rendelkezésére áll.

71. §.

Az elnök kinevezési stb. joga.

A ház hivatalnokai, a naplószerkesztő és a gyorsírók kinevezése, előléptetése, elbocsátása és nyugdíjban avagy végkielégítésben részesítése, megjutalmazása avagy segélyezésében a rendelkezésére bocsátott hitel korlátain belül a főrendiház elnökének jogkörébe tartozik.

72. §.

Elnök tiszteletdíja.

Az elnök évi tiszteletdíját a ház határozza meg.

Második czím.

Háznagy.

73. §.

Háznagy teendői.

A háznagy a főrendi ház helyiségeire, ingóságaira és anyagi minden dolgaira felügyel, azokat felelősség mellett kezeli, az általa kezelt tárgyakat feltárazza, világlatban tartja s a pénzhelyi számadásokat vezeti.

74. §.

A ház tagjainak illő elhelyezése hivatalos ünnepek alkalmával és lakásaik nyilvántartása.

A háznagy a főrendi ház tagjainak illő elhelyezéséről hivatalos ünnepek alkalmával gondoskodik s lakásaikat nyilvántartja.

75. §.

A meghívások szétküldése.

A bizottsági ülésekre a meghívásokat (23. §.), valamint a főrendiház üléseinek ki- hirdetését hirlapok útján is a napirend köz- lése mellett az illető elnök felszólítása foly- tán a háznagy eszközli, s a szükséges helyi ségekről és ezek felszereléséről gondoskodik.

76. §.

A háznagy az elnöknek segédkezel nyújt a rend és csend megzavarása alkalmával fögműntosítandó intézkedéseknél.

Az elnöknek a rend és csend fenntartá- sára, a nyilvántartás és a tanácskozások sza- badságának megóvására tett intézkedéseiben, illetőleg a fegyveres erő alkalmazásánál végre- hajtó közege a háznagy.

77. §.

A háznagy jogköre a szolgálkakkal szemben.

A szolgaszemélyzet felett a háznagy köz- vetlenül rendelkezik, azokat felfogadja, előlép- teti, elbocsátja, nyugdíjaztatásuk, végkielégí- tésben, jutalomdjában és segélyben részesítésük iránt pedig a gazdasági bizottságnak javaslata- tot tesz.

78. §.

Felügyelet a karzatokra és a jegyek kiosztása.

A háznagy teendőihez tartozik a karza- tokra felügyelnie és a belépti jegyeket kiosz- tatni.

79. §.

A nyomtatványok kiosztási módja.

A háznagy gondoskodik, hogy a hivatalos iratok és nyomtatványok a ház tagjai közt kiosztassanak.

Magániratokat vagy hirdetémenyeket a háznagy engedélme nélkül a ház helyiségeiben szétosztani nem szabad.

87. §.
Karzatok.

A karzatok egy része mindenkinek nyitva áll, más része hölgyeknek s a képviselőház tagjainak van fentartva. A belépti-jegyek kiosztása iránt a háznagy intézkedik.

88. §.

Csend a hallgatóságnál.

Helyeslést vagy nem helyeslést nyilvánítani a hallgatóságnak tilos.

89. §.

Eljárás a rendezavarás esetében.

Ha valaki a rendet zavarja s az elnök egyszérei intésének sikere nincs, másodizben az 1848. IV. törvényczikk értelmében az egyes hallgató vagy az egész hallgatóság kikapcsoltatik azon karzatról, hol a rend megzavarlatott és a karzat bezárható.

90. §.

A tanácskozás folytatása a karzatok kiürítése esetében.

Ha a hallgatóság minden karzatról kikapcsoltatott, a tanácskozás a többség ha-

tározata szerint vagy még azon nap, vagy máskor, de ismét nyilvánosan folytatattatik.

91. §.

Csendzavarók megfenyítése.

A csendzavarók a kitértáson kívül az elnök felhívására az illetékes hatóság által is megfognak fenyítettetni.

92. §.

Terembiztosok.

A tanácskozási teremben, a melléktermekben és a karzatokon terembiztosok tesznek szolgálatot a háznagy rendelkezéséhez képest. A terembiztosok egyébként a hivatalnoki személyzethez tartoznak s az irodai teendők el látása körül is segédkeznek.

93. §.

Fegyveres erő alkalmazása.

Szükség esetében a törvényes rend biztosítására az elnök saját felelősségére rendőri és katonai fegyveres erőt rendelhet ki.

Napirend előtt Rohonczy Gedeon képviselő úr kér szót. *(Halljuk! Halljuk! Felkiáltások a szélső baloldalon: Helyre!)*

Rohonczy Gedeon: T. ház! A tegnapi ülésben egy erős kifejezéssel éltem, a melynek rekvizitálásával tartozom. A tegnapi ülés alkalmával Polónyi Géza képviselő úr beszéde alatt oly kifejezést használt, hogy a »honvédsírokhoz most elmehetnek«, már mint mi. Közvetlenül azután azon helyről *(A szélső baloldal és a baloldal közötti útra mutat.)* előttem úgy rémlett, mintha egy képviselő úr e szavakat használta volna, hogy oda nem merünk elmenni. Ez a »merünk« szó volt reám oly hatással, hogy én egy igen erős parlamentarás kifejezést használtam azon, előttem még ismeretlen közbeszóló képviselő úrral szemben.

Polónyi Géza képviselő úr beszéde végén szükségesnek tartottam felszólalni, mert láttam, hogy a nagy zajban igen sokan nem értették meg sem sértő kifejezésemet, de főleg azt nem, hogy az mire vonatkozott. Ebből a szempontból tartottam tehát szükségesnek újból felszólalni, és kijelenteni, hogy igenis, én a »szemtelen« kifejezést használtam. Közvetlenül utánam Bartha Miklós igen tisztelt képviselőtársam szólalt fel és e sértő kifejezést magára vette, annyival is inkább, mert ő tényleg, mint elismerte, használt egy közbeszóló kifejezést, de nem azt, mit én hallani véltem, mert a képviselő úr azt mondotta: »Dehogy mennek el!« Én az önök bírálatára bízom, t. ház, annak megítélését, hogy mily nagy a különbség e két kifejezés között. *(Igaz! jobb felől és a szélső baloldalon.)* mert ha én azt mondom: »Dehogy mennek el!«, az egyéni vélemény nyilvánítása, a mihez minden képviselőnek joga van; ez nem provokatív természetű, míg ellenben az, a mint én értettem, hogy: nem mernek elmenni, határozottan provokatív természetű és magában sértést rejtő. *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon és jobb felől.)*

Bocsásson meg a t. ház, de én elismerem, hogy itt a parlamentben vitaközös közben igen gyakran talán erősebb kifejezéseket is használunk, mint kellene és szükséges volna, de azok mindig elsimulnak. Azonban az én hitem és meggyőződésem az, hogy ha mi néha egymással szemben bármily sértő kifejezéssel élünk is, ha egyszer talán az országnak szüksége volna e parlamentre, hogy a haza védelmére egyesüljünk, egy test, egy lélek volnánk valamennyien s igyekeznénk hősiessen viselkedni a haza védelmében. *(Általános helyeslés.)*

Ha pedig nekem ez a véleményem a parlament tagjairól, akkor annál inkább föl kell tételzem, hogy a már hazájukért elesett hősök emléke iránt mindenki a legnagyobb kegyelettel viselkedjen. *(Általános helyeslés.)*

Ha tehát épen eme, szerintem legérzékeny pontnál ilyen provokatív természetű közbeszólás használatott, ne csodálkozzanak azon, midőn engem, a ki talán hevesebb természetű is vagyok, ez bensőmben, kegyeletem érzetében legmélyebben érintett, sértett, és az én sértő közbeszólásomnak más intencziója nem volt, mint ezen sértett benső érzetemenk visszatörő kifejezése.

T. ház! Én Bartha Miklós képviselő úr felszólalása után rögtön tisztában voltam magammal, hogy kijelentése után, mit feltétlenül elhittem, mi a kötelességem vele szemben; de megvallom, mert Bartha Miklós képviselő úr onnan szólalt fel, *(A baloldal szélső padjaira mutat.)* én pedig az említett kifejezést amonnan hallottam, *(A baloldal középső padjaira mutat.)* abban a hitben éltem, hogy esetleg még valaki használt ilyen kifejezést, még pedig azon provokatív természetűt, és vártam, hogy amonnan az illető is jelentkezni fog.

Én kötelességemnek ismertem az ülés után — mert a nagy zaj folytán a t. elnök úr az ülést bezárván, nem volt alkalmam itt e házban azonnal Bartha Miklós képviselő úrral szemben nyilatkozni, — mondom, kötelességemnek ismertem és megtettem azt, a mit vele szemben megtenni a házon kívül is szükségesnek és kötelességemnek tartottam. *(Éljenzés.)* Felkerestem őt és bocsánatot kértem tőle, *(Általános helyeslés és éljenzés.)* annyival is inkább, mert az én sértő kifejezésem, kijelentése után, reá nem is vonatkozhatott.

T. ház! Nagy örömmel, mondom, örömmel ismerem el azt, hogy én rosszul hallottam, és hogy én ezen rossz értelmezés folytán egy helytelen, igen erős, parlamentarás kifejezést használtam, sajnálatomat fejezem ki, hogy ezen kifejezéssel éltem, és sokkal jobban örvendek annak, hogy én tévedtem, semmint ha azon hitnek kellett volna bennem fenmaradnia, hogy itt a képviselőházban esetleg lehetett volna valaki, a ki szavának, ha megtámadtatik, ezért helyt nem áll. Ezzel tartoztam a t. háznak. *(Általános, élénk helyeslés.)*

Bartha Miklós: T. ház! Rohonczy Gedeon t. képviselőtársam íménti felvilágosítása újabb tanubizonyosága az ő elismert lovagias érzületének. *(Élénk helyeslés. Úgy van!)* Én a t. képviselő úr ezen felvilágosítására csak azt jegyzem meg, hogy nekem teljes elégtételt szolgáltatott, mielőtt alkalmam nyílt volna tőle azt megkövetelni. *(Élénk helyeslés.)*

Elnök: T. ház! Ez a kérdés be van fejezve.

Napirend előtt szólni kíván még Szalay Imre képviselő úr, a képviselőház előtti rendőri intézkedések tárgyában. *(Halljuk! Halljuk!)*

Szalay Imre: T. ház! Midőn a képviselő-

háza kötelességszerűleg megjelenni akartam, szemembe tűnt, hogy a képviselőház környéke épen úgy, mint a boldog emlékeztető véderővita alkalmával, rendőrség által van állva. Akkor is azok közé tartoztam, t. ház, a kik azt mondták, hogy a képviselőháznak nyilvánossága nem egy pártuak a joga, hanem az összes, még pedig olyképen, hogy úgy a képviselők, mint a közönség közül azok, kiknek a képviselőházba bejutni joguk van, ne akadályoztassanak abban, hogy ide bejuthassanak. *(Úgy van! a szélsőbalról.)* Ez volt az álláspontom régebben akkor is, ez az álláspontom jelenleg is. Az, t. ház, hogy abban a régebbi időben Tisza Kálmán akkori miniszterelnök úrnak és a többi miniszterársainak szözlött az abczug, abszolúte nem alterálja az én meggyőződésemet, ha az most nekünk is szól, hogy Magyarország képviselőháza rendőrök által ne környeztessék. *(Élnék helyeslés a bal- és szélsőbalon.)* Én ezennel felszólítom a képviselőház elnökét, tartsa elnöki kötelességének, hogy mivel Magyarország képviselőházának nincsen szüksége rendőri beavatkozásra, a képviselőház elöl a rendőrök eltávolíttassanak. *(Élnék helyeslés a bal- és szélsőbalon.)*

Hieronym Károly belügyminiszter: T. ház! *(Élnék mozgás a bal- és szélsőbalon. Halljuk! Halljuk! jobbról. Felkiáltások a bal- és szélsőbalon: Nem kell rendőrség!)*

Ivánka Oszkár: Ez hivatalos demonstráció; a rendőröket oda parancsolják *(Nagy zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Hieronym Károly belügyminiszter: Minthogy az előttem szözlött képviselő úr az állami rendőrség egy tényéről, az állami rendőrségnek a képviselőház előtt való eljárásáról tett említést, azt hiszem meg fogja engedni a t. ház, hogy egy pár felvilágosító szöt mondjak. *(Élnék mozgás a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)*

A tegnapi napon a képviselőház ülésének megkezdése előtt közvetlenül, — a mint magam is személyesen láttam, — meglehetősen embercsoportosulás volt itt az utczában. *(Zaj a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Egy hang balról: Mi nem félünk a néptől! Mozgás. Halljuk! Halljuk! jobbról. Elnök csenget.)* Minthogy pedig a rendőrségnek egyik első rendi kötelessége az utczákban a szabad közlekedés fentartása és minden csoportosulás megakadályozása. . . *(Felkiáltások a bal- és szélső baloldalon: De nem állani az utczát! Halljuk! Halljuk! jobb felöl.)* . . . ennél fogva, mikor a rendőrség embercsoportosulást a képviselőház előtt, vagy bárhol nem akar megengedni, azt hiszem, tisztán kötelességének teljesítésében jár el. *(Helyeslés a jobboldalon.)* Arról, hogy az utca vagy a képviselőházhoz való hozzájutás rend-

őrök által el lenne zárva, szó sincs, s a rendőrök egyebet nem tesznek. . .

Polónyi Géza: Nincsen rájuk szükség! *(Élnék helyeslés a bal- és szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldalon. Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Hieronym Károly belügyminiszter: . . . nem tesznek egyebet, mint azt, hogy a Sándor-utczában a csoportosulást megakadályozzák. *(Élnék helyeslés jobbról.)*

Egyébiránt a mint a képviselő urak közül valaki közbeszólt, hogy nincsen rá szükség, úgy viszont biztosíthatom a képviselő urat, hogy engem tegnap több képviselőársam megszözlített, hogy a rendőrök ne engedjék meg az ilyen csoportosulást. E tekintetben az egyik vélemény előttem épen annyit nyom, mint a másik. *(Helyeslés jobbról.)* Én tisztán azt tekintem, hogy a rendőrség törvényszabta kötelességének megfelelően, az pedig, hogy a közlekedés szabadon tartsa, törvényszabta kötelessége. Kérem a t. házat, méltóztassék nyilatkozatom tudomásul venni. *(Élnék helyeslés jobbról.)*

Elnök: Ónody Géza képviselő úr kíván szölni.

Ónody Géza: T. ház! Nekem az ellen egyáltalában semmi kifogásom nincs, ha a rendőrség a belügyminiszter úr nyilatkozata szerint az utczán csoportosulások alkalmával a rendet fentartja. Ez nézetem szerint mindenkinek közérdekét képezi; de az ellen van kifogásom, hogy a mikor a képviselők kötelességük teljesítése végett az ülésre jönnek, a Sándor utca sarkán csoportosuló rendőrök az illető képviselőket megszözlítják, feltartóztatják és igazolásra szólítsák fel. *(Igaz! Úgy van! a szélső baloldalon.)* Ezen eset történt velem és több képviselőársammal. Pap Géza t. barátommal jöttem, a mikor a rendőr feltartóztatott. *(Hosszantartó, nagy derűtség. Elnök csenget.)*

Én azt egyáltalában megengedhetőnek nem tartom, hogy a midőn a képviselő urak az ülésre jönnek, bármely rendőröközeg őket igazolásra felszözlíthassa. Ennél fogva kérem a t. belügyminiszter urat, hogy arra nézve intézkedni méltóztassék, hogy hasonló esetek többé elő ne forduljanak. *(Helyeslés a szélső baloldalon. Felkiáltások: Halljuk az elnököt!)*

Horánszky Nándor: T. ház! Az egész dolog olyan csekély jelentőséggel bír, hogy nekem kérem kell a t. házat, hogy térjünk napirendre. *(Általános helyeslés.)*

Elnök: A mennyiben részben az elnökre is méltóztattak hivatkozni, méltóztassanak nyugodtak lenni, hogy a házszabályok 206. §-ában biztosított jogommal s elnöki kötelességemmel mindig élni fogok, hogy a nyilvánosság, valamint a biztonság a házban fentartassék. *(Helyeslés)*

Rakovszky István: . . . nem terjesztették ki a felháborodás első pillanatában figyelmüket egy kis részletre, a melyben a ház elnökének is méltó szerepe volt. Ez a darabotoknak, a 10-es számú keztűs uraknak a házban való alkalmazása. *(Felkiáltások a jobboldalon: Méy mernék róluik beszélni! Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Meg kell állapítani a felelősség szempontjából, hogy ki rendelte ezeket ide *(Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* és mi célból, mert én nem hiszem, hogy a t. házelnök urnak a hősiessége, vitézsége azon emlékeztetés nap óta megszapordott volna; ha akkor nem érezte magát biztonságban, hát akkor ma sem érezhetné magát biztonságban és akkor ma is szükség lenne azokra.

Kérdem a t. elnök urat: milyen jogcímen voltak ezek iderendelve? *(Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Kinek a pénzén?)*

Bartha Miklós: Közvagyonrongálás! *(Folytonos zaj.)*

Elnök *(csenget):* Csendet kérek!

Rakovszky István: Kinek felhatalmazása folytán voltak itt? És kérdem a t. házelnök urat . . .

Bartha Miklós: A honvédelmi miniszter ur is feleljen ezért! *(Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Derűtlenség a jobboldalon.)* Igen! A katonaságot kivetkőztette! *(Zaj a jobb- és a baloldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: És kérdem a t. házelnök urat: mi keresnivalója volt ő neki ott az ülés előtt azon a helyen? *(Derűtlenség a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Kérdem őt: mit parancsolt azoknak az embereknek, és vajjon a házelnöki méltósággal meg egyeztetetőknek tartotta-e azt, hogy őt onnan leüzték? *(Nagy zaj a jobboldalon. Helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

B. Kaas Ivor: Megfutott!

Rakovszky István: Láttam saját szememmel!

Én azt hiszem, t. ház, hogy ha egy házelnök egyszer elfoglalja azt a helyet, még az erőszaknak sem szabad engednie. *(Derűtlenség a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások balfelől: Halljuk! Halljuk!)* Helyesen mondta azt annak idején Tallián miniszter ur, mint akkori házelnök, a mikor szintén egy tumultus alkalmával valaki oda akart állani, hogy őt megvédjé: »Én megvédem magamat és méltóságomat.«

Kubik Béla: Mert tiszta volt a lelkiismerete!

Olay Lajos: Az nem csinált gaszagot!

Kapotsfy Jenő: Uriember volt! *(Zaj. Halljuk! Halljuk! a baloldalon.)*

Rakovszky István: Én a házelnök urnak szívesen koncedálom azt, hogy félbeszakítsa beszédemet, — mert neki az egyedül érvényes házszabályok értelmében a szónokot félbeszakítani bármikor joga van — és erre nyilatkozhatik. Hát felhívom a t. házelnököt, méltóztassék nyi-

latkozni. *(Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: No halljuk! Felkiáltások a jobboldalon: Ne feleljen! Elnök csengett.)*

Elnök: Nagyon különösnék tartom, hogy épen Rakovszky képviselő ur, a ki a házszabályok legilletékesebb őrének és védőjének véli magát, olyan kéréssel fordul hozzám, hogy én az ő kérdésére akkor feleljek, mielőtt ő beszédét befejezte volna. Majd felelek, ha beszédét befejezte. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Hadd gondolkodjék!)*

Leszkay Gyula: Az utasítást még nem kapta meg Tiszától! *(Zaj a jobb- és baloldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: T. képviselőház! Most áttérek magára arra a hallatlan házszabályértésre és törvénytíprásra, a mely a legaljasabb módon lett elkövetve november 18-án. *(Halljuk! Halljuk! a baloldalon.)*

Egy ritka furfanggal, világot nem látott szemérmelenséggel . . . *(Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Rendre! *(Zajos felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Igaza van! Felkiáltások a jobboldalon: Rendre!)*

Pozsgay Miklós: Gaz, bitang, sehonnai! *(Nagy zaj a jobboldalon. Felkiáltások a baloldalon: Igaza van!)*

Tóth János: Aljasság! *(Nagy zaj a jobb- és a baloldalon. Elnök csengett.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: . . . és gyávasággal . . . *(Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: A képviselő urat rendreutasítom.

Justh Gyula: A legnagyobb alávalóság és disznóság! *(Folytontartó nagy zaj a ház minden oldalán.)*

Elnök: Justh Gyula képviselő urat rendreutasítom.

Zboray Miklós: Hazugsággal, csalással élni az elnöki székből! *(Nagy zaj.)*

Elnök: Kérem a t. képviselő urakat, méltóztassanak legalább saját szónokukat meghallgatni! *(Derűtlenség jobbfelől. Zaj.)*

Rakovszky István: Ha a t. többség ezt helyesnek, jónak, korrektnek és nem szemérmelennék tartja, a mikor a háznak elnöke általam és mások által nyilvános ülésben, — a naplóban megörökítve is találhatják azt — tett kérdésünkre, vajjon a házszabályok értelmében akar-e eljárni, mert azok a hírek keringenek, hogy ezeket félre akarják lökni, a házelnök ur a miniszterelnök tudtával azt mondotta, — mindig azt mondotta — hogy a házszabályokhoz ragaszkodni fog: akkor nincs semmi ellenvetésem. *(Zajos helyeslés balfelől. Zaj.)* És én felhívom a t. miniszterelnök urat, a ki annyira felháborodott, czáfoljon meg.

388. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 június 4-én, kedden,

Gr. Tisza István, közben Beöthy Pál elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztés több képviselőnek a mentelmi bizottsághoz való utasítása iránt. — Tegedy József határozati javaslata feletti szavazás. — A honvédségről szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. u. 4 óra 20 perczkor.)

Elnök: T. ház! (Perczekig tartó nagy zaj, füttyülés és trombitálás a bal- és a szélsőbaloldalon.) Az ülést megnyitom. (Szünni nem akaró nagy zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ki vele!)

A mai ülés jegyzőkönyvét Szász Károly jegyző ur fogja vezetni, a javaslatok mellett szólni kívánók neveit Szinyei-Merse Félix, az azok ellen felszólalókat pedig Lovászy Márton jegyző ur jegyzi. (Szünni nem akaró felkiáltások: Le vele!)

T. ház! (Hosszantartó élénk felkiáltások: Ki vele! Füttyülés és dobolás a padokon a szélsőbaloldalon.)

Az ülést tíz perczre felfüggesztem. (Élénk éjenzés és taps a jobboldalon.)

(Szünet után.)

Elnök: Az ülést újból megnyitom. (Szünni nem akaró zaj a szélsőbaloldalon.)

Eitner Zsigmond: Zsebkendőt vegyen elő! (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szavazunk! Folytonos zaj.)

Elnök: Az ülést öt perczre felfüggesztem. (Éjenzés és taps jobbjelől. Felkiáltások: Éljen az elnök!)

(Szünet után.)

Elnök (csenget): Az ülést újból megnyitom. (Nagy zaj, füttyülés, sípolás, dobogás és felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Ki vele! Ki vele! Pfüj! Nem beszél!) Méltóztassanak

helyüket elfoglalni. (Szünni nem akaró élénk felkiáltások a szélsőbaloldalon: Pfüj! Hoch! Hoch! Szavazni! Szavazni! Nagy trombitálás, sípolás és dobogás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Az ülést egy fél órára felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök (csenget): Az ülést újból megnyitom. (Folytonos sípolás, nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szégyelje magát!)

Kún Béla: Hitvány gazság amit elkövettek!

Dégy Zoltán: Majd beszélünk a választásokon. (Szünni nem akaró nagy zaj és sípolás a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést egy fél órára felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: T. ház! (Félkiáltások a baloldalon: T. munkapárt!) Csendet kérek! Az ülést újból megnyitom.

A közvetlenül most elmúlt órák olyan szomorú események színterévé tették a képviselőházat, amelyek példátlanul állnak a magyar parlament történetében, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) amely száználmasan jellemzi azokat, akik ezeket a gyerekes csínyeket elkövetik (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) és amelyek megkívánják azt, hogy a magyar képviselőház ilyen jelenségekkel szemben helyreüsse a becsületén, jóhírnevén, méltóságán esett csorbát. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

T. képviselőház! Házzabályaink megalkotói egyáltalán kizárták gondolták, hogy hasonló események a magyar parlamentben előfordulhassanak. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ennek folytán nem is providáltak hasonló jelenségekre vonatkozólag másként, mint a 255. §. azon rendelkezésével, amely az ott előírt procedurát arra

névlisták szerint
Az 1910-15-iki országgyűlés ellenzéki tagjainak névsora:

Függetlenségi és 48-as Kossuth párt

Apponyi Albert gr.	Kelemen Béla
Barabás Béla	Kossuth Ferenc
Baross János	Kovácsi Kálmán
Benyovszky Móric gr.	Lévay Mihály
5. Bernáth Béla	30. Mezössy Béla
Bethlen István gr.	Muzsa Gyula
Bizony Ákos	Nadányi Gyula
Bottlik István	Narancsik József
Csemez István	Ostffy Lajos
10. Csontos Ándor	35. Palugyay Móric
Déay Zoltán	Pap Zoltán
Förster Aurél	Posgay Miklós
Gál Sándor	Reök Iván
Gedeon Aladár	Sághy Gyula
15. Hammersberg László	40. Siposs Orbán
Hegyi Árpád	Somsich Tihamér gr.
Héderváry Lehel	Szabó István /: győrzámolyi
Hlatky-Schlichter Lajos	Szalay László
Horváth József	Szalkay Sándor
20. Horváth Mihály	45. Szebeny Antal
Ivánka Imre	Szent-Iványi Árpád
Jármy Béla	Szluha Pál
Jármy István	Tóth János
Kapotsfy Jenő	Török Kálmán
25. Kállay Ubui	50. Zlinszky István

F u g g e t l e n s é g i é s 4 8 - a s p á r t :

Ábrahám Dezső	Jeszzenszky Ferenc
Bakonyi Samu	Justh Gyula
Barcsay Andor	Justh János
Batthyány Pál gr.	Kovács János
6. Batthyány Tivadar gr.	25. Kun Béla
Beck Lajos	Laehne Hugó
Benedek János	Lovász Márton
Bikádi Antal	Madarász József
Bosnyák Géza	Manndorff Géza b.
10. Csuha István	30. Mészó László
Eitner Zeigmond	Óvári Ferenc
Esterházy Mihály gr.	Polónyi Dezső
Faragó Antal	Rákosi Viktor
Fernbach Károly	Ráth Endre
15. Földes Béla	35. Sümegi Vilmos
Gyórfy Gyula	Tudós János
Hrabovszky Guidó	Válentsik Ferenc
Hock János	Vertán Endre
Holló Lajos	Vertán Etele
20. Jaczkó Pál	40. Veszprény István

Néppárt:

Bartos János
 Beszki Antal
 Brestyenszky Kálmán
 Frey János
 6. Haller István
 Horváth Dező
 Huszár Károly /: sárvári :/
 Molnár János
 Rakovszky Béla
 10. Rakovszky István
 Simonyi-Semadam Sándor
 Sztreccsányi György
 Zboray Miklós
 Zelenyák János
 15. Zichy Aladár gr.

48-as gazdapárt:

Herczegh Sándor
 Novák János
 3. Szabó István /: nagyatádi :/

Pártonkívüli 67-esek:

Andrássy Géza gr.
 Andrássy Gyula gr.
 Andrássy Sándor gr.
 Baross Gyula
 6. Bánffy Miklós gr.
 Béla Henrik
 Bolgár Ferenc
 Bornemissza Elemér b.
 Bródy Ernő
 10. Darányi Ignác
 ifj. Erdély Sándor
 Esterházy Móric gr.
 Kristóffy József
 Nehrebeczky György
 15. Okolicsányi-Zsedényi Ede
 Pallavicini György ögr.
 Semsay László gr.
 Springer Ferenc
 Szereday Aladár
 20. Székely Aladár
 Sztterényi József

Demokraták :

Pető Sándor
 2. Vázsonyi Vilmos

Keresztény socialista :

4. Gieswein Sándor.

Pártonkívüli 48-asok:

- Bakó József
Barta Ödön
Gaermák Ernő
Egry Béla
5. Fráter Loránd
Hartner Géza
Horváth Gyula
Károlyi József gr.
Károlyi Mihály gr.
10. Kelemen Samu
Kobak Kornél
Kovács Gyula
Maczky Emil
Malatinszky György
15. Pajzs Gyula
Polónyi Géza
Preszly Elemér
Putnoky Mór
Thaly Ferenc
20. Urmánczy Nándor

N e m z e t i - m u n k a p á r t :

Almay Olivér	Daniel Gábor b.
Aimáay László	Darvai Fülöp
Andrics Tivadar	35. Darvas Ferencz
Angyal József	Dániel Ernő b.
5. Antal Géza	Dániel Pál
Badinyi Lajos	Desbordes Ernő
Balásy Árpád	Dióssy Imre
Balogh Jenő	40. Dobieczki Sándor
Bay Lajos	Duka Géza b.
10. Bárczay Ferencz	Dungyerszky Bogdán
Beöthy László	Dungyerszky Gedeon
Beöthy Pál	Id. Erdély Sándor
Berzeviczy Albert	45. Ertl János
Bethlen József gr.	Ertsey Péter
46. Bethlen Pál gr.	Evetovics János
Blanár Béla	Falcione Árpád
Bogdán Zsigmond	Farkas Pál
Born Frigyes b.	50. Farkas Zoltán
Bornemissza Lajos	Fekete Márton
20. Bölöny József	Fodor Kálmán
Brandsch Rudolf	Gerliczy Ferencz b.
Bujanovics Gyula	Ghillány Imre b.
Burdia Szilárd	55. Gratz Gusztáv
Burgyán Aladár	Gresskowitz Vilmos
25. Ciccán János	Gromon Dezső
Copony Traugott	Gueth Gyula
Csáky Gusztáv gr.	Hajós Ferencz
Csegezy Mihály	60. Hajós Kálmán
Cserny Károly	Haller József gr.
30. Csuzy Pál	Hantos Elemér
Czobor László	Hatfaludi Ernő

65. Hazai Samu b.	Khuen-Héderváry Károly gr.
Hámory László	100. Kisse Ernő
Hámcs Antal b.	Konyovits Dávid
Hegedűs Kálmán	Kopony Vilmos
Hegedűs Loránt	Kostyál Miklós
70. Heinrich Antal	Kozma Andor
Helmeczy József	105. Kristóffy József
Hencz Károly	Krolopp Hugó
Herczeg Ferencz	Kuales Godofréd
Holitscher Károly	Kubinyi Géza
75. Hollaky Attila	Latinovits Pál
Hoványi Géza	110. Lator Sándor
Huszár Károly /nagyzorlenczi/	Láng Lajos b.
Ilosvay Lajos	Láng Mihály b.
Incze Domokos	László Mihály
80. Issekutz Győző	Lázár István gr.
Jakabffy Elemér	115. Lengyel Zoltán
Jakabffy Ferencz	Lévay Lajos b.
Jakabffy Imre	Liptai Béla
Janiga János	Lónyay Géza
85. Jankovich Béla	Lukács György
Jaross Vilmos	120. Lukács László
Jákói Géza	Madarassy Gábor
Jónás Ödön	Madarassy-Beck Gyula b.
Kabós Ferencz	Magyar Károly
90. Kammerer Ernő	Manaszy Gyula
Karátson Lajos	125. Mangra Vazul
Karátsonyi Jenő gr.	Markhot Aladár
Kazy József	Mayer Ödön
Kállay Tamás	Mán Lajos
95. Kálmán Gusztáv	Mándy Sámuel
Keglevich Gyula gr.	130. Márkus József
Kende Péter	Márkus László
Kenedi Géza	Mártonffy Márton

	Melczer László	Plócz Sándor
	Melzer Vilmos	Podmaniczky Endre b.
135.	Mihályi Péter	Pongrácz János gr.
	Miskolczy Imre	170. Popovics V. István
	Mocsáry Sándor	Radvánszky Antal b.
	Molnár Béla	Rakovszky Iván
	Molnár Viktor	Rednik Gábor
140.	Montbach Imre	Reissenberger Gusztáv
	Muslay Gyula	175. Richter János
	Münich Kálmán	Rónay Antal
	Nagy Ferencs	Rónay Ernő
	Nagy József	Rónay Jenő
145.	Nagy Sándor	Rosenberg Gyula
	Návay Lajos	180. Rosenberg Ignác
	Nemess Zsigmond	Rudnay Béla
	Neiszidler Károly	Rudnyánszky György
	Neugeboren Emil	Sacelláry György
150.	Németh Károly	Sándor János
	Niamessny Mihály	185. Sándor Pál
	Niczky Pál gr.	Sárkány Ferenc
	Nyáry Alfons b.	Schmidt Károly
	Nyegre László	Schuller Rezső
155.	Oberth Károly	Scitovszky Béla
	Okolicsányi László	190. Sennyey Miklós b.
	Orosdy Fülöp b.	Serbán Miklós
	Pap Géza	Serényi Béla gr.
	Pál Alfréd	Siegescu József
160.	Pálffy Sándor gr.	Simon Elemér
	Pekár Gyula	195. Sipeky Sándor
	Perozel Dezső	Skrovina Mátyás
	Péchy Zsigmond	Sólymosy Lajos b.
	Péscha Miklós	Sólymosy Ödön b.
165.	Philipp János	Söpkéz Sándor
	Pirkner János	200. Szabó János

Szász Károly	Teleki Samu gr.
Szász Pál	Teleszky János
Szent-Iványi Gyula	230. Tisza István gr.
Szentpáli István	Tisza Kálmán gr.
265. Szepesházy Imre	Ugron Zoltán
Széchenyi Emil gr.	Vadász Lipót
Székely Ferenc	Vagyon Árpád
Székely György	235. Varga Gábor
Szilassy Zoltán	Várady Gyula
240. Szinyei-Merse Pélix	Várady Zsigmond
Szlezák Lajos	Vermes Zoltán
Szójka Kálmán	Vio Antal
Sztankovánsszky Imre	240. Vojnits István b.
Sztojanovics Iván b.	Vojnits Sándor b.
245. Sztranyavszky Sándor	Wenckheim László gr.
Szunányi Ferenc	Werner Gyula
Szulyovszky Gusztáv	Winkler Bertalan
Szupits Dezső	245. Wittmann János
Szutrély Lipót	Woracziczky János gr.
220. Szüllő Géza	Zalán Gyula
Tagányi Sándor	Zathureczky István
Takács József	Zákó Milán
Tallián Béla b.	250. Zeyk Károly
Tellecsky Kristóf	Zichy István gr.
225. Telegi József	Zichy János gr.
Teleki Ferenc gr.	Zsilinszky Mihály
Teleki József gr.	Zsibory József

N e m z e t i s é g i e k :

Blehbó Pál	Miháli Tivadar
Danján Vazul	5. Pop C. István
Jurga Nándor	Szkicsák Ferenc

Vejta Sándor

Horvátországi képviselők:

Adamovich-Cepinski Iván	Nikolics Vladimir
Avakumovics Gergely	20. Novosel Márk
Bárcsics Erazmusz	Obradovics Pál
Benesics Ferenc	Ottenfels-Gschwind Ferenc
5. Brankovics Dömötör	Palecsek Iván
Budiszavlyevics Búde	Papratovics Ferenc
Cerovác István	25. Pejacevich Tivadar gr.
Chavrak-Letovanicki Levin	Petrovics Miklós
Devics Gaso	Pinterovics Antal
10. Draskovics János gr.	Popovics Dusán
Draskovich Sándor gr.	Radicsevics Lőrinc
Ivics Sándor	30. Schwarz Lajos
Jankovich Aladár gr.	Sekulics Lázár
Karamata János	Sisics Mándor
15. Kutuzovics Mihály	Spevec Ferenc
Markovics Milenko	Svinderma Balázs
Mazzura László	35. Turkovics Viadimir
Milankovics Vukasin	Zbierzchowski Ferenc

Név.	vezetett ki?	Jegy	Név.	vezetett ki?	Jegy			
Ábrahám Dezso	1912. VI. 4. d. u.	1./	Batthyány Tivadar gr.	1912. IX. 17.	9./			
	1912. VI. 5. d. e.	2./						
	1912. VI. 5. d. u.	3./	Beck Lajos	1912. VI. 4. d. u.	1./			
	1912. VI. 10. d. e.	4./						
	1912. IX. 17.	7./						
	1913. III. 13.	9./						
1913. VI. 4.	11./							
1913. XI. 4.	12./							
Andrássy Gyula gr.	1914. I. 23.	15./	Benedek János	1912. VI. 4. d. u.	1./			
Bakonyi Samu	1912. VI. 8.	6./	Benedek János	1912. VI. 5. d. e.	2./			
	1912. VI. 10. d. e.	8./						
Barabás Béla	1912. VI. 4. d. u.	1./				Benyovszky Móric gr.	1912. VI. 7. d. e.	5./
	1912. VI. 5. d. e.	2./						
	1912. VI. 5. d. u.	3./						
	1912. IX. 17.	4./						
	1914. I. 23.	15./						
Batthyány Pál gr.	1912. VI. 4. d. u.	1./	Bernáth Béla	1912. VI. 7. d. e.	5./			
	1912. VI. 5. d. e.	2./						
	1912. VI. 5. d. u.	3./						
	1912. VI. 10. d. e.	4./						
	1912. IX. 17.	7./						
	1912. IX. 17.	9./						
	1913. III. 13.	10./						
	1913. III. 13.	11./						
1914. I. 23.	15./							

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újra, azíránt a háznagyhoz intézett, 1440/1912. sz. az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott a távollattásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az üléssteremben.

2./ 1467/1912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távollattattak el azért, mert a délelőtti kiadott 1467/1912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az üléssterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/1912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznagyot hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az üléssteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó hanem az elnök esetéről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/1912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

6./ Az eltávolításukat elrendelő 1636/1912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azíránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távollattatott el. Jelen 1690/1912. sz. rendelettől számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távollattatott el. Jelen 1690/1912. sz. rendelettől számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolításukat elrendelő 2224/1912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés azíránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen ismét akadálytalanul

eleget utasítja az elnök - szóbelileg - az örséget, hogy Zlinszkyt
 vezessék ki. Tiszteletdíjából 500 K. nem vonatott le.
 12./ Szóbeli intézkedés alapján távolítottak el.

K i v e z e t t e t t :

1912.VI. 4.d.u.	37 képviselő.	1913. III. 13.	10 képviselő.
1912.VI. 5.d.e.	35 "	1913. VI. 4.	9 "
1912.VI. 5.d.u.	25 "	1913. XI. 4.	3 "
1912.VI. 7.d.e.kb.	61 "	1914. I. 14.	6 "
1912.VI. 8. kb.	86 "	1914. I. 15.	1 "
1912.VI. 10.d.e.	47 "	1914. I. 29.	15 "
1912.IX. 17.	60 "	1914.VII. 23.	1 "
1912.IX. 18.	38 "		

A kormány ellen küzdő ellenzék száma körülbelül 130 volt

Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye	Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye
Valentsik	1912. VI. 4. d. u.	1. /	Zboray Miklós	1912. VI. 4. d. u.	1. /
Ferenc	1912. VI. 10. d. e.	3. /		1912. VI. 5. d. e.	2. /
	1912. IX. 17.	9. /		1912. VI. 5. d. u.	3. /
	1912. IX. 18.	10. /		1912. VI. 10. d. e.	7. /
				1912. IX. 17.	9. /
Vázsonyi	1914. I. 23.	12. /	Zichy Aladár gr.	1912. IX. 17.	9. /
Vilmos				1914. I. 23.	12. /
Vertán	1912. VI. 4. d. u.	1. /	Zlinszky István	1912. VI. 4. d. u.	1. /
Andre	1912. VI. 10. d. e.	3. /		1912. VI. 5. d. e.	2. /
	1912. IX. 17.	9. /		1912. VI. 5. d. u.	3. /
				1912. IX. 17.	9. /
	1912. IX. 18.	10. /			
Vertán	1912. VI. 7. d. e.	5. /	István	1912. VI. 4. d. u.	1. /
Etele	1912. VI. 8.	6. /		1912. VI. 5. d. e.	2. /
	1912. VI. 10. d. e.	8. /		1912. VI. 5. d. u.	3. /
	1912. IX. 17.	9. /		1912. IX. 17.	9. /
Veszprémy	1912. VI. 4. d. u.	1. /	István	1912. IX. 18.	10. /
	1912. VI. 5. d. e.	2. /		1914. I. 14.	11. /
	1912. VI. 5. d. u.	3. /			
	1912. VI. 10. d. e.	7. /			
	1912. IX. 17.	9. /			
1912. IX. 18.	10. /				

1. / Hogy mikor bocsáthatók be újra, aziránt a háznagyhoz intézett, 1440/912. sz. az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az üléssteremben.
2. / 1467/912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.
3. / Az ülés megnyitása előtt távolítottak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az üléssterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.
4. / 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök útja sitja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az üléssteremben meg akarnának jelenni, ellenük alkotásosan kerhetetlen nem alkalmazandó, hanem az elnök esetéről-esetre maga fog intézkedni.
5. / 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.
6. / Az eltávolítását elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsátható be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul bejött a Házba.
7. / Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távolított el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.
8. / Az ülés megnyitása után távolított el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.
9. / Az eltávolításukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.
10. / A rendőrség megjelenése után, mellyel még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzés eltűvözött. Az elutasítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zártak ki megjelenhettek volna.

Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolításukat elrendelő 2526/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólítja fel a kivezetendőket, mire azok, és velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolításukat elrendelő 843/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

* Kitiltása dacára megjelent. Szóbeli intézkedés alapján távolítottatott el. Tiszteletdíjából 500 K. levonatott.

12./ Az eltávolítást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolítottatott el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólítja fel s minthogy ennek nem tesz eleget, utasítja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy sürgősen távolítsák el. Tiszteletdíjából 500 K. levonatott.

Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye	Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye
Preszly Elemér	1912. VI. 4. d. u.	1./	Szabó István /nagyatádi/	1912. VI. 4. d. u.	1./
	1912. VI. 5. d. e.	2./		1912. VI. 5. d. e.	2./
	1912. VI. 5. d. u.	3./		1912. VI. 5. d. e.	3./
	1912. IX. 17.	9./		1912. VI. 10. d. e.	7./
	1912. IX. 18.	10./		1912. IX. 17.	9./
Pogay Miklós	1912. IX. 17.	9./	Szalay László	1912. VI. 5. d. e.	5./
	1912. IX. 18.	10./		1912. VI. 7. d. e.	7./
Rákosi Viktor	1912. VI. 4. d. u.	1./		1912. VI. 10. d. e.	7./
	1912. VI. 5. d. e.	2./		1912. IX. 17.	9./
	1912. IX. 17.	9./	1912. IX. 18.	10./	
Ráth Endre	1912. VI. 10. d. e.	8./	Szlaha Pál	1912. IX. 17.	9./
	1912. IX. 17.	9./		1912. IX. 18.	10./
	1912. IX. 18.	10./	Szencsányi György	1912. VI. 4. d. u.	1./
	1913. III. 13.	11./		1912. VI. 5. d. e.	2./
	1913. VI. 4.	* 12./		1912. VI. 10. d. e.	7./
	1914. I. 23.	13./	1912. IX. 17.	9./	
			1912. IX. 18.	10./	
Sümegi Vilmos	1912. VI. 4. d. u.	1./	Thaly Ferenc	1912. VI. 7. d. e.	5./
	1912. VI. 5. d. e.	2./		1912. VI. 8.	6./
	1912. VI. 5. d. u.	3./	1912. IX. 17.	9./	
	1912. VI. 10. d. e.	7./	Urmánczy Nándor	1912. VI. 7. d. e.	5./
	1912. IX. 17.	9./		1912. VI. 8.	6./
	1912. IX. 18.	10./		1912. VI. 10. d. e.	8./
	1913. III. 13.	11./		1912. IX. 17.	9./
1913. VI. 4.	12./	1912. IX. 18.		10./	
	1914. VII. 23.	14./			
Szabó István /számolyi/	1912. VI. 10. d. e.	8./			

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, aziránt a háznyaghoz intézett 440/912. sz., az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott a távollattartásuk, mert a következõ napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az Ülésteremben.

* 1868/912. sz. elnöki irat szerint minthogy csak első ízben kiírelte meg a tanácskozás megakadályozását, csak erre az ülésre nem bocsátható be újból.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a ház épületébe sem bocsátható be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távollattarttak el azért, mert a délután kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az Ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznyaghoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznyagot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy Ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük elhatározottan karhatalommal alkalmazandó, hanem az elnök esetéről-ezzelre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelõtti ülés folyamán a ház épületébe sem bocsátható be.

6./ Az eltávolítását elrendelő 1536/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsátható be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következõ ülésen akadálytalanul megjelenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távollattartott el. Jelen 1590/912. sz. rendelkezés számúva a hozandó házhatározatban kijelölt ide alatt a ház épületébe sem bocsátható be.

e-re az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés az-iránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetett köztül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zártak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólítja fel a kivezetendők t, mire azok, és velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolításukat elrendelő 643/913. sz. elnöki átirat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

12./ Az eltávolítást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolított el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozat után elnök távozásra szólítja fel, s minthogy ennek nem tesz eleget, utasítja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Lovásztyt vezessék ki. Tiszteletdíjából 500 K. nem vonatott le.

Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye	Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye
Kun Béla	1912.VI. 4.d.u.	1./	Nadányi Gyula	1912.VI. 7.d.e.	5./
	1912.VI. 5.d.e.	2./		1912.VI. 8.	6./
	1912.VI.10.d.e.	7./		1912.VI.10.d.e.	8./
	1912.IX.17.	9./	Ostffy Lajos	1912.VI. 7.d.e.	5./
	1912.IX.18.	10./		1912.VI. 8.	6./
	1913.VII.13.	11./		1912.VI.10.d.e.	8./
1913.VI. 4.	12./				
Lovászzy Márton	1912.VI. 4.d.u.	1./	Pap Zoltán	1912.VI. 7.d.e.	5./
	1912.VI. 5.d.e.	2./		1912.VI. 8.	6./
	1912.VI. 5.d.u.	3./		1912.VI.10.d.e.	8./
	1912.IX.17.	9./		1912.IX.17.	9./
	1912.IX.18.	10./		1912.IX.18.	10./
	1913.XI. 4.	13./			
1914. I.14.	14./				
Maczky Emil	1912.VI. 7.d.e.	5./	Palugyay Móric	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 8.	6./		1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.IX.17.	9./		1912.VI. 5.d.u.	3./
	1912.IX.18.	10./		1912.VI.10.d.e.	7./
	1912.VI. 4.	12./		1912.IX.17.	9./
Malatinszky György	1912.VI. 7.d.e.	5./	Polónyi Dezső	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 8.	6./		1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.IX.17.	9./		1912.VI. 5.d.u.	3./
		1912.VI.10.d.e.		7./	
				1912.IX.17.	9./
Mannorff Géza b.	1912.IX.17.	9./	1912.IX.18.	10./	
Mezőssy Béla	1912.VI. 7.d.e.	5./	Polónyi Géza	1912.VI. 4.d.u.	1./
	1912.VI. 8.	6./		1912.VI. 5.d.e.	2./
	1912.IX.17.	9./		1912.VI.10.d.e.	7./

- 1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, aziránt a háznyaghoz intézett 1440/912.sz., az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távollattásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.
- 2./ 1467/912. sz. elnöki irat értelmében további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.
- 3./ Az ülés megnyitása előtt távollattattak el azért, mert a délelőtti kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznyaghoz.
- 4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznyagot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.
- 5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsáthatók be.
- 6./ Az eltávolításukat elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul bejöhettek a Házba.
- 7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távollattattott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettel számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.
- 8./ Az ülés megnyitása után távollattattott el. Jelen 1690/912.sz. rendelettel számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.
- 9./ Az eltávolításukat elrendelő 2528/912.sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak

389. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 június 5-én, szerdán,

Gr. Tisza István, utóbb Jankovich Béla elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztés több képviselőnek a mentelmi bizottsághoz való utatása iránt. — Az indítvány- és az interpellációs-könyv felolvasása. — A mentelmi bizottság jelentésének előterjesztése. — A honvédségről szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása. — A közös haderő katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — A honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovich Géza miniszterek, Papp Kálmán honvéd tábornok-hadbíró.

(Az ülés kezdődik d. e. 11 óra 20 perczkor.)

Elnök: Csendet kérek, t. ház! Az ülést megnyitom. (Nagy zaj és sipolás a szélsőoldalon.)

Nagy Sándor: Ki azzal a gazemberrel! (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek!

A mai ülés jegyzőkönyvét Szász Károly jegyző ur fogja vezetni; a javaslatok mellett felszólalókat jegyzi Szinyei-Merse Félix jegyző ur, a javaslatok ellen felszólalókat Beszkid Antal jegyző ur.

T. ház! A mai ülés megnyitása pillanatában ismétlődtek ugyanazok a részvételjes események, amelyek a tegnapi délutáni ülés kezdetében felmerültek. Én tehát ugyanazokból az okokból kifolyólag, melyeket a t. háznak előadtam és amelyeket jelenleg ismételni nem kívánok, (Élénk helyeslés.) ugyanazon intézkedéseket tettem meg, amelyek tegnap megtörténtek. (Élénk helyeslés.) Utasítást adtam ugyanis, hogy a következő képviselő urak az ülésteremből eltávolíttassanak: Ábrahám Dezső, Barabás Béla, gróf Batthyány Pál, Beck Lajos, Benedek János, Bikádi Antal, Csuha István, Eitner Zsigmond, Egyri Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly (sárvári), Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, gróf Károlyi József, gróf Károlyi Mihály, Kelemen Béla, Kún Béla, Lovászy Márton, Palugyay Móríc, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümei Vilmos, Szabó István (nagyatádi), Szmracsányi György, Veszprémy Ist-

ván, Zboray Miklós, Zlinszky István, Szalay László és Hédervári Lehel.

Ezenkívül tudatom a t. házzal, hogy midőn most a terembe újból beléptem és az ülést meg akartam nyitni, a még jelen levő képviselő urak közül Horváth Gyula, gróf Esterházy Mihály és Faragó Antal képviselő urak szintén hangos sipóval igyekeztek lehetetlenné tenni a tanácskozást. Miután az ő eltávozásuk folytán azonnali intézkedés szükségessége nem forgott fenn, ilyen intézkedéseket reájuk vonatkozólag nem tettem; de most kérem a t. házat, hogy az összes most felsorolt képviselő urakra nézve az ügyet sziveskedjék a mentelmi bizottsághoz utasítani azzal, (Élénk helyeslés.) hogy az ügyről a mentelmi bizottság 24 óra alatt tegyen jelentést. (Helyeslés.)

Gondolom, kijelenthetem, hogy a ház az indítványt egyhangulag elfogadta. (Felkiáltások: Elfogadjuk!)

T. ház! Következik az indítvány- és interpellációs-könyv felolvasása.

Szinyei-Merse Félix jegyző: Jelentem a t. háznak, hogy az indítványkönyvben a következő bejegyzések vannak:

1912 június 4-ről Barabás Béla: »Mondja ki a ház, hogy az 1912. évi május 22-én megejtett elnökválasztás érvénytelen, (Derűtség.) mert először az előző elnök lemondásának elfogadása felett határozat nem hozott, másodsor a szavazás a házszabályok 203. §-ában előirt, a képviselőház által 1910. évi július 30-án elhatározott ülési határidőn kívül történt; harmadszor, mert a megválasztottnak kijelentett gróf Tisza István házelnökre történt szavazás alkalmával a házszabályok 16. és 17. §-ában előirt általános többség el nem éretet, vagyis e szavazásban résztvevő jogosult képviselők száma az összes képviselők számának általános többségét nem képezte.

Továbbá 1912. évi június 5-ről Vadász Lipót

390. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 június 5-én, szerdán,

Gr. Tisza István, közben Jankovich Béla elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztés. — A honvédség katonai bünvádi perrendtartásáról szóló törvényjavaslat folytatódó tárgyalása. — A debreczeni és a pozsonyi egyetem felállításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — A mentelmi bizottság jelentése. — A szerzői jogok kölcsönös védelme tárgyában az Egyesült Államokkal kötött nemzetközi egyezmény tárgyalása. — A kereskedelemügyi miniszter előterjesztései. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Beöthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferenc, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. u. 4 óra 25 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

Az ülés jegyzőkönyvét Szinyei-Merse Félix jegyző ur vezeti; a javaslatok mellett felszólalókat Szász Károly, a javaslatok ellen felszólalókat Beszki Antal jegyző ur fogja jegyezni.

T. ház! A mai ülés megnyitását újból egy oly incidens előzte meg... *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)* Csendet kérek!... amelyről pár szóval jelentést kell tennem a t. háznak. *(Halljuk! Halljuk!)*

T. ház! Amidőn a tegnapi botrányok után azokat a képviselő urakat, akik botrányos magaviseletükkel a tanácskozást lehetetlenné tették, a házból eltávolítottam, ennek az eltávolító rendelkezésnek hatályát csak a tegnapi ülésre terjesztettem ki, abból indulva ki, hogy miután ilyen kihágásnak első ízben való elkövetésekor az ilyen képviselő urakkal szemben maga a ház sem gyakorolhat a házszabályok 255. §-a értelmében kizárást, természetszerűleg az elnök rendelkezése sem terjedhet tovább, mint az azonnali intézkedés megkövetelő szükség idejére. *(Ugy van!)*

Azok a képviselő urak tehát, akik a tegnapi ülésen azt a botrányt elkövették, a mai délelőtti ülésbe zavartalanul bejöhetnek. Ezt a lehetőséget felhasználták arra, hogy ugyanazon sajnálatos és gyermekes csínyeket *(Ugy van! Ugy van!)* ismételték, amelyeket tegnap elkövettek, aminél fogva újból eltávolításuk és ügyük-

nek másodszer a mentelmi bizottsághoz való utasítása vált szükségessé. *(Helyeslés.)*

Ilyen viszonyok között úgy fogtam fel elnöki kötelességemet, hogy most már nemcsak eltávolítanom kell őket, de miután már két ízben követték el ezt a sajnálatos és nevetséges botrányt, a házból távol is kell tartanom őket mindaddig, amíg a képviselőház ügyük felett nem határozott. *(Helyeslés.)*

Ha mást nem néztem volna, mint magában véve azt a szintén egészen jogosult szempontot, hogy ezeknek a képviselő uraknak viselkedését teljesen nevetségessé tegyem, hát mindennap kétszer meghívtam volna őket az ülésre és felkértem volna, hogy sziveskedjenek ugyanazt a szánalmas korcsmai komédiát, *(Ugy van! Ugy van! Zajos éljenzés és taps.)* amelyet itt kétszer eljátszottak, legalább tizenkétszer eljátszani és legalább tizenkétszer még fényképészek és mozifelvévőgépezetek számára ismételni, *(Zajos helyeslés és taps.)* hogy ezt az egész nyomoruságos és hitvány komédiát a maga valódi színében mutathassák be az ország színe előtt. *(Zajos helyeslés és taps.)*

A többség pártérdeke határozottan az lett volna, hogy a t. képviselő uraknak ezt a kisdéd játékát ne zavarjuk. De a képviselőház elnökét pártérdek nem vezetheti. *(Élénk helyeslés.)* Azt hiszem, hogy a magyar képviselőház nem ilyen kisdéd játékok színhelyének való. *(Élénk helyeslés és taps.)* Az az elnök, aki a képviselőház rendjének, csendjének és méltóságának óra, törvény és házszabály szerint mulasztást követett volna el, ha hasonló jelenségek ismétlését szükség nélkül lehetővé tette volna. *(Élénk helyeslés és taps.)*

Ebből indulva ki, intézkedtem akként, hogy

391. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 június 7-én, pénteken,

Gr. Tisza István, közben Jankovich Béla elnöklelte alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A legutóbb elfogadott törvényjavaslatok harmadszori olvasása. — A polgári perrendtartás életbeléptetéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 11 óra 10 perczkor.)

Elnök: Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét vezeti Szász Károly jegyző ur, a javaslatok mellett felszólalókat jegyzi Szinyei-Merse Félix, a javaslatok ellen felszólalókat Beszkid Antal jegyző ur.

T. képviselőház! *(Halljuk! Halljuk!)* A mai ülés megnyitását ismét sajnálatos incidensek késleltették, a melyekre vonatkozólag rövid jelentést kell tennem a háznak. *(Halljuk! Halljuk!)*

Kovács Gyula *(a baloldali hírlapírói karzatról a terembe ugrik):* Van még itt egy ellenzéki képviselő! *(Revolverrel több lövést tesz az elnök felé, majd önmagára, miközben a jelenlevő képviselők odatöbörnek. Elnök felkiáltások: Éljen Tisza! Hosszas éljenzés és taps.)*

Elnök: T. ház! A most lefolyt eset egy szerencsétlen örültnek cselekedete volt, a ki elvonta magát az igazságszolgáltatás keze alól. *(Ugy van! Ugy van!)* Azt hiszem, az ő eljárása és sorsa felett azzal részvétellel térhetünk napirendre, amivel minden örült embernek szomorú viselkedése felett. *(Élénk helyeslés és felkiáltások: Éljen Tisza!)*

Felveszem előterjesztésem fonalát.

A mai ülés megnyitását újból sajnálatos incidensek zavarták meg. *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Csendet kérek, t. ház! Azt hiszem, nekünk az a kötelességünk, hogy itt mindenféle idegeskedés nélkül elvégezzük feladatunkat. *(Élénk helyeslés és taps.)*

A mai ülés megnyitása előtt bejöttek a házba azok a képviselő urak is, akik immár a mentelmi bizottság határozatával a ház üléseiből kiltitattak. Ebben a tekintetben eljárásomat igazolni tartozom

a ház előtt, *(Halljuk! Halljuk!)* mert hiszen talán azt várhatta volna el tőlem a ház, hogy ezen képviselő urakat, akik már a ház ítélete által zártattak ki az ülésekből, meg is fogom akadályozni abban, hogy az ülésterembe bejöhessenek. Megvallom, t. ház, első szándékom ez volt, mert voltaképen a ház határozatainak végrehajtása szempontjából a t. háznak ezzel tartoztam volna. Azonban abban a meggyőződésben voltunk, — és remélem, ez a fel fogásom a ház helyeslésével találkozik — hogy nekünk a ház csendjére és rendjére való kötelességszerű tekintet mellett egyéb szempontokat is figyelembe kell vennünk.

Ilyen más szempont gyanánt jelentkezett a következő: Azok a t. képviselő urak, akik magaviseletükkel most már több ülés elején a háznak némi alkalmatlanságot okoztak, úgy látszik, egész magatartásukkal két dolog elérésére törekedtek. Az egyik az, hogy felkeltsek a közvéleménynek, a népnek, az utczának érdeklődését, *(Ugy van! Ugy van!)* hogy igyekezzenek mozgósítani az utczát és esetleg elérni azt, hogy más, náluk talán komolyabb szenvedély által áthatott elemek saját magukra veszedelmet hozzanak. Ebben a törekvésükben, azt hiszem, nem szabad nekik sem... *(Zaj a baloldali hírlapírói karzaton. Nagy zaj és felkiáltások jobbjelől: Kívinni!)*

Csendet kérek az irói karzaton! T. képviselő urak! Ha az irói karzaton bármintó intézkedésre szükség lesz, azt meg fogom az illetékes tényezőkkel együtt a maga kellő módján és formájában tenni, de azt kikérem magamnak, hogy az egyes képviselő urak az irói karzatra nézve az elnöki jogokat arrogálják. *(Élénk helyeslés és taps.)* Mindenesetre felkérem az irói karzaton levő urakat, hogy teljes csendben méltóztassanak viselkedni.

Tehát, ismétlem, ezeknek a rendezavaró képviselő uraknak nem szabad tápot adni az irányban, hogy sikerüljön nekik megmozgósítani az utczai közönséget.

15. sz. melléklet

Pályi Ede hírlapíró 1912. március 2-án az ellenzéki oldalon behatolt az ülésterembe, felszaladt az elnöki emelvényre, és onnan a függetlenségi és 48-as pártot sértő szavakkal ócsárolta addig, míg néhány képviselő megragadta és kivitte a teremből. Mindez nyílt ülésen, óriási láрма közepette történt. Návay Lajos elnök csak március 6-án jutott abba a helyzetbe, hogy az esetről, valamint a tett intézkedésekről jelentést tegyen, mert az ellenzék technikai obstrukciója miatt a 4-i és 5-i üléseken a Ház csak az előző ülés jegyzőkönyvének hitelesítésével foglalkozott. Ezután 6-án Návay elnök jelenti, hogy ő 2-án az eset megtörténte után azonnal visszavonatta Pályitól az újságírói karzatra szóló belépőt. Jelenti továbbá, hogy Pályi a szindikátus útján bocsánatot kér a Háztól. Ezzel kapcsolatban vita alakult ki. Gr Battyányi Tivadar és Kállay Ubul azt fejtik ki, hogy szerintük bünyügyi eljárást kell indítani. Szmercsányi György azt indítványozza, hogy az ügyet utasítsák a mentelmi bizottsághoz. Polónyi Dezső szerint itt hivatalból üldözendő bűncselekményről van szó, a kir. ügyészségnek ezért hivatalból kell eljárást indítania, ezért a Ház egyáltalán ne foglalkozzon az üggyel, csak annyiban, hogy a kitiltás kérdésében határozzon. Kenedi Géza a Szmercsányi-féle indítványt ajánlja elfogadásra. Bakonyi indítványt terjeszt elő, amit később visszavont, hogy a Ház utasítsa az igazságügyi minisztert, hogy az ügyre vonatkozó álláspontjáról adjon felvilágosítást. Sághy Gyula Szmercsányi indítványa mellett, Lovászy Márton és Ráth Endre Battyány és Bakonyi véleménye mellett szólalnak fel. Röviden nyilatkozik az igazságügyminiszter is. Kijelenti, hogy az ügy érdemére vonatkozólag most nem nyilatkozhat, de az ügyészség felé meg fogja tenni kötelességét. (910-15. XV. 328-339.)

A mentelmi bizottság március 7-én nyújtja be jelentését. Javasolja, hogy mivel a cselekmény tényelemeinek minősítésre alkalmas kiderítése és megállapítása nem tartozik a bizottság hatáskörébe, utasítsa a Ház az elnököt, hogy az ezen ügyre vonatkozó iratokat és naplókat a szóbanforgó cselekmény kiderítése és esetleges büntetése végett adja át a Kir. Főügyészségnek. A bizottság előadója Darvai Fülöp volt. Hozzászólt Bakonyi, Polónyi Dezső, Sághy, Hock János, Egry Béla, Csermák Ernő, majd ismét Darvai Fülöp. Darvai az előtte felszólalók indítványainak megfelelően úgy módosítja a bizottság javaslatát, hogy "a vonatkozó iratok áttétele mellett utasítsa a Ház az igazságügyminisztert, hogy a szükséges büntetőeljárás gyors megindítását és keresztülvitelét eszközölje, és ennek különböző stádiumairól a Háznak jelentést tegyen." Javasolja továbbá, hogy a többi indítványok elvetésével mondja ki a Ház, hogy Pályi Edét a Ház területéről kitiltja.

A Ház a bizottság javaslatait egyhangúlag elfogadta. (910-15. XV. 351-363.)

Návay elnök a Ház határozatáról 1912. március 8-án, a vonatkozó iratok megküldése mellett, 746/912. sz. alatt átiratban értesíti az igazságügyminisztert.

Az eljárás során nem derült ki, hogy Pályi, aki saját bevallása szerint abban a hitben és azzal a szándékkal ment az elnöki emelvényre, hogy az elnököt saját testével védelmezze az ellenzék inzultusával szemben, eljárásával a képviselőházat, mint testületet megsértette volna. Ezért az ügyészség az eljárást beszüntette.

406. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 szeptember 17-én, kedden,

gr. Tisza István, közben Beöthy Pál elnöklete alatt.

Tárgyai: A királyi kézirat újból való felolvasása. — Elnöki előterjesztések. — A miniszterelnök és a kereskedelemügyi miniszter előterjesztései. — A pénzügyminiszter pénzügyi expozéja.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferencz, b. Hazai Samu, Josipovič Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 20 perczkor.)

Elnök (ismételten csenget. Nagy zaj, felkiáltások, sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon. Nagy zaj a jobboldalon.)

Az ülést megnyitom. (Hosszantartó nagy zaj, sipolás, felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: *Eláll! Felkiáltások a jobboldalon: Éljen Tisza! Hosszantartó, nagy zaj; felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Ki vele! Gazember! Elnök ismételten csenget. Taps a jobboldalon.*)

Fel fog olvastatni az országgyűlést elnapoló királyi kézirat. (Hosszantartó nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Justh János: Megfizetett gazember, aki ott mellette van! (Folytonos nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.) Fizetett gazemberek!

Elnök (csenget): Fel fog olvastatni a legfelsőbb királyi kézirat. (Nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbjelől: *Éljen Tisza!*)

Gr. Batthyány Tivadar: Návay az elnök, nem Tisza István! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Fel fog olvastatni... (Megújuló nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbjelől: *Halljuk az elnököt!*)

Nagy Sándor: Szégyelje magát az a volt államtitkár! (Folytonartó nagy zaj.)

Justh János: Lukács egy gyáva disznó! (Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Pál Alfréd: Aki mondja! (Folytonos nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Veszprémy István: Návay az elnök, nem maga! (Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Justh János: Bérenczek! . . . (Folytonos nagy zaj és füttyülés a baloldalon.)

Gr. Batthyány Tivadar: Návay üljön oda! Takarodjék! (Hosszantartó nagy zaj és füttyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Fel fog olvastatni a kegyelmes királyi kézirat. (Nagy zaj és füttyülés a bal- és a szélsőbaloldalon. Zaj és közbekkiáltások a jobboldalon.)

Veszprémy István: Návay az elnök, nem maga! (Folyton tartó nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Nyegre László jegyző (olvassa): »Kelt Bécsben . . . (Folytonos nagy láрма és füttyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.) . . . 1912-ik évi június 24-én . . . (Folytonos nagy zaj és füttyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.) . . . Ferencz József . . . (Nagy láрма és füttyülés a bal- és a szélsőbaloldalon.) . . . Lukács László . . . (Folytonos nagy zaj, sipolás és dobolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Nyegre László jegyző (olvassa): »Mi, I. Ferencz József. . . (Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Szmrecsányi György: Csaló! Csaló! (Szűnni nem akaró zaj.)

Nyegre László jegyző (olvassa): » . . . ausztriai császár, Csehország királya . . . (Folytonos nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: *Pfuj!*)

Nyegre László jegyző (olvassa): » . . . stb. és Magyarország apostoli királya.« (Folytonartó nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)

Szmrecsányi György: Csaló!

Kelemen Béla: Pfuj! Csaló! (Folytonos nagy zaj a ház minden oldalán.)

Andrics Tivadar: Annyi tisztelettel a király irányában lehetnének: a királyi leiratot olvassák! Ez a magyar hűség! (Folytonos nagy zaj és sipolás a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Gr. Batthyány Tivadar: Návay az elnök!

407. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 szeptember 18-án, szerdán,

gr. Tisza István, utóbb Beöthy Pál elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — Beöthy László minisiter nyilatkozata. — Az indítvány- és az interpellációs-könyv felolvasása. — A mentelmi bizottság jelentése. — A delegáció tagjainak megválasztása. — Elnöki előterjesztések. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, Székely Ferencz, Hazai Samu, Josipovitch Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 45 perczkor.)

Elnök: Az ülést megnyitóm. (Szünni nem akaró nagy zaj és sípolás balfelől.)

Az ülést tíz perczre felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: Az ülést újból megnyitóm. A mai ülés jegyzőkönyvét vezetni fogja Rudnyánszky György, a javaslatok mellett felszólalókat jegyzi Nyegre László, az azok ellen felszólalókat Szojka Kálmán jegyző ur.

A mai ülést is azzal a jelentéssel kell kezdenem, hogy azok a gyermekes és szegycmenteljes jelenségek, amelyek a tegnapi ülés megkezdésekor beszennyezték a magyar képviselőházat, ma is ismétlődtek. A tegnap kifejtett okoknál fogva azonnal kötelességem volt ama képviselő urak ettávolításáról gondoskodni, akiknek botránys viselkedése a tanácskozás megkezdését lehetlenné tette. (Helyeslés a jobboldalon.)

Az azonnali intézkedés megtörténné, a házszabályok 255. §-a értelmében kérem a t. házat, hogy a felolvasandó képviselő urakra nézve utasítsa az ügyet a mentelmi bizottsághoz, azzal az utasítással, hogy ez ügyekben való jelentését a ház legközelebbi ülésén terjeszse elő. (Helyeslés.) Egyenként fogom a kérdést az egyes képviselő urakra nézve feltenni.

Kérem indítványomnak elfogadását a következő képviselő urakra nézve (olvassa): Gróf Batthyány Pál. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Benedek János. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Gróf Benyovszky Móricz. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Botlik István. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Bresztyenszky Kálmán. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik.

Csermák Ernő. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Csuha István. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Désy Zoltán. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Eitner Zsigmond. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Gróf Esterházy Mihály. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Faragó Antal. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Fernbach Károly. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Fráter Loránd. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Gedeon Aladár. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Haller István. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Héderváry Lehel. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Huszár Károly sárvári. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Justh János. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Kállay Ubul. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Gróf Károlyi Mihály. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Kelemen Béla. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Kún Béla. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Lovász Márton. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Maczky Emil. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Papp Zoltán. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Polónyi Dezső. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Posgay Miklós. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Preszly Elemér. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Ráth Endre. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Sümegi Vilmos. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Szalay László. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Szluha Pál. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Szmrecsányi György. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Urmánczy Nándor. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Valentisk Ferencz. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Veszprémy István. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Zboray Miklós. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik. Zlinszky István. (Elfogadjuk!) Elfogadtatik.

Ezzel valamennyi elnöki indítványom elfogadtatván, ennek értelmében mondom ki a határozatot.

A kereskedelemügyi minisiter ur kíván szólni. (Szünni nem akaró zajos éljenzés és taps. A képviselők felállnak.)

Beöthy László kereskedelemügyi minisiter: T. ház! Méltóztassanak megengedni, hogy egész

408. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 október 30-án, szerdán,

Gr. Tisza István, utóbb Jankovich Béla elnöke alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A delegációk összehívására vonatkozó királyi leirat kihirdetése. — Az indítvány- és az interpellációs-könyv felfolvasása. — A miniszterelnök és a földművelésügyi miniszter előterjesztései. — A mentelmi bizottság jelentésének bemutatása.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Beöthy László, gr. Serényi Béla, gr. Zichy János, Székely Ferenc, Hazai Samu, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 25 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét gróf Draskovich János jegyző ur vezeti. A javaslatok mellett felszólalókat Vermes Zoltán jegyző ur, a javaslatok ellen felszólalókat Rudnyánszky György jegyző ur jegyzi.

Jelentem a t. háznak, hogy miután a háznak a házszabályok 255. §-a értelmében szabályszerűen hozott határozata alapján a ház több tagja az ülésből ki van tiltva, tekintettel a közelmúlt tapasztalatokra és tekintettel arra a körülményre, hogy egészen nyilvánvaló volt, hogy az akkori események ismétlődni fognának, gondoskodtam róla, hogy ezen kitiltott képviselő urak a ház épületétől távol tartassanak. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középén.)* Midőn ezt tettem, teljesen a házszabályok szellemében *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középén.)* és teljesen hasonlóan jártam el, mint ahogyan eljár az 1906—1910-iki országgyűlés elnöksége az akkor felmerült előzetes esetekben.

Azon elődöm az elnöki székben, aki 1906-tól 1909-ig viselte az elnökséget, arra a helyes álláspontra helyezkedett, hogy a házból kitiltott képviselő hallgatóságnak tekintendő és ugyanerre az álláspontra helyezkedett a jelenlegi elnökség is. Ennélfogva az előző utasítással szó szerint egyező utasítást adtam a képviselőház háznagyának, hogy a kitiltott képviselőket hallgatóságnak tekintse s velük szemben ugyanugy járjon el, mint a hallgatóság minden más tagjával szemben. Ennek folytán a kitiltott képviselő urak kezdetben bejöhetnek és a képviselőház épületében szabadon mehetnek

mindenüvé, hol a hallgatóság megjelenhetik. Miután azonban elhelyett a ház üléstermébe jöttek be, honnan a ház jogos határozatával kizárattak, a házszabályok értelmében ugy kellett velük szemben eljárni, mint ahogy eljárna a ház a hallgatóság oly tagjával szemben, ki visszaélve a helyzettel, a ház üléstermébe jönne be és ott akadályozná a tanácskozást. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középén.)*

Akkor tehát, mikor ezeket a képviselő urakat a ház épületéből távolítottam el, tekintettel az általuk kizáratásuk óta ismételt elkövetett botrányokra, azt hiszem, teljesen ahhoz a precedenshez tartom magamat, mely ebben a tekintetben elődeim által követtetett és tiltakozom minden oly állítás ellen, mintha ez az eljárás nem volna törvényes, nem volna szabályszerű, nem volna korrekt és ellentétben állana az u. n. koalíciós uralom alatt követett eljárással. Ezeket tartoztam konstatálni; különben miután a ház az elnöknek teljesen hasonló intézkedését már több ízben helyeslőleg vette tudomásul, további intézkedés szükségét fenforogni nem látom. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középén.)*

Jelentem a t. háznak, hogy a nyert felhatalmazás alapján Ő felségének névnappja alkalmából a képviselőház hódolatteljes szerencsekívánatait tolmácsoltam és hogy a miniszterelnök ur értesítése szerint Ő felsége a szerencsekívánatokért legmagasabb köszönetét kifejezni méltóztatott. *(Élénk eljenzés a jobboldalon és a középén.)*

Tudomásul szolgál.

Jelentem a t. háznak, hogy a miniszterelnök ur értesítette a képviselőházat az Ő felsége névnappja alkalmából tartandó istentiszteletről és hogy azon a képviselőház nevében Jankovich Béla alelnök ur vett részt.

Tudomásul szolgál.

Jelentem a t. háznak, hogy a képviselőház az elmúlt szünet alatt három hazafias ünnepélyre kapott meghívást és pedig szeptember 29-ére,

410. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 október 31-én, csütörtökön,

gr. Tisza István elnöke alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések és irományok bemutatása. — A Kammerer Ernő által a házszabályok módosítására vonatkozólag beadott indítvány érdemleges tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Hazai Samu, Székely Ferenc, gr. Serényi Béla, Beöthy László, gr. Zichy János.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 30 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét Szász Károly jegyző ur vezeti; a javaslatok mellett felszólalókat Vermes Zoltán, a javaslatok ellen felszólalókat Rudnyánszky György jegyző ur jegyzi.

Bemutatom a t. háznak a főrendiház elnökségének átiratát, mellyel megküldi a főrendiház elnökét és alelnökeit kinevező kegyelmes királyi kéziratot.

A kegyelmes királyi leirat fel fog olvastatni.

Vermes Zoltán (jegyző (olvassa):

Kelt Bécsben, ezerkilencszáztizzenkettedik évi szeptember hó huszonegyedik napján. Ferenc József s. k., Lukács László s. k.

»Mi Első Ferenc József, Isten kegyelméből Ausztriai Császár, Csehország királya, s. a. t. és Magyarország apostoli királya.

Hű Magyarországnak és Társországai Zászlósainak, egyházi és világi Főrendeinek és Képviselőinek, kik az Általunk 1910. évi június hó 21-dik napjára Budapest székesfővárosunkba összehívott országgyűlésen egybegyűlvék, királyi üdvözetünket.

Kedvelt HIVEINK! Öszintén kedvelt hívünket, tekintetes és nagyságos körösszeghi és adorjáni gróf Csáky Albin belső titkos tanácsosunkat a főrendiház elnöki állásától, őszintén kedvelt hívünket sárvár-, felsővidéki gróf Széchenyi Sándor belső titkos tanácsosunkat pedig a főrendiház alelnöki állásától, saját kérelmükre, kegyelemben felment-

vén, az 1910. évi június hó 21-dik napjára egybehívott országgyűlés további tartamára őszintén kedvelt hívünket, nagyságos branyicskai báró Jósika Samu belső titkos tanácsosunkat, a főrendiház eddigi alelnökét, a főrendiház elnökévé, őszintén kedvelt hívünket, dr. Vavrik Béla belső titkos tanácsosunkat és kedvelt hívünket, tekintetes és nagyságos sárvár-, felsővidéki gróf Széchenyi Bertalanat pedig a főrendiház alelnökeivé ezennel kegyelmesen kinevezzük.

Kikhez egyébiránt királyi kegyelmünkkel állandóan hajlandók maradjunk.

Elnök: A kegyelmes királyi leirat meghirdetve, az országos levéltárban fog elhelyeztetni. A miniszterelnök ur kíván szólni.

Lukács László miniszterelnök: T. ház! Van szerencsém benyújtani egy törvényjavaslatot, indokolásával együtt; a képviselőházi őrség felállításáról (Irom. 591). *(Helyeslés.)* Kérem a t. házat, méltóztassék intézkedni, hogy a javaslat kinyomassék, szétosztassék, és előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett a közigazgatási és véderőbizottságokhoz utasíttassék. *(Helyeslés.)*

Elnök: A törvényjavaslat ki fog nyomtatni, szét fog osztatni és előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett a közigazgatási és véderőbizottságokhoz utasíttatik.

Következik a napirend szerint Kammerer Ernő képviselő ur indítványának (Irom. 490) tárgyalása. Van valaki szólásra feljegyezve?

Vermes Zoltán jegyző: Nincs!

Elnök: T. ház! Ha szólni senki sem kíván, a vitát bezárom és a tanácskozást befejezteknek nyilvánítom.

Következik a szavazás.

Kérem a t. házat: Elfogadjá-e Kammerer Ernő képviselő urnak a házszabályok átdolgoz-

A közigazgatási bizottság előadója kíván jelentést tenni.

Rakovszky Iván előadó: T. ház! Van szerencsém a közigazgatási bizottságnak és a véderőbizottságnak a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat tárgyában kelt jelentéseit bemutatni (Irom. 591, 662), kérve, hogy azok kinyomassanak, szétosztassanak és az osztályok mellőzésével tárgyalásra kitűzessenek.

Elnök: A benyújtott jelentések ki fognak nyomtatni, a ház tagjai között szét fognak osztatni és azoknak az osztályok mellőzésével leendő tárgyalására nézve annak idején fogok a t. háznak előterjesztést tenni.

Következik a napirend, melynek első tárgya a hadi szolgáltatásokról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Irom. 631, 656).

Szinyei-Merse Félix jegyző (olvassa a törvényjavaslatot).

Elnök: Következik a szavazás. Kérem a t. házat, elfogadja-e a hadi szolgáltatásokról szóló törvényjavaslatot harmadik olvasásában, igen vagy nem? (Igen!) A ház a törvényjavaslatot harmadik olvasásában elfogadja, ennél fogva az a képviselőház által letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és hozzájárulás céljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik a napirend második pontja, a lovak és járművek szolgáltatásáról szóló törvényjavaslat harmadik olvasása (Irom. 636, 635).

Szinyei-Merse Félix jegyző (olvassa a törvényjavaslatot).

Elnök: Következik a szavazás. Kérem a t. házat, elfogadja-e a lovak és járművek szolgáltatásáról szóló törvényjavaslatot harmadik olvasásában? (Igen!) A ház a törvényjavaslatot elfogadja.

Ezzel a törvényjavaslattal végleg letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és hozzájárulás céljából a főrendiházhoz átküldetik.

Következik az 1913. évre kiállítandó ujonczok megajánlásáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Irom. 608, 620).

Szinyei-Merse Félix jegyző (olvassa a törvényjavaslatot).

Elnök: Következik a szavazás. Kérem a t. háztól, elfogadja-e az 1913. évre kiállítandó ujonczok megajánlásáról szóló törvényjavaslatot harmadszori olvasásban? (Igen!) Elfogadtatik.

Ezzel a törvényjavaslat végleg letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás céljából a főrendiházhoz átküldetik.

Következik az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árvaik ellátásáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (Irom. 586, 635).

Szinyei-Merse Félix jegyző (olvassa a törvényjavaslatot).

Elnök: Következik a szavazás.

Kérem a t. házat: elfogadja-e az állami alkalmazottak, valamint azok özvegyeinek és árvaik ellátásáról szóló törvényjavaslatot, harmadik olvasásban? (Felkiáltások: Elfogadjuk!)

Elfogadtatik. Ennek folytán a törvényjavaslat

letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szives hozzájárulás céljából a főrendiházhoz küldetik át. (Éljenzés.)

Következik a költségvetés tárgyalásának folytatása. A részletes tárgyalást a kereskedelemügyi tárczánál (Irom. 598) hagytuk félbe.

Az előadó urnak van egy ténybeli helyreigazítása. (Halljuk! Halljuk!)

Heltai Ferenc előadó: T. ház! A ház szives engedelmeivel egy, a tegnapelőtti ülésen tartott beszédembe becsuszott ténybeli tévedést kívánok helyreigazítani.

Előadásom végén, 2 óra felé, a következőket mondtam (olvassa): »Merem állítani, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága az utóbbi talpfaszállítás kiírásánál, amikor nagyobb szükségletre hirdetett pályázatot, mint amekkora tényleg volt, mesterségesen megdrágította az árakat.« Ez nem felel meg a tényeknek. A tény az, hogy a m. kir. államvasutak igazgatósága nem nagyobb mennyiségre hirdetett pályázatot, hanem az 1913. évre nagyobb mennyiséget szerzett be, mint amennyire pályázatot irt ki.

Ezt kívántam a ház engedelmeivel helyreigazítani. (Helyeslés.)

Elnök: Ki következik?

Szinyei-Merse Félix jegyző: Cserny Károly!

Cserny Károly: T. ház! (Halljuk! Halljuk!)

A kereskedelemügyi tárcza költségvetésének általános vitája alkalmából (Halljuk! Halljuk!) legyen szabad az ipar fejlesztésére vonatkozó néhány mozzanatról megemlékezni, és ámbár felszólalásom tulajdonképeni tárgya a kisipar, mindazonáltal, minthogy annak idején szerencsém vagy szerencsétlenségem volt a kereskedelemügyi ministerium iparfejlesztő osztályában is szolgálatot tetheti, (Halljuk! Halljuk!) a nagyipar állami támogatásáról is óhajtanék néhány szót szólni. (Halljuk! Halljuk!)

(Az elnöki széket Jankovich Béla alelnök foglalja el.)

Tudjuk, hogy többrendbeli törvény intézkedik a gyáripár állami támogatásáról. Az illető vállalkozó, aki gyárakat alapít, mindenekelőtt adómentességet kap, azonkívül gyakran nagy tőkeösszeget kezéhez, vagy pedig évenként visszatérő szubvenzióban részesül. Kap állami megrendeléseket, a községektől ingyen telkeket és az államkormánytól gépeket és egyéb hozzájárulásokat. Kétségtelen, hogy a közteherviselés és a jog-egyenlőség elvével mindez csak akkor egyeztethető össze, ha az a célzat, amely a törvényhozást és a kormányzatot ezen kedvezmények megadásánál vezette, teljes mértékben eléretik. Sajnosan kell azonban konstatálnom, hogy ezt a célzatot az eseteknek ha nem is igen nagy, de mégis tetemes részében nem érik el. (Ugy van!)

A vállalkozók jelentkeznek, igénybe veszik ezeket a kedvezményeket, azután ipartelepük ellenőrzés alá helyeztetik, (Halljuk! Halljuk!)

azonban el lehet mondani, hogy Magyarországon a technika kevés ága emelkedett a tőkélynek olyan magas fokára, mint az állammal szemben a gyár-alapítás alkalmával elvállalt kötelezettségek kijátszásának a technikája, mert a kormány, az államhatalom nem is rendelkezik azokkal a szakemberekkel, akik ezen kijátszásokat kellőképpen ellenőrizhetnék. Az iparféligyélő urak igen derék, sokat tudó, szakképzett és kötelességüket hiven teljesítő uri emberek, azonban a hamis játékhöz nagyon természetesen nem érhetnek, mert sehol sem volt alkalmuk azt megtanulni. *(Derülség. Ugy van!)*

Innen van az, hogy az állam érdekeit már évtizedek óta igen számos esetben sértik és a nagyipar fejlesztése érdekében meghozott áldozatok igen sok esetben teljesen hiábavalók.

Teljesen átérttem a nagyipar létesítésének és támogatásának szükségességét Magyarországon; tudom, hogy a modern állam nagyipar nélkül el nem lehet, mert szüksége van a nagyiparral járó technikai, gazdasági és pénzügyi eredményekre, és épen azért határozottan el kell háritanom magamtól azt az esetleges felfogást, hogy engem felhasználásban a nagyipar fejlesztése iránti legcsekélyebb elfoglaltság is vezetne. Minthogy azonban ezekről a visszaélésekről tudomásom van; minthogy ezek ismétlődéséről újra meg újra volt alkalmam meggyőződni, mert hiszen ezek alkalomadtán mindig kiderülnek és ismeretesekké válnak a kormányzat előtt: *(Ugy van!)* azt a kérést kell intéznem a t. kereskedelemügyi minster urhoz, méltóztassék azzal a kérdéssel, hogy ezek a visszaélések hogyan volnának megelőzhetők vagy a minimumra redukálhatók, különösen foglalkozni.

Legyen szabad a t. háznak egy gyakorlati példát adnom arról, hogy igen sok esetben hogyan derülnek ki az ily visszaélések. Ezek a vállalkozók igen sok esetben osztrák gyárosokkal állanak szövetségbe. Ugy tessék-lássék, egy üzemet rendeznek itt be, sőt a költséget sem sajnálják akkor, amikor azt hiszik, hogy az iparféligyélő megjelenik; akkor teljes gőzerővel folyik a munka, azután pedig teljesen megapad, és tart ez így évekig. Sokszor megtörténik, hogy a legmegbízhatóbbaknak vélt gyárosok, nagy czégek is, folyamodnak ilyen taktikához. Azonban később az a magyar gyáros valamely üzleti okból összevész az ő osztrák szállító-jával, nem tud már neki elég megrendelést adni, vagy pedig az osztrák gyáros arra a meggyőződésre jut, hogy ő ezt a játékot a maga szakállára, a maga számlájára jövedelmezőbb módon csinálhatja, mint ha az eddigi, szubvenzionált állami vállalkozóval játszik össze, szóval azt hiszi, hogy az egész hasznot meg tudja magának tartani és jobban jár, mint ha osztozik a másikkal. S akkor jönnek az osztrák vállalkozók, megjelennek a kereskedelemügyi minsteriumban és terjedelmes levelezésekkel, megrendelő-lapokkal, tanukkal és egyéb módon fényesen be igazolják, hogy annak a bizonyos szubvenzionált gyárnak egész eljárása tisztán szemfényvesztés volt. S így értesülnek, mondhatni igen

gyakran, ezekről a visszaélésekről, és folytonos állandó foglalkozása az iparfejlesztési osztálynak az, hogy ilyen visszaéléseket felderítsen s tanakodjék, hogy ezzel a helyzettel szemben mi volna a teendő.

Én elismerem, hogy az a feladat, amely elé ez az állapot a kereskedelemügyi ministert állítja, rendkívül nehéz, mert egyrészt áll annak az általam is hangoztatott szükségére, hogy a nagyipar is fejlesszük, támogassuk a támogatás minden észszerű módjával, másfelől pedig áll az a veszély, hogy ez a támogatás esetleg kárbavész.

Nem tudom, hogy milyen módon lehetne megoldani e kérdést. A magam részéről csak azt az eszmét ajánlom a kereskedelemügyi minster urnak megfontolásra, hogy vajjon nem lehetne-e büntetőjogi következményekkel összekötni az ilyen rossz-hiszeműi eljárást? Mert hogyha az eddigi törvények esedeg nem elegendők, egy új törvény azonban büntetőjogi következményekkel fenyegetné ezeket a vállalkozókat és azokat, akik az ő alkalmazottai és akik segédkeznek ebben a rossz-hiszeműi eljárásban, ennek talán sok esetben meg lenne az a hatása, hogy visszariassa az illetőket az ilyen eljárástól.

Mint ahogy említettem, én tulajdonképen a kisipar állapotával, a kisipar részére nyújtandó állami támogatás kérdésével kívántam foglalkozni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Minálunk hosszú ideig a kisipar el volt hanyagolva. Nagyon jól tudom, hogy a kisiparnak igen nagy, sőt azt lehet mondani, túlnyomó része versenyképtelenné lett a modern technika haladása következtében, és úgy nálunk, mint a külföldön egész sorozata van a kisipari ágaknak, amelyeket felelészteni, életben tartani hiábavaló erőlködés volna, mert a modern technika eszközeivel dolgozó nagyiparral ezek a kisiparok többé versenyezni nem tudnak. Ha tehát én a kisipar ügyeivel foglalkozom, ne méltóztassék ezt valami retrográd irányzatnak tulajdonítani, amely vissza akarja fordítani az idő kerekét, hanem foglalkozom tisztán azokkal az iparágakkal, amelyek minálunk is, külföldön is — különösen tapasztaljuk ezt Németországban és Ausztriában — észszerű eljárás, észszerű állami gyámoltás és támogatás mellett teljesen versenyképesek maradnak.

Ebben a tekintetben nálunk legtovább tett az ország legnagyobb részében az utolsó években a technológiai iparmuseum. Sokat tett azzal, hogy a kisiparosok kersenyképességének feltételeit igyekezett működésével biztosítani. Ilyen pl. az iparosnak a szakmájában való részletes kiművelése.

Az iparosnak ismernie kell a szakmájával összefüggő technikai eljárásokat, az ott használt anyagokat, segédanyagokat, azok tulajdonságait és a megmunkálás módjait. Tájékoztatni kell a kisiparost az iparágban előforduló u. n. csinoszó műveletekről és azok anyaga felől. Nem kisebb fontosságú, hogy az iparban előforduló újabb szerzősámokat, az iparosoknak előnyöket nyújtó készü-

azonban el lehet mondani, hogy Magyarországon a technika kevés ága emelkedett a tökélynek olyan magas fokára, mint az állammal szemben a gyár-alapítás alkalmával elvállalt kötelezettségek kijátszásának a technikája, mert a kormány, az államhatalom nem is rendelkezik azokkal a szakemberekkel, akik ezen kijátszásokat kellőképpen ellenőrizhetnék. Az iparfelügyelő urak igen derék, sokat tudó, szakképzett és kötelességüket híven teljesítő ural emberek, azonban a hamis játékhoz nagyon természetesen nem érthetnek, mert sehol sem volt alkalmuk azt megtanulni. *(Derűltég. Ugy van!)*

Innen van az, hogy az állam érdekeit már évtizedek óta igen számos esetben sértik és a nagyipar fejlesztése érdekében meghozott áldozatok igen sok esetben teljesen hiábavalók.

Teljesen átértem a nagyipar létesítésének és támogatásának szükségességét Magyarországon; tudom, hogy a modern állam nagyipar nélkül el nem lehet, mert szüksége van a nagyiparral járó technikai, gazdasági és pénzügyi eredményekre, és épen azért határozottan el kell háritanom magamtól azt az esetleges felfogást, hogy engem felszólalásomban a nagyipar fejlesztése iránti legcsekélyebb elfogultság is vezetne. Minthogy azonban ezekről a visszaélésekről tudomásom van; minthogy ezek ismétlődéséről újra meg újra volt alkalmam meggyőződni, mert hiszen ezek alkalmadtán mindig kiderülnek és ismeretessé válnak a kormányzat előtt: *(Ugy van!)* azt a kérést kell intéznem a t. kereskedelemügyi miniszter urhoz, méltóztassék azzal a kérdéssel, hogy ezek a visszaélések hogyan volnának megelőzhetők vagy a minimumra redukálhatók, különösen foglalkozni.

Legyen szabad a t. háznak egy gyakorlati példát adnom arról, hogy igen sok esetben hogyan derülnek ki az ily visszaélések. Ezek a vállalkozók igen sok esetben osztrák gyárosokkal állanak szövetségbe. Ugy tessék-lássék, egy üzemet rendeznek itt be, sőt a költséget sem sajnálják akkor, amikor azt hiszik, hogy az iparfelügyelő megjelenik; akkor teljes gőzerővel folyik a munka, azután pedig teljesen megapad, és tart ez így évekig. Sokszor megtörténik, hogy a legmegbízhatóbbaknak vélt gyárosok, nagy cégek is, folyamodnak ilyen taktikához. Azonban később az a magyar gyáros valamely üzleti okból összevész az ő osztrák szállító-jával, nem tud már neki elég megrendelést adni, vagy pedig az osztrák gyáros arra a meggyőződésre jut, hogy ő ezt a játékot a maga szakállára, a maga számlájára jövedelmezőbb módon csinálhatja, mint ha az eddigi, szubvenzionált állami vállalkozóval játszik össze, szóval azt hiszi, hogy az egész hasznot meg tudja magának tartani és jobban jár, mint ha osztozik a másikkal. S akkor jönnek az osztrák vállalkozók, megjelennek a kereskedelemügyi miniszteriumban és terjedelmes levelezésekkel, megrendelő-lapokkal, tanukkal és egyéb módon fényesen beigazolják, hogy annak a bizonyos szubvenzionált gyárnak egész eljárása tisztán szemfényvesztés volt. S így értesülnek, mondhatni igen

gyakran, ezekről a visszaélésekről, és folytonos állandó foglalkozása az iparfejlesztési osztálynak az, hogy ilyen visszaéléseket felderítsen s tanakodjék, hogy ezzel a helyzettel szemben mi volna a teendő.

En elismerem, hogy az a feladat, amely elé ez az állapot a kereskedelemügyi ministert állítja, rendkívül nehéz, mert egyrészt áll annak az általán is hangoztatott szüksége, hogy a nagyipart igen fejlesszük, támogassuk a támogatás minden észszerű módjával, másfelől pedig áll az a veszély, hogy ez a támogatás esetleg kárba veszt.

Nem tudom, hogy milyen módon lehetne megoldani e kérdést. A magam részéről csak azt az eszmét ajánlom a kereskedelemügyi miniszter urnak megfontolásra, hogy vajjon nem lehetne-e büntetőjogi következményekkel összekötni az ilyen rosszhiszemű eljárást? Mert hogyha az eddigi törvények esetleg nem elegendők, egy új törvény azonban büntetőjogi következményekkel fenyegetné ezeket a vállalkozókat és azokat, akik az ő alkalmazottaik és akik segítőknek ebben a rosszhiszemű eljárásban, ennek talán sok esetben meg lenne az a hatása, hogy visszariassza az illetőket az ilyen eljárástól.

Mint ahogy említettem, én tulajdonképen a kisipar állapotával, a kisipar részéről csak azt az állami támogatás kérdésével kívántam foglalkozni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Minálunk hosszú ideig a kisipar el volt hanyagolva. Nagyon jól tudom, hogy a kisiparnak igen nagy, sőt azt lehet mondani, túlnyomó része versenyképtelenné lett a modern technika haladása következtében, és ugy nálunk, mint a külföldön egész sorozata van a kisipari ágaknak, amelyeket feléleszteni, életben tartani hiábavaló erőlködés volna, mert a modern technika eszközeivel dolgozó nagyiparral ezek a kisiparok többé versenyezni nem tudnak. Ha tehát én a kisipar ügyeivel foglalkozom, ne méltóztassék ezt valami retrográd irányzatnak tulajdonítani, amely vissza akarja fordítani az idő kerekét, hanem foglalkozom tisztán azokkal az iparágakkal, amelyek minálunk is, külföldön is — különösen tapasztaljuk ezt Németországban és Ausztriában — észszerű eljárás, észszerű állami gyámoltatás és támogatás mellett teljesen versenyképesek maradnak.

Ebben a tekintetben nálunk legtöbbet tett az ország legnagyobb részében az utolsó években a technológiai iparmúzeum. Sokat tett azaz, hogy a kisiparosok kersenyképességének feltételeit igyekezett működésével biztosítani. Ilyen pl. az iparosnak a szakmájában való részletes kiművelése.

Az iparosnak ismernie kell a szakmájával összefüggő technikai eljárásokat, az ott használt anyagokat, segédanyagokat, azok tulajdonságait és a megmunkálás módjait. Tájékoztatni kell a kisiparost az iparágban előforduló u. n. csinosító műveletekről és azok anyaga felől. Nem kisebb fontosságú, hogy az iparban előforduló újabb számszámokat, az iparosoknak előnyöket nyújtó készü-

jesítése kerül, elenyészően csekély tényezőt képeznek ahhoz képest, ami nyomukban jár és ez nem más, mint sok százezer iparos és munkás anyagi boldogulása, tehát egyttal azok áldozatkészsége és végeredményben a nemzeti vagyon gyarapodása. Tapasztalatunk alapján állítjuk, hogy a jelzett eszközök a legjobb iparfejlesztők közé sorolhatók.

Az 1909/10. évi jelentés többé-kevésbébe variálja ugyanezt, és panaszkodik, hogy stagnáció állott be az intézet működésében; felsorol azonban eredményeket, amelyeket a kísérleti állomásokkal mégis elérni sikerült.

Most azután beáll a meglepő fordulat, amely igazán érdemes a t. ház és a t. miniszter ur figyelmére. Az 1910/11. évi jelentés ugyanis azt mondja, hogy *(olvassa)*: »Az ipari kísérleti állomások, illetve intézetek mintaműhelye ügyében az év folyamán változás állott be. A kereskedelmi miniszter ur ez évben elhatározta, hogy az anyagvizsgálatot és ezzel kapcsolatosan a kísérleti ügyet is a magyar kir. technológiai iparmúzeum hatásköréből kihalasítja és ezen ügy szolgáltatára külön országos intézetet szervez.«

Amidőn az intézet felügyelőbizottsága, amelyben közgazdasági és ipari életünk legnevesebb vezetői egyéniségei foglalnak helyet, ő nagyméltóságának ezen szándékáról hivatalosan értesült, testületileg megjelent ő exczellenciája előtt és kifejtette, hogy az anyagvizsgálattól eltekintve — amitől pedig alig lehet egészen eltekinteni — iparfejlesztési hivatása szempontjából szüksége van az intézetnek ugynevezett ipari kísérleti állomásokra, amelyek nem egyebek, mint iparosok kioktatására szolgáló megfelelő mintaszerű műhelyek, esetleg laboratóriumok. Annál is inkább kérte a felügyelőbizottság ezekben meghagyását, mert a technológiai iparmúzeum vezetősége rövid néhány évvel ezelőtt ezeket kezdeményezte és szervezte, végeredményében pedig az ország iparosságának nagy hasznára vált.

(Az elnöki széket gróf Tisza István foglalja el.)

A jelentés ezután megemlékezik a technológiai iparmúzeumra rászakadt nagy csapásról: Az intézet zsiradék- és agyagipari kísérleti állomásait, helyesebben mintaműhelyeit a kereskedelmi miniszter ur ennyi számú rendeletével innen elválasztotta és a m. kir. ipari kísérleti és anyagvizsgáló intézet czimén új intézetté alakította.

Távol áll tőlem a szándék, hogy olyant mondjak, ami érintené annak a nagy és általam igazán őszintén tisztelt férfinak emlékét, aki ezt a rendeletet 1911-ben aláírta. De tudjuk, hogy ő már az utolsó időben hónapokig gyengélkedett és betegeskedett és úgy tudom, hogy ez az intézkedés kéllőleg előkészítve nem volt. Valóban nem tudom, miféle befolyás érvényesült akkor, mikor már — azt hiszem — az ő saját közgei is gyöngédtelenségnek tartották volna azt, hogy az ő testi állapotában öt hosszabb és kimerítőbb előadásokkal fárasszák, mondom, ebben az állapotában

valahogy megtörtént az, hogy ezt a rendeletet aláírta, holott tudom, hogy nem tulajdonítható neki, hogy ő ezt az intézkedést megtette, hiszen ő megjelent személyesen a technológiai iparmúzeumban, meghallgatta ott a szakférfiaknak azt az előadását, amelyről már akkor nyomban, amikor ez megtörtént, értesültem, teljes jóindulattal biztosította az intézetet és azt mondta, hogy az intézet mindazt, amit igényel, meg fogja kapni.

Én tehát ezt a rendeletet csak elnézésnek, az említett körülményekkel összefüggésbe hozható tévedésnek minősíthetem. Ha figyelembe vesszük, hogy ez az intézet, amely — azt hiszem, senki sem fogja megkísérelni, hogy tagadásba vegye azokat az eredményeket, amelyeket a technológiai iparmúzeum elért és amelyeket még bővebben vázolhatnék, ha nem kívánék számolni a t. ház munkarendjével — ilyen fényes eredményeket ért el, éveken keresztül hangoztatta, hogy mindezekre szüksége van, hogy ezeket fejleszthesse és továbbvihesse és ha ezt egybevetjük azzal, hogy ezzel az új intézettel, amely a költségvetés szerint kontempláltatik és amely talán részben már működik, de amelynek mindenesetre nagymérvű fejlesztéséről van szó. Ha ezt egybevetjük azzal, hogy az érdekeltek ez intézettel abszolúte nincsenek megelégedve, akkor azt hiszem, nem cselekszem helytelen dolgot, ha arra kérem a kereskedelemügyi miniszter urat, méltóztassék ezt a kérdést minden vonatkozásában új konszideráció alá venni és méltóztassék a szakembereket meghallgatni, hogy ez a kérdés teljesen tisztán álljon.

Hogy az érdekeltek csakugyan nincsenek megelégedve, arra nézve hivatkozom a budapesti Kereskedelmi és Iparkamarában 3—4 nap előtt tartott értekezletre, amely Thék Endre elnöklété alatt folyt le. Amint a Pester Lloyd jelentéséből, amely mindenesetre helyesen adja vissza a történeteket, látom, nem volt egyetlen egy érdekelten sem, aki kedvezően nyilatkozott volna az új intézményről. Veith Béla például azt mondja: »Szerencsétlen gondolat, hogy a kísérleti ügy az anyagvizsgálattal kapcsoltságát össze.« A Magyar Vasművek és Gépgyárak Országos Szövetségének igazgatója azt mondja: »Nem életképes idea ilyen nagy szervezet létesíteni, különösen pedig abba bekebelezni már eddig is fenállott és az életben teljesen bevált intézményeket.« A Fővárosi Malmok Egyesületének elnöke azt mondja: »Megbocsáthatatlan hiba volna az intézetet így felállítani.«

Szóval, a szakembereknek egész sorozata azt mondja, hogy az nem válik be és azt is mondja némelyik, hogy csak fejlettebb iparu országokban jogosult ilyen nagylábon szervezni ilyesmit. Rám csakugyan azt a benyomást is teszi a dolog, mint hogy ha egy egységű vasuton, mely a forgalmat teljesen el tudja látni, egy második vágányt létesítenének. Ez bizonyára felesleges pazarlás lenne.

De hogy nemcsak a kereskedelmi és ipari érdekeltek, hanem a mérnökök is elégedetlenek ezzel az intézkedéssel, erre nézve épen a ma reg-

geli lapokból olvasom, hogy a budapesti mérnök-és építészegyletben is csupa aggodalommal vannak eltelve ezen új intézmény iránt. Igaz, hogy ott többnyire a magánérdeket tolták előtérbe, aminek én egy percig sem akarok szószólója lenni, ha esetleg utjában áll a közérdek érvényesülésének. Sajnálom, hogy ha közérdek ezimén magánemberekre kár háramlik. Azt lehet talán kárpótolni, de a közérdek érvényesülését a magánérdek ezimén megakadályozni csakugyan nem lehet.

Én tehát arra kérem a minister urat, tegye ezt a kérdést új konszideráció tárgyává, és egyáltalában a kisipar ügyeit karolja fel szeretettel.

Itt rá kell mutatnom, t. ház arra, hogy más országokban is, nevezetesen iparilag igen fejlett országokban, azt látták, hogy a kisiparnak nincs meg a szükséges képviselése. Méltóztassanak például a porosz kézműiparos kamarákra vonatkozólag annak idején beterjesztett törvényjavaslatnak az indoklását megnézni, amelyet 1897-ben terjesztettek a porosz képviselőház elé. Abban a kormány azt mondja, hogy az indította a kézműiparos kamarák létesítésére, hogy a kézműiparosok, a Handwerkerek ügyeikben a meglévő gazdasági szervezetekben nem találnak megfelelő szakvéleményekre, szakszerű tanácsra. Én annyira nem akarok menni a mai viszonyok között, mert semmiféle osztályellentétnek még a látszatát sem akarom előidézni, hogy azt mondanám, hogy ilyen kézműiparos kamarákat nálunk is be kellene vezetni. Ez talán a költségek szempontjából sem volna ajánlatos. De arra kérem a kereskedelemügyi minister urat, tegye konszideráció tárgyává, hogy oly kamarákban, ahol igen nagyok és tulnyomóak a nagyipari érdekek, azokban a kisipar részére a kamara kebelén belül egészen külön szervezetet, külön osztályt létesítsenek. Amint például a kamara ipari osztálya nem foglalkozik kereskedelmi ügyekkel, úgy a kamarának ipari osztálya is két külön osztályra választassék és az egyik kizárólag a kisipari ügyekkel foglalkozzék.

Mártonffy Márton: Most is így van!

Cserny Károly: Ha így van, akkor azt hiszem, ez nem elegendő; egy lépéssel tovább kell mennünk; mert akkor csodálkoznom kell, hogy ha ez a szervezet existál, miért nem foglalkozott ezzel a kérdéssel, amelyet felhoztam és miért nem kérte a törvényhozást és a kormányt, hogy ezen segítsen.

Mártonffy Márton: Egyebet sem csinálnak.

Cserny Károly: Igen, negyven év óta általában egyebet sem csinálnak, de speciális kérdésben, amint kimutattam, nem történt az, aminek az én nézetem szerint történnie kellett volna. Ebben tévedhetek, és ebben megzafolhat a képviselő ur, de nekem ez a meggyőződésem.

En végzem szavaimat azzal, hogy arra kérem a t. házat és a t. kereskedelemügyi minister urat, hogy azt a kisipart, amelynek fejlődése igen nagy, országos érdek, felkarolni szíveskedjék. *(Élénk helyeslés.)*

Mert az a kisipar, amely önálló existenciájukat létesít, az a polgári szabadságnak és a nemzeti

haladásnak olyan eleme, amelyet a nagy Németország sem akar nélkülözni és igen nagy áldozatokat hoz a kisipar javára; azt hiszem tehát nekünk sincs semmi okunk ezt az osztályt küzdelmében elhagyni. A költségvetést egyébiránt elfogadom. *(Helyeslés.)*

Elnök: Következik?

Szinyei-Merse Félix jegyző: Hegedüs Kálmán! Hegedüs Kálmán: T. képviselőház! Cserny

Károly t. képviselőtársam tartalmas felszólalását nagy érdeklődéssel hallgattam. Mindazt a sok érdekes és szép gondolatot és eszmét, amelyet az én t. képviselőtársam a kisiparosok érdekeinek felkarolására, a kisipar fejlesztésére nézve itt előadott, a legnagyobb melegséggel és a legnagyobb örömmel tetsem magamévá.

Most, t. képviselőház, méltóztassék nekem megengedni, hogy a t. előadó urnak igen nagy feltűnést keltő beszédére néhány szóval válaszoljak. *(Mozgás. Halljuk! Halljuk!)*

A t. előadó ur szigorú, kegyetlen, gyilkos beszédet mondott a postaiügyi igazgatás eredményeiről, szigorú, kegyetlen és gyilkos kritikát gyakorolt a magyar kir. államvasutak igazgatóságának egész működése fölött. *(Mozgás.)* Hát t. képviselőház, hogy jogosult volt-e ez a kritika, ebben nézetem szerint semmi kétség. Minden képviselőnek meg van az a joga, hogy parlamenti ellenőrzést gyakoroljon, az előadó sem tagadhatja meg magától annak a sokszor igen hálátlan feladatnak teljesítését, azt a sokszor igazán kétes értékű örömet, hogy az ő meggyőződésének, ha sötét színekkel, ha kemény szavakkal, ha súlyos vádakkal is, kifejezést adjon.

T. képviselőház! Nem azért előadó valaki, hogy a pénzügyi bizottságnak mintegy desztillált véleményét itt élénk tárja. *(Mozgás. Halljuk! Halljuk!)* Hiszen az a vélemény előttünk fekszik a pénzügyi bizottság jelentésében. Nézetem szerint degradálja annak a helynek méltóságát, annak a helynek tekintélyét az az előadó, aki egyszerűen, mint egy beszélőgép azt a pénzügyi bizottsági jelentést, más szavakkal, különbözőképpen variálva neki itt ledarálja. Az előadónak, t. ház, bele kell vinnie minden gondolatát, minden eszméjét, egész eredetiségét, egész egyéniségének abba a beszédbe, amelyről arról a székről nekiünk előad.

Heinrich Antal: Már ebben nem egészen osztom!

Hegedüs Kálmán: Más kérdés azután az, t. ház, vajjon alapos volt-e az a kritika? Ennek a kérdésnek eldöntésére én magamat kompetensnek nem tartom, de annak a reményemnek adok kifejezést, hogy a t. előadó ur felelősség dolgában nem lesz olyan nagyfelkü önmagával szemben, mint amilyen kíméletes volt a kereskedelemügyi ministerrel szemben. Mert, t. ház, én semmi esetre sem fogadhatom el az előadó ur beszédének azt a konkluzióját, hogy a kereskedelemügyi minister nem felelős azokért az állapotokért, amelyeket ő olyan széles esetkezeléssel festette le előttünk. *(Igaz! Ugy van! Helyeslés.)* Ezt, t. ház, nem tanítja az az

angol parlamenti minisiteri felelősség tana, amelyről a t. előadó ur olyan igazán érdekes, igen tartalmas fejtegetést tartott nekünk.

Arra bátorkodom figyelmessé tenni a t. előadó urat, hogy máskor az angol parlamenti felelősség elvét ne a maga eredeti formájában méltóztassék alkalmazni a magyar parlamentáris viszonyokra. Hiszen mi 1848-ban ezt az elvet már meglehetősen kialakult formájában vettük át, tovább fejlesztettük, tovább építjük azokon az alapokon, és ma már nekünk azt az angol parlamentáris elvet kell alkalmaznunk, amely szerint — maradjunk a postaügyi igazgatás terén — a postaügyi minisiter felelős a legutolsó tisztviselőnek, a ranglétra legalacsonyabb fokán álló postahivatalnoknak is egész működéséért. *(Ugy van!)*

Nagyot nézne az az angol alsóház, ha az angol ellenzék valamelyik vezére odaállana, és nem a postaügyi minisiter tenné felelőssé, hanem valamelyik postai főhivatalnokot, aki ott meg nem jelenhetik, ott nem védheti magát és semmi körülmények közt ott felelősségre nem vonható. *(Igaz! Ugy van!)* Nézetem szerint, t. ház, a kereskedelemügyi minisiter urat terhelje ez a felelősség, és amint én az ő erős villát ismerem, ő ezt a felelősséget vállalni is fogja és viselni is tudja. *(Ugy van!)*

De, t. ház, az előadó ur beszédében többek közt kijelenti, hogy a postaintézmény színvonalának súlyosdéséért a t. kereskedelemügyi minisiter ur abszolúte nem felelős, mert hiszen ezek az adatok arra az időre esnek, amikor ő hivatalát még el nem foglalta. Arra az időre esnek, t. ház, amely időben más kormányférfiak állottak itt, és felelős állásban kellett, hogy fedezzék azoknak a főtisztviselőknek egész működését. Én tehát ebből azt a következtetést vonom le, hogy vannak letűnt államférfiak, akik a felelősséget kell, hogy ezekért az állapotokért elvállalják, hogyha ezek az állapotok olyanok, amióknek festette a t. előadó ur.

Igenis, vannak letűnt államférfiak, akik helyesebbnek tartják ma a szolidaritást azokkal elvállalni, akik sippal, dobbal, trombitával teljesítik a parlamenti ellenőrzésnek ebben az alakjában meglehetősen operetterszerű feladatát, semhogy idejöjjenek, és itt vállaljanak szolidaritást azon férfiakkal, akiket a t. előadó ur megtámadott és vállalják a felelősséget a multban visszanyuló tettekért vállalják azon terhes szerződésükért is, amelyekről az előadó ur már több ízben, és előadói beszéde folyamán is megemlékezett, *(Ugy van!)* amely terhes szerződéseket, t. ház, az előadó ur szerint azok a férfiak egyenesen az ő felelősségükre, sőt egyenesen az ő parancsukra kötötték meg. Hol vannak azok a kormányférfiak?

Mártonffy Márton: A kávéházban!

Hegedűs Kálmán: Miért nem jönnek ide arra a tetemrehívásra, amelynek olyan borzalmasan érdekes akkordjai hangzottak el a t. előadó ur ajkairól? *(Mozgás.)* Őszintén szólva, bizonyos nobilitás kötelez, úgy érzem, ezekkel az urakkal szemben is, akik, bár politikai üriügyek alatt, de

mégis távol vannak. *(Mozgás.)* Kötelezve vagyunk t. ház, elvégre nem védhetik magukat. *(Mozgás és ellenmondás.)* Nem védhetik magukat, mert különböző üriügyek alatt, de mégis távol vannak. Olyanok, mint a szökött katonák, akik otthagyták a posztjukat, csak azért, mert az ellenség erősebb fegyverekkel operál, mint amilyenek az ő fegyvertárukban kaphatók.

Megyek tovább, t. ház, hagyom őket a nemzeti feledés jól megérdemelt homályában, és áttérek derésebb tájakra. *(Halljuk! Halljuk!)*

Egy nagyon érdekes felszólalás hangzott el ebben a házban, amelynek során egy régi eszme esendült meg itt újjászülött formájában. Ez az eszme voltaképpen ami felejthetetlen emlékü barátunknak és volt képviselőtársunknak, Haydín Imrénének kedvenc eszméje volt; az az érzésem volt ez alatt a beszéd alatt, mintha az ő ragyogó árnyéka surrant volna át közöttünk. Ez az eszme nagyon szürkén hangzik ugyan, de annál többet jelent; *(Halljuk! Halljuk!)* ez t. i. a munkásügyi bizottságnak szociálpolitikai bizottsággá való átalakítása. Nemcsak formai kérdés, nemcsak az elnevezés hangzatosságának a kérdése ez, hanem egyuttal intó szó arra, hogy a t. kormány betérjesztendő javaslatait szociálpolitikai szempontból is tegye mérlegelés, elbírálás és megvitatás tárgyává. *(Élénk helyeslés.)*

Erre nézve majd indítványt fogok bejegyezni az indítványkönyvbe és ennek megokolása kapcsán fogom bővebben elmondani a kérdésről nézeteimet. *(Helyeslés.)* Most csak annak bizonyítására, hogy politikai szempontból is milyen nagyfontosságú kérdés ez, idézem egyik szociáldemokrata vezérnek a nyilatkozatát, aki az mondotta: »Adjatok nekünk egy diadalmasan előrehaladó, egy fényesen kiépített szociálpolitikát és csak valamennyire türrhető választófogot és akkor a munkásság évtizedeken át megnyugszik.« *(Élénk helyeslés.)*

Igen nagy sajnálattal láttam, hogy a t. kormány a nyerekménysorsjátékról szóló törvényjavaslatot, amely a munkásszanatóriumok építésének céljaira is szolgál, nem terjesztette egyuttal a munkásügyi bizottság elé. De, t. ház, ép olyan örömmel és ép olyan benső meggyőződésnek őszinte büszkeségével mondhatom, hogy a kormány mindazokat a reményeket, amelyeket tavalyi költségvetési beszédemben itt hangoztattam, a szociálpolitika terén a legteljesebb mértékben valóra váltot. *(Élénk helyeslés.)* A t. kereskedelemügyi minisiter ur ezen a téren fényes szociálpolitikai érzéket tanusított, és ennek nemcsak pusztá jóakaratanban, hanem tettekben is adott kifejezést. Azt a kívánságunkat, amelyet már a bizottságokban és itt a ház plénumában is nagyon sokszor hiába hangoztattunk, honoralta a t. kereskedelemügyi minisiter ur; felemelte az iparfelügyelők létszámát és ezzel is elismerte azt a nagy fontosságot, amelyet ennek az intézménynek tulajdonítani kell.

Annak a reménynek adok kifejezést, hogy a t.

Törvényjavaslat

képviselőházi őrség felállításáról.

1. §.

A képviselőház elnöke az 1848: IV. t.-cz. 10—14. §§-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról;

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávolításra szólíthatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja;

3. a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatot szerez;

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásának biztosítására azonnal szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet, a tanácskozást meghiúsító módon zavarja úgy, hogy rögtöni eltávolítása nélkül az ülés egyáltalán nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezeteti.

2. §.

Az előző §-ban megjelölt intézkedések foganatosítására, a melyekhez karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állíttatik fel.

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznapj útján vagy más uton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyűlés feloszlásától az újabb országgyűlés megnyitáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznapj önállóan rendelkezik.

3. §.

A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból álló katonailag szervezett őrtestület, a mely az erre önként jelentkező katonai egyénekből állíttatik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat képviselőház elnöke a honvédelmi miniszterrel egyetértve állapítja meg. Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznapj java latára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozza.

4. §.

A mennyiben a képviselőházi őrség megerősítése, vagy pedig akár képviselőházban, akár azon kívül szolgálatának kiegészítése válnék szükségessé, a képviselőház elnöke erre a célra, a kormány útján a rendőrség és csendőrség vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igényt.

5. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.
Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

Budapest, 1912. évi október hó 31-én.

Lukács László s. k.,
ministerelnök.

Melléklet az 591. számú irományhoz.

Indokolás

a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslatához.

Az 1. §-hoz.

Az előterjesztett törvényjavaslat képviselőházi őrség felállításáról rendelkezik. Szükségesnek tartja azonban a javaslat az 1. §-ban előrebocsájtani azokat az eseteket, a melyekben a képviselőház elnökének a karhatalom alkalmazására és így a képviselőházi őrségre szüksége van. Az 1. §-ban foglalt felsorolással a javaslat nem bővíti a képviselőházi elnök jogkörét, hanem csak részletezi a képviselőházi elnök jogkörére nézve máris fennálló törvényes rendelkezéseket.

Ez a jogkör az 1848 : IV. t.-cz. 10—14 §§-in és a képviselőházi házszabályokon alapszik.

A mi mindenekelőtt az 1848 : IV. t.-cz. 10. §-át illeti, ez a paragrafus kimondja a következőket: »A tanácskozásban szükséges csend és rend s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigorúan eszközölteti.« A most idézett szöveget összehasonlítva a javaslat 1. §-ának 1. pontjával megállapítható, hogy az utóbbi majdnem szószó szerint iparkodik az 1848. évi törvény szövegét követni, de a közbiztonság fentartását, habár az már benne van a rend fentartásában, a javaslat mégis azért emeli ki, hogy netalán felmerülő kétségeknek elejét vegye.

A javaslat első §-ának második pontja az 1848 : IV. t.-cz. 11. és 12. §§-aira támaszkodik, a melyek közül a 11. §. azt rendeli, »hogy a hallgatóságnak a tanácskozást háborgatni semmiképen sem szabad«, a 12. §. pedig így szól: »Ha egyes hallgató vagy a hallgatóság a tanácskozást háborgatja és az elnöki egyszeri intésnek sikere nincs, másodizben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót vagy illetőleg az egész hallgatóságot kipurancsolhatja és annak helyét bezárathatja.«

Egyfelől az 1848 : IV. t.-cz.-nek fentebb idézett 10. §-ából, a mely szerint az elnök a ház tanácskozásaiban szükséges csend és rend iránt alkotott házszabályok szigorú végrehajtásáról gondoskodik, másfelől az 1848. IV. t.-cz. 14. §-ából, a mely szerint »a rend és csend fentartása terembiztosok

4

által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik», kétségtelenül megállapítható, hogy a képviselőházi tanácskozáscok zavartalanságának biztosítása végett az elnök szükség esetében karhatalmat alkalmazhat.

Áll ez nemcsak egyes hallgatókkal vagy az egész hallgatósággal szemben, a mely esetről a javaslat 1. §-ának 2. pontjában van szó, hanem a képviselőkkel szemben is, a kikkel a javaslat 1. §-ának 3. és 4. pontja foglalkozik. Az a felfogás, mintha az 1848 : IV. t. cz. 14 §-ának rendelkezése csak a kallgatóság irányában adna alapot a karhatalom alkalmazására, a törvénynek oly megszorító magyarázata, a melynek semmi alapja sincs.

Már most is fennálló törvényes rendelkezésből következik tehát az elnöknek az a joga és kötelessége, hogy az 1. §. 3. pontjához képest szükség esetében karhatalom alkalmazásával is fogamatot szerezzen a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamely tagját az ülésekről időlegesen kizárja. Az ilyen kizárás a házszabályok 255. §-án alapszik, a mely szerint azt a képviselőt, a ki a ház tanácskozásainak rendjét elnöki rendreutasítás dacára megszarja, vagy az elnök irányában egyébként engedetlenséget tanusít, a ház mentelmi bizottság véleményének meghallgatása után, ismétlés esetében, az ülésekből időlegesen kizárhatja.

A karhatalom alkalmazásának az 1848. évi törvényen alapuló további esete az, a melyet a javaslat 1. §-ának 4. pontja részletez. Ezt az esetet a javaslat azért tartja szükségesnek kiemelni, mert az újabb időben hasonlóan, mint a külföldön is, a mi képviselőházunkban szintén előfordultak a tanácskozás csendjét és rendjét teljesen, meghiusító oly csend- és rendzavarások, a melyek, ha törvényes eszközök azoknak gátat nem vetnek, alkalmasak arra, hogy nemcsak minden parlamenti munkát lehetetlenné tegyenek, hanem arra is, hogy a parlament tekintélyét lerontsa.

A karhatalom alkalmazásának az 1. §. 2., 3. és 4. pontjában jelzett esetein felül az 1. §. 1. pontjából folyó elnöki intézkedések fogamatositásához egyébként is szükség lehet karhatalomra. Ezért a javaslat szerint a képviselőház elnöke, ha karhatalomra van szüksége, (2. §.) igénybe veheti a képviselőházi őrséget.

A 2—3. §-okhoz.

A mint már említve volt, az 1848 : IV. t. cz. 14. §-a kimondja, hogy az országgyűlésen, »a rend- és csend fentartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik.« Az 1848 : IV. t. cz. tehát gondoskodik arról az esetről, a midőn a csend- és rend fentartásában ellentállást kell leküzdeni és ennek első eszközéül a terembiztosokat, második és pedig karhatalmi eszközéül a nemzeti őrséget jelöli meg. A nemzeti őrséget az 1848 : XXII. t. cz. a személyes és vagyonbiztonság mellett a közcsend és belbéke biztosítására szolgáló intézményként szabályozta, de ezt a törvény-cikket az 1867 : XI. t. cz. egyenlőre felfüggesztette, a honvédségről szóló 1868 : XLI. t. cz. 32. §-a pedig végleg eltörölte. A nemzeti őrség hiányában tehát a képviselőházi rend- és csend fentartásának karhatalmi eszközéül más intézményt kell alkalmazni.

Semmi törvényes akadálya sincs annak és az 1848 : IV. t. cz. 14. §-a rendelkezésének teljesen megfelel, hogy a képviselőházi rend- és csend fentartásának karhatalmi eszközéül oly más intézmény alkalmazassék, a melynek rendeltetése, ép úgy, mint a nemzeti őrségé volt, szintén a közcsend és belbéke biztosítása, tehát a rendőrség, a csendőrség, sőt szükség

esetén a fegyveres erő is. A szerzett tapasztalatok pedig azt mutatják, hogy a rendőrségnek, csendőrségnek és fegyveres erőnek ily irányban való alkalmazása nehézségekbe nem is ütközik. Czészerűségi tekintetek azonban mégis indokolják, hogy az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-ában meghatározott czélből állandó karhatalmi eszköz álljon a képviselőház elnökének rendelkezésére és ebből a szempontból szükségesnek mutatkozik külön képviselőházi őrség szervezése.

Ily külön képviselőházi őrség szervezése különben a törvényhozó hatalomban részes képviselőháznak a végrehajtó hatalom szerveitől való függetlensége szempontjából is csak kívánatos.

A képviselőházi őrséget a törvényjavaslat annak az elvnek szem előtt tartásával kívánja szervezni, a melyet a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881 : III. t.-cz. 1. §-a a csendőrség szervezésénél alapul vett, t. i., hogy katonailag szervezett őrtestület legyen.

A képviselőházi őrség hivatásának teljesítése közben ugyanis az esetleg ellenszegülők és az ellenszegülőket támogatók részéről különféle lelki pressióknak lehet kitéve, a melyeknek következménye az 1848 : IV. t.-cz. 14. §-ának inteniójával ellentétben, esetleg az elnök által a rend- és csend fenntartására tett rendelkezések meghíusítása lehetne, ha az említett lelki pressiók ellensúlyozására a képviselőházi őrszemélyzetet nem helyezzük katonai szervezet és fegyelem alá. Ezzel az intézkedéssel egyuttal a felelősség terhe is az őrség által fogantatosított rendelkezésért teljesen és világosan a rendelkező elnökre hárul.

Az őrség tagjai, a kik a csendőrségből és a fegyveres erőből fognak kiválasztatni, alkalmaztatásuknak ideje alatt is a csendőrség vagy a fegyveres erő kötelékében fognak maradni, a mi nem zárja ki azt, hogy teljesen az elnök rendelkezése alatt álljanak. Az őrség további szervezetét, valamint szolgálati viszonyát azonban az elnöknek erre való tekintettel a honvédelmi miniszterrel egyetértésben kell meghatározni. Szolgálati ügyrendjét a háznagy javaslatára a gazdasági bizottság meghallgatása után az elnök szabályozná.

A képviselőházi őrség számául elegendőnek látszik legfeljebb 60 tag; miután szükség esetén a rendőrség, a csendőrség és a fegyveres erő közrevonása ezután is lehetséges lesz.

Az 4. §-hoz.

A képviselőházi tanácskozások zavarására vagy teljes meghíusítására irányuló mozgalmak olyan nagy arányokat ölthetnek, hogy leküzdésükre a képviselőházi őrség elégtelennek bizonyulhat. Ezért van szükség a javaslat 4. §-ára.

A 5. §-hoz.

Az 5. §. a törvény sürgős életbeléptetésére és végrehajtására vonatkozó rendelkezést foglalja magában.

Budapest, 1912. évi október hó 31-én.

*Lukács László s. k.,
ministerelnök.*

423. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 december 10-én, kedden,

gr. Tisza István, közben Jankovich Béla elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az 1913. évi állami költségvetés részletes tárgyalása és pedig az igazságügyi tärza. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Székely Ferencz, b. Hazai Samu, gr. Zichy János, gr. Serényi Béla, Josipovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 35 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét Mihályi Péter jegyző ur vezeti. A javaslatok mellett felszólalókat gróf Draskovich János, a javaslatok ellen felszólalókat Szojka Kálmán jegyző urak jegyzik.

Elnöki előterjesztésem nem lévén, következnek a napirend és pedig annak első tárgya: a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat (Irom. 591, 662) tárgyalása. Először általánosságban tárgyaljuk a törvényjavaslatot. A szó az előadó urat illeti.

Rakovszky Iván előadó: T. ház! Mielőtt az előttünk fekvő törvényjavaslat méltatására rátérnék, engedje meg a t. ház, hogy, bár igen röviden, ismertessem a törvényjavaslat intézkedéseit. *(Halljuk! Halljuk!)*

A törvényjavaslat intézkedései két főcsoportba oszthatók. Az első főcsoportot képezik a törvényjavaslat I. §-ában lefektetett intézkedések. Ezek vonatkoznak az elnöki hatáskörre, megállapítják az elnök jogait és kötelességeit mindazon esetekben, amidőn ezen jogok és kötelességek teljesítésére az elnöknek karhatalomra van szüksége. *(Halljuk! Halljuk!)*

A törvényjavaslat intézkedéseinek második csoportja a második és következő paragrafusokban foglaltatik és egy novumot állapít meg egy képviselőházi fegyveres őrség felállításáról, egy képviselőházi fegyveres őrség szervezéséről intézkedik.

Ami az első paragrafusban foglalt rendelkezéseket illeti, amelyeket, amint mondtam, az intéz-

kedések első csoportját képezik, ezekben tulajdonképpen nem foglaltatik újítás a jelenlegi jogállapottal szemben; ezek az intézkedések az 1848: IV. t.-czikkben, továbbá a házszabályokban máris lefektetett elveknek és lefektetett törvényes intézkedéseknek precizizozását, részletesebb meghatározását foglalják magukban.

Hogy ez teljesen nyilvánvaló legyen, méltóztassék megengedni, hogy egyenként foglalkozzam e paragrafus intézkedéseivel, hogy egyenként kimutassam, hogy ezen intézkedések tökéletesen megfelelnek azoknak az intézkedéseknek, amelyek az 1848: IV. t.-czikkben, illetve a házszabályokban részint tényleg benne foglaltatnak, határozottan és expressis verbis, részint azok szelleméből, általános intézkedéseiből és egyes intézkedéseinek összevetéséből következnek. *(Halljuk! Halljuk!)*

Az I. §. 1. pontja általánosságban határozza meg az elnöknek azon jogait és kötelességeit, amelyeknek véghezvitelénél karhatalomra lehet szükség. Ez a pont így szól *(olvassa)*: »A elnök gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról.«

Ha egybevetjük ezen pontot az 1848: IV. t.-czikk 10. §-ával, amely ezt mondja *(olvassa)*: »A tanácskozásaiban szükséges csend és rend s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindegyik tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti« — mondom, ha ezen pontot ezen törvényes intézkedéssel összehasonlítjuk, azt találjuk, hogy az abban foglalt intézkedések jóformán szóról-szóra megegyeznek. Az előttünk fekvő törvényjavaslat annyiban mond többet, hogy az elnök hatáskörébe utalja a közbiztonságról való gondoskodást is. Ez ugyan az 1848: IV. t.-czikknek

a csendre és a rendre vonatkozó intézkedéseiben szintén bennfoglaltatik, helyesnek látszik azonban ennek a külön hangsúlyozása azért, hogy esetleges félreértések eloszlatassanak. *(Élénk helyeslés.)*

Az 1. § második pontja az elnök hatáskörébe utalja, hogy *(olvassa)*: »a képviselőház tanácskozási háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávolításra szólíthatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja».

Ez az intézkedés is teljes határozottsággal benne foglaltatik az 1848: IV. t.-cikk 11. és 12. §-ában. A különbség a törvényjavaslat intézkedése és az 1848: IV. t.-cikk intézkedése között mindössze az, hogy a törvényjavaslat szerint az elnök az engedetlenkedő hallgatóságot karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja. Igaz, hogy ez teljes határozottsággal nincsen meg az 1848: IV. t.-cikkben, de amidőn az 1848: IV. t.-cikk 10. §-a azt mondja, hogy az elnök a házszabályok végrehajtását szigoruan eszközli, midőn továbbá ugyanezen törvény 14. §-a azt mondja, hogy a rend és csend fentartása terembiiztosok által szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik, ebből következik, hogy az 1848: IV. t.-cikk ezen a hallgatóságra vonatkozó intézkedését is az elnök szigoruan és szükség esetén karhatalom alkalmazásával köteles végrehajtani, *(Ugy van! Ugy van!)* úgy hogy az előtűnk fekvő törvényjavaslat ezen intézkedése is megegyezik, ha nem is az 1848: IV. t.-cikk szavaival, de megegyezik annak szellemével, megegyezik annak irányzatával, megegyezik annak rendelkezéseivel. *(Ugy van! Ugy van!)*

Az 1. §. harmadik pontja ezt mondja *(olvassa)*: »Az elnök a képviselőház oly határozatának, amelylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is foganatosít».

Ezt az intézkedést szintén nem találjuk meg az 1848: IV. t.-cikkben, hanem a házszabályok 255. §-a intézkedik arról, hogy milyen esetekben, milyen formalitások megtartása mellett lehet a képviselőház egyes tagjait bizonyos meghatározott számú ülésről kizárni.

Most, ha a házszabályoknak ezen intézkedését egybevetjük az 1848: IV. t.-cikk intézkedéseivel, amelyek a házszabályok szigoru végrehajtását teszik az elnök kötelességévé, amelyek továbbá, a 14. §-ban, ezen házszabályok szigoru betarthatására karhatalmat bocsátanak az elnök rendelkezésére, világossá válik, hogy ez az általam felolvasott intézkedés is tökéletesen megfelel az 1848-iki törvény és a házszabályok intenczióinak. *(Igaz! Ugy van!)*

Felmerült itt az a kérdés, és több ízben hallatszott már az az ellenvetés, hogy az 1848: IV. t.-cikk 14. §-a által az elnök rendelkezésére bocsátott karhatalom csupán a hallgatósággal, a közönséggel szemben, de a képviselőház tagjaival szemben nem alkalmazható.

T. ház! Erre a feltételezésre, a törvény intézkedéseinek erre a szűkebb magyarázatára tulajdonképen semmiféle alap és semmiféle indok nincsen. Sőt, az 1848: IV. t.-cikk intézkedéseiből kiindulva, egész határozottan megállapíthatjuk az ellenkezőt.

A törvény intézkedéseinek célja az, hogy a képviselőház működését biztosítsa és lehetővé tegye. Egészen természetes, hogy a képviselőház működésének lehetővé tétele olyan fontos kötelessége az elnöknek, hogy azt akár a hallgatósággal szemben, akár pedig a képviselőház egyes tagjaival szemben egyformán kötelessége megvédelmezni. *(Igaz! Ugy van!)* De alapot nyújt erre a magyarázatra az 1848: IV. t.-cikk 1. §-a is, amely így szól *(olvassa)*: »A tanácskozásban szükséges csend és rend a hallgatóság teljes hallgatóságban tartása iránt intézkedik az elnök».

Szembe van tehát egymással állítva ez a két fogalom: a tanácskozásban szükséges csend és rend fentartása és a hallgatóság teljes hallgatóságban tartása. Erre a két külön fogalomra vonatkozólag a törvény további folyamán teljesen egyenlően intézkedik. Mindkét fogalomra vonatkozik a 14. §., amely az elnöknek intézkedési végrehajtására karhatalmat bocsát rendelkezésére. Természetes tehát, hogy ez a karhatalom nemcsak a hallgatóság teljes hallgatóságban tartására, de a tanácskozásban szükséges csend és rend fentartására is az elnök rendelkezésére áll, a tanácskozásban szükséges csend és rend pedig, amint tudjuk, első sorban, igenis, a tanácskozásban résztvevő egyekkel, a képviselőház tagjaival szemben tartandó fenn. *(Igaz! Ugy van! Helyeslés.)*

A törvényjavaslat 1. §-ának negyedik pontja az elnöknek hatáskört ad arra, hogy azt a képviselőt, aki a csendet és rendet, a tanácskozást teljesen megghiusító módon zavarja, úgy hogy rögtöni eltávolítása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezettetheti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távollathatja.

Sem az 1848: IV. t.-cikk, sem a házszabályok ezt az intézkedést expressis verbis nem foglalják magukban, de az 1848: IV. t.-cikk igenis, kötelességévé teszi az elnöknek, hogy a tanácskozásban szükséges csendet és rendet fentartsa és kötelességévé, illetőleg jogává teszi, hogy erre a célra karhatalmat is alkalmazzon. A házszabályok 255. §-a pedig az elnök hatáskörébe utalja azt, hogy a tanácskozás lehetővé tételére az esetleg szükséges rögtöni intézkedéseket megtegye. De hogyha az elnöknek a tanácskozás lehetővé tételére rögtöni intézkedések elvégzésére hatásköre van, hogyha továbbá az elnök kötelessége, hogy a tanácskozás csendjét és rendjét szigoruan tartsa fenn és ha erre a szigoru fentartásra karhatalom is állhat rendelkezésére, akkor ebből logice nem következhetik egyéb, mint hogyha a képviselőháznak egyik vagy másik tagja oly módon zavarja a tanácskozást, hogy ezen zavarás megszüntetése nélkül a tanácskozás

és az ülés egyáltalában nem folytatható, akkor igenis, az elnök a reá ruházott szigoru hatáskörnél fogva a rendelkezésére álló karhatalommal, a házszabályok által hatáskörébe utalt rögtöni intézkedések megtételével a tanácskozást lehetővé tegye, az illető képviselőt a ház üléséről eltávolítsa. *(Élénk helyeslés.)*

A közigazgatási bizottság tökéletesen elismerte és honorálta azt, hogy az 1. §. negyedik pontja sem egyéb, mint a jelenlegi jogállapot precizizozása. Mégis módosítással járul a képviselőház elé, erre a pontra vonatkozólag, amely módosítás *(Halljuk! Halljuk!)* aziránt intézkedik, hogy amidőn a törvény és a házszabályok alapján az elnök illetékesen a képviselőház egy tagját az ülésről eltávolítja, ezt az intézkedését később a kivezetetés megtörténte után köteles a képviselőháznak rögtön bejelenteni, és ennek az intézkedésnek tartós hatálya csak akkor van, ha a képviselőház utólag ezen intézkedést jóváhagyja. Amennyiben a képviselőház ezt az intézkedést jóvá nem hagyja, abban az esetben az illető kivezetett képviselő a ház termébe visszatérhet és az ülésben résztvehet. *(Élénk helyeslés.)*

A házszabályok 255. §-a tulajdonképen a képviselőház hatáskörébe utalja azt, hogy megfossa egyik vagy másik tagját attól a jogától, hogy a képviselőház ülésein résztvegyen. Ez a javasolt módosítás tökéletesen összhangba hozza a képviselőház elnökének kivezetetési hatáskörét a házszabályok azon elvi álláspontjával, hogy a képviselői jogok gyakorlatától egyes képviselőt csak a ház foszthat meg, mert hiszen a képviselőház fog arról intézkedni, vajjon az illető képviselő résztvehet-e a ház ülésein vagy sem. Az elnök hatáskörében mindössze annak az intézkedésnek megtétele hagyatik meg, amely szükséges ahhoz, hogy a ház ebből a szempontból egyáltalában határozasson. *(Élénk helyeslés.)*

Ez a javasolt módosítás kimondja azt is, hogy ebben a kivezetetés jóváhagyásáról szóló határozathozatalban mintegy résztvesznek azok a képviselők is, akik házhatározattal ki vannak zárva, vagy kivezetettek; résztvesznek azért, hogy az ő szavazataik mindig beszámíthatnak, és pedig olyanformán, mintha a kivezetetés jóváhagyása ellen szavaztak volna.

Ezáltal eléretik az, hogy, mondjuk, olyan esetben, midőn képviselőházi határozattal már amugy is a ház több tagja van kizárva, az elnök a kivezetettek által ne hozasson létre olyan állapotot, hogy az addigi többség kisebbséggé váljék, tehát biztosítja, hogy elsősorban a jóváhagyás tekintetében hozott határozatban tényleg a képviselőház többségének akarata nyilatkozzék meg, de másrészt biztosítja az is, hogy amennyiben ilyen kivezetettek után rögtön valamely kérdés felett való szavazásra kerül a sor, meg ne hamisíttassék a többség, egyszóval, hogy a képviselőháznak, a többségnek az akarata a maga tisztaságában és teljességében nyilatkozzék meg. *(Élénk helyeslés.)*

Ezek volnának azok az intézkedések, ame-

lyekről azt mondtam, hogy ebben a törvényjavaslatban a ház elnökének hatáskörére vonatkoznak.

A törvényjavaslat további szakaszai egy képviselőházi fegyveres őrség felállításáról intézkednek. Az erre vonatkozó rendelkezések között leglényegesebb az, hogy ez a képviselőházi fegyveres őrség katonailag lesz szervezve, és pedig azért, mert csak ezáltal érhető el az, hogy ez az őrség tökéletesen fegyvelmett legyen és az elnök minden rendelkezését kétség, halogatás, huzavona vagy félelem nélkül teljesítse és hajtsa végre. *(Élénk helyeslés.)*

El kell képzelnünk a fegyveres őrség tagjainak lelkiállapotát egy-egy ilyen karhatalmi intézkedés alkalmával. *(Halljuk! Halljuk!)* Tudjuk, hogy a politikai események a napilapokban, a népgyűléseken, de különösen itt a házban, ahol ezen őrség tagjai jórómán állandóan jelen vannak, megtárgyaltnak, eseten tendencziózus színezetben állíthatnak be. *(Ugy van! Ugy van!)* A fegyveres őrség tagjainak lelkében esetleg olyan képzetek támadnak, amelyek elhitetik velük, hogy hazafiatlanságot, vagy a képviselők mentelmi joga ellen való merényletet követnek el akkor, midőn kötelességüket teljesítik. Nem szabad továbbá elfelejteni, hogy az a jóformán mindennapos érintkezés, amely a képviselőházban állandóan jelenlévő őrség tagjai s az egyes képviselő között fennáll, talán bizonyos gyengeséget, talán bizonyos kiméletes indulatot hozhatna létre a képviselőházi őrség tagjainak lelkületében. *(Ugy van!)* Mindezeket a, hogy úgy mondjam, lelki pressziókat ellensúlyozni kell azzal az erős fegyvellemmel, amely ezen őrséget az elnök akaratának végrehajtására feltétlenül képessé teszi. *(Élénk helyeslés.)*

Ezen katonailag szervezett fegyvellemel biztosíthatni fog az, hogy akkor, midőn az elnök a képviselőház működési képességének megőrzése érdekében megteszi a maga intézkedéseit, ezek az intézkedések semmi körülmények között meg ne hiúsuljanak. *(Élénk helyeslés.)*

A képviselőházi őrség teljesen és tökéletesen az elnök hatáskörének lesz alárendelve, és annak daczára, hogy katonailag szerveztetik, a kormánytól teljesen független lesz, az az elnök parancsait fogja végrehajtani, kivéve azt az egy esetet, amikor a képviselőház nincs együtt, amikor a képviselőháznak elnöke nincs, mert ekkor a háznapy rendelkezése alatt fog állani.

A képviselőházi őrség ugy van kontemplálva, hogy 60 tagból fog állani. Ez a szám körülbelül megfelel annak a számnak, amelyből áll az a készenlét, amely jelenleg normális ülésnapon a házban és a ház körül szolgálatot teljesít s ebből a szempontból ez a képviselőházi őrség az államrendőrség fogja tehermentesíteni, amennyiben normális ülésnapokon a jelenlegi államrendőrségi hatáskört fogja betölteni.

A törvényjavaslat szerint a képviselőházi őrség tagjai a csendőrségből és a katonaságból, a fegy-

veres erőből fognak rekviráltni és pedig olykép, hogy a képviselőházi őrség egy-egy tagja több mint három esztendeig ezt a szolgálatot nem fogja teljesíthetni, aminek az az előnye lesz meg, hogy egyrészt a kényelmes életben a fegyveres őrség tagjai nem fognak elpuhulni, másrészt pedig a katonai fegyelem érzése sokkal tökéletesebben fog bennük érvényesülni.

A törvényjavaslat 4. §-a intézkedik aziránt, hogy abban az esetben, ha az elnök intézkedéseinek végrehajtásában olyan ellenállásra találna, amelynek legyőzésére ez a 60 tagú őrség nem elegendő, hogy ebben az esetben a képviselőházi őrség megerősíthető, és az elnök felhasználhatja rendelkezéseinek végrehajtására a csendőrséget, az államrendőrséget és a fegyveres erőt. Erre vonatkozólag is nyújt be a közigazgatási bizottság egy módosítást, és pedig olyan jellegű módosítást, hogy abban az esetben, amidőn a képviselőházi őrség megerősítéséről van szó, továbbá amidőn a képviselőházi őrség szolgálatának a képviselőház belterületén való kiegészítéséről van szó, erre a célra ugy a csendőrség, mint a fegyveres erő használtsék fel; abban az esetben azonban, ha a képviselőházi őrség szolgálata mellett a képviselőház közvetlen környékén szükséges karhatalmi teendők foganatosítása iránt tesz az elnök intézkedést, itten ugy a csendőrség, mint a fegyveres erő és ezenkívül a székesfővárosi államrendőrség is igénybe vehető legyen. Ennek a javaslatnak indoka az, hogy az államrendőrségnek fegyelmi szabályzata, szervezete és fegyverhasználati szabályai teljesen mások, mint a képviselőházi fegyveres őrségé. De a fegyveres őrség szolgálati szabályzata megfelel a katonaság és csendőrség szolgálati szabályzatának, ugy hogy azon esetekben, amikor közvetlen együttműködésről van szó, sokkal helyesebbnek látszik, ha ezen három katonailag szervezett katonai testület működik ilyenéknél együtt, mert a szolgálati és fegyverhasználati szabályzat eltérése, valamint a többi különbségek által létrehozott ellentétet ezen közvetlen együttműködés eseteiben így nem fogják káros hatásukat éreztetni. *(Helyeslés.)*

Az 5. §-nál még egy további javaslatot is tesz a közigazgatási bizottság, amely mindössze egy átmeneti intézkedést foglal magában s azt mondja, hogy addig, míg ez a képviselőházi fegyveres őrség tényleg megfogalkottatni és tényleg megkezdheti szolgálatát, addig a jelenlegi jogállapot marad érvényben. Szükséges ez azért, mert hiszen a törvény életbeletétől addig a napig, amelyen a képviselőházi fegyveres őrség szolgálatát tényleg megkezdheti, előreláthatólag hosszabb idő fog eltelni, s felmerülhet az a kétség, hogy addig, míg ez a fegyveres őrség tényleg megalkotva nincs, de törvény szerint a képviselőház elnökének karhatalmi intézkedéseit már ez van hivatva végrehajtani, hogy vajjon addig joga van-e az eddig erre a célra felhasznált államrendőrségnek, illetőleg csendőrségnek arra, hogy a képviselőház területén működjék. Ezzel az át-

meneti intézkedéssel a kérdés tökéletesen meglesz oldva. *(Helyeslés.)*

T. ház! Ezekben ismertettem részletesen a képviselőházi fegyveres őrségről szóló törvényjavaslat intézkedéseit. Méltóztatnék megengedni, hogy ezek után néhány általános megjegyzést tegyek a törvényjavaslatra vonatkozólag, egynehány általános megjegyzést, amelyekből a közigazgatási bizottság is kiindult akkor, amikor ezt a törvényjavaslatot a képviselőháznak nyugodt lelkiismerettel elfogadásra ajánlja.

Mindenekelőtt felmerül az a kérdés, vajjon czélszerű-e, indokolt-e egy ilyen törvény alkotása, és hogy akkor, amikor amint mondtam, e javaslat intézkedései tulajdonképen csak a jelen jogállapot precizizozása, szükségesnek mutatkozik-e, hogy e jogállapot tényleg precizizoztassék és részletesen megállapítottassék? És itt különbséget tesz a törvényjavaslat intézkedéseinek általam megjelölt két csoportja közt, és mindenekelőtt beszélek az elnöki hatáskör megállapításáról. *(Halljuk! Halljuk!)*

Igaz, hogy miként mondtam, az elnöki hatáskör eddig is törvényesen meg van állapítva az 1848. IV. t.-cz. és a házszabályok intézkedéseiben, szellemében és intenczióban, mégis akkor, amikor az 1848-iki t.-czik és a házszabályok létrejöttek, azok megalkotói aligha gondoltak azoknak az eseményeknek a lehetőségére, amelyek a képviselőház legközelebbi multjában előfordultak. *(Igaz! Ugy van!)* A képviselőháznak ez a szomoru legközelebbi multja szükségessé tette, hogy az elnök igenis a törvényjavaslatnak és a házszabályoknak tökéletesen megfelelően, teljes szigorral, karhatalom igénybevételével szerezzen érvényt a maga intézkedéseinek a képviselőház egyes tagjaival szemben. *(Igaz! Ugy van!)*

De ha már erre az eljárásra szükség van, hogyha már az események szükségessé tették, hogy az 1848-iki t.-czik és a házszabályok intézkedései csakugyan igénybe is vétessenek, sokkal helyesebbnek, sokkal bölcsesebbnek látszik, hogy új, precíz, határozott törvényben állapítsák meg az elnöki jogkör és hatáskör. *(Igaz! Ugy van!)* És abban a formában, amint a közigazgatási bizottság terjeszti a törvényjavaslatot a képviselőház elé elfogadásra, ebben a formában nemcsak határozottan megállapítatik, nemcsak precizizoztatik az elnöki hatáskör, de a részletesen ismertett 4. pontban annak bizonyos korlátai, határai is állítatnak fel, oly korlátai és határai, amelyek csak jótékonyan hathatnak az egyes képviselők jogaira. Tökéletesebbé teszik a képviselőházra vonatkozó szabályokat, tökéletesebbé teszik nemcsak az elnöki hatáskör végrehajthatóságát, de tökéletesebbé teszik abból a szempontból is, hogy az elnöki hatáskörnek, jogkörnek meg vannak állapítva a maga szigoruan körülírt határai.

Ami a törvényjavaslat második intézkedési csoportját illeti, vagyis azokat az intézkedéseket, amelyek a képviselőházi fegyveres őrség felállítására vonatkoznak, ma is teljesen kétségtelen, hogy

423. országos ülés 1912 december 10-én, kedden.

379

a képviselőház elnökének a maga intézkedéseinek végrehajtására karhatalom áll rendelkezésére. (Igaz! Ugy van!)

Az 1848: IV. t.-cikk 14. §-a azt mondja, hogy a rend és csend fentartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik. Ezt a szakaszt ily formájában némileg elavultnak kell tekinteni. Tudjuk, hogy a terembiztosok mai szervezetükben és mai felszerelésük mellett nem alkalmasak arra, hogy karhatalmi intézkedéseket hajtsanak végre. De tudjuk, hogy a nemzeti őrséget az 1868: XLI. t.-cikk megszüntette. Egészen természetes azonban, hogy a nemzeti őrség hatásköre már csak a jogfolytonosság-nál fogva is átment egy másik szervezetre, átment arra a szervezetre, amely nemcsak e szempontból, de a nemzeti őrség más irányú tevékenységében a nemzeti őrség hatáskörét átvette. Az 1848: XXII. t.-cikk szerint azon célra állítottatott fel a nemzeti őrség, hogy a személyes és vagyonbiztonság, a köz- és belbélke biztosítsassék. Most már a nemzeti őrség e hatáskörét átvette a nemzeti őrség megszüntetésével a csendőrség, a rendőrség és a fegyveres erő.

De ha általában ez a három intézmény vette át a nemzeti őrség hatáskörét, akkor csak természetes, hogy ezt a speciális hatáskört is ez az általánosságban a nemzeti őrség utódjává kontemplált három szervezet vette át, miből nyilvánvaló és világosan következik, hogy a képviselőház elnökének karhatalom ma is áll rendelkezésére és pedig épen az 1848: IV. t.-cikk 14. §-a alapján, még pedig az a karhatalom, mely a nemzeti őrség utódja, mely annak hatáskörét átvette.

Kérdés tehát, hogyha az elnöknek intézkedési végrehajtására ilykép karhatalom áll rendelkezésére, vajjon indokolt és szükséges-e, hogy ez a képviselőházi fegyveres őrség megalakítsassék, hogy ez vegye át az elnöknek jelenleg rendelkezésére álló karhatalom szolgálatát? En itt ismét azt mondom, hogy jogelvi szempontból, szabadságok szempontjából sokkal tökéletesebb, ha ezt külön képviselőházi fegyveres őrség veszi át. (Igaz! Ugy van!) Tökéletesebb elsősorban azért, mert a mai jogállapot mellett, midőn a képviselőház elnöke a karhatalmat a végrehajtó hatalomtól, a kormánytól köteles rekvirálni, a törvényhozó hatalomnak ez a fontos szerve, a képviselőház, ha nem is alárendeltségi, de bizonyos fokig függőségi viszonyba jut a végrehajtó hatalommal szemben.

Ha a képviselőház elnökének egy ilyen külön őrséget állítunk rendelkezésére, mely kizárólag neki van alávetve, mely azért van szervezve, hogy az ő intézkedéseit hajtsa végre, jogelvi szempontból nagy lépést teszünk előre, mert megvalósítjuk, tökéletesebbé tesszük a törvényhozó hatalomnak a végrehajtó hatalomtól való függetlenítését. (Helyeslés.)

De ezélszerűségi szempontból is indokoltnak látom e fegyveres őrség megalakítását azért, mert ezáltal mindenkor és mindig pillanatnyilag áll karhatalom az elnök rendelkezésére. Azok az ese-

tek, midőn az elnöknek intézkedési körében karhatalomra van szüksége, legnagyobb részben nem láthatók előre, hanem az ilyen helyzet pillanatnyilag alakul ki, és a képviselőház működésének biztosításában néha az az egy-két negyedóra, amivel a karhatalom rekvirálása jár, veszteséget jelent. Az a néhány negyedóra, melyre az ország legelső hatóságának, intézményének működése megbénítatik, országos szempontból nem lehet mellékes, és így igenis ezélszerűségi szempontok is indokolják, hogy a képviselőház elnökének állandóan és mindenkor, a rekvirálással járó késelelem nélkül álljon karhatalom rendelkezésére. (Helyeslés.)

T. ház! Felmerült több oldalról az a vélemény, hogy ezeket az intézkedéseket, melyek e törvényjavaslatban foglaltatnak, nem kellett volna törvény útján rendezni, hanem ezeket házszabályok útján is lehetett volna rendezni. Itt azonban mindenekelőtt rámutatni kívánok arra, hogy miképp mondtam, e törvényjavaslatnak az intézkedései szoros kongruenciában vannak az 1848. évi IV. t.-cz. egyes intézkedéseivel, s így lehetetlen azt mondanunk, hogy mikor ezeket a viszonyokat nagyjában eddig is már törvény szabályozta, akkor ezeket továbbra egyszerre csak házszabályllyal szabályozzuk. Igenis, minden esetben, hol az 1848. évi IV. t.-cz. kiegészítését vagy bizonyos fokig való precizizozását, szorosabb meghatározását foglalja magában ez a javaslat, az egyedül helyes és elfogadható ut az, hogy ezt a kiegészítést és precizizozást törvény útján alkossuk meg.

De rá akarok még egy szempontra mutatni, melyre egy igen érdekes cikkben Szabó János t. képviselőtársam mutatott rá. Ebben a törvényjavaslatban egy katonailag szervezett őrség felállításáról van szó. Tudjuk, hogy katonai szervezetet az országban csak törvény szervezhet, katonai szervezet másképp mint törvény útján meg nem alkotható; mindazon intézkedések tehát, melyekben katonailag szervezett fegyveres őrség felállításáról van szó, másképp mint törvény útján meg nem tehetők.

Felmerül az a kérdés, hogy mikor saját ügyrendjét, saját tanácskozási szabályait a képviselőház autonomicze állapítja meg, nem fog-e bizonyos ellentét mutatkozni abból a szempontból, hogy ezekkel a szabályokkal szemben bizonyos, és a módosított javaslat szerint elég részletes intézkedések nem házszabályszerűen, de törvényileg biztosítottak.

En valami nagy elválasztó vonalat látok ezek között a törvényben szabályozott intézkedések között és általában a házszabály intézkedései között. Nagy elválasztó vonalat, mert hiszen ezek az intézkedések nem annyira a képviselőház tanácskozásának mikéntjére, a képviselőház normális rendjének és csendjének fentartására vonatkoznak, ezek mintegy alapelvek, amelyek lehetővé teszik azt, hogy a képviselőház minden körülmények között működhessék. Ezek a törvényjavas-

latban foglalt intézkedések nem eljárási módokat irnak elő, de — hogy úgy fejezzem ki — megakadályozzák a fizikai obstrukciót, megszüntetik azt, hogy fizikai eszközökkel lehessen lehetetlenné tenni a képviselőház határozathozatalát.

És itt látom én az elválasztó vonalat; a házszabályokban maradjanak meg azok az intézkedések, amelyek a tanácskozási módokat, a rend körülrását foglalják magukban, a törvényben pedig helye van azoknak az intézkedéseknek, amelyek lehetővé teszik, hogy a házszabályok érvényesíthetők és alkalmazhatók legyenek, mert hiszen ott, ahol fizikai obstrukció van, ahol a képviselőház nem működik, ott nincs házszabály, mert a házszabály nem alkalmaztatik. (*Ugy van! a jobb-aldalon.*)

A képviselőház, mint a törvényhozás egyik legjelentékenyebb faktora, az alkotmány egyik legfontosabb, legszentebb intézménye és ezt az intézményt törvény állapítja meg, ennek alapjai csakis törvényen nyugodhatnak.

De kérdem én, intézmény-e az olyan intézmény, mely egyes tagjainak akaratára folytán működésre képtelen; intézmény-e az olyan intézmény, amelyet maga a törvényhozás nem rak körül olyan garanciákkal, hogy az az intézmény valóban elérje célját, hogy amikor csak szükség van működésre, ezt a működést mindenkor ki is fejthesse, kötelességeit csakugyan teljesíthesse? (*Helyeslés.*)

Felmerültek a törvényjavaslattal szemben aggályok az egyes képviselők szabadsága szempontjából.

Mielőtt erre részletesebben kitérnék, egy disztinkcióna szeretnék rámutatni arra a különbségre, amely fennáll jog és szabadság között.

A jog, mint abszolút fogalom, tulajdonképpen egy szemben álló oldalról véve mindig jogtalanságot jelent. A jog, mint abszolút jog, mindig arra ad nekem hatalmat és erőt, hogy valakitől valaminek türesét, vagy valakitől valaminek cselekvését követeljem. De a szabadság ilyen aprólékos egyéni jogok mozaikja, a szabadság csak ott van, ahol az én jogom nem teszi tönkre felebarátom jogát, a szabadság olyan mozaik, amelyet nem lehet az azokból a durva kövekből, az egyes jogdarabokból, egyéni jogokból egy összerakni, amint éppen kezünkbe jutnak, ezeket a jogdarabokat meg kell faragni, olyan formájúvá kell tenni, hogy egymás mellett megférhessenek; e mozaikszzerűen összerakott abszolút egyéni jog adja a szabadságot. (*Ugy van! Ugy van!*)

Vajjon a képviselőház egyes tagjainak szabadsága lenne az, hogy egyeseknek megadjuk azt a jogot, hogy úgy viselkedjenek, amint akarnak, azt tegyék, ami eszükbe jut ebben a képviselőházban, a mely az ország deliberálásának, az ország akaratnyilvánulásának terme, hogy itt koncentretket rendezzenek? (*Ugy van!*)

Talán azt az érvet fel lehet hozni a törvényjavaslat ellen, hogy egyes képviselők abszolút jogát sérti; de nem sérti a képviselőház egyes tagjainak szabadságát, mert hiszen a képviselőház

tagjának szabadságában benne van az én jogom is, az a jogom, hogy ebben a képviselőházban felszólalhassak, az a jogom, hogy ebben a képviselőházban az én akaratom mint a képviselőház megnyilvánult akaratának egy integráns része érvényesüljön. (*Élénk helyeslés.*)

Kiterjeszhetjük ezt nemcsak a képviselőök szabadságára, kiterjeszhetjük ezt az egyes állampolgárok, a választóközönség szabadságára is, mert hiszen, ha azt mondjuk, hogy egy-egy választókerület képviselője egy-egy választói csoport itten való személyesítője megakadályozhatja a képviselőház működését, ezzel ugyan abszolút jogot adunk annak az egy választókerületnek, de tönkretesszük a szabadságot, mert megfosztunk több választókerületet, (*Élénk helyeslés.*) megfosztjuk több választókerület közönségét attól, hogy az ő egyéni joga, az ő abszolút joga érvényesüljön, hogy ő a maga képviselője útján ebben a házban megnyilatkozhassék, a ház akaratnyilvánulásához hozzájárulhasson. (*Élénk helyeslés.*)

És mikor a szabadságban ezeket a különböző egyéni jogokat összhangba hozzuk, mindig első sorban annak a jognak van igénye arra, hogy terjeszkedjen a többi jog rovására, amelyek fontosabbak, amelyek az állami érdek, amelyek a hazafiság szempontjából első sorban volnának tekintetbe veendőek, (*Igaz! Ugy van!*) és én nem bírok elképzelni az alkotmányosság szempontjából fontosabb jogot, jobban megőrzendő jogot, olyan jogot, mely a többi jogoktól több áldozatot követelhetne, mint azt, hogy az ország abban a helyzetben legyen, hogy törvényeket alkothasson, (*Helyeslés.*) mint hogy az ország képviselőháza elvégezhesse azt a kötelességét, de ne csak kötelességét végezze el, hanem eleget tegyen az államélet azon elsőrendű követelményének, az államélet azon alapintézményének is, hogy az ország működése, az ország teljes élete törvények alapján és pedig az alkotmány szabályai alapján létrejött törvényekkel szabályoztassék. (*Élénk helyeslés és taps.*)

T. ház! Én a közigazgatási bizottság megbízásából és mint annak előadója ezt a törvényjavaslatot a jelentésben is felsorolt módosításokkal együtt elfogadásra ajánlom, de engedtessek meg nekem, hogy a közigazgatási bizottság ezen javaslatához hozzátegyem a magam szerény gondolatát is, (*Halljuk! Halljuk!*) hogy én ezt a javaslatot nemcsak tiszta lelkiismerettel, hanem szeretettel, hazafisággal egész tüzével ajánlom a t. háznak elfogadásra. (*Élénk helyeslés, éljenzés és taps.*)

Elnök: Kíván még valaki szólni? Ha szólni senki nem kíván, az általános vitát bezárom, a tanácskozást befejezettek nyilvánítom. Következik a szavazás.

Kérdem a t. háztól, elfogadja-e a tárgyalás alatt álló törvényjavaslatot általánosságban, a részletes vita alapjául, igen vagy nem? (*Igen!*) A képviselőház a törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadván, következik a részletes tárgyalás.

Gr. Draskovich János jegyző (olvassa a törvényjavaslat címét és 1—5. szakaszait, melyek észrevétel nélkül elfogadtának).

Elnök: Ezzel a törvényjavaslat részleteiben is letárgyalvatván, harmadszori felolvasása a legközelebbi ülés napirendjére fog kitűzteni.

Következik a napirend következő tárgya: a költségvetés tárgyalásának folytatán, még pedig az igazságügyi tárca költségvetése (Irom. 601).

Gr. Draskovich János jegyző (olvassa): Központi igazgatás. Rendes kiadások: XXII. fejezet, 1. czim. Rendkívüli kiadások: Átmeneti kiadások: XI. fejezet, 1. czim. Rendes bevételek: X. fejezet, 1. czim. Kiadás. Rendes kiadások. 1. rovat. Személyi járandóságok 1,031.362 K.

Elnök: Az előadó urat illeti a szó.

(Az elnöki széklet Jankovich Béla alelnök foglalja el.)

Kenedi Géza előadó: T. képviselőház! Az 1913. évi igazságügyi budget normális képet mutat. Új intézmények berendezésére nagyobb költségek nem fordulnak elő benne. Minthogy az új polgári perrendtartás 1914 szeptember 1-én fog életbelépni, a jövő esztendőben még nem merülnek fel olyan kiadások, amelyet ennek életbeletétele tesz szükségessé, kivéve mégis egy csekély, 50.000 K-ás tételt, amelyről lesznek bátor annak helyén megemlékezni.

Az abszolút számok következőképen alakulnak. A teljes szükséglet 71,666,606 K. Erre fedezet van a bevételekben, amelyek 3,815,904 K-t tesznek ki, úgy, hogy a tiszta szükséglet 67,850,702 K. A netto nagyobb szükséglet, t. i. a bevételek beszámításával, az 1913-ik évben 4,909,700 K-val több, mint amennyi erre az évre elő volt irányozva. A bruttó-szükséglet, vagyis a szükséglet nyers összege 5,061,630 K. Ennek a legnagyobb része az ordinariumba, vagyis a rendes szükségletek közé tartozik, amennyiben 1913-ban e czim alatt a plusz 4,884,639 K.

Az átmeneti kiadásoknál csekély többlettétel mutatkozik: 239.000 korona. Ennek mintegy fele a központi igazgatásnál szükséges, amint elő fogom terjeszteni; a beruházásoknál pedig csekély 60.000 korona apadás mutatkozik. Egyébként pedig nyers kiadási tétel 3,481.000 korona.

A beruházásoknál figyelmessé teszem a t. házat egy jelentékeny tételre, nevezetesen az új központi járásbírósnak építési tételére, amely épület építését az idei őszszel megkezdettük. (Helyeslés.) Ez az összeg nem fordul elő az igazságügyi budgetben, mert a pénzügyi tárca kezelésébe van bocsátva és onnan intézik. Ott a kiadások 3. fejezetének 14. czime alatt 4 millió korona kiadás van felvéve a ministeriumokra és más állami hivatalok építésére. Tehát tulajdonképen a szükséglethez hozzá kellene adnunk ezt az összeget is, hogy a beruházásoknak egész tiszta képét adjuk.

Már most, ha az 5,061.630 korona szükséglet-többlet hovaforrását tekintjük, arra a meggyőző-désre jutunk, hogy ebből 3.104,200 korona tulajdon-

képen családi pótlékokra fordítottak, amelyek az idén merülnek fel tudvalevőleg először.

A többkiadásnak teljes 61%-a az, amelyet a családi pótlékok a tárca keretében felemésztenek. A többi is javarészt személyes pótlékokra fordul, amelyek esedékesekké váltak, továbbá a kezelő-személyzet szaporítására stb., úgy hogy ugyszólván az egész szaporodást vagy ennek legalább legnagyobb részét a személyes szükségletek emésztik fel. Reméljük azonban, hogy ezen az uton közvetve az igazságszolgáltatás jószágára és gyorsaságára is kedvezőleg fognak hatni e kiadások. (Helyeslés.)

Már most, ha az egyes címeket tekintjük, akkor úgy tapasztaljuk, hogy, amint az imént is említettem, a szükséglet-többlet tekintetében a családi pótlékok vörös fonál gyanánt húzódnak át a budgeten, úgy hogy már a központi igazgatásnál, ahol 1,284.036 korona szükséglet-többlet van a rendes rovatban, ebből a többletből a családi pótlékokra 53.700 korona esik. A rendkívüliek közt előfordul 124.000 korona többszükséglet; ebből 50.000 koronát emésztenek fel azok az előkészítő előadások, amelyek az életbelépő perrendtartás ismeretének az ügyvédi és a bírókarban való terjesztésére szolgálnak. Ez az első tétel, amely a jövődöbeli perrendtartásnak előrevetett, ne mondjuk, hogy árnyéka, hanem talán sugara.

Itt azután a büntetés-pénzek alapjához való hozzájárulásnál még 74.000 korona többlet van, amelyet az illető rovatnál röviden meg fogok világitani.

A Curiánál az ordinariumban 31.288 korona többlet szerepel, amelyből a családi pótlék teljes 30.000 korona. Itt azonban a kiegészítő bírák megszüntek, amit a háznak örvendetes tudomásvétel végett vagyok szerencsés bejelenteni. Egyben azonban sajnálattal vagyunk kénytelenek tapasztalni, hogy a Curiánál a hátralékok megint szaporodtak, és pedig, ha 1912 október végére számítjuk, akkor a hátralékok egész száma 5077, úgy hogy az év első tíz hónapjában aránylag többet intéztek ugyan el, mégis a szaporulat 825 darab. Ez úgy oszlik meg, hogy a Curia büntető osztályánál tulajdonképen javulás van, amennyiben itt a hátralékok fognak 189-czel, ellenben a polgári osztálynál 1018-ra rugó tetemes gyarapodás van, már amennyiben a hátralékok szaporodását gyarapodásnak lehet nevezni. Végeredményben ez okozza azután a 825 darabra rugó emelkedést.

Tavaly a hátralékokat a közfelfogásban is, de itt a házban is azzal indokolták és indokoltuk részben mi is, hogy a Curia politikai bíráskodással, nevezetesen választási bíráskodással túl lévén halmazva, ez a bíráskodás munkaerejének tetemes részét vonta el.

Az idén azonban, amint méltóztatnak tudni, ezek a perek már amortizáltattak, de ime a hátralékok mégis szerencsésen itt vannak, sőt gyarapodtak. Ezt talán részben meiteni lehet azzal, hogy a Curia személyzete apadt ebben az eszten-

424. ORSZÁGOS ÜLÉS

1912 december 11-én, szerdán,

Gr. Tisza István, közben Jankovich Béla elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések és irományok bemutatása. — Az indítvány- és interpellációs-könyvek felolvasása. — A mentelmi bizottság jelentésének beadása. — A képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása. — Az 1913. évi állami költségvetés részletes tárgyalása és pedig a vallás- és közoktatásügyi tárca. — Az elemi csapások által sújtott tokaji borvidéki szőlőtulajdonosok segélyezésére és a Béga esatornának a Temes—béga-völgyi vízszabályozó társulat ármentesítése érdekében is szükséges rendezéséről szóló 1902: XXII. t.-cz. módosítására vonatkozó törvényjavaslat beadása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, b. Hazai Samu, Székely Ferencz, gr. Zichy János, gr. Serényi Béla, Jospovich Géza.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 40 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom.

A mai ülés jegyzőkönyvét Mihályi Péter jegyző ur fogja vezetni; a javaslatok mellett felszólalókat gróf Draskovich János, a javaslatok ellen felszólalókat Szojka Kálmán jegyző ur jegyzi.

Bemutatom Somogy és Vas vármegyék közönségének feliratait, valamint a Zemplénvármegyei gazdasági egyesületnek Molnár Béla képviselő ur utján benyújtott kérvényét a telepítés és parcellázás kérdéseinek törvényhozási uton való rendezése tárgyában,

a beszerzei kerületi gazdasági egyesületnek Kulesz Godofréd képviselő ur utján benyújtott kérvényét a Maros folyó hajózhatóvá tétele iránt.

A feliratok és kérvények a házszabályok 242. §-a értelmében előzetes tárgyalás és jelentéstétel végett a kérvénybizottságnak adatnak ki.

Következik az indítvány- és interpellációs-könyvek felolvasása.

Gr. Draskovich János jegyző: Jelentem a t. háznak, hogy sem az interpellációs-könyvben, sem az indítványkönyvben újabb bejegyzés nincs.

Elnök: Ennek folytán ebben az irányban intézkedésnek szüksége nem forog fenn.

A mentelmbizottság előadója kíván előterjesztést tenni.

Mayer Ödön előadó: T. ház! A mentelmi bizottság nevében van szerencsém bejelenteni Csuha István és Budiszavljevics Búde négyrendbeli, Barcsay Andor négyrendbeli, Beck Lajos, Dahinten Ernő, báró Sölymosy Lajos háromrendbeli,

Serbán Miklós háromrendbeli és Palugyay Móricz, Novák János és dr. Nagy Sándor mentelmi ügyeit.

Elnök: A mentelmi bizottság jelentése ki fog nyomtatni, a ház tagjai között szét fog osztatni és napirendre tűzésük iránt a ház annak idején fog határozni.

Következik a napirend, és pedig annak első tárgya: a képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása (I. 591, 662).

Gr. Draskovich János jegyző *(olvassa a törvényjavaslatot).*

Elnök: Következik a szavazás.

Kérdem a t. háztól, elfogadja-e a most harmadszor felolvasott törvényjavaslatot harmadik olvasásban, igen vagy nem? *(Felkiáltások: Igen!)*

A ház a törvényjavaslatot harmadik olvasásban is elfogadván, az, alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás végett, a főrendiházhoz küldetik át.

Következik az 1913. évi állami költségvetés tárgyalásának folytatása és pedig a vallás- és közoktatásügyi tárca (Irom. 600).

Gr. Draskovich János jegyző *(olvassa):* Központi igazgatás. Rendes kiadások: XXI. fejezet, 1. czim. Rendkívüli kiadások: Átmeneti kiadások: X. fejezet, 1. czim. Rendes bevételek: IX. fejezet, 1. czim. Kiadás. Rendes kiadások, 1. rovat. Személyi járandóságok: 1,966.765 K.

Elnök: Az előadó ur kíván szólni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Kammerer Ernő előadó: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* Hovatovább nálunk is mind megértettebbé, mind kétségtelenebbé válik, hogy a fejlődés, a fenmaradás feltétele a kultúra és hogy a fenmaradást, a megélhetést, a jövő nagy kérdéseit, a kulturális haladás mértéke és gyorsasága dönti el. Azért azon időben, mikor a költségvetés szürke füzetei kiosztásra kerülnek, egyet sem forgatok nagyobb érdeklődéssel, nagyobb mohósággal, mint

a vallás- és közoktatásügyi tárcza költségvetésének füzetét, mert a kulturális haladás feltételeit főképen ezen tárcza keretei adják meg és mutatják. (*Ugy van!*)

Ha az 1913. évre tekintünk, impresszióink csak a fokozott öröme lehet, mert megállapíthatjuk, hogy a tárcza költségei immár 144 millióra emelkedtek és csak a múlt évvel szemben is 27 millió többlet mutatkozik. (*Helyeslés.*) Megállapítható — ha a nagy állami üzemek magukban foglaló és ezért összehasonlításra nem alkalmas kereskedelmi és pénzügyi tárczákat kikapcsoljuk — hogy ez a tárcza immár a homloktérbe jutott, mert 28 millióval több költséggel rendelkezik, mint a belügyi tárcza, 35 millióval többel, mint a földmívelésügyi tárcza, 57 millióval többel, mint a honvédelmi tárcza és 71 millióval többel, mint az igazságügyi adminisztráció összes költségei.

A belügyi tárcza másfél millió többletet kapott, az igazságügyi 4-9 milliót, a földmívelésügyi 5-7 milliót, a honvédelmi 14-8 milliót, s így ez a négy tárcza együttvéve 22 milliót. A vallás- és közoktatásügyi tárcza pedig egymagában 27 milliót, vagyis 5 millióval többet, mint a többi adminisztrációs ágak. (*Élénk helyeslés.*)

Ha elgondoljuk, hogy évtizedekig milyen hátul állott ez a tárcza, hogy 1868-ban 2.148.000 K-ja volt, 1870-ben 4.300.000 K-ja, 1880-ban 4.900.000 K-ja, 1890-ben 15 milliója, 1900-ban pedig még csak 36 milliója; s hogy mennyi küzdelemre, a belátások és a gazdasági helyzet milyen mérvű megváltozására volt szükség, amíg a helyzet ily alaposan és ily örömdetesen átalakulhatott; akkor kell, hogy a jobb jövő reménye, az öröm érzése töltse el bennünket. Mert hiszen nemcsak az állam, hanem a felekezetek, községek, városok, egyesületek is igen nagy áldozatokat hoznak a kultúra terén; (*Ugy van! Ugy van!*) remélhetjük tehát, hogy rendelkezniünk azokkal az anyagi eszközökkel, amelyek kulturánk kiépítésére szükségesek. (*Helyeslés.*)

Hogy részletesebben ismertethessem a költségvetést, fel kell említenem, hogy a rendes kiadások főösszege 124 millió, a többlet tehát itt 23.800.000 K, az átmeneti kiadások főösszege 8 millió, a többlet itt 1 millió, a beruházásoké 12 millió, a többlet itt 2-5 millió.

A tárcza bevételeiről is számolnom kell röviden. Ezek 300.000 korona többlettel immár 9.825.000 koronára emelkedtek, amelyekből a tandíjakra, internátusok jövedelmeire 4 millió, klinikai, kórházi bevételekre 2 millió, az egyetemi alap jövedelmeinek szaporodására 0-5 millió, alapítványok, városok, községek hozzájárulására és egyebekre 3.300.000 korona esik.

A bevételek fokozása tekintetéből az egyetemi alapot említem fel, mert ez alap jöszágainak célszerű kezelése révén fél millió korona jövedelememelkedés van előírva. (*Élénk helyeslés.*) A rendkívüli bevételek között 450.000 korona szerepel, amelyet egyes városok, és pedig

ez esetben Aranyosmarót és Ipolyság adnak iskolai hozzájárulás címén.

A bevételek és kiadások egybevetése alapján 127 millió K-nyi többlet mutatkozik, amelyet az ország bocsát ezen tárcza rendelkezésére. Ha ezen többletséggel hovaforrdítása iránt tájékozódni akarunk, ugyanazon tapasztalatokat tesszük, amelyeket már minden egyes tárcza költségvetésénél volt alkalmunk szerejni. (*Halljuk!*) A pénz vásárló erejének csökkenése oly követelőleg állította elénk az alkalmazottak illetményei rendezésének szükségességét, — mert hiszen nélkülözö és elégedetlen karral kedvező eredményeket elérni nem lehet — hogy ennek következtében a többlet túlnyomó részét az illetmény-rendezések veszik igénybe.

Az állami és nem állami népiskolák alkalmazottainak fizetésrendezésére, amint erre az illető helyen külön lesz szerencsém kitérni, 10 millió K szerepel a költségvetésben; a vallásügyi adminisztráció költségeit, amint erre szintén lesz szerencsém kitérni, 3.700.000 K-val emelkednek. A családi pótlékok, státuszrendezések 5½ millió K-át vesznek igénybe. Ez az egy pár tétel tehát 19 milliót köt le, és így más egyéb fejlesztésekre mintegy 8 millió K marad.

Mielőtt a részletekbe bocsátkoznám, még a tárcza alkalmazottainak számáról és annak emelkedéséről kell megemlékezem. (*Halljuk!*) Az 1913. évi költségvetésben 1224 új állásról és alkalmazottáról van szó; ezek közül tanító és tanító 500, óvónői állás 100, gazdasági népiskolai s felsőbb népiskolai alkalmazott 85, a felsőbb oktatás terén alkalmazottak száma 156, a középiskolai oktatás terén alkalmazottaké pedig 90. A többi az adminisztráció egyes ágaira esik.

Ma ezen tárcza alkalmazottainak száma együttesen 20.237, a népiskolai és a gyógypedagógiai téren alkalmazottak száma pedig maga 10.332-re rug, vagyis az összes személyzet felénél nagyobb többséget ezek tesznek ki.

Ezek után áttérek a tárcza részletesebb ismertetésére, bár megvallom, ez igen nehéz, mert egyik tárcza sem szakad amnyi osztályra, amnyi részre, mint éppen a vallás- és a közoktatásügyi tárcza. (*Halljuk! Halljuk!*) Összevonom itt a főbb címeket, úgy, amint ez a pénzügyi bizottság jelentésében is foglaltatik, és e révén iparkodom a legnevezetesebb újításokról beszámolni. (*Halljuk!*)

A felsőbb oktatás összevont czime alatt az egyetemet, műegyetemet, csillagvizsgálót, jogi, képzőművészeti és zenekademiákat értem; összesen 16.740.000 koronával vannak dotálva. A rendes kiadások többlete itt 1.242.000 korona. Az átmeneti kiadásokra 336.000 K, a beruházásokra pedig 236.000 K többlet esik. Az egyetem és a műegyetem minden fakultása részesül fejlesztésben, új tanári, adjunktusi, tanársegédi, gyakornoki és egyéb állások rendszeresítése által. A fősulyt a minister ur helyesen az orvosi fakultásra vetette, és itt és ennek klinikáin teszi meg ama szükséges intézkedéseket, melyek a hallgatók nagy számát

tekintve, a szakoktatás sikereit a lehetőség szerint biztosítani alkalmasak. *(Élénk helyeslés.)* Mert bár közegészségügyünk rendezhetése ezéjjából az orvosok számának növekedése szükséges és kívánatos, két egyetemünk orvoskari és klinikai be rendezései, sajnos, nem állanak arányban a növénydekek számának beállott és szükséges szaporodásával. Igaz, a túlszűfoltóság baj más fakultásokon, így a jogi fakultáson is, ahol az valóban szintén nagy mértékben tapasztalható; de ott talán mégsem annyira káros ez a jelenség, mint az orvosi fakultáson, *(Igaz! Ugy van!)* ahol az oktatás gyakorlati tanulmányokkal és gyakorlati kísérletekkel van összekötve. *(Élénk helyeslés.)*

1908-ban 1500 volt az orvostanhallgatók száma, 1909-ben 1734, 1910-ben 1932, 1911-ben 2171, 1912-ben 2500, a folyó évben pedig már a 2700-at is meghaladta. Hat év alatt tehát 1200-zal szaporodott az orvostanhallgatók száma. Elkerülhetetlen ez okból is az új egyetemek felállítását, hogy ezen a bajon alaposan segíteni lehessen, s tényleg a minster ur az új egyetemek szervezése ügyében a legnagyobb buzgalommal iparkodik a nehéz előmunkálatokat előbbrevinni, hogy mostani orvosi fakultásaink és klinikáink szervezése, kiépítése mellett ez a kérdés alaposan rendezhető legyen. *(Helyeslés.)* Feleltem itt, mint új kezdeményezést, hogy Kolozsvárott is a kórtani intézet mellett Pasteur-intézet fog felállítani.

A József-műegyetem, amely egyszerű új lépésben a fejlődésnek és szervezésnek új, örvendetes korszakába lépett, több rendes tanári, adjunktusi és tanársegédi állást nyert, és egy új közigazdasági szakosztályt, amelynek rendeltetése az, hogy az egyoldalú szakképzésben részesülő mérnököket a megfelelő közigazdasági szakismeretekkel szaturálja *(Helyeslés)* és ezek elsajátítására másféle szakiskolákat végzett hallgatóknak is módot és alkalmat adjon. Ez egyuttal embriója és előmunkája kíván lenni azon közigazdasági egyetemnek, amelyet a társadalom több oldalról élénken sürget, amelyet azonban ilyen kezdeményezés, ilyen fejlesztő lépések nélkül életre hívni nem lehet. *(Ugy van!)*

A felsőbb oktatásnál is — igen helyesen — nagy súlyt vet a minster ur az internátusokra, a különféle internátusok segélyezésére nagyobb sommát, 80.000 K-t vesz fel költségvetésünkbe.

Ami a középiskolákat illeti, a 20,970.000 K összköltségből a rendes kiadásoknál 2,100.000, az átmeneti kiadásoknál 600.000 és a beruházásoknál egy és fél millió korona emelkedés mutatkozik. Állami középiskolánk van ez idő szerint: 49 gimnázium és 26 reálskola. Két új gimnáziummal szaporítja ezeknek a számát a minster ur, és pedig új gimnáziumot állít fel Aranyosmaróton és Ipoly-ságon. 60 tanári és 2 igazgatói állást szervez; mert a szombathelyi főreálskola és a lipótszentmiklósi gimnázium már ez év őszén megnyitott. A státusz-rendezést keresztülvizsi és a pótlékok és óradíjak többletére 1,207.000 K-t állít a költségvetésbe.

A beruházások rovátán egy és fél millió több-

let mellett nagyobb szabású építkezések kerülnék kivételre ott, ahol ez leginkább szükséges. Így a jövő évben Kecskeméten, Gyergyószentmiklóson, Budapest-Kőbányán, Lipótszentmiklóson, Aranyosmaróton, Ipoly-ságon, Kisvárdán stb. Nagy súlyt helyez itt is a minster ur az internátusokra. Így a Budapest VIII. kerületi gimnáziummal kapcsolatban egy horvát internátusra első részletül 250.000 K állítattott be a költségvetésbe.

Segélyezésben több, mint tíz internátus részeseül, amelyek közül felemlítendő a délvideki földmívelők továbbá Gyertyámos község internátusai, a Délmagyarországi Közművelődési Egyesület, a budapesti fiemei tanuló internátusa stb.

A felekezeti, törvényhatósági és községi középiskolák közül 114 intézet két és fél millió korona segélyt kap. Új ezek között s most először kap segélyt a pápai benczés és a dombóvári katolikus gimnázium.

A tanárok illetményeinek rendezésénél a többlet kitesz 1,200.000 koronát. A hitoktatók illetményeinek rendezését a minster ur külön fogja szabályozni, amint azt a költségvetés indoklásában bejelenti. A beruházásoknál 1,600.000 korona a többlet. Leginkább építési segélyeket nyújt a minster ur; folyamatosan van 20 építkezés és 11 az, amely most kerül kivételre. Itt is nagy súlyt helyez a minster ur az internátusokra, így a kecskeméti református gimnáziumi internátus 112.000 koronát, a nagyenyedi református főgimnázium internátusa 500.000 koronát, a gödöllői gimnázium internátusa 400.000 koronát, a kolozsvári református főgimnázium internátusa szintén 400.000 koronát, az ungvári görög-katolikus internátus, a nagybecskerei Szent Imre fiu-internátus egyenként 300.000 koronát, a hajduböszörményi református, a brassói evangélikus főgimnázium internátusa egyenként 300.000 koronát a szarvasi ev. főgimnázium és internátus 250.000 koronát kap. Ezzel még nem merítettem ki a névsort.

Külön építési segélyt nyújt a minster a pécsi ciszterezita főgimnáziumnak 400.000 koronát, a pesti izraelita alapítványi főgimnáziumnak 400.000 koronát. Itt is a kisebb összegeket elhagynom.

A felső leányiskolák tanári státuszának rendezését keresztülvizsi ezen költségvetés. Hat rendes tanári, hat tanítói állást szervez, és fejleszt itt is az internátusokat, és hogy az irányt gyakorlatibbá tegye, a háztartási és főzőiskolai tanfolyamokat.

Ezzel talán áttérhetek a költségvetés legnagyobb és legterjedelmesebb részére, arra, amely a népoktatási intézetekről szól. *(Halljuk! Halljuk!)* Ezek alatt értem a tanfelügyelőségeket, a népiskolákat, a kisdudóvokat, polgári iskolákat, és a polgári és népiszkolai tanítóképzőket, és a gyógypedagógiai intézeteket. Összesen 71,237.000 korona költség fordítatik e czélokra. A rendes kiadások többlete 14,500.000 korona, a beruházásoké 1,158.000 korona.

A tanfelügyelet terén a minster a státusz-rendezést jelenti be és kezdeményezi, úgy, hogy a

Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolításukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek.

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem záráttak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólítja fel a kivezetendőket, mire azok, és velük az egész ellenzék eltávoznak. Az eltávolításukat elrendelő 848/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

12./ Az eltávolítást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolítottak el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárásukat. A határozathozatal után elnök távozásra szólítja fel őket s minthogy ennek nem tettek eleget, utasította az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Justhot és Károlyit vezessék ki. Tiszteletdíjukból 500 K. nem vonatott le.

15./ Szóbeli intézkedés alapján távolítottak el.

Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye	Név.	Mikor vezetett ki?	Jegye
Ivánka Imre	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17.	1./ 2./ 3./ 7./ 9./	Kállay Ubul	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	1./ 2./ 3./ 7./ 9./ 10./
Jaczkó Pál	1912. VI. 10. d. e.	8./	Károlyi József gr.	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e.	1./ 2./ 3./ 7./
Jeszzenszky Ferenc	1912. VI. 10. d. e.	8./	Károlyi Mihály gr.	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1914. I. 14.	1./ 2./ 3./ 7./ 9./ 14./
Justh Gyula	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 7. d. u. 1912. VI. 8. 1912. VI. 10. d. e. 1913. VI. 4. 1914. I. 14.	1./ 2./ 3./ 5./ * 6./ 7./ 12./ 14./	Kelemen Béla	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	1./ 2./ 3./ 7./ 9./ 10./
Justh János	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1913. III. 13. 1913. VI. 4. 1913. XI. 4. 1914. I. 23.	1./ 2./ 3./ 7./ 9./ 10./ 11./ 12./ 13./ 15./	Kobek Kornél Kovácsi Kálmán	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1914. I. 23.	1./ 8./ 15./

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, aziránt a háznyaghoz intézett, 1440/912. sz., az eltávolításukat eirendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távollattásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat szerinttovábbi intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távollattattak el azért, mert a délelőtti kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivételükre vonatkozólag nincs átirat a háznyaghoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznyagot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ Kizárása dacára megjelent. Az elnök szóbeli intézkedése alapján az ülés megnyitása előtt távollattatott el. Hogy Justhon kívül kik voltak még, akik kitiltásuk dacára megjelentek a az ülés megnyitása előtt távozásra szólítottak fel, de csak a Justh Gy. ellen alkalmazott erőszak után távoztak, azt az adatok hiányossága miatt megállapítani nem lehetett.

6./ Kizárása dacára megjelent. Az elnök szóbeli intézkedése alapján távollattatott el. Justh és a többi kizárt képviselő csak az ülés megnyitása után tódultak be az ülésterembe. Az ülés felfüggesztése után Pavlik először ezeket szólítja fel a távozásra s miután nem tettek eleget a felhívásnak, kivezetette őket. Körülbelül 64-en voltak, de hogy Justhon kívül kik, azt az adatok hiányossága miatt megállapítani nem lehetett.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távollattatott el. Jelen 1690/912. sz. rendeletről számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

- 10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki íratban nincs intézkedés aziránt hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zárattak ki, megjelenhettek volna.
- 11./ Az eltávolítást elrendelő 1630/913. sz. elnöki írat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.
- 12./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólítja fel s minthogy ennek nem tesz eleget, utasítja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Fernbachot vezessék ki, Tiszteletdíjából 500 K. nem vonatott le.
- 13./ Szóbeli intézkedés alapján távolítottak el.

Név.	Mikor vezetett ki?	Jegyzet.	Név.	Mikor vezetett ki?	Jegyzet
Faragó Antal	1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	8./ 9./ 10./	Hegyi Árpád	1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 8. 1912. IX. 17.	5. 6. 9.
Fernbach Károly	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1913. VI. 4. 1914. I. 14.	1./ 2./ 3./ 4./ 9./ 10./ 11./ 12./	Héderváry Lehel	1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 7. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1914. I. 23.	* 5. 9. 10. 13.
Förster Aurél	1912. IX. 17.	9./	Hock János	1912. VI. 8.	6.
Fráter Lóránd	1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1914. I. 23.	9./ 10./ 13./	Holló Lajos	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. IX. 17.	1. 2. 9.
Gál Sándor	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e.	1./ 2./	Horváth József	1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 8. 1912. IX. 17.	5. 6. 9.
Gedeon Aladár	1912. VI. 7. d. e. 1912. IX. 18.	5./ 10./	Horváth Gyula	1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 10. d. e.	5. 7.
Gyórfy Gyula	1912. IX. 17.	9./	Huszár Károly /sárvári/	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1914. I. 23.	1. 2. 3./ 4./ 7. 9. 10. 13.
Haller István	1912. VI. 8. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1914. I. 23.	6./ 8./ 9./ 10./ 13./			

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, aziránt a háznegyhez intézett, 1440/912. sz., az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távollattásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az üléssterembe

2./ 1467/912. sz. elnöki irat szerint további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

* 1468/912. sz. elnöki irat szerint minthogy csak első ízben kísérelte meg a tanácskozás megakadályozását, csak erre az ülésre nem bocsátható be újból.

3./ Az ülés megnyitása előtt távollattattak el azért, mert a délelőlt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az üléssterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznegyhez.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznegyöt, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az üléssteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyamán alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

6./ Az eltávolításukat elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távollattattott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettel számítva a bocsándó házbátározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távollattattott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettel számítva a bocsándó házbátározatban kijelölt idő alatt a Ház

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés az iránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zártak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenvén, távozásra szólítja fel őket, mire a kivezetendők, és velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolításukat elrendelő 843/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

12./ Az eltávolítást elrendelő 1630/913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólítja fel s minthogy ennek nem tesz eleget, utasítja az elnök - szóbelileg - az őrséget, hogy Bitnert távoztassák el. Tiszteletdíjából 500 K. nem vonatott le.

Név.	Mikor vezetett ki?	Jegyzet.	Név.	Mikor vezetett ki?	Jegyzet
Bikádi Antal	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1913. III. 13.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 11./	Csuhá István	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1913. III. 13.	1./ 2./ 3./4./ 9./ 10./ 11./
Bizony Ákos	1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 8. 1912. VI. 10. d. e.	5./ 6./ 8./	Décsy Zoltán	1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	9./ 10./
Bosnyák Géza	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1913. III. 13.	1./ 5./ 7./ 9./ 11./	Egry Béla	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 10. d. e.	1./ 2./ 5./ 7./
Bottlik István	1912. IX. 18.	10./	Eitner Zsigmond	1912. VI. 4. d. u. 1912. VI. 5. d. e. 1912. VI. 5. d. u. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18. 1913. VI. 4. 1914. I. 15.	1./ 2./ 3./4./ 7./ 9./ 10./ 12./ 13./
Brestyenszky Kálmán	1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	9./ 10./	Esterházy Mihály gr	1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	5./ 7./ 9./ 10./
Csermák Ernő	1912. VI. 7. d. e. 1912. VI. 8. 1912. VI. 10. d. e. 1912. IX. 17. 1912. IX. 18.	5./ 6./ 8./ 9./ 10./			

1./ Hogy mikor bocsáthatók be újból, aziránt a háznagyhoz intézett 1440/912. sz., az eltávolításukat elrendelő átiratban nincs kifejezett intézkedés, de csak erre az ülésre szólhatott távollattartásuk, mert a következő napon akadálytalanul megjelenhettek a Házban és az ülésteremben.

2./ 1467/912. sz. elnöki irat szerint további intézkedésig a Ház épületébe sem bocsáthatók be.

3./ Az ülés megnyitása előtt távollattartak el azért, mert a délelőtt kiadott 1467/912. sz. elnöki rendelkezés dacára erőszakkal behatoltak a Házba és az ülésterembe. Kivezetésükre vonatkozólag nincs átirat a háznagyhoz.

4./ 1912. június 7-én kelt 1572/912. sz. átiratában az elnök utasítja a háznagyot, hogy amennyiben a kizárt képviselők a Házban vagy az ülésteremben meg akarnának jelenni, ellenük előzetesen karhatalom nem alkalmazandó, hanem az elnök esetről-esetre maga fog intézkedni.

5./ 1573/912. sz. elnöki irat értelmében a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

6./ Az eltávolításukat elrendelő 1636/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek a Házban.

7./ Kizárása dacára megjelent. Az ülés megnyitása előtt távollattartott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

8./ Az ülés megnyitása után távollattartott el. Jelen 1690/912. sz. rendelettől számítva a hozandó házhatározatban kijelölt idő alatt a Ház épületébe sem bocsátható be.

9./ Az eltávolításukat elrendelő 2528/912. sz. elnöki iratban nincs kifejezett intézkedés aziránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de csak erre az ülésre szólhatott, mert a következő ülésen akadálytalanul megjelenhettek

10./ A rendőrség megjelenése után, mielőtt még távozásra szólították volna fel a kivezetendőket, az egész ellenzék eltávozott. Az eltávolítást elrendelő 2560/1912. sz. elnöki átiratban nincs intézkedés az iránt, hogy mikor bocsáthatók be újból, de valószínű, hogy a kivezetettek közül azok, akik a mai és a következő október 30-iki ülésen nem zártak ki, megjelenhettek volna.

11./ A rendőrség megjelenésén, távozásra szólítja fel őket, mire a kivezetendők s velük együtt az egész ellenzék, eltávoznak. Az eltávolításukat elrendelő 849/1913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsáthatók be újból.

12./ Az eltávolítást elrendelő 1630/1913. sz. elnöki irat nem rendelkezik arról, hogy mikor bocsátható be újból.

13./ Szóbeli intézkedés alapján távolított el.

14./ Ugyanezen az ülésen határozta el a Ház a kizárását. A határozathozatal után elnök távozásra szólítja fel s minthogy ennek nem engedelmesskedett, utasítja elnök szóbelileg az Őraéget, hogy Becket vezessék ki. Tiszteletdíjából 500 K. nem vonatott le.

15./ Szóbeli intézkedés alapján távolítottak el.

16./ Beck a Ház könyvtárában jelent meg, dacára hogy ki volt tiltva a Házból. Az elnök szóbeli intézkedése alapján eltávolított. Tiszteletdíjából 500 K. levonatot.

LXVII. TÖRVÉNY-CZIKK

képviseelőházi őrség felállításáról.(1)

(Szentelést nyert 1912. évi december 28-án. Kibírdattetett az «Országos Törvénytár» 1912. évi december 31-én kiadott 18. számában.)

1. §. A képviselőház elnöke az 1848:IV. t. cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fenntartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról;

(1) V. ö. a B. M. 1912. június 19 én 526. sz. a. benyújtott törvényjavaslatát az 1848:IV. t. cz. értelemezéséről és kiegészítéséről és a képviselőház közigazgatási bizottságának erre 1912. jan. 22-én 573. sz. a. tett jelentését.

A képviselőházi őrség felállításáról szóló törvényjavaslat intézkedései két egymástól különböző csoportra oszthatók:

Az 1. §. intézkedései a képviselőház elnökének jogkörét, helyesebben mondvá kötelességeit szabályozzák a tanácskozási rend és csend, valamint a hallgatóságban teljes hallgatásban való tartása tekintetében. — mindazon esetekben, a hol a képviselőházi őrség alkalmazására szükség lehet. Az ezen csoportba tartozó intézkedések szorosabban vizsgálva új rendelkezéseket nem foglalnak magukba, s aig tekinthetők egyébként, az 1848. évi IV. t. cz. 10—14. §-ai, s a házszabályok törvényes magyarázatánál.

A képviselőház legközelebbi multjának eseményei szükségessé tették, hogy a képviselőház elnöksége az idézett törvényszakaszokban s a házszabályokban a képviselőházi tanácskozások reáes lefolyásának érdekében reáruházott hatalommal a Ház tagjaival szemben is teljes szigorral éljen, — miután pedig sem a törvény, sem a házszabályok megalkotói annak idején aliba gondolták, hogy ezen hatalom teljes szigorral való alkalmazására képviselőktől szemben valaha szükség legyen, — s így az erre vonatkozó elnöki jogköröt bár megállapították, köllőképen nem részletezték: felette helyesnek látszik, ha ezen jogkör most újabb törvényhozási ténynyel, — bár teljesen a régi keretekben — részletesen meghatározatassék.

Annál helyesebbnek látszik ez, mert ezen authentica interpretatio folytatn ezen elnöki jogkör határainak önkényes tágítása vagy annak félremagyarázása lehetelenné tétetik.

A törvényjavaslat intézkedéseinek második csoportja katonailag szervezett képviselőházi őrség felállításáról gondoskodik, melynek legfontosabb célja az, hogy minden esetben, midőn az elnökségnek a csend és rend fenntartásában ellentállást kell leküzdenie, intézkedései loganatosítására karhatom álljon rendelkezésére.

Az 1848. évi IV. törvényczikk 14. §-a szerint a csend és rend fenntartása ily esetekben terembiztosok által, szükség esetén a nemzetőrség alkalmazásával eszközöltetik. A terembiztosok azonban mai szervezetük szerint ezen célra szolgálati módja, szolgálati szabályzatuk, de felszerelésük hiányossága folytán is alig alkalmazhatók, — a nemzeti őrséget pedig az 1868. évi XLI. t. cz. 32. §-a végleg elűrölte.

A nemzeti őrséget az 1848. évi XXII t. cz. a személyes és vagyonbiztonság mellett a közcsend és belbéke biztosítására szolgáló intézményképen szervezte. Ezen intézmény megszűnése folytán azt a képviselőház csendjének és rendjének s a hallgatóság teljes hallgatagságban való tartásának megőrzése körül való tevékenységében is természet szerint s a jogfolytonosság elvénél fogva azon szervezetek váltották fel, melyek a nemzeti őrség egyéb teendőit és kötelességeit átvették. Ezen szervezetek a csendőrség és rendőrség és szükség esetén a fegyveres erő.

Ezek alapján tagadhatatlan, hogy az elnökségnek intézkedései karhatalmi végrehajtására rendelkezésére áll a csendőrség, rendőrség és a fegyveres erő.

A képviselőházi őrség felállításának eszméje mégis a kérdés helyesebb megoldásának mutatkozik, mint a jelenlegi jogállapot. Két okból:

A rendőrség, csendőrség s a fegyveres erő a végrehajtó hatalom felőlén rendelkezése alatt álló intézmények s így ezeket a képviselőház elnöke csak a végrehajtó hatalom intézkedésre jogosult tevékenének utján veheti igénybe. Alkotmányjogi szempontból pedig felette fontos, hogy a képviselőház elnöke mint a képviselőház szervezésének legmagasabb megtestesítője, ezen intézkedéseiben is a végrehajtó hatalomtól teljesen függetlenné tétessék.

Másrésről pedig célszerűségi szempontokból is szükségesnek látszik a képviselőházi őrség külön szervezésének létesítése. hogy ezáltal az elnökség állandóan és bármely pillanatban rendelkezék karhatalom felett, a mi annál is fontosabb, mert az elnöki jogkör gyakorlatban a karhatalom felhasználásának szükségessége a legtráább esetekben látható előre, a képviselőház rendjének, csendjének, működése lehetőségének biztosítását pedig a karhatalom reávirálásával járó késedelem veszélyének kitenni nem lehet. (A képv. közigazg. bizottságának 1912 decz. 3. 662 sz. jelentése és a képv. véderőbizottságának 1912 decz. 4. hozzájáruló jelentését a 662. sz. iromány mellékeltemben.)

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávolásra szólíthatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja;

3. a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is fogatonat szerez;

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztosítására szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiúsító módon tartósan zavarja úgy, hogy rögtöni eltávolítása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivézeteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távollartja.

A 4. pont esetében az elnök köteles; intézkedését a képviselő eltávolítása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerü szavazással határoz. E szavazásnál a 4. pont szerint eltávolított vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt úgy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna, s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolított és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolított képviselőnek joga van az ülésen újra megjelenni.⁽⁴⁾

Nem lehet feladatunk a képviselőházban történt azon eseményeket ismertetnünk, a melyek a jelen törvényjavaslatnak beterjesztésére vezettek. Csupán arra a tényre kívánunk rámutatni, hogy a képviselőházban vitássá vált, illetoleg a képviselők egyrészt által kétsége vonatot az elnök részéről a tanácskozási rend biztosítására irányuló intézkedések törvényessége. A szövegen levő törvényjavaslat az eddig érvényes jogszabályokra vonatkozólag hiteles törvénymagyarázattal szolgál és az elnök szóban forgó jogait és köteleességeit újból szabatosanabb körülrja. Ez által a vitát végelegesen eldönti.

Azon reményben, hogy az alkotandó törvény a parlamenti békének és rendnek álló biztositó-kává fog válni és ez által jelentékenyen fogja előmozdítani közviszonyaink megszilárdulását, a biztosság a javaslatot általánosságban és részleteiben elfogadván, azt a nagyméltóságú főrendháznak változatlan elfogadásra ajánlja a főrendház egyesült közjog és törvénykezési, valamint pénzügyi biztosságának 1912 decz. 11-i 296. sz. jelentése.

(1) (M. i.) Az előterjesztett törvényjavaslat képviselőházi örség felállításáról rendelkezik. Szükségesnek tartja azonban a javaslat az 1. §-ban előrebocsátani azokat az eseteket, a melyekben a képviselőház elnökének a karhatalom alkalmazására és így a képviselőházi örségre szüksége van. Az 1. §-ban foglalt felsorolással a javaslat nem bővíti a képviselőházi elnök jogkörét, hanem csak részletezi a képviselőházi elnök jogkörére nézve máris létező törvényes rendelkezéseket. Ez a jogkör az 1848: IV. t.-cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapszik. A mi mindenekelőtt az 1848: IV. t.-cz. 10. §-at illeti, ez a paragrafus kimondja a következőket: «A tanácskozásban szükséges csend és rend s a hallgatók teljes hallgatagságban tartása iránt mindenit tábla szabályokat alkot, s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti.» A most idézett szöveget összehasonlítva a javaslat 1. §-ának 1. pontjával megállapítható, hogy az utóbbi majdnem szószertint iparodik az 1848. évi törvény szövegét követni, de a közhítonság fenntartásáért, habár az már benne van a rend fenntartásában, a javaslat mégis azért emeli ki, hogy nemalán telmerülő kétségeknek ele t vegye. A javaslat első §-ának második pontja az 1848: IV. t.-cz. 11. és 12. -aira támaszkodik, a melyek közt a 11. §. azt rendelti, «hogy a hallgatóságnak a tanácskozást háborgatni semmiképen sem szabad», a 12. §. pedig így szól: «Ha egyes hallgató vagy a hallgatóság a tanácskozási háborgatás és az előbbi egyszeri intésnek sikere nincs, másodszor a jelen törvényre hivatalosra, az egyes hallgatót vagy illetoleg az egész hallgatóságot kiharancsolha és annak helyét bezáratathat.» Egy elől az 1848: IV. t.-cz.-nek fentebb idézett 10. §-ából, a mellé szerint az elnök a haz tanácskozásiban szükséges csend és rend iránt alkotott házszabályok szigorú végrehajtásáról gondoskodik, másfelől az 1848. IV. t.-cz. 14 §-ából, a mely szerint a rend és csend fenntartása teremviztosok által, szükség esetében a nemzeti örség alkalmazásával eszközöltetik, kötsége enül megállapítható, hogy a képviselőházi tanácskozások zavartalanosságának biztositása végett az elnök szükség esetében karhatalmat alkalmazhat. All ez nemcsak egyes hallgatókkal vagy az egész hallgatósággal szemben, a mely esetről

2. §. Az előző §-ban megjelölt intézkedések foganatosítására, a melyekhez karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állítatik fel.

a javaslat 1. §-ának 2. pontjában van szó, hanem a képviselőekkel szemben is. a kikkel a javaslat 1. §-ának 3. és 4. pontja foglalkozik. Az a fellogas, mintha az 1848: IV. t.-cz. 14. §-án k rendelkező csak a hallgatóság irányában adna alapot a karhatalom alkalmazására, a törvénynek oly megszorító magyarázata, a melynek semmi alapja sincs. Már most is fennálló törvényes rendelkezésből következik tehát az elnöknek az a joga és kötelessége, hogy az 1. § 3. pontjához képest szükség esetében karhatalom alkalmazásával is fogantat szerezzen a képviselőház oly határozatának, a melyvel valamely tagját az ülésokról időlegesen kizárja. Az ilyen kizárás a házszabályok 235. §-án alapul, a mely szerint az a képviselőt, a ki a ház tanácskozásainak rendjét előíró rendteremtés dacára megzavarja, vagy az előök irányában egyébként engedelmességet tanúsít, az ezen mentelmi bizottság véleményének meghallgatása után, ismétlés esetében, az ülésekből időlegesen kizárhatja.

A karhatalom alkalmazásának az 1848. évi törvényen alapuló további esete az, a melyet a javaslat 1. §-ának 4. pontja részletez. Ezt az esetet a javaslat azért tartja szükségesnek kiemelni, mert az újabb időben hasonlóan, mint a külföldön is, a mi képviselőházunkban szintén előfordultak a tanácskozás csendjét és rendjét teljesen megzavaró csend- és rendezavarások, a melyek, ha törvényes eszközök azoknak gátat nem vetnek, alkalmasak arra, hogy nemcsak minden parlamenti munkát lehetetlenné tegyenek, hanem arra is, hogy a parlament tekintélyét lerontsa. A karhatalom alkalmazásának az 1. §. 2., 3. és 4. pontjában jelzett esetein felül az 1. §. 1. pontjából folyó előöki intézkedések foganatosításához egyébként is szükség lehet karhatalomra. Ezért a javaslat szerint a képviselőház elnöke, ha karhatalomra van szüksége, (2. §.) igénybe veheti a képviselőházi őrséget. (M. E. 1912. október 31. 591. sz. tvjav.) V. ö. 5. §.

(Képv. közg. biz.) Megállapítandó, hogy ezen rendelkezések az idézett törvényszakaszokkal s a házszabályok idevonatkozó intézkedéseivel teljes összhangban vannak.

Az 1. §. 1. pontja, mely az elnök érzesbeni jogkörét általában körülírja, majdnem szó szerinti ismétlése az 1848. évi IV. t.-cz. 10. §-ának, mely ezeket mondja: «A tanácskozásban szükséges csend és rend, s a hallgatók teljes hallgatóságban tartása iránt mindenki tábla szabályokat alkot s azoknak végrehajtását elnöke által szigoruan eszközölteti.» A javaslat szövegében ezen rendelkezés mindössze annyiban bővül, a mennyiben a képviselőház elnökének gondoskodása körébe utalja a közbiztonság fenntartását is. Ezen intézkedés tulajdonképpen a csend és rend fenntartására vonatkozó intézkedésben bent foglaltatik, — s az 1848. évi IV. t.-cz.-kél szemben szintén nem norum, — a nak a törvény szövegébe kifejezetten való felvétele azonban esetleges kétségek megelőzésére czél szerű.

Az 1. §. 2. pontja az elnököt felhatalmazza, hogy a képviselőház tanácskozását haborgatót egyes hallgatót vagy hallgatóságot, ha egyszeri figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávolításra szólítsa fel és szükség esetén karhatalom alkalmazásával is eltávolítsa. Az 1848. évi IV. t.-cz. 12. §-a azt rendeli, hogy: «Ha egyes hallgató, vagy a hallgatóság a tanácskozásu haborgatja, s az elnöki egyszeri intézkedésnek sikere sincs, másodizben a jelen törvényre hivatkozva, az egyes hallgatót, vagy illetőleg az egész hallgatóságot kiharancsolhatja és annak helyét bezárathatja.» Igaz ugyan, hogy ezen szakaszban a törvényjavaslat azon intézkedése, hogy az elnök az egyes hallgatót, vagy hallgatóságot szükség esetén karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja, határozottan bent nem foglaltatik, — de egybevetve ezen idézett szakaszt a törvény 10. §-ának azon rendelkezésével, hogy az elnök a csend és rend fenntartásáról szigoruan intézkedik, s a 14 §-sal, mely így szól: «A rend és csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik, következék, hogy az elnök azon intézkedéseit, melylyel a hallgatót, vagy a hallgatóságot kiharancsolja, az 1848. évi IV. t.-cz. alapján is szigoruan, esetleg karhatalom igénybevételevel végrehajteni jogosult. A javaslat 1. §-ának 2. pontja ezen jogkörnek csak szabatosabb megállapítása.

A javaslat 1. §-ának 3. pontja kimondja, hogy az elnök a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetén karhatalom alkalmazásával is érvényt szerez. A képviselőház tagjainak ilyétén kizárása a képviselőháznak az 1848. évi IV. t.-cz. 10. §-a alapján alkotott házszabályainak 235. §-a szerint foghat helyet. Már pedig ezen szabályokat az elnök az 1848. évi IV. t.-cz. 10. §-a alapján szigoruan, s a 14. §-a szerint szükség esetén karhatalom alkalmazásával hajlja végre. Semmiféle alap nem kínálkozik arra, hogy az 1848. évi IV. t.-cz. 14. §-ának karhatalmi intézkedése megszorítólag úgy magyarázassék, mintha az csak a hallgatóságra, — s a tanácskozási rendre és csendre vonatkozó szabályokkal ellentétbe helyezkedő képviselőre nem volna alkalmazható. A képviselőház működési képességének megóvása egyenlően fontos államérvök, akár a hallgatóság, akár a képviselőház tagjai ellen kelljen azt megvédeni. De az 1848-iki törvény 10. §-a, mely határozott különbséget tesz a «tanácskozásban szükséges csend és rend» és a «hallgatók teljes hallgatóságban tartása» között, ezen két esetre névvel egyező szabályokat állít fel, nem is enged más magyarázatot, mint azt, hogy a 14. §. intézkedései egyformán alkalmazandók, akár a hallgatóság hallgatóságban való tartásáról, akár a képviselőház tagjainak tanácskozásban szükséges rend- és csendnek a képviselőekkel szemben való biztosításáról legyen szó.

Az 1. §. 4. pontja a házszabályok 235. §-a második bekezdésével egyértelműen az elnök kötelességévé teszi, hogy a képviselőház és a bizottságok tanácskozásának biztosítására az azonnal szükséges intézkedéseket megtegye s ezen eljárásában azt a képviselőt, a ki rendet és csendet a tanácskozást megzavaró módon zavarja, úgy hogy rögtön eltávolítása nélkül az ülés egyáltalán nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezettesse. Sem az 1848. évi IV. t.-cz.-ben, sem a házszabályokban

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi ház-nagy utján vagy más uton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyűlés feloszlásától az újabb országgyűlés megnyitáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznagy önállóan rendelkezik.⁽¹⁾

3. §. A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból álló katonailag szervezett őrtestület, a mely az erre önként jelentkező katonai egyének-ből álluitaik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat a képviselőház elnöke a honvédelmi miniszterrel egyetértve állapítja meg. Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznagy javaslatára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozza.⁽²⁾

határozott alakban hasonló rendelkezés nem foglaltatik, egyszerűen azért, mert azok megalkotói oly eshetőségre, hogy a képviselőház valamely tagja a tanácskozást meghiusító rendezavarát kövessen el, nem gondoltak. Midőn azonban az idézett törvény a képviselőház elnökének a tanácskozás rendjének és csendjének szigorú és esetleg karhatalom igénybevételével való fenntartását kötelességévé teszi, — midőn továbbá a házszabályok 253. §-a az elnököt szükség esetén ragtóni intézkedések megtételére hatalmazza fel, — ezen intézkedések kétségtelenül magukban foglalják azt az elnöki jogot, hogy, ha az ülés valamely képviselő eltávolítása nélkül egyáltalán nem folytatható, azt az elnök valóban karhatalommal is eltávolíthatassa. A javaslat ezen intézkedése is megfelelő tehát a jelenleg fennálló jogállapotnak. Mégis, a midőn az elnöknek ezen jogköre törvényhozási uton részletesen megállapítatik, helyesnek látszik, hogy ezen jogkör mentől határozottabban és olyképen irásuk körül, hogy az azzal való minden visszaélés kizártnak legyen tekinthető. Ezért a közigazgatási bizottság ezen pont következő módosítását, illetve kiegészítését javasolta a Háznak (I. a törvényt).

Ebben a bizottság által javasolt szövegben az eredeti szöveggel szemben elterjesztés mindenképp, hogy azon esetet, melyben a rendezavaró képviselő karhatalom alkalmazásával kivezethető, szorosban írja körül, — nevezetesen megkívánja, hogy a kivezetett képviselő rendezavaró cselekménye a tanácskozást teljesen meghiusítsa és tartós legyen. Ezen szöveg lehetlenné teszi, hogy a törvény intézkedése alapján oly képviselő is kivezethessék, a ki csak rövid ideig vagy olyformán zavarja a tanácskozást, hogy annak folytatása nem lehetetlen. Így a kivezetetés esetei csak a legszűkebb és legszükségesebb körre szoríthatnak. A javasolt módosítás ezenkívül az elnök kötelességévé teszi, hogy a kivezetett képviselőt a képviselőháznak vagy bizottságnak orrői az üléséről távolítsa. Ezen intézkedés felvétele azon czélból látszik szükségesnek, hogy a kivezetetés ténye valóban eredményrevezető legyen, mert ha a kivezetett képviselő visszatérhet s a rendezavart folytathatja, az alapintézkedés érelátanná válik. Végül az eredeti szöveg kiegészítéséül javasolt második és harmadik bekezdéssel a közigazgatási bizottság az elnök kivezetetési jogkörét a képviselőház ellenőrzése alá kívánja helyezni, hogy így ezen intézkedés csakis a képviselőház akaratával egybehangzóan tételhetők meg. Ezen második bekezdés részletes intézkedései pedig azt biztosítják, hogy a kivezetés jóváhagyásának esotiben mindig a képviselőház tényleges többségének akaratá érvényesülhessen s ezen többség tömeges kivezetetések által ne legyen meghamisítható.

(1) V. ö. 2, 24. §§.

(2) (M. i.) A mint már említve volt, az 1848: IV. t.-cz. 14. §-a kimondja, hogy az országgyűlése, a rend- és csend fenntartása terembiztosok által, szükség esetében a nemzeti őrség alkalmazásával eszközöltetik. Az 1848: IV. t.-cz. tehát gondoskodik arról az esetről, a midőn a csend- és rend fenntartásában elöntállást kell leküzdeni és ennek első eszközeül a terembiztosokat, második és pedig karhatalmi eszközeül a nemzeti őrséget jelöli meg. A nemzeti őrséget az 1848: XIII. t.-cz. a személyes és vagyonbiztonság mellett a közszend és belhőke biztosítására szolgáló intézményként szabályozta, de ezt a törvényeket az 1867: XI. t.-cz. egyenlőre felüggesztette, a honvédségről szóló 1868: XII. t.-cz. 32. §-a pedig végleg eltörölte. A nemzeti őrség hiányában tehát a képviselőház rend- és csend fenntartásának karhatalmi eszközeül más intézményt kell alkalmazni. Semmi törvényes akadálya sincs annak és az 1848: IV. t.-cz. 14. §-a rendelkezésének teljesen megfelel, hogy a képviselőházi rend- és csend fenntartásának karhatalmi eszközeül oly más intézmény alkalmazásának, a melynek rendeltetése, ép úgy, mint a nemzeti őrségé volt, szintén a közszend és belhőke biztosítása, tehát a rend-őrség, a csendőrség, sőt szükség esetén a fegyveres erő is. A szerzett tapasztalatok pedig azt mutatják, hogy a rendőrségnek, csendőrségnek és fegyveres erőnek ily irányban való alkalmazása nehézségekbe nem is ütközik. Czüzérőség tekintetel azonban megis megokolják, hogy az 1848: IV. t.-cz. 14. §-ában meghatározott czélból állandó karhatalmi eszköz álljon a képviselőház elnökének rendelkezésére és ebből a szempontból szükségesnek mutatkozik külön képviselőház őrség szervezése.

Ily külön képviselőházi őrség szervezése különben a törvényhozó hatalomban részes képviselőháznak a végrehajthatalom szervezéstől való függetlensége szempontjából is csak kívánatos.

A képviselőházi őrséget a törvényjavaslat annak az elnök szem előtt tartásával kívánja szervezni, a melyet a közbiztonsági szolgálat szervezéséről szóló 1881: III t.-cz. 1. §-a a csendőrségi szervezé-

4. §. A menyiben a képviselőházi őrség megerősítése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészítése válnék szükségessé, a képviselőház elnöke erre a célra a kormány útján a csendőrség, vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igénybe.³

Ha pedig a képviselőház elnöke ezen törvény 1. §-ában körülírt jogánál és kötelességénél fogva szükségesnek tartja, hogy a képviselőház közvetlen környékén megfelelő karhatalmi intézkedések foganatosítottassanak, e célra ugyancsak a kormány útján a székesfővárosi m. kir. államrendőrség, a csendőrség, vagy a fegyveres erő közreműködését veheti igénybe.

A személy- és vagyonbiztonság fenntartása céljából szükséges megfigyelő szolgálatot továbbra is a székesfővárosi m. kir. államrendőrség polgári biztosai látják el.

Ezek a rendelkezések a helyi rendőrhatalomnak az 1896. évi XXXIII. t.-cikkben biztosított jogkörét nem érintik.⁽¹⁾

5. §. Mindaddig, míg a 2. §-ban megállapított szolgálatot a képviselőházi őrség nem veheti át, a képviselőházban a szükséges karhatalom igénybevetelére vonatkozólag a jelenlegi jogállapot marad érvényben.⁽²⁾

6. §. Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

sénel alapul vett, t. i., hogy katonailag szervezett őrtisztület legyen. A képviselőházi őrség hivatásának teljesítése közben ugyanis az esztendő elnökségülök és az elnökségülöket támogatók részéről különböző lelki pre-szióknaat lehet kitéve, a melyeknek kö-etekezménye az 1848. IV. t.-cz. 14. §-ának intenciójával el-entelben, esetleg az elnök által a rend-és csend fenntartására tett rendelkezések meghusítása lehetno, h- az emitteti lelki pre-sziók elenszulyozására a képviselőházi őrszemelvezetet nem helyezzük katonai szervezet és fejezet alá. Ezzel az intézkedéssel egyuttal a leelő- g terbe is az őrség által foganatosított rendelkezéseter-tesen es világosan a rendelkező elnökre harult. Az őrség tagjai, a kik a csendőrség-öl és a fegyveres erőül fognak kiválasztani, alkalmaztatassukna ideje alatt is a csendőrség vagy a fegyveres erő kötelekében fogna maradni, a mi nem zárja ki azt, hogy teljesen az elnök rendelkezése alatt álljanak. Az őrség további szervezetét, valamint szolgálati viszonyát azonban az elnöknek erre való tekintettel a honvédelmi ministerrel egyetértésben kell meghatározni. Szolgálati fejezetül a háznagy javallatára a gazdasági bizottság meghallgatása után az elnök szabályozna. A képviselőházi őrség számaul elemondőnek iatszik legteljeseb 60 tag; mutat szükség esetéu a rendőrség, a csendőrség és a fegyveres erő közrevasnás; ezutan is lehetséges lesz.

(1) (M. i.) A képviselőházi tanácskozások zavarására vagy teljes meghusítására irányuló mozgalmak olyan nagy aránvokai ölhethetnek, hogy leküzdésükre a képviselőházi őrség ölégtelennek bizonyulhat. Ezer van szükség a javaslat 4. §-ara.

(2) (Képv. közüg. biz.) A javaslat 2—3. §-ai a képviselőházi őrség szervezésének részleteit állapítják meg. Ezen részletes intézkedéseinek legfontosabbika, hogy az katonailag szerveztetük. Az őrszemélyzet feltétlen engedelmesség-é által biztosítatván, lehetelenné téteük, hogy az elnök intézkedései az őrség egyes tagjainak habozása, vagy különböző lelki pre-sziók hatása alatt elhatározott engedelmséert-ese miatt meghusuljanak. Az őrség tagjai a csendőrség vagy a fegyveres erő tagjai fogna maradni az őrségnél való szolgálatuk ideje alatt is, de azért teljesen az elnök, illetve az országgyűlés felhasználat az újabb országgyűlés megnyitáig a háznagy rendelkezése alatt fogna állni s a képviselőház hatóságai a tekintetben a végrehajtó hatalomtól teljesen függetlenek lesznek. Az őrség létszáma legfelébb hatvan tagban van megállapítva. Körülhelül ennyi tagból áll az rendészeti erő, mely a képviselőház épületében és annak környékén normális ülénapokon szolgálatot teljesít. A képviselőházi őrség normális viszonyok között ennek szolgálatát veszi át es részben a székesfővárosi államrendőrséget fogja tehermentesíteni.

Eleförduhatnak azonban olyan esetek is, midőn a képviselőházi őrség személyzete nem elegendő az elnök intézkedéseinek végrehajtására. Ez esetre a 4. §. felhatalmazza az elnököt, hogy a kormány útján a rendőrség, a csendőrség vagy a fegyveres erő karhatalmi működését vegve igénybe. A közgazgatási bizottság ezen intézkedést is, mutatn annak szükségessége kétségbevonhatatlan, helyesnek találja, mivel azonban a rendőrség, a csendőrség és a fegyveres erő közreműködése nem minden körülmények között egyformán vehető alkalmas módon igénybe, a bizottság ezen intézkedést olyformán kiránja megváltoztatni, hogy mindazon esetekben, midőn a képviselőházi őrség megerősítése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészítése szükséges, a megerősítésre a csendőrség, vagy a fegyveres erő legyen igénybe vehető, — ellenben ha a karhatalmi intézkedések a képviselőház közvetlen környékén foganatosítottak, a rendőrségen es a fegyveres erőn kívül a székesfővárosi államrendőrség is felhasználható legyen. A székesfővárosi államrendőrségnek szervezete, szolgálati, fejezeti szabályai nagy mértékben eltérnek a képviselőházi őrség leendő katonai szervezetétől s így

felől.) a képviselőház a mentelmi bizottsághoz utasította. (Zaj.)

Lovászy Márton: Be van bizonyítva... (Folytonos nagy zaj jobbjelől. Halljuk! Halljuk!) maga a miniszterelnök elismerte ennek a vádnak igazságát, a mikor kibujt a bizonyítás elől. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és felkiáltások jobbjelől! Halljuk! Halljuk az elnököt!)

Eitner Zsigmond: Beszéljen a sóról! (Folytonos nagy zaj.)

Elnök: Eitner Zsigmond képviselő urat rendreutasítom. (Nagy zaj.)

Justh Gyula: Ön nem elnök! (Folytonos nagy zaj.)

Lovászy Márton: Ön is a lopott pénzből lett megválasztva és nincs joga ott ülni. (Folytonos nagy zaj a ház minden oldalán.)

Elnök: Esterházy Mihály képviselő urat rendreutasítom. (Folytonos nagy zaj.)

Justh János: A lopott pénzből mennyit osztott ki Aradon? (Színni nem akaró nagy zaj. Halljuk! Halljuk az elnököt! jobbról.)

Elnök: Ráth Endre és Justh János képviselő urakat ismételve rendreutasítom. (Folytonos nagy zaj a bal és szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások jobbról! Halljuk az elnököt! Az elnök ismételtelen csenget.)

Javasolom a t. háznak, hogy Ráth Endre és Justh János képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasítani méltóztassék. (Élénk helyeslés jobbról. Zaj balról.) Kérem azokat, kik ezen javaslatomat elfogadják, sziveskedjenek felállni. (Megtörténik.) Határozatként kimondom, hogy a ház Ráth Endre és Justh János képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasítja. (Élénk helyeslés jobbról. Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Lovászy Márton: A köztisztesség nevében... (Nagy zaj és felkiáltások jobbról! Halljuk az elnököt! Eláll!) megbélyegztetek... (Halljuk az elnököt! jobbról. Az elnök ismételtelen csenget. Folytonos zaj. A szónok szavai a zajban nem hallhatók.)

Bikády Antal: Gazembernek nem az elnöki székből van helye! (Rendre! Rendre! jobbjelől. Nagy zaj.)

Elnök: Ráth Endre képviselő urat ismételtelen rendreutasítom. (Folytonos zaj. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Előbb vitéssék vissza a pénzt az államkasszába! Hosszantartó nagy zaj. Halljuk az elnököt! jobbról.)

Lovászy Márton: Az türhetetlen állapot. (Halljuk az elnököt! Eláll! jobbról. Nagy zaj.)

Lovászy Márton: Tiltakozom az ellen, hogy itt parlamenti tárgyalás legyen mindaddig... (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: (ismételtelen csenget.)

Lovászy Márton: Szégyenpadra valók önök. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Élénk felkiáltások jobbról! Halljuk az elnököt! Eláll!) Önök miatt egész Európa szegénye és gyalázata háramlik erre a nemzetre, hogy itt ilyen erőszakos és a törvényeket lábbal tipró kormány vezeti

az ügyeket. (Élénk helyeslés és taps a bal és a szélsőbaloldalon. Eláll! Eláll! Halljuk az elnököt! jobbról.)

Elnök: Indítványozom a t. háznak, hogy Ráth Endre képviselő urat ismételt engedetlenség miatt újból a mentelmi bizottsághoz utasítsa. (Élénk helyeslés.) Kérem azokat, akik javaslatomat elfogadják, sziveskedjenek felállni. (Megtörténik.) Határozatként kimondom, hogy a ház Ráth Endre képviselő urat ismételt engedetlenség miatt újból a mentelmi bizottsághoz utasítja. (Folytonos nagy zaj a baloldalon.)

Lovászy Márton: Bizonyítást követelünk arra nézve, hogy Magyarország miniszterelnöke olyan ember, akire megbecseletendő vád van. (Folytonos nagy zaj. Halljuk az elnököt! jobbról. Eláll!)

Elnök: Sümei Vilmos, Bikádi Antal, Bosnyák Géza és Batthyány Pál képviselő urakat rendreutasítom. (Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbjelől: Rendre! Rendre! Halljuk az elnököt!)

Indítványozom a t. háznak, hogy Sümei Vilmos, Bikády Antal, Csuha István, Bosnyák Géza és Batthyány Pál képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasítsa. Kérem azokat, akik indítványomat elfogadják, sziveskedjenek felállni. (Megtörténik.) Határozatként kimondom, hogy a ház a házszabályok 255. szakasza értelmében Sümei Vilmos, Bikády Antal, Csuha István, Bosnyák Géza és Batthyány Pál képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasította. (Élénk helyeslés jobbjelől. Folytonos nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Lovászy Márton: A köztisztesség és a becsületesség nevében tiltakozunk... (Folytonos nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Rendre! Rendre! Eláll! Halljuk az elnököt!) és nem fogjuk sohasem elismerni azoknak a törvényeknek az érvényét, amelyeket önök itt erőszakkal meghoztak. (Élénk éjzenés és taps a baloldalon. Zajos felkiáltások jobbról: Eláll! Halljuk az elnököt! Az elnök ismételtelen csenget.)

Ábrahám Dezső: Itt, uraim... (Folytonos nagy zaj jobbról. Élénk felkiáltások a jobboldalon: Eláll! Eláll! Ne beszéljen!) Hiába terrorizálnak! (Folytonos zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Eláll! Rendre!)

Elnök: Az ülést 10 percre felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: T. ház! Az ülést újból megnyitom. A mai ülés elején a ház egyes tagjai részéről ismét oly rendszeres rendezvarási tünetek merültek fel, amelyekkel szemben a házszabályokban rejlő egyéb eszközök kimerítése daczára sem voltam képes az ülés rendes menetét az 1912: LXVII. t.-cikkben lefektetett eszközök igénybevétele nélkül biztosítani. Amint méltóztatnak látni, nem az elnökség igyekezetén mult, hogy ez szükségessé vált, s hogy az elnökség csakis huzamosabb kísérletek után folyamodott az elnöknek a törvényben rendelkezésére bocsátott hatalmi eszközökhöz. (Élénk he-

lyeslés.) Miután azonban kénytelen volt az elnök az 1912. évi LXVII. t.-cikk 1. §-ának 4. pontja értelmében eljárni, ugyanezen szakasz rendelkezéséhez képest azt az intézkedésem, hogy a rendet zavaró képviselők, még pedig Ábrahám Dezső, gróf Batthyány Pál, Bikádi Antal, Bosnyák Géza, Csúha István, Justh János, Kún Béla, Lovász Márton, Ráth Endre és Sümegi Vilmos képviselő urak az ülésből karhatalommal eltávolítottassanak, jóváhagyás végett a képviselőház elé terjesztem.

Kérem tehát a t. házat, méltóztassék az elnöknek ezen intézkedését jóváhagyólag tudomásul venni (*Elnök helyeslés.*) és pedig, miután a törvény előírja, hogy ezen szavazásnál a kitiltottak olybá veendőek, mintha a jóváhagyás ellen szavaztak volna, a szavazásban résztvevő képviselő urak számbavétele szükséges. Ennek folytán a szavazás után a képviselő urak meg fognak a jegyzők által számláltatni.

Kérem azon képviselő urakat, akik az elnök intézkedését jóváhagyólag tudomásul veszik, szíveskedjenek felállni. (*Megtörténik.*) Szíveskedjenek helyeiket elfoglalni. Most a szavazatok számbavétele végett szakaszonként szíveskedjenek felállni. (*Megtörténik.*)

Rudnyánszky György és Vermes Zoltán jegyzők (*megszámlálják szakaszonként a felálló képviselőket.*)

Elnök: T. ház! (*Halljuk! Halljuk!*) A szavazatok összeszámláltatván, konstátalom, hogy a házban összesen 216 képviselő van jelen. (*Zajos éljenzés.*) Ezek közül az elnök nem szavazott, 215 képviselő az elnöki intézkedés jóváhagyó tudomásulvétele mellett szavazott. (*Elnök éljenzés.*)

Egy hang: Éljen az elnök! (*Zajos éljenzés.*)

Elnök: Ennek folytán a ház az elnöki intézkedést a törvényben előírt többséggel jóváhagyólag tudomásul vette.

Jelentem a t. háznak, hogy gróf Benyovszky Sándor, a dunavecsei választókerület képviselője, tegnap délben elhalálozott. Az elhunyt majdnem két évtizeden keresztül volt tagja a képviselőháznak, törvényhozói kötelességeit lelkiismeretesen teljesítette és megnyerő egyéniségével széles körökben rokonszenvet érdemelt ki magának.

Indítványozom, hogy a ház részvétének jegyzőkönyvére adjon kifejezést. (*Helyeslés.*) Méltóztatik ehhez hozzájárulni? (*Igen!*) Akkor ily értelemben mondom ki a határozatot.

Egyuttal felhatalmazást kérek a t. háztól arra nézve, hogy a megüresedett választókerületben a választás elrendelése iránt intézkedhessem. (*Helyeslés.*)

A ház a felhatalmazást megadja.

Következik a napirend, és pedig annak első tárgya, a kisajátításról szóló 1881. évi XLI. t.-cikk 2., 4. és 22. §-ának kiegészítéséről szóló törvényjavaslat (Ir. 502, 752) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző (*olvassa.*)

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérem a t. háztól, elfogadjá-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen

vagy nem? (*Igen!*) Elfogadtatott. Ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik a Japánnal 1912. évi október hó 28-án kötött kereskedelmi és hajózási szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat (Ir. 748, 754) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző (*olvassa.*)

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérem a t. háztól: elfogadjá-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen vagy nem? (*Igen!*) Elfogadtatott. Ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz tétetik át.

Következik az Adria m. kir. Tengerhajózási Részvénytársasággal kötött egyezmény becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat (Irom. 728, 753) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző (*olvassa.*)

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérem a t. házat: elfogadjá-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen vagy nem? (*Igen!*) A ház a törvényjavaslatot elfogadja; ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik az Országos Gazdasági Munkáspénztárról és a gazdasági cselédek, valamint a gazdasági gépmunkások baleset esetére való biztosítása és betegség esetében való ellátása tekintetében irányadó törvényes rendelkezésekről szóló törvényjavaslat (Ir. 249, 759) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző (*olvassa a törvényjavaslatot.*)

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérem a t. házat: elfogadjá-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában is, igen vagy nem? (*Igen!*) A ház a törvényjavaslatot elfogadja; ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik az ipari tulajdon védelmére Washingtonban 1911. évi június hó 2-án aláírt nemzetközi megegyezések becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat (Ir. 750, 756) harmadszori olvasása.

Vermes Zoltán jegyző (*olvassa a törvényjavaslatot.*)

Elnök: Következik a határozathozatal. Kérem a t. házat, elfogadjá-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszori olvasásában, is igen vagy nem? (*Igen!*) A ház a törvényjavaslatot elfogadja; ezzel a törvényjavaslat letárgyaltatván, alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás czéljából a főrendiházhoz küldetik át.

Következik a találmányi szabadalmakról, továbbá a védjegyek oltalmáról szóló törvényeknek az ipari tulajdon védelmére az 1911. évben létrejött nemzetközi megegyezések folytán szükséges módosítása és kiegészítése tárgyában szóló törvényjavaslat (Ir. 751, 757) harmadszori olvasása.

454. ORSZÁGOS ÜLÉS

1913 június hó 4-én, szerdán,

gr. Tisza István elnökle alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — Ábrahám Dezső, Maczky Emil, Veszprémi István, gr. Batthyány Pál, Huszár Károly (sárvári), Polónyi Dezső, Posgay Miklós, Preszly Elemér, Szmeceányi György ügyekek a mentelmi bizottsághoz való utasítása. — Ábrahám Dezső, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kún Béla, Maczky Emil és Sümegei Vilmos képviselőknek az üléstől való kizárása. — A képviselőházi őrség parancsnoka eljárásának bejelentése és ezzel kapcsolatban ezen ügynek a mentelmi bizottsághoz való áttétele. — Káth Endre magaviseletének a hozzá fűzött szankció érvényesítése végett a mentelmi bizottsághoz való utalása. — A kormány lemondásának bejelentése. — Az ülések elnapolása és az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: Lukács László, Teleszky János, Balogh Jenő, Beöthy László, gr. Serényi Béla, Jankovich Béla.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 20 perczkor.)

Elnök: T. ház! Az ülést megnyitom. *(Nagy zaj a szélsőbalon és balról.)* A mai ülés jegyzőkönyvét... *(Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)*

Bakonyi Samu: Tanunak tessék menni! *(Felkiáltások a baloldalon: Adják vissza a lopott pénzt! Folytonos nagy zaj balról.)*

Sümegei Vilmos: Adják vissza az aradi választás költségeit! Azt is lopták!

Kún Béla: Azt is lopták! *(Folytonos nagy zaj balról.)*

Elnök: Kún Béla képviselő urat rendreutasítom. *(Felkiáltások a baloldalon: Gyalázatos czinkosok!)*

Justh Gyula: Sikkasztás! Gyalázatos sikkasztás!

Elnök: Justh Gyula képviselő urat rendreutasítom.

Eitner Zsigmond: A király nevében mondták ki, hogy sőtolvaj a miniszerelnök! *(Nagy zaj a jobboldalon és balról.)*

Elnök: Csendet kérek!

Fernbach Károly: Menjen a sóhivatalba elnökölni!

Elnök: Csendet kérek!

A mai ülés jegyzőkönyvét Mihályi Péter jegyző ur fogja vezetni. A javaslatok mellett felszólalókat... *(Nagy zaj a baloldalon.)* Szojka

Kálmán jegyzi... *(Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbról.)*

Justh Gyula: Czinkostárs ne elnököljön! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: A javaslatok ellen...

Eitner Zsigmond: Éljen Désy Zoltán! *(Éljenzés balfelől.)*

Elnök:... felszólalókat Hoványi Géza jegyző ur jegyzi. *(Folytonos nagy zaj.)*

Eitner Zsigmond: Fizesse vissza az aradi választási költséget!

Elnök: Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kún Béla és Sümegei Vilmos képviselő urak a ház rendje és méltósága ellen ismételtlen durva sértést követtek el. *(Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Szégyelje magát! Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Justh János: Beszéljen a sóról!

Stranyovszky Sándor: Van annyi a becsületből itt, mint ott! *(Folytonos nagy zaj.)*

Kún Béla: Kérdezze meg a bíróságnál, van-e becsület! *(Folytonos nagy zaj jobbfelől.)*

Elnök: A nevezett képviselő urakat rendreutasítom *(Zajos helyeslés jobbfelől.)* és a házszabályok 251. §-a értelmében indítványozom, *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)* hogy a ház a képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasítsa. *(Zajos helyeslés és taps a jobboldalon és a közepen.)* Akik elfogadják az indítványt, álljanak fel. *(Megtörténik. Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Só! Só!)*

Stranyovszky Sándor: Talpa! Talpa! *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Talpa!)*

Elnök: A ház az elnök javaslatát elfogadta. *(Nagy zaj balfelől.)*

Sümei Vilmos: A sópézt fogadták el!
Elnök: Bemutatom a t. háznak...
Eitner Zsigmond: Szakértő, nem elnök!
(Nagy zaj.)

Justh Gyula: Menjen el és mindjárt lesz rend!
Elnök: Bemutatom a t. háznak... *(Folytonos nagy zaj balról.)*

Kún Béla: Mutassa be a sónyugtákat, a sópézt, hogy visszaadták-e azt a pénzt, a mit kaptak a választásra! *(Nagy zaj balról. Elnök felkiáltások jobbjelől: Halljuk az elnököt!)*

Justh János: Olvassassa fel a törvényték ítéletét, jobb lesz! *(Hosszantartó nagy zaj.)*

Egy hang (a szélsőbaloldalon): Sőtolvaj! *(Nagy zaj és felkiáltások jobbjelől: Halljuk az elnököt!)*

Justh János: Beszéljen arról, mennyi söt prédált el Aradon! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: Bemutatom a t. háznak... *(Halljuk! Halljuk! jobbjelől. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)*

Justh János: A törvényték ítéletét! *(Nagy zaj balról. Halljuk! jobbról.)*

Justh János: Elek Pál elszámolását mutatja be? *(Folytonos nagy zaj balról. Halljuk! Halljuk! jobbjelől.)*

Eitner Zsigmond: A király nevében tolvajnak ítélték a miniszterelnököt! *(Hosszantartó nagy zaj.)*

Elnök: Bemutatom a t. háznak... *(Halljuk! Halljuk! jobbjelől. Nagy zaj baljelől.)*

Egy hang (a szélsőbaloldalon): Elek Pál elszámolását! *(Nagy zaj baljelől. Halljuk! Halljuk! jobbjelől.)*

Ábrahám Dezső: Hát a 200.000 koronával mi van még? Tessék megkérdezni! *(Nagy zaj.)*

Nagy Sándor: Hát az automobil-vétellel mi van? *(Folytonos zaj.)*

Fernbach Károly: Megmondjuk, hogy hívnak bennünket! Tessék megkérdezni! *(Folytonos nagy zaj. Felkiáltások jobbjelől: Halljuk az elnököt!)*

Veszprémy István: Menjen a czinkostársra után! *(Folytonos nagy zaj balról.)*

Maczky Emil (közbeszél. Nagy zaj balról.)

Elnök: T. ház! Miután Ábrahám Dezső, Maczky Emil és Veszprémy István képviselő urak a ház elnökével és a ház méltóságával szemben durva sértést követtek el, őket rendreutasítom. *(Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Sópézt!)*

Justh Gyula: Ön sérti meg a ház méltóságát! *(Folytonos nagy zaj balról. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Menjen a sóhivatalba! Nagy zaj és felkiáltások jobbjelől: Halljuk az elnököt!)*

Egy hang jobbjelől: Torokkal nem lehet győzni! *(Nagy zaj baljelől.)*

Elnök: Fernbach Károly és gróf Batthyány Pál képviselő urakat illetlen viselkedésükért rendreutasítom. *(Folytonos nagy zaj.)* Ábrahám Dezső, gróf Batthyány Pál, Veszprémy István és Maczky Emil képviselő urakat ismét rendreutasítom és felhívom a házat, hogy a házszabályok 251. §-a értelmében a nevezett képviselő urakat a mentelmi bizottsághoz utasítsa. *(Elnök helyeslés és elhízés a jobboldalon és a középben. Nagy zaj baljelől.)*

A ház többsége az elnök javaslata értelmében határoz. *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Sőt! Sőt! Sópánamisták!)* Bemutatom a t. háznak...

Sümei Vilmos: A törvényték ítéletét mutassa be! *(Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Sőtlovajok!)*

Eitner Zsigmond: Aki söt kapott, az álljon fel! *(Derűltség. Folytonos nagy zaj a ház minden oldalán.)*

Justh Gyula: Czinkostárs, takarodjék onnan! *(Folytonos nagy zaj.)*

Elnök: Bemutatom a t. háznak a nyirbátori kerületben 1913 június 2-án megválasztott Hrabovszky Guidó képviselő megbízólevelét. *(Folytonos nagy zaj és felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Sőt! Sőt!)* Megvizsgálás és jelentéstétel végett kiadatik az igazoló állandó bizottságnak. *(Felkiáltások: Menjen a sóhivatalhoz!)*

Eitner Zsigmond: Aki söt kapott, álljon fel! *(Nagy zaj.)*

Szmracsányi György: Jubilálunk! *(Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Közbeszólások.)*

Elnök: Mivel a képviselő urak némely része a tanácskozást lehetetlené tévő módon viselkedik és állandóan zavarja a rendet, kötelességem a házszabályok értelmében intézkedni. *(Folytonos nagy zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Az ülést 10 percre felfüggesztem. *(Nagy zaj.)*

(Szünet után.)

Elnök: T. ház! Az ülést újból megnyitom.

Polónyi Dezső: Éljen a hadsereg!

Egy hang (a középben): Éljen a dalmát vasút!

Polónyi Dezső: Éljen a hadsereg, amelynek ilyen tisztjei vannak! *(Zajos közbeszólások balról.)*

Elnök: T. ház! Mindenekelőtt, miután most az ülés újból megnyitását közvetlenül megelőző pillanatokban Huszár Károly (sárvári), Polónyi Dezső, Posgay Miklós és Preszly Elemér urak a ház méltóságát és rendjét durván megsértették, *(Felkiáltások jobbjelől: Szmracsányi!)* ugyszintén Szmracsányi György képviselő ur is: ennél fogva javaslom, hogy a nevezett képviselő urak ügyében a házszabályok 251. §-a értelmében a mentelmi bizottságot javaslattétel végett megkeresni méltóztassék. *(Elnök helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)* Ilyen értelemben mondom ki a határozatot.

Jelentem, hogy az ülés felfüggesztését megelőző időben Ábrahám Dezső, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Justh Gyula, Justh János, Kún Béla, Maczky Emil és Sümei Vilmos képviselő urak a tanácskozást lehetetlené tévő tartós zavargást követtek el, *(Igaz! Ugy van!)* minek folytán velük szemben a házszabályok 253. §-a értelmében kellett eljárnom, amiért is őket elnöki jogomnál és kötelességemnél fogva a képviselőház mai üléséről időlegesen kizártam. *(Elnök helyeslés.)* Ezen intézkedésemet végrehajtottam s most a házszabályok 253. §-a értelmében az elnöki intézkedés jóváhagyását kérem. *(Elnök helyeslés.)* Azok, akik az elnöki intézkedést jóvá-

hagyják, sziveskedjenek felállani. *(Megtörténik. Élnék felkiáltások: Éljen Tisza! Zajos éljenzés. Élnék éljenzés és taps.)*

A ház tehát az elnöki intézkedést jóváhagyta. Egyuttal javasolom a t. háznak, méltóztassék nevezett képviselő urak *(Halljuk! Halljuk!)* rendezavaró viselkedését javaslatlétél végett a 251. §. értelmében a mentelmi bizottsághoz utasítani. *(Helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)* Ily értelemben mondom tehát ki a határozatot.

Jelentem a t. háznak, hogy amint az őrparancsnok nekem jelentette, a kizárt képviselők eltávolítása közben egy oly incidens fordult elő, amely az őrség egyik, tisztí rangot viselő tagjának fegyverhasználatát tette szükségessé. *(Élnék helyeslés és felkiáltások: Jól tette!)*

Mivel itt katonai fegyelem, katonai törvények és felelősség alatt álló csapatról van szó, természetesen, hogy az illetőnek viselkedése szabályszerű megvizsgálás tárgyát fogja az illetékes hatóság előtt képezni.

Egyuttal azonban, mert a fegyver használata a ház egyik tagjával szemben történt, javasolom a t. háznak, *(Halljuk! Halljuk!)* hogy ez az ügy a mentelmi bizottsághoz is utasítassék azzal, hogy az esetet a mentelmi jog szempontjából vizsgálja meg. *(Élnék helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)*

Ily értelemben mondom ki a határozatot.

Jelentem, hogy Lovász Márton és Ráth Endre képviselő urakra nézve a kizárás érvénye a mai ülés végével megszűnt, úgyhogy az illető képviselő urak a ház legközelebbi ülésében már újra részt vehetnek.

Ezzel kapcsolatban azonban jelentem azt is, hogy Ráth Endre képviselő ur a mai napon a képviselőház épületében, sőt az ülésteremben is megjelent. Igaz ugyan, hogy a képviselő ur az én nevemben történt első felszólításra eltávozott a teremből, mindazonáltal az ezen magaviselethez fűzött szanckció érvényesítése szempontjából és a házszabályok imperatív rendelkezéséhez képest kérem kell a t. képviselőházat, hogy nevezett képviselő ur magatartását a házszabályok 254. §-a értelmében a mentelmi bizottsághoz utasítani méltóztassék. *(Helyeslés.)*

Méltóztatnak hozzájárulni? *(Igen!)* Ily értelemben mondom ki a határozatot.

A miniszterelnök ur kíván előterjesztést tenni. *(Halljuk! Halljuk!)*

Lukács László miniszterelnök: T. képviselőház! Van szerencsém a t. háznak tudomására hozni, *(Halljuk! Halljuk! Nagy mozgás.)* hogy a kormány elhatározta lemondását és erről Ö fel-

ségének jelentést tett. Javasolom ennek alapján a t. képviselőháznak, hogy az eddigi gyakorlathoz képest addig, amíg a kormányzat jövő alakulása tekintetében az intézkedés meg nem történik, üléseit függeszse fel. *(Helyeslés.)*

Elnök: T. ház! A most elhangzott előterjesztés értelmében a miniszterelnök ur javaslatához képest javasolom tehát a t. háznak, hogy a mai ülés napirendjére kitzött tárgyak tárgyalását ne folytassuk, hanem egyelőre mindaddig, amíg ülés tartásának indokolt és szükséges volta be nem áll, a t. ház ülést ne tartson. Utasítja az elnököt a körülményekhez képest alkalmas időben a legközelebbi ülés egybehívására, az ülés napirendjére pedig a további teendők iránt való határozathozatalt tűzi ki. *(Helyeslés.)*

Egyuttal felhatalmazást kérek a t. háztól a netalán időközben megüresedő képviselőválasztókerületek betöltésére vonatkozó intézkedések foganatosítására. *(Helyeslés.)*

Végül megjegyzem, hogy természetesen a házszabályok imperatív intézkedéséhez képest a háznak ez a határozata nem érintheti azt a tegnapi házhatározatot, amelylyel összeférhetlenségi ügyeknek az összeférhetlenségi zsüri által való tárgyalását június 11-ére tűzte ki, úgyhogy a ház június 11-én déli 1 órakor mindenestre fog ülést tartani, amelynek — ha csak közbejött események változást nem igényelnek — egyedüli tárgya az összeférhetlenségi ügyekben ítélkező zsüri megalakítása lesz. Méltóztatnak az elnöki javaslatokhoz hozzájárulni? *(Helyeslés.)* A ház a javaslatokat elfogadván, ilyen értelemben mondom ki a határozatot. *(Élnék felkiáltások: Éljen Lukács! Hosszantartó élnék éljenzés és taps.)* Hogy a mai ülés jegyzőkönyve hitelesíthető legyen, az ülést tíz perczre felfüggesztem.

(Szünet után.)

Elnök: Az ülést újból megnyitom. Következik a mai ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése.

Mihályi Péter jegyző *(olvassa a jegyzőkönyvet. Folytonos zaj.)*

Elnök: T. ház! A most felolvasott jegyzőkönyvhöz egy módosítást ajánlok és pedig, hogy a jegyzőkönyv 1., 2. és 4. kikezdése után a következő szavak tétessenek: »és a ház méltósága és a parlamenti illem ellen durva sértést követtek el«. Ez felé meg a házszabályok szó szerinti szövegének is.

Méltóztatnak a felolvasott jegyzőkönyvet ezen a módosítással elfogadni? *(Igen!)* Hitelesítettett. Az ülést bezárom.

(Az ülés végződik 11 óra 45 perckor.)

Hitelesítették:

Tagányi Sándor s. k.

Scitovszky Béla s. k.

naplóbíró-bizottsági tagok.

Nekünk, mint ellenzéknek, elsőrangú kötelességünk a jövő ellenzékkel szemben is érvényben tartani azt az elvet, amelynek már egyszer a nemzet többséget is adott, hogy erőszakkal a házszabályokat megváltoztatni nem lehet.

De nemcsak ez az egy érv az, amely nehezé, sőt lehetetlenné teszi az itteni tárgyalásokat. Vannak más okok is.

A második ilyen ok az, hogy nem tartom jogi lelkiismeretemmel megegyeztethetőnek, hogy ebben a házban a rendes tárgyalásokban résztvegyek, ebben a házban, ahol a házszabályok olyan eklátánsan megsértettek, anélkül, hogy ez a sérelem megfelelő formában reparáltatott volna.

Harmadszor nagyon feszélyez az itteni vitában való részvételben az a legujabb honmentő intézmény: az őrség felállítása. En azt hiszem, hogy ez az őrség egyáltalában nem egyeztethető össze a parlament szabadságával, a vita szabadságával. *(Ügy van! a balközépen. Zaj jobbjelől.)*

En azt hiszem, hogy az az őrség igenis nagyon nehezé teszi azt, hogy annak jelenlétében folyjon a vita. Mert meg lehet azt követelni — nekem utóljára mindegy is, hogy megattakiroznak-e vagy sem, — hogy ezzel a képviselők ne törődjenek. De mégsem lehet azt mondani, hogy a szólásszabadság biztosítva van akkor, mikor, ha a képviselő elég merész esetleg olyan valamit mondani, amit itt egy tiszt ur magára nézve sértőnek tart, akkor ennek a tisztnek joga legyen itt a képviselőházban kardot rántani *(Zaj.)* és azt a képviselőt itt levágni. *(Felkiáltások: Nem áll!)* Megteheti anélkül, hogy bárki ezért őt megróná; ez önk szerint egészen rendes, egészen helyes eljárás az ő részéről. Hol van az megírva, hogy ilyen veszélyeknek kell magát kitenni egy képviselőnek? hogy tőle, aki fegyvertelenül, kard nélkül és pisztoly nélkül jelenik meg itt a házban, aki esetleg elaggott ember, akit nem azért választottak meg, mert erős izmai vannak, mert sok párbajt vítt, aki nem krakéler, hanem egyáltalában békés ember, hogyan követelhetjük meg, hogyha ő esetleg kimondja elítélő véleményét erről az őrségről, erről az új szervezetéről a háznak, ha azt tudja, hogy akkor őt levágnák és hogyha védeni akarja magát, akkor szemben találja magát a revolve-ekkel?

Hogyha ez szabad parlament, akkor nem tudom, mi annak az ellenkezője? *(Zaj és ellenmondás.)* Kérem, ez megtörtént. *(Zaj. Elnök csenget.)* Ha ez szabad parlament, *(Folytonos zaj és ellenmondások.)* hogyha ilyen parlament van még más a világon, *(Felkiáltások a jobbközépen: Nem kell trombitálni! Zaj.)* ahol ez megtörténhetik, anélkül, hogy az elnök még csak egy szóval is megintse azt a tiszt urat, akkor elismerem, hogy nekünk kötelességünk itt megjeleni. De ha ez úgy áll, ahogy én mondom, ha ez az állapot példátlan a maga nemében, ha sehol nem volt ilyen eset és nem is lehet, akkor nem követelhet k meg tőlünk, hogy mi mindennap ide bejövünk és hogy a kép-

viselő, akinek erre kedve nincs, mindennap kockáztassa a bőrét és az életét. *(Ellenmondás és zaj.)*

Elnök *(csenget)*: Csendet kérek, t. képviselő urak!

Gr. Andrássy Gyula: Mai felszólásomnak a főcélja, hogy ezt a szerencsétlen intézményt, ezt az őrséget, kellő világításba helyezzem, hogy lássa — ha ide hallgat — Magyarország és a külföld egy része, lássa meg, mily viszonyok között él ma Magyarország parlamentje.

Mielőtt a kritikára átmennék, legyen szabad elmondanom a tényállást, — azt, amelyet önk itt jogi helyzetnek neveznek — amint az kiderül a törvényből, az utasításokból és a miniszterelnök urnak czikkéből, — aki azt hiszem atyja volt ennek a javaslatnak. *(Elnök éljenzés.)* Mindezekből megvilágítva akarom előadni a tényállást, és nem hiszem, hogy Európában bárki, bármilyen komoly politikus elhiggye, hogy ez lehetséges.

Igazán szomorú, hogy ide sülyedt Magyarország parlamentje. *(Derültség és ellentmondás.)* Beállítanak ide egy őrséget, katonailag szervezve. *(Felkiáltások: Hol van?)* Felfegyverezik revolve-ekkel, karddal, minthogya bakonyi rablók ellen kellene a jobbiztonságot megvédeni. *(Folytonos zaj és ellentmondások. Elnök csenget.)*

Egy hang *(a szélsőbaloldalon)*: Szükség volt reá! Kovács Gyula!

Gr. Andrássy Gyula: Azt mondják, hogy azért volt szükség erre, mert itt egy ideges képviselő magánkülvilági állapotban annyira meglefedkezett önmagáról — amit eléggé sajnálni nem lehet soha — hogy reá lött a ház akkori elnökére. *(Felkiáltások: Vívágot küldtek neki!)* Ez, kérem, igazán naiv beszéd. Hiszen egy olyan embert, aki el van tőkélve, hogy tette után önmagát lövi meg, ettől nem fogja visszatartani semmiféle hős katonaság. Az ilyen ember, aki ilyenre van eltőkélve, akkor is, aki elvesztette uralmát idegi felett, kiszámítani többé nem tud, ilyen a bünt el fogja követni akkor is, hogyha azok a tiszt urak itt állanak. Az ilyen véletlen, szerencsétlen eseményre nem kell számítani.

Ilyen egyszer történik, nem többször. Ez ellen állandó óvó intézkedés inkább az volna, ha körülbástyáznák a ház elnökét, hogy hozzá ne férhessen senki, nem pedig az, hogy itt annyi embert felfegyverkezve beállítanak és azután — ami még csodálatosabb — ezeknek az uraknak azt a jogot is megadják, hogy rögtön a helyszínén maguknak elégtételt vegyenek. Ilyent nem hallottam soha. Az a joguk is megvan, hogy ők, mint tiszték, a frontot elhagyják anélkül, hogy parancsot kapnának feljebbvalóiktól, anélkül, hogy parancsot kapnának az elnöktől, aki egyedül volna itt jogosítva intézkedni, és nekimenjenek annak a képviselőnek, aki megsértette őket és itt a képviselőházban összevágják. Hát képzelhető ilyen eljárás? Lehet-e így a parlament tekintélyét, méltóságát fentartani? Igazán elszomorodik az ember szíve, hogy itt a magyar parlamentben meg kellett érnit ezt, hogy itt a magyar parlamentben

magyarázni kell magyar embereknek, hogy magyar képviselőket ilyen módon rendben tartani nem szabad. *(Zaj jobbról és a közepén. Felkiáltások: De trombitálni szabad!)*

Miskolczy Imre: Hogy viselkedtek azok a magyar képviselők? *(Ugy van! jobbjelől.)*

Gr. Andrássy Gyula: És még tovább megy ez az óriási joga ennek a katonailag szervezett őrségnek. Igazán, mikor ezt olvastam, saját szememnek se hittem. Jogában áll a képviselőt le tartóztatni tizenkét óráig, tovább nem; így a jogbiztonság teljes tizenkét órán túl az a katonatiszt ur nem zárhatja be Magyarországi képviselőjét, akit egy kerület küldött ide, akit innen csak a képviselőház maga zárhat ki, senki más! Tudtommal a képviselőház elnökének nincs az a joga, hogy egy képviselőt bezárhasson. Tudtommal még a képviselőháznak a maga egészében sem volt eddig az a joga, hogy egyik képviselőjét bezárhassa. Fegyelmi joga odáig terjedt, hogy bizonyos időre kizárhassa, hogy megróhassa, de arra, hogy bárkit bezárhasson, a magyar parlamentnek joga nem volt.

Ez az őrségi törvény sem ad ilyen jogot; hiába kutattam benne, nem találtam erre támpontot. Ilyen hatalmat tehát a törvény nem adott sem a háznak, sem az elnöknek, és mégis — szörnyű és érthetetlen — az utasításban, amelyet az akkori házelnök kiadott, benne van az, hogy az őrségnek ugyanazon joga van meg, mint a csendőroknak: azaz, ha ellenáll a képviselő, akkor bekísérteheti, tizenkét órára bezárhatja. Honnan veszi a volt elnök ur azt a jogot, hogy a képviselő urak szabadságával rendelkezik? Honnan? Szuverenitása éretéből? Milyen alapon? Hol van az a törvény, jogszokás, jogszabály, amely neki erre hatalmat ad? En nem ismerék ilyet. És mégis itt van, sőt úgy emlékszem, hogy meg is történt multkor, azon szomorú eset alkalmával, hogy egy képviselőt bekísértek.

Ez a tényállás.

De még ez sem elég gravámen. *(Zaj jobbjelől.)* Megtörtént az, hogy egy tiszt itt összevágott egy magyar képviselőt, mert megsértette őt. *(Zaj.)* Megtörtént, nincs mit tagadni rajta. *(Zaj. Egy hang a közepén: Nem is tagadja senki!)* Épen azért! S ha be is zárnak egy képviselőt, a képviselőház elnöke ezzel a kérdéssel nem foglalkozik. Ez neki lappália. Hanem igenis az auditor, a katonai bíróság megjelenik, helyszíni szemlét tart, kihallgatja a képviselőt, vizsgálja, vajjon helyesen járt-e el a képviselőház alkalmazottja akkor, amikor egy képviselőt a képviselőházban elkövetett dolgokért összekaszabolt! Ez parlamentáris felfogás? Beszélnek Angliáról. En nem is akarom ezekkel egy napon Anglia szokásait felhozni, de nem tudom hol, talán Törökországban, talán Oroszországban, új alkotmányú országokban, képzelhető-e ilyen eljárás? En nem ismerem ennek páráját sehol, sehol a világon, hogy ez így megtörténhetett volna és hogy maga a miniszterelnök ur azután egy cikkben mintegy dicsóíti ezt a felfedezését, hogy hogyan

lehet ilyen elegánsan szabadulni a turbulens, gorbáskodó elemektől. Ha ezt Europa bármelyik államférfának bemutatjuk és ez azt mondja, hogy ez helyes, ez természetes, ilyen módon gyógyítani lehet, ilyen módon a parlament betegségein segíteni lehet, akkor én beállok munkapártinak. *(Nagy derűtség a jobboldalon. Felkiáltások: Köszönjük szépen!)* Kérem, nem egyen, akik most úgy köszönik, követtek és Isten ne adja, hogy hatalomra jöjjenek, talán még követni is fognak.

Valóban nem ismerek kormányt, nem ismerek pártot, amely ilyen rövid idő alatt annyi kárt csinált az országnak, mint ez. *(Élénk ellenmondások a jobboldalon.)* Épen azok érdekeket sértik meg, amelyek védelmére vállalkoztak. Először is mi volt az, amivel annyira dicsekedtek Khnen első miniszterelnöktől fogva a mai napig? Mindig az, hogy a király és a nemzet közt harmóniát biztosítani fogják. Mennyit ártottak ennek! Bizony borzasztó bűnük van e tekintetben! Hogy másra ne is térjek át, maradjak annál a témánál, amelyet ma itt ki akarok fejteni, az őrségnél: mennyi hibát követtek el ebben a kérdésben a király iránt való tisztelet szempontjából. Először is kiragadták a házszabálynak a legodiosusabb részét, azt, amelyik intézkedik az elnöki fegyelmi jogról, a büntetésekről, kiabásokról és ezt Ő felsége elé terjesztik legmagasabb szentesítés végett, ebből törvényt csinálnak, mikor erre semminemű ok fenn nem forgott. *(Derűtség és ellenmondások a jobboldalon.)* Kérem, ne méltóztassanak olyan nagyon nevetni. Miről volt szó? Semmi másról, mint arról, hogy az elnöknek a házszabályban megállapított jogkörét miként lehessen tiszteletben tartani, a házszabályszerű intézkedéseket miként lehessen végrehajtani? Szükséges erre törvény? Tisza István mostani miniszterelnök... *(Élénk éljenzés a jobboldalon.)*

Gál Sándor: Csak éljenzzék itt, künn úgy sem éljenzik!

Gr. Andrássy Gyula: Nem tudom, miért szorult rá annyira a miniszterelnök — itt annyian vannak, olyan nagy többsége van! — hogy mindig megéljenzzék, mikor én őt megemlítem. De ha örömiük telik benne és neki is örömeire szolgál, nekem valóban semmi kifogásom nincs ez ellen. Miért volt szükség törvényre? Hogy a házszabályt végrehajtsák. Tisza István 1898-ban tárgyalt az ellenzékkel erről a kérdéssről. Akkor is házszabályban akarta biztosítani a kivezetés lehetőségét. Senkinek Magyarországon — nem mondom, másutt — de Magyarországon kifogása az ellen nem volt, hogy házszabály ne állapíthassa meg azt a jogot, csak nem tartották időszerűnek, czélszerűnek. De mindig a házszabály keretében akarták azt tárgyalni, vajjon a kizárást erővel végrehajítani szabad-e vagy sem? Miért kellett ebbe belevonni Ő felsége személyét? Miért kellett vele törvényt alkotni? *(Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)* Mélyen sértették ezzel Ő felsége érdekeit. *(Ellenmondás a jobboldalon.)*

És még egyszer belevonták Ő felsége szemé-

lyét. Amikor ezt a kidobó gárdát alakítják, szükséges önöknek, hogy ezt aktív tisztekből állítsák össze, szükséges, hogy Ő felsége engedélyt kikérjék, mert ilyen rendőri feladatra külön engedély nélkül aktív tisztt csakugyan nem vállalkozhatott volna. Bevonják tehát Ő felsége személyét itt is. És miért? Nem érzik, hogyha igaz is, hogy mindenért, ami történik, egyedül a kormány felelős politikai és jogi szempontból, nem érzik-e azt, hogy az emberek szíve a jogi és politikai felelősséghez nem alkalmazkodik, hogy az ellenzéki szívben óriási keserűség gyülemlik össze, mikor azt látja, hogy ő, aki magát ép olyan királypártinak, épen olyan hű alattvalónak tartja, mint bármelyik tányérnyaló, bármelyik, udvaronc és aki csak abban különbözik ezektől, hogy másban keresi a kötelességét, a hűségét abban, hogy úgy vél használni Ő felségének, ha bátran megmondja a nézetét, mondom, mikor látja az ellenzék, hogy folyton szembeállítják vele a koronás királyt: akkor összegyülemlik benne egy nagyfokú keserűség, amelyet azután a miniszterelnök ur megint büntetésekkel, Nagy Györgyök üldözésével, új felségértési törvények alkotásával, efféle kicsinyos túszurásokkal akar a föld színéről eltüntetni. *(Ugy van! Ugy van! a baloldalon.)* Ezek az apró túszurások nem segítenek semmit, sőt megint csak ártnak annak a harmóniának, amelyet Ő felsége és a nemzet közt meg kell erősíteni. És ne méltóztassék úgy okoskodni, hogy mi az a kisebbség, az nem számít! A kisebbségből is lehet többség és nagy baj az, ha bármilyen kis részben is a nemzetnek keserűség gyülemlik össze az uralkodójával szemben.

A második feladat volt, amelyre vállalkoztak, a hadsereg megerősítése. Igaz, s került keresztül-erőszakolni a létszámemelését, de ebben az ügyben megint milyen kiszámíthatatlan károkat okoztak. A hadsereg fentartása évről-évre nagyobb áldozatokba kerül. A nemzetek igazán vérüket áldozzák, verejtékes munkájuk gyünölcését kénytelenek erre fordítani rossz gazdasági viszonyok között, hogy a hadsereget táplálják és erősítsék. Sajnos, ez a hadsereg a maga összeállításában nem nő ki a magyar nemzet érzelmeiből, intézményeiből. Könnyű a visszavonás magvát a hadsereg és a nemzet közt elvetni. Pedig megfizethetetlen érték a hadsereg nézve a nemzet rokonszenve. Sajnos, semmit sem bírtunk elérni abban az irányban, hogy közelebb hozzuk a magyar nemzet intézményeihez a hadsereget. Nemcsak mi találkoztunk olyan ellentállással, amelynek láttára én, annak dacára, hogy előbbi véleményem és tanácsom helyességétől teljesen át vagyok hatva, hazafias kötelességemnek tartottam a nemzet békéje kedvéért azon követelésektől nyíltan ellánni, hanem önk sem érték el azt, amivel dísekedtek, amivel büszkén vágott nekem vissza Khuen miniszterelnök ur, akkor, amikor beszéde közben azt mondtam, hogy nem fogja a 9-es bizottság követeléseit végrehajthatni, hogy »de igen, ő azt jobban tudja!« Régi nem miniszterelnök ő már, és a 9-es bizottság programpontjai végrehajthatatlanok nincsenek.

Ilyen viszonyok között, szabad-e, helyes belátásra vall-e, helyes katonai politikára vall-e az, ha a miniszterelnök ur szükségesnek tartja az aktív katonákat ide beállítani abból a czélból, hogy itten rendőri funkciót végezzenek, hogy itt egy képviselőt szükség esetén összekaszaboljanak? Fokozza-e ezzel a rokonszenvet, amely pedig szükséges, hogy meglegyen? És kérem, nem gondolta-e meg, hogy milyen káros befolyást gyakorol a hadsereg szemlére is az ilyen alkotásokkal?

Egyike a legnehezebb feladatoknak mindenütt és mindenkor az volt, hogy a fegyveres erő azzal a tisztelettel, azzal a rokonszennel viseltessék a népképviselőt iránt, amely szükséges; szükséges a hadsereg érdekében, szükséges a közzabadság érdekében, szükséges a közbiztonság, a politikai béke érdekében. Mindig nehéz ez, mert a tisztt, a fegyverhez szokott tisztt a tett embere, rendesen lenézi azt a »civil bagage-t, amely itt politizál, kritizál, főnökeit néha mosdatlan szájjal is letárgyalja; mert hiszen a nép nincsen arra kötelezve, hogy csupa jámodoru embereket válasszon meg, és így előfordul, hogy bizony jó gorombán megmondják a valóságot, esetleg a katonai intézményeket kritika tárgyává teszik, esetleg azokat a személyeket is, akik iránt való engedelmség van a katonai verében.

Természetes tehát, hogy kifejlődik a két elem közt bizonyos ellenszenv, nehéz ez ellen küzdeni. Ez mindenütt a világon előfordul, hát még ott, ahol a tisztikarnak olyan nagy része nem tartozik azon állam kötelekbe, azon nemzethez, amelynek itten a képviselőháza van. Üdvös-e, helyes-e, okos-e, a köteles előrelátással megegyeztethető-e ilyen körülmények között aktív tiszteket ide beállítani, hogy rendőri funkciót végezzenek?

Hiszen természetes, hogy nem valami szép látvány, amikor a képviselők dühöngenek, kiabálnak, gorombáskodnak, — akár kormánypárti legyen az, akár ellenzéki — amikor a szenvedélyek felébrednek a képviselőházban, bizony akkor kellemetlen jelenetek vannak. Mire ide beállítani a tiszteket, hogy ezt lássák? Minek nekik feladatukul kitűzni, hogy ilyenkor kizcipelhessék a képviselőket? Minek megengedni azt, hogy ő itt tisztí becületét, amelyet én is tisztelek, de amelyet egy hajszállal sem tartok különbnek, mint az én becületemet, külön megvédhesse kardjával, amit másnak tenni nem volna szabad? Minek benne azt a fogalmat nagyra nevelni, hogy ő kardjával itt a magyar parlament szentélyében ur; aki őt sérti, azt joga van neki levágni. Szabad-e a hadseregbe ilyen szellemet nevelni, okos dolog-e ez, hazafias dolog-e?

De árt továbbá a tisztikarnak azzal is, hogy félszeg helyzetbe hozza egyes tagjait. A tisztt megszokta — szükséges is okvetlenül — hogy minden összeütöközését bizonyos strikt lovagiasági szabályok szerint intézze el. Itt beállítják a tiszteket olyan szolgálati viszonyba, amelyben ez igen sok esetben alig lesz megvalósítható, mert amint hiva-

tali teendőkről, hivatali dolgokról van szó, a tiszt kiteszi magát annak, hogy nem úgy fognak vele elbánni akarni, amint a tiszt rang méltósága megkövetelné. Helyes-e öt ilyen félszeg helyzetbe juttatni? És miért? Semmi ok, semm' érv erre nincs.

A tisztí bíróságot is nehéz helyzetbe hozzák. Politikai természetű dolgokban kell döntenie. Döntenie kell afelett, vajjon igaza volt-e, helyesen járt-e el az a tiszt, mint katona, aki a képviselőháznak is alkalmazottja, midőn egy képviselőt hivatalos, nem katonai, hanem képviselőházi funkciója közben összegvág? Ebben kell itélkeznie esetleg az auditornak.

Hogy mostan ez az ítélet nagyobb kritika tárgyává nem tétetett, — és ezt az ítéletet, megvallom, egészen nem is értem, nem is ismerem, nem láttam az indokolását, de az engem nagyon meglepett — mondom, hogy az nagyobb kritika tárgyává nem tétetett, ez csak annak következménye, hogy nincs itt az ellenzék. *(Felkiáltások a jobboldalon: Hát miért nincs itt? Zaj.)* Ha itt lett volna, napokig tárgyalták volna ezt a dolgot, mert természetesen kötelessége lett volna az ellenzéknek akkor, akár kényelmes az a katonai köröknek, vagy a tisztelt miniszternek, vagy a többségnek, akár nem, ezt itten felhozni. *(Zaj.)* Hogy nem volt vita, ez annak következménye, hogy nem voltunk itt. *(Felkiáltások a jobboldalon: Miért nem voltak itt?)* Engedelmet kérek, egész beszédemben ezt vagyok bátor magyarázni. *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

De épen annyit árt ez a rendszer magának a parlamentnek is, a parlament méltóságának és tekintélyének, — amelyet pedig meg akar menteni — mint amennyit árt a hádseregnek s a király és a nemzet közötti harmóniának. *(Igaz! Ugy van! a balközépen.)* Tudniillik a parlament önállóságát veszélyezteti.

Beállítanak ide egy őrséget, egyenesen azon ötlet alkalmából, hogy legyen az egy, a parlamenttől függő intézmény, de úgy szervezik meg ezt az intézményt, hogy természetesen sokkal jobban függ katonai hatóságoktól, mint a ház elnökétől. Mert ugyebár, a befolyás mindig azé, aki a büntetés és a jutalmazás joga. *(Igaz! Ugy van! a balközépen!)* Az előléptetés, a büntetés a katonai hatóságok dolga marad, a képviselőház elnökének pedig egyetlen jogköre az, hogy áttétetheti a palatoőröket. Bnnyi az egész. *(Felkiáltások jobbjelől: Elég az!)* Azt a katonailag fegyelmezett egyént az egész beleje nevelt tradíció, vére, a katonaság parancsai iránt teszi fogékonyrá, ó első sorban katona marad akkor is, ha palatoőr lesz. Tehát óriási hatalommal ruházunk fel egy olyan szervezetet, amely végelemzésben elsősorban a katonai hatóságoktól függ. Helyes-e ez? Nem veszélyezteti-e ez a parlament önállóságát?

Hogy mennyire így van, az külsőleg is ki-domborodott akkor, midőn a már többször említett eset után a parlament részéről az ügy meg-vizsgálása céljából semmi sem történt, hanem

igemis történt a katonai hatóságok részéről, amelyek az egész dolgot itt a házban megvizsgálták.

Es a mentelmi jogot teljesen feladta a képviselőház ezekkel az urakkal szemben. Ezeknek joguk van azért, amit a képviselő itt a házban mond, maguknak itt a képviselőházban rögtön egyoldalú véres elégtételt venni. Rögtön megtehetik. Jogukban van bezárni az egyik képviselőt, akit sem a képviselőház, sem az elnök az ülésteremből ki nem zárt. Hát ez nem ütközik a mentelmi jogba? A mentelmi jog nem szűnt-e meg teljesen ezen urakkal szemben? Szabad-e ezt csinálni? De azt akarják, hogy a parlament méltóságát, tárgyalásainak komolyságát ilyen uton biztosítsák. Bizonyos, hogy nagyon szép, fontos cél ez, amelyért sok áldozatot is lehet hozni. De célhoz vezethet-e egy ilyen intézmény? mit szervez, mit kodifikál ez, ha nem az önkény uralmát a parlamentben, az ököljogot? Mert mikor megengedi, hogy önmagának végtelen szatiszfakciót a tiszt a képviselőház termeiben, akkor szakít minden eddigi eljárással, akkor teljesen lehetlenné teszi a parlament méltóságának fentartását.

En hosszú évek óta vagyok tagja a háznak; sokszor láttam itt sértéseket, sokszor hallottam csunya kifejezéseket. Az ülés alatt is, az ülések felfüggesztésének ideje alatt is, mindig, minden képviselőnek törekvése az volt, hogy megakadályozza azt, hogy a megsértett képviselő indulata által elragadtatva sajtókezileg vegyen elégtételt magának a házban. Minden erejét megfeszítette mindenki, hogy az elégtételt másutt történjék, hogy itt semmi más elégtételt ne vehessen senki, mint csak azt, amit az elnök van hivatva megadni és a ház maga.

Itt megengedik azt, hogy a tiszt magának vegyen elégtételt. Kérdem, ha a tisztnek szabad, nem szabad-e a képviselőnek is? Az alkalmazottnak több joga legyen, mint az alkalmazottnak? Milyen alapon lehet ezt megindokolni? Hiszen ha mindenki ezt a példát fogja követni, ha mindenki a rajta esett sérelmet itt a helyszínen, akár szóval, akár tettel, meg akarja torolni, hová vezet ez? Az anarchia elve az, amit ide behoztak. *(Élénk derűtség és zaj a jobboldalon.)* amivel állandóan békét fentartani és a parlament méltóságát biztosítani teljesen lehetetlen. *(Nagy zaj és derűtség a jobboldalon.)*

De, t. képviselőház, mindennek még a legnagyobb hibája az, *(Halljuk!)* hogy világosan látható ebből az intézkedésből az a szellem, amely vezeti a mai kormányt, az a szellem, amely okozza ezt az egész krízist. A tisztelt miniszterelnök ur olyan tüzőltő, aki petróleumból olít. *(Ellenmondások jobbról.)* Minden egyes ténye, amely gyógyítani akar, csak élénkíti a harczot, új tüzet, új izgatott anyagot ad s lehetlenné teszi a békés kibontakozást.

Mi az egész mai állapotnak az oka? Az, hogy annak daczára, hogy nincs olyan óriási nagy ellentét a pártok programjai között, mint más parlamentekben, hogy nincs az a helyzet, mint például

Ausztriában, ahol a német áll szemben a szlávval, hol más czélokot követnek a különböző pártok s azért fejlődik ki közöttük olyan gyűlölet, hogy az összeműködés lehetetlenné válik, ami itt mind nincs meg, itt olyan éles fegyverek is használtak, olyan gyilkos fegyverek, — minden oldalról, elismerem — hogy ebből keletkezik a mai veszedelem.

Ha visszatekintünk — nem akarom most mindezt fejtegetni — a multa, ki tudnám mutatni, hogy nőtt ez a szenvedély fokról-fokra, egyrészt az agresszió, másrészt az akció és a reakció hogy fejlesztették nagyra a gyűlöletet úgy, hogy ma ott vagyunk, hogy tulajdonképen minden programmbeli nagyobb eltérés nélkül nem is tudunk a házbán tárgyalni anélkül, (*Ellenmondások a jobboldalról: Dehogy nem!*) hogy fegyveres öröket ne akarnának ide behozni. (*Mozgás a jobboldalon.*) Önök maguk is bizonyították azt azzal, hogy revolvert adnak az öröknek. Akkor, midőn a küzdelem módjának ez az eldurulása oka a nehéz helyzetnek, szabad-e ilyen fegyverhez nyulni? (*Helyesítés baljélől.*) Nem látja-e a miniszterelnök ur, hogy ezzel megint teljesen lehetetlenné teszi azt, hogy a hangulat enyhüljön, mikor mindig itt látjuk ezeket a fegyveres embereket... (*Élénk felkiáltások jobbjélől: Hol? Hol? Felkiáltások baljélől: A folyosón!*)

Nemes Emil: Magukat is védik, nemcsak bennünket! (*Mozgás és zaj a jobb- és a baloldalon.*)

Élnök: Csendet kérek!

Gr. Andrássy Gyula: . . . mikor olyan átlátszó, olyan bájosan naiv ez az egész koncepczió, amint azt a miniszterelnök ur kifejti a czikkében, hogy hát az ellenék rakoncátlanokodott; (*Mozgás és felkiáltások jobbjélől: Csak! Enyhe kifejezés!*) az ellenék nem engedelmekedett a miniszterelnök ur házelnöki rendelkezésének; az ellenék nem veti alá magát olyan házszabálynak, amelyet érvénytelennek tart, (*Ugy van! baljélől! Mozgás a jobboldalon.*) ezt az ellenékét mörsre kell tehát tanítani; rá kell szoktatni arra, hogy engedelmeskedjék. (*Felkiáltások jobbjélől: Hogy ne trombitáljon!*) Erre más eszköz nincs; — nem kell birkózni; az csunya dolog — a legegánsabb mód: jól felfegyverkezett katonákat ide beállítani azzal az utasítással, hogy a legelső esetben egyszersmindenkorra végezzenek el ezt az ellenékét a további hepeziáskodástól. (*Mozgás és ellenmondások a jobboldalon.*)

Ez az ő politikai alapgondolata, amint ezt a miniszterelnök ur maga kifejti, az ő szavaival bizonyítom, mikor ő azt mondja, hogy a czél kivezetni a képviselőket. (*Mozgás jobbjélől.*) Két utunk lehet; az egyik út — az igaz, hogy ezt használják mindenütt, birkózással jár, esetleg gorombaságok — a helyszínen való vérfolyás nélkül — mondatnak, de ez sérti a miniszterelnök ur jóizlését, s ennél fogva behozha a második módot, amely abban áll, hogy összevágatja a rakoncátlanokokat annyira, hogy egyszersmindenkorra el-

megy a kedvük. (*Élénk mozgás és ellenmondás a jobboldalon.*)

Egy hang (a jobboldalon): Ezt csak nem hiszi el maga sem!

Gr. Andrássy Gyula: A katonaságot állítja ide, amely nem türi az inzultusokat és fegyverrel győzi le az ellenállást. (*Mozgás a jobboldalon.*) Összevágatja az ellenéket (*Mozgás és felkiáltások jobbjélől: Gulásnak! Derültség.*) és ezzel intézi el az ügyet.

De roppantul csalódik a miniszterelnök ur. Én figyelmeztetem őt arra a régen ismert, Aesopustól való mesére, amikor a nap és a vihar fogadtak egymással, hogy melyikük fogja hamarabb levetni a járókelőknek a kabátját. A vihar megindult romboló erejével és erőfeszítésével megingatta azt a járókelőt, de minél inkább támadta, annál erősebben fogta össze magát a vándor a kabátot és a vihar nem volt képes azt levetni. (*Mozgás.*) Azután jött a nap és melegének hatása alatt mindjárt levette az az ember a kabátját. (*Élénk helyesítés és éljenzés a baloldalon. Mozgás a jobboldalon. Élnök csenget.*)

Ezt a tanulságot ajánlom a miniszterelnök ur figyelmébe. Ne próbálkozzék az erőszakkal; jöjjön olyan, a ki a törvényt tiszteli, (*Helyesítés a baloldalon. Mozgás jobbjélől.*) aki itt nem akar megijeszteni, nem egy ijesztési teóriával dolgozik, és akkor legyen meggyőződve, hogy itt roppant gyorsasággal és biztossággal fog a rend helyreállni, (*Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbjélől.*) addig pedig a küzdelem elkerülhetetlen. (*Élénk helyesítés, éljenzés és taps a baloldalon. A miniszterelnök szóltásra emelkedik. Halljuk! Halljuk! A képviselők egy része kivonul a tereméből. Zajos felkiáltások a jobboldalon: A gavallérok! Uri tempó ez? Az igazság elől elbujnak! Gavallérok! Tapsok. Halljuk! Halljuk! Élnök csenget.*)

Gr. Tisza István miniszterelnök: T. ház! (*Halljuk! Halljuk!*) Nem szokásom megfuto ellenesség után lőni. (*Élénk derültség, helyesítés, éljenzés és taps.*) Nem kellemes feladat oly politikai ellenfél állításaival foglalkozni, aki tanácsosnak véli eltávolozni a kritika elől. (*Igaz! Ugy van! Felkiáltások: Megjutamodik!*)

Nem is tennem ezt, ha feladatokat csak az képezné, hogy a képviselőt urat kapacitáljam, mert attól félek, hogy oly alakít, aki a tisztességes politikai vitatkozás alapelveiről ily téves fogalmakkal bír, (*Igaz! Ugy van! Taps.*) egyáltalán nem tudok majd kapacitálni.

De azt hiszem, t. ház, nekünk egyik és talán főfeladatunk nemcsak az, hogy mérközöznünk politikai ellenfeleinkkel, hanem az, hogy az ő téves állításaikkal szemben igyekezzünk felvilágosítani a nemzetet. (*Igaz! Ugy van!*) Ennek folytán kötelességemnek ismerem, lehető rövidséggel, követni a képviselő ur gondolatmenetét és helyreállítani téves állításait és ferditéseit. (*Élénk helyesítés.*)

A képviselő ur három okot hoz fel, amelyek miatt, szerinte, az ellenék nem vehet részt a ház tanácskozásáiban. Az egyik az, hogy ő a jelenlegi

házzsabályt érvényben állónak nem tekinti. Ennek az állításnak igazolásául kellemes meglepetésemre nem hivatkozik most már arra a sokszor hallott érvre, hogy érvénytelen ez a házzsabály, mert a kisebbség távollétében hozatott. Örülök, hogy ezt a tarthatatlan és bocsánatot kérek, nevetéséges állítást most már maguk is elejtették, mert hiszen hová lenne a parlamentárizmus, ha érvénytelenek volnának a háznak a kisebbség távollétébe hozott határozatai? Hiszen akkor egyszerűen a kisebbség kezében volna az, hogy bármikor egyszerű kimenetellel lehetetlenné tegye a ház számára a határozathozatát. *(Igaz! Ugy van!)*

Érvénytelen azonban, szerinte, a házzsabály azért, mert a ház egy részének jogtalan távoltartása mellett fogadtattott el.

T. ház! A jelenleg érvényben álló házzsabályt a képviselőház folyó évi márczius 13-án tartott ülésében fogadta el. Ennek az ülésnek elején nem volt kitiltva a házból senki. Be is jött az ellenzék és az ellenzéknek egyes tagjai az ülés megkezdésekor mindjárt — aki kíváncsi, megnézheti az akkori naplóból — oly botránnyos magaviselettel tette lehetetlenné a tanácskozást, hogy az illető tiz tagját a háznak, az akkor már törvényben megállapított jognál és kötelességnél fogva az elnök eltávolította. Azután a törvény értelmében erről a háznak azonnal jelentést tett az elnök és a ház 216 szavazattal jóváhagyta az elnök eljárását. *(Igaz! Ugy van!)* Így tehát 10 tagja a háznak volt az ülés későbbi folyamata alatt az üléstől távoltartva egyenesen a törvény imperatív rendelkezéséhez képest, teljesen korrekt eljárás szerint. Azt hiszem tehát, ebből senki még csak némi látszatával is az igazságnak nem vonhatja le azt a következtetést, hogy a háznak akkor hozott határozata érvénytelen lett volna.

A képviselő ur másik érve az, hogy a házzsabályon ejtett sérelem reparálva nincs. Ez annyiszor megvitatott kérdés, hogy talán nem szükséges vele részletesebben foglalkozni, elég ismételnem azt, hogy én soha annak cszafolatát nem hallottam, hogy ne a ház legyen illetékes reparátora egy oly szabálytalanságnak, mely a ház belső szuverén hatáskörében történt. *(Igaz! Ugy van!)* Egy ilyen reparációja az elkövetett formasértésnek a ház abszolút többségének konstatált hozzájárulásával megtörtént, igénytelen nézetem szerint tehát itt a legkorrektebb reparációval állunk szemben.

De azt is megmondtuk ismételtlen és nem tart vissza tőle az ilyesmihez hasonló szereplése sem az ellenzéknek, hogyha az nekik megnyugtatósukra szolgál, ha nekik a ház működésében való részvételt megkönnyíti, nagyon szívesen hozzájárulunk ahhoz, hogy velük még egy olyan újabb házhatározat formáját megbeszéljük, melyben ők is reparációját látják az elkövetett formasértésnek. *(Élénk helyeslés.)* Így tehát egyenesen ő rajtuk áll, a ház kisebbségén, az ellenzéken áll a sor, hogy ezt a felajánlott módját a reparációnak elfogadják.

A harmadik és leghosszabb része a képviselő ur beszédének a parlamenti őrséggel foglalkozott. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy e kérdésnek két oldala van, tudniillik az általános elvi kérdés és az itt lefolyt sajnálatos incidensből kifejlődött konkrét eset.

Ez az utóbbi kérdés — és itt ismét elhagya képviselőársamat újabb időben végtelenül megromlott emlékezőtehetsége *(Derültség.)* — akkor azonnal az elnök által a ház elé hozatott mint mentelmi ügy és a ház által a mentelmi bizottsághoz utasított. A mentelmi bizottság természetesen szírileg a nyári szünet folytán csak most fog a kérdéssel foglalkozhatni; addig tehát, míg azzal a mentelmi bizottság nem foglalkozott, ahol nekem is, mint a ház akkori elnökének, kötelességszerűleg hozzá kell járulnom a tényállás hiteles felderítéséhez, a legnagyobb mértékben illetlen dolognak tartanám, itt a konkrét esetre vonatkozó részével a kérdésnek foglalkozni. Rá fogunk térni, lesz arra mód, legyen szerencsénk akkor a képviselő urakhoz, hogy itt hallhassuk az ő érveiket.

Ami azonban a dolog elvi részét illeti, itt is a képviselő ur egyekszik pellengéresen állítani ezt az egész intézményt, urbi et orbi, benn a hazában, Európa színe előtt, és talán legnagyobb elszérettel azon a közbeeső stációon, amelyik nyugat felé haladva Magyarországot Európa többi részétől elválasztja. *(Élénk tetszés és taps.)* De hát a tényállás előadásában a képviselő urnak meglehetősen szerencsétlen keze van. Nem tudtam szó szerint feljegyezni kifejezéseit, de felveti a kérdést, hogy mi minden joga van itt annak a tiszt urnak, ki az őrséget vezeti. Hát nézzük csak meg egy kicsit, hogy mire van joga. Egyáltalában nincs joga a házba bejönni máskor, mintha az elnök parancsára itt megjelenik, egyáltalában nincs joga itt más czéltól megjelenni, mint az elnök parancsának végrehajtása czéljából. Azok a szabályok pedig, melyek szerint a házelnök parancsának végrehajtásánál eljárni tartozik, a ház elnöke által megállapított szabályzatban vannak lefektetve. Ezek a szabályok természetesen tekintetbe veszik az őrség katonai jellegét, tekintetbe veszik tehát azt, hogy az őrség katonai szervezet, katonai személyekből áll, katonatisztek vezetése alatt működik.

De hiszen ez nagyon természetes. Mindenütt a világon az a karhatalmi tényező, amely bejön szükség esetén a parlamentbe, hogy ott érvényt szerezzen az elnök akarataának és a házzsabálynak, saját szervezettel, saját szabályzattal bir, eljárásában saját szervezete szerint jár el, reá nézve saját szabályai irányadók.

Franciaországban sorkatonaság jön be, amely napról-napra bocsáttatik ad hoc az elnök rendelkezésére. Vajjon az a sorkatonaság és az a tiszt, aki azt vezeti, nem a saját szabályai szerint járna el és jár el? Mert tudtommal egy eset volt rá, mikor a képviselőházba bementek, hogy effektuálják az elnöki parancsot. Német- és Angolországban a rendőrség jön be az elnök parancsára.

Vajjon azok a rendőrtisztviselők és rendőrközegek nem a saját szervezeti szabályaik szerint járnak el? És vajjon ha valami tettelegességre került volna a sor, öfeleltük büntetőjogi felelősség szempontjából nem a saját illetékes fórumaik bírások voltak volna? (*Ugy van! Ugy van!*) Hisz ez a dolog természetében van, ez nem lehet másként sehol a kerek világon. (*Helyeslés.*)

És hogy más országokban nem kerül rá a sor, hogy az őrség fegyvert használjon, ebben a tekintetben csakugyan konstataálható sajnálatos különbség. Konstataálható az, hogy tudtommal legalább nem volt sehol rá példa, hogy a karhatalmi beavatkozásra behívott csapat másra, mint az illető képviselők passzív rezisztenciájára talált volna. Igenis, a passzív rezisztencia esetei fordultak elő, a kitiltott vagy az elnök által kizárt képviselők — mert hisz ez a gyakoribb eset, Angliában mindig az elnök parancsára történik ez — mondom az illető kizárt képviselőt ilve maradtak helyükön, barátaitól körülvéve, senki sem akart megmozdulni és a ház egyes tagjait karjuknál, fejüknél vagy kabátjuknál fogva kellett a padokból kivonszolni és eltávolítani. De az az eset nem fordult elő, hogy ekközben turbulens jelenetek játszódtak volna le. És abban azután a magyar parlament csakugyan egyedül áll az összes parlamentek között, hogy ezekből nemzeti hősokeket csináltak és hogy még olyan kaliberű ellenzéki politikusok is, mint a minő Andrássy Gyula képviselő ur, bizonyos jóakaratu segítséget igyekeztek nyújtani azoknak a képviselőknak, akik valóban kvalifikálatlanul súlyos és botránvos vétségeiknél fogva a kiáltás törvényes szankezióját vonták magukra. (*Ugy van! Ugy van!*)

És ha azt mondja a t. képviselő ur, hogy micsoda rettenetes dolog az, hogy itten képviselővel szemben lehet ezeknek a tiszt uraknak eljárni, hogy el is lehet őket fogni, hogy micsoda állapot az, ha az alkalmazott így járhat el az alkalmazóval szemben, hát én erre azt felelem, hogy itt megint sajtáságos tévedéssel állunk szemben, különösen ami az alkalmazó és alkalmazott kérdését illeti.

Igaz, én is alkalmazott vagyok, ebben a tekintetben tehát nem vagyok egészen elfogulatlan, (*Derűtség.*) de én végtelen sajtáságos és — engedjen meg — a mai világban maradi felfogásnak tartom azt, ha valaki kisebbítő mellékizt lát abban, hogy alkalmazott. (*Élénk helyeslés.*) Én azt hiszem, hogy alkalmazó és alkalmazott mint egyenértékű művelt személyek állhatnak egymással szemben bármikor. (*Élénk helyeslés.*)

De vajjon alkalmazottja-e a parlamenti őrség vagy a ház bármely tisztviselője az egyes képviselőnek? Hát nem sajtáságos fogalomzavar-e az, amikor azért, mert a képviselőház szuverén, e ház egyes tagjai abba az illúzióba élik bele magukat, hogy ennek a szuverénitásnak egy-egy parányát ők alkotják. (*Derűtség.*) Ez nem így van. A szuverénitás, a mentelmi jog a házé, ebben a képviselő csak annyiban osztzik, amennyiben őt is különösebb védelemben kell részesíteni azért, hogy az

egész testület joga meg legyen óva. (*Igaz! Ugy van!*) De semmifele külön kis fenségeket ne méltóztassanak a maguk számára vindikálni. (*Élénk derűtség.*)

Ami pedig a letartóztatás jogát illeti, fel van háborodva a képviselő ur, hogy az őrség parancsnokának bizonyos esetben letartóztatási joga van. De azt hiszem, elkerülte figyelmét, hogy ugyanez a letartóztatási joga a ház minden tagjával szemben bizonyos körülmények közt minden csendőrkáplárnak meg van; mert van egy sajtáságos fogalom, a tettenérés fogalma. Tettenérés esetében nagyon szomorú, de semmit sem ér a képviselői mentelmi jog. Aki az illetékes elnöki parancsot teljesítő orgánumnak ellenszegül, az mindenesetre jogtalan cselekedetet követ el, és ha a jogtalan cselekedetnél tettenérés esete forog fenn, ennek megvan reá nézve a szomorú következménye. Különben, miután ez engem élvezet a konkrét eset határáig, épp ezért nem akarok tovább menni, hanem csak egyszerűen azt jegyzem meg, hogy az a parancs, amit a ház elnöke az őrségnek kiadott, arra irányult, hogy abban az esetben, ha missziójában ellenszegülésre talál, vagy bármilyen oly cselekmény követtetik el, mely az illető letartóztatását teszi szükségessé, az illetőt a legközelebbi szobába vezesse be, és erről a ház elnökének azonnal jelentést tegyen, hogy azután minden további intézkedést a ház elnöke saját felelősségére tegyen meg. (*Helyeslés.*) Azt hiszem, ebben a tekintetben is a képviselőház szuverénitása és a képviselőház mentelmi joga teljes mértékben ki-domborodik. (*Igaz! Ugy van!*)

Nagyon siránkozik a képviselő ur a parlament sülvedése felett, és a parlament sülvedését abban a jelenségben látja, hogy itt ismételtelen fegyveres, brachiális erőnek kellett megjelenni. Hiszen a parlament sülvedéséről kevesebb ember kesereghet több joggal és több jóhiszeműséggel, mint az, ki talán az élete javát abban a küzdelemben töl-tötte el, hogy a magyar parlamentet attól a sülvedéstől megóvja, amelynek első jelenségei visszanyulnak idestova egy negyed évszázadra, mely mint valóságos rákfenéje a magyar nemzet organizmusának rágott és rágott a nemzet legszentebb jogain (*Élénk felkiáltások: Igaz! Ugy van!*) és amelylyel szemben nem volt más út, nem volt habozás, hanem alkalmazása azoknak az egyszerű rendőri intézkedéseknek, amiket minden olyan országban alkalmaztak az ilyen jelenségekre, hol a parlamentárizmus iránti valódi élő érzék megvan a nemzetben. (*Igaz! Ugy van!*) Csak azok a nemzetek hagyták parlamentjükben állandósulni ezeket az anarchikus jelenségeket, amely nemzetek nem éretek meg a parlamentárizmustra, vagy amelyeknél ez idegenszerű, új növény volt. Mentől erősebb parlamentáris érzék van egy nemzetben, annál kurtább proceszszust csinál azokkal, akik meggyalázzák ilyen viselettel. (*Élénk helyeslés.*)

Angliában egy pillanatig sem haboztak — imént említettem, minő jelenségek mellett — dobni ki a háznak tizenegy tagját. Megnéztem most utó-

lag ismét az akkori angol lapokat. Mint egy egész közönséges, csunya apró rendőri incidensről beszéltek a dologról, amelyet gyorsan el kell intézni és olyan szankciót adni, hogy soha többé senkinek kedve ne legyen hasonló dolgot megismételni. *(Helyeslés.)* Negyvennyolc óra alatt el volt intézve.

A parlament súlyedését nem azok okozták, kik a magyar parlamentet megszábadítják a trombitálás és más minden egyéb jelenség egész disztelen komplexusától, azokkal az egyszerű eszközökkel, amelyek egyedül szolgálhatnak erre a célra.

T. képviselőtársam itt feleleveníti azt az új mesét a napról és a széről. *(Derűtség.)* Hát kérem, elég soká süített a képviselő ur napfénye a magyar obstrukcióra. *(Élénk derűség, élénkség és taps.)* Megtörtént a kísérlet: előudvarolni, előkedveskedni a békét a magyar parlament számára, momentán, itt-ott, ideig-óráig némi látszólagos sikerrel. De vajjon vezetett-e más a magyar parlamentáriszmsz konszolidálására, arra, hogy valóban megszábadítsuk a magyar parlamentet nemcsak ezektől a botrányoktól, de — ami azoknak természetes következménye — a kisebbség uralmától, a kisebbség felelősségnélküli zsarnokságától is. *(Ugy van! Ugy van!)* mint az a bizonyos egészséges szél, amely elfújta maga elől mindazt, ami a magyar nemzetnek 15 éven át utjában volt? *(Élénk helyeslés, taps és taps.)*

A képviselő ur szemrehányást tesz a kormányknak, hogy vétett a király iránti köteles tekinetek ellen, amidőn törvényben szabályozta a parlamenti őrség intézményét.

Én a képviselő urról felteszem, hogy ő ma is hű szolgálja királyának; felteszem, hogy ő ma is azon az uton akarja királyát szolgálni, amelyen minden becsületes ember, hogy t. i. azt a politikát ajánlja és adott alkalommal valósítja meg, amelyet ő nemzet és trón érdekében helyesnek tart. De a képviselő urnak tudnia kell, hogy ugyan ez az álláspont volt egy egész élet minden változata között nekem is, és azt hiszem, vétünk a jóízlés és vétünk az ország érdeke ellen, ha ilyen kérdéseket gyegytünk az egymásköztöi vitába. *(Ugy van! Ugy van!)*

Hogy miért szabályoztuk törvényben a kérdést, annak magyarázata igen egyszerű. Ilyen őrséget felállítani máskép, mint törvénynyel, nem lehetett volna. Ehhez olyan törvényes jogszabályokat kellett alkotni, amelyekhez hozzátartozott a törvényhozás másik két tényezőjének hozzájárulása is. És hogy ebbe miért vettünk bele az elnöki hatalomra és a ház kizárási jogaira vonatkozó bizonyos rendelkezéseket, ennek is igen egyszerű magyarázata az, hogy egyenesen kétségbe vonták épen a képviselő urak *(Ugy van! Ugy van!)* a háznak azt a jogát, hogy ezt megcsinálja, törvénytelennek jelezték az egész eljárást; szükséges volt tehát, hogy a háznak és az elnöknek eljárása olyan kétségtelen törvényes bázissal bír-

jon, amelyet azután eltagadni vagy meg nem történtté tenni többé nem lehet. *(Élénk helyeslés.)*

Ami pedig a katonaságot illeti, hát én mindig szeretem, ha meglehetősen sivár közéletünkbe a humornak egy-egy vonása is vegyül. *(Derűség.)* Az mégis csak bizonyos humoros színezettel bír, ha a képviselő ur velünk és többek közt velem szemben is a hadsereget veszi védelmébe. *(Élénk derűség.)* De hát azt hiszem, itt is tévedésben van a képviselő ur, vezetés tévedésben, amelynek hirdetése nagyon veszélyes félreértésekre vezethet, amidőn ugy állítja oda ennek az őrségnek a hivatását, mintha ez összeférhetetlen volna a katonatiszti állás diszével, mintha bizonyos capitiss diminitio-ba esnének a katonatisztikarnak azok a tagjai, akik erre a hivatásra vállalkoznak. Bocsnatot kérek, elfelejti a képviselő ur, hogy a csendőrtisztek is épen olyan katonatisztek, mint a hadsereghez tartozó tisztikar tagjai; *(Ugy van! Ugy van!)* elfelejti a képviselő ur, hogy azoknak az állása épen olyan fényes, épen olyan diszes, épen olyan moesoktalan becsületet kíván, mint a hadsereg tisztikarának az állása. *(Igaz! Ugy van!)* És elfelejti a képviselő ur, hogy a csendőrtisztek egyáltalában nem esnek kedvezőtlen megítélés alá — legalább a társadalom különböző rétegeiben — azért, mert az ő működésük a jogtalan cselekedetek meggátlására, a jogtalan cselekedetek elkövetőinek megfékezésére irányul. És én azt hiszem, hogy amily megbecsülés és rokonszenv éri a csendőrtisztikart azért, hogy a magánéletet és a társadalmi életet megmenti a jogtalan cselekményektől, ugyanez a megbecsülés fokozottabb mértékben lehet a tisztikar azon tagjainak osztályrésze, akik a magyar nemzet legszentebb intézménye épségének, fényének, méltóságának és szuverénitásának megvédésére hivatottak. *(Élénk helyeslés és taps.)*

Én épen azért, mert a hadseregbe vonatkozólag semmi kellemetlen vagy semmi, a hadsereg tekintélyébe ütközött ebben nem látok, másfelől a magyar nemzet szempontjából épen bizonyos előnyös momentumot látok abban, hogy a parlament szuverénitásának védelmében, az elnök rendelkezése alatt, a hadsereg tisztikarának vezetésével, katonai csapat létesítettek. *(Helyeslés.)*

Én azt hiszem, ha valami, akkor ez csak növesztheti a magyar nemzet, a magyar társadalom és a tisztikar közötti rokonérés kapcsát, hogyha a magyar népakarat érvényesülésének védelme körül is ilyen szerep jut a hadseregnek osztályrészuil. *(Helyeslés.)*

A képviselő ur azután beszél a mi kormányzati szellemünkről. Hiszen, kérem, ez általában a legkellemesebb és a legkényelmesebb ellenzéki fegyver. Szellemeket idézni szoktak azok, a kik konkrét tényeket, konkrét pontokat nem igen tudnak formulázni. A szellemidézés, a szellemeikkel való megbirkózás mindenesetre nehéz és igen nehezen megfogható feladat. Én nagyon szivesen állok szembe minden konkrét kérdéssel, minden konkrét váddal, amely a kormány politikája ellen irányul, de mel-

tóztassanak megengedni, én a kormányzati szellemnek ilyen általános, közös megtámadása ellen védekezni nem tudok. *(Derűtség, tetszés és helyeslés.)*

A képviselő ur beszél továbbá az ország hangulatáról. Egyet konstatálhatunk. Azt konstatálhatjuk, hogy az ország nem lehet nyugodtabb, nem lehet békésebb hangulatban, mint ma van. *(Igaz! Ugy van!)* Konstatálhatjuk, hogy mindazok a rémképek, az a forrongás, az a forradalmi hangulat, az az antidinasztikus hangulat és tudja Isten mi minden — mindezek egy aránylag kis, magában zárt kör autuzsugesztiojának tulajdoniathatók csupán, amely körnek egész életfelfogását — és ebben a képviselő urnak nagyon igaza van, talán csakis ebben az egyben van igaza *(Derűtség.)* — egész felfogását nagy keserűség hatja át. *(Igaz! Ugy van! Derűtség.)*

En oly szívesen megvizsgálnám a képviselő urat; én oly szívesen segítenék lelkének keserűségén. De engedjen meg nekem; talán ez még sem az én hivatásom. És engedjen meg nekem, ezen másként segíteni nem is lehet, mint hogyha kibontakozik azoknak az előre felvett előítéleteknek egész hüvköréből, amelyek guszba kötötték esztét, lelkét, egész egyéniségét és amelyek miatt ő ma nem lát semmit ebben az országban. Nem látja a veszélyeket, amelyek bennünket környékeznek, *(Helyeslés.)* nem látja azokat a feladatokat, amelyek előttünk állanak; *(Igaz! Ugy van!)* nem látja a parancsoló kötelességeket, amelyek reá várnak; *(Élénk helyeslés.)* nem lát semmi egyebet, csak egy házszabálysértést, amely miatt ő kénytelen összetett kezekkel szemlélni a nemzet pusztulását. *(Tetszés és derűség.)*

De a nemzet nem fog elpusztulni. És azok az állítások, amelyeket a képviselő ur felhozott mint akadályait az ellenzék működésének, nem állják meg az objektív bírálat próbakövét. A t. képviselő urnak abban a három vádpontjában, igénytelen nézetem szerint, nincs igaza. De ha százszor igaza volna és mentől inkább igaza volna, annál parancsolóbb kötelessége volna, hogy idejőjjön, *(Élénk helyeslés.)* hogy szemébe nézzon ezeknek a veszélyeknek, hogy ne törődjön azzal, hogy bizonyos formák megsértettek vagy meg nem sértettek, sőt

mentől jobban megsértettek, annál inkább kellene helytállnia, hogy a nemzettől elhárítson olyan veszélyeket, melyeket szerinte a mi magunktartása von maga után. *(Élénk helyeslés.)*

És engedje meg, hogyha ő ilyen okok miatt továbbra is visszahúzódik a parlamenti élettől, ha továbbra is elhanyagolja azokat a kötelességeket, amelyek a kisebbségre várnak és amelyeknek ő ma is oly határozott és világos kifejezést adott, akkor senki sem fogja levenni róla azt a feltevést, hogy ő leginkább örül annak, hogy ürügyet talál a távolmaradásra; *(Igaz! Ugy van!)* hogy nagyon szívesen buvík el azon kontradiktórius eljárás elől, amelyben meg fogjuk magunkat védeni, de amelyben meg fogjuk őt támadni is *(Élénk helyeslés.)* azért a minden kritikán aluli politikai eljárásáért, amelylyel évek óta a legszerencsétlenebb módon játszik a nemzet legszentebb életérdekeivel. *(Igaz! Ugy van! Élénk taps.)*

Bujanovics Gyula: Sport!

Gr. Tisza István miniszterelnök: Tetemre hívom a képviselő urat! *(Élénk tetszés és taps.)* Jöjjön ide! *(Élénk éljenzés.)* Ha nem jön, ebben mást nem fog láthatni senki, mint hogy gyengébbnek érzi álláspontját, semhogy a vitatkozás tüzének tenné ki magát.

Elfogadom az elnök ur proposícióját. *(Hosszantartó általános élénk éljenzés és taps. A szónokot számosan üdvözlék.)*

Elnök: Kiván még valaki szólni? *(Nem!)* Ha senki szólni nem kíván, a vitát bezárom.

Kérem a t. házat, méltóztatik-e az elnök által előterjesztett indítványt elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)* Az indítványt tehát elfogadottnak jelentem ki és ilyen értelemben mondom ki a határozatot.

Kérem, méltóztassanak a mai ülés jegyzőkönyvét meghallgatni.

Kostyál Miklós jegyző *(olvassa az 1913 október hó 8-án tartott ülés jegyzőkönyvét.)*

Elnök: Van valakinek észrevétele a most felolvasott jegyzőkönyvről? *(Nincs!)* Ha nincs észrevétel, a jegyzőkönyvet elfogadottnak jelentem ki és az ülést bezárom.

(Az ülés végződik d. u. 1 óra 25 perczkor.)

Hitelesítették:

Scitovszky Béla s. k.,

Niamessny Mihály s. k.,

naplóbíró-bizottsági tagok.

A házszabályok alapján visszatartott képviselői

illetmények nyilvántartása.

		K	K	K	K
1.	Ábrahám Dezső	200	100		
2.	Batthyány Pál gr.	100			
3.	Bitner Zsigmond	1.600			
4.	Fernbach Károly	500			20
5.	Huszár Károly / sárvári /	400			
6.	Justh Gyula	400			
7.	Károlyi Mihály gr.	300			
8.	Kun Béla	100			
9.	Meczky Emil	100			
10.	Polónyi Dezső	400			220
11.	Polónyi Géza	600			520
12.	Pongay Miklós	100			
13.	Preszly Elemér	100			
14.	Ráth Endre		100	500	
15.	Sármegi Vilmos	1.200	200	500	720
16.	Szerecsányi György	900	100		
17.	Vasziprém István	100			
18.	Andrásey Gyula gr.	200			
19.	Barabás Béla		200		
20.	Beck Lajos	300	100	500	
21.	Csuha István	100			
	Összesen	7.700	800	1.300	1.480

Sorszám	Név	Részlet		Összesen	
		F	K	F	K
	Áthozat	7.700	800	1.500	1.480
22.	Holló Lajos		100		
23.	Horváth Gyula	100			
24.	Jasth János	500	100		
25.	Lovász Márton	500			
26.	Meskó László		100		
27.	Palugyay Mórta	900	100		520
28.	Rakovszky István	400			
29.	Szent-Iványi István		100		
30.	Urmánczy Mándor	800			
31.	Zichy Aladár gr.	600			
32.	Zlinszky István	1.300			
	Összesen	12.500	1.300	1.500	2.000

A különböző jury sorsolások alkalmából távol volt képviselőnek
a házszabályok 166.§-a alapján egy-egy negyedévi tiszteletdíja
visszatartatott:

	K
Apponyi Albert grófnak két ízben	2.400
Batthyány Tivadár grófnak egy ízben	1.200
Bernáth Bélának két ízben	2.400
Károlyi Mihály grófnak egy ízben	1.200
Nehrebecky Györgynek egy ízben	1.200
Sághy Gyulának két ízben	2.400
Simonyi-Semadam Sándornak egy ízben	1.200
Vertán Endrének egy ízben	1.200
Vázsonyi Vilmosnak egy ízben	1.200

Összesen 14.400 korona.

501. ORSZÁGOS ÜLÉS

1914 január hó 24-én, szombaton,

Beóthy Pál elnöklete alatt.

Tárgyai: Elnöki előterjesztések. — A pénzügyi bizottság jelentésének bemutatása a m. kir. vasgyárak vasércszükségletének biztosítása érdekében teendő intézkedésekről szóló törvényjavaslatról. — A mentelmi bizottság jelentése gróf Andrássy Gyula, gróf Zichy Aladár, Beck Lajos és Justh János képviselők ügyében. — A sajtóról szóló törvényjavaslat harmadszori olvasása. — A budapesti törvényszéknél, a hozzátartozó kir. járásbíróságoknál és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél a bírói és bírósági hivatalnoki állások számának felemeléséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. — Az ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

A kormány részéről jelen vannak: gr. Tisza István, Jankovich Béla, b. Ghillány Imre.

(Az ülés kezdődik d. e. 10 óra 55 perczkor.)

Elnök: Az ülést megnyitom. A mai ülés jegyzőkönyvét Vermes Zoltán jegyző ur fogja vezetni, a javaslatok mellett felszólalókat Pál Alfréd jegyző ur, a javaslatok ellen felszólalókat Rudnyánszky György jegyző ur fogja jegyezni.

Bemutatom a miniszterelnök ur átiratát, mely szerint

a vármegyei választott tisztviselők megbízatásának meghosszabbításáról szóló törvényjavaslatot (Irom. 896, 915) ő Felsége szentesítette és az mint az 1913. évi LIII. törvényczikk, az Országos Törvénytár utján kihirdettetett.

Tudomásul szolgál.

Bemutatom a t. háznak Szatmár-Németi város közönségének feliratát és a czeplédi ipartestületnek Kossuth Ferenc országgyűlési képviselő ur utján ellenjegyzett kérvényét a munkásbetegségélyező és balesetbiztosító törvény reviziója tárgyában,

a magyarországi díjnokok egyesülete módosi helyi csoportjának Dániel Pál képviselő ur által ellenjegyzett kérvényét lakbér folyósítása ügyében. Ezen felirat és kérvények a házszabályok 236. §-a értelmében előzetes tárgyalás és jelentés-tétel végett kiadatnak a kérvényi bizottságnak.

A pénzügyi bizottság nevében Münnich Kálmán képviselő ur kíván jelentést tenni.

Münnich Kálmán előadó: T. képviselőház!

Tisztelettel betérjesztem a pénzügyi bizottság jelentését a m. kir. vasgyárak vasércszükségletének biztosítása érdekében teendő némely intézkedésről szóló törvényjavaslatról. (Irom. 945., 966.) Kérem, méltóztassék ennek kinyomatása, szétosztása és annak idején leendő napirendre tűzése iránt intézkedni.

Elnök: A betérjesztett jelentés ki fog nyomtatni, szét fog osztatni és napirendre tűzése iránt annak idején fog javaslat tétetni.

Ugyancsak a pénzügyi bizottság nevében Pirkner János képviselő ur kíván jelentést tenni (*Felköltások: Nincs itt!*) A képviselő ur nincs itt; esetleg később fogja jelentését előterjeszteni.

A mentelmi bizottság előadója kíván jelentést tenni.

Szász Pál előadó: T. képviselőház! A képviselőház elnöke a mentelmi bizottsághoz átirat gróf Andrássy Gyula, Beck Lajos, gróf Zichy Aladár és Justh János országgyűlési képviselő urak mentelmi ügyében. A mentelmi bizottság ma ülést tartott és a képviselőház tegnapi ülésén történt mentelmi eseteket megvizsgálta. A bizottság nevében javaslatát a következőkben vagyok bátor előterjeszteni. (*Halljuk!*)

A képviselőház tegnapi ülésén, az ülés kezdetén, a ház csendjét és rendjét állandó közbekiáltásokkal olyan módon zavarták meg, hogy az elnökek a legerélyesebb intézkedésekhez kellett fordulnia a ház csendjének, rendjének és a tanácskozás lehetőségének biztosítása céljából. Mindjárt az ülés elején gróf Andrássy Gyula orsz.

képviselő ur a házszabályokhoz kért szót. Az elnök a házszabályokban körülírt kötelezettségénél fogva megkérdezte a házat, hogy a szólás jogát gróf Andrássy Gyula képviselő urnak megadja-e vagy nem? A ház nem adta meg az engedélyt. Ennek daczára gróf Andrássy Gyula képviselő ur megkísérelte a beszédet. Az elnök többszöri figyelmeztetése daczára tovább beszélt folytonos zaj közepette. Az elnök által való többszöri rendreutasításának fogantatja nem volt, mind a ház határozatával, mind az elnök rendreutasításaival, figyelmeztetéseivel szembehelyezkedett. Az elnök megkísérelte az ülés rendjének és csendjének helyreállítását minden rendelkezésére álló módon. Az ülést közben felfüggesztette. Gróf Andrássy Gyula képviselő ur az ülés felfüggesztése után is megkísérelte tovább folytatni beszédét a házszabályokhoz, daczára annak, hogy a ház az engedélyt erre nem adta meg. Ezért a képviselőház elnöke kénytelen volt a házszabályokban körülírt kötelezettségénél és jogánál fogva a parlamenti őrséget is igénybe venni, a ház pedig gróf Andrássy Gyula képviselő urat a mentelmi bizottsághoz utasította.

A mentelmi bizottság, miután nevezett képviselő urnak itt előadott ténye a házszabályok 251. §-ába ütközik, tisztelettel javasolja a képviselőháznak, hogy gróf Andrássy Gyula képviselő urat a házszabályok 251. §-a alapján, a 254. §. második bekezdésének következményeivel 10 egymásután következő ülésnapra üléseiből tiltsa ki. *(Helyeslés.)*

Elnök: Vitának helye nem lévén, következik a határozathozatal. Kérem a t. házat, méltóztatik-e a mentelmi bizottság javaslatát, amely szerint gróf Andrássy Gyula képviselő ur a házszabályok 251. szakasza alapján a 254. §. második bekezdésének következményeivel 10 egymást követő ülésnapra a ház üléseiből kitiltassék, elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott. Ehhez képest mondom ki a határozatot.

Szász Pál előadó: Ugyancsak a ház tegnapi ülésén történt, hogy gróf Zichy Aladár országgyűlési képviselő ur az ülés elején folytonos közbekiáltással és zajongással az ülés csendjét és rendjét annyira zavarta, hogy az elnök kénytelen volt őt többszöri figyelmeztetés után kétszer rendreutasítani. Miután az elnöki rendreutasítások daczára az elnöki intézkedésekkel szembehelyezkedett, a ház őt a mentelmi bizottsághoz utasította. Gróf Zichy Aladár szünet után szólásra jelentkezvén, a házszabályokhoz kért szót, a ház azonban a kért engedélyt az elnök által feltett kérdésre nem adta meg. Gróf Zichy Aladár ennek daczára megkísérelte a beszédet, a ház határozatával, az elnök intézkedésével szembehelyezkedett, úgy hogy vele szemben is kénytelen volt az elnök a házszabályok 252. §-ában körülírt jogánál és kötelezettségénél fogva erőlyesebb intézkedéseket fogantatni és őt a palotaőrséggel eltávolíttatni. Erre a ház másodizben is a mentelmi bizottsághoz utasította gróf Zichy Aladárt.

KÉPVH. NAPLÓ. 1910—1915. XXI. KÖTET.

Miután a nevezett képviselő ur ezen ténye a házszabályok 251. §-ába ütközik, tisztelettel javaslom a mentelmi bizottság nevében, hogy gróf Zichy Aladár 15 egymásután következő ülésnapra kitiltani méltóztassék. *(Helyeslés.)*

Elnök: Vitának helye nem lévén, következik a határozathozatal. Kérem a t. házat: méltóztatik-e a mentelmi bizottság javaslatát, amely szerint gróf Zichy Aladár képviselő ur a házszabályok 251. §-a értelmében a 254. §. 2. bekezdésének következményeivel a ház üléseiből 15 egymásután következő ülésnapra kitiltassék, elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott. Ehhez képest mondom ki a határozatot.

Szász Pál előadó: T. ház! Ugyancsak a ház tegnapi ülésén Justh János országgyűlési képviselő ur folytonos közbeszólással és zajongással a ház csendjét és rendjét oly módon zavarta meg, hogy az elnök többszöri figyelmeztetése és rendreutasítása daczára a ház a mentelmi bizottsághoz utasította; a nevezett képviselő ur ezután is, magatartásával szembehelyezkedett az elnöki intézkedésekkel, a zajongást tovább folytatta, úgy hogy az elnök kénytelen volt vele szemben is a házszabályok 252. §-ában körülírt jogával élni és őt az ülésteremből kivezetetni. Ezért a ház őt másodizben is a mentelmi bizottsághoz utasította.

Mint ahogy Justh János képviselő ur ezen ténye a házszabályok 251. §-ába ütközik, tisztelettel javaslom a mentelmi bizottság nevében, hogy a ház őt üléseiből 15 egymásután következő ülésnapra tiltsa ki. *(Helyeslés.)*

Elnök: Vitának helye nem lévén, következik a határozathozatal. Kérem a t. házat: méltóztatik-e a mentelmi bizottság épen előterjesztett javaslatát, amely szerint Justh János országgyűlési képviselő ur a házszabályok 251. §-a értelmében a 254. §. 2. bekezdésének következményeivel a ház üléseiből 15 egymásután ülésnapra kizárassék, elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)*

Elfogadtatott. Ehhez képest mondom ki a határozatot.

Szász Pál előadó: A ház tegnapi ülésén a ház elnöke jelentést tett a háznak arról, hogy a ház érvényes és jogerős határozatával üléseiből már megelőzőleg kitiltott Beck Lajos képviselő ur tegnap, jöllehet a házszabályok 254. §-ában határozottan meg van írva, hogy a ház üléseiből kitiltott képviselő a ház helyiségeiben meg nem jelenhetik, megjelent a ház helyiségeiben. Ezért őt a ház a mentelmi bizottsághoz utasította.

A mentelmi bizottság nevében, miután a nevezett képviselő ur előadott ténye a házszabályok 254. §-ának 3. bekezdésébe ütközik, ugyancsak a 254. §. 3. bekezdése alapján tisztelettel javaslom a háznak, hogy Beck Lajos képviselő urat jegyzőkönyvileg rója meg. *(Helyeslés.)*

Bátor vagyok tisztelettel előadni ezen alkalommal azt is, hogy előadmányaim folyamán több-

ször felhangzott az a kérdés, hogy a mentelmi bizottság megidézte-e maga elé azokat az országgyűlési képviselő urakat, akiknek mentelmi ügyében bíraskodott? Erre nézve tisztelettel megjegyzem, hogy a mentelmi bizottság a házszabályok szerint zárt ülésen tárgyal, idézéseket, megkereséseket csak akkor bocsát ki, ha ennek szükségé fenforog. A mentelmi bizottság minden esetben értesítette az illető képviselő urakat arról, hogy mentelmi ügyek tárgyalás alatt vannak. Nem akarom azonban, hogy az a látszat legyen, mintha a mentelmi bizottság elmulasztott volna valamely idézést, mintha a mentelmi bizottságnak kötelessége volna megidézni azokat a képviselőket, akiknek mentelmi ügyeiben bíraskodik. A mentelmi bizottság saját hatáskörében, saját belátása szerint intézkedik abban az irányban, hogy megidézendők tartja-e a képviselőt, igen vagy nem. *(Helyeslés jobbjelől.)*

Elnök: Vítának helye nincs. Következik a szavazás. Kérem a t. házat, méltóztatik-e a mentelmi bizottság javaslatának elfogadásával Beck Lajos képviselő urat a házszabályok 254. §-ának 3. bekezdése értelmében jegyzőkönyvi megrovásban részesíteni, igen vagy nem? *(Igen!)* Elfogadtatott; ehhez képest mondom ki a határozatot.

Következik a napirend: a sajtóról szóló törvényjavaslat (Irom. 901., 920.) harmadszori olvasása. Kérem a jegyző urat, sziveskedjék a törvényjavaslatot felolvasni.

Pál Alfréd jegyző *(olvassa a sajtóról szóló törvényjavaslatot.)*

Elnök: A törvényjavaslat harmadszor is felolvastván, kérem a t. házat, méltóztatik-e a most felolvasott törvényjavaslatot harmadszor olvasásban elfogadni, igen vagy nem? *(Igen!)* Elfogadtatott.

Az ekképen harmadszor olvasásban is elfogadott törvényjavaslat alkotmányos tárgyalás és szíves hozzájárulás végett a főrendiházhoz tétetik át.

Következik a napirend második pontja: a budapest kir. törvényszéknél, a hozzátartozó kir. járásbíróságoknál és a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél a bírói és bírósági hivatalnoki állások számának felemeléséről szóló törvényjavaslat. (I. m. 955., 961.)

Az előadó ur kíván szólni.

Almássy László előadó: T. ház! *(Halljuk! Halljuk!)* A mindenkorai igazságügyi kormányok állandó figyelmének tárgyát képezte az a jelenség, hogy a bíróságok egy nagy részénél, de különösen a székesfővárosi bíróságoknál az el nem intézett ügyek száma ugyyszólván évről-évre emelkedik.

Ha ezt a jelenséget mélyebb vizsgálat tárgyává tesszük, akkor azt látjuk, hogy ezen hátralékok számának emelkedése nincs összefüggésben *(Halljuk! Halljuk!)* az ügyek elintézésére hivatott bírák és bírósági tisztviselők munkaképességének csökkenésével, az illetők kisebb szorgalmával, vagy tevékenységük kisebbfokú kifejtésével, hanem igenis átjuk azt, hogy az ügyek száma évről-évre aránylanul emelkedett, a személyzet létszáma pedig

ugyanaz maradt és így természetes, hogy ezen körülménynek a hátralékok számának emelkedését kellett eredményeznie. *(Ugy van! jobbjelől.)*

Az ügyszám emelkedését látva, semmiféle abnormis indokokra nem szükséges gondolnunk, mert hiszen ez az emelkedés kétségtelenül összefüggésben van az étellel és azokkal a körülményekkel, amelyek a közgazdasági élet terjeszkedését idézik elő; összefüggésben van a nép számának az emelkedésével, a sürűbb érintkezéssel, amely azután természetesen surlódásokat vált ki. E surlódásokból perek származnak, a perek számának emelkedése ennél fogva az élet természetes fejlődésével van okozati összefüggésben.

Ha e jelenségekkel szemben az orvoslás módjáról gondolkozunk, mindenekelőtt azt látjuk, hogy valamint az élet minden egyes jelensége szerves és okozati összefüggésben van egymással, ugyanez áll a jogi életre, az igazságügyi kormányzatra és az igazságszolgáltatásra is. Ennél fogva a segítséget, a valódi orvoslást e téren is csak akkor találjuk meg, ha az egész vonalon segítséget nyújtunk és pedig elsősorban szükséges az érvényben levő anyagi jogszabályoknak kodifikálása. Hiszen kétségtelen, hogy az ellentétes bírói gyakorlat oka a jogbizonytalanságnak, a jogbizonytalanságból származik azután a próbálkozás mindenféle kétes természetű perek megindításával és a perek számának emelkedése ebben is találja egyik okát. Az igen tisztelt igazságügyi kormányknak még be nem terjesztett, de már a közvélemény előtt fekvő javaslata, amely a magyar magánjognak kodifikálását tartalmazza, kétségtelenül előrendű tényezője lesz a perek száma csökkentésének, mert hiszen ott, ahol kodifikált törvénykönyv van, ahol precíz megállapított jogszabályok alapján lehet elbírálni valamely vitás jogesetet, kétségtelen, hogy nincs meg az emberekben annyira a perlekedési kedv; hogy inkább hajlanak a békés kiegyenlítés felé és az olyan természetű ügyeknek bírói fórumok elé való vitéletét, amelyek jogi alappal alig bírnak, már a költségektől való tartózkodás miatt sem fogják megköcskáztatni. *(Ugy van! jobbjelől.)*

Azokban ettől eltekintve, a perek számának csökkentése és különösen a restancziák elintézése megfelelő polgári törvénykezési rendtartástól is függ. Hiszen, ha Magyarországnak csak 40—50 év előtti jogi életére tekintünk vissza, azt látjuk, hogy az a rendkívül sok perjogi forma, amelyeknek elintézésétől valamely magánjogi vita eldöntése függött, évtizedekre huzta ki, halasztotta el a per kérdésének érdemben való jogerős eldöntését. S miután ezek az alaki perjogi kérdések a bírónak munkásságát legnagyobb részben igénybe vették, kétségtelen, hogy magára épen a legfőbb munkára, a szorosabb értelemben vett ítélkezésre kevesebb ideje jutott neki s magukkal a formákkal eltöltvén az időt, a hátralékok száma kétségtelenül kellett, hogy emelkedett legyen. *(Ugy van!)* Már az utóbbi időben — még Szilágyi Dezső igazságügyministersége alatt — benyújtott

ter jelentését, ötödik pontul az 1911-ik évi állami zárszámadást, ezzel kapcsolatosan az állami számvérvőszék öt rendbeli jelentését az 1911-ik évi számadási év I., II., III., IV. negyedében és pótnegyedében előfordult túlkidásokról, előirányzat nélküli kiadásokról és hitelátruházásokról és végül hatodik pontul a kérvények 15. számú sorjegyzeit. Meltóztatnak ezen napirendi javaslatomat elfogadni? *(Igen!)* Akkor ezt határozatképen kimondom.

T. ház! Miután a háznak három napos szünete lesz, felhatalmazást kérek a t. háztól, hogy a szünet alatt netán szükségessé váló új választások iránt az elnökség intézkedhessen. *(Helyeslés.)* A ház a kért felhatalmazást megadja.

Következik Rakovszky István t. képviselő ur sürgős interpellációja a honvédelmi minster urhoz a képviselőházi őrség tárgyában.

Rakovszky István: T. képviselőház! A következő interpellációt vagyok bátor a honvédelmi minster urhoz intézni *(olvassa)*:

»Interpelláció a honvédelmi minster urhoz:

Tekintve azon kiszámíthatatlan következményekkel járó konfliktusokat, melyek máris a hadsereg tisztikara és a polgári társadalom között felmerültek és melyek, ugy a tisztikar, mint a hadsereg tekintélyére, valamint a polgári társadalom és hadsereg közötti jóviszonyra káros hatással vannak, kérdem a t. honvédelmi minster urat:

1. Hajlandó-e a további súlyos bonyodalmak elkerülése végett a képviselőházi őrség tisztjeit a csapatokhoz sürgősen visszarendelni?

2. Hajlandó-e kellő lépéseket tenni az iránt, hogy a katonailag szervezett képviselőházi őrség intézménye eltöröltessék. *(Élénk helyeslés balfelől.)*

T. képviselőház! Engem ezen interpelláció megtételére azon sajnálatos konfliktusok indítottak, amelyek az utolsó időben előfordultak. Távoll ál tőlem, hogy én ezen konfliktusoknak okait, az egyes becsületbeli ügyeket itt szóvá tegyem. Én ezekre ki nem terjeszkedem, én reám nézve ezek csak összességükben, mint egy szimptoma birnak fontossággal, *(Helyeslés balfelől.)* amelyek káros hatásának elejét akarom venni azon szempontból és azon indokból, mert én egész multamban — e mellett tanuskodik nyilvános szereplésem is — a hadseregnek igaz, őszinte barátja és tisztelője voltam.

Égész politikai pályafutásom alatt egyetlen pillanatban sem, bárminő élesem is voltak a politikai ellentétek, soha de soha a hadsereget nem vontam be a harcznak hevébe, és mindent megtettem arra, hogy a politikai élet és a politikai aréna porától távol tartsam a hadsereg képviselőit. *(Élénk helyeslés a baloldalon.)* Ugyan-ezen multamhoz akarok hű lenni ma, midőn aggályaimat előadom és a tisztelt minster urat felkérem, hogy ezen interpelláció tartalmához és kívánalmához képest a kellő lépéseket meg tegye.

T. képviselőház! Ez a képviselőházi őrség kezdettől fogva a legnagyobb bizalmatlansággal fogadtatott az egész közvélemény által. *(Úgy van! a baloldalon. Élénk ellenmondások a jobboldalon.)* Ugy az ellenzék, mint a sajtónak nagy része, de amint én tudom, nagyon tekintélyes és befolyásos katonai körök is a legnagyobb aggodalommal néztek annak elébe, hogy ezen törvényt meghozzák és hogy a képviselőháza a hadsereget beléállítsák, mint egy rendőri közeget. *(Úgy van! a baloldalon. Ellenmondások jobbról.)*

A hadsereg nem olyan intézmény, amely természeténél fogva erre volna hivatva. A hadsereg olyan intézmény, amely csak a legválságosabb pillanatokban léphet akcióba, akkor, ha az államot kül vagy nagy belveszély fenyegeti. Háboru esetén, forradalom esetén, lázadások esetén, még olynemű zavargások esetében is, amikor a közönségesen rendelkezésre álló rendőri hatalom ezek elnyomására, a rend fentartására nem elégséges, igenis, indokolt és szükséges, hogy a hadsereg akcióba lépjen. De közönséges rendőri szolgálatok állandó teljesítésére sohasem szabad a hadsereget felhasználni. *(Úgy van! a baloldalon.)*

T. képviselőház! Nem szabad a hadsereget lealacsonyítani soha egy szurrogát rendőri hatalomnak a színvonalára. *(Úgy van! balfelől.)* Ez nem fér meg a hadseregnek méltóságával, nem a tisztikar állásával és tekintélyével. *(Úgy van! balfelől.)*

De, t. képviselőház, ez a dolog természetéből önmagából következik. Nem létezik állam, birjon az bár a legkittinőbb rendőrséggel, amely azt mondhatná, hogy a rendőrség — én nem akarom azt a kifejezést használni: gyűlöletes — de biztosan nem népszerű intézmény ne volna. És nagyon csalatkozik valaki, ha azt hiszi, hogy a rendőrségnek ezen gyűlöletes volta az ő rendőri működése köréből folyik. Nem, hanem folyik abból, mert a policzia politikai rendőrség gyanánt is, kell, hogy működjék. *(Úgy van! balfelől.)* És épen ezen politikai vonatkozás teszi gyűlöletessé. Ez már az ő működésével jár, hogy visszatetsző legyen. Én teljesen igazságos vagyok. Én tisztelen, becsülöm azt a rendőrtisztviselőt, azt a rendőrt, aki az ő hivatása körében hiven teljesíti kötelességét. Én őt az állam teljesen egyenjogú, tisztességes, jóra való polgárának tekintem. Arról ő nem tehet, hogy ez a ténykedése, mely az állami élet szükségleteiből folyik, ily természetű, ebből én soha semmi körülmények között nem akarok hátrányos következtetni az ő jellemére.

De tagadni nem lehet, hogy ez az ellenszenv az ő működési körüknek és különösen e működésük politikai oldalának következménye. Hiszen most látjuk Ausztriában, Csehországban, Prágában, hogy a politikai rendőrségnek működése, összekötetése egy parlamenti férfival milyen visszatetszést, milyen botrányokat idé-

zett fel, úgyhogy ott még a helytartó demissiójáról is beszélnek.

Szemben ezzel, a katonaságnak népszerűnek kell lenni, a katonaság pedig népszerű csak úgy lehet, ha egybeforr a nemzettel, egyetért a nemzeti érzéssel, tiszteli a törvényeket s a törvények oltalmára, nem a törvényeknek elnyomására törekszik. *(Taps a baloldalon. Felkiáltások jobbról. Természetes!)*

T. képviselőház! Ezen parlamenti őrség intézménye a katonákat, a tiszteket, akik tagjai, kiragadta a hadsereg kötelékéből. *(Felkiáltások jobbfelől: Hát a csendőrök?)* Bocsanatot kérek, nagy különbség van. A csendőrökről hallottam beszélni a miniszterelnök urat is a főrendiházban. A csendőrtiszt nem adja ki a parancsot, hogy fogd meg ezt, vagy azt, a csendőrtiszt csak a katonai fegyelem szempontjából őrködik a katonák, a közemberek felett és csak nagyon kivételes esetek azok, amikor ő így közbe lép... *(Zajos ellentmondás a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: ... mert azt a parancsot, hogy mit tegyen a közrend fenntartása érdekében, a politikai hatóság szokta neki kiadni. *(Ellentmondás a jobboldalon. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Rakovszky István: Ki lettek ragadva a hadsereg kötelékéből s a legodiosusabb politikai poliziális ügy elintézésére, a parlamenti ellenzék leigázására lettek alkalmazva. *(Taps a baloldalon.)*

T. képviselőház! Katonai szempontból csak egész röviden akarok ezzel foglalkozni; nem akarok e tárgyba belemélyedni, hiszen én felolvastam adataimat a delegációban. Ami olyan nagyon visszatetsző, ez a felemelt zsold és a felemelt fizetés. Ez nagyon kellemetlen. Én is katona ember voltam és appellálok mindenkihez, aki katonaságnál szolgált, hogy én nem képezek magamnak kellemetlenebb feladatot, amely egy katonatisztet érhet, mint ha pl. egy exekucionális pelotont kell kommandírozni. Ez a legvisszatetszőbb minden katonatisztnak. Ha neki ezt a parancsot adják, teljesíteni fogja, és nincs senki a világon, aki e parancs teljesítéséből, amikor ezen szomorú, kellemetlen, visszataszító feladatnak eleget tesz, ebből annak a katonának jellemére legkisebb mértékben hátrányos következtetést vonna.

En itt sem akarok következtetést levonni, de egy ok, hogy olyan visszatetsző ez a parlamenti őrség, semmi tekintetben be nem igazolható, az illető katonai rangoknak nem megfelelő óriási fizetések, akkor, amikor azt látjuk, hogy ugyanazon időben ezen tiszteknek bajtársai, a többi katonák, éhszoldon, tönkremenne, téli időben, a háború veszélyével szemben teljesítettek szolgálatot és ezektől különféle furfangokkal meggyózták azt a pénzt, ami nekik igazság szerint jutott volna akkor, ha a mobilizációs paran-

csot kiadták volna. Nem egy tisztcsaládót ismernek, amely tönkrement ebbe, mikor az illető tisztektől kívánták, hogy életüket és vérüket adják oda a királyért és a hazáért, azalatt, míg ez az őrség felemelt zsoldon hanyékedett. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Ez, t. képviselőház, az egyik indoka annak a nagy ellenszenvnek, amely az intézménnyel szemben megnyilatkozik. Mert, ha már feltétlenül szükséges ez az intézmény, akkor tartsa az a katona kötelességének ezeket a feladatokat ugyanazon illetményekért elvégezni, mint amennyiért elvégzik feladataikat künn a többi bajtársak. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés balfelől.)*

Polónyi Géza: Nem kapnak ám rá embert! *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Lótartást kapnak azért, hogy képviselőket kidobáljanak! *(Igaz! Ugy van! balfelől. Zaj a jobboldalon. Elnök csenget.)*

Rakovszky István: T. képviselőház! Nézzük meg katonai szempontból — és itt mindig a t. honvédelmi miniszter figyelmét kívánom e dolgokra felhívni — ezt a parlamenti őrséget akkor, mikor működik. *(Halljuk! Halljuk! Derűtlenség a balfelől.)* Nézzük meg azt a felvonulást, *(Halljuk! Halljuk!)* Mivel pedig a t. tiloldal — dicséretére mondom — ennek nem szemtanuja, mert mindig kivonulnak olyankor, nagyon helyesen...

Polónyi Géza: A függönyök mögül nézik! *(Zaj. Elnök csenget.)*

Rakovszky István: ... hát én előadom, hogy hogyan játszódnak ez le! *(Halljuk! Halljuk!)*

Az ülés egy nagyon izzó jelenete után, mikor az elnök ur kivonul a teremből és kiadja az őrségnek a parancsot, itt bent az ülésteremben, megszűnővén az oka az ellenzékiességnek, a felbuzdulásnak, a haragnak, a kitérésnek, természetesen csend van, és 20—25 percig, amíg ezek a katonák összeszedelőzködnek, egy olyan békés, majdnem azt mondhatnám, kedélyes hangulat uralkodik. *(Élénk derűtlenség a jobboldalon és a középén. Felkiáltások: Műdik volt?)* Hát kérem, még ezt is irigylik? Ez így van.

Bakonyi Samu: A francia forradalomban is így volt, a kivégzések előtt.

Bartos János *(közbeszól).*

Elnök: Csendet kérek. Kérem Bartos képviselő urat, ne méltóztassék közbeszólni. *(Zaj balfelől.)*

Rakovszky István: Erre egyszerre minden oldalról bevonul ide 30 ember, nagyon különböző adjuztirungban *(Derűtlenség balfelől.)* és elhelyezkedik itt egy alezredes és egy kapitány parancsnoksága alatt. *(Közbeszálások és derűtlenség balfelől.)* Ez önmagában véve katonai szempontból neveléses, mert a tisztí állásra néve, t. képviselőház, nem valami dicséretes dolog, *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* hogy egy alezredes, aki

nagy ur a katonaságnál, aki gyakran egy ezredet parancsnokol, aki 800 lovas élén szokott kivonulni, itt harmincz emberrel békés egyének ellen felvonul. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Fráter Loránt: Ez így vezeti a rohamot!

Rakovszky István: Ha egy hallgató épen abban a pillanatban, mikor ez történik, bejön a karzatra, semmit se ért az egészből és nem tudja elgondolni, hogy mi történhetett, mert az emberek csendben vannak. *(Igaz! Ugy van! bal-felől. Felkiáltások: Senki se érti!)* Akkor aztán kikeresnek valakit és két ór kivезeti az illetőt, mintha a vesztőhelyre vinnék, mint valami nagy bűnöst. *(Igaz! Ugy van! bal-felől.)* Mert az már igazán kórikus és a katonai méltósággal, az egész katonai fellépéssel és a komolysággal össze nem egyeztethető dolog, hogy mikor már az illető elindult, aki ugysem jönne vissza, két ór még tovább kíséri. *(Igaz! Ugy van! bal-felől.)*

Ráth Endre: A kapuig kikísérik az embert! *(Derűtség.)*

Rakovszky István: Hogy ez mennyire visszatetsző és — bocsássák meg ezt a kifejezést — mennyire undorító, *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* azt bizonyítja az, hogy önök, t. tudolal — és ez jó izlésüknek nyilvánítása — ilyen alkalmakkor mind kivonulnak és nem nézik ezeket a jeleneteket, mert érzik, hogy ez olyan dolog...

Bikádi Antal: Álszemérem csak!

Rakovszky István: ... amelyet nem szokás és nem lehet végignézni. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)*

Bikádi Antal: A függöny mögül nézik! *(Zaj jobb-felől. Elnök cseppet.)*

Rakovszky István: Én tisztelen mindenkinek felfogását, de nem hiszem, hogy lenne valaki, aki ezt arra a katonára nézve lélekemelőnek tartaná. *(Igaz! Ugy van! bal-felől.)* Ez egy katonának oly foglalkozása, hogy uri emberek ezt nem akarják nézni, uri emberek ettől megundorodnak. Kérdésem: a katonai méltósággal, a tisztí kardbojtnak fényével megegyeztethető-e az, hogy önök maguk sem tudják ezt nézni, nem akarnak ennek tanulni lenni? *(Éljenzés és taps a baloldalon.)* Önmagától is bizonyítja ez, hogy ezt a katonai szervezetet itt a képviselőházban ilyen formában fentartani nem lehet.

De t. képviselőház, ha katonai szempontból tovább megyek, ezeknek a palotaőröknek vagy képviselőházi őrségnek reglementjének, szolgálati reglementjének kell lennie *(Ugy van! bal-felől.)* és annak nyilvánosnak kell lennie. Én akárminő, akár lovassági, akár gyalogsági, akár hidászati reglement-t kezembe vehetek és tanulmányozhatok; de ehhez hozzá jutni nem tudok. Mi van ebben az Exerzier-Reglement-ben? »Rontsatok be a terembe, jobblábat megfogni, balkezet elő-

KÉPVH. NAPLÓ. 1910—1915. XXIII. KÖTET.

rántani, nyakoncspolni!« Ezek a kommandók, amelyekkel ezek a katonák itt dolgoznak.

Hát kérem, ez lehetetlen állapot. De veszélyes a katonai fegyelem szempontjából is az, hogy ezek a palotaőrök mindenütt fenn vannak a karzatokon és hallhatják, hogy miként támadják, miként szólják le, miként kritizálják az itt ő tisztjeiket, hallhatják, hogy mily kifakadásokkal illetik őket.

Ráth Endre: Most is élvezik odafenn! *(Zaj a baloldalon.)*

Elnök (cseppet): Kérem Ráth Endre képviselő urat, méltóztassék csendben maradni.

Rakovszky István: Jól emlékszem, hogy amikor ez ügyet a delegációban egyszer tárgyaltuk, ki volt adva a parancs, hogy katonatisztek uniformisban fel ne mehessenek a galériára, mivel ez tilos.

Ráth Endre: Csak egész bátran fiatal ember! *(Derűtség a baloldalon.)*

Elnök: Ráth Endre képviselő urat rendreutasítom.

Rakovszky István: De itt van még egy eset. Beóthy Pál t. házelnök ur — nézetem szerint egészen helyesen — maga elé hívatta a napokban az egyik tisztet — én az újságok után beszélek — s kijelentette előtte s figyelmeztette őt, hogy neki azokon a folyosókon, ahol a képviselők vannak, nem szabad tartózkodnia és hogy menjen le én nem tudom micsoda helyiségbe. Én a házelnök urnak ezen intézkedését nagyon helyesnek tartom. *(Ugy van! a baloldalon.)* De bármennyire helyesnek tartásam is, a ház szuverenitása és az elnök állásának szempontjából, katonai szempontból a legelősebben el kell azt itélnem. *(Éljenzés és taps a baloldalon.)*

Bármínő magas állású legyen a civil ember, egy katonatisztnak azt mondani, hogy én önnek megtiltom, hogy itt tartózkodjék, önnek ott kell tartózkodnia: ez katonai szempontból meg nem engedhető. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)* Ellenmondások jobbról.) Kérem, én az újságok szerint adtam elő a dolgot, nem vállalhatok érte felelősséget. *(Zaj a bal és a jobb oldalon.)*

Elnök: Csendet kérek képviselő urak, mind a két oldalon.

B. Pap Géza (közbeszól.)

Elnök: Kérem báró Pap Géza képviselő urat, ne méltóztassék közbeszólni s az elnöki figyelmeztetésre megjegyzést tenni. *(Zaj a baloldalon.)*

Bartos János (közbeszól.)

Elnök: Bartos János képviselő urat ismételt közbeszólása miatt rendreutasítom. *(Zaj a baloldalon.)*

Hédervári Lehel: Te is Géza?!

Elnök: Hédervári Lehel képviselő urat rendreutasítom.

Ráth Endre: Most onnan valakit! *(Derűtség a baloldalon.)*

Elnök: Ráth Endre képviselő urat másodszor is rendreutasítom.

Rakovszky István: T. képviselőház! Minden államban az a főtörekvés nyilvánul meg, hogy a katonaságot mentől távolabb tartásuk a politikától s az állami dekadenciának biztos jele az, amikor a katonaság résztvesz a politikai életben. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)* Ez az illető állam közeli bukásának biztos jele. *(Felkiáltások balfelől: Ugy van! Mikor a tisztikar politizál! Halljuk! Halljuk!)* Nálunk, t. ház, a kormány maga dobta a katonaságot a politikai viharok forgatagába és pedig mikor? Akkor, amikor a politikai szenvedélyek hullámai a legmagasabbra voltak felkorbácsolva; mikor az ellentétek a legélesebbek voltak és különösen mikor bizonyos olyan dolgok jutottak napfényre, amelyek a közéleti tisztesség szempontjából súlyos kritika tárgyát képezték és azt a látszatot kellették, minthogyha azt a katonaságot arra használják fel, hogy a kritikát, amely ezen visszaélések ellen felhangzott, nyomják el és fojtsák el. *(Ugy van! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Élénk ellenmondások jobbfelől.)* Ha végignéznék a naplón, látni fogják, hogy a parlamenti őrség mindig olyankor lépett akcióba, a mikor nagy botrányok törtek ki és nagy visszaélések kerültek felszínre. *(Igaz! Ugy van! balfelől. Zaj a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Huszár Károly (sárvári): Az ítéletet már elfelejtették? *(Mozgás balfelől. Halljuk! Halljuk!)*

Rakovszky István: Azt kérdezem én, hogy ha már kellett egy ilyen intézmény, észszerű volt-e azt ilyen katonai jelleggel, mint a hadsereg integráns részét, ide beállítani a politikai harcok középsébe, amelyeknek hatásai alól fel szabadulni ezek a katonák sehogyssem tudták? *(Ugy van! Ugy van! balfelől.)* Hiszen láttuk itt, hogy egyik ellenzéki képviselőtársunk életveszélyben forgott. *(Derültség a jobboldalon. Zajos felkiáltások balfelől: Ezen lehet nevetni?)*

Beck Lajos: Hát nem ment neki karddal? *(Zaj.)*

Huszár Károly (sárvári): Hiszen letartóztatták! *(Nagy zaj a baloldalon és jobbfelől. Derültség a jobboldalon. Felkiáltások balfelől: Ezen is lehet nevetni? Felkiáltások jobbfelől: Lehet! Lehet! Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: Kellett ezt a katonai hatalmat itt az ellenzéki képviselőkkel, egy kisebbséggel szemben, védtelenek, fegyvertelenek ellenében, a legbrutálisabb módon akcióba léptetni? *(Felkiáltások balfelől: Ugy van! És ezen lehet nevetni?)* Bocsnátot kérek, ha már erre cseleztek magukat, én ismertem a miniszterelnök urnak egy sokkal helyesebb tervét, azokat a tiszesszámú keztyűs embereket, *(Derültség balfelől.)* akiket erre a célra praeparáltak. *(Ugy van! balfelől.)* Így azt az egyet bizonynyal elérték volna, hogy a hadsereget nem kellett volna bevonniuk a politikába. Hát ha már

ilyeneket tesznek, akkor tartsanak legalább — nem akarok megint remiszszencziákat felkelteni — olyan embereket, akikről báró Vay Gábor főrendiházi tag ur beszélt, *(Helyeslés balfelől.)* de katonákat ilyen célokra felhasználni nem szabad és nem lehet! *(Helyeslés a baloldalon.)*

De hiszen meg is volt ennek t. ház az eredménye. Eddig, hála Istennek, a katonák és a polgári elem között jó viszony állott fenn. Mióta azonban ez a szerencsétlen intézmény működni kezdett, mióta ez a szerencsétlen intézmény közéletünkben szerepel, azóta, habár ez az őrség a hadseregnek csak egy kis része, ez az intézmény lassan-lassan az egész nagy hadsereget bevonta a politikai küzdelmekbe. *(Ugy van! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Sőt ma már nemcsak a politikai küzdelmek, hanem a társadalmi küzdelmek központjába is állította azt. *(Ugy van! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ez összekocczanások napirenden vannak. *(Ellenmondások jobbfelől.)*

Egy hang (a jobboldalon): Dehogy vannak! *(Derültség a baloldalon.)*

Rakovszky István: Ugy látszik, az ur idegen az országban, ha azt mondja, hogy összekocczanások nincsenek és hogy a folytonos kellemetlenségek, nincsenek napirenden. *(Ugy van! balfelől.)* Én csak azt hiszem, hogy a képviselő ur nem tud magyarul olvasni, nem képes egy újságot a kezébe venni, ha nem olvasott nyilatkozatokról és ellennyilatkozatokról, amelyeknek aláírói és szereplői folytonosan katonatisztek. *(Ugy van! Ugy van! balfelől.)*

Haller István: Hazai miben utazik most?

Rakovszky István: T. képviselőház! Egy egész tengeri kigyója a kellemetlen afféreknek keletkezett. Magyarország, uraim, nem volt eddig eset, hogy egy katonatiszt, aki magát sértve érezte, bárkitől nyomban elégtételt nem kapott volna, oly módon, amint követelte. *(Ellenmondás jobbfelől.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Hogyne lett volna!

Rakovszky István: Magyarországon nem volt, kérem, eset, hogy katonatisztek, ami egész szokatlan, becsületbeli ügyekben el kezdenek nyilatkozatokat nyílttérben leadni. Hiszen az, aki a katonai életet csak kicsit ismeri és ismeri azt az irtózatot az újságokban való minden nyilatkozattételtől, tudhatja, hogy itt nagy átalakulásnak, nagy visszataszításnak, nagy elkeseredésnek kellett egyik részről és másik részről is lennie, hogy ilyen dolgok történhessenek. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbfelől.)* De látjuk, hogy katonatisztek elégtételt nem kapnak olyan férfaktól, akik, tudjuk, már nem egyszer elégtételt vettek és adtak. Látjuk azt, hogy a társadalmnak túlnyomó része ezen férfiak mellé állt. *(Élénk ellenmondások jobbfelől.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Oh, dehogyan! (Zaj. Elnök csenget.)

Rakovszky István: T. miniszterelnök ur és t. túldoldal, a legközelebbi órákban ismét tanúságot fognak nyerni, tanúságot fognak találni amellelt, hogy igenis a társadalom nagyon tekintélyes, túlnyomó nagy része nem a katonatisztek pártján van. (Igaz! Ugy van! Taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Ez nekem nem szolgál megelégedésemre, sajnálom, hogy így van; de így van, ezt nem fogják letagadni. (Igaz! Ugy van! a baloldalon. Mozgás jobbfelől.) De lehetetlen állapot is az, hogy az a katonatiszt folyton nyilatkozzék. Hisz nem az ő szakmája, nem az ő kenyeré. És a dolgok már annyira elfajultak, (Halljuk! Halljuk! balfelől) hogy itt fel fogok olvasni egy nyilatkozatot, (Halljuk! Halljuk! balfelől.) amely nagyon különös világitásba helyezi a hadseregnek viszonyát a civilis, polgári elemmel. Ez a nyilatkozat megjelent a Budapesti Tudósítóban és a következőleg szól:

Szmrecsányi György: Ki írta alá? Ki felel ezért? (Zaj. Halljuk! Halljuk!)

Rakovszky István: A Budapesti Tudósítót illetékes katonai részről felhatalmazták a következő nyilatkozat közzétételére (olvassa): »Miután a tisztikarhoz tartozó mindazok a megbízottak, akik a közelmúltban felmerült, politikai okon alapuló becsületügyekben eljárta, magukat az egyedül és kizárólag illetékes fórum, — a tisztí becsületügyi választmány — előtt igazolták és eljárásukat e fórum tökéletesen korrektnek és kifogástalannak találta: ezek az ügyek a tisztikarra nézve teljesen elvannak intézve.« (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) »Az ellenfél részéről proponált becsülethíroságot, tekintettel a vegyes becsületbíróóságokban való részvételre vonatkozólag évek óta fennálló tilalomra, nem lehetett elfogadni. A jövőben tehát a tisztikar tagjai valamennyi efféle ügyben minden további nyilatkozat közzétételét mellőzik s a tisztikarnak elég az a tudat, hogy mindezekben az ügyekben azoknak a szokásoknak értelmében és szellemében járjam el, amelyeket a fegyveres erő minden része kizárólag kötelezőknek ismer el.«

Eddig a dolog a tisztikar számára rendben van, de most jön a folytatás (olvassa): »A nálunk néhány év óta egyesek által hirdett az a nézet, amely szerint politikusok politikai tevékenységük gyakorlása közben elkövetett személyes sértések esetében ezeket a lovagiasság terén immunitás illetné, ezenmel a legnagyobb mértékű visszautasításra talál.« »Ezt a nézetet tehát az összes fegyveres erő tagjai sem fogják akceptálni soha«, — kérem, Chlopinál is volt egy soha — »mert becsületügyben az eljárás sarkalatos elve az, hogy személyes sértést minden lovagias férfi köteles elégtételt adni.«

Gr. Tisza István: Ugy van! (Ugy van! a jobboldalon. Mozgás és zaj.)

Ráth Endre (közbeszól.)

Elnök: Csendet kérek!

Kérem Ráth Endre képviselő urat, ne méltóztassék újból zavarni a tárgyalást.

Rakovszky István: . . . »Ezzel ellenkező magatartás nemcsak a sértőt diszqualifikálja, hanem ennek ezt a nézetét képviselő megbízottait is.

Magas hivatásuk tudatában az összes fegyveres erő tagjai visszautasítják azt a törekvést, hogy pártpolitikai üzelmek játékszerévé alacsonyítottassanak le és ép oly határozottan óvást emelnek oly kísérlet ellen is, amely a polgári társaság körével gondosan ápolott lovagias viszonyuk megzavarására irányulna.«

En a nyilatkozatnak lovagias ügyekre vonatkozó részét e vonatkozásban kritika tárgyává nem teszem. Itt politikai nyilatkozat történt. (Ugy van! balról.)

A honvédelmi miniszter ur fel fog világosítani engem, ki felelős ezért? A legfelsőbb hadur tett közzé nyilatkozatot a Budapesti Tudósítóban? Krobotin miniszter ur, vagy a katonai kabinetiroda? Ki felelős ezért? Ennek csak akkor van értéke, ha ott van a név, mert amit a Budapesti Tudósító odaállít, mint illetékes helyet, az lehet a Budapesti Tudósító számára illetékes, de reánk nézve és azokra az urakra nézve, akiket érinteni akar, nem az és mégis különös, hogy amikor az egész hadsereg nevében történik nyilatkozat, a Budapesti Tudósító az, amely a hadsereg nevében nyilatkozik és akárhogy keressük, nem tudjuk, ki a felelős.

Ezért mondom, hogy idevezetnek a dolgok, hogy ily nyilatkozatok, ily gazdanélküli nyilatkozatok jelennek meg. Eddig az anonymus nem jelentkezett és lehet, hogy valaki felelősségre akarja vonni e miatt; de senkit sem lehet felelősségre vonni, sem a honvédelmi minisztert, sem mást. Mert senki sem felel olyasmiről, ami nincs aláírva és senki sem vállalja önként. (Zaj jobbfelől.) És ha katonai körök tették volna, becsánatot kérek, már ahhoz az uraknak semmi közük, hogy itt elővegyenek pártpolitikai dolgokat, hogy erre használják fel őket. Törték volna a fejüket akkor, amikor a pártpolitikai élet elnyomására, a parlament elnyomására vállalkoztak; akkor nem lett volna szükség ilyen fércnyilatkozatra. (Igaz! Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)

T. ház! Én kijelentem, hogy nem áll, ami ebben az igazán pongyola nyilatkozatban benne van, nem áll az, hogy katonatiszteknek nem adna valaki elégtételt. Ne tessék meghamisítani a dolgot, mindenki ad elégtételt. Mindenki ad. Én nem vagyok felhatalmazva, de tudom, hogy azok az urak, akik az illető katonatiszteknek megtagadták az elégtételt, készek, daczára annak, hogy nincsenek kötelezve erre, abban a pillanatban, amikor ők visszamennek csapataikhoz, ha kívánják, nyomban elégtételt adni. (Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) Ez nem katonai

kérdés. Itt ebből csak mesterségesen akarnak katonai kérdést csinálni. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ez politikai kérdés. *(Ugy van! Taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Zaj. Elnök csenget.)*

Abban a pillanatban, amikor e szerencsétlen intézmény révén el lesz majd választva a hadsereg a politikai élettől, a politikai élet csunya kinövésének, a politikai élet és harcok élének befolyása alól, meg vagyok győződve, hogy helyre fog állni itt a béke. Mert hála Istennek, a mostani pillanatig nem sikerült még tökéletesen és teljesen elrontani az egyetértést, ámbár már nagyon közel vagyunk ahhoz, hogy megromoljék teljesen.

T. képviselőház! Menjenek azok a tiszték vissza és kíséreljék meg, szeretném látni, nem adják-e meg nekik az elégtételt. *(Zaj a jobboldalon.)* Hogy a t. miniszterelnök ur nevet, ez mutatja, hogy nem az a cél, hogy itt elégtétel adassék a tiszteknek, nem az a cél, hogy ezt a fontos állami érdeket, a katonaságot kiragadják ezen szerencsétlen helyzetből, hanem a cél az, a katonaságot oda biggyeszteni a saját hatalmának támaszává. *(Igaz! Ugy van! Taps a baloldalon.)*

Fráter Loránt: Fedezni a panamákat! *(Zaj.)*

Elnök: Kérem Fráter Loránt képviselő urat, méltóztassék közbeszólásoktól tartózkodni. *(Zaj a baloldalon.)* Most Rakovszky képviselő ur interpellál, ne méltóztassék folytonosan zavarni a szónokot.

Rakovszky István: T. képviselőház! Rövidlátó, gonosz, meggondolatlan egy tett volt ez, ezen intézményt a politika szolgálatába állítani. Dinasztiaellenes, országellenes, alkotmányellenes és még önmegbecsülésellenes dolog *(Taps a baloldalon.)* katonákat, kik megelőgedetten szolgáltak és megtették kötelességüket kötelességtudásból, az arany fényével onnan kiragadni *(Igaz! Ugy van! Taps a baloldalon.)* és bedobni a politikai élet szennyébe. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Zaj jobbfelől.)*

Elnök (csenget): Csendet kérek! Kénytelen vagyok a képviselő urat kérni, hogy ilyen gyanúsító kifejezésektől méltóztassék tartózkodni. *(Nagy zaj és ellenmondás a baloldalon.)* Most az elnök beszél, méltóztassanak meghallgatni. A képviselő ur jónak látta ezzel a kifejezéssel azt feltételezni, mintha a képviselőházi őrség tisztjei anyagi indokból... *(Nagy zaj és felkiáltások a baloldalon: Hát miből! Lótartásból?)*

Csendet kérek! En, mint a háznak elnöke, kötelességemnek tartom ezért a kifejezésért figyelemzetni a képviselő urat és védelmembe venni a képviselőházi őrség tisztjeit ezen határozott gyanúsítás ellen. *(Élénk helyeslés és taps jobbfelől.)*

Polónyi Géza: A lótartást felemelik? *(Zaj.)*

Elnök: Polónyi Géza képviselő urat kérem, ne méltóztassék közbeszólni! *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* Csendet kérek.

Rakovszky István: Kérem, én ezt mondtam, hogy ezen tiszték kötelességüket, még pedig nemhéz kötelességüket szívesen teljesítették és én nem a tiszteket, hanem a kormányt vádoltam azzal, hogy őket onnan ide, a parlamenti élet felkavart szennyé közé az arannyal becsalogatta. *(Igaz! Ugy van! Taps a baloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Megismételte!)*

T. képviselőház! Minden időben elítélendő rövidlátóság az, ha ilyen dolgok megtörténnék. De a rövidlátóságnak netovábbja, a könnyelműségnek netovábbja, a felelősségérzetnek teljes hiánya az, a dímasztia és az ország ellen olyan súlyos pillanatban, mint a mai, mikor nem tudjuk, hogy ma vagy holnap nem lesz-e újból egy nagy konflagráció, nem állunk-e egy nagy konflagráció előestéjén, ahol arra kell törekedni mindenkinek, ellentétnek egy mint kormánypártnak vállalva és összetartva, hogy a katonaság és a nemzet érzelmi világa között ellentétek ne legyenek: ilyen mesterséges módon őket verni a nemzet és a katonaság, a tisztikar közl. *(Ugy van! Ugy van! balfelől.)*

Ez a legnagyobb bűn; és remélem, lesz a honvédelmi miniszter urban annyi belátás és meg fogja tenni a kellő lépéseket arra, hogy ezen tiszték nyomban visszahelyeztessenek, a parlamenti őrség pedig eltöröltessék. *(Zajos helyeslés, eljenzés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlék.)*

Elnök: Az interpelláció kiadatik a honvédelmi miniszter urnak. Következik a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítése.

Szepesházy Imre jegyző (olvassa az ülés jegyzőkönyvét).

Elnök: Nincs észrevétel a jegyzőkönyv ellen? *(Nincs.)* Ha észrevétele senkinek sincs, akkor a jegyzőkönyvet hitelesítettnek jelentem ki és az ülést bezárom.

(Az ülés délután 6 óra 30 perczkor végződik.)

Hitelesítették:

Kozma Andor s. k.

Ciocán János s. k.

naplóbíró-bizottsági tagok.

ből világosan látom azt a tendenciát, amely felülről kiindulva a hadsereget egy exkluzív, külön jogokkal bíró elzárt területé akarja visszafejlesztetni, *(Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)* amely terület külön jogszabályokkal él... *(Igaz! Ugy van! balfelől. Zaj a jobboldalon.)*

Elnök: Csendet kérek!

Lovász Márton: ... amelynek privilégiumai vannak és a mely több joggal bír, mint az a polgárság, *(Ellentmondás jobbfelől.)* amelynek pedig a pénzből tartja fenn magát. *(Igaz! Ugy van! Elénk helyesítés a baloldalon.)*

Valami különös dolog az, t. képviselőház, hogy amikor a folytonos létszámemelések révén a hadseregnek a természetes fejlődés során mindinkább demokratizálnia kellene, akkor merülnek fel ezek a reakziós törekvések, amelyek a hadsereget vissza akarják vinni a régi időkbe, el akarják különíteni a polgári társadalomtól. *(Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon. B. Hazai Samu honvédelmi miniszter tagadólóg int.)*

Bocsánatot kérek, meglehet, sőt én meg vagyok győződve róla, hogy a t. honvédelmi miniszter urnak nem ez az intenciója, *(Felkiáltások balfelől: De ide juttatja a dolgokat!)* de azt a miniszter ur sem tagadhatja, hogy ez az eljárás, amint azt a tények már is bizonyítják, egyenesen arra fog vezetni, hogy a hadsereg és a polgári társadalom között szakadás támad, amely napról-napra tátongóbbá lesz. *(Igaz! Ugy van! Felkiáltások balfelől: A parlamenti őrség miatt!)*

Ilyen körülmények között csakugyan azt kell látnom, hogy a reakció, midőn ide is beleviszti a maga törekvéseit, el akarja különíteni a hadsereget a polgári társadalomtól. Nem akarja meghallgatni a közvélemény szavát, mint ahogy egy csöppet sem csudálkoznám azon, ha a t. honvédelmi miniszter ur abban a válaszában, amelyet Rakovszky István t. képviselőtársam interpellációjára ad, egyszerűen azt jelentené ki, hogy nekik eszik ágában sincs a palotaőrség intézményét, amely a polgárság és a hadsereg közti jó viszony ezen megromlását, megromlását okozta, eltörölni, vagy átszervezni. Nem csudálkoznám ezen, hisz a reakció mindig és minden időben és mindenütt makacs és ostoba volt, amely elzárkózik a kor követelményei elől, amely magát csalhatatlannak hiszi, kritikát nem tűr és gyengeséget lát abban, ha a közvélemény jogos kívánalmainak a legcsekélyebb engedményt is teszi.

Bakonyi Samu: A saját érdekében!

Lovász Márton: Ezek után a következő interpellációt intézem a honvédelmi miniszter urhoz: *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)*

Interpelláció a t. honvédelmi miniszter urhoz.

Van-e tudomása a miniszter urnak a felhivatalos »Budapesti Tudósító« útján f. é. márczius 10-én megjelent, állítólag illetékes katonai

helyről származó és az összes fegyveres erő nevében nyilatkozó közleményről, mely az által, hogy a polgárságot becsületügyekben katonai bíraskodás alá szándékozik helyezni, a véderő tisztikara és a polgárság közötti jó viszony megzavarásának veszedelmét rejti magában.

Hajlandó-e a miniszter ur a közlemény forrását megjelölni és vállalja-e érte a felelősséget?

Van-e tudomása a miniszter urnak arról, hogy bizonyos katonai parancsnokság egy lovagias ügy egyoldalú elintézésének ürügye alatt a katonatiszteteket az Országos Kaszinóból való kilépésre kényszeríti? Nem lát-e a miniszter ur ebben a hadsereg tisztikara és a polgárság közötti jó viszony mesterséges megzavarására irányuló törekvést? Mit szándékozik a miniszter ur tenni, hogy ez a törekvés meghusztalassék? *(Éljenzés a baloldalon.)*

Elnök: A honvédelmi miniszter ur kíván szólni.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: *(Halljuk! Halljuk!)* T. képviselőház! Rakovszky István képviselő ur f. hó 13-án egyenes felszólítást intézett hozzám a tekintetben, hogy a parlamenti őrség tisztjei helyeztessenek vissza csapattesteikhez és tegyem meg a lépéseket arra nézve, hogy a katonai szervezettel bíró parlamenti őrség minél hamarabb eltöröltessék.

A t. képviselő ur azt mondja, hogy ezen interpelláció megtételénél őt, aki a tisztikar sorából került ki és aki a tisztikarnak jó barátja és tisztelője, az az óhaj vezérelte, hogy a jó viszony a polgárság és a katonaság között fenntartassék és azonkívül a tisztikar tekintélye csorbát ne szenvedjen. Már pedig szerinte a parlamenti őrség katonai szervezete veszélyeztetni ezeket és pedig azért, mert — ugymond ő — ezen intézmény a párturalom megerősítésére, a törvények elnyomására és az ellenzék leigázására kreáltatott. *(Ugy van! a baloldalon.)*

T. képviselőház! Azt az állítást, hogy a parlamenti őrség a törvények elnyomására, az ellenzék leigázására, a párturalom megerősítésére kreáltatott volna, tisztelettel tagadásba veszem. *(Élénk tetszés és helyeslés a jobboldalon. Derűtség és taps a baloldalon. Zaj.)*

Rakovszky István: Éljen Erdély!

Elnök *(csenget):* Csendet kérek, képviselő urak!

Egy hang *(a baloldalon):* Hát mikor Héderváryt lekasabolták!

Elnök: Kün Béla képviselő urat ismételtén kérem, ne méltóztassék közbeszólásokkal zavarni a tárgyalást. *(Zaj a baloldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Tagadásba veszem azért, mert sem én, sem az összes faktorok egyike sem, sem pedig a többség nem adta volna magát soha arra, hogy ez megtörténhessék. *(Zaj és derűtség a baloldalon. Elnök csenget.)*

Egy hang *(a baloldalon):* Valóságos komikum! *(Zaj balfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: A parlamenti őrség szervezését országos szempontok idézték elő; de egyébként is, t. képviselőház, képtelenség azt hinni, hogy a parlamenti őrség a párturalmat megerősíti. Hiszen széles e világban nincs állam, amelyben a parlamenti pártok, illetőleg általában az egyes pártok örök életet éljenek. *(Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Itt igen! Mozgás és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Bartos János *(közbeszól. Nagy zaj.)*

Gr. Pongrácz János: Ha ön kormánypárti lesz, én biztosan ellenzékeli leszek, nyugodt lehet!

Elnök: Kérem Bartos képviselő urat, méltóztassék tartózkodni a közbeszólásoktól. *(Halljuk! Halljuk!)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Szabályul állítható fel az, hogy minden politikai párt, rövidebb vagy hosszabb idő múlva, de biztosan leéli magát és a vezetéstől elesik. *(Mozgás és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon)* Ugy látszik azonban, t. ház, hogy a t. ellenzék ezt az igazságot igazságnak nem akarja elfogadni és váltig azon erősködik, hogy a parlamenti őrség igenis tisztán csak a párturalom megerősítése céljából alkotott meg és pártpolitikai szempontból felveszi a küzdelmet ezen intézmény ellen. *(Ugy van! jobbfelől.)*

Plathy György: A jogtalan hárszabályok védelmére. *(Zaj. Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök: Kérem Plathy György képviselő urat, ne méltóztassék zavarni a tárgyalást.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: És annál is inkább eltörölnönek vélik ezt az intézményt, mert szerintük az ilyen u. n. rendőri feladattal bíró őrség *(Felkiáltások balfelől: Ugy van! Ez a helyes!)* katonailag szervezve annyit tesz, mint a tisztikar tekintélyét lerontani. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Jaczkó Pál: A tisztikarnak is az a véleménye!

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Arra, hogy a parlamenti őrség katonai alapon szervezetett, precezenések vannak. Ott van többek között az 1848: IV. t.-czikk, *(Zajos ellentmondások a bal- és a szélsőbaloldalon.)* amely határozottan kimondja azt, *(Halljuk! jobbfelől.)* hogy a parlamenti rend fenntartására a nemzeti őrség igénybe vehető. *(Ugy van! jobbfelől.)* Látjuk továbbá, hogy Franciaországban hasonlóképpen...

Rakovszky István: Hozok majd példát 1818-ból! *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Nagy Sándor: Majd beszélhet!

Rakovszky István: Igen köszönöm Sándor ur! *(Derültség. Zaj. Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak. Lovászy képviselő ur interpellációját az egész ház kötelességszerűleg a legteljesebb nyugalommal hallgatta meg, tehát már méltányossági szempontból is elvárhatja a miniszter ur, hogy az ő választát is teljes nyugalommal hallgassák

KÉPVH. NAPLÓ. 1910—1915. XXIII. KÖTET.

végig. *(Élénk helyeslés a jobboldalon. Felkiáltások balfelől: Nem lehet!)*

Kún Béla: Obstruál az elnök!

Elnök: Kún Béla képviselő urat rendreutasítom. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Ráth Endre: A somogyi lányok csiripolnak megint!

Elnök: Ráth Endre képviselő urat rendreutasítom. *(Helyeslés a jobboldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: ... Mondom, látjuk, hogy Franciaországban a parlamenti rend fenntartására katonai karhatalmat vesznek igénybe. *(Ugy van! jobbfelől.)* De különben abból az elvből kiindulva, hogy a katonaság nemcsak a külelenség elleni harcra van hivatva, hanem arra is, hogy a belrendet és biztonságot fentartsa, ... *(Ugy van! jobbfelől.)*

Holló Lajos: Mi vagyunk az ellenség!

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: ... több, sőt mondhatni sok államban olyan szervezetek is függesztettek a fegyveres erőhöz, amelyeknek nem az a célja, hogy karddal, puskával, ágyúval menjenek az ellenség ellen, hanem igenis az, hogy bizonyos viszonylatban a rendet és a biztonságot békés időben is fenntartsák. *(Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon: Például börtönőrök! De nemzeti hadsereggel. Zaj. Halljuk!)*

Polónyi Géza: Nemzeti dinasztiával és nemzeti hadsereggel!

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Ilyen szervezet van többek között minálunk: a csendőrség; ilyen szervezet van Ausztriában, az u. n. katonai rendőrök; Militärpolizei-Wachtposten, és pedig: Krakanban, Lembergben, Przemyslben, azután a cs. kir. törvénytörések számára Bécsben.

Rakovszky Béla: A fegyvecnek őrsésére! *(Élénk derültség balfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Azonkívül vannak államok, ahol a pénzügyőrségek is katonai szervezettel bírnak.

Jaczkó Pál: Olaszországban börtönőrök végzik, de abból mi sem következik! *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Ebből az következik, hogy az ilyenféle szolgálatok a katonatiszti tekintéllyel összeegyeztethetők *(Élénk helyeslés a jobboldalon. Ellenmondások balfelől.)* és senkinek sem jut eszébe a katonaság kebelében az ilyen szolgálatot teljesítőket lekicsinyelni.

Rakovszky István: Nem, nem is lehet. *(Zaj. Elnök cseppet.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: A katonaság kebelében az egyik a másikat, hogyha az ország érdekében teljesít szolgálatot, legyen az fegyverrel a kezében vagy nem, mindenkor meg fogja becsülni. *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a középen.)*

Jaczkó Pál: De nem kell lovat adni nekik! *(Zaj.)*

Elnök (csenget): Kérem Jaczók Pál képviselő urat, szíveskedjék a közbeszólástól tartózkodni. Most a minister urat illeti a szólás joga. *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Csenget.)* Csendet kérek.

Ráth Endre: A szilágyi lányokat dicsértem. **Elnök:** Ráth Endre képviselő urat másodsor is rendreutasítom. *(Folytonos zaj a baloldalon. Csenget.)* Csendet kérek.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: És, t. képviselőház, nem fogja irigyelni azt sem, hogyha az egyik vagy a másik nagyobb fizetéssel bír. *(Mozgás a baloldalon.)* És itt alludálok a t. képviselő urnak arra a kijelentésére, hogy arannyal csábították ide a tiszteket. Engedje meg a t. képviselő ur azt a kijelentést részemről, hogy ez nem áll.

Kún Béla: Túlsok volt a jelentkező?

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Nem áll azért, mert lettek volna és lesznek tisztek, akik nem épen pénzért jönnek ide...

Rakovszky István: A dicsőségért! *(Derűtlenség és zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök (csenget): Csendet kérek!

Polónyi Géza: A Mária Terézia rend vár reájuk.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: ... hanem azért, mert az egyiknek viszonyai olyanok, hogy csapatszolgálatra nem alkalmas, a másiknál pedig egyéb körülmények invováják azt, hogy békésebb szolgálatot teljesítsen. *(Élénk derűtlenség a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Fernbach Károly: Dupla fizetéssel. *(Folytonos zaj a bal- és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök (csenget): Csendet kérek képviselő urak!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Az én felfogásom szerint úgy is lehetett volna a parlamenti őrséget felállítani, ha már katonailag akarták szervezni, hogy imperatively rendelnek be tiszteket és legényeket.

Bakonyi Samu: Láttunk már olyat is!

Holló Lajos: A mit Fabriczius csinált. *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ez alkalommal engedje meg a t. képviselő ur, hogy, amennyiben bizonyos glosszával élt a fel- és alárendeltségi viszony tekintetében, megjegyezzem, hogy mindazok a szervezetek, amelyekről az előbb említést tettem, polgári hatóságok parancsnoksága vagy utasításai alatt állanak s ennek következtében egy cseppet sem dehonosztál az, ha itt az arra hivatott előljáró adja ki a szükséges utasításokat. *(Helyeslés a jobboldalon és a középben.)*

Rakovszky István: Ez is helyes, egészen helyes!

Holló Lajos: Le a szutterénbe parancsolják. A. pincebébe is lekerülnek. *(Folytonos zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Elnök (csenget): Csendet kérek!

Ráth Endre: Ágyrajárók! *(Zaj.)*

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Az a körülmény, hogy a parlamenti őrség tekintetében megindult harcok a parlament porondjáról átvitettek a társadalom porondjára és hogy a fegyveres erő tisztikarát is bevonták e küzdelembe, sajnálatos. Azonban az én tiszteletteljes felfogásom szerint ez korántsem jelenti azt, hogy a polgári társadalom indítja a harcot a katonaság ellen. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben. Ellentmondások a bal- és a szélsőbaloldalon. Folytonos zaj a jobb és a baloldalon.)*

Elnök (csenget): Csendet kérek!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Ez, kérem t. ház, egyesek harca. *(Igaz! Ugy van! a jobboldalon. Zaj és közbeszólások a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök (csenget): Kérem Bikádi képviselő urat, méltóztatassék csendben maradni.

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Én ezt, t. képviselőház, sajnálatlalt látom, *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* de nincs módomban megakadályozni, mert hiszen amiként az igazi, a valódi háboru megindításához mindig elegendő az, ha az egyik fél akarja a háborút, úgy a politikai, a belpolitikai küzdelmekben is elő fog fordulni és előfordul az, hogy egyesek bizonyos kérdéseket felszínre vetnek és a felszínre tett kérdések körül azokat, akiket akarnak, a porondra hívják és a küzdelembe sodorják. *(Mozgás a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Így történt ez, t. képviselőház, a jelen esetben is.

Sághy Gyula: De ne a politikai arénába, a parlamentbe!

B. Hazai Samu honvédelmi minister: Tiszteket lovagias ügyekbe sodortak be. Ezeket az ügyeket egyoldalú nyilatkozatokkal intézték el és a tiszteket is kényszerítették, pedig ez nagy dolog, amint a t. képviselő ur mondta, mondom a tiszteket is kényszerítették, hogy ily nyilatkozatot bocsássanak közzé. A kaszinói ügy természetesen következménye volt az egésznek.

És most, hogy a nyilatkozatokról beszéltek, rátérek arra a közleményre, amelyet úgy a t. képviselő ur mint Lovász Márton t. képviselő ur is említett és amely közleményben Rakovszky István t. képviselő ur azt diffikultálta, hogy oly passzusokat tartalmaz, amelyek politikai színezettel bírnak.

T. ház! Átolvastam a nyilatkozatot és mondhatom, hogy egy szemernyi politikai tendenciát nem látok benne. *(Ugy van! a jobboldalon.)* A t. képviselő ur részéről az diffikultáltatott, — mert hiszen felolvasta az egészet és egyik részére azt mondta, hogy eddig rendben van, csak aztán következett a diffikultálás, — mondom, a t. képviselő ur azt mondta, hogy politikai nyilatkozat színezetével bír az, hogy benne foglaltatik az a kijelentés, hogy a lovagias immunitás a tisztikarra nem létezik

és az, aki sért, feltétlenül elégtétellel tartozik. *(Élénk helyeslés és taps a jobboldalon. Zaj a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Ebben az én felfogásom szerint semmifele politikai tendenzia nem foglaltatik. Sem abban a passzusban, a mely szerint a katonaság a párt tusába nem engedi magát bevonzoltnak, azonkívül, hogy nem engedi azt sem, hogy a polgársággal a jóviszony megzavartassék. Hiszen mindkét nyilatkozat épen arra való, hogy nem akarnak politizálni és nem akarják megengedni, hogy a jóviszony a polgársággal megakasztassék, azt hiszem, hogy ez csak dicséretre méltó.

Fernbach Károly: Alá akarják rendelni a katonaságnak a polgárságot.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Politikai tendenciája a nyilatkozatnak már azért sem lehet, mert a nyilatkozat olyan helyről tétetett közé, a melynek politikai hatásköre nincs, *(Mozgás.)* és a mely a szabványok szerint kötelezte volt e tisztí ügyeket elintézni. *(Mozgás és zaj a bal és szélsőbaloldalon. Elnök csenget.)* E nyilatkozat a hadi vezetőség tudtával és beleegyezésével adottatik ki.

Rakovszky István: Rendben van!

Br. Hazai Samu honvédelmi miniszter: A hadvezetőség fogalma alatt értem természetesen úgy a hadügyminiszteriumot, mint a honvédelmi miniszteriumot és csak természetes és kell, hogy nekem, mint honvédelmi miniszternek, illik is, hogy a felelősséget ezért vállaljam. *(Igaz! Ugy van! Taps a jobboldalon.)*

T. ház! Ezeket előadva és tekintettel arra, hogy a legjobb meggyőződésem és legjobb tudomásom szerint a parlamenti őrség nem azért kreáltatott, hogy a t. ellenzéket leigázza, sem azért, hogy a lörvényeket elnyomja és a párturalmat megerősítse *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* és tekintettel arra, hogy ezen intézmény semmiképp sem sértheti a tisztí vagy a katonai tekintélyt, én sajnálatomra a t. képviselő ur kívánásainak nem tudok eleget tenni. *(Élénk helyeslés jobbfelől.)*

Ezekben nagybanvéve ugyszólván már meg is van a válasz — legalább nagyrészben — azon fejtegetésekre, melyeket Lovázi Márton t. képviselő irtól hallottunk és most méltóztassék csak megengedni, hogy azokra válaszoljak, melyekre eddig még nem volt alkalmam ezt megtenni. *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)*

Mindenekelőtt legyen szabad egész nyíltan kijelentem, hogy én teljes életemben azon voltam, hogy az összhang, a jó harmónia, a katonaság és a polgári társadalom között meglegyen. Sőt tovább megyek t. képviselőház, *(Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* részéről határozottan tagadásba veszem és perhorezskálom azt, hogy voltaképp ilyen két ellentétes fogalmat állítsunk fel, t. i. katonaság és polgárság, mert az én felfogásom szerint a tegnapi polgár a mai katona és a mai katona a holnap polgár. *(Élénk taps*

jobbfelől. Felkiáltások a baloldalon: Ugy kellene lenni!)

Bakonyi Samu: Épen ezt rontja meg az ilyen dolog! *(Zaj. Elnök csenget.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Ennek következtében ezt a két fogalmat egymás mellé állítani nem kell, hanem egybeolvasztani.

Ráth Endre: Azért kell kilépni! *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Ezt az én nézetemet vallja, felfogásom szerint, a tisztikarnak minden tagja. Midőn tehát itt közbeszólás alakjában azt hallottam, hogy miért van kétféle becsület, erre nézve is azt mondhatom, hogy nincs a világon csak egyféle becsület. *(Helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a balfelől.)*

Bikádi Antal *(közbeszól.)*

Elnök: Bikádi Antal képviselő urat rendreutasítom.

Ráth Endre *(közbeszól.)*

Elnök: Ráth Endre képviselő urat újból rendreutasítom és figyelmeztetem, hogy ha közbeszólásait folytatja, kénytelen leszek szigorubb eszközökhöz folyamodni. *(Élénk helyeslés a jobboldalon.)*

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Annál maradtam, hogy csak egyféle becsület van. De itt kell disztingválni, t. képviselőház, és itt kell megállapítani azt, hogy a most fennforgó ügyben a katonaság részéről vallott azt a felfogást, hogy a sértésért mindenki tartozik elégtételt adni, nemcsak a katonaság osztja, hanem a polgári társadalomnak igen nagy része is. *(Helyeslés jobbfelől.)* Ezt a felfogásomat az a kaszinó, melyre méltóztatott hivatkozni és amelyről szó van, hasonlóképp kimondta volt, tehát e tekintetben egyhangu nézetben vagyunk *(Zaj balfelől.)*

Engedje meg a t. képviselőház, hogy magát ezt a lovagias ügyet ne pertraktáljam. *(Felkiáltások jobbfelől: Nem is kell! Nem tartozik ide!)* Legalább is hozzám nem tartozik. Én csak annyit vagyok kénytelen kijelenteni, hogy ez régi álláspontja, régi felfogása a katonaságnak és ennek meg van a maga jelentősége, hogy addig, amíg a lovagias ügyeket lovagias uton intézik el, korrekt, határozott felfogást és álláspontot foglaljunk el. És ennek következtében nem ez az első eset, több eset fordult már elő — természetesen nem vert fel ilyen port, hiszen ennek az ügynek politikai vonatkozása van — mondom, több eset volt, amikor polgári egyének kértek egymástól elégtételt és az egyik a másiknak nem adta meg, és akkor is kénytelenek voltak a tiszték a kaszinóból kilépni. Méltóztassék nekem elhinni, nekünk erre az álláspontra nagy szükségünk van, mert nekünk etikai érzésre is nagy súlyt kell fektetnünk, hogy annak a nehéz feladatnak, amelyet háborúnak nevezünk, meg tudjunk felelni. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj balfelől.)*

Mindezekből méltóztatik látni, hogy ennek

a kaszinói ügynek politikai színezete nincs és tisztán csak a szabályok szerint kell, hogy eljárjunk.

Ami a t. képviselő urnak azt a nézetét illeti, hogy ő helyteleníti azt, hogy a katonaság egyoldalú védikert mondott a tekintetben, hogy a maga részéről elintézetnek tartja az ügyet, ez a mi felfogásunk szerint csak azt jelenti, hogy a tisztikar mint ilyen tisztán csak katonai szempontokból kell, hogy az ügyeket megítélje. *(Mozgás és zaj a baloldalon és felkiáltások: Éz az!)* A választott bíróság intézményébe a katonaság nem mehetett bele, *(Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk!)* amint a képviselő ur is tudja, már több esztendő óta fennáll a tilalom, hogy ilyen választott bíróságokba belemenjenek. *(Zaj és felkiáltások a baloldalon: Ahá!)*...

Polónyi Géza: Én már ültem a tisztekkel választott bíróságban! *(Kám Béla közbeszól.)*

Elnök: Kérem Kún Béla képviselő urat, szíveskedjék csendben maradni, mert ha közbeszólásait folytatja, vele szemben is kénytelen lennék a házszabályok szigorát alkalmazni.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter:... pár esztendő óta fenáll a tilalom, hogy lovagias ügyek elintézésénél a tisztek ilyen választott bíróságokba belemenjenek, még pedig azért, mert ezekre nézve bizonyos okok forogtak fenn és bizonyos inkonvenienziák származtak. De ez nem jelentheti azt, hogy amint méltóztatott mondani, mi ukázat adtunk ki, amelynél fogva a polgári egyéneket arra kényszerítjük, hogy a katonai becsületügyi bíróságnak vessék alá magukat. Ez különben olyan társadalmi kérdés, amely talán a jövőben jóakarattal megoldható lesz úgy az egyik fél, mint a másik fél javára.

Bakonyi Samu: Tehát megoldásra szorul!

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Lovász Márton képviselő ur azt a kérdést intézi hozzám, hogy van-e tudomásom arról, hogy *(olvassa):* »bizonyos katonai parancsnokság egy lovagias ügy egyoldalú elintézésének ürügye alatt a katonatisztek az Országos Kaszinóból való kilépésre kényszeríti és nem lát-e a miniszter ur a hadsereg tisztikara és a polgárság közötti jó viszony mesterséges megzavarására irányuló törekvést«.

Ép az előbb fejtettem ki, hogy nem ennek, az etikai dolgokkal kapcsolatos, lovagias ügynek kifolyása az, hogy a hadtestparancsnokság kényszerítve volt a szabványok szerint az illető tiszteknek megmondani azt, hogy nincs helyük a kaszinóban, hiszen ez egy korábbi rendelet folyománya.

En igen fogok örülni azon, hogyha a kontroverzia valamiképp megszüntethető, de természetesen olyaténképen, hogy a tisztikar felfogása minden tekintetben respektáltassék. *(Helyeslés a jobboldalon. Zaj balfelől.)*

Elnök: Csendet kérek!

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Hiszen mondtam, hogy a polgári felfogás és a katonai felfogás közt különbségek nem lehetnek.

Azzal a kijelentéssel, hogy én minden körülmények között igyekezni fogok úgy mint eddig, a jövőben is, hogy ez a harmónia teljes mértékben meg legyen, kérem, méltóztassék válaszatot tudomásul venni. *(Elnök helyeslés és taps a baloldalon és a középén.)*

Elnök: Rakovszky István képviselő ur kíván a szólás jogával élni.

Rakovszky István: T. ház! Én a t. miniszter ural talán egyetérték abban, hogy azokkal, amiket ő Lovász t. barátom interpellációjára válaszolt, nem foglalkozom, mert ez nem az én kérdésem; de tiltakozom az ellen, hogyha abból, hogy én ezzel nem foglalkozom, *(Felkiáltások jobbfelől: Nem is teheti! Nincs joga hozzá!)* azt következtetné valaki, hogy én mindenben osztom a t. miniszter ur nézetét azok tekintetében, amiket ő ezen interpellációra válaszolt.

En csak egyes egyedül az én interpellációim tárgyával fogok foglalkozni és ezt azzal kezdem, hogy én mindig annak a nézetemnek adtam kifejezést, hogy a legnagyobb híza a politikai életben, hogyha az ember politikai ellenfélnek az elismerés palmáját nem nyújtja oda akkor, mikor az kijár. Én a t. miniszter urnak azon katonai pontosságért és gyorsaságért, melylyel az én interpellációmra válaszolt, elismerésemet hálásan kifejezem, de ezzel t. miniszter ur le is zártam azt... *(Mozgás jobbfelől.)* A t. urak megirigylük még azt is, hogy én, mint ellenzéki, elismeréssel vagyok a miniszter ural szemben; ezt ők — úgy látszik — csak a maguk számára akarják fenntartani. *(Derültség és taps a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Ugy, ahogy a t. miniszter ur teljes precizitással reaszummálta az én interpellációm indokolását, ép ugy akarom én is reaszummálni a t. miniszter urnak feleletét az én interpellációmra. *(Halljuk! Halljuk! balfelől.)*

Szóval a t. miniszter ur nem hajlandó a palotaórség tisztjeit a csapathoz bevonultatni; *(Helyeslés a jobboldalon.)* nem hajlandó a palotaórséget, helyesebben kifejezve, a képviselőházi órség katonai szervezetét átszervezni. Tudomásul veszem ezt és a miniszter ural szemben kijelentem: akár hajlandó, akár nem hajlandó, ez így fenn nem állhat, *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* ezek a tisztek csapataikhoz be fognak vonulni és ez a palotaórség át fog szervezetetni. *(Elnök helyeslés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Zaj és derültség jobbfelől.)*

Egy hang (a jobboldalon): A kis Czézár!

Rakovszky István: Én a t. miniszter urat nagyon könnyen sarokba szoríthatnám, ha én azt a rossz példát követném, amelyet a miniszterelnök ur adott itt nekünk; aki szokásba hozta azt, hogy politikusok bizonyos dolgokat becsületszóra nyilatkoztassanak itt ki.

És nemcsak a becsületszavát, de egyszerű

nyilatkozatát sem kérem a t. minister urnak. De ismétlem, hogy az, amit én mondtam, be fog következni (*Élénk felkiáltások jobbfelől: Mikor?*) és elhíheti, hogy nekem van legalább is annyi politikai hitelem, mint a t. minisiterelnök urnak, mert én rezolúciókat vissza nem szívtam... (*Derültség balfelől.*)

Egy hang (jobbfelől): Nem volt rá alkalma!

Rakovszky István: ... én nem ígértem kilenczes bizottsági programot, amit azután meg nem valósítottam.

De hogy a t. tölöldalnak még egy bizonyítékot adhassak, utolsó felszólalásomban azt mondtam, hogy mégis csak azt látjuk, hogy a társadalom tulnyomó része ezekben a sajnos konfliktusokban nem a tisztikarnak, hanem ellenfeleiknek adott igazat és akkor a t. minisiterelnök ur épen olyan megvetést és söhös szólást engedett meg magának legnagyobb elégtételre, mint most. Akkor azt mondtam, hogy a csattanó válasz megjön még a következő órákban és az Országos Kaszinó csattanó válasza nem a minisiterelnök urnak, hanem nekem adott igazat.

Gr. Tisza István minisiterelnök: Miért csattanó? (*Zaj.*)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Polányi Géza: Hát miért lépnek ki a tiszték, ha olyan jó az a kaszinói válasz?

Darvai Fülöp: Majd visszalépnek! (*Zaj.*)

Elnök: Csendet kérek, képviselő urak!

Gr. Pongrácz János: Legalább kevesebbet fognak bakkozni!

Rakovszky István: A t. minister ur azt mondtotta, hogy már azon oknál fogva sem járulhat hozzá ahhoz, hogy a tiszteket visszavezényeltesse a csapatokhoz és hogy az ezt az őrséget átszervezesse, mert nem áll az az indokolásom, mintha ez a palotaőrség — bocsánat, hogy ezt az általánosan elfogadott, nem közjogi, helytelen kifejezést használok a rövidség kedvéért — a törvények elnyomására és az ellenzék letörésére volna szervezve. Ha csak ez a különbség köztünk, ebben én megalkuszom a t. minister ural.

Kész vagyok kijelenteni, — ha a minister urnak öröme telik benne — hogy igenis ez a palotaőrség a törvények biztosítására, a törvények tekintélyének katonai fényvel való öregbítésére (*Derültség balfelől.*) szervezetett; kész vagyok még azt is kijelenteni, hogy nem a párturalom megerősítésére, hanem gyengítésére és nem az ellenzék elnyomására, hanem az ellenzéki munkának megkönnyítésére van itt beállítva. (*Élénk derültség balfelől. Zaj jobbfelől.*)

A t. minister ur precedensekre hivatkozik, hogy ilyen palotaőrségféle intézmény mindenütt van, vagy azt mondta a legtöbb államban, vagy sok államban, nem bánom, két államban — ha ez tetszik jobban, olcsóbban adom (*Derültség balfelől.*) — meg van valósítva. De a t. minister ur adós maradt ezen államok megnevezésével. Én segítségére jövök. Ismerek egyet, ahol

évszázadok óta van hasonló intézmény; az az angol parlament, amelynek nagy hatalma van, sőt amely szükség esetén egyes tagjait le is zárthatja. Ott van ilyen hasonló intézmény, ám-bár nem katonai jelleggel. (*Derültség jobbfelől.*) A második állam Franciaország. (*Zaj balfelől. Mozgás jobbfelől.*)

Elnök: Bartos képviselő urat rendreutasítom.

Rakovszky István: Én elismerem, t. minisiterelnök ur, hogy ennek a katonailag szervezett képviselőházi őrségnek dolgában nem vagyok olyan szakember, mint a minisiterelnök ur; nem is pályázom erre a dicsőségre. (*Tetszés balfelől. Mozgás jobbfelől.*)

A minister ur Franciaországról szökött. Igen, tudom, hogy még a mult század elején a francia parlamentben a Garde-Nationale volt azzal megbizva, hogy a rendet ott fenntartsa. Megtörtént, hogy egy képviselő ki kellett volna a házból vezetetni. A Garde Nationale bevonult, a képviselő barátai úgy, mint az itt is történik, körülvették őt, sőt az egyik felkelt és beszédet intézett a Garde-Nationale-hoz és azt mondtotta: ti, Lafayette utódai, arra vetemedtek, hogy egy népképviselőt kiviszltek a képviselőházból és akkor a Garde-Nationale megtagadta a szolgálatot, úgy hogy a kormány kénytelen volt a rendőrséget behozatni. (*Igaz! Ugy van! balfelől.*) Láthatják, hogy ott, ahol valóban évtizedeken át már fel volt állítva ez a rendőrség, ott sem funkcionált a nélkül, hogy egy nagy frikciózó ne keletkezett volna. (*Mozgás jobbfelől.*)

Gr. Tisza István minisiterelnök: Soha sem hallottam!

Rakovszky István: Én megmondhatom a könyvet; itt a könyvtárban megvan. Vagy Francville könyvében van, vagy a Reynaert a parlamenti rendről szóló könyben.

Gr. Tisza István minisiterelnök: A Baudry d'Asson-féle esetet ajánlom figyelmébe!

Rakovszky István: Alkalmasint kibóbták az illető képviselőt! (*Derültség.*) A minisiterelnöki ajánlással szemben nagy elővigyázattal vagyok. (*Derültség. Zaj. Elnök csenget.*)

A t. minister ur azt mondja, hogy ezen foglalkozás a tisztai állással megegyezik. Ez az ő nézete. Én tisztelen a t. minister ur nézetét és ez nagyon érdekes, hogy egy tábornok, mint minister, ezt a foglalkozást a tisztai állással megegyezőnek tartja. Legnagyobb sajnálatomra, én ellenkező nézetem vagyok. (*Helyesítés balfelől. Mozgás jobbfelől.*)

T. képviselőház! Az az analogia, amelyet a t. minister ur a katonailag szervezett rendőrségről Ausztriában nekünk bemutatott, azzal a bizonyos Landesgerichtswachával, a zsendársággal az egészen más dolog. Kérem az egy nagy közérdek szolgálatában áll. (*Felkiáltások jobbfelől! Ez is! Zaj. Elnök csenget.*) Ez azonban nem közérdek, hanem csak pártérdek-

nek felel meg. *(Igaz! Ugy van! balfelől. Ellenmondások jobbfelől.)* A második, t. minister ur az, hogy ezek a katonatisztek csakis a rendes zsoldot kapják bizonyos u. n. Diensteszulagéval, ami nagyon-nagyon szegényes dolog.

Es ha a t. minister ur azt mondja, hogy itten nem játszott szerepet az arany, akkor a t. minister ur részéről egy megbocsáthatatlan botlás volt az, hogy ő ezeket az óriási fizetéseket behozta, mert én elismerem és tudom, hogyha úgy lett volna, amint a minister ur mondotta, hogy ide X vagy Y katonatisztet be lehetett volna parancsossal ide vezényelni, akkor senki sem emelte volna ezt a kifogást az ellen. *(Felkiáltások a jobboldalon: Dehogy nem!)*

Elnök (csenget): Csendet kérek képviselő urak.

Rakovszky István: Lehet, hogy önöknek ez nem tetszett volna, mert hiszen mentől többet adni, az az önök kedve szerint való, van miből, tudjuk, hogy honnan. Amiattn nem fáj az önök feje. De beszéltem én e tárgyban magasrangú katonatiszttel, aki ugyanezzel az ellenvetéssel jött hozzám, és azt mondtam neki: Kérem, ha az a tiszt ki van vezényelve, ki van parancsolva szolgálatra, értem, hogy nem szivesen teszi, értem azt is, hogy mi sem látjuk szivesen, de azt nem lehet követelni attól a tiszttól, akinek a háta mögött husz-huszonöt éves nehéz szolgálat van, hogy megtagadja a szubordinációt, esetleg tisztí rangját, egész ellátását, egész multját, kockára tegye, koldusbotra jusson és még azonfelül el is csukják, azt nem lehet követelni attól a tiszttól, de azt, igenis, követelhetjük, hogy akkor, mikor a többi tisztársuk nehéz csapat-szolgálatban éhbéren és éhszoldon tengődik, itt helyéve ne kapjanak ily óriási fizetéseket. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon.)*

Es ha a t. minister ur azt mondja, hogy nem ezért a nagyobb fizetésért jöttek: hát a dicsőségért jöttek ide? *(Derültség a baloldalon.)* Hát a t. minister ur dicsőségesnek tartja ezt? Ez a katonai dicsőségnek a netovábbja: védtelen képviselőket kidobni? *(Taps a baloldalon. Zaj jobbfelől.)*

A t. minister ur érdemes, kitünő katona, ismeri a katonai életet. Én megmutatom, hogy minő kényes felfogások voltak a hadseregben ilyen tekintetben, pénz tekintetében és a minister ur nem fogja tagadni.

A minister ur előtt nem titok, talán harmincz év előtt szokásban volt a hadseregben, mikor egyes ezredek rossz állomásokra, különösen Kelet-Galicziába helyeztetek, akkor olyan tisztet, a kik jobb állomásokban voltak, összebéreltek egy Galicziában állomásozó tisztel, a ki nem szivesen volt ott. Az illető azt mondotta: mi kölcsönös beleegyezéssel transferáltatjuk magunkat; te, jó bajtárs, nem követelheted tőlem, hogy ezt semmiért tegyem, nekem adósságaim is vannak, fizetsz ennyi és ennyi

pénzt. Ilyen dolgok napirenden voltak akkoriban a tisztikarban, ehhez senkinek semmi hozzájárulása nem volt, ez egy magánmegállapodás volt.

B. Podmaniczky Endre: De csak titokban!

Rakovszky István: Igen, titokban.

B. Podmaniczky Endre: Nagy különbség!

Rakovszky István: De itt nyíltan történik és épen ezért hozom fel. *(Zaj.)* Később megtudták ezt és a legszigorubb parancsossal tiltották. *(Elnök helyeslés jobbfelől.)* Ime, nézze meg a t. tuloldal: akkor, mikor az egyik tiszt anyagi hátrányt vett magára, mert mégis csak nagy lemondás az élet kényelméről, esetleg 30 évig ott élni, amikor talán az a szegény tiszt az ő nagyon szük fizetése következtében, talán amiatt, hogy egypárszor transferálták — s mi valamennyien tudjuk, hogy egy vagy két transferálás a katonatiszti családoknál egyenlő egy teljes leegzéssel — akart segíteni így a maga sorsán, akkor ezt beszüntették — az én nézetem szerint nagyon helyesen, mert ez nem egyezik meg a tisztikar méltóságával. Ellenben ide kényelmes szolgálatra, el a csapattól, ahol semmi tennivaló nincs hónapokon át és ha egyszer van tennivaló, ez a legodiosusabb működés, hogy akkor a tisztet odavezényeljük, föl-emelt zsolddal, ez már talán még sem helyesíthető.

A minister urnak az előadása azokról a mellékjövedelmekről, amelyeket a tiszt a különféle kivezényléseknél kap, itt nem talál; tudjuk, mit kap: egy koronát: ha pedig a brigád fölött van az összpontosítás, kap 3 koronát, vagy 4 koronát, szóval annyit, hogy az alig elég borralóra, amit kiad. Amikor tehát a tiszt a csapatnál úgy van ellátva, hogy tönkre kell mennie, ha hazulról nem kap semmit, akkor itt ellátják fényesen semmittevéért, talán minden hónapban egy-két képviselő kidobásáért. *(Igaz! Ugy van! a baloldalon. Zaj a jobboldalon. Elnök csenget.)*

Polónyi Géza: Jobban vannak díjazva, mint a képviselők.

Rakovszky István: A t. minister ur azt mondotta, hogy nem áll az, hogy a tiszt állás elleni dolog volna, hogy itt egy civíl ember rendelkezik.

Hiszzen tudjuk, a választásoknál a választási elnök megmondja a vezénylő tisztnek, hogy itt meg itt szabad teret akar és tartsa fenn a rendet. De hogy ezt hogy csinálja, abba a választási elnöknek már beleszólása nincsen, a tiszt a saját felelősségére cselekszik és én magam voltam a tanuja Mosonyban, amikor egy választási elnök a boldogult szabadelvű párt idejében azt követelte a tisztől, hogy ugy csináljon rendet, hogy attakat vezényeljen, a tiszt egyszerűen megtagadta és rendet csinált attak nélkül. Így fest az analógia azzal, amikor itt egy tisztnek, holott a tiszt fogalma az uriember fogalmával kell hogy övezze magát, az elnök — nézetem szerint mint elnök egészen helyesen — azt mondja, hogy ön pedig itt ne sétáljon, önnek

itt nincsen dolga, ön menjen le nem tudom hova és ott tartózkodjék: hát ez két különböző dolog, ezt a jogát egy civil embernek egy katonatiszt irányában nem tartom a katonatiszti ranggal és állással megegyeztethetőnek és ez is mutatja, milyen fonák intézményről van itt szó. *(Élénk helyeslés a baloldalon.)*

Azt mondja a minister ur, — és én nem érteném, ha nem tudnám, hogy a hang Jákobé, de a kéz Ézsaué, — hogy egészen hamis világításban mutattam be a dolgot, mert ebben a nehézményezett névtelen, de már most a minister ur által ellenjegyzett nyilatkozatban politikáról szó sincsen.

Bocsánatot kérek, a minister ur nem olvasta, mert különben ezt nem mondhatta volna. Mert a vonatkozó passzus a következőképpen szól *(Olvassa)*: »A nálunk néhány év óta egyesek által hirdetett azt a nézetet, amely szerint politikusokat politikai tevékenységük gyakorlása közben elkövetett személyes sértések esetében a lovagiasság terén immunitás illetné, ezennel a legnyomatékosabban visszautasítjuk«.

Én a dolognak közjogi részéről nem vitakozom. De ha az nem politika, hogy a tiszt fogja meghatározni, meddig terjed az én immunitásom, akkor nem tudom, mi a politika. Mert énnekem ugyan teljesen mindegy; belém belekapaszkodhatnak az urak, én tudom, mit felelek. De lehetnek féltékeny képviselők, akiknek nem kelleme, hogyha ők egy intézményt, amelynek szerencsétlenül választott működési tere a parlamenti porond, ha ezt az intézményt kritika tárgyává teszi, hogy akkor egyszerre csak jönnek, hogy én az egyéni becsületemben érintve vagyok, mert tagja vagyok ennek az intézménynek. Nagyon egyszerű e tekintetben a válasz, de a képviselőknek ezt a turbálását meg kell szüntetni, arra senkinek sincs joga. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Igemis, ha valakit személyében élesen támad az ember, feleljen azért. *(Ugy van! Ugy van! jobbról.)* mert ez nem tartozik az ő politikai működésébe; de ha én fel is állítom így ezt a tételt, de egy ilyen hivatalos kommunikációban, a katonaságnak, a honvédelmi miniszternek, a hadsereg nevében megszabni, megvonni az immunitás határait — *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* ez közjogi sérelem, tiszta beelegyedés a katonaságnak a politikába. *(Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Közbeszólások jobbfelől.)*

T. képviselőház! A t. minister ur arról szólt, hogy az etikai felfogásnak egynek kell lennie, polgárság és katonaság között összhangnak kell uralkodnia. Bocsásson meg a t. minister ur, szeretném én látni azt az etikai közöséget, azt a benső összhangot, ha a t. minister urat vezetnék ki innen. *(Élénk derűtség jobbfelől.)*

Gr. Tisza István miniszterelnök: Ezt nem lehet elképzelni!

Rakovszky István: Szeretném én látni akkor az egyetértést, azokkal szemben, akik kivézetik. *(Igaz! Ugy van! balfelől. Derűtség.)* És szeretném látni és szeretném magyarázatát hallani annak, hol van az etikai felfogásnak nem is óriási magaslata, csak az a magaslata, amely annak az arányuk felel meg, amit ők kapnak, amikor törvényhozók kiutasításában eljárnak itten. *(Igaz! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon. Elnök cseppet.)* Szeretném látni, hol van az etikai érzés, mikor tisztnek végig nézik és végig csinálják ezeket a jeleneteket, mikor politikusokat, akik nem tesznek semmit, *(Élénk derűtség jobbról.)* kivézetnek a tereből. *(Igaz! Ugy van! balról.)*

Fráter Lőránt: Lukács most is ott ül, büntetlenül! *(Igaz! Ugy van! balfelől.)*

Elnök: Csendet kérek!

Rakovszky István: Engemet nem vezettek ki innen örök, ellenem nem alkalmazták őket. *(Felkiáltások jobbfelől: Nahát!)* Én nem provokáltam ezt, de igenis én lettem provokálva, mert hogy jövök én ahhoz, hogy előttem megálljon egy fogd meg, akár egy tisztnek parancsnoksága alatt is? *(Igaz! Ugy van! Ugy van! Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Hogy jövök én hozzá? *(Nagy zaj és élénk felkiáltások jobbról! Rendre!)*

Elnök: Kénytelen vagyok a képviselő urat figyelmeztetni, hogy a képviselőházi őrség tisztjeit »fogd meg« kifejezéssel illetni nem engedhető meg. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben. Nagy zaj és felkiáltások balfelől: Nem mondta!)*

Rakovszky István: Nem reagok mondtam. De hogyan jövök én ahhoz, hogy előttem egy fogd meg megálljon, akár egy tisztnek parancsnoklata alatt is. *(Igaz! Ugy van! balfelől.)* Kérem, méltóztassék jobban figyelni. *(Élénk helyeslés balfelől. Zaj a jobboldalon.)*

Gondolja a t. minister ur, hogy ez a hadsereg dicsősége? Gondolja, hogy a hadsereg előnye, a hadsereg magasabb etikája az, mikor annak a férfunak fiát, aki itt, az elnöki emelvény mellett lévő freskón meg van örökítve, amint felteszi a koronát ő Felsőre fejére, semmiért hőbortból kivézetik a képviselőházból? *(Igaz! Ugy van! Hosszantartó zajos eljenzés és taps a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Éljen Andrássy!)*

Elnök: Csendet kérek! *(Taps és helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)* A képviselő urat azért a kifejezésért, mintha az, hogy innen valamely képviselő urat a ház elnökének parancsából kivézetek, hőbort volna, rendreutasítom. *(Élénk helyeslés a jobboldalon és a középben. Nagy zaj és felkiáltások jobbfelől: Éljen Andrássy!)*

Bikádi Antal: Igaza van!

Elnök: Bikádi Antal képviselő urat rendreutasítom.

Rakovszky István: T. minister ur, ez a hadsereg etikája, magasabb etikája, amely itt

nyilvánul. Sokat olvastunk a mult napokban az újságokban Szolferinóról és Königrétről. Azt olvastuk, hogy ez a szellem Szolferinóhoz és Königrétréhez vezet. En ezt tagadom. *(Zaj és felkiáltások a jobboldalon.)*

Egy hang (a jobboldalon): Miért tagadja?

Rakovszky István: Mert nekem tetszik és nem kérдем az ön bölcsességétől. *(Zaj.)*

Nem fog Szolferinóhoz és Königrétréhez vezetni, mert a monarchiának nincsen már az a veszteni valója, amit Szolferinónál és Königrétről még veszíteni tudott; a monarchiának nincsen már hegemoniája Németországban; a monarchiának nincsen Lombardiája és Venczeje. Akkor, amikor ilyen áldatlan állapotok következtében elvesztette tekintélyét, hegemoniáját Königrétről és Szolferinónál, még volt egy jelszó és ez így hangzott: Bizalmam az ősi erényben. Akkor még volt bizalom az ősi erényben, de ez nincs többé, mert nincs már erény. *(Élénk derűtlenség a jobboldalon. Zaj a baloldalon.)* Nincs már erény, mert az erényt kipusztították felülről, kiüldözték a tisztességet, eltiporták azokat, *(Nagy zaj a bal- és a jobboldalon. Elnök csenget.)* akik az ősi erényből annak legkiválóbbikát, a becsületet legázolták. *(Nagy zaj a ház minden oldalán.)* Vigyázzanak...

Egy hang (a jobboldalon): Ne fenyegetsen!

Rakovszky István: ...hogy ne legyen egy nemzet itt, amelynél hasztalanul fognak már bizalommal apellálni az ősi erényre. Nem fogadom el a minister ur választát. *(Élénk helyeslés és taps a baloldalon.)*

Elnök: Lovászy Márton képviselő urat illeti a szó.

Lovászy Márton: T. képviselőház! Magam sem vagyok abban a helyzetben, hogy a honvédelmi minister ur választát tudomásul vehessem. *(Zaj a bal- és a jobboldalon.)*

Elnök (csenget): Csendet kérek, képviselő urak!

Lovászy Márton: Nem azért, mintha kétségbe vonnám a t. honvédelmi minister urnak jóindulatát; ellenkezőleg, nekem az az impreszióm a t. honvédelmi minister ur felszólalásából is, hogy ő tele van jóindulattal, végtelenül sajnálja ezeket az állapotokat, maga is érzi, hogy így, ahogy most van, nem jól van, de tehetetlenül áll ezekkel a viszonyokkal szemben, nem képes rajtuk segíteni, és miután erre nem képes, tehát lemond még arról is, hogy próbáljon ezeken a dolgokon segíteni.

Azt mondja a t. honvédelmi minister ur, hogy itt háboru van, hogy itt valaki háborut indított más valaki ellen s arra, hogy egy háboru megindulhasson, az egyik fél is elegendő; ennél fogva ő mindezekről nem tehet, nem is tud módot arra, hogy tehesen ellene és így engedi a dolgokat folyni, nem képes azokon segíteni.

Engedelmet kérek, de én azt hiszem, hogy

itt a t. honvédelmi minister urat tulságosan megkötö a katonai felfogás. Ő mélységesen átérzi a hadsereg és a polgárság közti jó viszony szükségességét, de miután ő maga teljesen a katonai állásponton áll, ennél fogva nem képes azokat a módokat megtalálni, amelyek a két tényező közötti jó viszonyt helyreállítanák.

Itt van pl. az a passzus, t. ház, amikor azt mondja a t. honvédelmi minister ur, hogy nincs különbség a katonai és a polgári becsület közt. Nagyon helyes; mindannyian ezt valljuk, ezt vitatjuk és épen ennek akarunk érvényt szerezni. *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* De ha így áll a dolog, akkor az igen tisztelt honvédelmi minister ur miért nem tesz arról, hogy ilyenféle közlemények meg ne jelenhessenek *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* és ilyenféle felfogás érvényre ne juthasson, amely egyszerűen megtiltja a tisztikarnak azt, hogy egy polgári elemekből is álló választott bíróságban részt vegyen? *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Vagy amikor azt mondja az igen tisztelt honvédelmi minister ur, hogy itt a katonai szempontból a feltétel, amelyely súlyt kell fektetni, az, hogy aki sértést követ el, az elégtelt adni tartozik. Azt hiszem, ennek a tételnek igazságát senki sem vonja kétségbe.

Dehiszen igen tisztelt minister ur, ezt a határozatot, ezt a tételt a kaszinó választmánya kimondotta, elismerte, *(Ugy van! a szélsőbaloldalon.)* miért nem tudja tehát a t. minister ur mégsem megakadályozni azt, hogy a katonatisztek kilépesre kényszeríttessenek a maguk akarata ellenére abból a kaszinóból? *(Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)* Ha itt annak az elvi álláspontnak, amely a hadseregé, elégtétel, elismerés adatot és miután ez az álláspont a polgári felfogással sincs ellentétben: azt hiszem, hogy talán egyesegyedül az erélynek a hiánya az igen tisztelt honvédelmi minister urban az oka annak, hogy ennek a mozgalomnak gátat nem tud vetni és nem tudja megakadályozni azt, hogy azok a katonai körök ráerőszakolják és ráoktrojálják a maguk felfogását a polgári társadalomra. *(Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)*

A t. minister ur, amint mondtam, nem érez magában elegendő erőt arra, hogy ezeknek a túlkapasoknak gátat vessen, pedig hát a t. minister ur nemcsak katoná, hanem polgár is. Azt hiszem, hogy az igen tisztelt minister ur ide, ebbe a terembe azért jön polgári ruhában, hogy az ő polgári mivoltát kidomborítsa. *(Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)* Ennél fogva éreznie kellene azt a kötelességet, hogy legalább is azon iparkodjék, hogy ezt a két egymással ellentétbe került felfogást kiegyenlítse. *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* Ehelyett az igen tisztelt minister ur itt sajnálkozik; ehelyett konstatal bizonyos dolgokat, de semmiféle szándékot sem árul el arra nézve, hogy ebben az irányban, tenni is akar valamit; hogy tenni szándékozik

abban az irányban, hogy ezek a differenciák kiegyenlítsenek, és hogy ez a katonai túlkapás és ez a katonai präponderancia a magá gátjai közé szoríttassék.

(Az elnöki széklet Beüthy Pál foglalja el.)

Ily körülmények között hiába sajnálkozik majd az igen tisztelt miniszter ur a katonai budget tárgyalása alkalmával a felett, hogy a magyar polgári társadalom fiai nem szívesen mennek a katonasághoz, (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) mert engedelmet kérek, amikor itt a vizsálya a polgári társadalom és a katonaság között annyira elharapózik, hogy már a családok körébe is bevitetik; (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) amikor a polgári társadalom fia azt kénytelen látni, hogy ha ő a hadseregnek ajánlja fel szolgálatát és a hadsereghez megy, akkor nemcsak nemzeti érzéséről kell lemondania, hanem szakítania kell azokkal a felfogásokkal és azokkal a hagyományokkal is, amelyeket a becsületről és a lovagiaságról a családi körben magába szívott: (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) akkor nincs mit csodálkozni annak, ha nem lesz kedve annak a családnak és annak az ifjúságnak a hadseregben való szolgálathoz. (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Mind ezek alapján, mondom, nem veszem tudomásul az igen tisztelt miniszter ur választát, hanem arra kérem, hogy azzal a jóakarattal, amelyet kétségtelenül tanusít, párosítson megfelelő erélyességet is, érvényesítse azt a maga kétségtelenül nagy befolyását a katonai körökben is és iparkodjék odahatni, hogy a katonai felfogás is hozzásimuljon a polgári felfogáshoz s ezzel az az ádáz viszály, amelyet mindannyian sajnálunk, a valóságból kiküszöböltessék. (Élénk helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Elnök: A miniszter ur kíván szólni.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Abból a viszonzválaszból, amelyet Rakovszky István t. képviselőtársamtól hallottunk, azt érzem ki, hogy ő voltaképen most is abban az eszmekörben van, amelyben volt akkor, amikor az interpellációt hozzám intézte. Természetes dolog, hogy ebből kifolyólag a vitakozást továbbfolytatni annál kevésbbé tartom szükségesnek, mert magam is csak abban az eszmekörben mozognék, amelyben mozgottam eddig. Azonban a különbség, amely a mi eszmekörünk között van, az, hogy a t. képviselő ur mint ellenzéki képviselő a támadás fegyverét használja fel, nyugtalan-ságot akar okozni a tisztikar kebelében általánosságban, (Igaz! Ugy van! jobbfelől. Mozdás a baloldalon.) s ennek következtében hoz fel olyan dolgokat, amelyek bizonyos tekintetben lehangoltságot szoktak okozni egyiknek vagy másiknak kebelében. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

Én, t. képviselő ur, nagyon sajnálom, hogy

KÉPVH. NAPLÓ. 1910—1915. XXIII. KÖTET.

ilyen tenorban méltóztatott beszélni (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) és a parlamenti örséget mint intézményt annyira bántani, hogy azt méltóztatott mondani, hogy fogdmegek. Bocsánatot kérek, én a nehéz kötelességteljesítés álláspontján állok, s akkor, mikor ezt kell nekik teljesíteniük, ezt azért teszik, mert hiszen valljuk meg őszintén, a képviselő urak adnak erre alkalmat. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a középben. Ellenmondások a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: A mikor a szózleteket támadjuk!

Bakonyi Samu: Közbeszólások miatt történnek ezek! (Folytatos zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Elnök (csenget): Csendet kérek, képviselő urak.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Egy másik dolog, amelyet másodsor, harmadszor, talán negyedszer is méltóztatott felhozni, ez mindig az a szold vagy fizetéskülönbség, amely a tisztelnél és legénységnél itt és amott fennáll. El tekintetben álláspontomat már körvonalaztam, hogy t. i. a hadseregnek egy tagja sincs, aki tulajdonképen irigy szemmel nézné ezt, daczára annak, hogy ismétetlen . . .

Bikádi Antal: Megvetéssel!

Gr. Tisza István miniszterelnök: Ohó! (Zaj a jobboldalon. Élénk felkiáltások: Rendre!)

Elnök (csenget): Bikádi Antal képviselő urat ezért a kifejezésért rendreutasítom. (Helyeslés jobbfelől. Mozdás a baloldalon.)

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: . . . felhozta ezt a képviselő ur abból a czélből, hogy mondjuk, az irigységet felkeltse. Ezt a czélt, remélem, nem fogja elérni. Hiszen, t. ház, hogyha már itt a fizetéskülönbségek terén vagyunk, nézzük meg azt a fizetést, amelyet én kapok, és nézzük meg azt a fizetést, amelyet egy nyugodtabb állásban lévő magasrangu katoná kap, akkor bocsánatot kérek, méltóztatnak majd látni, hogy annak a fizetése háromszor-négyszer nagyobb mint az enyém s nekem nem jut eszembe, hogy ezért őt irigyeljem. (Zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Engedelmet kérek, arra méltóztatott a főszlyt helyezni, hogy nyugtalan-ságot idézzen elő, hogy itt milyen fizetések vannak egy békés, talán semmi munkával járó szolgálathoz és milyen fizetések vannak ott, a csapatoknál, ahol fizikai és nem tudom milyen fáradsággal jár a szolgálat. A fizetéseket sokféleképen szokták statuálni. Az isteni igazsághoz vagy talán a földi igazsághoz tartozik az, hogy az egyik három diót kap, a másik tíz diót, a harmadik pedig egy zsák diót. (Tetszés a jobboldalon. Mozdás a baloldalon.)

Ami Lovász Márton t. képviselő ur fel-szólalását illeti, megmondtam, hogy hiszem és remélem, hogy ez az incidens el fog mulni és a társadalomban az egyes tagok közt — nem

mondom: polgári vagy katonai társadalom, de igenis a társadalomban az egyes tagok közt — a visszavonás meg fog szünni. De itt kettőn áll a dolog. A jelen esetben a támadó fél semmi körülmények közt a katonaság nem volt. *(Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj balról.)* A mi álláspontunk, a mi igazságunk fentartásával mindig hajlandók leszünk azt az utat folytatni, amely tartós békére vezet, de én viszont azt a kérést intézem épen a t. képviselő urhoz, méltóztassék azon lenni, hogy itt a hullámokat, amelyeket felkorbácsoltak, valamiképen lecsendesíthessük. *(Élénk helyeslés a jobboldalon.)*

Rakovszky István: T. ház! *(Halljuk! Halljuk! a bal- és a szélsőbaloldalon. Felkiáltások a jobboldalon: Elég volt!)* Önnek igen, nekem nem!

Bartos János: A panamából is elég volt! *(Zaj.)*

Rakovszky István: Ismerem a kutforrást, ahonnan a t. miniszter urnak válasza jött. Nyugtalanságot a tisztikar közt én szítani nem akartam. Nincs is szükség reá, megvan. *(Mozgás és derűtség a jobboldalon.)* Méltóztassék csak megnézni a kimutatókat, hogy mily korán hány tiszt futamodik meg épen a hadseregéből a rossz fizetés miatt, a gyatra, rossz ellátás miatt. A tisztikarban tehát elégtelenséget szítani teljesen szükségtelen; ez megvan és ez a három állás nem igen fogja ezt megváltoztatni. De mindenesetre bántó az a nagy igazságtalanság, amelyben ők részesülnek.

Amit a t. miniszter ur mondott, hogy azt a bántó kifejezést használtam, ép úgy, ahogy a t. miniszterelnök ur szájából az anygalkák kiropptek, nekem is ez szájamból kirepült. *(Mozgás és derűtség. Felkiáltások jobbfelől: Igy már jól van!)* A miniszter uron mulik, hogy nyomban reparáljam. Egyszerűen csak azt kell tenni, hogy ezeket a palatőröket szépen visszarrukoltatják és kiadom a bizonyítványt, hogy nem fogdmegek.

Ami pedig a miniszter urnak azt a kijelentését illeti, hogy én mindig azokkal az indoklatlan magas fizetésekkel akarom erősíteni állításaimat és hogy neki mily sanyaru rossz a fizetése . . .

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: Azt nem mondtam!

Rakovszky István: . . . ahhoz képest, amit más hasonló rangú tisztársai kapnak, arra nézve engedje meg a t. miniszter ur, hogy a következőt válaszoljam. Először is háromszoros, négyszeres oly fizetést, mint a miniszter ur kap, nagyon, de nagyon kevés tábornernagy kap; nagyon kevés ilyen van.

B. Hazai Samu honvédelmi miniszter: De van!

Rakovszky István: Van, nem tagadom, de nagyon kevés. Meg vagyok győződve, a t. miniszter ur is kitűnő katonai képességeinél fogva elérte volna azt, ha jó egészségben marad, amit

szívből kívánok. De nagyon kevés tábornok éri el azt az állást. És ez szól énmellettem.

Mert a miniszter urat, daczára annak, hogy a lehetősége megvolt e nagyobb anyagi jólétet magának biztosítani, a dekórum, a kötelességérzet vezette, és a rosszabb állást foglalta el, mert kötelességet akart teljesíteni a hadurral, az országgal szemben.

De itt nincs szó kötelességről, sem az országgal, sem a hadurral szemben. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Elnök: Lovászy Márton képviselő ur szót kért. *(Halljuk! Halljuk! a bal- és szélsőbaloldalon. Zaj a jobboldalon; felkiáltások: Elég volt! Szavazzunk!)*

Lovászy Márton: T. ház! Én a t. miniszter urnak azon megjegyzésére kívánok reflektálni, amikor a t. miniszter ur azt állította, hogy itt a támadó fél a polgári társadalom volt. Bocsánatot kérek, nem értem és nem tudom, hogy honnan veszi a t. miniszter ur ezt az állítását. Ez a kérdés mikor vált társadalmi kérdéssé? Mikor még egyesek közt folyt a dolog, bizonyára nem volt társadalmi kérdés, de társadalmi kérdéssé akkor vált, mikor a kaszinóba, ebbe a társadalmi testületbe belevitték, oda pedig köztudomásulag a hadvezetőség vitte be, mert az állította a kaszinó vezetőségét azon alternatíva elé, hogy vagy kiléptesse régi tagjait, vagy meghajoljon a hadvezetőség felfogása előtt. Itt tehát a támadó fél feltétlenül a hadvezetőség volt és így az elkövetett hibát feltétlenül a hadvezetőségnek kell reperálnia.

Ezt kívántam előadni. *(Helyeslés balfelől.)*

Elnök: Következik a határozathozatal a tekintetben, hogy tudomásul veszi-e a ház a honvédelmi miniszter urnak Rakovszky István és Lovászy Márton képviselő urak interpellációira adott válaszát. *(Zaj.)* Csendet kérek. Ne méltóztassék az elnököt enunziációjában zavarni. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Első sorban felteszem a kérdést, tudomásul veszi-e a ház a honvédelmi miniszter urnak Rakovszky István képviselő ur interpellációjára adott válaszát, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a választ tudomásul veszi. Másodszor felteszem a kérdést: tudomásul veszi-e a ház a honvédelmi miniszter urnak Lovászy Márton képviselő ur interpellációjára adott válaszát, igen vagy nem? *(Igen!)* A ház a választ tudomásul veszi.

Egy percnyi türelmet kérek. *(Halljuk! Halljuk!)*

Rakovszky István t. képviselő ur, aki, sajnálattal látom, már elhagyta a termet, ma már másodízben tartotta szükségesnek, hogy valamely hirlapi közlemény alapján megismételje azt az állítólagos értesülését, hogy itt a palatőrösgnének egyik tisztje az elnök által a folyosóról kiiltatott és nem tudom micsoda helyiségbe rendeltetett le. Hozzáfüzi ehhez, hogy ő ezt a tisztit tekintélyvel összecegeztethetőnek nem tartja és mint egyik indokot hozza fel azon

felfogása mellett, hogy a parlamenti őrség lehetetlen helyzetben van.

Méltóztassanak megengedni, hogy innen erről a helyről enuncziáljam ismét, mit már a sajtó útján válaszul kijelentettem, hogy azok a közlemények, melyeket már másodízben, vagy harmadízben hoz elő Rakovszky István képviselő ur, a valóságnak nem felelnek meg. *(Helyeslés jobbfelől.)* A parlamenti őrségi tiszt urak a háznak rendelkezésem alatt álló alkalmazottjai, kik kötelességük teljesítésében nemcsak kötelezve, de természetsszerűleg jogosítva is vannak itt a ház helyiségeiben járni-kelni, hisz másképp el sem tudnák látni funkciójukat. Megtörtént azonban egy alkalommal, hogy egyik palotaőrségi tiszt ur keresztül ment egyik ellenzéki csoporton és bement egyik telefonszobába, ahol több ellenzéki képviselő ur ült és várakozott és ő, szintén várakozva a telefonhelyiség megüresedésére, feltett sapkával állott.

Ezt a két tényt többen az ellenzéki képviselő urak közül — kormánypárti képviselő urak közvetítésével — tudomásomra hozták és nagyon illendő formában azt a kérést fejezték ki, hogy tekintettel arra, hogy itt most éles a viszony és ingerültség van a palotaőrség egyes tisztjeivel szemben, a lehetőség szerint kerüljék a tiszt

urak, hogy kihívónak látszható modorban viselkedjenek. Erre történt az én részemről annyi, hogy a ház egyik tisztviselője útján felkértem az egyik palotaőrségi tiszt urat, hogy a lehetőségig kerülje az összeütközést az ellenzéki képviselő urakkal és kizárólag képviselők részére fentartott helyiségben lehetőleg ne jelenjék meg.

Ennyi történt, t. képviselőház, egy szóval sem több. Tehát szó sem lehet arról, hogy itt a tisztvi tekintély bármi uton megsértetett volna. Ettől eltekintve is, a palotaőrség a törvény értelmében a ház és a ház elnökének rendelkezése alatt áll, így szerveztetett. Természetes tehát, hogy a ház elnöke felettes hatósága minden parlamenti örnek és minden parlamenti őrségi tisztnek és hogy az ő figyelmeztetéseit kötelesek elfogadni. Ezt tartottam kötelességemnek a t. háznak tudomására hozni.

Következik a jegyzőkönyv hitelesítése.

Vermes Zoltán jegyző *(olvassa az ülés jegyzőkönyvét.)*

Elnök: Nincs észrevétel? *(Nincs!)* A jegyzőkönyvet hitelesítettnek jelentem ki és az ülést bezárom.

(Az ülés este 7 óra 10 perczkor végződik.)

Hitelesítették:

Kozma Andor s. k.,

Ciocán János s. k.,

naplóbíráló-bizottsági tagok.

épen a háboru nehéz óráiban ennek a parlamentnek presztízse teljesen helyreállítottassék azzal, hogy ezek a kérdések elintéztessenek. *(Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)*

Még egy körülményre bátorodom figyelmeztetni és az az, hogy ha netalán nem királyi kéziratral napolnák el a házat, akkor is lehetővé tétessék minden képviselőnek, — nemcsak a bizottság tagjainak — hogy itt legyenek és mindennekfelett parlamenti és képviselői köteleységüket teljesíthessék.

Mert én nem fogom ma itt az új királynak azt a jogát vitatni, hogy akkor, midőn a ház önmagát elnapolta, jogos-e az, hogy királyi rendelet alapján a katonai hatóságok a képviselőket szolgáltatásra berendeljék, vagy nem. Ennek jogosságát nem akarom itt vitatni, nem akarok ezzel most foglalkozni, csak a kérdés praktikumát akarom megvilágítani. *(Halljuk! Halljuk!)* A praktikum azt mutatja, hogy az indokoknak egész sorozatából ez direkte nem célszerű és nem alkotmányos ez, ha magasabb szempontból vesszük tekintetbe a kérdést. Nem alkotmányos azért, mert mikép látuk legutóbb is, midőn olyan tragikus okból a tervezett időnél előbb kellett a képviselőházat összehívni, egész sereg képviselőtársunk napokkal, sőt egy-két héttel is megkésvé került haza azért, mert nem siettek a szabadságolásokat nekik kézbesíteni, *(Ugy van! a szélsőbaloldalon.)* mert az Armeoberkommandónak ez nem volt olyan fontos s sürgős érdek és mert a közlekedési viszonyok a csapatoknál való kézbesítést megnehezítették.

Nagy tisztelettel vagyok mindazon t. képviselőtársaim tevékenysége iránt, akik katonai szolgálatot teljesítenek. Senki sem mondhatja rólam azt sem, hogy pro domo beszélek; túl vagyok már korban és egészségben is azon, hogy én itt számba jöhessenek és épen azért talán van jogom itt figyelmeztetni arra, hogy amilyen fontos volt, hogy a képviselő urak a háboru első idején a példaadás kedvéért is siessenek katonai szolgálatukat teljesíteni és azt helyezték előtérbe, ma, szerintem, a képviselőknél elsősorban képviselőnek kell lenniük és csak másodsorban lehet katonai szolgálatukra gondolniuk. Már pedig itt az a kívánatos, hogy egy képviselő se akadályoztassék meg katonai behívás, katonai rendelet alapján abban, hogy akár az összeférhetlenségi bizottságban mint tag, akár más tekintetben parlamenti köteleseit teljesítse.

En tehát rekapitulálok: kérek megnyugtatót arra nézve, hogy a már régebben, valamint a most bejelentett összeférhetlenségi esetek tényleg a házszabályok 161. §-a szerint addig fognak folytonosan tárgyalatni, míg az ítélet meg nem hozatik és hogy e tekintetben semmiféle akadály a parlament és a bizottság működése elé nem fog gördítettetni.

Végül még csak egyet és ezt inkább csak kérelem formájában, vagy mint egészen természetes dolgot kívánom felemlíteni és ez arra vonatkozik, hogy itt egy egész sereg összeférhetlenségi eset,

mint tudjuk, direkte hadseregszállítással kapcsolatban történt. Hogy ezeket a kérdéseket diluciddálhassák, az összeférhetlenségi bizottságban megnyugtatót kell kapnunk arra nézve, hogy az illetékes katonai körök meg fogják kapni a szigorú utasítást, hogy úgy személyzetük, mint levéltáruk az összeférhetlenségi bizottságnak rendelkezésére álljon; *(Helyeslés a szélsőbaloldalon.)* hogy sem hivatkozással a hivatalos eskü kötelezettsége alól való felmentés megtagadására, sem más, nem tudom, milyenféle titoktartás czimén e tekintetben az összeférhetlenségi bizottság munkálkodása elé akadályok ne gördítettessenek. Ha ezek az előfeltételek megtörténnek, akkor szerintem az ellenzéknek kötelessége részt venni és kötelességünk mindnyájunknak arra törekedni, hogy ez ügyek minél előbb elintéztessenek. *(A karzaton három lövés dörög el. Mozgás és nyugtalanság.)*

Elnök: Csendet kérek, méltóztassék nyugodtan maradni. *(Helyeslés jobbfelől.)*

Gr. Batthyány Tivadar: Folytassuk, az ilyen incidens nevétséges! *(Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)*

Ezennel kijelentem, hogy a legnagyobb mértékben szükségesnek tartom, hogy a t. miniszterelnök ur gondoskodjék arról, hogy a hadügyminiszter... *(Mozgás és felkiáltások: Fogják el!)*

Kún Béla: A népjog nevében tovább! *(Mozgás balfelől. Halljuk!)*

Gr. Batthyány Tivadar: ... a hadügyminiszter osztályfőnökei... *(Mozgás és zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Kérem a karzat közönségét, szíveskedjék csendben maradni, különben kénytelen volnék a karzat kiürítése iránt intézkedni. *(Helyeslés.)*

Gr. Batthyány Tivadar: T. ház! Ezen kedélyes incidens által egyáltalában nem hagyom magamat zavarba hozatni. Folytatjuk. *(Halljuk! Halljuk!)* Ismétlem, hogy kérem a t. miniszterelnök urat, hogy gondoskodjék a hadügyminiszter urnál... *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)*

Elnök: Csendet kérek, t. képviselő urak!

Gr. Batthyány Tivadar: ... hogy minden felvilágosítást megkapjunk. *(Zaj.)*

Elnök: Csendet kérek!

Gr. Batthyány Tivadar: Kérem a t. miniszterelnök urat, ne méltóztassék megengedni, *(Zaj. Halljuk! Halljuk!)* hogy hivatalos esküre hivatkozzanak. *(Zaj.)*

Elnök: Méltóztassék a szónokat nyugodtan meghallgatni. *(Élénk helyeslés.)*

Gr. Batthyány Tivadar: Tudjuk, hogy a tisztviselő, akár katonai, akár polgári tisztviselő, ha az összeférhetlenségi bizottság maga elé rendeli, a bizottság előtt csak akkor nyilatkozhatik szabadon, egészen szabadon és egészen őszintén, nyíltan akkor szabad a hivatalos titkokat feltárni, ha a hivatalos titokra letett eskü alól felmentést kapott. *(Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.)*

Héderváry Lehel: Másképen nem komoly.

Gr. Batthyány Tivadar: Hogy ebben a tekin-

fellépni, miközben a fegyverhasználat alkalmazását a szervezeti szabályzat 13. §-ának rendelkezései szabályozzák.

10. §.

A képviselőházi őrség tagjai ezen szolgálatuk tartama alatt a képviselőháztól huzzák illetményeiket, és pedig:

1. az őrség tisztjei katonai (csendőőr) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben (havidij, lak- és butorbér, tisztiszolga butorbér, lóeltartás, istállóbér és lóátalány), továbbá palotaőrségi pótdíjban részesülnek, mely pótdíj a havidij 50°/o-át képezi és utóbbival együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki;

2. az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első diszruházatot és az ismétlőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapják, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszersmindenkorra 600 korona egyenruházati járulékban részesülnek. Az összes ruházat megújításáról azonban a tiszték önmaguk gondoskodnak;

3. a legénység a következő illetékeket kapja:

a) a palota-főrmesterek képviselőházi őrségi szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1.800 (egyezernyolczszáz) koronát;

b) a palota-örmesterek ugyanakkor évenként 1.500 (egyezeröttszáz) koronát;

ezen összegbe a zsold, jutalomdíj és a pótdíj be van számítva és havi előleges részletekben fizetetik ki, ez által azonban az örmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidijasokká;

c) úgy a palota-főrmesterek, mint a palota-örmesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronáival emelkednek;

d) ezenkívül a legénység természetben kapja ételmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a képviselőház gondoskodik;

e) ha a képviselőházi őrség legénységi állományú tagja meg-nősül, akkor a természetbeni ételmezés helyett évente 600 (hatszáz) koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 (hatszáz) koronát kaphat, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világítás és fűtőfa váltsága is befoglaltatik;

4. a képviselőházi őrség tagjainak és a tagok özvegyeinek és árváinak ellátására az 1875. évi LI. és az 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve az 1887. évi XX., az 1891. évi X., az 1896. évi IV. és az 1907. évi XVI. t.-cikkek, illetőleg a csendőrség legénységi egyé-

neire és azok özvegyeinek és árváinak ellátására nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók;

az ellátási (nyugdíj) illeték meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai úgy tekintetnek, mintha megszakítás nélkül a m. kir. honvédségnél, illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illetéktöbbletek a nyugdíjba be nem számíthatók;

ő. a képviselőházi őrségi szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén úgy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerű és az összszolgálati idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, a képviselőházi őrségnél élvezett illetményeikre való tekintet nélkül.

11. §.

A képviselőházi őrségnek az 1912. évi LXVII. t.-cz. 4. §-a első bekezdésén alapuló megerősítése, illetőleg szolgálatának kiegészítése a képviselőház elnökének a kormányhoz intézendő megkeresése útján történik.

A megerősítésre első sorban csendőrség, másodsorban pedig a közös haderő vagy a honvédség részei alkalmaztatnak.

A megerősítő személyzet a szükséghez képest egyes katonai egyénekből vagy osztagokból állhat.

A megerősítésre kirendelt egyes katonai egyének a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései alá lépnek, a zárt osztagok pedig vagy a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései szerint alkalmaztatnak, vagy pedig az A—15 jelzetű »Karhatalmi utasítás« határozatai szerint járnak el.

A megerősítésből származó illetékeket, pótdíjakat és egyéb kiadásokat a képviselőház viseli.

12. §.

A képviselőházi őrség és az azt megerősítő, valamint annak szolgálatát a képviselőházban kiegészítő katonai egyének és csapatok és a képviselőházon kívül karhatalmi intézkedéseket fogantató rendőrség vagy katonai csapatok szolgálatukat egymástól függetlenül látják el, ha csak kivételesen a katonai megerősítésre szánt osztagok és a külső csapatok egy egységes parancsnok alá nem helyeztetnek.

A belső és a külső karhatalmi szolgálat a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és közöttük a szükséges összhangot ő létesíti; a végrehajtás iránt pedig az illető parancsnokok intézkednek.

II.

Szolgálati utasítás.

13. §.

A képviselőházi őrség az országában őrszolgálatot teljesít. A felállítandó örök számát, erejét, felállítási helyét és feladatát, továbbá a naponta szolgálatba lépő őrség erejét a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részben foglalt ebbeli rendelkezések figyelembe vétele mellett, a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának utasításai alapján a képviselőházi őrség parancsnoka határozza meg.

Az őrség és az örök magatartására nézve a szervezeti szabályzat 13. §-ában, valamint a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részének 77. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.

Az őrszolgálatot szolgálati öltözetben, karddal és pisztollyal ellátva kell teljesíteni.

A képviselőházi őrség ünnepélyes alkalmakkor csakis Ő császári és apostoli királyi Felsége születés- és névnapján, továbbá Szent István ünnepén vonul ki, a mikor is a budavári (koronázó) Boldogasszony templomban mint zárt osztag vesz részt.

A képviselőházi őrség magatartására e három alkalomkor általában a m. kir. honvédség szolgálati és gyalogsági gyakorlati szabályzata irányadó.

A képviselőházi őrségnél a szolgálatot minden tekintetben úgy kell kezelni, mint a hogy az a magyar királyi honvéd gyalogság alosztályai számára van szabályozva.

A mennyiben a képviselőházi őrség különös rendeltetésére való tekintettel ezen általános szabályoktól eltérősek szükségesek, azokat a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának külön utasításai állapítják meg.

14. §.

A képviselőházi őrség tisztjeinek és legénységének állásköteleire, magatartására, kötelességeire és jogaira nézve általában azok a szabályok irányadók, melyek a »Szolgálati szabályzat« III. részének (gyalogság) 1., 4., 7., 22., 23., 25., 27., 28. §-aiban foglaltatnak, továbbá azok, melyeket a képviselőházi őrség különleges feladatának megfelelően ez őrség szervezeti szabályzata 3., 4., 5., 8., 13. §-aiban, továbbá jelen ügyrend Általános Rész 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12. §-aiban állapít meg.

A képviselőházi őrség parancsnokának helyettesét a ki nem különített századparancsnokok jogköre illeti meg.

15. §.

A képviselőházi őrség legénységének katonai kiképzésére általában a m. kir. honvédségi Szolgálati szabályzat I. és III. rész, a gyalogsági Gyakorlati szabályzat, a Fegyverutasítás és a Lőutasítás elvei irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnoka minden november és május 1-én hat-hat hónapot felölelő időszakra egy foglalkozási tervezetet mutat be a képviselőház elnökének, a ki azt katonai szempontból való hozzájárulás végett a honvédelmi miniszternek megküldi.

16. §.

A képviselőházi őrséget a képviselőház elnökének és alelnökeinek kiyánságára a képviselőházi őrség parancsnoka bemutatás céljából szolgálati öltözetben kivonultatja.

A képviselőház elnöke, alelnökei és háznagya előtt a képviselőházi őrség tisztjei és legénysége ugyanazt a tiszteletadást teljesítik, mint a katonai feljebbvalók előtt.

Ugyanaz áll kivonulás esetén is, a midőn a képviselőházi őrség osztagba egyesítve jelenik meg.

AZ 1912. ÉVI LXVII. TÖRVÉNYCZIKKEL
LÉTESITETT

KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG

SZERVEZETI SZABÁLYZATA
ÉS
SZOLGÁLATI ÜGYRENDJE.

A KÉPVISELŐHÁZ HIVATALOS KIADÁSA.

BUDAPEST
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG
1913.

A Szervezeti Szabályzat hiteles példányai az 1913. évi január hó 30-án kelt 1.647. számú honvédelmi ministeri átirattal és az 1913. évi január hó 31-én kelt 322. számú képviselőházi elnöki átirattal cseréltettek ki.

SZERVEZETI SZABÁLYZAT A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

1. §.

A képviselőházi őrség katonailag szervezett őrtestület, melynek tagjai a m. kir. honvédséghez vagy csendőrséghez tartoznak.

Állás.

2. §.

A képviselőházi őrség állománya :

Állomány.

Tisztek: 1 törzstiszt, mint parancsnok,
1 törzs- vagy főtiszt, mint a parancsnok-helyettese,
1 főtiszt, mint segédtsiszt.

Legénység: 6 palota-főőrmester (rangosztályba nem sorolt havidíjas) és 48 palota-őrmester, továbbá 3 tisztiszolga.

3. §.

A képviselőházi őrség rendeltetése az, hogy az 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt intézkedéseket fogantossítsa, a mennyiben ezekhez a képviselőház elnökének karhatalom alkalmazására van szüksége.

Rendeltetés.

A képviselőházi őrség csak a törvényben megjelölt célokra alkalmazható és ettől a működéstől senki által semmi más célra ideiglenesen sem vonható el.

4. §.

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár köz-

Alárendelés

vetlenül, akár a képviselőházi háznagy útján vagy más úton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyűlés feloszlásától az újabb országgyűlés megnyitáig a képviselőházi őrséggel a háznagy rendelkezik.

Külön szolgálati utasítások tartalmazzák azokat a részletes rendelkezéseket, melyek eme őrség szolgálati kötelességeit szabályozzák. Ezeket az utasításokat általában a képviselőház elnöke önállóan, katonai részület azonban a honvédelmi miniszterrel egyetértően állapítja meg.

Katonai tekintetben a képviselőházi őrség a budapesti I. honvéd kerületi parancsnokság útján a honvédelmi miniszternek van alárendelve.

5. §.

Szolgálati viszony.

A képviselőházi őrségre általában a honvédségnél érvényes szabályzatok és utasítások irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnokát a csapatparancsnok fegyelmi fenyítő hatalma illeti meg.

A képviselőházi őrség tagjai büntető bíraskodás tekintetében a honvédbíróságok hatáskörébe tartoznak.

A képviselőházi őrség személyei csapattestek (a csendőrség) állományában megmaradnak, őket ott létszám felett vezetik és a képviselőházi őrséghez csak beosztatnak.

6. §.

A tiszti állások betöltése.

A tiszti állások a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség állományából önként jelentkező magyar honos pályázókkal töltenek be.

A közös haderőtől származó tisztnek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A tisztnek előléptetése a honvédségi előléptetési szabály elvei szerint történik.

A tisztnek beosztását, valamint azoknak esetleges visszahelyezését a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi miniszter rendeli el.

A beosztás azonban haladéktalanul megszűnik akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető tiszt kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés minden indokolás nélkül történik.

7. §.

A képviselőházi őrség legénységi állományát a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség önként jelentkező magyar honos altisztjeivel kell kiegészíteni. A legénységi állomány kiegészítése.

A közös haderőtől származó altisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A felvétel követelményei a következők:

1. teljesített tényleges szolgálati kötelezettség;
2. nőtlen állapot, vagy gyermektelen özvegyesség;
3. hadi szolgálatra való teljes alkalmatosság;
4. a magyar nyelv tudása;
5. az írás és olvasás tudása;
6. feddhetetlen előélet, erkölcsös, becsületes jellem, párosulva elismert kötelességérzéssel;
7. ügyes magatartás.

A legénységnek az őrséghez való beosztását a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A fölvetett legénység három hónapig próbaszolgálatot teljesít.

A kik a próbaszolgálatban megfeleltek, a képviselőházi őrséghez végérvényesen beosztatnak, a többieket csapattestükhöz vissza kell küldeni.

A képviselőházi őrség legénysége ezen alkalmazásában legfeljebb 6 évig maradhat.

A legénységnek bevonultatását állományilletékes (honvéd) csapattestéhez (a csendőrséghez) a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

Megszűnik azonban a végérvényesen beosztott legénység beosztása akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés mindig indokolás nélkül történik.

6

A legénységet a képviselőház elnökének hozzájárulásával az őrség parancsnoka lépteti elő.

8. §.

Szolgálati kötelezettség. A képviselőházi őrségnél teljesített szolgálat tényleges szolgálatnak számít.

A tisztek és legénység szolgálati (had) kötelezettsége, továbbá a legénység szolgálatának önkéntes folytatása, végül a képviselőházi őrségből való kilépés tekintetében ugyanazok a rendelkezések irányadók, mint a melyek a m. kir. honvédség és csendőrség egyéneire érvényesek.

9. §.

Mozgósítás. Mozgósítás esetén és háború tartamára a képviselőházi őrség rendeltetésének megfelelően tovább együtt marad.

10. §.

Nősülés. A nősülés engedélyezése a honvédségnél érvényes rendelkezések alapján történik.

11. §.

Ruházat. A ruházatot a honvédelmi minister — a képviselőházi elnökkel egyetértően — a magyar koronaőrség ruházatának megállapításánál követett alapelvek szerint határozza meg, minél azonban szembevetendő külsőségek biztossítsák a két őrségnek könnyű megkülönböztetését.

12. §.

Fegyverzet. A képviselőházi őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard (legénységnél a szolgálati kard) és az ismétlőpisztoly; díszszolgálatban és szolgálaton kívül a gyalogtiszti kard.

13. §.

Fegyverhasználat. A képviselőházi őrség tagjai csak a következő esetekben használhatják fegyverüket:

a) jogos védelem gyanánt; ha őket tetteleg megtámadják ;

b) ha életüket vagy testi épségüket oly körülmények között veszélyeztetni valamely támadás, hogy ennek bekövetkezésétől alaposan tarthatnak ;

c) ha szolgálatuk teljesítése közben oly tetteleges ellenszegülésre találnak, mely azt megghiusithatná és az ellenszegülés legyőzése kiméletes eszközzel sikertelenül kíséreltetett meg ;

d) ha a fegyver használata életükben vagy testi épségükben megtámadott harmadik személyek megmen-tésére vagy megvédésére szükséges.

14. §.

Ezeket külön utasítások fogják szabályozni.

Illetékek.
Költségek,
Gazdászati,
közigazgatás
szolgálat.

15. §.

Jelen szervezeti szabályzat a jóváhagyás után azonnal érvénybe lép.

Érvénybe-
lépés.

A „Szolgálati Ügyrend“-et a gazdasági bizottság az 1912 : LXVII. t.-cz. 3. §-ának 2-ik bekezdése értelmében 1912. évi december hó 13-án és 1913. évi január hó 24-én tárgyalta.

SZOLGÁLATI ÜGYREND

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

I.

Általános rész.

1. §.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó alapvető határozatokat az ezen testület számára érvényes »Szervezeti szabályzat« állapítja meg.

A szervezeti szabályzatban foglalt rendelkezések részletes körülírását, valamint az ott nem érintett szervezeti kérdéseket jelen ügyrend »általános részének« alább következő szakaszai tartalmazzák.

Az őrség szolgálatát szabályozó rendelkezéseket viszont ez ügyrend második része, a »szolgálati utasítás« foglalja magában.

2. §.

A »Szervezeti szabályzat« 6. és 7. §-ai határozatainak figyelembevételével a képviselőházi őrség létszámának első betöltése és minden további kiegészítése a képviselőház elnökének megkeresésére a honvédelmi minister által önkéntes jelentkezés végett kibocsátandó felhívás útján történik.

A honvédelmi minister a jelentkezőket érdemességük és arányosságuk tekintetében osztályozza és a közülök megfelelőek személyi adatait a képviselőház elnökéhez juttatja, a ki azután ezen egyénekből az őrségbe beosztandókat kiválasztja és beosztásuk elrendelése végett a honvédelmi ministert értesíti.

3. §.

A képviselőházi őrség tagjai az őrségbe történő beosztáskor a képviselőház elnökétől a képviselőházi őrszolgálat ellátására feljogosító megbízást kapnak.

Ezt a megbízást a képviselőházi elnök bármikor — még véglegesítés után is — visszavonhatja. A visszavonás által az illető az őrszolgálat ellátására való jogosultságát azonnal elveszti, az őrség állományában csak addig maradhat meg még, míg visszahelyezése a honvédséghez a szervezeti szabályzat 6. és 7. §-ai szerint be nem következik. A megbízás visszavonása mindig indokolás nélkül történik.

4. §.

A képviselőházi őrség tagjai a szervezeti szabályzat 5. §-ának értelmében ezen működésük ideje alatt megmaradnak a m. kir. honvédségre érvényes becsületügyi, fegyelmi és büntető eljárási szabályok uralma, illetőleg hatálya alatt.

5. §.

A képviselőház elnöke az őrség felett való rendelkezési jogát gyakorolhatja

1. személyesen ;
2. a képviselőház háznagya útján ;
3. a képviselőház bármelyik választott vagy kinevezett tisztviselője útján, a kik azonban csak az elnök vagy a háznagy intézkedéseinek közvetítői lehetnek.

A háznagy az elnök által reáruházott rendelkezési jogkör határain belül intézkedik.

6. §.

A képviselőházi őrségről szóló 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt feladatok megoldásánál eljárni jogosult és eljárni köteles az őrség elsősorban azon egyén vagy egyének ellen, a kik az intézkedésre okot adtak, másodsorban azon egyének ellen is, a kik az intézkedés fogantatását magatartásukkal gátolják vagy más módon nehezítik.

7. §.

Terrületi szempontból a képviselőházi őrség eljárni jogosult:

1. az országgyűlés palotájának mindazon területein, melyeket a képviselőház, mint testület, vagy annak bizottsága vagy annak tisztviselői és alkalmazottai bármily célra állandóan vagy ideiglenesen használatban tartanak:

ennek következtében az elnök rendeletéből szabad megjelenési és ott tartózkodási joga van e területen bármikor, még a zárt tanácskozások ideje alatt is;

2. eljárni jogosult a képviselőházi őrség szükség esetében a képviselőház közvetlen közelében is mindaddig, míg az eljárás folytatását az illetékes hatóságnak illetve e hatóság legközelebbi közegének át nem adhatja.

3. esetről-esetre a magyar állam területén bárhol, azon elhatárolt területeken vagy azon épületek belső részeiben, a hol a képviselőház mint testület, vagy annak bizottsága vagy küldöttsége vagy egyes kiküldöttje vagy tisztviselője hivatalosan működik;

4. eljárni jogosult az őrség — a főrendiház elnökének hozzájárulásával — a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság tanácskozásainak céljaira szolgáló épület belső területén úgy a budapesti, mint a bécsi bizottsági tanácskozások alkalmával.

8. §.

Feladatának teljesítésében a képviselőházi őrség rendszerint csak előzetes rendeletvétel után járhat el. Saját kezdeményezéséből is eljárhat azonban akkor, a mikor a közrend, személy- és vagyonbiztonság fenntartásának érdekei ezt megkívánják.

Ez érdekek megóvásánál ugyanazon szabályok szerint jogosult és köteles eljárni, mint a m. kir. esendőrség.

Az esetleg elfogott egyént őrizetbe veszi, a további eljárásra illetékes hatóságot haladéktalanul értesíti és az őrizetben tartott egyént a legrövidebb idő alatt, de minden esetre 12 órán belül a további eljárásra illetékes hatóságnak átadja.

9. §.

A karhatalmi intézkedések foganatosításánál a képviselőházi őrség tapintatosan és a körülmények által indokolt erélyvel tartozik

ÖLTÖZETI ÉS FÖLSZERELÉSI SZABÁLYZAT

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

BUDAPEST

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1913.

III. AZ ÖLTÖZETI ÉS FŐLSZERELÉSI CIKKEK LEIRÁSA.

I. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG LEGÉNYSÉGE.

Átnevezet a képviselőházi őrség legénysége számára előírt öltözeti-, fegyverzeti és felszerelési cikkekről.

Leírás a lap-oldalon van	A cikkek megnevezése	Rendszeresített		Megjegyzés
		menyiség	viselési tartam években	
13	sisak-sisakgombbal	1	határozatlan	A határozatlan viselési tartammal megjelölt cikkek a képviselőház tulajdonában maradnak. Ezek felhasználásuk után a képviselőház javára értékesíthetnek. Minden más cikk, bár szintén képviselőházi tulajdon képez, a rendszeresített viselési tartam lejáratá után és mihelyt az új cikket beszállították, annak az egyének tulajdonába megy át, ki azt utólagra viselle. Új beszerzések és egyes alkotórészek javítása fölmentül szükség esetén a képviselőház terhére történik. a) Az első évben a díszruházatra való tekintettel 2 (kettő) drb. b) Ha szükséges, a viselési tartam 4. évében a képviselőház költségén fordítható.
15	sástoll	1		
15	sapka	1	1	
16	atilla	1a)	1	
19	mente	1	4	
21	zubzony	1	2	
22	magyar nadrág	1a)	2	
23	pantalló	1	1	
24	nyári pantalló	1	2	
24	köpeny	1	4b.	
26	körköpeny	1	4	
26	nyakraváló szegélyekkel	1a)	1	
27	csizma	1a)	1	
—	kaptafa	1	határozatlan	
27	cípő	1	1	
27	keztű	1a)	1	
27	kardbojt	1a)	1	
27	ing	4	1	
28	galya	4	1	
28	harisnya	3	1	
28	gyalogíztű kard	1	határozatlan	
28	szolgálati kard	1		
29	Frommer-féle isméltőpisztoly	1	határozatlan	
29	derékszű csattal	1		
30	kardkötő	1a)	1	
—	kardhordólánc	1	határozatlan	
30	isméltőpisztolytáska	1		

Sisak

a fejből, a szemernyőből, a nyakvértből, a sisakkötőből és a veritékbőrből áll, elől a magyar állam címérével, fönt sastollal vagy egy kis gömbbel, a sisakgombbal van díszítve.

A gömbkupalakú sisakfej 1 mm. vastag alumíniumból készül és mérsékeltlen tojásdad torkolatú alsó szélén, valamint ettől 25 cm.-re, egy-egy 8 mm. széles, 2 mm. vastag domború bronz fejarikával van díszítve.

A sisakfej lyukas csúcsához 3 cm. magas, mindkét végén lapos, üres bronzsisakkörte van erősítve. A sisakfej magassága elől és hátul 21, az oldalakon 20 cm., a nyakvért közép-hossza 11'5 cm.

A sisakkörte hossztengegyén 6 cm. hosszú, 5 mm. vastag, fönt 1'3 cm. átmérőjű sárgarézgolyócskában — a *sisakgombban* — végződő sárgarézhímcsavar akként van átdugva, hogy ennek felső gombos vége a sisakkörte felső lapját befödje.

E hímcsavar sárgaréz szárnycsavarral van a sisak belsejében a sisakcsúcshoz erősítve.

Ünnepélyes alkalmakkor a sisakgomb helyett *sastollat* viselünk, melynek megerősítése ugyanúgy történik, mint a sisakgombnál.

A sisakfej arcoldala hosszközepének alsó szélétől 6 cm.-re, a magyar állam címere bronzból és hasonló anyagból való lombdiszítés van, a sisakfej megfelelő lyukain átdugott két fémfülecscsel és ezeken áthúzott szíjcskákkal megerősítve. A címér összes hossza 10, szélessége fönt és lent a legnagyobb kiszögelésnél 7, a középben pedig 5'5 cm.

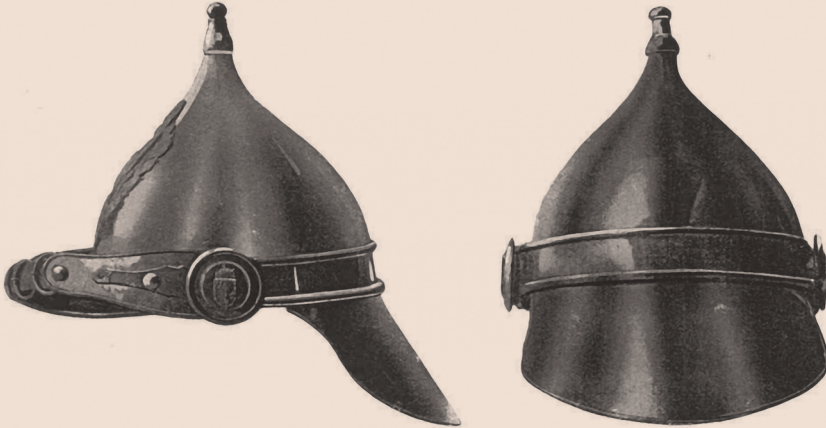
A lombozat baloldali ága tölgy-, jobboldala pedig borostyánágot képez, melyek alul szalagcsokorral vannak összefűzve.

A lombozat — mint a címer — 4 fémfülecscsel van a sisakfejhez erősítve, hossza és szélessége 11 cm.

Az arcoldal közepén csúcsban végződő és mindkét oldalán kanyaros *szemernyő*, aluminiumból készül, szélei bronzszegéllyel vannak ellátva. A szemernyő csúcsa az illesztéktől 6, két vége pedig egymástól 17 cm.-re esik.

Az alumínium *nyakvért*, a sisakfej hátsó részéhez közvetlenül illesztett *aljlemez*ből és az ezen fekvő *véglemezből* áll, az *aljlemez* belső középszélessége 6, két végének egymástól való távolsága 15,5 cm.

A *véglemez* úgy van az *aljlemez* külső szélétől 1 cm.-re két, közepén egy szegeccsel ahhoz erősítve, hogy az *aljlemez*ből fönt csak 3 cm. középszélességű külső csík látszassék.

A *véglemez* az *aljlemez*zel közösen 5 mm. széles lapos bronzszegéllyel van ellátva.

A *véglemez* középszélessége 8,5 cm., oldalkanyarulatainak egymástól való távolsága 18,5 cm.

A fej felé homorúan készült és le- és felhajtható *sisakkötő* két halántékvértből és két darab láncos lemezből áll.

A kanyaros *halántékvért* aluminiumból készül és a sisakfej megfelelő lyukán átdugott hímcsavar végén alkalmazott nőcsavarral van a sisakfejhez erősítve; hossza 15, legnagyobb szélessége 4,5 cm.

A halántékvért felső vége dombornyomatú — a magyar állam címerével ékesített — bronzpajzsral van fődve és széle 4 mm. vastag bronzléccsel, külső lapja pedig 5,5 cm. hosszú bronznyelvel díszítve.

A *láncos lemezek* mindegyike 11 cm. hosszú, fönt 18, lent 13 mm. széles és 1 mm. vastag bronzbádogcsíkból áll, mely három bronzkarikával van díszítve.

A jobboldali láncoslemez alsó végétől 1 cm.-re forgatható gombszeg van a lemezhez erősítve, mely a baloldali láncos lemez végétől 3 mm.-re alkalmazott *zárhasadékba* tehető.

A karikák mindkét végükön a lemezhez lapos bronzhuzallal szorítvák és a felső végeken levő huzalrészek egyúttal a lemezeknek a halántékvérthez való erősítésére is szolgálnak és azok külső lapján egy-egy szögcsfejben végződnek.

A halántékvért és a láncoslemezek alatt levő *állszij* általában a honvédhuszár csákóéhoz hasonló. Az *állszij* csatdarabja és csatlékdarabjának belső behajtott végei a külső láncszemek belső lapjához forrasztott sárgaréz fülecseken áthúzva és a legfelső láncszemek hátlapján levő hasonló fülecsekhez vannak erősítve.

A 12 cm. széles, 9 db. 7 cm. hosszú, kanyaros nyelvre kivágott *veritékbőr*, a sisakfej alsó szélébe vert lyukakon áthuzott fonállal van a sisakfejhez erősítve. A nyelvek szabad végein egy-egy sárgaréz fülecs van, melyeken a veritékbőr összehúzására szolgáló szalag van áthúzva.

A *sastoll* töve 3 cm. hosszú, 1 cm. átmérőjű bronzhüvelybe van erősítve, a hüvely alsó végébe 6 cm. hosszú, 5 mm. széles (átmérőjű) sárgarézcsavar van forrasztva.

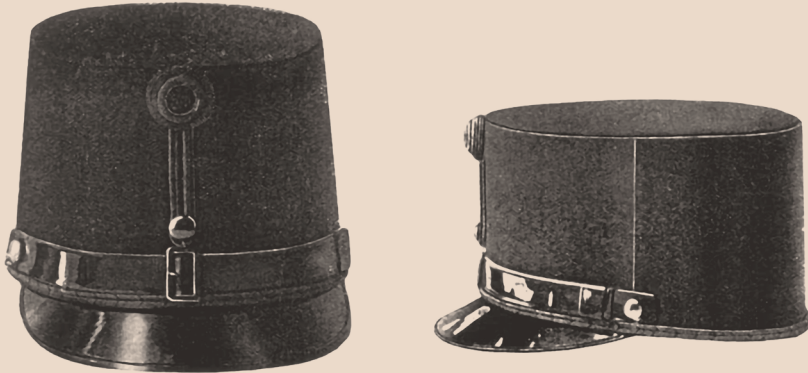
A *sastoll* a hüvely felső végéig 41 cm. hosszú, legnagyobb szélessége 8 cm.

Ha a sisakot föltesszük, a sisakkötőt leeresztjük és az állszíjat becsatoljuk.

A sisakon tábori jelvényt nem viselnek.

Sapka

finom fekete posztóból a m. kir. csendőrség sapkájához hasonló alakban készül; a 4 oldalrész és a fődélrész pipacs-(ponceau)vörös hajtókapasztószegélyekkel vannak egymással összevarrva.

A sapka a test nagyságához képest a közepén elől 11—12, a közepén hátul 13—14 cm. magas.

A sapka alsó szélére feketével átszőtt, 8 mm. széles négyélű aranysárga selyemből készült zsinór van fölvarrva.

A szabad szélén beszegett 45 cm. széles szemernyő feketére lakkozott bőrből, mérsékelten lefelé hajlik.

A szegélyzsinór fölött a sapka előfelén két, a magyar címerrel ékesített, kis sárga fémgomb segítségével egy 22 cm. széles feketére lakkozott bőrből készült és aranyozott bürüs csattal ellátott állszij van fölérősítve.

A sapka közepén elől, a szegélyező zsinórhoz hasonló anyagból készült hurok van alkalmazva, mely a csattól a sapka felső széléig terjed. Az alsó végére a fentemlítettekhez hasonló kis sárga fémgomb, felső végére pedig egy rózsácska van varrva. E rózsácska átmérője 3 cm. és 2 mm. vastag aranysárga, szorosan egymás mellé zárkózó selyemsodralékból készül, közepén fekete bársony mezővel, melyre a magyar állami címer van aranysárga selyemmel hímezve.

A sapka belseje színes klottal van bélelve és alul verejtékbőrrel ellátva.

Atila

finom fekete szálás kammgarnból készül. Szabása olyan, mint a magyar atilláé, a test méretei szerint; az aljrész a test magasságának megfelelően hosszú. A derék és gallér szürke, az alj vörös gyapjuklottal és az ujjak fehér szatínnal vannak bélelve.

Az alj oly hosszú legyen, hogy a nadrág gomboló hasítékát teljesen fődje.

A mellrészt 5 pár meggyszinvörös selyem mellzsinórdísz ékesíti.

A mellzsinórkészülékek közül a legfelső 34 cm. hosszú, a többi lefelé úgy rövidül, hogy a legalsó csak 22 cm. hosszú. A legfelső mellzsinórpár a gallérszárlattól 2 cm. távolságban, a legalsó a derékvarratra, a többi 3 készülék ezek közé egyforma távolságban varratik föl.

A jobboldali mellzsinórok szélső hajlataiban egy-egy sárga fémből készült rovátkolt makk-gomb van a mellrészhez varrva.

A hátrész varratai 5 mm. vastag négyélű meggyszinvörös selyemzsinórral vannak borítva olyképen, hogy az ujjvarrattól hármás karikából kiindulva, a zsinór a derékon át halad és az aljrész alsó széleig terjedő szétágazó vitézkötésben végződik. E zsinórok a derékvarraton és az alsó hármás karikák előtt hasonló anyagból való galambkosarakkal vannak borítva.

Az aljrész előfelében mindkét oldalon egy-egy ferde irányú zseb van alkalmazva, melynek széleit a fentleirthez hasonló zsinór szegélyezi, úgy, hogy az a zseb felső végén egy egyes, az alsón pedig egy hármás karikát képez.

Az atilla összes, valamint a gallér széleit és a gallér-illesztéket ugyanily zsinór szegélyezi; a gallér illesztékén levő zsinórból a gallér közepén hármás karika van alakítva.

Az ujjak ugyancsak 5 mm. vastag, négyélű meggyszinvörös selyemzsinórral vannak díszítve. A zsinórdísz az ujjtorkolat varrásánál kezdődik, ahol a zsinór a posztóba van beeresztve, onnan felfelé kanyarodik, mely hajlás legmagasabb pontja úgy az ujjvarrástól, mint az ujjtorkolatától is körülbelül 5'5 cm.-re fekszik, innen az ujjtorkolat felé mérsékelten körülbelül 1'5 cm.-es kanyarodással lefelé halad, majd pedig az ujj külső harmadában vitézkötést

képez, amelyből azután az előbb leírthoz hasonló kanyarodással a zsinór kezdő végéhez visszatér és azt, valamint az ujjvarrást fődve, az ujj torkolatától 11 cm.-re az ujjvarrásba beeresztve, végződik.

A vitézkötés hossza 14'5 cm, legnagyobb szélessége 9 cm.

A gallér zárásához a gallér-illesztéken, de belül, egy-egy hím- és nőkapocs van alkalmazva.

Rendfokozati jelek. Az őrmesterek a gallér varrása és a gallér elöl levő zsinórja mentén mindkét előszélen 13 mm. széles, mintázott arany-sárga selyem gallérpaszománykát és ezenkívül a gallér mindkét végén 3–3 jelvény-csillagot viselnek, a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának határozványai szerint.

A főőrmestereknél ez a gallérpaszományka 23 mm. széles és közepén 1 mm. széles vörös csík vonul végig, a csillagok olyanok, mint az őrmestereknél.

Az önként továbbszolgáló altisztek kitüntetéseként a karpaszományt és karsujtásokat a képviselőházi őrség legénysége, a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának határozványai szerint viseli.

Mente

finom, fekete szálás kammgarnból készül, a derékből, az aljrészekből, az ujjakból és a lehajtható gallérből áll, fekete báránybőrrel van bélelve és prémezve; méretei olyanok legyenek, hogy alatta az atilla kényelmesen viselhető legyen.

A derék a két mellrészből, a hátrészből és két oldalrészből van szabva és összevarrva, elől a gallértól a derék varratáig alkalmazott öt pár mellzsinórzaton levő makkgombok és hurkok segítségével zárható. A jobboldali előrész bélésében a gallér illesztéktől 18 és a bélés

szélétől 6 cm.-re bélésvászonból való zseb van beillesztve, melynek 15 cm. széles torkolata szőrtelen báránybőrrel van szegélyezve.

Az aljrész előlfeleli sarkai legömbölyítvek; a hátulsó aljrészen a két hátvarrat meghosszabbításában ráncduzzadékok vannak képezve. A két aljrészen elől ferde irányban egy-egy zseb van alkalmazva, melyek torkolatai, kétrét fektetett, felül egyes, alul hármás karikát képező zsinórral vannak szegélyezve.

A derék összes szélei – tehát a hátulsó hasítékai is — prémezve vannak.

Az ujjak egy-egy darabból vannak szabva és alsó torkolatai szintén fekete báránybőr-prémmel szegélyezve; az ujjak közepén a prém fölfelé lekerekített és gyapotbetéttel erősített vakhasítékban (macskában) végződik.

A lehajtógallér kétrétben fektetett és letűzött atillaposztóból készült galléraljából, mely vászonbetéttel van erősítve és a fekete szőrmés báránybőrből való gallér borításból áll.

A galléralj baloldalán a széltől 3 cm.-re atillaposztóból készült nyakszalag van fölvarrva, melynek szabad, lekerekített végén gomblyuk van és ennek megfelelő távolságban egy kis sárga fémgomb van fölvarrva, melyre a nyakszalag rágombolható; a galléralj jobboldalára a prémtől 3 cm.-re szintén egy kis fémgomb van fölvarrva, melyre a nyakszalag akkor gomboltatik, ha a gallér föl van hajtva.

A gallérillesztékvarraton elül egy pár, a köpenyen levőhöz hasonló, de meggyeszinvörös selyemből való hurokkötés van alkalmazva pecekkel és hurokkal; a hurokkötés levarrott végeit egy-egy ugyanolyan anyagból készült galambkosár fűdi.

A gallérszélek belső oldalára erősítve vannak: egy 5 mm. széles, négyélű meggyzínvörös selyemzsinórból készült mentekötő, hasonló anyagból való bevonással készült pecekkel (makkgombbal) és hurokkal; továbbá egy atilla-zsinórból (meggyzínvörös selyemből) való mentekötő, a jobboldalon a pecekarabbal, egy pecekkel és két odavarott tologómbbal, baloldalon a hurokdarab három ilyen tologómbbal.

A gallér és a prémezet illeszték helyeire 5 mm. széles, négyélű meggyzínvörös selyemzsinór van fölvarrva, melyből a gallér közepe alatt hármás karika és az ujjakon levő vakhasítékok fölött vitézkötés van képezve.

A hátvarrások az ujjvarrattól a derékvarratig ugyanolyan zsinórokkal vannak fődve, melyek felülről hármás karikából indulnak ki; a derékvarrattól e zsinórok három-három részre ágaznak el, minden ág egy-egy hármás karikában végződik, a derékvarraton kezdődő elágazásnál, valamint az utóbb említett hármás karikák előtt a zsinórokat egy-egy galambkosár borítja.

Az 5 pár mellzsinórzat anyaga, alakja és alkalmazása ugyanolyan, mint az atillánál; de a baloldali hurkok a prémezen túl terjednek, míg az egy-egy sárgafémből való makkgombbal ellátott jobboldaliak csak a zsinórig érnek. A karpaszományt és karsujtásokat úgy kell fölvarni, hogy a vakhasíték prémezete érintetlen maradjon.

A mentét felöltve viseljük. Ha a mente föl van öltve, a rövidebb mentekötőt belül helyezzük el, a másikat (hosszabbat) pedig a gallér alatt viseljük, e végből a pecket és hurokdarabot elől egymásra, azután mindkét oldalt hátrafelé fektetve, hátul az alsó galléron összekapcsoljuk.

Nagy hidegben és viharos időben a gallér fölállítható és a nyakszalag segítségével összekapcsolható.

Zubbony

finom fekete gyapjútrikóból készül és a derékból, az újjakból és a gallérből áll.

A derék két előrészből és egy hátrészből úgy van szabva, hogy az előrészek a két oldalzseb felső részétől az ujjak alsó bevarrásáig testhez állóvá ívelve, van alakítva. A jobboldali előrész 7,5 cm.-re, a baloldali 1,5 cm.-re terjed túl a gallér alsó végén.

A zubbony jobbrészének küloldalán az előrésztől 6 cm.-re 7 darab fekete csontgomb van egymástól egyenlő távolságban fölvarrva, úgy, hogy a legfelső gomb a gallérszártól 6 cm.-re, a legalsó pedig az alsó széltől 12 cm.-re essék. A gombsor alá a zubbony belső oldalán, felül 8, alul 5,5 cm. széles fekete posztó borítás van, erősítés gyanánt odatűzdelve.

A zubbony baloldalán a gallértól az alsó szélig 5 cm. széles fekete posztóborítás van alkalmazva, melyben a gomboknak megfelelően hurokkötéssel kivarrott gomblyukak vannak. E borítás elől nincs a zubbony szövetéhez varrva, csupán a gomblyukak között egy-egy varrattal hozzá erősítve.

A zubbony mindkét oldalán, úgy a mell, mint a csípők táján egy-egy fekete trikóból való zseb van alkalmazva, melyek torkolatát zubbonyszövetből készült zsebfődelek (kanyaros leffentyűk) takarják.

A szegletein mérsékelten legömbölyített álló gallér zubbonyszövetből készül, vászonbetéttel merevítve és fekete klottal van bélelve.

TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal		Oldal
<i>Bevezetés</i>	5	III. AZ ÖLTÖZETI ÉS FŐLSZERELÉSI CIKKEK LEÍRÁSA.	
I. ÁLTALÁNOS HATÁROZVÁNYOK.		<i>1. A képviselőházi őrség legénysége</i>	12
A képviselőházi őrség részére rendszeresí- tett öltözet viselési köteleme	7	<i>Átnézet a képviselőházi őrség legénysége számára előírt öltözeti, fegyverzeti és föl- szerelési cikkekről</i>	12
Haj és szakál, szemüvegek, rendjelek, kitün- tetési jelek és érmek, díszjelvények, sár- cipő, szőrmebélés	7	Sisak, sisakgombbal.....	13
Szolgálati jelvény	7	Sastoll.....	15
Tábori jelvény	7	Sapka	15
Gyászjelvény	7	Atilla	16
Diszföveg.....	7	Rendfokozati jelek	19
Sisakkötő	7	Mente	19
Mellény	7	Zubbony	21
Körköpeny	7	Magyar nadrág	22
Esőköpeny	8	Pantalló	23
Zubbonyviselés	8	Nyári pantalló	24
Riadó és tűz esetén öltözködés	8	Köpeny	24
Köpenyviselés nyáron	8	Körköpeny	26
Nyári pantalló viselése szolgálaton kívül	8	Nyakkravaló	26
Munkazubbony viselése	8	Keztyű.....	27
Mente viselése	8	Kardbojt	27
Szőrmébélés használata	8	Csizma	27
Kammgarnszövet használata	8	Kaptafa	—
II. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TAGJAINAK ÖLTÖZETE, FEGYVERZETE ÉS FŐLSZERE- LÉSE KÜLÖNFÉLE ALKALMAKKOR.		Cipő	27
<i>A) Díszöltözet</i>	9	Ing	27
<i>B) Szolgálati öltözet</i>	10	Gatya	28
<i>C) Jelentkezéseknél, bemutatkozásoknál, ké- relmeknél, panaszoknál, hadtörvényszéki és rögtönítélő eljárásoknál, valamint be- csületügyi végtárgyalásoknál</i>	10	Harisnya	28
<i>D) A külön meg nem jelölt szolgálati alkalmakkor</i>	11	Gyalogtishti kard	28
<i>E) Szolgálaton kívül</i>	11	Szolgálati kard	28
		Frommer-féle ismétlőpísztoló	29
		Derekszíj csattal.....	29
		Kardkötő	30
		Kardhordólánc	—
		Ismétlőpísztolótyáska.....	30
		<i>2. A képviselőházi őrség tisztí szolgái</i> ...	31

A gallérszát belső oldalán balról feketére lakkozott nőkapocs, jobboldalán pedig ugyanolyan hímkapocs van a gallér összekapcsolhatása céljából a posztórétegek közé beeresztve és bevarrva.

A gallér külső végein egy-egy 8*5 cm. hosszú, finom pipacs (ponceau) vörös szegélyposztóból való hajtóka és ezeken a rendfokozati jelek, mint az atillán vannak alkalmazva; a gallérszománnyok csak a hajtóka hosszában, tehát nem az egész gallér körül terjednek.

Karpaszománnyt és karsujtásokat a zubbonyon nem viselnek.

Magyar nadrág

finom fekete szálas kammgarnból, testhez álló magyar szabással, a jobboldalon órazsebbel, mindkét oldalon ferde irányú nadrágzsebbel készül és elől begombolható hasítékkal bír.

A lábszár külső oldalvarrata végig 5 mm. vastag, négyélű meggyzín vörös selyemzsinórral van díszítve.

A nadrág előrészén mindkét oldalon ugyancsak olyan meggyzínvörös selyemzsinórból képezett vitézkötés van alkalmazva, mely a test magasságához képest oly hosszú legyen, hogy abból a felöltött atilla alatt körülbelül 18 cm. látható maradjon.

Λ lábszárak alsó hasítékai összegombolhatók.
A lábszárak alsó végei talpalókkal vannak ellátva.

Pantalló

finom, kékszürke középvastagságú trikóból készül és két nadrágszárból áll, melyek egy-egy előrészből és hátrészből vannak összevarrva. A nadrág elől begombolható hasítékkal bír. A hasíték belülről mindkét oldalon vászonborítással van ellátva. A hasíték begombolására 4 fekete horganygomb és ezeknek megfelelően alkalmazott 4 gomblyuk szolgál.

Az előrészek mindegyikén a hasítéktól a külső oldalvarrások felé egy-egy bélésvászonból készült ferdeirányú zseb, a jobboldali zseb fölött pedig még egy egyenes irányú órazseb van.

A pantalló mindkét oldalvarrása a csipőtől a lábtorkolatig $4 \frac{m}{m}$ széles pipacs-(ponceau)-vörös posztószegélyezéssel van ellátva.

A pantalló a hátrészeken alkalmazott és csattal ellátott nyelvek segítségével bővebbre vagy szűkebbre szorítható.

A pantalló felső széle bélésvászonnal van bételeve.

A nadrágtartók használatára elől és hátul fekete horganygombok szolgálnak.

Nyári pantalló

drapszinű gyapjuszövetből, a pantalló szabása és alakja szerint, de szegély nélkül.

Köpeny

finom barna irányított posztóból készül, végig fekete gyapju klottal bételeve. Méretei olyanok legyenek, hogy alatta az atilla viselhető és a test a nyaktól a lábikrák közepéig teljesen takarva legyen.

A köpeny a derékből (törzsből), az ujjakból, a gallérból és a derékszalagból áll.

A derék (törzs) az előrészéből és a hátrészéből van összevarrva.

A köpeny mindkét előrészén egy-egy sorban 6 darab a magyar címerrel ékesített nagy

lapos, sárga fémgomb van egymástól egyenlő távolságban felvarrva és ezeknek megfelelően az előrészek szélén 6—6 gomblyuk van kivarrva. A legfelső gomb, a gallér-illesztéktől 3·3 cm.-re, a legalsó pedig az előréshosszközepén úgy van felvarrva, hogy ha az előrészek egymásra fektetve begomboltatnak, a két legfelső gomb fülecsei egymástól 16 cm.-re, a két legalsó pedig 13 cm.-re esnek.

A szegletein mérsékeltlen legömbölyített előrészek alján a test közepétől a combok felé rézsutos irányban egy-egy zseb van alkalmazva, melyek zsebfödéllel vannak ellátva. A balzsebben, köpenyszövettel szegélyezett 13 cm. hosszú kardhasíték van alkalmazva.

A hátrész a közepén 13 cm. széles, a gallérvarrástól lefelé szabadon szétágazó kettős ráncba van fektetve. A hátrész közepén alul pedig 20 cm. hosszú hasíték van, melynek összegombolására 4 fekete csontgomb a megfelelő gomblyukakkal szolgálnak.

A deréktermet végének magasságában köpenyszövetből való derékszalag van alkalmazva, mellyel a köpeny hátul a testhez illesztetik. A derékszalag egy darabból van szabva és posztóval bélelve; mindkét végén cérnával kivarrt gomblyukakkal van ellátva, melyek az előrészeket a hátrésszel egybekapcsoló varrásokra erősített nagy lapos sárga fémgombokra gomboltatnak.

Az ujjak egy darabból vannak szabva és lefektetett hajtással bírnak.

A gallér fel és lehajtható, köpenyszövetből készült és szegletein le van gömbölyítve.

A gallér felső részének mindkét végén egy-egy pipacs-(ponceau)vörös szegélyposztóból való hajtóka van felvarrva.

A gallér baloldali előszélének belső oldalára nyakszalag van alkalmazva, mely köpenyszövetből készül és mindkét végén egy-egy gomblyukkal van ellátva, melyek segítségével két kis sárga fémgombra van felgombolva; a jobboldalon egy ily gomb van felvarrva, mely a gallér felhajtásakor, a nyakszalag begombolására szolgál.

Elől a gallér-illesztékvarrásra, a köpenyszövettel hasonló színű selyemből való köpenyhurokkötés úgy van felvarrva, hogy a két darabból álló hurokkötés hátrafelé eső végei, egy-egy ugyanolyan anyagból való galambkosárral vannak borítva; a jobboldali darab elejére hasonló anyagfonalattal bevont pecek van erősítve, míg a baloldali a pecekbe akasztandó hurkot képezi.

A köpeny fölakasztatása céljából a gallér alsó szélének közepére, egy kétrétegben fektetett erős fekete zsinór van felvarrva.

Az előrészek, ujjfelhajtók, zsebfedelek, nyakszalag, derékszalag és a hátsó hasíték szélei, a hajtóka színének megfelelő posztóval vannak szegélyezve.

Körköpeny

finom avatott (irányított) barna posztóból készül. Kiterítve háromnegyed kört képezzen, 10 cm. széles lehajtott gallérjára kívülről pipacs (ponceau) vörös finom szegélyposztóhájtóka van fölvarrva.

A gallérrillesztékre elől, a körköpeny összetartása céljából, a körköpeny színével azonos selyemből készült 10 cm. hosszú hurokkötés van alkalmazva, melynek jobboldali részéhez 45 mm. hosszú és 11 mm. vastag, barna selyem makkgomb, baloldali részén pedig hasonló fonadékból való 8 mm. átmérőjű gyűrű van odavarrva.

A hátrafelé eső hurokvégek egy-egy 25 mm. átmérőjű, ugyanolyan fonadékból készült galambkosárral vannak fődve.

A körköpeny bélése fekete gyapjuklott.

A körköpeny hossza a test magassága szerint igazodik, úgy, hogy fölülve az alsó széle a földtől körülbelül 35 cm.-re legyen.

Nyakra való

fekete gyapjuszövetből, ez és a nyakszegélyek, mint a magyar királyi honvédség tisztjei számára.

Csizma

egy lábra szabva, varrott talppal, finom fekete boxbőrből készül a huszárcsizma alakjára.

A csizmaszár az elő- és a hátrészből áll, melyek mindkét oldalon szegélyzet alkalmazásával vannak egymáshoz varrva. Az előrész és a fejbőr egy darabból van.

A csizmaszár a térdig érjen, torkolata — mint a huszár csizmánál, — kanyarosán legyen kivágva, melynek szélei fekete bőrláncolással vannak beszegve.

E bőrláncolás elől összeeső végei bőrből készült galambkosarakkal vannak fődve.

A csizmaszár szattyánbőrrel van béleelve.

Cipő

fekete boxbőrből, eresztővel (cuggal), lábméret szerint készül, egészen símán.

Keztyű

fehér őzbőrből készítve, mint a m. kir. honvédség tisztjei számára.

Kardbojt

mint a m. kir. honvédség rangosztályba nem sorolt havidíjasai részére selyemből.

Ing

jó minőségű pamutvászonból, mérték szerint készítve.

Gatya

mollinóból, mérték szerint készítve.

Harisnya

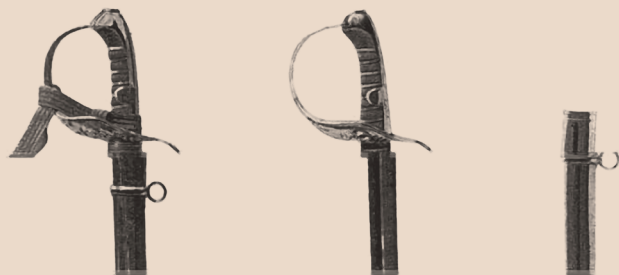
gyapjuból vagy pamutból szőve vagy kötve.

Gyalogtiszti kard,

mint a m. kir. honvéd gyalogsági tisztek számára előírva van.

Szolgálati kard,

mint a m. kir. honvédhuszár tisztek számára előírva van, de a penge csak 60 cm. hosszú, a hüvely alsó végén pedig csusztatóvas helyett, egy cm. átmérőjű gomb van alkalmazva.

Frommer-féle ismétlőpisztoly

leírása a »Frommer-féle önműködő ismétlőpisztoly kezelésére, használatára és karbantartására vonatkozó Utasítás«-ból vehető ki.

Derékszíj

világos barna borjubőrből készül, 43 mm. széles és 100 cm. hosszú, atilla-posztóval van bélelve. Az egyik végén le van gömbölyítve, a másikon pedig egyenesen levágva.

Az egyenesen levágott végére sárga fémből készült nőkapocs van alkalmazva.

A derékszíj belső részén a legömbölyített végtől 285 mm. távolságra, egy 37 mm. széles, 28 cm. hosszú világos barnabőrből készült és megfelelő mennyiségű lyukpárral ellátott

nyelv van fölvarrva, mely a magyar címerrel ellátott csat tartására szolgál. A *pajzs-alakú csat* legnagyobb magassága 55, szélessége fent 71 és lent 52,5 mm. A csat külső felületén a magyar állami címer domborodik ki, a csat belső oldalához pedig, a bürükkel szemközt, hímkapocs van forrasztva.

Az egész csat sárgarézéből készül és tűzben aranyozva van.

Kardkötő,

a derékszíj és a hordszíjak vörös bagariabőrből és selyem paszománnyal, mint a honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatában, a rangosztályba nem sorolt havidíjasok részére előírva van.

Ismétlőpisztolytáska

természetes barnaszínű borjubőrből, a pisztolynak megfelelő alakban készül, elől egy tasakkal van ellátva, melybe egy 8 tölténnyel tölthető tartaléktár helyezhető el. A pisztolytáskát hurok segítségével a derékszíjra húzva, a jobboldalon a csat mellett viselik.

AZ ÖLTÖZETI CIKKEK LEIRÁSA.

2. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TISZTISZOLGÁI.

Átnézet a képviselőházi őrség tisztiszolgái számára előírt öltözeti cikkekről.

Leírás a lapoldalon van	A cikkek megnevezése	Rend-szeresített mennyiség	Viselési tartam években	Megjegyzés
32	Sapka	1	1	<p style="text-align: center;">A ruhaneműek a viselési tartam lejárta után a legény tulajdonává válnak; ha a legény a viselési tartam lejárta előtt válik ki a képviselőházi őrség állományából, akkor ruházata — a fehérnemű kivételével — a képviselőházban marad és azt más legény viseli tovább.</p>
32	Atilla	1	1	
32	Zubbony	1	2	
32	Pantalló	2	1	
32	Munkazubbony	1	1	
32	Nyári pantalló	1	1	
32	Köpeny	1	4	
33	Nyakravaló	1	1	
33	Keztyű	1	1	
33	Félszárúcsizma	1	1	
33	Íng	4	1	
33	Gatya	4	1	
33	Kanca	4	1	

	Oldal		Oldal
<i>Átnézet a képviselőházi őrség tisztiszolgái részére előírt öltözeti cikkekről</i>	31	Sastoll.....	35
Sapka	32	Sapka	35
Atilla	32	Atilla	35
Zubbony	32	Zubbony	35
Pantalló	32	Magyar nadrág	35
Munkazubbony	32	Pantalló	35
Nyári pantalló	32	Nyári pantalló	55
Köpeny	32	Köpeny	35
Nyakravaló	33	Körköpeny	36
Keztyű.....	33	Nyakravaló	36
Félszárú csizma	33	Keztyű.....	36
Íng	33	Csizma	36
Gatya	33	Cipő	36
Kapca	33	Sarkantyú.....	36
<i>3. A képviselőházi őrség törzs- és főtisztjei</i>		Derékvöv	36
<i>Átnézet a képviselőházi őrség törzs- és fő-</i>		Kardbojt	36
<i>tisztjei számára előírt öltözeti-, fegyverzeti</i>		Kardkötő	36
<i>és felszerelési cikkekről</i>	34	Gyalogtisztí kard	36
Sisak, sisakgombbal	35	Frommer-féle ismétlőpisztoly	36
		Ismétlőpisztolytáska	36

Sapka

fekete posztóból, szabás és alak, mint a képviselőházi örség legénységeé, de a varratok szegély nélkül. A sapka aljára 8 mm. vastag négyélű meggyszínvörös gyapjuzsinór van varrva; a hurok és a rózsa ugyanolyan színű gyapjuból, a rózsa fekete mezejére meggyszínvörös selyemmel Ő Felségének névjegye: I. F. J. van hímezve.

A sárga csattal ellátott állszíjat két, a hurkot egy kis sima, aranyozott fémgomb tartja.

Atilla

fekete avatott (irányított) posztóból, a képviselőházi örség legénység atillájának szabásában és alakjával; a zsinórzat meggyszínvörös gyapjuból való.

A derék és az alj fekete gyapjuklottal, az ujjak fehér, csikos kanavással bélelvék.

Az atilla begombolására 5 darab aranyozott fémből való makkgomb, és a megfelelően alkalmazott 5 hurok szolgál.

A tisztiszolgák a *jobb* karon 11 cm. széles buzérvörös gyapjuból való karpaszománykát viselnek, a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának határozványai szerint.

Zubbony

avatott fekete posztóból, szabása és alakja olyan, mint a képviselőházi örség legénységeé, de rendfokozati jelek nélkül.

A tisztiszolgai karpaszománykát a zubbonyon is viselni kell.

Pantalló

erősebb kékszürke avatott posztóból, szabás és alak, mint a képviselőházi örség legénységének pantallójánál, csakhogy szegély nélkül.

Munkazubbony

természetes színű, avatott lencsinvatból, a zubbony szabása szerint és alakjával, de nagyobb méreteekkel, lehajtott gallérral, pipacs-(ponceu)vörös hajtókákkal, végül fehér csontgombokkal.

Nyári pantalló

ugyanolyan szövetből, mint a munkazubbony, a posztópantallóéhoz hasonló szabással és alakban, de igen bőven méretezve.

Köpeny

kékszürke, félfinom avatott posztóból, a képviselőházi örség legénysége köpenyének szabásával és alakjában, de szegélyezés nélkül.

A köpeny fekete mollinóval van bélelve.

Nyakkravaló

mint a m. kir. honvéd legénységeé.

Keztyű

sötétszürke gyapjuból, mint a m. kir. honvédség legénységeé.

Félszárú csizma

mint a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának I. részében előírva van, sarokpatkó és vastalpszegek nélkül.

Ing, } mérték szerint készítve, mint az őrség legénységeé.
Гaтyа, }
Kapca, kalikóból, mint a honvéd legénység számára.

AZ ÖLTÖZETI ÉS FOLSZERELÉSI CIKKEK LEIRÁSA.

3. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TÖRZS- ÉS FŐTISZTJEI.

Átnézet a képviselőházi őrség törzs- és főtisztjei számára előírt öltözeti-, fegyverzeti és felszerelési cikkekről.

Leírás a lapoldalon van	A cikkek megnevezése	Törzs- és főtisztek részére mennyiség	Viselési időtartam években	Megjegyzés
35	Sisak, sisakgombbal	A szükséghez képest	A birialó tulajdona	A sisak, sastoll, atilla, magyar nadrág, körköpeny, csizma sarkantyúval, deréköv és Frommer-féle ismétlőpisztoly táskával első beszerzése a képviselőház költségén történik. A főbb cikkeket az illető tiszt az egyenruházati járulékából, illetőleg sajátjából köteles beszerezni és ugy ezeket, mint a képviselőház költségén beszerzetteket is fentartani és utánpótolni.
35	Sastoll			
35	Sapka			
35	Atilla			
35	Zubbony			
35	Magyar nadrág			
35	Pantalló			
35	Nyári pantalló			
35	Köpeny			
36	Körköpeny			
36	Nyakra való			
36	Keztyű			
36	Csizma			
36	Cipő fény- vagy fénymázos bőrből			
36	Sarkantyú			
36	Deréköv			
36	Kardbojt			
36	Kardkötő			
36	Gyalogtiszti kard hüvellyel			
36	Frommer-féle ismétlőpisztoly			
36	Ismétlőpisztolytáska			

Sisak

olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, csakhogy a fehér fémrészek ezüstözöttek, a sárgarézből valók pedig tűzben aranyozottak.

A *sastoll* sárgarézhuvelye szintén tűzben aranyozott.

Sapka

mint a m. kir. honvéd tisztek részére előírva van, de a kis aranyozott fémgombok a magyar állam címerével vannak ellátva.

Atilla

posztó, alak és kiállítás tekintetében olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, csakhogy az alj pipacsvörös, a derék és az ujjak fehér selyemmel vannak bélelve. Zsinórzat pipacs-vörös selyemmel átszótt, 5 mm. vastag aranyzsinórokból áll.

Rendfokozati jelek, mint a m. kir. honvédség törzs- és főtisztjei számára.

Törzstisztek az atillaujjakon a m. kir. honvédség törzstisztjei számára előírt paszomány- és sujtásdíszítést viselik.

Zubboný

finom fekete trikotból, szabás, alak és rendfokozati jelek, mint a m. kir. honvéd gyalogsági tiszteknél, de a mellzsebek ráncok nélkül.

Magyar nadrág

olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, de pipacsvörös selyemmel átszótt aranyzsinórzattal, mint az atillán.

Pantalló

finom, kékszürke trikotból, szabása, alakja és kiállítása olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé.

Nyári pantalló

drapszínű gyapjuszövetből, mint a képviselőházi őrség legénysége számára.

Köpeny

finom barna posztóból, szabás és alak tekintetében, mint a m. kir. honvéd tiszteké, pipacs-(ponceau)vörös hajtókákkal és szegélyekkel; az aranyozott nagy lapos gombok, valamint a hajtókákon levő kis aranyozott fémgombok a magyar címerrel díszítvék.

Körköpeny

olyan, mint a képviselőházi őrség legénységeé, de a sötétbarna bársonnyal borított galléron pipacsvörös hajtókák és mint a köpenynél kis aranyozott lapos fémgombok vannak.

Nyakkravaló

mint a m. kir. honvédség tisztjei részére előírva van.

Keztyű

fehér őzbőrkeztű.

Csizma

mint a képviselőházi őrség legénységeé, csakhogy a rózsácska pipacsvörös selyemmel átszőtt aranyból van készítve.

Cipő

fény-, vagy fénymázos bőrből, eresztővel (cuggal), egészen sima.

Sarkantyú

mint a m. kir. honvéd gyalogság lovasított tisztjei számára előírva van.

Deréköv

mint a m. kir. honvéd gyalogság törzs- és főtisztjei számára előírva van.

Kardbojt

mint a m. kir. honvédség tisztjeié.

Kardkötő

mint a m. kir. honvédség tisztjeié.

Gyalogtiszti kard

mint a m. kir. honvéd gyalogság tisztjei számára.

Frommer-féle ismétlőpisztoly táskával

mint a képviselőházi őrség legénységénél.

BEVEZETÉS.

A képviselőházi őrség öltözete és fölszerelése általában az 1912. évből származik, amely esztendőben ez az őrség felállítását az 1912. évi LXVII. t.-c. elrendelte és mely törvény alapján ez az őrség szervezve, fölöltöztetve és fölszerelve lett.

Ámbár a képviselőházi őrség sem a cs. és kir. hadseregnek, sem a m. kir. honvédségnek nem kiegészítő része, rá nézve mégis általában a m. kir. honvédség öltözeti és fölszerelési szabályzatának határozványai alkalmazást nyernek, mert ez az őrség katonailag szervezett őrtestület, melynek tagjai a m. kir. honvédséghez vagy csendőrséghez tartoznak. Ennélfogva az említett szabályzatra a jelen szabályzatban esetenként hivatkozás történik.

I. ÁLTALÁNOS HATÁROZVÁNYOK.

A képviselőházi őrség tisztjei és legénysége a jelen szabályzatban rendszeresített öltözetet szolgálatban és szolgálaton kívül viselni kötelesek.

Haj és szakál, szemüvegek, rendjelek, kitüntetési jelek és érmek, továbbá díszjelvények, sárcipő, szőrmebélés: a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzata szerint.

Szolgálati jelvény: a képviselőházi őrség törzs és főtisztjei a m. kir. honvéd gyalogsági törzs- és főtisztek számára rendszeresített »*deréköv*«-et viselik, a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának (I. rész.) határozványai szerint.

A legénység részére a *derékszíj* van rendszeresítve, melyet szintén az említett szabályzat határozványai szerint kell viselni.

Tábori jelvényt a képviselőházi őrség nem visel.

Gyászjelvény: karfátyol a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzata szerint.

Díszfőveg: a sisak.

A sisakot sastollal vagy sisakgombbal lehet viselni.

A képviselőházi őrség a *sisakot a sastollal* csupán a »Szolgálati ügyrend« II. »Szolgálati utasítás« 13. §. 4. bekezdésében említett ünnepélyes alkalmakkor viseli.

Tisztek eme ünnepélyes alkalmakon kívül a sisakot sastollal viselik még:

a) Legfelsőbb kihallgatásoknál,

b) Ő cs. és kir. Felsőgeiknek szóló újévi üdvözeteknél és

c) Fenségeknél való kihallgatásoknál, udvari bálokon, bálban az udvarnál, udvari hangversenyeken, udvari ebédeken.

Minden más alkalommal, amikor a sisakot kell viselni, a *sastollat a sisakgomb helyettesíti.*

A sisaknak, mint díszfővegnek viselése tekintetében egyébként a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának (I. rész.) határozványai mérvadók.

A *sisakkötőt* leeresztve és az áll alatt összekapcsolva kell viselni: osztagban való kivonulásoknál és őrszolgálatban.

Egyéb alkalmakkor a sisakkötő a szemernyő fölött összekapcsolva marad.

*Mellény*t viselni szabad.

Körköpenyt a képviselőházi őrség ünnepélyes alkalmakkor osztagban való kivonulásnál, esős időben és télen visel. Körköpenyt a legénységnek máskor viselni *nem* szabad. A tisztekre nézve egyébként a körköpeny viselése tekintetében a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának (I. rész.) ide vonatkozó határozványai mérvadók.

Esőköpenyt a tisztek a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának (1. rész) határozványai szerint viselhetnek.

A *zubbonny* csak házi használatra szolgál, azt tehát kimenéshez használni tilos.

Riadó és tűz esetén az őrszolgálatra előírt szolgálati ruházat, felszerelés és fegyverzet használandó.

Nyáron a köpenyt csupán esős vagy kétes időjárás esetén szabad fölvenni.

A *nyári pantallót* csak szolgálaton kívül szabad viselni.

Tisztiszolgáknak *munkazubbonnyban* kimenni tilos.

A *mentét* a legénység télen őrszolgálatban (kapuknál, szabadban) és kimenőhöz használja.

Tiszteknek a szőrmésbélés használata meg van engedve.

Tisztek a ruházati cikkeket síma posztó helyett, kammgarnból is készíttethetik.

II. A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG TAGJAINAK ÖLTÖZETE, FEGYVERZETE ÉS FOLSZERELÉSE KÜLÖNFÉLE ALKALMAKKOR.

A) DÍSZÖLTÖZET.

Sisak,¹⁾ atilla, magyar nadrág, csizma, nyakravaló szegéllyel, keztyű, körköpeny (ez utóbbi csak esős időben és télen), gyalogtisztai kard, kardbojt, kardkötő és tiszték deréköv (ez utóbbi csak, ha kell), legénység derékszíj.

Dísz-öltözet.

¹⁾ Hogy mikor kell a sisakot sástollal és mikor sisakgombbal viselni, azt a jelen szabályzat „Általános határozványok” című fejezete mondja meg.

B) SZOLGÁLATI ÖLTÖZET.

Sisak, atilla, magyar nadrág, csizma, nyakravaló szegéllyel, keztyű, tisztek gyalogtishti kard, legénység szolgálati — (rövidített lovassági) — kard, kardbojt, kardkötő; tisztek deréköv, legénység derékszíj, ismétlőpisztoly, melyet a tisztek a kardkötő derékszíjján a jobboldalon, a legénység a derékszíjjon elől a kapocspajzs mellett jobbra viselnek.

A házonkívül esős időben és télen köpeny, a legénység a kapuknál és a szabadban télen mente.

Szolgálati öltözet.

C) JELENTKEZÉSEKNÉL, BEMUTATKOZÁSOKNÁL, KÉRELMEKNÉL, PANASZOKNÁL, HAD-TÖRVÉNYSZÉKI ÉS RÖGTÖNÍTÉLŐ ELJÁRÁSOKNÁL, VALAMINT BECSÜLETÜGYI VÉG-TÁRGYALÁSOKNÁL.

Ha más rendelkezés nem történik, díszöltözet.

Tisztek a derékövet a m. kir. honvédség öltözeti és felszerelési szabályzatának határozványai szerint, a legénység a derékszíjat mindenkor viselik.

A legénységi egyének *bírói kihallgatásoknál*, — ha nincsenek letartóztatva —, hasonló módon fölruházva és fölszerelve jelennek meg.

A jelentkezések, bemutatkozások, kérelmek és panaszok átvételére hivatott előljárók az öltözködés tekintetében könnyítéseket engedhetnek meg.

D) A KÜLÖN MEG NEM JELÖLT SZOLGÁLATI ALKALMAKKOR.

Az esetenkénti intézkedések mérvadók. Ha »kényelmes öltözet« van elrendelve, sapkában, szolgálati jelvény nélkül kell megjelenni.

E) SZOLGÁLATON KIVÜL.

Szolgálaton kívül az öltözet az esetenkénti viszonyoknak megfelelő legyen.

Tisztek az illem követelményeit mindenkor figyelembe vegyék.

A szolgálatonkívüli öltözködésre nézve még az állomásparancsnokság intézkedései is mérvadók.

Szolgálaton kívül.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1344 .....szám.
191...2.

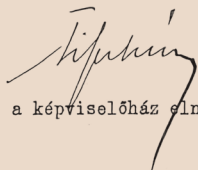
MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi május hó 24-én tartott ülésében hozott határozatával Ráth Endre országgyűlési képviselő urat a Ház tanácskozásaiából a legközelebbi ülésnaptól számítandó 8 egymásután következő ülésnapra kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat, hogy amennyiben Ráth Endre képviselő ur a Ház épületében megjelenék, úgy őt, mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni s vele szemben ehhez képest eljárni méltóztassék.

Ebből folyólag kérem az iránt is intézkodni, hogy nevezett képviselő a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessék. Megjegyzem, hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n, 1912. évi május hó 24.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

B U D A P E S T E N.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÁNCIÓ

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1345 szám.
1912.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház f.évi május hó 24-én hozott határozatával Kovács Gyula országgyűlési képviselőt a Ház tanácskozásaiából a legközelebbi ülésnaptól kezdődő 30 egymásra következő ülésnapra kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat, hogy amennyiben Kovács Gyula képviselő ur a Ház épületében megjelenék, úgy őt, mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni s vele szemben ehhez képest eljárni méltóztassék. Ebből folyólag kérem az iránt is intézkedni, hogy nevezett képviselő ur a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessék. Megjegyzem, hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n, 1912. évi május hó 24.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

B U D A P E S T E N.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. székely

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1357 szdm.
1912

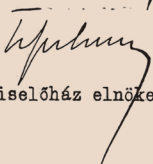
MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi május hó 29-én hozott határozatával Kovács Gyula országgyűlési képviselőt a Ház tanácskozásaiából három napra kizárta és pedig olyképp, hogy ez a kizárás az ő rá nézve 1912. évi május hó 24-én elhatározott - és harmincz egymást követő ülésnapra szóló - kizárást közvetlenül követő három napon lesz fogantositandó.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat, hogy amennyiben Kovács Gyula képviselő ur a Ház épületében ez idő alatt megjelennék, úgy őt, mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni és vele szemben ehhez képest eljárni méltóztatassék.

Ebből folyólag kérem az iránt is intézkedni, hogy nevezett képviselő ur a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessék. Megjegyzem, hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n, 1912. évi május hó 29-én

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR B U D A P E S T E N.
K. szaktód

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1435
.....szám.
1912.

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház f. évi június hó 4-én tartott 337-ik ülésében Justh Gyula képviselő urat a mentelmi bizottsághoz utasította, miről Nagyméltóságodat a vonatkozó Országgyűlési Értesítő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével azzal értesitem, hogy a Ház a mentelmi bizottság jelentésének beadására 24 órai határidőt tűzött ki.

B u d a p e s t e n, 1912. évi június hó 4.

Tipplány
a képviselőház elnöke.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Nagyméltóságu PLÓSZ SÁNDOR v.b.t.t. urnak, mint a mentelmi
bizottság elnökének

Budapesten.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

.....1911. évi.....szám.
1911. évi.....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Ábrahám Dzsó, gr. Batthyány Pál, Bikádi Antal, Bosnyák Géza, Csúha István, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Huszár Károly /sárvári/, Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr., Lovászy Márton, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Palugyai Moric, Preszly Elemér, Sümegi Vilmos, Szmracsányi György, Zlinéskzy István, Veszprémy István, Hólló Lajos, Barabás Béla, Beck Lajos, Benedek János, Egry Béla, Gál Sándor, Kállay Ubul, Kelemen Béla, Kun Béla, Kőbek Kornél, Rákosi Viktor, Szabó István /nagyatádi/, Válenstik Ferenc, Vertán Endre, Zboray Miklós országgyűlési képviselők a képviselőház f. hó 4-én délután 4 Óraker kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással, padveréssel, sipolással és trombitálással oly mértékben zavarták hogy az ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált.

A házszabályok 294.§-a alapján felkérem Méltóságodat, hogy nevezett országgyűlési képviselőket az én felelősségemre felszólítani sziveskedjék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagy-

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
mint a képviselőház háznagyának

B u d a p e s t e n .

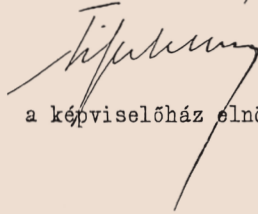
K2-A VIII-4-G

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

ják el, ha pedig a nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként
eleget tenni vonakodnának, őket karhatalommal eltávolíttatni méltóztassék.

B u d a p e s t e n, 1912. évi június hó 4-én.

---

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL

1446.....szám.
1917.....

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház f. évi június hó 4-én tartott 388-ik ülésében hozott határozatával Abrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyányi Pál gr, Bikádi Antal, Beck Lajos, Benedek János, Bosnyák Géza, Csuha István, Egry Béla, Eitner Zsigmond, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/, Ivánka Imre Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gr Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, Kún Béla, Kobek Kormél, Lovászy Márton, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Palugyai Móric, Freszly Elemér Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyatádi/, Szmracsányi György, Valentsik Ferenc, Vertán Endre, Veszprémy István, Zboray Miklós, és Zlinszky István országgyűlési képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította miről Nagyméltóságodat, mint a mentelmi bizottság elnökét a vonatkozó Országgyűlési Értesítő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével tisztelettel értesitem.

Mintthogy ez alkalommal rögtöni intézkedésnek szük-

./.

Nagyméltóságu dr. FLÓSZ SÁNDOR urnak,
v.b.t.t. stb., orsz. képviselő, mint a mentelmi bizottság elnökének,

VZ-A VIII-4-6

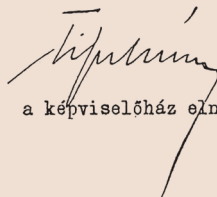
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szaklő

B u d a p e s t e n .

sége forgott fenn, nevezett képviselő urakat a házszabályok 294.§-a alapján eltávolítottam. a Háznagy urnak e tárgyban adott rendelkezésem másolatát a teljes tényállás ismerete végett van szerencsém idezárta hivatalos másolatban megküldeni.-

Végül van szerencsém közölni, hogy a Ház határozatával ez ügyben a mentelmi bizottságot 24.órén belül történő jelentéstételre utasította.

B u d a p e s t e n. 1912.évi június hó 4-én

a képviselőház elnöke.

Magyar Országgyűlés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám
1466	4	

.....-iki országgyűlés.

Iktató szám: 1466/aj

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Másolta: .....

Egyeztetve: .....

Kiadta: 912/5 FOR. 70 Páczl

Kivezette: Nagy VI. 5

Irattárba érkezett: .....

Lásza kiadás elől. után: .....

Tárgy:

.....

.....

.....

I.

Nagyméltóságú Justh Gyula
v.b.t.t. stb. országgyűlési
képviselő úrnak.

Budapest

II. – III. – IV. – V.

Nagy méltóságú Polónyi Géza,
Nagyságos Bikádi Antal, Eitner
Zsigmond, Lovászy Márton
országgyűlési képviselő uraknak.

Budapest

Értesítem Nagyméltóságodat/
Képviselő urat,

hogy a képviselőház folyó
évi június hó 5-én, 10 órakor

I.

Nagyméltóságú Justh Gyula
v. b. t. t. stb. országgyűlési kép-
viselő úrnak

Budapest

II, III, IV, V

Nagyméltóságú Polónyi Géza,
Nagyságos Bikádi Antal, Eitner
Zsigmond, Lovászy Márton, ~~Polónyi Géza~~
országgyűlési kép-
viselő urak

Budapest

Értesítem Nagyméltóságodat
Képviselő urat
hogy a képviselőház folyó évi jú-
nius hó 5-én d. e. 10 órakor

tartott ülésén hozott határozatával Nagyméltóságodat/ Képviselő urat a képviselőház június 4-én, délután 4 órakor megtartott ülésén tanúsított magatartása miatt egymást követő AD I. tizenöt napra

AD II., III., IV., V. tíz napra kizárta, amely idő a legközelebbi, - vagyis ma délutáni ülés - napjával kezdődik a kezdőnap beszámításával.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot idecsatoltan megküldöm.

Budapest, 1912. jún. 5.

A képviselőház elnöke

tartott ülésében hozott határozatával Nagyméltóságodat Képviselő urat a képviselőház 1912 június 4-én délután 4 órakor megtartott ülésén tanúsított magatartása miatt egymást követő ad I. tizenöt napra

ad II., III., IV., V. tíz napra kizárta, amely idő a legközelebbi, ~~vagyis~~ ma délutáni ülés-napjával kezdődik a kezdőnap beszámításával.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot idecsatoltan megküldöm.

Budapest, 1912 jún. 5.

a képviselőház elnöke

VI

Méltóságos Angyal József úrnak, a képviselőház háznagyának

Budapest.

Méltóságos Angyal József úrnak, a képviselőház háznagyának.

Budapest

Méltóságos Háznagy Úr!

A képviselőház folyó évi június 5-én, délelőtt 10 órakor tartott ülésében hozott határozatával Jush Gyula képviselő urat egymást követő 15 napra, Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselő urakat pedig egymást követő 10 napra

Méltóságos Háznagy Úr!
A képviselőház folyó évi június hó 5-én ~~10~~ délelőtt 10 órakor tartott ülésében hozott határozatával Jush Gyula képviselő urat egymást követő 15 napra, ~~Eitner~~ Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselő urakat pedig egymást követő 10 napra

A ház tanácskozását oly súlyos mértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható

Ábróttam
 ifj. Tisza
 1912. jún. 5.
 Tisza

kizárta, amely idő a legközelebbi, - vagyis a ma délutáni ülés – napjával kezdődik.

Mint hogy pedig a képviselő urak a Ház tanácskozását oly súlyos mértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható, a Hárszabályok 244. §-ában rendelt feladatomat teljesítve arra kérem fel Méltóságodat, hogy a nevezett képviselő urakat a kitiltás ideje alatt a képviselőház épületébe ne méltóztassék bebocsáttatni.

Budapest, 1912. jún. 5.

Tisza, a képv. eln.

kizárta, a mely idő a legközelebbi – vagyis a ma délutáni ülés – napjával kezdődik.

Mint hogy pedig a képviselő urak tanácskozását oly súlyos mértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható, a hárszabályok 244 §-ában rendelt feladatomat teljesítve arra kérem fel Méltóságodat, hogy nevezett képviselő urakat a kitiltás ideje alatt a képviselőház épületébe se méltóztassék bebocsáttatni.

Budapest, 1912 jún. 5.

ifj. Tisza a képv. eln.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

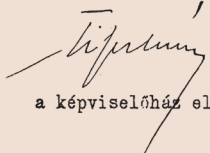
2467 .....szám.
1912.....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi június hó 5-én délelőtt 10 órakor tartott ülésében hozott határozatával Justh Gyula képviselő urat egymást követő 15 napra, Bikádi Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselő urakat pedig egymást követő 10 napra kizárta, a mely idő a legközelebbi - vagyis a ma délutáni ülés - napjával kezdődik.

Mint hogy pedig e képviselő urak a ház tanácskozását oly súlyos mértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható, a házszabályok 294.§-ában rendelt feladatomat teljesítve arra kérem felméltóságodat, hogy nevezett képviselő urakat a kitiltás ideje alatt a képviselőház épületébe se méltóztassék bebocsáttatni.

Budapest, 1912. június hó 5-én.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF Urnak, a képviselőház házelnökének

K2 A VIII 4-6

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

Budapest.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1467.....szám.
1912.....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyány Pál gr., Beck Lajos, Benedek János, Bikádi Antal, Csuha István, Eitner Zsigmond, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Hédervári Lehel, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/, Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, Kun Béla, Lovászy Márton, Palugyay Móric, Polényi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyatádi/, Szalay László, Szmezsányi György, Veszprémy István, Zboray Miklós és Zlinszky István országgyűlési képviselők a képviselőház folyó hó 5-én délelőtt 10 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással, padveréssel, sipolással, és trombitálással, oly mértékben zavarták, hogy az ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált, a házszabályok 294.§-a alapján felkérem Méltóságodat, hogy nevezett országgyűlési képviselőket az én felelősségemre felszólítani méltóztassék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagyják el, ha

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

Budapesten.

K2-AUM-4-7

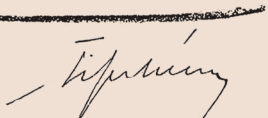
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÁMÚ

pedig a nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként eleget tenni vonakodnának, őket karhatalommal eltávolíttatni méltóztatásuk.

Méltóztatásuk az iránt is intézkedni, hogy a nevezett képviselők további intézkedéséig a Ház épületébe egyáltalán ne bocsáttassanak be.

B u d a p e s t e n, 1912. évi június hó 5-én

---

a képviselőház elnöke.

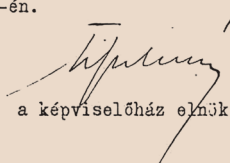

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1468.....szdm.
1912.....

Méltóságos Háznagy Úr !

A képviselőház 1912. évi június hó 5-én d.e. 10 ó-
rakor kezdődő ülését folytonos rendzavarással lehetetlenné
tevő képviselők eltávolítása tárgyában Méltóságoddal 1440.
szám alatt ~~hát~~^{közöl} rendelkezésemet olyképpen egészítem ki, hogy
méltóztassék az ott felsoroltak közül Héderváry Lehel és Sza-
lay László országgyűlési képviselőket, ha a Ház épületében
megjelenének , egyelőre ismét bebocsáttatni, mert ők ez ülés-
ben még csak első ízben kísérelték meg magatartásukkal a ta-
nácskozást megakadályozni, míg a már hivatkozott átiratomban
megnevezett többi képviselők , a kik az 1912. június 4-iki
délutáni ülés zavarásáért már a mentelmi bizottsághoz utasít-
tattak, a bizottság javaslata feletti határozathozatalig a
Ház épületébe be nem bocsáthatók.
Budapest, 1912. évi június hó 5-én.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak, a képvise-
lőház háznagyának

Budapest.

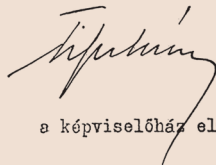
K2 - A-VIII-4-7

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. székely

Esterházy Mihály gr., Faragó Antal és Horváth Gyula orsz.
képviselők ez alkalommal az ülésről nem távolítottak el, de a
Háznak ugyanekkor hozott határozata alapján a mentelmi bizott-
sághoz utasítottak.

Végül van szerencsém közölni, hogy a Ház határozatával ez
ügyekben a mentelmi bizottságot 24 órán belül történő jelentés-
tételre utasította.

Budapest, 1912. június 5-én.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1573. szám.
191. 2.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Benyovszky Móricz gr., Bernáth Béla, Bizony Ákos, Bosnyák Géza, Csermák Ernő, Egry Béla, Esterházy Mihály gr., Gedeon Aladár, Héderváry Lehel, Hegyi Árpád, Horváth József, Horváth Gyula, Malatin-szky György, Maczky Emil, Mezőssy Béla, Nadányi Gyula, Ostffy Lajos, Pap Zoltán, Szalay László, Thaly Ferencz, Urmánczy Nándor, Vertán Etele országgyűlési képviselők a képviselőház f. hó 7-én délelőtt 10 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással, padveréssel, sipolással és trombitálással oly mértékben zavarták, hogy az ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált, a házszabályok 294. §-a alapján felkérem Méltóságodat, hogy nevezett országgyűlési képviselőket az én felelősségemre felszólítani méltóztassék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagyják el, ha pedig nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként eleget tenni vonakodnának, őket karhatalommal eltávolítani méltóztassék.

./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

Budapest.

K2 - A VIII-4-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. ezakió

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1509. szám.
1914.

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház folyó évi junius hó 5-én tartott 389-ik ülésében hozott határozatával Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyány Pál gr., Beck Lajos, Benodek János, Bikádi Antal, Csuha István, Eitner Zsigmond Egrý Béla, Feinbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/ Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, Kun Béla, Lovászy Márton, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István /nagyutádi/, Szmezsányi György, Veszprémy István, Zboray Miklós, Zlinszky István, Szalay László, Héderváry Lehel országgyűlési képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította, miről Nagyméltóságodat, mint a mentelmi bizottság elnökét a vonatkozó Országgyűlési Értesítő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével tisztelettel értesítem.

Mint hogy ez alkalommal rögtöni intézkedésnek szüksége forgott fenn, nevezett képviselő urakat a házszabályok 294. §-a alapján eltávolítottam. A háznyag urnak e tárgyban adott rendelkezésem másolatát a teljes tényállás ismerete végett van szerencsém idezárta hivatalos másolatban megküldeni. azzal, hogy intézkedésem értelmében az illetők további rendelkezésig a házba nem jöhetnek be. ./.

Nagyméltóságú Dr. PLÓCSZ SÁNDOR Urnak, v. b. t. t. stb. orsz. képviselő,

mint a mentelmi bizottság elnökének.

K2 - A VII - 4 - 7

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÉKELŐ

BUDAPEST.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1542 .....szám.
1912.....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház 1912. évi június hó 5-én délelőtt 10 óraker megtartott 389-ik ülésén valamint az 1912. június hó 5-én délután 4 óraker megtartott 390-ik ülésén a mentelmi bizottság javaslataira hozott határozatokkal kizárt képviselőkre vonatkozóan Méltóságodhoz 1467. és 1542 szám alatt intézett rendeleteimbe azon utasítást kellett belefoglalnom, hogy az illetők a ház épületébe sem bocsáthatók be, mert oly nagymérvű rendezavarást követtek el, hogy velük szemben további elnézés nem gyakorolható.

Méltóságod teljes tájékoztatása végett van szerencsém közölni, hogy ez az utasítás olyképp értelmezendő, hogy az illető kizárt képviselők a ház épületébe általában véve be nem bocsáthatók ugyan, de mégis, ha bizottsági meghívólevelekre való hivatkozással azon óhajukat nyilvánítják, hogy valamely bizottságba, a melynek ők tagjai, vagy a mely elé idéztettek, bebocsáttassanak, akkor ezen szándékuk elé akadály nem gördítendő, azonban a Méltóságod által igénybe veendő karhatalomnak kellő gondosságot és körültekintést kell kifejtienie az irányban, hogy a kizárt képviselők, csakis az illető bizottsági tanácssteremig juthassanak.

-/.

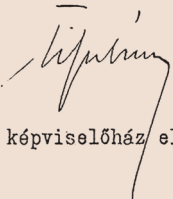
Méltóságos A N G Y A L J Ó Z S E F Urnak ,a képviselőház háznagyának

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR B u d a p e s t.
K. SZAKKÖZ

K2 - A VIII - 4 - 7

Szives tudomásul közlöm Méltóságoddal, hogy a képviselőház kezelőirodáját szóbelileg már utasítottam arra, hogy a ház-nagyi hivatalal haladéktalanul közölje azt, hogy a kizárt képviselők közül kik milyen bizottság tagjai és, hogy ezek a bizottságok mikor tartanak ülést, úgy hogy a közlések alapján Méltóságodnak mindig még idejekorán legyen módja eljáró közegeit az egyes képviselők bebocsáttatása végett esetről-esetre utasítani.

B u d a p e s t, 1912. június 7.

a képviselőház elnöke.

Fegyverkönyv

felvetteti Budapesten 1912 június hó 5-én
 d. e. g. örökös
 a képzéseloház mentelmi bizottságának ülésénél.

Jelen voltak Plösz László elnök,
 Kiss Ernő előadó, gróf Bethlen Pál jegyző,
 Daróczy László, Sulyovszky Gusztáv, Tellepdi
 Károly, Helmeocz József, Öbeth Károly, Szent-
 ivány Gyula, Kenedi Géza, Meyer Ocskó és
 ifj. Endre, László bizottsági tagok.

Először megvizsgálta az ülésen, mintokor
 annak határozatkézségeit megállapította,
 a közlés tárgyát Abraham József, Nambis Béla,
 Balthányi Pál gróf, Bech Lajos, Benedek Károly,
 Birkházi Antal, Borovik Géza, Couha István,
 Etkes Vilmos, Fonyó Béla, Fehérvári Károly,
 Gal László, Háló László, Hussar Károly (szász),
 Kovács Jure, Fusth János, Fusth Gyula, Hálgy
 István, Károlyi József gróf, Károlyi István gróf,
 Kélemen Béla, Kóbel Kornél, Kiss Béla, Kovács
 Máté, Pabucay Mária, Pólovay József, Pólovay
 Géza, Prenyó Gyula, Rákosi Miklós, Simepfi
 Vilmos, Szabó István (vezető), Szűcs István
 József, Valentini Ferenc, Vékány Endre, Weisz
 Mihály, Zboray Miklós és Zboray István
 képzéseloház v. képzéseloház 387. és 388. sz.
 aláírását határozatkézség hozza utasított mentelmi
 ügyet tűri ki.

Először közli a bizottság, hogy a bizottság
 elé utasított képzéseloház cíten kétszer is gondoskodott.
 Ezek közül csak gróf Károlyi István jelent meg
 a ki is a bizottság előtt kijelentette, hogy a bizottság
 lepalitását nem ismeri el és a bizottság határozatának
 magát alávetni nem fogja.

Előadónak a tárgyaltas ismétlés után
 a bizottság javaslata a képzéseloházról, hogy

V. 2 - A VIII. 4. b

Jegyzőkönyv

felvétellett Budapesten, 1912 június 5-én d.e. 9 órakor a Képviselőház mentelmi bizottságának üléséről. Jelen voltak: Plósz Sándor elnök, Kiss Ernő előadó, gróf Bethlen Pál jegyző, Darvai Fülöp, Sulyovszky Gusztáv, Telegdi József, Helmezy József, Oberth Károly, Szent-Iványi Gyula, Kenedi Géza, Mayer Ödön és ifj. Erdélyi Sándor bizottsági tagok.

Elnök megnyitja az ülést, s miután annak határozatképességét megállapítja, az ülés tárgyául Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Battyány Pál gróf, Beck Lajos, Benedek János, Bikády Antal, Bosnyák Géza, Csuha István, Eitner Zsigmond, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly (sárvári), Ivánka Imre, Justh János, Justh Gyula, Kállay Ubul, Károlyi József gróf, Károlyi Mihály gróf, Kelemen Béla, Kobek Kornél, Kún Béla, Lovász Márton, Palugyay Móríc, Polónyi Dezső, Polónyi Géza, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István (nagyatádi), Szmercsányi György, Valentsik Ferenc, Vertan Endre, Veszprémy István, Zboray Miklós és Zlinszky István képviselőknél a képviselőház 387-dik és 388-dik üléséről határozatilag hozzá utasított mentelmi ügyét tűzi ki.

Elnök közli a bizottsággal, hogy a bizottság elé utasított képviselők értesítéséről gondoskodott. Ezek közül csak gróf Károlyi Mihály jelent meg, aki is a bizottság előtt kijelentette, hogy a bizottság legalitását nem ismeri el, és a bizottság határozatának magát alávetni nem fogja.

Előadónak a tényállás ismertetése után, a bizottság javasolja a képviselőháznak, hogy

tekintettel arra, miszerint a bizottság elé mind a 387-dik, mind a 388-dik képviselőházi ülésben elkövetett súlyos rendzavarások miatt utasított, és mert már ezen ülészakban a képviselőház határozatával a Ház megkövetésére ítéltetett – és így ismétlés esete forogván fenn – a ház határozatának meghozatalát követő üléssel kezdődő, a kezdő nap beszámításával kezdődő egymást követő 15 napra terjedő időre zárja ki a Ház üléseiből.

Bikády Antal, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton és Polónyi Géza képviselőkre nézve pedig javasolja a bizottság, hogy tekintettel arra, hogy már ugyanezen ülészakban a képviselőház határozatával a Ház megkövetésére ítéltettek, és így ismétlés esete forog fenn, az elkövetett súlyos rendzavarásokra való tekintettel őket a Ház határozatát követő üléssel kezdődő és a kezdőnap beszámításával egymást követő 10 napra terjedő időre zárja ki a Ház üléseiről.

Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Battyány ípál gróf, Beck Lajos, Benedek János, Bosnyák Géza, Csuha István, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly (sárvári), Ivánka Imre, Justh János, Kállay Ubul, Károlyi József gróf, Károlyi Mihály gróf, Kelemen Béla, Kobek Kornél, Kun Béla, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegi Vilmos, Szabó István (nagyatádi), Szemrcsányi György, Valentik Ferencz, Vertan Endre, Veszprémy István, Zboray Miklós és Zlinszky István képviselőkre nézve tekintettel a képviselőház 388. ülésében elkövetett súlyos rendzavarásokra, javasolja a bizottság a képviselőháznak, hogy őket a Ház ünnepélyes megkövetésére kötelezze.

Ezen összes határozatok egyhangúlag hozattak, elnök nem szavazott. Elnök az ülés bezárja.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1760
.....szám.
1912.....

Nagyságos VESZPRÉMY ISTVÁN urnak,
országgyűlési képviselő

B U D A P E S T .

Értesitem képviselő urat, hogy a képviselőház f.évi június hó 5-én délután 4.órákor tartott 390-ik ülésében hozott határozatával képviselő urat a képviselőház 1912.évi június hó 5-én délelőtt 10 órákor megtartott 389-ik ülésén tanusított magatartása miatt a Ház azonnal foganatosítandó a határozat-hozatala napjának beszámításával kezdődő egymást követő tizenöt napra kizárta.

Az erre vonatkozó jegyzőkönyvi kivonatot idescsatoltan megküldöm.

B u d a p e s t e n, 1912.évi június hó 6.

a képviselőház elnöke.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szakcso

K2- A VIII-4-7

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1571
.....szám.
1912.....

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház folyó évi június hó 5-én délután négy órakor tartott ³¹⁴⁰ülésében hozott határozatával Justh Gyula képviselő urat a már előzőleg kimondott 15 napi kizárás leteltét közvetlenül követő 30 napra, Polónyi Géza, Eitner Zsigmond, Lovászy Márton, és Bikádi Antal képviselő urakat ugyancsak a már előzőleg kimondott 10 napi kizárás leteltét közvetlenül követő 15 napra és Ábrahám Dezső, Barabás Béla, Batthyány Pál gr., Beck Lajos, Benedek János, Csuha István, Egry Béla, Fernbach Károly, Gál Sándor, Holló Lajos, Huszár Károly /sárvári/ Ivánka Imre, Justh János, Kállay Ubul, Károlyi József gr., Károlyi Mihály gr., Kelemen Béla, Kun Béla, Palugyay Móricz, Polónyi Dezső, Preszly Elemér, Rákosi Viktor, Sümegei Vilmos, Szabó István /nagyatádi/, Szemerecsányi György, Veszprémy István, Zboray Miklós, Zlinszky István képviselő urakat azonnal fogantatba veendő ^{sa}határozathozatal napjának beszámításával egymást követő 15 napra terjedő időre kizárta.

Minthogy pedig a képviselő urak a Ház tanácskozását oly súlyosmértékben zavarták, hogy velük szemben további elnézés nem

gyakorolható, a házszabályok 294.§-ában rendelt feladatokat teljesítve arra kérem fel Méltóságodat, hogy nevezett képviselő urakat a kizárás ideje alatt a képviselőház épületébe se méltóztassék bebocsátatni.

B u d a p e s t, 1912. június hó 7-én.

a képviselőház elnöke.

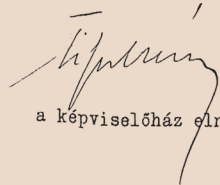
A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS
KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1543 szám.
1912.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Felhatalmazom Méltóságodat arra, hogy a képviselőháznak bármelyik rangosztályba és munkakörbe kinevezett tisztviselőjét vagy alkalmazottját rövid uton saját rendelkezése és feügyelete alá vehesse a tekintetben, hogy ők Méltóságodnak mindenütt /kapuknál kordonoknál stb./ segítségére legyenek a képviselőházból kizárt képviselők személyazonosságának megállapításánál. Ezen tisztviselők illetve alkalmazottak teendője kizárólag abból fog állani, hogy a képviselőházba jutni kívánó képviselők személyazonossága felől a karhatalom vezetőjének felvilágosítással szolgáljanak. Minden egyéb intézkedés az eljáró karhatalmi személyzet hatáskörébe és felelősségi körébe tartozik.

B u d a p e s t e n, 1912. évi június hó 7.

a képviselőház elnöke.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

V2 A VIII-4-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

B U D A P E S T;

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1602
.....szám.
1912. évi
2

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

A képviselőház f.évi június hó 7-én délután 4.órákor tartott 392.-ik ülésében hozott határozatával Bosnyák Géza, Egy Béla, Esterházy Mihály.gr., Héderváry Lehel, Horváth Gyula és Szalay László országgyűlési képviselő urakat azonnal fogamatba veendő s a határozathozatal napjának beszámításával egymást követő tizenöt napra terjedő időre kizárta.

Ennélfogva felkérem Méltóságodat, hogy a mennyiben nevezett képviselő urak a Ház épületébe megjelelnének, úgy őket, mint a házszabályok 286.§-ában jelzett hallgatóságot tekinteni s velük szemben ehhez képszet eljárni sziveskedjék.

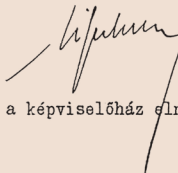
Ebből kifolyólag kérem az iránt is intézkedni, hogy nevezett képviselők a Ház üléstermében semmi körülmények között meg ne jelenhessenek.

Megjegyzem, hogy az ezen rendelkezéssel szemben netalán megnyilvánuló ellenkezés esetén a Házszabályok 294.§-ának alkalmazásával fogok eljárni.

B u d a p e s t e n. 1912. évi június hó 7.

Méltóztassék az iránt is intézkedni, hogy a nevezett képviselők a ma délelőtti ülés folyama alatt a Ház épületébe egyáltalán ne bocsáttassanak be.

Budapesten, 1912. évi június hó 7-én.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1603 .....szám.
1917

Jogelutasítás.

MÉLTÓSÁGOS HÁZNAGY UR !

Mivel Benyovszky Móric gr., Bernáth Béla, Bizony Ákos, Bosnyák Géza, Csermák Ernő, Egry Béla, Esterházy Mihály gr., Gedeon Aladár, Héderváry Lehel, Hegyi Árpád, Horváth József, Horváth Gyula, Malatinszky György, Maczky Emil, Mezőssy Béla, Nadányi Gyula, Ostffy Lajos, Pap Zoltán, Szalay László Thaly Ferenc, Urmúnozy Nándor, Vertán Átele országgyűlési képviselők a képviselőház f. hó 7-én délelőtt 10 órakor kezdődő ülésén a rendet folytonos lábdobogással, padveréssel, sipolással, és trombitálással oly mértékben zavarták, hogy ülés tovább folytatása ezen magatartásuk miatt lehetetlenné vált, a házszabályok 249.§-a alapján felkérem Méltóságodat, hogy nevezett országgyűlési képviselőket az én felelősségemre felszólítani méltóztassék, hogy a képviselőház épületét azonnal hagyják el, ha pedig nevezett képviselők ezen rendelkezésnek önként eleget vonakodnának, őket karhatalommal eltávolítani méltóztassék.

Méltóztassék az iránt is intézkedni, hogy a nevezett képviselő/.
./.

Méltóságos ANGYAL JÓZSEF urnak,
a képviselőház háznagyának

Budapesten.

K2 - A VIII - 4 - 7

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
II. SZAKLO

a ma délutáni ülés folyama alatt
viselők ~~további intézkedéséig~~ a Ház épületébe egyáltalán ne bocsá-
tassanak be.

B u d a p e s t e, 1912. évi június hó

F
Gróf Páva Gyula v. k.

a képviselőház elnöke.

A MAGYAR ORSZÁGGYÜLÉS

KÉPVISELŐHÁZA ELNÖKÉTŐL.

1603
.....szám.
191. 2

NAGYMÉLTÓSÁGU BIZOTTSÁGI ELNÖK UR !

A képviselőház folyó évi június hó 7-én délelőtt 10 órakor tartott 391. ülésében hozott határozatával Benyovszky Móricz gr., Bernáth Béla, Bizony Ákos, Bosnyák Géza, Csermák Ernő, Egrý Béla, Esterházy Mihály gr., Gedeon Aladár, Héderváry Lehel, Hegyi Árpád, Horváth József, Horváth Gyula, Malatinszky György, Maczky Emil, Mezőssy Béla, Nadányi Gyula, Ostffy Lajos, Pap Zoltán, Szalay László, Thaly Ferenc, Urmánczy Nándor és Vertán Etele országgyűlési képviselőket a mentelmi bizottsághoz utasította, miről Nagyméltóságodat, mint a mentelmi bizottság elnökét a vonatkozó Országgyűlési Értesítő és jegyzőkönyvi kivonat megküldésével tisztelettel értesitem.

Mint hogy ez alkalommal rögtöni intézkedésnek szüksége forgott fenn nevezett képviselő urakat a házszabályok 294.§-a alapján eltávolítottam. A háznagy urnak e tárgyban adott rendelkezésem másolatát a teljes tényállás ismerete végett van szeren-
./.

Nagyméltóságú Dr. FLÓSZ SÁNDOR urnak, v. b. t. t. stb., orsz. képviselő,
mint a mentelmi bizottság elnökének.

B u d a p e s t e n .

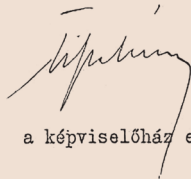
K 2 A VIII-4-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKCÍÓ

rencsém idezártan hivatalos másolatban megküldeni azzal, hogy intézkedésem értelmében az illetők további rendelkezésig a Házba nem jöhetnek be.

Végül van szerencsém közölni, hogy a Ház határozatával ez ügyben a mentelmi bizottságot 24 órán belül történő jelentéstételre utasította.

B u d a p e s t e n, 1912. június hó 7-én.

a képviselőház elnöke.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A magyar országgyűlés képviselőháza
bizalmi Elnökségéhez

Budapest

Gróf Tisza Istvánt a
képviselőház törvényesen megvá-
lasztott elnökeinek el nem ismer-
nem, az ő aláírásával ellátott
iratokhoz nem fogadom el.

Budapest, 9/12. június 9.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

ad ucta

Tisza

Kep. miny. In
országgyűlési.

K2- A VIII-4-7

§.-ának 1-ső bekezdése alapján
egyenként Egyszáz (100) koronát
megszüntetek.

Budapest, 1913. november 27.

Beöthy

a képviselőház elnöke

§-ának i.ő bekezdése alap-
ján egyenként Egyszáz (100)
koronát megszüntetek.

Budapest, 1913. november 27.

a képviselőház elnöke.

469. b.

Magyar Országgyűlés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám
<i>A VIII.</i>	<i>4.</i>	

1910/15 -iki országgyűlés.

Iktató szám: *3244/913*
 Előírat száma: *3235*
 Utóírat száma: _____

Másolta: _____
 Egyeztetve: _____
 Kiadta: *1910. XI. 29. Kamorok 129. sz. Javul.*
 Kivezette: *Musjitt XI/29*
 Irattárba érkezett: *1910. november 30. Jell.*

Lássa kiadás előtt: _____
 után: _____

Tárgy:

.....
 .....
 .....
 .....

A képviselőház pénztári hivatalának.

A képviselőház pénztári hivatalának

A képviselőház folyó évi november hó 28-án tartott ülésében hozott határozatával Palugyay Móricz képviselőt tizenöt, Zlinszy István képviselőt pedig húsz ülésnapra kizárta.

Ennek következtében Palugyay Móricz képviselőnek legközelebb, vagyis 1914 évi február hó 1-én esedékes tiszteletdíjaiból Háromszáz (300) koronát, Zlinszy István

A képviselőház f. évi november hó 28-án tartott ülésében hozott határozatával Palugyay Móricz képviselőt tizenöt, Zlinszy István képviselőt pedig húsz ülésnapra kizárta. Ennek következtében Palugyay Móricz képviselőnek legközelebb, vagyis 1914. évi február hó 1-én esedékes tiszteletdíjaiból Háromszáz (300) koronát, Zlinszy István

képviselő tiszteletdíjából pedig Négyszáz (400) koronát a házszabályok 254. §-nak 2-dik bekezdése alapján megvontatik.

Budapesten, 1914 (elírás, 1913) november 29.

Beöthy

a képviselőház elnöke

képviselő tiszteletdíjából pedig
Négyszáz (400) koronát — a
házszabályok 254. §-ának 2-ik
bekezdése alapján megvontatik.

Budapesten, 1914. november 29

a képviselőház elnöke.

Magyar Országgyűlés Képviselőháza.

Osztály	Csoport	Szám

.....-iki országgyűlés.

Iktató szám: 3240
 Előirat száma: 3233
 Utóirat száma:

Másolta: .....
 Egyeztetve: .....
 Kiadta: 9/23. 1919. Kézl. 21. lap. Nagy
 Kivezette: Nagy
 Irattárba érkezett: .....

Lásza kiadás előtt: .....
 után: .....

Tárgy:

Méltóságos
 Angyal Móricz urat
 a Képviselőház háznagyja

[Handwritten signature]

Méltóságos Háznagy Úr!
 Van szerencsém értesíteni
 Méltóságodat hogy a Kép-
 viselőház f. évi november
 hó 28. tartott 482. ü-
 lésében hozott határozat-
 aival Zlinszky István
 ország. képviselő urat
 egymást követő húsz
 ülésre, Palugyay Móricz
 ország. képviselő urat
 egymást követő tizenöt

Méltóságos Háznagy Úr!

Van szerencsém értesíteni méltóságodat hogy a képviselőház folyó évi november hó 28.-án tartott 482. ülésében hozott határozatával Zlinszky István egy. képviselő urat egymást követő húsz ülésnapra, Palugyay Móricz egy. képviselő urat egymást követő tizenöt

ülésnapra kizárta.

Ennélfogva felkérem
Méltóságodat szíveskedjen
intézkedni az iránt, hogy ha
nevezett képviselő urak a kizáratás
tartama alatt a képviselőház
épületébe megjelennek, nekem
arról azonnal jelentés tétessék.

Beöthy

a képviselőház elnöke

üléssnapra kizárta
Ennélfogva felkérem
Méltóságodat szíveskedjen
intézkedni az iránt, hogy
ha nevezett képviselő
urak a kizáratás tar-
tama alatt a képvise-
lőház épületébe
megjelennek, nekem
arról azonnal jelentés
tétessék.

Bpestén 1913. nov. 28.

Beöthy

a képviselőház elnöke

Az 1913. évi november hó 5-én és 6-án kizárt képviselők
névsora.

Ábrahám Dezső november 5-től öt naptári napra, a kizáratás letelik november 9-én.

Justh János november 5-től öt naptári napra, a kizáratás letelik november 9-én.

Lovászy Márton november 5-től tíz naptári napra, a kizáratás letelik november 14-én.

Eitner Zsigmond november 6-tól harmincz ülésnapra.

Rakovszky István november 6-tól húsz ülésnapra.

Huszár Károly (sárvári) november 6-tól tizenöt ülésnapra.

Sümegei Vilmos november 6-tól tíz ülésnapra.

Kinyomatott: 1913. évi november hó 7-én.

K2 A VIII. 4. : 1910-15

Magyar Könyvtári Társaság
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

A képviselőház 1913. évi június hó 11-én tartott 455-ik
ülésében hozott határozatával kizárt képviselők

jegyzéke.

A kizárás kezdődik a 455-ik üléstől.

Ábrahám Dezső	5	ülésnapra
Batthyány Pál gr.	5	»
Eitner Zsigmond	5	»
Fernbach Károly	5	»
5 Huszár Károly (sárvári)	5	»
Justh Gyula	5	»
Justh János	5	»
Kún Béla	5	»
Maczky Emil	5	»
10 Polónyi Dezső	5	»
Pozsgay Miklós	5	»
Preszly Elemér	5	»
Sümegei Vilmos	5	»
Szmrecsányi György	5	»
15 Veszprómy István	5	»

Magyar Könyvtári Társaság kiadása

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

2 A VIII.4 1910-15

180

ülés napját úgy köteles kitűzni, hogy a kívánat szóbeli kijelentésének vagy az írott nyilatkozat átnyújtásának napját követő tíz nap valamelyikén az ülés megtartassék.

Az ülésezés felfüggesztésének a ház által elrendelt minden más eseteiben, az ülés az írott nyilatkozat átnyújtásának, vagy a kívánat szóbeli kijelentésének napjára következő négy nap valamelyikére tűzendő ki.

253. §.

Az elnök a tanácskozási rend érdekében mindig szólhat, sőt ha a tagok attól eltérnének, köteles szólani, őt ezen beleszólásban gátolni nem szabad. De ha a tárgy érdeme mellett vagy ellene akar szólani, az elnöki széket egyik alelnöknek engedi át és azon tárgy bevégeztéig nem foglalhatja el azt ismét.

Ha azonban az elnök vagy alelnö-

182

Ha az illető tag a rendzavarást folytatja és rögtöni intézkedés szükségére nem forog fenn, valamint az elnök iránti engedetlenség egyéb eseteiben az elnök kérdésére a ház vita nélkül egyszerű szavazással utasíthatja a mentelmi bizottságot, hogy a ház további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen.

A mentelmi bizottság javaslata ily esetben a háznak ünnepélyes megkövetésére, vagy a jegyzőkönyvi megrovásnak a hivatalos lapban és az illető képviselő választó-kerületében falragaszok által eszközözendő közvéleményre, sőt ismétlés esetében határozott tartamú időleges kizárás elrendelésének véleményezésére terjedhet. A mentelmi bizottság véleményes jelentését a ház közvetlen tárgyalás alá veszi és a bizottság többségi s esetleg kisebbségi előadójának is meghallgatásával, az előterjesztett

181

kök, az államköltségvetés feletti általános vitában részt vesznek, vagy a ministeri tárczák valamelyikének egyes részletéhez hozzászólnak, ez nem zárja ki, hogy az ezek feletti határozat kimondása után az egyes ministeri költségvetéseknek, valamint azon ministeri költségvetés többi részletének tárgyalása alatt, az elnöki széket elfoglalhassák.

254. §.

Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz.

255. §.

Ha a ház valamely tagja a rendet zavarja, az elnök őt névszerint is rendre utasíthatja. Ezen rendreutastás ellen felszólalni, azt visszantastani, vagy vita tárgyává tenni nem szabad.

183

javaslatok fölött vita nélkül egyszerű szavazással határoz. Ezen tárgyalásban az illető képviselő részt nem vehet.

Ugyanezen eljárás követendő azok ellenében, kik ellen a 221. §. rendelkezése szerint a jegyzőkönyvi megrovás már alkalmazva lett és ugyanazon ülésszak tartama alatt azon hibát újból elkövetik.

256. §.

Az elnök a ház ülését 5—10 percznyi időre bármikor felfüggesztheti.

Ha az ülésben folytonos rendzavaró láрма és nyugtalanság uralkodik, melyet az elnök nem képes lecsillapítani, az elnök kinyilatkoztatja, hogy az ülést fel fogja függeszteni. Ha a csend ezután sem áll helyre, az elnök az ülést bizonyos időre, mely egy óránál hosszabb nem lehet, felfüggeszti.

257. §.

Az elnök őrködik a nyilvánosság felett; a hallgatóságot, ha kell, a törvény értelmében rendre inti és szükség esetében a karzatokról kiutasítja; sőt a rendezőket meg is fenyítetteti.

E végre minden alkotmányos eszköz és fegyveres erő használata is, saját felelőssége mellett rendelkezésére áll.

258. §.

Az elnök: a háznak tagjait mindig nyilvántartja; úgyszintén azokat is, kik engedély mellett, a ház kiküldése folytán, vagy bejelentett betegség miatt távol vannak.

Eltávozásra tizenöt napig tartó engedélyt adhat; hosszabb időre engedély a háztól kérendő. Az engedéllyel távollevők visszaérkezéskor

251. §.

tanácsko- Az elnök őrködik a tanácskozás
isi rend. méltósága és rendje felett, gondos-
közbi- valamint a közbiztonság fentartásá-
tonság. ról s a házszabályok szigorú végre-
hajtásáról és megteszi a képviselő-
ház és a bizottságok tanácskozásai-
nak biztosítására szükséges intézke-
déseket.

Rendre- Ha a Ház valamely tagja a 213.,
titásit. 214. és 215. §-ok rendelkezései ellen
vét, az elnök őt figyelmeztetni, ismét-
lés esetében, vagy ha a vétség súlyo-
sabb természetű, névszerint rendre-
utasítani s a 213. és 214. §-ok ese-
tében újabb ismétlés esetén tőle a
Szó- szót megvonni tartozik.
egronás,

Az elnök ezen eljárása ellen fel-
szólalni, azt visszautasítani vagy vita
tárgyává tenni nem szabad.

Ha ezt az elkövetett vétség súlyo-
sága indokolja, továbbá a rendező

magukat az elnöknel személyesen
tartoznak jelenteni.

Felügyel az országgyűlés egész tar-
tama alatt a választó-kerületek ország-
gyűlési képviseltetésének nyilvántar-
tására, s erről a háznak koronként
jelentést tesz.

259. §.

Ha a ház tagjai kellő számmal nem
jelentek meg s ezért ülés nem tartat-
hatik, vagy határozat nem hozat-
hatik, az elnök az ülést bizonyos időre,
mely fél óránál hosszabb nem lehet,
felfüggeszti, és ha a ház tagja ez-
után sem lennének jelen határozat-
képes számmal, a képviselők névsorát
felolvasztja s erről a távollevők jegy-
zékének bemutatása mellett, a ház-
nak a legközelebbi ülésben jelentést
tesz.

A ház mindannyiszor, valahány-
szor jönnek látja, felolvasztathatja tag-

rás folytatása, valamint az elnök
vagy a Ház határozata elleni enge- Engedetlen
detlenség egyéb eseteiben is, a Ház ség.
az elnök kérdésére vita nélkül uta-
síthatja a mentelmi bizottságot, hogy
a Ház további intézkedése iránt
legfeljebb 24 óra alatt javaslatot
tegyen.

E javaslat a Háznak ünnepélyes Megköve-
megkövetésére, vagy jegyzőkönyvi tés.
megrovásra s ennek az illető kép- Mogrovás.
viselő választókerületében falragaszok
utján való közhírré tételére, vagy
az illető képviselőnek az ülésekből
határozott időtartamra való időleges
kizárására terjedhet ki; azt a Ház
benyújtása alkalmával azonnal tár-
gyalás alá veszi s az előadónak és
a netaláni kisebbségi vélemény elő-
adójának meghallgatása után további
vita nélkül dönt.

Kizárás.

Karhatalom. 252. §.
Az elnök a képviselőház oly határozatának, a melylyel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is fogamatot szerez.

Kivétel. 253. §.
Az elnök azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen meghiúsító módon tartósan zavarja úgy, hogy rögtöni eltávolítása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivetteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távollattartja. Erre vonatkozó intézkedését az elnök köteles a képviselő eltávolítása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerű szavazással határoz. E szavazásnál az ekként eltávolított, vagy a kép-

viselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt úgy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolított és az időlegesen kizárt képviselő szám-bavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolított képviselőnek joga van az ülésen újra megjelenni.

254. §.

A 251. §. szerinti jegyzőkönyvi ^{Pénzbüntetés.} megrovás minden egyes esetben az illető képviselőnek tiszteletdíjából 100 koronát vissza kell tartani.

A Ház üléseiből a 251. §. szerint határozott időtartamra időlegesen kizárt képviselőnek tiszteletdíjából a

kizárás tartamára naponként 20 korona visszatartandó.

Az időlegesen kizárt képviselő kizárás tartama alatt az országház épületébe be nem léphet; ha e tilalmat áthágná, onnan eltávolítandó, tiszteletdíjából pedig esetről-esetre 500 korona visszatartandó s ez eljárása is mint újabb engedetlenség a 251. §. két utolsó bekezdésének rendelkezései alá esik.

A képviselő tiszteletdíjából a visszatartás olyképp történik, hogy az elnök az illető képviselőket illetményeiből a legközelebbi évnegyedre a megfelelő összeggel kevesebbet utalványoz ki.

255. §.

Hallgatóság feletti jogok. Az elnök örökös a nyilvánosság felett. Gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatóságban tartásáról; a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy

egész hallgatóságot, ha egyszerű figyelmeztetésnek sikere nincs, eltávolításra szólíthatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja.

256. §.

Az elnök a 251., 252., 253., 254. és ^{Képviselő-hízi órság.} 255. §-ok rendelkezéseinek érvényét szerezni tartozik és e hatáskörében az 1912. évi LXVII. törvényozikk értelmében jár el.

257. §.

Az elnök a Háznak tagjait nyilvánosság felett. Képviselőket vezet azokról, kik engedély mellett, a Ház kiküldése folytán vagy bejelentett betegség miatt távol vannak. ^{Képviselőket nyilvánosság felett tartása.}

Eltávolításra 15 napig tartó engedélyt adhat; hosszabb időre engedély a Háztól kérendő, a mely e kérdésben az elnök felhívására vita nél-

2

tiszleti, erős és tekintélyes parlamentet kell teremteni. Ez kizárólag a kérdés. Mert az iránt mindenki bizonyos lehet, hogy akármely győz ebben a rettenetes mérkőzésben: akár az ellenzék, akár a többség; ez mindazokra a kérdésekre nézve, a melyek megoldására várnak, melyek megoldása már égő, nincsen befolyással. Azokat egyformán, szakszerűtlen egyformán fogja megoldani a mostani többség, egy új többség, a jelen kormány és egy új kormány. Ebből még a választási törvény reformját is befoglalom. Mert ki meri azt mondani, hogy a mint kenyőrtörésre kerül a sor, Justh nem marad magára szocialistáival, szabadgondolkodóival és nemzetiségi izgatóival. Ki fogja elhinni, hogy Károlyi Mihály gróf, az O. M. G. E. élnöke, Kristóffy zaslóártórájává szegődjék? Ki meri föltenni, hogy az *Elhunult harangok* szerzője Vlad Aurél és olah izgató társai csatlósálva szegődjék? Ki meri hinni, hogy Kossuth, Apponyi, Andrássy fölössenek muljuktak ezen a gyszos oltáron?

A jelen dúló parlamenti kettős forradalom — felülről és alulról — tárgyi és dolgi változást nem hozhat, akár-niként dúljön is el. ez tehát csak személynéket harcaztak fog bejegyeztetni a helyzetet, a melyben már nem magugodás az ur, hanem a szenvedelmek krátere ki nem ég, a tűző lo nem lobad, füstben és hamuban hagyva a szerencsétlen nemzetet.

Ministeri tanácskozás. A kormány holnap délelőtt a miniszterelnöki palotában Lukács László miniszterelnök elnöklésével miniszteri tanácskozási tart.

A délszláv követelés. Bécsből jelentik nekünk: Ma hovára jelent meg ezzel a címmel: *Deliszláv hadsereget akarunk!* A bronzár detszláv képviselő megbeszélés elő detszláv uszlávó írta.

gyenge modulatot tett, mintha fére akarná tolni a beföldő rossz illatot, azután még vizsgálással szomorú tekintettel járta körül az elhanyagolt rendetlen poros szobában, nagyot sóhajtott, befordult a fal felé és meghalt.

Stern Iszák igen ebusult felesége halálán. Gondolkodott is nagyon, hogy most mitévő legyen. Ki veszi gondját neki is, meg a gyermekeik is. Ura megmósolja? Stern Iszák kiment az utcára s fejcsóváva nézte a boljait piszkos, homályos ablakában visszatükröződő képessét. Jomódu leány? ez ezzel a hajlott, sovány alakjával, májfoltos hegyes arcával és vörös kecskeszállával úgy sem kaphat. Ez szegény leány? A ki talán szinte azt hiszi, hogy minden évben kell egy kis Stern szállítania? Nem, az nem volna jó üzlet. Megalkudott hát egy szomszédasszonyra, a ki csekély pénzért vállalta, hogy takarítani meg fogja meg a mindennap, és megmaradt özvegy embernek.

A hogy felöltöttek a gyerekek — egy-kettő ugys elvitt köztük a skárlát meg toroktűt — hát hamarosan dologra fogta őket. Az egyiknek festékes fazekat kötött a nyakába s vitte magával szegednek. A másikat kárpitkóhoz, a harmadikat óráshoz adta. A leányok meg otthon dolgoztak, úgy hogy csakhamar nem volt szükség többé a szomszédasszonyra sem.

A vézna, gyenge kis Móric legszivesebben a boltban üldögélt. Boldogan játszottolt apró tapétadarabkákkal. Egy-egy drógvendőtől patrót a földre tette, átérjalgatta annak mintáját. Később mindenféle figurák rajzolatát és mert mindig csendes volt, hát nem is volt utjában senkinek.

Mire fölcseperedett, apan tanakodni kezdett azon, hogy ugyan mi legyen a vézna fuca.

A szerző a magyarán leltörését a magyar és német nyelvűk a szerb, horvát, szlovén és től ezekből való kiltirását, az összes honosítók és helyes írások horvátulról és esetben az ezekben szerb, horvát vagy szlovén tisztelet kinevezését követei.

A főrendiház és a védőőreform. Bécsből jelentik: Tízán István gróf egy bécsi lap munkálatainak kérdéseire a védőőreform főrendiházi tárgyalásáról a következőket mondotta:

— Nézetem szerint a főrendiház mindenestire elfogadja a képviselőház által letárgyalta védőőreformot, minthogy az ellenzéknek a főrendiházban körülbelül csak tíz hive van. Ha Andrássy Gyula gróf is csatlakoznék az ellenzék pártokhoz, úgy lehetséges, hogy a főrendiházban *ötszáz-hatvan ember csatlakoznék az ellenzék álláspontjához.*

A munkapárt üdvözése. Félhivatalosan jelentik: A munkapárt elnöksége a mai nap folyamán az ország minden vidékéről 185 favirali üdvözlet kapott a védőőrről és a honvédség fejlesztéséről szóló törvényjavaslattal megbeszélés alkalmából. A párt hívti országosra a legteljesebben helyes kiért párt férfias és hazafias magatartást. Legelőv a pécsi, a nagyberekéri és a nagy-szalónai munkapárt üdvözlet távirata.

A pénzügyminisztérium új államtárháza. Mint a *Budapesti Tudósító* értesül, a főfelügy. Medarassy tábor miniszteri tanácsosai, a magyar királyi dohánnyelvényi központi igazgatóság főnökét pénzügyminisztériumi államtárházra nevezték ki.

Külsője a Kossuth-pártból. Lengyel Zoltán dr. országgyűlési képviselő ma a következő levelet írta 74th János dr. választás belső titkos tanácsos, a párt elnökéhez:

Kegyelmes uram! Előre látam és közöltelek is mindenkor nyilván hirdetem, hogy a Justh-párt obstrukciós katasztrófát vezet. Ez az obstrukciós világos időben semmivé tette az ország erejét, mely tárgya a parlament tekintetét. Ez okozta az osztrák pártoknak mérhetetlen elhátróltatást velük szemben, mert minden nemzeti törekvésünk és érdekünk ellen mindenkor biztosan számítottak a magát függetlenségének nevező "szécső" magyar párt támogatására. A mi pártunk, a melynek nemzeti követését a Justh-párt és szövetségesei kiganyolták, értéketlen cefrangnak hirdettek, a most valószálgal nemzeti vezetelmét jelentő obstrukció ellen soha hátróztott álláspontja

kából. Testvére, a löcszlábu Salamon, segített neki a töprengésben.

Mesteremberek nem lehet adni. Nagyon vézna és gyenge. Még úgy járhatunk vele, mint a Száli sógorát a fiával, a ki nem bírta ki a nehéz munkát és kint, pupos lett. Pupos segédet pedig nem vállal senki sem szivesen. A gyerek ugys örökösé frkál, rajzol. Hát ad be az iparrajzkiskolába. Ingyenes helyet majd kijárok neki. Azán lehet belőle anolyan mintarajzoló tapétagyárban vagy valami textilgyárban. Talán még könnyebben keresi meg a keyerét, mint a többi.

Igy került a kis Stern Móric az iparrajzkiskolába és állványa Wagner Pál állványa mellé.

Wagner eleinte lenézte és rosszul bánt a sovány kis zsidóval. De minthogy később néha bizony rezástorult, mivelhogy a kis Stern igen rendes gyerek volt, ő pedig rendetlen és gondatlan, hát hol a radirgimját, hol a visérgét, hol a házrozó Senéferesjét kérte kölcsön, a minék a fejében akaráhúsvor átengedte neki a villásreggelire hozott vajaskenyert.

Szorgalmasan dolgozott mindkét fiú és tehetségük mindjártban kifejlődött. Az iskolai év végén rendezett kiállításokon mindig az ő munkái voltak a paradémmunkák.

Stern Móric, a mennyire tőle tellett, igyekezett egy kis keresethez jutni. Képeslevezőlapokat szerezett egy papirkerekedés számára. Mintaké rajzolt valamit porcellánégygyár számára. Az ékképp szerzett csekély összegét ruházataira fordította. Pedáns rendben tartotta homlóját és gondozott külseje igazán nem árulta el a művészenéveteket. Annál lomposabban írt Wagner. Félrosszára növesztett barna hajára csoport nagykarimás művészké-

helvezkedni nem tudott. Ezt az obstrukciót sem egészen elflikti, sem egészen támogatni nem merie. Határozott, soha nem fiktolt álláspontot ellenére mégis azért maradtam eddig a pártban, mert biztam a viszonyok természetén szorgalmasan. Most azonban az obstrukció erőszakos és elszakított többsége megazúlla az ellenzékkel. Így egyikkel sem kívánom magamat azonosítani. Meggyőződésem az, hogy a távolmaradok minden pártkérdésről, meri nem vallatok közösségek azokkal sem, kik lelkiismeretlen könnyelműségiükkel a magyar parlamentarizmusnak ezt a katasztrófát fojtászták. Légy kegyes és ököli tudomásul venni, hogy a negyvennyolcas és függetlenségi Kossuth-pártból kiléptem. Tisztelettel 1912. június 5. Lengyel Zoltán országgyűlési képviselő.

Justh-pártból a munkapártba. Hermin Ferenec dr. ügyvéd, volt Justh-párt képviselő ma levelben bejelentette belépését a munkapárt körébe.

A munkapárt érkezelése. Az országgyűlési nemzeti munkapárt holnap, csütörtökön este félnyolc órákor partizerekkel tart, a melynek tartandó: a polgári perrendtartás életheleteleseiről szóló törvényjavaslatt tárgyalása.

Szenzációk a Házban.

Budapest, jun 5.

A délelőtti ülés.

Ma is olyan állapotban volt a város, mintha státáriumot hírdetné volna. Toméredő katonaság, csendőrség és rendőrség az utcán. A parlament előtt nagy katonai tábor a a város minden fontosabb pontját megszállta a fegyveres erő. Minden népessé utca sarkán egy-egy katoná posztolt, a ki felváltanban rendezem, mint minden szervezett laborásban azok. Az utcák vonalain pedig rendő-csendőr vegyes őrség érkelt.

Az utcán azonban semmi gyurma moogalom nem mutatkozott. Nem mozognak a szocialisták, a tömeges nem jelennek meg. Justhék a segítségére. Tünetül kezdnek semmi volna. A szocialisták azért magyarázák közömböt magukatartást, hogy nincsenek megelégedve Justhakkal, egyrészt azért, mert a párt ügy-matagának mutatkozott, másrészt pedig azért, mert ellenzék szívéveléget alkotva, nem a választójogért, hanem a nemzeti vívmányokért álltak harcba.

lapról, lazán köölt nyakkendőjéről s gipszfótiom ruhájáról szinte leritt az önzertes befelicitálás.

Az iparrajzkiskolából mindkettő átkerülték a képművészeti főiskolába. Itt már ritkábban látják egymást, de barátságuk azért változatlan maradt.

A harmadik év végén Wagner elődött egy kis statuetten. Nagy örömeben meghívta Stern és még néhány barátját vacsorára. Elvitte mindnyájukat egy hajlati vendéglőbe s ott megtárlta őket rác hallal és vörösborral. Móric józian evett a halból, de a borból alig ivott a józan szemmel nézte a vidám kompiánt, s kezdte magát nem jól érezni. A kicsiny vendéglőszoba fűlledt volt és állott sor-és étel-szag. Az asztaltársaság kármás és kissé durva. Bezdúlások kivette, hogy biz ezek a kis budai kirándulások igen gyakori szórakozások. A borozók neveve nogáltak a sovány fiú, hogy igyek. Stern Móricnak nem fért a fejébe, hogy miért léte az ember többit, mint a mennyi izlék...

Tanuló évek végén nagy szerencse érte a két barátot. Stern festészeti, Wagner szobrászati ösztöndíjat nyert el. Stern Munkheben ment, Wagner Frenzebe. Teljesen elvesztették egymást szem elől.

Stern még az utolsó iskolai évben egyik tanárának tanácsára megmagyarosította a nevéét Csillagra. Móricból pedig onhatalmilag Mihályt csinált s ékképp Munkheben már mint „Interessanter Unger” vonult be. Itt is dolgozott langszorgalmal. Dolgozott magánművész tanáránál, este aktort rajzolt az akadémián s szabad idejében műkereskedő számára a műzsejtműködésben másolt. Társaival igen barátságos volt. A kisbábja minikenk sorakézban,

A képviselőház főbejárata előtt rendkívül népes karhatalmi kirendeltség teljes szolgálatot: rendőr, csendőr, huszár és baka vegyesen. Magában a képviselőházban is erős rendőrcsapat helyezkedett el, részint a pinchehelyiségekben, részint a karzati lépcsőn.

A képviselőházban ugyanazok a szomorú, ugyanazok a sajnálatos és lesújtó jelemek, mint tegnap. Szívitéró látvány, hová sülyesztették el, milyen jelenetek színterével lettek a magyar törvényház csarnokai. Ellenkez és kormánypart mint két gyűlölködő ellenség áll egymással szemben, kész minden percben szétmarcangolni egymást, mintha nem is az volna a hivatásuk, hogy más-más szerepben ugyan, de váltva és azonos cél felé törekedve, szolgálják az ország érdekét. A pártos felek már nem is érinthetnek egymással, sem a Házban, sem a Házon kívül: olyan ellenséges indultallat vannak egymás iránt, hogy a legjobb barátok is már kölcsönösen úgy haladnak el egymás mellett, mintha nem ismernek egymást.

Az ellenzéki pártok gyűlékezve, Apponyi és Justh Gyula vezérlete alatt együtt mentek a Házbá, a hová a munkapártiak egyenként gyűlékeztek. Mi lesz ma? — találgatták mindkét oldalon. De mindjárt rá is mondták a felelet: elhagyan ugyanazt a szót, ami tegnap volt. És ez a jóslat csakhamar beigazodott.

Az ellenzék hamar elfoglalta helyét és csöndesen, sőt szótlánul várt. A mikor azonban Tisza István megjelent az elnöki dobozban, valamennyien egyszerre fölugráltak és iszonyu zúgongot rögöztek. Megszólították mindenféle sípot és trombitát s verték a padokat és a kinek síp nem volt a száájában, torkaszakadtából kiáltott. Az egész ellenzék csak Apponyi, Tisza János, Déry, Meszáros ülték nyugodtan a helyükön. Öklök emelkedtek a levegőben s valamennyi Tiszát fenyegette, retentől szikok és becsmérlő kifejezések kíséretében. Gacember volt a legnagyobb kifejezés. Ekletlen, éles, fül-siketítő lármá volt. Károlyi Mihály gróf volt a legjobban fölindulva.

Ez így tartott egy darabig. De ekkor megjelent a teremben Lukács László miniszterelnök s most feléje fordult az ellenzék kiűző haragja.

A loz azok összegyűlni szoktak, nem érezte jól magát. Nem bírta a zúfolt füstös helyiségek levegőjét. Néhány fölös grassát inkább színházra, hangversenyre költötte. Meglehetősen magányosan élt s néha nehezeze is esett ez a magány. Hozzátorzóival megszűnt minden összeköttetése. Az öreg Stern' reggel meghalt. Testvérei eszébeidtek vidékre s mert sokkal idősebbek voltak nálánál, soha sem is törődtek vele. Csak az öreg Salamon nagybátyját sajnálta, a kivel évekig együtt lakott, micélti Pestet elhagyta.

Magányából különös véletlen ragadta ki, Mihály Móricz elnyerte egy tekintélyes könyvkiadó és könyvkereskedő cégnek, a mely egyúttal „Kunstsalon”-jában képképzőművészeket rendezett szép tiszteletdíjjal kiültözött plakát-pályázatát.

Ezen a réven személyes összeköttetésbe lépett a cég főnökével, a kinek igen meglepetést a „netter kleiner Ungar”. Herr Possinger lényá nagy ambícióval gyűjtötte össze szalonjába az írókat és művészeket. Mivel a kis festőnek gondozott háza, tiszta galéria és körme volt s szonfelől még érdekes idegen nációnoz tartozott, hát egyszer s mindenkorra meghívhatta a „schöngeistige Laura” páros szerádra.

Csillag Mihálynak első dolga volt, hogy valami jobb szobánál szemközt, fraktot és Ferenc József-kabátot készíttel. Reaköltötte ugyan minden öszekuporogtat pénzét, de nem bánta, mert valahogy érezte, hogy ez volt a leggyümölcsözőbb tőkebefektetés, a melyet valaha tett.

A Possinger-ház volt az első uriház, a melynek küszöbét életben álltélte. A kisnéhez pompával burtozott gazdag polgárház fényes napokir kabúltságba ejtette.

a melyt azután fölválta tombolt Lukács és Tisza ellen egyaránt.

A miniszterelnök ev darabig mosolyogva állta a tombolást, aztán Hazai miniszter unszólására kiment a teremből. Tisza azonban az elnöki székből néhány percig jegezetett, aztán fölfüggesztette az ülést.

Mindenki tudja már, hogy most mi következik. A leggyászosabb jelenet, a melyet a parlament megért és a melyet a gyászos obstrukció idézett föl: a rendőrség bevonulása következett újra. Harmincöt képviselőt leszákeltek ki, többek között a kinos jelenetek között, a melyekbe azonban ma már itt-ott önkéntelen komikum is vegyült. Így például a mikor Fritzer Aurel azt kiáltotta a rendőröknek: *Kereskeméthy fogadjok el* — az egész Ház nevette. De tudni kell, hogy a „Ház” ebben a pillanatban az ellenzéki képviselőkből, a rendőrökből és a karzati közönségből állott, mert a munkapárt kivonult, nem akarván asszisztálni többé a rendőrség munkájának.

Később azonban, a mikor a rendőrség dolgvégeztelen kivonult s Tisza ismét megjelent az elnöki székből, a munkapárt fölállva, tappsal és eljenzéssel tüntetett az elnök mellett. Az ellenzéki képviselők azonban, a kik még ott maradtak, e pillanatban fölkerekedtek és *el-hagyták a termet*. A munkapárt ékékppen magára maradt.

Tisza erre egy pár szóval megokolta tilt intézkedéseit, javaslatot tett a kivezetett képviselőknek a mentelmi bizottsághoz való utasításra iránt s megtette elnöki bejelentését, a melyek között *Vadász Lipót indítványa* is foglaltatott a *házzabályok módosításá* érdekében. Ez az indítvány ugyanazt a *sürgősségi javaslatot* foglalta magában, a melyet a koalíciós Ház is elfogadott és alkalmazott.

A magára maradt többség aztán zavartalanul lejártyalta a *katonai perrendtartást*, a közös hadseregét egészen, a honvédséget állományosan. Ennek részletes tárgyalása a *délután* átére maradt.

A kormány a délután letárvált *egyetemi javaslaton* kívül el akarja intézni a *megyei tisztviselők családai pótlékára* vonatkozó törvényt, az ujoncjavaslatot, aztán a házzabály módosítását.

Mire e kabúltságot s társadalmi lámpalátat leküzdte, azt kezdte észrevenni, hogy tulajdonképpen életében van. A kellemes, élénk társalgás, a jól előzött urak és hölgyek, a kik feszületlenül mozogtak a selyembutoros, pálmás, szobrokkal és képekkel díszített lakásban, mintha csak a szegény boldogult kis Sterné egyik megalvált álmit varázsolnák elébe, a melyet a költi vizes ügyeskedő segítségével idézett föl gyágyokozó, szenvedő lelke.

Az érdekes arcú, feketehajú, Boicelli-Frizzáros Laura volt az első urileánya, a kivel Csillag Mihály megismerkedett. Alig néhány találkozás után rajongó, féltékeny imádatlalt vette körül a nyulának leányt. A leányt viszont tel-szel egy csendes, ábrándos fiú. Possinger papa is megkedvelte. Képeit kiállította a „Kunstsalon”-jában” gyakran juttatott neki jövedelmező illusztrációs munkát holmi díszkésűs művelésben s saját udvari újságrólval hatalmas reklámot fuvallott neki egyé-másik sikerült munkájáról.

Néhány év múlva, érett megfontolás után, megtörtelt átástást adta egyetlen leánya és a „kleiner Ungar” frigyéhez.

Csillag Mihály mint „gemachter Mann” került vissza Budapestre, hogy egy jubiliáris kiállításán résztvegyen munkájának kollekciójával. Finom ízléssel érezte, hogy néhány, a régi divat szerint gondosan kidolgozott portrét és egy sereg, az új irányúnak hódoló, szélesen kezelt tarka vásznat kiültöth be. Ezzel a lapokban a konzervatív irány kedvelői örömmel hirdelték, hogy Csillag Mihály, tulveve a fiatalos tevélyegésben, megállapodott a valódi tudást kinyilvánító nemcs művészetnél. A modernisták pedig fennen hirdették, hogy leküzdte akadémiaszagu kitesinyes modortát s a szabód, széles, szí-

slátást. Októberig azután szünetelni fog a Ház. Ma délután valahoz hirtel, hogy Lu-kács László miniszterelnök Bésbe utazt. Erre felhívalatosan kijelentik, hogy a miniszterelnök *egyáltalán nem szándékozik most Bésbe utazni*, erre semmi szükség nincs, mert a király *külföldön van informálva mindenről*. A kormány nevében Hazai miniszter utazik Bésbe, hogy jelen legyen a *montenegrói király fogadásán*.

As ülés előtti.

A Ház mai ülése előtt a rendőrség ismét nagyszabású intézkedéseket tett az országháza környékén; a környékbeli utcákban grájárok cirkáltak, az országháza előtt pedig mintegy harminc gyalogos és ugyanannyi lovastendőőrökdt. Az országháza és a földművelésügyi minisztérium közötti térséget reggel nyolc órá-tól kezdve egész nap egy század huszár tartotta megszállva.

Néhány munkapárti képviselő már kilenc óra előtt a Házbá érkezett: ezek a mentelmi bizottság ma reggeli üléseire siettek. A munkapárt zöme mégéldizkor vonult be.

Az ellenzéki képviselők az Országházbá kávéházban gyűlékeztek, és innen vonultak föl mintegy negyvenen Apponyi Albert gróf, Justh Gyula és Károlyi Mihály gróf vezetésé alá; közöttük volt Kovács Gyula is, a kit a minap a Ház üléseiről harminchérom napra kiültöt-tak. Az ellenzéki képviselők egyenesen az ülésterembe mentek, Kovács Gyula pedig föl a karzatra.

A karzatok képe ma is olyan volt, mint tegnap; a második emeleti karzat egészen üres volt; az első emeleti karzatok felérésében elő-kel közönséggel, felérésben pedig detektivel voltak tele. Az elnöki emelvényén szemben lévő karzatot ott ült Tisza Istváné grófné a fővá, jghibő Tisza István gróffal.

Tisza István gróf kilenc óra után érkezett a Házbá. Az elnöki helyiségek előtt Pekár Gyula vezetésével a munkapártnak mintegy harminc főny: ifjúsága helyezkedett el, elnöki testőrség gyantát. Tisza az 6 sorak között ment be ülésterembe.

Tíz óra után már mintegy 230 munkapárti, 39 Kossuth-párti, 31 Justh-párti, 11 nép-párti és mintegy 40 egyéb frakcióbéli képviselő volt az ülésteremben. Tisza azonban sokig váratott magára: csak félházenegy után jelent meg az ülésteremben.

As ülés megnyitása.

A mint Tisza István gróf alkia megjelent az elnöki emelvényről lobzó esz ajtóban, az ellenzék

nes impresszionizmus híve lett. A megnyitás napján Csillag Mihály fényes cilinderben, kifogastalan szalonkabátban, illédelmes szerénységgel fogadta képei előtt a kultuszminiszter gratuláló szavait, azután beleváltott a nagy urat körüljárban kísérő cilindert és Ferenc József-kabát erdőbe.

A mint a csarnokba érték, a melyben a szoborművek voltak kiállítva, felült neki egy pompásan nintázott, föléltényságu csoport, a mely egy székúra fölkapaszokozó ketség-csett ferrialakot ábrázolt, a kit egy hatalmas zord alkú onnan lehasználni készült. „Küzdelen a sors ellen” olvasta le hangosan valaki a katalógusról. A szépen kidolgozott és nagy tudással készült szobormű mögött egy elhanyagolt kül-segnyen magos ember állt, a ki kelletlenül és bizalmatlanul pisogott a közeledő hivatalos csoport felé.

— Wagner! — kiáltotta Csillag s nagy örömmel sietett a visszaháza felé. Wagner mogorván nézett végig az elegáns alakon s nem lett sokkal barátságosabb akkor sem, a mikor régi pajtása megverte magát.

— Hogy hogy a dolgom? Hát persze rozslak. Megnösztem-e? Meg hát... Hát igen, a fekete Liliát vettem el, a szobaasznyom leányt. Gyerek? Persze, hogy van. Van egy egész sereg. Mind rongyos és éhes.

Ezzel röviden megbiccentve a fejét, távozni akart.

— De, Wagner, csak nem megy most el, most érkezik épp a munkád elé a miniszter!

— Eh, mit miniszter, mit lát rajtam a miniszter, — ezzel Wagner kiszakítva kezét barátja kezéből, sietve távozott.

Csillag Mihály tudakozódni kezdett hat-ártja viszonyairól Csakugyan igen rosszul ment

azonnal munkába lépett: *negyven öven képviselőt elvezetett a szőlőt, látványt mindenféle fülhasogatás szerzőmél: némelek trionálialak, valski pedig egy szemetekoskinnak a csenajót hozta magával és azt ráta fíráshaltalanul. A mint e nagy zenebőnába beférődtek, rettelmes lirma, sőt ordásig zuggott föl a baloldali:*

— *Pfuj! Pfuj! Gassz! Gazember!*

Justh Gyula foglított és az enők felét ezt kiáltotta:

— *Magá gazember! Le onnan az enők! Székél! Majd Károly Mihály gróf ugrott föl és ezt kiáltotta a munkapártiaknak:*

— *A mit önök csinálnak, az gassz! Gazemberekből áll az egész munkapárt!*

A munkapártot ez a támadás éppen nem zavarta nyugalmában. Károly József gróf is a munkapártot szidta:

— *Az államkasszából lopott pénzen vásároltak össze benneket!*

A mint a zaj kissé csöndesedett, ilyen szidalmakat lehetett a nagy hangzavarból kienni:

— *Beli Mihály! Gassz! Gazemberek!*

Zluzszky István falugóra, rámutat Lukács László miniszterökre és fölkiáltott:

— *Es a legnagyobb gazember! Es csak meg bennünk! Titeket is meg fog csalni! O bujgatója éveken át Jushthé! Emből kerekedti minden fölfordulás!*

O eszmálta az is! kiuzulál, — lette hozzá Károly Mihály gróf. — Előzotta az országot! Oriás futly, sipóla és zenebna követezett erre ismét.

Hélerodny Lehel is rákiáltott a miniszterökre:

— *Csalo gazember!*

Kun Béla is fölkiáltott: Lukács László csalo gazember!

— *Mi van a közpénzekkel? — kiáltották a baloldalon.*

— *Ostrák pénzen vásárolt bérencek!*

— *Megvelt kutyak!*

Es azután leirhatatlan közbeszólások is elhangzottak. Hazai honvédelmi miniszter fölkielt a helyéről és kiment a teremből: majd néhány munkapárti képviselő karontotta Lukács László miniszteremőket és kivette.

Tisza István gróf, a ki ezalatt az elnöki emelvényen szoralmosan lejezgette a rendzavarók nevet, ezt a munkáját befejezte, fölkielt helyéről, s az ülést felfüggesztve kiment a teremből.

a dolga. A jölekkü festő erre latba vette minden befolyását, agtáláni kezdett, hogy a feltűnően szép szoborsorozatot vegye meg az állam. Fărădászis sikerrel járt. Személyesen vitte meg a jó hirt Wagner szégyenes 'budai lakásában. Műteremül nyomorult deszkapálya szolgált, a mely a nedves udvarban állt s a melyt éppen csak úgy a hogy, fűtött egy rozoga kis vas-kályha.

Wagner boldogan közölte meg barátja szívségessé s mindjárt egy pompás kis budai kocsmat emlegetett, a hol ihatnának egyet a jó hir örömeire.

Csillag néhány porté megrendelése miatt idejelenesen meglepetlenül Pesten. Itt ott találkoztott Wagnerral, a kinek néhány mágnás-asszonytól és excentrikus lipólvárosi kisasszonytól, a kiknek kedvük kerekedett egy kis szobrászkodásra, lelkét szerzett. Hogy tisztességesen jelenhessen meg, ajándékozott neki még egy rend fekete ruhát is.

Ezeket a leckeit csakhamar elvesztette a boldogfogan Wagner, a hőlveg azt találta, hogy nagyon bor- és dohányzagu és hogy néha különös, zavaros, réveteg nézési szemmel állít be. Csillag idővel egészen elvesztette barátját szem elől. Roppant ét volt foglalya. Portrékat festett. Előzől jötköny mágnásmulatságokon előképeket rendezett, járt estére, di-nékre s halomszám használta el a fehér glaszkeztélyt. Egy reggel éppen a tavaszi kiállításra szánt képeinek akasztásával foglaltoskodott a műcsarnokban. Roppant jó kedve volt. A titkári hivatalban épp az élebb adták át neki az udvari estére való aranysegtélyt megfűtő. Mire elvégezte a dolgot, zsebredurogott kézzel, futyórszere járta be a kiállítási termeket.

Szórakoztatva védelmezte a nagy fél-

A rendőrség bevonul.

Pár perc múlva megjelent az üléssteremben Paulik rendőrfelügyelő és utána bevonult mintegy kétszáz rendőr. A rendőrök körülveleék az ellenzéki padosorokat, hogy innen senki ne lávozhasék. A munkapártiak kivonultak az üléssteremből. E közben a szidalmak egész özme hangzott el: az ellenzékiek szidták mindenkit: Tiszát, Lukácsot, a kormányt, a munkapártot, a háznagyot s a rendőröket.

— *Orasozsági! Bilangok! Pfuj! Ilgen munkát végezn! Piszkos bérencek!* — s ehhez hasonló kifejezéseket lehetett a nagy zsvájban hallani.

Legjobban szidták az ellenzékiek Angyal József háznagyot, a ki a rendőrök kettős sorfala mögött intézkedett.

— *Pribék! Gazember! — kiáltottak rá. — Nem szűyenedt magad? Kétezer koromáért ilyenre vállalkozni! Aljos, bilang jósza!*

Abraham Dersó fölkiáltott a karzatra: — *Most elmondhatják otthon, hogy mit csinálnak ezek a gazemberek!*

Károly Mihály gróf magából kikelve kiáltott föl:

— *Lukács és Tisza aljos gazember! Ha ilyet csinálnak, egyenlő is gazembereknél kell, hogy tarssan öket!*

A képviselők kivetése.

Paulik rendőrfelügyelő elővett egy ívet, a melyre Tisza fölírta a rendzavarók nevét. Az ívet Justh Gyula volt az első. A rendőrfelügyelő odament eléje, iszoteggett neki, és fölkerete, hogy távozzék a teremből.

— *Nem megyek, — válaszolt Justh a helyén ülve — én önöknek nem engedelmekedem!*

— *Kegyelmes uram, parancsom van...*

— *Az a parancs törvénytelen! — válaszolt Justh.*

— *Kénytelen leszek erőszakot alkalmazni...*

— *Távozzék innen! — mordult rá a rendőrfelügyelőre Holl Lajos.*

— *Kegyelmes uram, — kérlette még mindig a rendőrfelügyelő Justhot, — nekem parancsom van, kérem, engedelmekedjék...*

Es megfogta Justhnak a karját.

— *Hol van Tisza, a hóler! — kiáltott föl a Justh mellett üző Wrepsztrny István. — Jöjjen ide, ha mer!*

Mivel Justh még mindig nem mozdult, a rendőrfelügyelő intett négy rendőrnek. Ezek a szó szoros értelmében fölemeltek Justhot a helyéről. Justh ez-közben gyeült ki lazán tartott markából...

körülaku eszarnokban kiállított szobornöveket is. A csarnok legigénytelencsöb helyén szembe öllött egy keskeny bosszu állványon fölállított kis kollekcio. Mindenféle kis statuetta, relief, leg-főbbje bronzozott vagy filigranzalt gipszből. Némelek csak egészen vázlatzerű, de majdnem mind poros és piszkos. A látszólag levegynyézve látköl állványon nagy fekete tüllekor hirdette, hogy ezek a művek egy elhunyt művésznek a hagyatéka. Végüleni szégyenes és sánalmas halást tett az egész. Csillag lehajolt, hogy elolvassa az egyik szobrocska talpazatára bekarcolt nevet.

Wagner Pál!

Ötötöszereglő levele fejről a kalapját s kulesolt kézzel sokáig állt ott a siralmis kis kollekcio előtt.

Visszaidezte emlékezetébe a magas, vitédám barna futó, a kinek az állványra vagy huszonöt évvel ezelőtt az övé mellett állt. Visszaemlékezett erős esengő hangjára, harsogó nevetésére. Hogy irigylete ő annak idején jó meged ruhát s a sok esengő zsiszpénel, a mely olyan könnyen gyeült ki lazán tartott markából...

Es látta magát mellette vezánn, eschen... Es most? Végignezett magán. Elegans ruháján, feyenes cipőn, gyűrvis kezén, melynek egyikében az aranysegtélyt megfűtő szorongatta. Meg-csöválta a fejét, Nem érlette, hogy maradhatoit le régi pájsza ennyire az egyült megkedezett utról. Nem érlette, mert nem tudta, hogy siker-remek nagy részét annak köszönheti, hogy a szegény boldogult kis Siern Esterózi, az any-járól olyan becses brökség maradt ró. Az a végüleniú kényes, keskeny, kiesiny hajlott orr, a mely meggálotta őt abban, hogy az állott le-vegtély, sörszagu, füstös kis kocsmban jól érezze magát...

után a négy rendőr között az ellenzék zugó tapsa közben kiment a teremből.

A következő képviselő, a kit kivettek, Polónyi Géza volt: Polónyi is karontogatta a rendőrök és úgy vittek ki; ment közben fölkiáltott:

— *Becéletes dolga tolvajoktól kivettetni!*

Öt is megjelentek a benmaradtok.

Majd Holl Lajos vezérelt ki az után Lovász Márton, majd Bathhány Pál grótot. Ekkor Károly Mihály gróf izgatottan fölment a padra s a nagy zalban beszélni kezdett, de a mellette ülő képviselők azonnal lefogták és leültették.

Justh János, a kit szintén kivettek a rendőrök, valamint rákiáltott heves gesztussal Angyal József háznagyra, a ki a rendőrök kettős sorfala mögött rendelkezett.

— *Lékópter! — kiáltották a baloldalon. — 'Az arcába köpött!*

Mikor Ettner Zsigmondot vezették ki, fölkiáltott:

— *Pimasz gazember, a ki ezt elrendelte. — A háznagy érdemredek kap a közreműködéséért! — kiáltott föl Sümeji Vilmos, de a következő pillanatra már őt is fogták a rendőrök és vittek kiéle.*

Tisza István gróf személt: Lukács László is gazember! — kiáltott föl Kun Béla — Angyal József háznagy pedig megfűtött bérene kutyá!

Még be sem fejezte, a mikor a rendőrök már lefogták és vittek.

Most Szarcsésnyai György következett, a ki Angyal háznagy előtt elhaladva, rákiáltott:

— *Magá mit kap ezért!*

Wrepsztrny István, Benedek Jánost, Esru Bélát, Csaha Istvánt és Bikády Antalt is kivették.

Csaha utókében a főrendek karzátat aposztrofálta:

— *Ha urieárbeak, — kiáltotta — akkor el-hagyják a karzátot és nem nézik tovább a nemzetet eljett gyalázatot!*

Ferődó Károly, a kit szintén kivettek, rákiáltott a felügyelőre:

— *Hol a rendőr?*

— *Szóbeli rendeletet kaptam, — felelt a fel-ügyelő.*

— *Az semmi. Nem megyek!*

— *En katona vagyok, — felelt a felügyelő — nekem a parancsot teljesítenem kell!*

— *Ha ékben a katonák ley érdemzetek volna a parancsot, — szót közte Fárster Aurél — akkor ma nem volna magyar alkotmány!*

— *Lehet, — felelt a felügyelő — de én nem tehetek másokat!*

Rákosi Viktor, Szabó Istvánt és Preszly Ele-mérét vezették ki ezután.

— *Dizsnóság, a mit csinálnak! Gyalázat! — kiáltott föl Huszár Károly.*

— *Keveskedéthy fogják meg! — kiáltott föl Fárster Aurél.*

Most Kelemen Bélat, Szalay Lászlót, Ivánka Imrét és Küllay Ubult vezették ki Barabás Béla, mikor rá került a sor, felkiáltott:

— *Csak az erőszaknak engedek!*

— *Erőltes meg a nagyfogos urat! — szólt a felügyelő két rendőrnek.*

Ezek rátették kezüket Barabásra, a ki most már kiment a teremből, utközben kiabálva:

— *Dizsnóság! Gyalázat! Gazemberek!*

Károly Mihály gróf négy rendőr fogta és vitte ki, az elénkécses tólat neki.

Szarcsésnyai Györgyöt is karoa fogta egy rendőr.

— *Es semmi! — kiállott föl, — egy rendőr nekem kevés!*

Tebát még rendőr vitte ki őt is. Majd Zborag Miklós következett, és azután Károly József gróf. Igen nagy lármát eszett kivetése közben a néppárti Huszár Károly:

— *Miert nem tartástadják le szokat, — kiál-totta, — a kik az ország pénzét lopják? A kormány milliókat lopott az állampártzsalog!*

Zluzszky István és Palugyay Moric volt az utolsó, a kit kivettek.

Még két név szerepelt Tisza István gróf listá-ján: Kolcz Kornél és Verján Endre. Ezek az urak azonban jelen sem voltak az ülésen.

A rendőrfelügyelő, munkáját bevégezve, az

ellenék felé fordult, tisztelget s azután rendőri-vel kiment az ülésteremből.

Az állásnak kivonulása.

Mintegy negyven ellenzék képviselő volt a teremben. Ezeknek Apponyi Albert gróf azt ajánlotta, hogy vonuljanak ki az ülésteremből, a mire azonban nem nagy hajlandóságot mutattak.

— Vesszenek ki mindket 'is! — kiáltották. — Mindnyájunkat vigyenek ki!

— Van itt még beszéltes ember! — kiáltott föl Förster Aurél.

A munkapártiak kezdtek lassankint beszállingózni az ülésterembe. Egyszerre bevonult egy honvéderedős hadbíró is.

— Mit keres itt? — kiáltották az ellenzéknek.

— Ki velem!

Székely Ferenc igazságügyminiszter az ellenzék felé fordult, és magyarázatni kezdte, hogy a hadbíró a katonai büntető eljárásról szóló törvényjavaslat tárgyalására rendelt be a honvédelmi miniszter.

— Menjen innen! — kiáltották most a miniszterre az ellenzék.

— Semmi közöm énkhöz! — kiáltott föl Mezős Béla. Nem beszélünk többé önként!

Székely Ferenc sietve kiszállt a miniszteri székére.

Tisza István gróf ismét megjelent az ülésteremben, és fölment az elnöki emelvényre. Az ellenzék újra rettentés szívszájait és szipolását fogadta.

— Sok a handlé azon az oldalán! — kiáltott föl a munkapárti Nagy Sándor.

Egyenlőkor azonban az ellenzék Apponyi Albert gróf vezetés alatt kezdte kivonulni a teremből. A kivonulás néhány percig eltartott, és ez alatt folyton sírokká a kivonulók.

Az ülés megnyitása.

A mikor már az utolsó ellenzék is kiment, Tisza az ülést megnyitotta és így szólt:

— A mai ülés megnyitásának pillanatában ugyanazok a szégyenteljes események ismétlődtek, amelyek a tegnap délutáni ülés kezdetén fölmérették. Ma is ugyanazokat az intézkedéseket tettem, amelyeket tegnap s a rendzavarókat a Házból eltilaltattam.

Zajos eljárnással és tapsolással fogadta a munkapárt ezt a bejelentést, s azután elfohároztak az elnöki indítványára azt is, hogy a kivetelt képviselőket a mentelmi bizottság elé utassák.

A házszabályok módosítása.

Szingel-Nersze Félix jegyző jelentette ezután, hogy Vadász Lipót indítvány adott be a házszabályok módosítása tárgyában. Az indítvány a következő:

Mondja ki a képviselőház, hogy az 1906-1911-iki országgyűlés harmadik üléséig az országgyűlés végleg hatályban állott házszabályok 210. és 211. szakaszait a jelenlegi házszabályok függelékének újra hatályba lépnek. Budapest, 1912. június 5. Vadász Lipót.

Az indítvány tárgyalásáról később határoz a Ház.

Ujabb kiáráás.

Kiss Ernő előadó lett ezután jelentést a mentelmi bizottság nevében a tegnapi rendzavaró képviselők ügyében. Indítványozta, hogy Jusch Gyulát tiszton napra, Bikódy Antall, Eitner Zsigmondot, Lovász Mártont és Polónyi Gézát pedig fiz-tíz napra zárják ki a Ház üléseiből. Ezt az indítványt a Ház, miután most már csak munkapárti képviselők voltak jelen, természetesen egyhangyan elfogadta és ezenkívül mintegy negyven ellenzék képviselőt a Ház megközelítésre idélték.

A honvédségi törvényjavaslatot harmadik olvasásában is megvitatják.

A katonai büntető eljárás.

Daróczy Fülöp előadó ismerteti az elfogadásra ajánlott a katonai büntető eljárásról szóló törvényjavaslatot; megemlíti az alkalommal Heder-vy Károly grófnak, a kinek legnagyobb érdeme van a reform létrehozásában. (Zajos éljenz és taps.) Mivel az igazságszói és a védőbíró-bizottság nagyon alaposan tárgyalta a javaslatot: nem beszéltek a részletekbe, hanem csak utat arra a nagy hatásra, mely nemzeti szempontból is tapasztalható a javaslatban. (Zajos éljenz.)

Németh Károly szób és humánusabban javaslatot nem várt, mint a mílyen a most napirenden

lévő javaslat. Megelégedéssel konstatálja, hogy az eljárás minden fórumán érvényesül a magyar nyelv. Hogy ezt a vállalat szabályait a sok kivétel lerontja, ezt az ellenzét nem fogadja el, mert csak annyi kivételt statulál a javaslat, a mennyi a tárgyalás közéletének érdekében föltétlenül kívánatos.

Székely Ferenc igazságügyminiszter minden ízében magyar munkának tartja a javaslatot, mely a polgári büntető eljárásról is alkalmazkodik. Nagy előnye a javaslatnak, hogy minden fórumon megengedi az ügyvédi segítségét, sőt a súlyos esetekben kötelező is teszi. A följelbeszt eljárás is teljesen modern a javaslatban. A miniszter nem gondolja, hogy a javaslat 80. szakasza, mely a szolgálati nyelvet említi, legalizálja a mai káros állapotot, de ha úgy volna is, a javaslat előnyei e miatt nem volna helyes föloldozni. Nagy előnye a javaslatnak az is, hogy a jövőben minden hadbíróknak kell tudnia magyarul és hogy a védo minden esetben magyarul beszélhet. Elfogadásra ajánlja a javaslatot. (Zajos éljenz és taps.)

Hánir Béla szerint a javaslat a modern perrendtartás minden követelményének megfelel, a szóbeliség, nyilvánosság és közvetlenség telje mértékben érvényesül benne. Mivel a javaslat nemzeti szempontból is nagy hasadást jelent, készséggel megvitatja.

Az elnök a vitát bevezeti.

A Ház a javaslatot általánosságban. Kenedi Géza és Hunyady László felszólalása után pedig részleteiben is megvitatja.

Daróczy Fülöp előadó ismerteti az elfogadásra ajánlott a honvédségi büntető eljárásról szóló törvényjavaslatot.

Jakabffy Elemér szóallt föl a javaslat mellett, melyben különösen azt a rendelkezést helyesli, hogy az ügyvédeknek is szerepet juttat a katonai bíróságekban.

Elnök ezután a vitát beírta s a Ház a törvényjavaslat általánosságban megvitatja. A részletes tárgyalás során a javaslat néhány száz paragrafust elfogadottan megvitatják.

Elnök jelentette ezután, hogy 36 képviselő, a kit tegnap a teremből kivetelték, mentelmi jogának megsejtése miatt panaszt tett. A panaszt a mentelmi bizottság elé utaltatták.

Elnök indítványára a ma délutáni ülés napirendjére kitértek a honvédségi büntető eljárásról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatására; továbbá a detrencens és pezsonyi egységek alapításáról s az amerikai szerzői jogi egyezményről szóló törvényjavaslatokat.

A jegyzőkönyv hitelesítése után délután háromnegyed kettőkor véget ért az ülés.

A mai ülés végére néhány interpelláció is be volt jelontve, de az elnök arra hivalkozta, hogy az interpellációt kívánó képviselőket az üléssor résznél kivetelték, részint kiáratták a beszélgetőket az interpellációs könyvből fölirtette.

Mentelmi ügyek.

A képviselőház mentelmi bizottsága ma reggel kilenc órakor Ploáz Sándor elnökével ülést tartott, a melyen a tegnapi üléssor kivetelt képviselőket tárgyalta, mert ezeket a képviselőket tegnap a Ház a bizottság elé utaltatta. A meghívott ellenzék közül csak Károlyi Mihály gróf jelent meg az ülésen, a ki mindjárt az ülés megnyitása után szó kért, és ezeket mondott:

Nem azért jöttem el, mert hitvánk, sem azért, hogy melegsessen magam, hanem két nyilatkozatot akarok tenni. Az egyik az, hogy a Ház határozatát, a melyvel engem a mentelmi bizottság elé utaltott és a mentelmi bizottság minden meghozandó határozatát házszabályellenesnek tartom, azoknak magamál alávetni nem fogom, birmit határozás is, magamra nézve azt kötelezőnek elismerem nem fogom. Csak a karhatatlannak engedek, megkedem. Ezt a kijelentést egyébként akar el is hagyhattam volna, mert a következmények iszonnai fogják. A másik nyilatkozatom az, hogy a képviselőház tegnapi ülésen a képviselőket nemcsak mentelmi joguk sértésére, hanem személyes szabadságukra is Jusch Gyula elnöke veszedelmesen forgott. Egy közrendőr revolvert fogott rá, akkor ugrottam és hozzá, hogy teszemmel védem ön. Hobb mondanivalóm nincs, nem meglepsem magam, csak ezt akartam a mentelmi bizottság tudtára adni.

Daróczy Fülöp előadó kérdést akart tiszni Károlyi grófnak:

— Kérem, gróf ur...

Károlyi azonban nem felelt.

— Jo napot, — szóll a gróf és távozt.

Az eset, a melyről Károlyi gróf tanusított akart tenni, úgy történt, hogy tegnap délutáni ülésen Jusch Gyula akkor sem akart az ülésteremből távozni, a mikor egy rendőr karofogta, egy másik rendőr, a ki előtte állott, fölszította a revolvert felé és a revolvert ki akarta barmni, azonban a rendőrfelügyelő melettké vagy félretaszította. Az ügy ennélfogva korábban volt oly tragikus jelenetű, mint a minőnek Károlyi Mihály gróf látta.

A tegnapi üléssor kivetelt képviselők közös beadványban jelentették be mentelmi joguknak a megsértését. Ez a beadvány, a melyet valamenyen aláírtak, így szóll:

Tisztelt Elmők!

A képviselőház tunius 4-iki ülésében értesülésem szerint az elnöki székben önök Tisza István gróf a házszabályok teljes feltételével olyan rendelkezést hírtelték ki mint határozatot, mely szerint a Ház ugyanazon napon délután meg egy ülést tart. Képviselői kötelezettségéből kifolyóan délután négy órakor abból a célból jelentem meg a képviselőház ülésteremében, hogy ott a törvényelemből kiiktató ülés tanácskozására előn a házszabályok jartendit megvételhez. Ezen köteletség teljesítése közben Tisza István gróf magyszámú rendőri karhatalmat rendelt be a képviselőház ülésteremében, a mely karhatalom vezetője Tisza István parancsára hivalkozva, engem képviselői jogaimra való hivalkozásom elönerre a karhatalom teljes alkalmazásával az ülésteremből, sőt az országzházból eltilaltott. Minthogy Tisza István gróf ez erőszakos eljárásával szememben az alkalmom egyik legfőbb biztosított képzni képviselői mentelmi jogot a fedgyaródban megsértette, az esetet kötelezőszerűen ezenel bejelentem és kérom a tisztelt elmőkét, hogy a bejelentésem további házszabályszertelül ellenel céljából a képviselőház elé terjesztjen szívszékét.

A beadványt a Ház a ma délutáni ülésen a mentelmi bizottsághoz utaltotta.

A két ülés között.

A kivetelt képviselők.

Jusch Gyulával az ülésterem kívül már nem bántak oly gyöngöden a rendőrök, mint benn az ülésteremben: kinn a folyosón ugyancsak megmarokolták, mind a két kezét lefogták és úgy vezették és tuszkolták kiéle.

A képviselőház megállt Jusch és fölkiáltott: — Tovább nem megyek, mert maguk törvénytelen dologról cseleznek. Csak a tetleges erőszak engedik.

— Rendőrök, fogják meg, és vizek! — adta ki a parancsot Schmidt rendőrfelügyelő.

Es a rendőrök föl megfogták és tovább tuszkolták Juschot. Mikor az előcsarnokba érték, a rendőrfelügyelő odaszóll a szolgáknak:

— Hozták a kezelmre ur kalapját!

— Nem kell! — kiáltott Jusch indulatosan. — Enn uszvit itt maradok. Még egyszer figyelemzetem önöket, hogy nincs joguk engem innen eltiltatni.

— Fogják meg és vizek! — adta ki ismét a parancsot a rendőrfelügyelő.

A rendőrök megfogták Juschot és kivetették a kapun. Jusch az izgatottságot reméve kinn állott az utcán, hajdandófevet, gyűrött ruhában... De meg itt sem hagyják békén. Schmidt felügyelő odament hozzá:

— Figyelemzetem a képviselő urat, hogy nincs joga a Házba visszatérni.

Jusch néhány percig hajdandófevet écsorgott a kapu előtt, míg végre egy szlaga kiltóra utána a kalapját és a fofját. Csakhamar sírti egymássaliban érkeztek a kivetelt képviselők. Mikor már körülbelül tizen lehetett együtt, a kijárónál intézkedett Schmidt Ede rendőrfelügyelő felszólította a képviselőket, hogy a bejáró csarnokba allok tavaoznak el. A képviselőknak nem teltszt a rendelkezés és nem jelen hajlottak a szóra, mire a rendőrfelügyelő négy esendőri szótval a bejáró elé s újra kérte a képviselőket, hogy távozzanak.

— Talán Pestről is kiiltánna? — mondotta indulatosan Eitner Zsigmond.

— Az volna a legjobb, — felelte a türelmet vesztett rendőrfelügyelő.

Szecsmednyi György éppen abban a pillanatban érkezett két rendőr karja a kapu elé, a mikor ujabb hosszú rendőrcsapat lövekként a fölszárón át a képviselőház. A rendőrök láttára nevette kiáltott föl Szecsmednyi:

— Hát az én meg elég, a mi benn van?

Mikor Károlyi Mihály gróf elhagyta a bejárót, egy fotográfus toppant eléje. Láthatóan bozszantotta a fotográfus okvetlenkedése, a kinek a kezével intett, hogy menjen. E közben nem vette észre, hogy abban a pillanatban egy mozgófényképfelvetés készült róla. Volt olyan képviselő is, a ki mikor a bejárót elhagyta, így kiáltott föl:

— Nincs itt fényképező-pep? Hadd lássa az ország, mit csinálnak velünk!

Károlyi Mihály gróf a rendőrtisztviselőktől bocsánatot kért a heveskedésért.

— Bocsánatot kérek, ha önöket megbántottam. — mondotta. — Önök nem tehetnek róla. Azáltal a gazember Tiszást azonban leszámoltuk!

Felára multa már egészen tekintélyes volt a kivételrel s részben kivonult képviselők tabora. **Justh Gyulának** jobb kedve lett s tréfálkozva mondotta az egyik bécsi lap munkatársának:

— Jai, de jó, most már *vagelléti* vagyok!
— *Szterényi* Józseftől, a ki éppen ekkor távozott a Házból, egy újságíró megkérdezte:

— Hogyan, a kegyelmes urat is kidobták?
— Dehogy, — válaszolt Szterényi — enanc nem dolnak ki!

Justhék az utón.

Nem sokára elindult a képviselők csoportja. Ki erre, ki arra ment s az utcákon sokáig élénkeztek, a mint egyik-másik kirekesztett honatit fölismerte az utca közönsége.

Justh Gyula Zboray Miklóstól, Huszár Károlytól, Bakonyi Samuelt és Bathányi Pál gróffal együtt vialog indult hazafelé. Az Akadémia-utcán mentek végig. Óriás csoport volt a nyomukban. A főkaptányúság épülete előtt **Kosztka Emil** rendőrfelügyelő vezetésével egy szakasz gyalogos rendőr állt sőt s az őrszara szólította föl a tömeget, a mely abuzgált fölött. A rendőrök már oszlatni kezdték, a mikor **Kosztka Emil** felügyelő észrevette **Justh Gyulát**. Az oszlatást abbahagyták és **Justh Gyula** felbatta utját a tömeg kísértében.

Végigvonult a Dorottya-utcán, Gizella-téren, Váci-utcán **Justh** a Kigyó-utcán át a Ferenciek-teréze jutott. Ott összejelölés támadt a tömeg és a rendőrök között. **Szirmay Andor** rendőrtáncos és **Glász Imre** rendőrfelügyelő csendőrökkel vezényeltek a tömeg ellen. **Justh Gyula** titlakozására azonban félrevonultak és a tömeg felbatta utját.

Ekkor már fölveszperedt a tömeg körülbelül ezer főre. Színtel nélkül szagolt az élénkez és abuzgált Tiszást. **Justh Gyula** a Károlyi-körútra fordult le, a mikor a csendőrök **Justh Gyula** mögött hirtelen elárják az utcát és *szuronyt szegezve utját állták a tömegnek*.

A Múzeum-körút sarkán, a Ehm-féle vendéglő előtt izalmas esemény történt. A vendéglő előtt tabozott a 38-ik gyalogrezdő 8-ik százada. **Glock** kapitány fölvezetése szólította föl a tömeget. **Justh Gyula** izgott hangon szólt a kapitányhoz:

— A parlamentből kivetek, hazafelé menel most már kétszer állják utamat. Mondják meg, merre menek?

A kapitány nem is hereditre **Justh Gyula** fölvezetése, oszlatást vezényelt. Ebben a pillanatban ért oda **Szirmay Andor** rendőrtáncos, a ki a fegyvers érvél tulajdonképpen rendelkezik és fölvezetgostotta a kapitányt, hogy **Justh Gyula** képviselőt és társait át kell bocsátani, de a kísérő tömeget akadályozzák meg további utáiban. A kapitány **Justh Gyulához** fordult és megkérdezte:

— Hová akar menni?
— Ahhoz semmi közö — válaszolt **Justh Gyula**.
A kapitány indulatosan pattant föl:

— Most már én nem engedem!
— Szuronyt szegez! — vezényelt.

*Nagyon szurony meredt hirtelen **Justh Gyula** mellének.* Leírhatatlan izgalom támadt, a tömeg ezt kiáltotta:

— *Gülkosok, hóhérok!*

Minden pillanatban úgy látszott, hogy a bakák rohama indulnak, csak a rendőrtáncos fölvezetésének köszönhető, hogy a kapitány a képviselőket szuronyrohammal nem vette szét. A mikor a rendőrtáncos megmagyarázta a kapitánynak, hogy a képviselők mentelmi jog védi, által engedett nekik és **Justh** csak azután tudott eljutni a Panonnia-szálló ártérbebe, a hol az ellenzéki képviselők együtt ebédtek. A tömeg, a mely a déli órákban a rendkívül forgalmas Rákóczi-után mintegy 1500 főre szaporodott, csak akkor oszlott szét, a mikor lovas-csendőrök, gyalogos rendőrök és egy század gyalogság fölvonult ellenük.

A kávéháztól a Házig.

Az ellenzéki képviselők délután félhárom óra táiban kezdtek gyülekezni az Országház-kávéházban. Ott izgatottan tárgyalták a deléltől ülés alatt tör-

tételeket. A mikor már körülbelül nyolcvanvan voltak együtt, elindultak az országhaza felé. A parlament palota képviselőházi bejárója előtt, a kocsifőllő parkjára mentek, a gyalogjárón csendőrök és rendőrök állottak sőt. Csendőr- és rendőrleltek vialdtek csoportokba, a kiknek intésére minden közleledőt megállítottak a rendőrök. A nézőközönség az Andrássy-szobor körül húzódo parkozott részen állodott, azonban csoportosulást nem tűrt meg a rendőrség. Sok ember állott az országház-teri villamos megállóiban, a Bathory-utca sarkán, az Országház-kávéházzal szemben.

A mikor az ellenzéki képviselők, élükön **Apponyi Albert** gróffal, **Justh Gyulával** elindultak a Házba, félénnyre járt az idő. Az utcán a közönségből sokan élénkezni kezdtek. Ez az élénkezés a képviselők egész utján tartott.

Mire a menet a képviselőházi bejárója elé ért, csapatjuk megnőtt, mert itt is, ott is csallakozott hozzájuk egy-egy képviselő vagy érdeklődő. A képviselőházi kapuja előtt **Schmidt** Lede rendőrfelügyelő megállította őket. Ekkor ment **Apponyi**, Neki nem szólt egy szót sem, hanem a mikor **Justh Gyula** be akart lépni, eléje állott:

— Kegeymes uram, a törvény nevében megtiltom, hogy belépjén!

— Nekem jogom van belépni. Mit akar maga?
Desseffy teremtizos ívet tartott a kezében, a melyre azoknak a képviselőeknek a neve volt ráírva, a kiket a Ház elnöke deléltől kivezetett. Ezt a listát nézte meg minden ellenzéki képviselő közleledésére s a rendőrtiszt rögtön megállította azt, a kinek a neve a listában szerepelt.

A mikor **Justh Gyula** látta, hogy nem engedik be, fölhabozdott:

— Gazemberek! Törvénytipró gazemberek! — mondotta.

Az östeszürösödött, egymásnak szorított csapatban a legelészebb kifakadások hallatszottak.
— Nekünk jogunk van bemenni. — mondották a képviselők — bennünk a választóink küldtek! Gyálazat, törvénytelenség!

— Nekem jogom van bemenni. — kiabálta tovább **Justh Gyula**: — mindva áron bemegek!

A rendőrtisztviselő ekkor a következőket mondta:

— Kérem, akkor kénytelen lennek erőszakot alkalmazni!

Justh Gyula azonban nem engedett. **Schmidt** rendőrfelügyelő ekkor rendőrkért küldött be az országhaza épületbe. Meg mielőtt a rendőri segítség megérkezett volna, **Justh Gyula** elindult. A tömeg hátulról szorította **Justh**ot és **Apponyi**-t, a kik bejutottak a küszöbön tútra. A rendőrfelügyelő **Justh** elé ugrott, hogy megakadályozza belépését, azonban **Justh megasztította** és a moogető levők szorításának segítségével *bejutott az ügyes ajtón.* **Huszár Károly** országos képviselő, a ki szintén a kitiltottak között volt, *botjánál betépte az ügyelő egyik lábát* és hánosan ezt kiáltotta:

— En országgyűlési képviselő vagyok, nekem jogom van ide bemenni. Engem nincs joga semmiféle rendőrnök ehben megakadályozni.

Justh Gyula és a képviselők azután akadály nélkül bejutottak a Házba. Kevéssel a tömeges behatolás után **Holló Lajos** érkezett a kapu elé, de a rendőrtisztviselő utját állotta:

— Bocsánat, képviselő ur, nem engedhetem be.

— Miért?

— Parancsom van, hogy azok közül a képviselő urak közül, a kik itt föl vannak jegyezve, ne bocsátsák be senki!

Holló Lajos indulatosan vialgott vissza:

— Ez mégis csak gázosa!

Erre Desseffy teremtizos kezdte magyarázni a dolgot. **Holló** azonban indulatosan rászólt:

— Mutassa meg azt a rendeletet, a mellyel kitiltottak! Engem a mentelmi bizottság a Ház megkövetésére itéli, nem pedig kizárásra!

Ugyanezeker érkezett oda **Szremcsányi György**. Ő sem engedtek be. Ekkor már több ellenzéki képviselő gyűlt oda.

— Gazemberek, törvénytipró gazemberek! — kiáltotta **Szremcsányi**, és fölhabozdva tárgyalta a dolgot. A mikor látta, hogy nem boldogul, diűben elment.

Ekkor már **Gál Sándor** is ott volt.

— Pardon, képviselő ur, utatissom van, hogy ne bocsátsam be. — mondotta a rendőrtiszt.

— De miért?

— Nekem ez az utatissom!

— En nem vagyok titlita. Ez lehetetlen!

Gál Sándor ezideig ott állott tértován, majd élmert az Andrássy-szobor mellé, a hol több ellenzéki képviselő állodgált.

A deléltáni ülés.

Tizsa István gróf nem szereti a Kopott eszközöket. Olyan ő, mint a kényes káryajátékos, a ki az olyan paklit, mellyel egyszerű-kész jászott, már élveit és újat vesz elő. Neki mindennapra van új és meglegő gondolata. Ma deléltánra az volt az újítása, hogy azokat a képviselőket, a kiket ő már kétszer kivezetett a rendőrköktől, *mita visszazetel bányáokét*, egyáltalán nem bocsátja be a Házba, akár ki-zárta őket a mentelmi bizottság, akár nem. És pedig nem bocsátja be őket sem ma, sem máskor, mindaddig, a mig a Ház másként határoz. Ez okból tehát a deléltáni ülés előtt átadott a Ház kapujában nyüzsgő rendőrkönek és csendőröknek egy hosszú listát, melyre vegyesen rá volt írva a mentelmi bizottságtól már kitiltott és a csak Tizsa gróf utatissára deléltől kivezetett képviselők neve, s mikor ezek be astartak mentni a Házba, a csendőr a szuronyát tartotta az orruk elé:

— Eddig és tovább nem!

Más helyen meg van írva, hogyan gyulekzetek az ellenzéki képviselők a kávéházban, és egy részüik hogyan tört át a fegyvers érvén, bonyomulva a képviselőháza. Ott folytatom, a hol a képviselőeknek ez a diadalmas csoportja, sok haj és viszontgasz után, fölért a folyosóra és bevonult az iktésterembe. Kevesen voltak, mert nem mindegyik győzte a nagy akadályversenyt. A magános vándort, a ki egyedül érkezett a Ház elé, ha kiutasított ellenzéki lélek volt, kiűnt rekesztették.

A kis csoport magánkívül volt, sulyosan panaszokdván, hogy Tizsa már előlegei a mentelmi bizottság ívetét, mielőtt az határozott volna és a Ház javaslattal elfogadta volna. Azt mondták, hogy ez koronája minden törvényprádnak, mert ez már nem is a bizottságbályn, hanem a törvényen gázol át. Mind a mellett kiadták a jelszót, hogy siri csöndben várják meg a következendőket, mert ez már oly szomorúságos eset, hogy csak a gysz némasága illik hozzá. De nem is volt kivel perlekedni, mert a *többségből egyetlen lélek sem volt jelen*. Olykor bedugta valaki a fejét a jobboldali ajtón, de aztán úgy kapta vissza, mintha kigyó espte volna meg.

— Nem merik nézni a műüket! — morogták az ellenkének.

Elmúlt négy óra s még senki sem jelentkezett az elnöki emelvényen s a többség óriási táborhelyén. Ott iltek mely csöndben a baloldalon **Apponyi gróf** (ő is a kordontörő csapatban volt, remélve, hogy így talán mégis ránehezedik egy rendőrkéz), **Justh Gyula**, a ki ugyan már ki volt zárva mentlemileg tizenöt napra, bement a Házba (a kegyelmes urat jelenleg már *nyegynöt napra* kiázta a Titanic gyorsaságával működő mentelmi). **Károlyi Mihály** gróf is ott ill, ezuttal a szelsőből szeisó szórnyán és több olyan képviselő, a kit bizony időre kiázáltak.

Végre belépett — ő, ő, a ki két nap óta a legfontosabb és a legtoebbt szonokló szerve a képviselőháznak: **Pavlik** rendőrfelügyelő. **Pavlik** és a száz rendőr. En már ismerem az szerint is a száz rendőrszópák magyart. Ismerem a két rendőrmeslert harcásabuzgárt; azt a nyurga közrendőrt, a ki oly bárságtosan pislog **Zborayra** („Enyém lesz nem sokára ez a

nagyságos ur!"), azt a kis tömszít, a kinek tulipiros arca oly kellemesen üt el a képviselő urak sápadt ábrázatától s a többi. Ők már belelétek magukat a Ház képebe.

— Hahó! Már megint itt vannak! — ríong az ellenzék seregecskéből.

— Csiii! — hangzik más szájukból. — Legyünk komolyak.

Igy hát most tisztán lehet hallani a karzatról, a mint Pavlik elmondja egyikét számtalan képviselőházi szónoklatainak:

— Felszólom azokat a tisztelt képviselő urakat, a kiket délelőtti a képviselőházból az elnök kivetelték, szíveskedjenek távozni.

— Ez törvénytelen! — felelek. — Az öst meg meg sem nyitolták.

— A mentelmi bizottság még nem is intézkedett.

— Ki rendelte el, hogy képviselőket innen kivesszen?

Ilyen kérdések hangzanak. Pavlik felel: — A képviselőház elnöke rendelte el. És kérem a képviselő urakat, távozzanak el önként.

— Olvassa föl a névsort. Azt sem tudjuk, kit akar kivetelteni.

Laczkovics teremtőből ott áll Pavlik mellett, előveszi az iv papírt s kezdi az olvasást: — Ábrahám Dezső.

Erre zaj támad. Gazsá! Gyerünk ki! Menjünk ki mind! Maradjunk.

Végre is maradtak s megismétlődik, de most csendben, a kivetés és ismét jelenetország, mikor a felszólított képviselő a szíves hívásra nem mozdul — csak az erőszak. Az erőszak az, hogy Pavlik előszólít egy rendfőt: — Tegye a kezét a nagyságos urral!

A képviselő erre fölkel és a maga egy vagy két rendőrével kivonul. Olykor egy elkiszerezett hang:

— Ne a törvényre hivatkozzék, hanem az erőszakra.

A legelső szó nélkül kivonul, *Barabás Béla* azonban egy kis dökötést is intéz a rendőrséghez, hogy az ülést meg sem nyitolták, föl a mentelmi bizottság ki nem zárta, tehát figyelmezteli, hogy nincs joga föl innen kivetelni. A rendfő azonban könyörtelenül megtráti a delegáció egykori elnökének karját és ő kivonul.

Igy vonul ki egymásután *Bathányi Pál* gróf, *Beck Lajos*, *Károlyi József* gróf, *Károlyi Mihály* gróf, *Jusch Gyula*, *Eltner Zsigmond*, *Imre Imre*, *Loudasy Márton*, *Szilágyi Vilmos*, *Preszly Elemér*, *Pólnyi Dezső*, *Zúnczy István*, *Fernbach Károly*, *Csaba István*, *Bikdady Antal*, *Veszprény István*, *Szabó István* (nagyatádi), *Jusch János*, *Zboray Miklós*, *Palaguy Mór*, *Kelen Béla*, *Kállay Ulal*, *Huszár Károly*.

Valahány kivonul, éljenzs kísér. Am az éljenzs egyre halkul, — mert egyre fogy az éljenzs szája. Végre kimerül a névsor.

— Vigyázz! Indul!

A rendfők kivonulnak s utánuk fölkerelkedik az ellenzék hátramaradt kis csoportja is és néhány paprikás zokszóval kivonul.

Alig lépett ki az utolsó ellenzék moháiban, megjelenik a jobboldali merő az első fecske: *Hepedűs Loránt*. Széles az íres teremben, melynek padjai oly elhagyottak, mint a nyílen egy kihalt csillag lehet. De nem sokáig. Az első emberi alak, mely a kihült, néma csillagzaton megjelen, utjabbak, egész csoportok követik és végre beömlök, vígan, nevetkezve, az egész munkapárt. Ott ül már *Lukács* is helyében és feltűnően jókedvűen beszélget meg. Megjelenik *Tizsa* is (az obligált élzs és taps) s megkezdődik az ülés, mely — teringelt! — nagyon hasonlít valamely munkapárti értekezletre.

Tizsa megragadja az alkalmat, hogy megokolja mostani eljárását és hível előtt alaposan

bemártsa az ellenzékét (ha ugyan szükség van ez exkluzív társaságban az ellenzék bemártására!), mely fölhasználja az ő elnéző jóakarát, a midőn ma reggel bebecsátotta a Házba, hogy botrányos és gyermekek csínyelt folytassa. Azért tehát úgy határozott a már egyszer rendőrfelkutatott képviselők sorsáról, hogy most már intradadig távol tartja őket a Házból, a míg a mentelmi bizottság és a Ház nem határoz rólok. Azt mondotta, hogy ha nevétségessé akarja volna tenni őket, inkább meg kellett volna engednie, hogy még tisztáz eljátszák a komédiát, sőt meg kellett volna hívnia a mozik fotográfusait, hogy örökítsék meg őket egész hívtványágukban. . . . A mi pártéredékünk tehát az lett volna, hogy megengedje a komédia folytatását, de más parancsokat a felsőbb érdekek.

Igy beszélt *Tizsa*. És nem vette észre, hogy neki, az elnöknek, nem szabad a „mi pártéredékünkéről” beszélnie. De hát olyan szépen, bizalmasan magukban voltak az urak, hogy nem csuda, ha egy percre a Lloyd-klubba képzelte magát.

Azután megkezdődött a munka. Az új egyetemen törvényjavaslata. Szép vita. Hosszú beszédek. Taps. Ünneplés. Harmónia. Akárhány mamelek-kebelből szállhatott föl effle sóhaj: Milyen könnyű lenne az élet, ha az ellenzékét mindig ki lehetne hordatni a határral!

A kapun kívül.

Négy óra után már feltűnt az első képviselő képviselő alakja a képviselőházi kapuban. *Ábrahám Dezső* volt egy rendfő kíséretében. Az utétra kísérték *Andrássy Mihály* gróf kíséretét, a kik nem csoda, ha egy percre a Lloyd-klubba képzelte magát.

— Ez a törvény? Ez a házszabály? Ezt *Tizsa* tette! Gazemberek!

Jusch Gyula *Jóánka* Imre és *Eltner Zsigmond* kíséretében vezettek le. Valamelyikük kifakadt. A pártvezér magából kikelve kiáltotta:

— Van itt még törvény? Itt ököljon van!

Fia kíséretében ment el. Az Akadémia-útra sarkán hirtelen csoportosulás támadt és a közönség megénekez *Justhot*. A többi (ellenzék) képviselő *Apponyi Albert* gróffal az élen az *Andrássy-szobor* mellett gyűlt össze. Valamennyien föl voltak háborodva és izgatott hangon tárgyalták az eseményeket. Félöt órakor a Zoltán-utca sarkán villamosra ültek. A felszólító helyen körülbelül száz ember várta őket, a kik riadó éljenzessel üdvözölték *Apponyi grófot*. Ez volt az utolsó mozgalmas jelenet a képviselőház körül. Azonul már csak a téren cirkáló esendörök s a beszélgető írsai csoportok költöztek valamelyik elvesszést a parlament környékére.

As ülés megnyitása.

A kizárt képviselők eltávolítása után a teremben lévő rendfők kivonultak, mire a teremben maradt ellenzék képviselők most már rövid tanácskozás után szintén elhagyták a termet, miközben a munkapárti képviselők megjelentek a teremben. *Nagy Sándor* egyenesen *Jusch Gyula* helyére ült a több munkapárti képviselő követve példáját, szintén a baloldali padokon foglalt helyet.

Félöt órakor megjelent az elnöki emelvényen *Tizsa* *István* gróf és megnyitotta az ülést, a hőkvetészek mondták.

— A mai ülés megnyitását újból egy olyan incidens előzte meg, a melyről pár szóval jelentést kell tennem a tisztelt Háznak (Halliuk! Halliuk!) A midőn a tegnapi botrányok után azokat a képviselő urakat, a kik botrányos magaviseletükkel a tanácskozást lehetetlennek tették, a Házból eltávolítottam, ennek az eltávolított rendelkezésünnek hatályát csak a tegnapi ülésre terjesztettem ki, abból indulván ki, hogy miután ilyen kihágásnak első ízben való elkövetésekor az ilyen képviselő urakkal szemben ma a Ház sem gyakorolhat a házszabályok 255. szakasza értelmében kizárást, természetesen az elnök rendelkezése sem terjedhet tovább, mint az azonnali intézkedés megkövetelő szükség idejére. (Ugy van!) Azok a képviselő urak, a kik a tegnapi ülésen azt a bot-

rányt elkövették, a mai délelőtti ülésbe zavartalanul behelyezték. Ezt a lehetőséget a főlhasználják arra, hogy ugyanazon szándékot a gyermekek csínyelt, (Ugy van! Ugy van!) ismételték, a melyeket tegnap elkövették, minélgyorva újból való elvívóvásiuk és ügyüknek missódsága a mentelmi bizottsághoz való utalítása vált szükségessé. (Helyeslés.) Ilyen viszonyok között úgy nemcsak föl elnöki kötelezettségem, hogy most már nemcsak elvívóvásiuk kell őket, de miután már két ízben követék el ezt a sajnáltságos és nevétségessé bíró, a Házból távol is kell tartanom mindaddig, a míg a képviselőház órák fölött nem határozott. (Helyeslés.)

Ha most nem nétem volna, mind magában véve azt a szándékot jónak számítottam, hogy ezeknek a képviselő uraknak viselkedését teljesen nevétségessé tegyem, hát mindennap kétszer meghívottam volna őket az ülésre és fölkerelt volna, hogy szíveskedjenek megvenni a szanatórium korsóját legelőtti. (Ugy van! Ugy van! *Zajos éljenzs és taps*) a melyet itt kétszer eljátszottak, legalább ügyükben nem határozott, az legelőbb ügyükben még fenyegőpöcsök és mozdítóelő gépezetek számára ismételné. (*Zajos helyeslés és taps*) hogy ezt az egész *szomorúságos és hitvány komédiát* a maga valódi szándékát mutathassák be az ország színe előtt. (*Zajos helyeslés és taps*)

A többiek pártéredék határozatán az lett volna, hogy a képviselő uraknak ezt a kis játékot ne zavarjuk. De a képviselőház elnökét pártéredék nem vezetheti. (Élénk helyeslés.) Azt hiszem, hogy a magyar képviselőház nem ilyen kisdud jatekok színhelyének való. (Élénk helyeslés és taps.) Az, az elnök, a ki a képviselőház rendjének, eseményének és tisztségének öre, törvény és házszabály szerint mulasztást követett volna el, ha hasonló jelekkel ismétléssel szükség nélkül behívta volna őket. (Élénk helyeslés és taps.)

Ebből indult ki, intézkedtem akként, hogy az illető képviselő kap mindaddig, míg a Ház a mentelmi bizottság javaslata alapján ügyükben nem határozott, az ülés-teremben meg ne jelenjenek. Minak a képviselő urak ennek ellenére megjelentek az ülés-teremben, gondoskodtam újra eltávolításukról. (Élénk helyeslés.) Ezt az újabb incidens azonban, tekintettel arra, hogy a mentelmi bizottság javaslata azóta a Ház elő kerül, és tekintettel arra, hogy nagy híva volna az ő egész viselkedésüket ismétléssel *trágárságnak* fölfogni. (Helyeslés.) Újból intézkedtem úgy, hogy tenni nem kívánom. (Élénk helyeslés és taps.)

E szavak után jelentette az elnök, hogy következik a

honvédelmi perrendtartás

részletes tárgyalása. A Ház szakaszoként is elfoglalta a törvényjavaslatot, mire az elnök a javaslat harmadszori olvasását a leközelebbi ülésre kiúzte. Következett a

debreceni és pozsonyi tudományegyetem föllállításáról szózi törvényjavaslat, a melyet *Kanmeryer Ernő* előzött ismertelt.

Berczyk Albert: Lényegre nézve mindazt, a mit az előző mondt, teljesen egyetért. Az egyetemen szaporításának szükségességét hangoztatni ma már nem szükséges. Több egyetemet egyszerűen föllállítani már csak azért sem lehetőséges, mert a doloz komolyaságát is leszállítja egyszerűen öt-hat egyetemenek a föllállításra, és is szóval az anyagi nehézségekről, és arról a megaláztatlan dolozról, a mely a szükséges szemléli erők hiányából fakadna, mert egyetemen (tanárokat nem lehet tömegesen csak úgy mint önköket, vagy tanítókat kivéve). Epen azért ilyen helyesnek tartja a kultuszminiszter határozott lervét, a mely két egyetemet mellett döntött.

A mi Pozsonyi illeti, ennek a helynek megalakításához alig szükséges hozzájárulni, mert azok közé tartozik, a kik leterebben állást foglalnak a pozsonyi egyetem mellett. Szívesen elismeri, hogy azoknak a jelentékeny állományoktól fogva, a melyek Debrecen és a református egyház honi hallandó, a mely a szükséges szemléli erők hiányából fakadna, mert egyetemen (tanárokat nem lehet tömegesen csak úgy mint önköket, vagy tanítókat kivéve). Epen azért ilyen helyesnek tartja a kultuszminiszter határozott lervét, a mely két egyetemet mellett döntött.

A mi Pozsonyi illeti, ennek a helynek megalakításához alig szükséges hozzájárulni, mert azok közé tartozik, a kik leterebben állást foglalnak a pozsonyi egyetem mellett. Szívesen elismeri, hogy azoknak a jelentékeny állományoktól fogva, a melyek Debrecen és a református egyház honi hallandó, a mely a szükséges szemléli erők hiányából fakadna, mert egyetemen (tanárokat nem lehet tömegesen csak úgy mint önköket, vagy tanítókat kivéve). Epen azért ilyen helyesnek tartja a kultuszminiszter határozott lervét, a mely két egyetemet mellett döntött.

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Működési árak: Egész évre 28 kor, félre 14 kor, megelőlege 7 kor,
egy hónapra 3 kor, 40 dl. Gyenge árak: Négy évre 60 forint, 10 dl.
Hirdetések milliméter számlájánál, újságban szert.

Főszerkesztő és lapfőigazgató:
Rákosi Jenő.

Szerkesztőség: VIII. ker., Rákóczi út 4. sz. Telefon 54-63.
Kiadóhivatal: VIII. ker., József-körút 5. sz.
A Hirdetési Irodájának telephelye: Előzetes 42-43. Utózetes 42-43.
Apostolok 42-43. Hirdetési 42-43. Kiszámlázás 42-43.

A merénylet.

Budapest, jun. 7.

Válcmanynoki szenvedelmek, események fordulatok zúdulnak ránk, melyeknek koncentrikus támadásával szemben nehéz megállanunk az objektív bírálattól és szemlélet amaz álláspontján, a melyre a jelen viszonyok közt meggyőződésünk és tapasztalataink vezényeltek bennünket. Méltányosnak és igazságosnak lenni, mikor fergeteg dul, revolver ropog, embervér folyik, igen nehéz és igen hátalatos feladat is egyben. Könnyebb elbujni a megfélemltetekkel vagy üvöltöni az üvöltőkkel, mint nyugodt elmével az igazságot keresni és a nemzet gondját és nehéz helyzetét szem elől nem tévesztetni.

Parlamentai zavaraink ma elértek azt a klimaxot, a melyről majd azt mondanám, hogy egyedül méltó a helyzetéhez. Egy fanatikus ellenzéki képviselő, az, a kit elsőnek tiltott ki az új elnöki rend a Házból, ma utat keresett és talált az ülésterembe, három golyót lőtt az elnökre és egy negyediket magába. Ez igazlmas esemény részleteit másutt találja meg az olvasó. E helyen csak emlékirtni kívánunk róla.

Talán frivolnak tetszik, ha azt mondjuk, hogy ez a véres és szörnyű esemény az első, a mely méltónak látszik a helyzetéhez. Ez tudniillik a tragédia, a sipok, trombiták és püddverések játéka után. Egy ember, a ki el van szánva arra, hogy öl, de arra is, hogy meghal.

Miért?
Mert vagy igaz az, hogy Tisza István gróf elnöklését veszelézeteti az ország alkotmányát, vagy nem igaz. Ha igaz, akkor ezt ma csakmunkszákkal elhárítani nem lehet, akkor azok a jelek, melyek a Ház ülésének megnyitására lejártszónak, nem merítik ki azoknak a kötelességet, a kik az alkotmányt védik. Ha ellenben nem igaz, hogy itt az alkotmány veszedelmével állunk szemben, akkor ezek a jeleknek méltatlanok a nemzet képviselőihez.

Most ezt a helyzetet egy lövés hírtelen átjárja tragédiává. Kovács Gyulára nézve igaz volt, hogy Tisza megrontja az országot. A kivételétis sportját nem tudta tovább nézni, véget akart vetni a rettenetes helyzetnek két élet árán: a Tisza és a maga életé árán. Az egyiket elhárította, a magát híven kioltotta. Beszédik, hogy anyagi romlás is készült az erre a költségbeesett lépésre, mert hogy csőd előtt állt. Igaz-e, nem, nem tudjuk, de ez ki fog derülni. Ellenben azon, hogy az életét odaadta, ez nem változtat. Száz ember jut csödbe és nem lövi magát föbe.

Ha anyagi gondok bántották, ez

fokozhatta igazalmát és elszántságát, de ha nem élt volna benne elevenen az a hit, hogy valaminek meggyőződésének, pártjának vagy a hazának tartozik vele: nem jutott volna eszébe, hogy Dugonics módjára magával rántsa a halálba Tisza Istvánt is.

Mert ha élni nehéz, meghalni sem könnyű. Neki ért annyit az élete, mint nekem az enyém, vagy Tiszának a magáé. Hogy melyik mennyit ér másnak, a nemzetnek: az más kérdés és vélemények dolga. Ő kétségkívül azt hitte, hogy a nemzetnek szolgálatot tesz, ha megszabadítja Tiszától. Ellenben ez olyan cselekedet, melyet ha megtesz, kimondja magára is a halálos ítéletet. Nem várja be a bírót és az esküszéket, maga magának lett bírója és ítélete végrehajtója.

Ez bizony a mi hajlékony, alkudozó, paktumos és cselzövényes világunkban ritka jelenség. Manapság is vannak alakok, a melyeknek a lelke ezzel az elszántsággal van tele. Hiszen láttuk, hogy a francia képviselőházba bombát vetettek, láttuk, hogy a mi királyunknak egy szép város utcáján, mikor granatán ment mosolygva az emberek közt, fölrel szíven szúrták; láttuk az olasz királyt, a francia köztársaság egy elnökét elcsúsi merénylő keze alatt és láttunk más hasonló rémfetteket. De ezek hősei sötétben ólálkodó nihilista, vagy anarkista felekezetek tagjai voltak, a kik ugyszólván professzionátusok ezen a téren. Kovács Gyula egy nagy és vagyonos család tagja, kereskedő és országos képviselő. Egyik minősége se predesztinálja arra, hogy nyílt ülésben a Ház elnökét, a ki neki személyesen nem ellensége, lelője s aztán magára fordítsa fegyverét. Nem családi, társadalmi s egyéb viszonyaiban volt a kényserítő motívum, hanem a lelkében, a temperamentumában, erkölcsi lényében. Tragikus lélek, mondhatjuk, hogy az exaltáció, mondhatjuk, hogy örület vitte rá, de akárki mit mond, a ki él, — ő, ha él is még, nem akarata szerint, hanem a véletlenség kegyéből él s annyi, mintha nem élné. Borzasztóra szánta el magát, meg is kísérlette, de cserébe adta érte a maga életét.

Ez nem a mai idők gyermeke, a ki alkuszik, paktál és kerülökön iparkodik a célhoz. Végzet, ha egy megfelelő erővel találja magát szemben. Mert Tisza István sem ennek a korának a gyermeke. Oly fekezhetetlen akarat, oly elszánt erő, oly gyehenna cselekvőképesség, a mely lágy és pipogya korunkat méltán megdöbbeníti. Csodálatos szerényen jár az emberek között, csendes, hallgatag, beszélget, billiárdozik, olvas, ír és dolgozik. Kö-

pes évekig visszavonultan, látszólagos télenységben élt. Ellenben ő benne is egy vulkán felmeletes erői lakoznak. Ha meggyőződése akárhová állítja, ha földadatokat tűz elejé s ő, akadályokra bukkan, a földattal lesz izzóbb és izzóbb a lélek benne, erői kiszabadulnak és szeme nem látja csak a célt, melyet helyzete vagy végzete elejé tűz s mentül jobban fölzarva ellenfelet, annál tornyosabban támad az akarata s földező küzdelem, melytől egy-enerált kor gyermekei megrettennek, mely katasztrófákat provokálhat, felmelet gerjeszt nemcsak ellenfeleiben, de még a hiveiben is, és a szemléleiben azt a meggyőződést kelti, hogy vagy győz, vagy bukik, harmadik eshetőséget nem ismer.

A história véres jelenetei jutnak eszünkbe. Hősök párbajai, csaták halottjai és nyomorékjai, orgyilok áldozatai, vérpád és ezer rémség, a mely föl van jegyezve nemzetek történetében és ~~ez~~ azaz, hogy itt is história készül. A történelem pedig nem igazodik a külvilághoz olvasó kenyé és elkényeztetett logikája szerint. A kortársak kisszerű, szűkes ítélkezése mellétkörülményekbe kapaszkodik, s nem veszi észre, hogy a jelen vajudik, hogy egy jövőt szűljön. Mily áldozatokot követel érte javukban s embereken, csak utólag fogja a krónikás számon venni. Nekünk, publikumnak, szokatlan Kovács Gyula, szokatlan Tisza István, mert nem rendes, nem köznapi, nem modern, nem borotvált bajszu szűbős, hanem szeretlen, félelmes, végletekre kész és vérszaga.

Ha magámdolgozról, magánügyben vagy megindordekekrét vívott párbajról vagy megindorlelt gyilkosságról volna szó, kiaknázhatók ízalmait, érdekeségét, vonatkozásait s aztán napirendre térhetnénk rajta, míg újabb eset újabb anyagot nem vetne elénk. De itt az országról, a nemzetről van a szó. Az a kérdés van fölőve, hogy kinek az igazsága szerint él, meg virul föl vagy hanyatlak le és pusztul el a nemzet. Remegő szívvel és remegő kézzel írjuk le e sorokat. Szeretnénk minden szendvedelmet, minden elhomályosító indulatot kizárni a gondolkozásunkat irányító tényezőkből. Mert azt a kérdést is meg kell fontolni: mit szólnánk, mit gondolnánk és mit tenünk, ha a vezéres golyó Tisza Istvánt leterítette volna? Akkor azt kellene mondanunk, hogy Tisza István egy év óta nomán, magát túrtízteve, meggyőződését fekezve, nézte a feltrágotó játékok, melyly el egy számban és sulyban egyaránt jelentéktelen csoport tetteletiségre kárhoztatta a törvényhozást. S mikor végre elhivatik és vállalkozik arra, hogy

rendet csináljon, — szabályosan vagy szabálytalanul, hiszen a rendetlenkedés is csak a szabályokkal való visszadics hosszú sorozata volt — akkor fogja magát a rendetlenkedők egyike és lelévi a rendcsinálót.

Nem az egész ellenzék rettenetes halálos ítélete lett volna-e ez, ha sikerül? Micsoda szerencsétlenség a nemzetre, közeletünkre, a közszellemre s a közérkölcsekre! Szerencse, hogy nem így történt. Így van módunkban szánni azt, a ki biztosabban célzott magára, mint ellenfelére s golyója nem ment Tisza testén keresztül magába az ellenzékbe.

Revolverlövés a Házban.

— Kovács Gyula merénlete és öngyilkossági kísérlete. — A képviselőház útasa. — Az ellenzéki pártok mozdulatlansága.

Budapest, jun. 7.

Azok a sajnálatos jelenetek, a melyek napok óta lejátszódnak a képviselőházban, ma egy megdöbbentő, véres tetté igyultak. A lejáró Justhi-párti obstrukciónak egyik fanatikusa, Kovács Gyula kisgazdapárti képviselő, a ki a minap a szervezeti urnát akarta ledobni a Ház asztaláról s a kité e miatt harminc napra kitiltottak a Házból, ma hirtelen berontott a képviselőház termébe s revolvert rántva négy-szer vagy ötször elütötte. Kétszer célba vetté Tiszát az elnöki székhelyen, szerencsére nem találta. A másik két golyó öngyilkosnak szánta s a kettő közül az egyik a boldogtalan ember fejébe faradt. Véresen esett össze a baloldali padok között. Volt egy átúzó ládás is, ez azonban a jobboldalról intézték a merénylőt felé.

Az eszt hihetetlen izgalom kéltet, a munkapárti képviselők, a kik ekkor már egyedül voltak a teremben, magukon kívül voltak. Csak Tisza István őrlte meg abszolút nyugalomát. Csak fölemelkedett egy pillanatra, hogy jobban lássa, mi történik, de bár látta, hogy a revolver feleje van szegve, nem mozdult el helyéről. Azután csöngött s őrlt ember sajnálatos lettének minősítve az esetet, folytatta mondandóit, mintha semmi sem történt volna. Közben mégis föltekintett a karzatlan veleszenben ülő feleségére s intett neki a kezével, hogy nem esett semmi baja, majd látva a jobboldal nyugtalanságát, odaszólt, mondván: „nekünk idegesség nélkül kell teljesíteniük kötelességünket.” Bámúlta méltó volt e pillanatokban az a lelki nyugalom, a melyet Tisza István tanusított.

Pedig az elnök nagy veszedelemben forgott. A golyók nyomából, a melyet az elnöki emelvényen hagyott, meg lehet állapítani, hogy ha jobb revolver lett volna a merénylő kezében, föltenniül megsebesíti, s ha egy-két méterrel feljebb céloz, éppen a fején találja Tiszát.

Tisza azután beszédet mondott „a jöhmiszemű közvélemény” megnyugtatóására, s ebben a beszédben utalt arra is, hogy az elnök eljárásnak bírja csakis maga a képviselőház lehet. A törvényhozás többi faktora „a házszabály kezelésének mikéntjében nem avatkozhat.” Kijelentelte azt is, hogy a házszabály korlátai között járt el, s kivétel csak a védőjavaslat megszavazása volt, de ez menti a tizenegy hónapi obstrukció, a mely megfojtotta a nemzeti akaratot.

A munkapárti lelkesen ünnepléte Tiszát s a mikor később Héderványi Károly gróf fölsozólt s örömet fejezte ki az elnök szerencsés megmenekülésén, akkor az egész párt, a kormány

tagjával az élen, fölállott s percekig ünnepléte a nap hóset.

A folyosón rendkívüli volt az izgalom s némelyek a munkapártion is sürgették, hogy a Ház mihamarább mpolja el ülését. Ez néhány nap múlva — a tisztviselők családi pótlékának és a házszabályvizitának elintézése után — alkalmasint meg is fog történni. A lelkek az izgalom halmozódását sokáig ki nem bírják s mihamarább pihenésre vágnak, miután a legnagyobb munka már ugyis elvégződött.

Egyébként a képviselőházban ugyanazok a szonora jelenetek ismétlődtek, a melyek, sajnos, már szinte megszokottakká kezdének válni. Az ellenzéki pártok fölvonultak s elfoglalták helyüket a teremben. De ekkor megjelent a rendőrcsapat s követelte, hogy a kitiltott képviselők vonuljanak ki. Ez több-kevesebb ellentállással meg is történt. A visszamaradtak azután Tisza István megjelenése pillanatában ugyanazt a fülserítést zenérgőzöltek, a mely most már mindennapi preludiuma a Háznak. Es haragos szitkok is szálltak az elnök felé, mint eddig mindig a nagy fordulat óta. De ma már Mezőssy Béla szívt a legélesebben.

Erre Tisza ismét jegezetelt és az ülés fölfüggesztése után ismét megjelent a rendőrcsapat a teremben, a rendőrcsapatok fölolvasta a kitiltottak névsorát, — de most már nemcsak ezek, hanem az ellenzékéről valamennyien elhagyták a termet.

Azután következett a már említett megrendítő incidens, majd pedig esondés, zavartalan tárgyalás. Letárgyalták a polgári pörrendtartás életbe lépéséről szóló törvényjavaslatot s megkapó ünnepélyben részesítették Plósz Sándort, a nevezetes reform-műnek megalkotóját.

Mindez a ütelölti ülésen történt. A délutáni ülés elején is megismétlődött a bántó rendőri látvány és a kitiltott képviselők kíséskelés, illetve az egész ellenzék kivonulása, azután a teljesen békés tárgyalás, a napirend szerint. De délután már nem fűtültek az ellenzék; Kovács Gyula merénylote után ezt nem tartották illő fejezveket többé.

Az ellenzéki pártok a nemzethez kiáltványt intéztek, a mely ma jelent meg. A Justhi-párti obstrukció kártevéséről, vagyis az elkövetkezett állapotnak büns kulforrásáról nincsen szó benne, ellenben kijelentik az ellenzéki szövetségesek, hogy a mostan hozott képviselőházi határozatok ellen tiltakoznak s ezekben érvényességét el nem ismerik. A felelősséget Lukács miniszterelnökre s Tisza Istvárra hárítják. Végül fölhiják a nemzetet, hogy emelje föl tiltakozó szavát a törvénytörpés ellen.

Az ülés előtt.

Az ellenzéki képviselők reggel nyolc óra után kezdtek gyülekezni az Országház kávéházában, a mely előtt ez alkalommal elég nagy közönség sereglett össze. Justhi Gyula és Körölyi Mihály gróf negyed kilenckor érkezett a kávéháza. Kilenc óra felé lovas csendörök érkeztek a kávéház elé, és ezek az ott asorogó közönséget minden öt percben szétszórtatták. Bár a mai napok azt jelentették, hogy katonai kurdonnal veszik körül ma reggel az országházi és mindenkor megakadályozták a kizárt képviselők behatolását, — az ellenzéki képviselők elhatározták, hogy mindenképen megkísérik az országháza való bevonulását.

— Nem ismerjük el a törvénytelenségeket! mondotta Justhi Gyula. Bennünket a képviselőházból csak az erők és nyers erő távolíthat el.

Negyed tízkor megindult a képviselők menete, melyet nagyszámú érdeklődő kísért. Ezt a kíséretet a lovascsendörök csakhamar szétszórtatták, — maguk a képviselők azonban, nagy meglepetésükre, akadálytalanul bemehtek a képviselőházba. Katonai kurdokkal nyoma se volt. Az épület főhom-

lokzata előtt ott tányázott egy század huszár és egy század baka, a képviselőházi bejáró előtt negyven lovastemő, csendörök is nagy számmal cirkáltak, de a kötelekés szabad volt. Tisza mára taktikáit változtatott.

Tisza István gróf félházkor érkezett a Házba, kocsin, melyet pár lépésmre egy másik fogaton tükös rendőrök kísérték. Tisza a feleségével érkezett; a grófné a közönség számára rendelt lépcsőn, Tisza pedig a képviselők híján ment föl a Házba.

Héna a képviselőházban az elnök termék előtt negyven rendőr volt elhelyezve. A folyosón az ellenzéki képviselők csaknem mind együtt voltak. Tíz órakor az a hír terjedt el, hogy Kóvics Ferenc tizenhatalmadmagával kilépett a munkapártból. Ezért zajosn megjeleneztek, — egy perre múlva azonban kiderült, hogy a hír alaptalan: Kalós nem lépett ki a munkapártból.

10 óra 10 perckor az egész ellenzék bevonult az ülésterembe. — a kizárt képviselők is. A munkapártból egyetlen ember sem volt jelen.

Az összes ellenzéki pártok csaknem teljes számban jelentek meg az ülésen. A Justhi-pártból hiányzott: Madarász József, Vádry Ferenc, Ráth Endre, Kóvics Kornél és Mád-Kovács János.

A Kossuth-pártból hiányzott: Kossuth Ferenc, Benyossy Sándor gróf, Bethlen István gróf, Baross János, Rékői Iván és Scanyey Miklós bárá.

A néppártból hiányzott: Ajtócs-Horváth Deszö, (a ki a Háznak még egy ülésén sem jelent meg) és Haller István.

A nemzetiségiek közül Vajda Sándor, Populcszó István és Mihályi Tivadar volt jelen.

A rendőrség bevonulása.

Negyed tizenházkor megjelent az ülésteremben Paulik rendőrfelügyelő és utána bevonult minálgye százalven rendőrök. A rendőrök körültekinté az ellenzék.

— Ország, ügye! — kiáltott Paulik.

S az után a következő beszédet mondta: — Mely tisztelettel fölkerem a nagymelb-függet, metősság és nagyszámú képviselő urakat, illetőleg azokat a képviselő urakat, a kik az üléselőki ki vannak zárva, hogy mellőztassanak a termet elhagyni.

Senki sem mozdult.

— Mely tisztelettel megjegyzem, — folytatta Paulik — hogy az esetben, ha az urak a termet el nem hagyják, kénytelen lennek erőszakot alkalmazni.

Justhi Gyula ilve válaszolt a rendőrfelügyelő beszédére: — Az ön eljárás törvényesnek el nem ismerem, az ellen tiltakozom, csak a nyers erőszaknak engedek.

— Bocsánlatot kérek, — válaszolt a felügyelő — kénytelen leszek erőszakot alkalmazni. Mely tisztelettel fölkerem a kégyelmes urat, mellőztassék azt, hogy kezemmel érintsem, erőszaknak tekinteni. A felügyelő megérintette Justhi vállát, mire Justhi föltekint és az ellenzék eljenzése s lapsa közben kiment a teremből.

A kizártak eltávolítása.

— Ha mellőztálnak megengedni, — szólt most a rendőrfelügyelő, — bátor leszek a névsort fölolvani.

Es fölolvasta a kizárt képviselők hosszú névsorát.

Ez alatt az ellenzékiek észrevették, hogy a karzatlan a hórugek nevetnek.

— Kivált erős doloz ezen nevetni! — kiáltott föl a karzatra. — Piskosság! Uri négy ez nem nevet!

— Magyar asszonyok! — kiáltották gúnyosan a szélső baloldalról.

— Tisza zászágnan rhöngnek! — kiáltott föl Kun Béla.

A névsor fölolvassza után a rendőrfelügyelő így szólt:

— Tiszteletteljesen fölkerem a nevezett urakat, hogy mellőztassanak távozn.

Senki sem mozdult.

— Mely tisztelettel kérem meg egy szó az urak

Lat . . .
Még most sem mozdult senki

— Bocsnálatot kérek, kénytelen vagyok erőszakot alkalmazni.

A kizárt képviselő erre kimentek a teremből. — Ország, vigyázz! — kiáltott a rendőrfelügyelő. — Balra át! Utánam, indulj!

S a rendőrök kivonulnak a teremből.

A ki nem zárt ellenékek képviselői benn maradtak a teremben.

— Itt maradtunk. — kiáltott föl *Mezős Béla* és a dérorbálok, *Kiabádnak, de itt nem tesz tőraggal!*

Az ülés megnyitása.

Féltízegyre után a munkapárti képviselők bevonultak az ülésterembe. Utánuk bejött *Tisza István* gróf is, a ki azonnal fölment az elnöki emelvényre.

Az ellenékek örísi lármával fogadták:

— Nem tárgyalunk! Ki vele! Gazember! Gyilkos! Hóhér!

Tóth János, Déry Zoltán és Meskó László volt államtitkárok a padot verték, *Mezős* volt államtitkár pedig elkezdte sipolni. Erre csaknem mindenki sipolni kezdett.

Tisza öt percig nézte ezt a jelenetet, utközben jegegette a lezjobban sipolók nevet s azután felülegszette az ülést.

A munkapártiak is kivonultak *Tisza* után.

— Itt maradtam! — kiáltottak utánuk balról.

— *Piszkosok, avrák!*

— *Tíz koronát adok a lezjobban fütülőnek!*

— *kiáltott volna Kende Péter.*

— *Szerencsétlenek! — kiáltott a munkapártiak után Thaly Ferenc — nem tudják, mit csinálnak! Sírba teszik Magyarországot!*

A rendőrség ismét bevonul.

Pár perc múlva újra bevonult a rendőrfelügyelő. — Ország, vigyázz! — vezényelt *Paulik* felügyelő.

S azután a következő beszédet mondta:

— Nagyméltóságú, méltóságos és nagyszájas képviselő urak! *Leszek bátor fölöttem egy névsor; méltóságos urak az ebben fölöttem urak az ülésteremtől elönn!*

— Mindnyájan szolidáriusak vagyunk! — kiáltott föl *Szentioánny Árpád.*

A névsorban benne voltak: *Egy Béla, Bosnyák Géza, Csernok Ernő, Maczky Mihály, Vertán Elele, Thaly Ferenc, Esterházy Mihály gróf, Horváth József, Mezős Béla, Bizoni Ákos, Szalay László, Berenuth Béla, Malatinszky György, Hoppai Árpád, Hódoronyi Lehel, Nádányi Károly, Urmanóczy Nándor, Ostffy Lajos, Benpuzsok Moric gróf, Horváth Gyula és mások.*

A névsor fölolvassása után a felügyelő így szólt:

— Még egyszer tiszteltetlesen fölöttem a fölöttem urakat, kegyeskedjenek távozni, mert különben kénytelen leszek erőszakot alkalmazni!

— *Apponni ekkor föltek és kiment a teremből; követte őt az egész ellenék.*

— Nem parlament ez, hanem *toloncház!* — kiáltották.

Macsa Gyula Kosuth-pártira, a ki a rendőrfelügyelő körül sűrűt-forgott, *Rakovszky István* rázólt:

— Ne sepekdézzél neki, — vagy akkor menj át a tulsó oldalra!

A merénylő.

Az ellenékek képviselői ellátították a képviselőház tanácsterméből a kezeskedtek a lépcsőn, nem sejtve, hogy néhány perc múlva oda fognak a márványai csillagó teremben sokkal tragikusabb jelenet fog lejátszódni, mint a milyen volt az ő színházi, mely immár nagyon hasonlít a gramofon zenéjéhez, melyre mindig ugyanazt a lemezt teszik.

Golyóvissítás, puskaporfüst a levegőben, vér a terem padlóján, — az ilyesmi mindenestre tragikusabb a trombita- és sípszónál. Ha nem hát a képviselő urak azzal a tudattal távoztak el a Házból, hogy ma délelőtt már ott nem történik semmi.

Valóban nyugalom borult a képviselőházra. Az elnöki terem ajtajának két oldalán

hosszu sorban rendőrök üldögéltek (szegényeknek mára már széket adtak), a baloldali folyosó üres volt s benn, a teremben üresek az ellenékek padjai, amott tul, a jobboldal, meg a közép, szintén csak ugy félig elfoglalva, a karzat alig negyedében, mert most olyan idő jár Hungáriában, hogy nem szeretik a nagy karzatos. Az elnöki emelvényen szemben levő elsőemeleti páholyban ül *Tisza István* grófné. Mindenki bizonyosra veszi, hogy a munkapárt, mint az előző napokon, szépen, bizalmas együldölkében, elintéz néhány törvényjavaslatot, melyekhez hozzászólt *Bánár Béla* (a ki már csaknem annyit szónokolt a Házban, mint *Pavlik*) és aztán szétmennek az urak. Még az újságírók karzatián sínes tolongás, a ki köröml meg, az is többnyire olyan, a ki nem dolgozik egyedül csak a szencziának. (Az utóbbiak már elszaladtak hazra vagy a telefonos fülkébe a zakmányukkal.)

Tisza István gróf hát tizenegy óra után vagy öt perccel belép, fölmegey az elnöki emelvényre, megnyitja az ülést és kezdi kieszáni a szerepeket.

— A jegyzőkönyvet *Rudnyánszky György* vezeti, a javaslat mellett föl szólalókat jegyzi *Szinyei-Merse Félix*, az ellene föl szólalókat *Beszkid Antal* jegyzi ur.

Valami sok dolga egyik jegyzőnek sem lesz. Aztán a Házhoz, illetőleg jobboldalhoz fordítja *Tisza* pápaszemmel fegyverzett szemét és szokása szerint, kommentárt kezd fúzni az imént lezajlott hangos és rendőrről beszegett jelenethez.

— Tisztelt Ház! A mai ülés megnyitását ismét sajnálatos incidensek késleltették. Rövid jelenést vagyok kénytelen tenni a Háznak . . . Ebben a pillanatban az üres széksőbűdalon megjelent egy fekete ruhába öltözött, sápadt arcú, vékony ember: *Kovács Gyula*, a legelőször kiiltott képviselő. A baloldali írói karzaton ugyanis van egy ajláró a képviselők számára. A termet a karzattól korlát választja el és ezen a képviselők számára ajtókat vágják, hogy ne kelljen a keresztfolyosói bejárathoz kerülniök. *Kovács* berohant az írói karzatra, az ajtócskát föl szakította és néhány lépést léve előre a terembe, harsányan ezt kiáltotta:

— Van meg itt egy ellenékek képviselő . . . A sző végét elnyelte egy lövés doreje. Akkor látjuk, hogy az ember kezében hatalmas revolver van, melyet *Tisza István* grófnak szegez. Egy golyó már kiröppent belőle . . .

Igen, ez merénylő. Igen, ez az a félt, borzongva sejtett, szinte öntudatlanul mindenki gondolataiban fészkelő perc, melynek tűzmadarai most kikeltek. Ah, hogy áll el egy pillanatra minden szív dobbanása, hogy ül ki minden arcra a béműlt meglepetés és szorult össze minden torok! . . . Es a dörgésen, füstgomolyon át látjuk, hogy *Tisza István* gróf fölkel helyéről és valami ámulattal, valami megdöbbenéssel, valami dacos elszántsággal szembe fordul a merénylővel.

— Mindent a Házban átvagyáló érzést és látványt azonban nem tudom, a pillanatnak hanyadrészére szorítsam? Mert állig rebbent egyet a szempillánk, már fölállt a revolver hegyén a tűz és dörgött a második lövés, utána a harmadik . . . Füst, füst a levegőben, a merénylőt elborított füst. Az emeleti karzaton egy női hang sikolya hallatszik. . . A kábulat ömlethe le hull az emberekről, a jobboldalról néhány alak rohan a lövöldöző felé: *Kubinyi Géza, Kiss Ernő* . . . de ki tudná a lázas percben megjegyezni az arcukat? Hiszen csak a két szemben álló emberben tapadok tekintetünk: *Tisza* és az örvöngőn.

Kovács Gyula e pillanatban egy lépést ol-

dalt tesz, a padra és látjuk, hogy a revolvert a homlokának szegri. Új dördület . . . Aztán el-tűnik a merénylő az összejfuto képviselők közt: a negyedik golyót saját fejébe röplítette s összeesett. Most már hörög, vad hangzavar tölti be a levegőt:

— Üssétek agyon! Üssétek le a kutját!

Csakugyan látjuk is, hogy öklök emelkednek az összerokadt emberre és e gomolyban még egy lövés hallatszik, kisebb és valahogy más hangu, mint az előbbiek. Azt hisszük, hogy aközben sült el a revolver, miközben kicsavar-ták a merénylő kezéből, mert, ime, *Kiss Ernő* kezében van a még füstölög buldog-fegyver. Azt hisszük, ámbátor akadtak néhányan, a kik azt állítják, hogy a munkapárti csoportból is löttek a nyomonról felrengőre. Ki tudná mind- ezt ellenőrizni — ebben az orlításban, örjén-gésben és házban? Az újságírók karzatról oda-szólnak a *Kovács Gyula* fölött foglalt (és, állítólag, ülelögöl, meg rugdaló) csoportra:

— Ne bántsák, kérem, hiszen agyonlőtte magát!

Munkapárti képviselők is kiáltoznak! Affé-lét, hogy hagyják oda a szentéletlen, hiszen látták, hogy fölbelőtte magát. Erre *Kiss* tisztul a csoport és látni lehet, hogy a pad alsó hözágán a, a mozdulatlan, feleket alakot, a mint elnyuj-tóva fekszik az utolsóelőtt pad aljában.

Hát *Tisza*? A gróf szeretlenül áll helyén és egyet-kettőt int a feleségének, bizonyára azt jelzi, hogy nincs semmi baja. *Tiszáné* grófné látszólag nyugodtan ül a páholyában, de ha-lálsápadtan. A képviselők felrohannak az elnök-höz, a jegyzőkhöz (a kik szintén veszedelem-ben forogtak.) a karzatonok, a folyosón, az új-ságírók páholyában rendőrszettek, detektívek, teremőrök lötnak-futnak. Alföldi dr., a Ház or-vas, beszél a terembe a mozdulatlan emberhez, odafut a teremtőz és néhány újságíró sebezé-és (a kik, látván, hogy senki sem emelt fel a véreben fekvőt, a ki olyan volt, mint a halott, szabadságot vesznek maguknak, hogy belép-jenek a terembe) kiviszik *Kovács Gyulát*. Az eszméletlen kívül leve képviselő halantékoztán szivórág a vér, veresse ferve galferáj és ingét. Viszik a folyosón át az orvosi szobába.

Es ekkor oly jelenet történt, mely a lo-gika minden szabályát megfosztotta. A fölza-gott munkapárti képviselők egyszerre rátámad-tak — a baloldali karzat újságíróira. Minden-felül öklüket rázza kiabáltak feléjük:

— Ezek a gazemberek eresztették be azt a bitangót! Ki velük! (stb.)

Es mindaz a titulus, melyet az imént az ellenékek a munkapártinak adresszált, ráczem-zték meg *Kovács Gyula* képviselőt abban, hogy bemenjen a terembe. Es a keirhatatlan szitók özöne hagyján, de kikelt arcaul nyomultak az írói karzattal, néhány be is ment oda és *ki vele* kiáltással meg is lökősték néhány dolgát végző tudóstól.

— Hogy merték azt az embert beeresz-teni? — volt valamennyi vadjá.

Az embereket azt kell hinnie, hogy az iz-galom e pillanataiban meghibbant e képviselők — ijtőképessége. Hogyan akadályozhatják meg az újságírók azt, hogy egy képviselő bemenjen a Házba? Van-e ehhez jussuk? Van-e jussuk ahhoz, hogy bíráskodjanak abban: bemehe-e egy képviselő a Házba-e vagy sem, a rendes bejárásan, mert hiszen a Ház maga vágott ajtókat az újságírók páholyára, a képviselők szá-mára? Éppen oly kevéssé volt joguk, joguk, mint a hogy nem volt joguk visszakiadani a terembe sértesekre. Es ezt mind a kettőt jól tudták a képviselők, különösen az utóbbit, — a mi annál jellemzőbb. Es ha a rendőrök, detek-

nek folytat a Ház határozatát karhatalmi cselekvésnek, *fejérvényes évi megújítással kellett megújítani.* (Élénk helyeslés.)

— T. Ház! Egy dolgot még konstatálni. Széles é világon már leicollt minden parlamentum az a somoron keny-erősből, hogy egész tudatos (a zokkal szemben karhatalmat kellett alkalmazni (A lakodalmi bejárón egy illeget lép be a terembe). *És Körben itt senki sem néz helyre, csak képviselőknek!* (Az illeget lovazik, Morzsa.) Csendet kéri! Mondom, az egész világon előfordult ilyen helyzet. Kérdem én: Beszel-e valaki a parlamentumunk klasszikus hazájában, Angliában vagy Franciaországban, Németországban arról, hogy *szécsenpötlő és szécsenpötlő* az angol vagy francia, vagy porosz képviselőházi és az illeget nemzetek parlamentumait azért, mert evés, a parlament elfogadott serió magvaslelet tanusító képviselőket rendőri karhatalommal kellett előhalítani. (Igaz! Ugy van!) Azt hiszem, minden egészséges értekelő bíró nemzetközöletesség csak azt állíthatja, hogy a fejevénnyes erő, a melyt maga a parlament illegetés vezetése hoz azért, hogy rendet kényszerít a parlamentben, az a fejevénnyes erő, a mely a Ház elnökének rendelkezése jón be jár el és a Ház elnökének rendelkezése engedelmessé, *csak nem csorbát élt a parlamentumunkban.* (Igaz! Ugy van!) hanem elnökünk: akkor előrelép kikötés nélkül csorbát a parlamentet, ha a parlament a maga renitens tagjaival szemben a saját rendjét fontatni nem tudja. (Igaz! Ugy van!) Élénk helyeslés.)

— En tehát azt hiszem, hogy a mint e szék elfoglalása előtt és e szék elfoglalása után minden é Házban tett cselekvésében az a vezető szempont vezetett, hogy a magyar nemzet becsületét, szabadságát és hatalmát kifejezésre juttató *képviselőihez köztület, méltóságot, szolgát és hatalmat emeljen,* ahban a nyugvó meggyőződésben vagyok, hogy mindez, a mint tevékeny, az a régi fogja szolgálni. (A képviselői fölállanak. Hosszantartó zajos éljenés és taps.)

Mentelmi ügyek.

— Az elnök jelentette osztán, hogy Ábrahám Deszö, Bathányi Pál gróf, Bikády Antal, Caha Isván, Eitner Zsigmond, Ferencsik Károly, Heherváry Lehel, Huszár Károly (Szarv), Ivánka Imre, Justh János, Kállay Ubul, Károlyi József gróf, Kelemen Béla, Kun Béla, Palugyay Mór, Polónyi Deszö, Pressy Elemér, Rákosi Viktor, Simegyi Vilmos, Szalay László, Veszprémi István, Zboray Miklós képviselők írásban bejelentették, hogy mentelmi jogukat az ülésteremből történt kivézetésük által megsértve látják. E bejelentéseket vita nélkül a mentelmi bizottsághoz utasították. Ezután átért a Ház a napirendre.

a polgári perrendtartás

Méltelőségetéről szóló törvényjavaslat tárgyalására. Ploz Sándor előadó ismertette a javaslat fontosabb rendelkezéseit, s a javaslat elfogadására utasította.

Székelly Ferenc igazságügyminiszter csak a bírák rendkívüli nyugdíjazásának kérdéséről szözlött. Arra hivatkozott, hogy ezt a rendszárlást nagyon gyakran alkalmazták új szervezetek alkalmazásával. Ha a kevésbé tehetséges bírákat helyükön meghagyjuk, ezzel a tehetségesebbre nagyobb munkaterhet hárítunk. Mivel azonban a bírói körökben aggodalmak merültek föl a kényszer nyugdíjazások miatt, ezt a tervet eljélt, és kijelenti, hogy a kormány a kényszer nyugdíjazásról szóló 82. szakasz megszüntetését nem kívánja. (Élénk helyeslés.)

Bismar Béla a zugrássokról beszélt: ha a javaslat nem is írta ki teljesen a zugrássokidást, mégis javítani fogja a mai helyzetet.

Cserny Károly szözlte a javaslatban gondoskodni kellett volna arról, hogy az applikatok ne lehessen befoglalni.

Székelly Ferenc igazságügyminiszter megjegyezte, hogy erőteljesebb novelláris uton gondoskodni fog. Vezér Zsigmond azt kívánja, hogy az ügyvédi karból ezentúl több bíró nevezessen ki.

Székelly Ferenc igazságügyminiszter ezt készséggel megjegyezte, mire a Ház a törvényjavaslatot általánosságban, *lehetőleg Eitner és Ploz Sándor előadó fölszólása után pedig részleteiben is meg-szavazta.*

Tisza üdvözlése.

Heherváry Károly gróf, volt miniszterelnök szözlött föl most, ki a következő beszédet mondta:

— T. Ház! Nem tudom megmondani a szakaszt, a melynek értelmében szözlök, de úgy érzem, hogy hiányos, még pedig legyenesen hiányos volna naplónk, ha a mai ülésen előfordult záradékössze-tekény elbírálásban nem adnánk fölfele való fö-lyabrodásunknak, egyenesen elnökségi kérdéseknek kifejezést, (Ugy van!) melyet csak az egy körül-mény menthet, hogy — a mint elnökünk is mon-dotta — azt egy drótt egyén követte föl. (Ugy van!) De ez alkalommal mindnyájunknak egy közös érzés fog el. Ismerjük igen t. elnökünknek jellemét és hazafiságot. (Hosszantartó, meg-megszóló éljenés és taps. A Ház tagjai fölállanak.) A misión

a haza, a nemzet, az alkotmány, a magyar parlament legfőbb érdekeinek megvédésében és szorgalmazá-sában működés közepette egy orviamadás veszedel-mének volt külső, a mi szerzetünk mindnyájunk alkára azt a gondolatot hozta, hogy ismét adjunk halat a zombisülésnek. (Zajos helyeslés.) hogy nekünk és a hazának egyaránt drága élete meg lett mentve (Szűni nem akaró meg-megszóló zajos éljenés és taps. A Ház tagjai fölállanak.) és ama nyugvó és férfias, sőt nemcsak ilyen, hanem éppen-egészes hősies magatartás fölött. (Hosszas zajos éljenés és taps.) a melyet ez alkalommal Tisza István gróf tanusított, egyenesen legnagyobb büntetésünk adniuk kifejezést. (Zajos helyeslés.)

E fölfogásunknak, ezeknek az érzelmeinknek kívánatos kifejezést adni a Ház nevében. (Szűni nem akaró meg-megszóló zajos helyeslés és taps. A Ház tagjai fölállanak.)

Tisza István gróf így válaszolt: T. Ház! Fogadják rokonszerűségeim és bizalmamnak a kijelentésért halás köszönetemet, egy-szeresen köteletségem teljesítem: így-vezek fogok köteletségemet teljesíteni a jövőben is. Boldog és bizaké beszék, ha ezen az uton sikerülni fog az egész nemzet rokonszerűsége és bizalmát kérdemélni. (Élénk éljenés és taps.)

— Az elnök indítványára a ma délutáni ülés napirendjére kitérték a füzőben lévő mentelmi ügyek tárgyalását és ezzel az ülés véget ért.

Az ülés után.

Az elnöki képviselők Justh vezetésével el-huazva a Házban az Országzház-kávéház felé in-dultak. A katonai kordonon túl nagyobb tömeg ver-dődt össze, a mely tüntetni kezdett a képviselők mellett. Gózer rendőrfelügyelő a tömeget, a melyben fővezendőrök szétosztatták a tömeget, a mely-ben több képviselő is volt, de baba senki sem szö-rlött.

A kávéházban tovább folytatódott az óvázó, a melyet Justh röviden megköszönt. Szem-zsepp György, Zlinszky István, Palugyay Mór és Gál Sándor képviselők kevesebb ezután a főkapitány-ságra hajtáltak, a följelentés tetteik a 92. számú rendőrt ellen, mert állításuk szerint a rendőrkardiót csak egy rendőrszűriusnál közbélelésre tudták mezenekíteni.

Az elnöki képviselők felegetek a Pannóniá-ban találkoztak. Itt Apponyi Albert gróf néhány üdvözölő távirattal olvasott föl. A vezérek ezután visszavonáltak, hogy tanácskozzanak a délutáni ülés követendő magatartásukról. A fehér asztal-nál többen azt hangoztatták, hogy a délutáni ülésen ne foglaltak az elnök a füzővel és a szözlést mert ez a Kovács Gyula esete után nem volna illő fejever az ellenzékhez. E helyett a tilla-közösnek valamely más módjához kellene foglamo-dni. A jelenlévő képviselők egy ivre aláírták a ne-vezet és az ivre kiküldték a mennytő Kovácsnak a szanatóriumba.

A délutáni ülés.

Az elnökek felvonulása.

— Az elnöki pártok délutáni három óra-ker újra az Országzház kávéházban gyűltek össze. Ezuttal jelent meg először az ellenzék soraiban Zichy Aladár gróf és Rakocskzy Ist-ván, továbbá Bathányi Tivadar gróf, a ki ed-dig betegben feködt. A három új szövetséget zajos éljenéssel fogadták. A kávéház vendé-gei, kitétek egy sereg egyetemi hallgató, teljes tüntetés rendezett az ellenzék mellett.

A képviselők Kovács Gyula revolverme-nyrényletet tárgyalták és nagy megnagyvással fo-gadták Huszár Károly híradását, a ki elmond-totta, hogy Kovács Gyulával beszélt a Herczel-féle szanatóriumban. Elmondta, hogy Kovács eszméltére tért és hogy neki ezeket mondotta:

— Nagyon sajnálom, a mit tettem és na-gyon sajnálom, ha ezzel az ellenzéknek és az országának ártottam volna. Kérlek benneteket, bocsássatok meg.

A köröngés is tudomást szerzett a hírekről és élénken tárgyalta azokat. Negyedfél óra-ker Apponyi Albert gróf, Justh Gyula és a kép-viselők felállottak s a hírlapírók tömegének ki-sérétében megindultak a Ház felé. Az utca kö-zösége hatalmas éljenésbe tért ki és egészen a vilámos megállóig kísérete a képviselőket. Az egész tömeg lehetett vagy öt-hatszáz ember, kö-zelüldük megmozdult a fejevénnyes sörény, a mely a parlament környékén rajzolt. A vilá-mos-megállónál a rendőrség visszastortította azokat a kiknek neu volt legzobányuk vagy betépjogjuk. Utközben csattogtak a fényké-pezőgepek, azonban a rendőrség csakhamar el-parancsoltta gazdáikat a térről.

A mikor a menet a képviselőház kapu-ához vezető kocsielőjáró sarkához ért, mozgás támadt.

— Ott meggy Tisza István, mondották, ott meggy az elnök!

Csakugyan az elnök kocsija volt. Tisza ezuttal is a feleségével ült a hintóban.

A váratlan találkozás az első pillanában megdöbbentette a képviselőház előtt szöglátott jelöltő rendőrfelügyelőket. Székelly Hugó rendőrkapitány azonban föllátalta magát. Azonnal intézkedett, hogy csendőrök és rendőrök álljanak a menet és Tisza kocsija közé. Ígyképp incidens nélkül haladt Tisza kocsija a Ház fő-kapuja elé, a hol az elnök kiszállott. Tiszáné pedig a karzati följáróhoz hajlott.

Az elnöki képviselők akadálytalanul ju-tottak be a Házba és azonnal besicéltek az ülé-sterembe.

A rendőrség az ülésteremben.

Az elnöki képviselők pár perccel 4 óra előtt va-lamennyien, számszerint kilencvenhár, elfoglalták helyüket az ülésteremben s várák a rendőrség meg-jelenését. Ma jelent meg elsőként a Házban Bathányi Tivadar gróf is, a kit nagy éljenéssel fogadták. Az elnöki vezérek a déli órák folyamán tartott ta-másközöletük után halmozott, hogy a Kovács Gyula dolára való tekintettel délután nem leszünk meg a füzőben zenélőnk, hanem a gyász és együtt-érzés jelellé néma eszöndben mindnyájan enedel-meskednek a rendőrség fölívásának, nem pro-vo-kálnak Tisza részéről újabb proskripcióit, hanem azok is, a kiket eddig még nem zártak ki, a kirekesz-tettekkel együtt távoznak a parlamentből.

Mielőtt a rendőrség az ülésteremben megjele-nt volna, az elnöki képviselők a Kovács Gyula me-nyrényletnek nyomait keresek. Megtalálták egy-mának a golyók nyomait az elnöki emelvény deska-falán és az elnöki szék háta mögött a falra festett országimérenben. A vér nyomait arról a padról, melyre Kovács hánnyaltott, délutánra már eltüntet-tek s kicserélték a két pados közötti fűtő szö-nyegyet is.

Pontban egyegyed öt óra-ker Laczkozhöz fö-teremhöz vezetésével belépett az ülésterembe Pau-lik és Beniczky rendőrfelügyelő, nyomukban a szokásos rendőrfelügyelő.

Mikor a rendőrfőnök körüljárta az elnöki padso-rotok, Pauik rendőrfelügyelő vizgató vezé-nyelt emelvények s aztán elmondotta azt a följelö-ist, melyet tavaszra szözlő fölvívni a kizárt kép-viselőköt.

— Halljuk a névsort! — kiáltották a kép-viselők.

— Kinek is a rendelőtől vannak itt az urak?

— Kérdezte ismét Justh Gyula.

— Mi képviselők vagyunk, jönnék van itt őrüli

— dörmögte Eitner Zsigmond.

Laczkozhöz teremtőző a közkívánságunk an-gedve bennül a belső zsebbe, kivette azonban a kizárt képviselők névsort s fölvívta.

A listaolvasás után Pauik rendőrfelügyelő megisméltette a fölvívást:

— Kérem azokat a képviselői urakat, a kiknek nevével fölolvastuk, méltóságosnak elővönni, mert különben karhatalmal leszek kénytelen alkalmazni.

A fölvívásra most is, mint eddig, Justh Gyula felett az ellenzék nevében:

— Az ön parancsot törvényesnek el nem is-me-rjük, helyinkről el nem távozzunk s csak a nyers erőszakkal engö-dünk.

Pavik erre Justh Gyula karjához nyúlt, mire az ellenzék éljenésben tért ki. Mindenki fölállt s megköszöntötte a kivonulást. Ez azonban már nem jelent azonos nélkül.

Bathányi Tivadar gróf kiáltoa a magát elnöknek:

— Ez törvény? Ez gyázalát! Hol a koronázási eskü? A király esküt tett rá, hogy a törvényeket megtartja!

Justh János és mások az első emeleti karzaf felé fordultak, a hol Tisza István ült s úgy kiál-tozott:

— Tisza gazember! Közönséges kapcabélyár!

Többen, így Fürstler Ágost, Justh János, Heherváry Lehel, Schich István és mások Tisza Ist-vánról szözlöztek.

— Egy szökösön nem tenné azt, a mit ön tesz, — kiáltották föl hozzá a karzatra.

— Az elnöki padso-rotok, aztán lassan kiürültek s ezvelen képviselő se maradt a befoglalón. Az

Budapest, 1912.

XXXII. évfolyam, 220. szám.

Szerda, szeptember 18.

BUDAPESTI HIRLAP

Megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Működési árak: Egész évre 28 kor, félévre 14 kor, negyedévre 7 kor,
egy hónapra 3 kor. 40 fill. Egyre azaz havi árban 10 fill.
Hirdetések milliméterenként, újszabás szerint.

Főszerkesztő és lefolytató:
Békosi Jenő.

Szerkesztőség: VIII. ker., Békai Sándor-utca 4. sz. Telefon 54-63.
Kiadóhivatal: VIII. ker., Jászapáti 5. sz.
A kézbesítési költség: Budapestra 25-25, vidékre 25-25.
Arányosítás 25-25. Hirdetés 25-25. Kiszámlázás 25-25.

Haláltám az országházban.

Budapest, szept. 17.

A kritika, megáll, hiszen az ember esze ha megállna, az sem volna csoda. Azt látva, a mi a képviselőházban végbe megy. Hiszen azon csak nem tűnődhetünk, ki szipol, ki trombitál, ki gorbombások, ki füttyöl szzebben vagy művészebben. Azon sem érdemes töprengni, kinek a taktikája elmésőbb és élmesebb: az ellenzéke-e, a mely ékes-szóléását különféle sivalkódó hangszerekkel cserélte föl s pokoli zajjal, vagy a kormánypárté-e, a mely türelemmel és keményen dolgozik. Déli tizenegyedfél órától az éjszakáig tartott ez a rémes látvány. Vándorló okoskodás helyett — mert hiszen ki hallja meg ilyenkor az okos szót? — egyszerűen elmondjuk az ülés történetét. Azt hiszük, félig reméljük is, hogy a harcnak, a melyet sem nem erkölcsi, sem nem szemleli, hanem fizikai fegyverekkel vívnak a törvényhozás terméke, a fizikai kimerülés fog véget venni.

A küzdelemnek e célig egy állomása van: egy rendőr, a ki felsőbőségnek ott a harco mezején kijelentelte föleletül a vejt parancsát, hogy ő magyar képviselő-höz nem nyúl. Ezt, fájdalom, a felsőbb-sége nem naiv hazafias felbuzdulásnak, hanem súlyos engedelmenségnek minősítette s azonnal letartóztatta.

De rátérünk a történetek hű leírására, e sorainkat végzik az ügy versidézettel.

Vasárnapi lapunkban jelent meg Ábrányi Emilnek, a Kossuth-kultusz, a márciusi napok, a népszabadság és a szarnokgyűlölet érdemes költőjének egy verse, a mely e megrázó sorokkal végződik:

S az ocsmány jelszó: Egyik ott marad!
A bölcs, szelíd, engesztelésre hajló,
A minden sebre balzsamot leő
Nagy, méltóságos hazaszeretet!
Nincs többé közünk. Ez a tiszta láng
Oltárainkon többé nem lobog.
Csak a harag lángol föl, mint a tűzvész.
Pusztulni vágyó durva szenvedély
Farkas-csoportja jár tanyáink körül,
Kasszandra-szó átvált a levegőben.

Ah, látva ezt az októberi
Könyvetmi testvérharcot,
A mig körülünk ásvál, kapavál
Sort állanak bős ellenégeink,
Hogy sirunkat megassák,
Ha egymást, mint a tigrisek,
Halálra maragolnak.

S e mely gödörbe
Még félig éve
Dobják be a magyari...
Igy látva mindezt, tágranyit szemekél,
Igy nézve mindezt, tetetelenül:
Mindannyiunknak, a ki a hazát
Szeretve féltjük, lelkiünköl imadjuk,
Késztégszeve gondtöl, fájdalomtöl
Meg kell örülnünk, mint Széchenyinek!

Idáig jutván írásunkban, azt a jelen-

tést vesszük, hogy a kormány nagyobb energiára határozván el magát, nagyobb rendőri készséget vonultatott föl, mire olyan dulakodás, sőt mondhatni verekezés kezdődött, a melynek részletes leírása alább található, s a melynek szövegét a ma élő pártok és politikusok fejről nem mossa le se tengervíz, se idő. Boldogtalan ország, a melynek előkelő fiait, tudós, nagyműveltségű, finom lelkű embereket, hivatva arra, hogy fényessége, bizkesége, jötevője legyen a nemzetnek; brutális dulakodással akarja eldönteni a nemzet sorsát. És, fájdalom, föl-emelni nem, csakis eldönteni lehet ezen a végtelen uton, ugyan Ábrányi verse mint egy vihar söpör végig, boldogtalan vándorainak utlevelét írva a história számára.

~

Es most átadjuk a szót tudósítónknak:

Szeptember 17.

A félelem és reménykedés között várt szeptember tizenhetedikéle érkezett, el is fog mulni rólunk; de senki oly pesszimistikusan nem látta előre a fejleményeket, a hogy előtűnik kiboulatkozni; és ha valaki abban reménykedett, hogy a pártviszályok, a fölfordulás, a parlamenti anarkia zavarosában halásznai fog, annak legmerészebb álmainál is gazdagabb lett az aratása. Soha ehhez fogható nap még nem volt a magyar törvényhozás történetében: egy nap, a mely korán reggel végtelen határozattal kezdődött, minden lánkoszos nélkül, pusztán a tagolatlan hármá és maskazene elemi kitérésével folytatódott, és a rendőrség beavatkozásával késő este ért véget.

A közönség.

A közönség, vagy mondjuk így: az utca szemli, de szemli se jelét nem adta annak, hogy valami rendkívüli vagy nagy jelentőségűt éreznék a parlament kapunyitlásának. Olyan tökéletes közömbösséget mutatott, a mely joggal meglepette talán nemcsak azokat, a kik a fő-megmozdulásra számítottak, hanem talán még azokat is, a kik — nem tartottak tőle. Mert semmiféle látható védőintézkedés egy eszelges utcai demonstráció megakadályozására nem történt. Az Országház-íren rendőri nem volt több a rendesnél, csendőri vagy katona meg egy fia se látható.

De azért nincs se tömeg, se — mozgás. A parlament hatalmas palotájá körül össze-vissza ha száz ember ügyeleg vagy álldogál, benne a kiváncsi, de csendes szemlélődőnk sokkal több a kocsis meg sófor, a kik a képviselő urakat szállították és várják.

Az idő nem valami zord ugyan, de nem is barátságos. A Dunáról éles, csipős szél vadgós ki és időnként az ég is nekikeseredik egy-egy gyöngö eső erejéig. A gyér közönség a palota tövében inkább fog, mint szaporodik. A ki csak a kiváncsiság toborzott oda, hamarosan elunja a vékony mulatságot és elbalk.

Délielőt még csak akad magyarázata ennek a közömbösségnek. Az emberek talán a korhatalmi intézkedésektől tartanak és azért többen jönnek érdeklődni. De a déli meg a délutáni lapok szétröptik a forró parlamenti tu-

mulusok hírére, meg azt is, hogy az országház körül nincs se csendőri, se katona. És a közönség még se jelentkezik. Se az egyik hír nem vonzza, se a másik nem biztatja. Késő délutánig sincs több ember a parlament ajtaján, mint a hány érdeklődő vidéki vagy idegen turista szokott ott járni, a mikor minden ülés, hogy a világires palotát megnézze. Lehet különben, hogy olyanok csakugyan érdemesebb látinvaló.

As ellenék a kupaacsarnokban.

Reggel kilenc-óra után az egyesült ellenzök összegyűlt a képviselőház kupaacsarnokában előzetes értekezletre. Ott voltak a vezérek, a szármotvó ellenzéki politikusok mind és egy volt államtitkár, Déry Zoltán mondta ki a határozatot nagy taps és lelkesedés mellett, hogy a harcot ugyanott és ugyanolyan eszközökkel folytatják, a hol és a hogy jantásban abbanhogyok. Az értekezlet után az ellenzék tagjai részint az ülésterembe mentek, részint a folyosón társalkodtak egymás közt, az újságírókkal nagy csoportokban.

Morénylet-terv Lukács ellen.

Mikor a képviselőházban Lukács László miniszterelnök kevéssel az ülés megnyitása előtt kihagyta fogadóteremt, több munkapárti képviselő jelenlétében elmondotta, hogy merényletet terveztek ellene. Egy fiatalembert akart rávenni a Juth-párt egy tagja, mondotta a miniszterelnök, hogy őt az ülésre, vagy a képviselőház közpöletében közelében inszaljassa. Hozzátette ehhez még a miniszterelnök, hogy a fiatalember nagy kracikér hírében áll, és hogy neki egy munkapárti képviselő mondotta el a dolgot.

A képviselő csoportjainak nagy volt a fölháborodás s nyomban kiküldték, hogy ki leplezte le a merénylet tervét. Kiderült, hogy Montbach Imre munkapárti képviselő mondotta el a későbbi támadást Lukácsnak. Montbach Imre tudomása szerint ifjú Rónay Lászlót, Ugocsa megye volt várnagyát skarkák a gysáros szerepre rávenni.

A fiatal Rónaynak a Pannónia-széllében Juthi János képviselő diskurzus közben azt ajánlotta, hogy most nagy szolgálatot tehetne a Juth-pártinak az, ha Lukács Lászlót innaltnál. Az is hozzatette, hogy egyszer nemzeti hős lehetne, de anyagiakban sem vallaná kárát, mert adósságát kifizetné és mandiumhoz is jutalná. Rónay László maia mondotta el a dolgot Montbach Imrenek, a ki a családnak jó barátja; Montbach azt ajánlotta, hogy tanúk előtt ismételtessek meg Juthi Jánossal az ajánlatot. Ezt meg is kísérelték, de Juth nem volt hajlandó tanak előtt beszélni.

Íjabb Rónay László ma a következő levelet íntette Juth János országyűlési képviselőhöz:

Nagyságos Juth János országyűlési képviselő urnak, Budapest, V. Országház. Kedves János! Múlt héten szóban tett abbeli ajánlatodra, hogy ha a kormány által tervezett mandiumfosztó javaslat fölöttan megirendes valamely biztos kerületbe engem egy kracikér költség nélkül képviselővé megválasztottok, közeletem magamat, hogy mint képviselő Lukács miniszterelnököt „három kivül” az utcaik két újságíró előtt ... rugom”, és hogy ezen ajánlatot megazonolva, téged értesítsek, kevésezőkben választok; Brávnok kapható nem zavrok, sőtő ajánlatodot a lehatározatlanban visszautasítom és egyáltalán kijelentem, hogy az ilyen dicséleten alkival szemben magamat diszkrecióra közeletemnek egyáltalán nem érem. Budapest, 1912. szeptember 17. Békosi Jenővellettel Ifjabb Rónay László.

Mai számunk 36 oldal.

Lapunk mai ünnepi számának ára négy fillér.

XVII. évfolyam, 134. szám.

Budapest, 1912. június 6. Csütörtök

Ára 2 fill., vasár- és ünnepnap 4 fill.

POLITIKAI NAPILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Helyben: hához hordva 60 fill.
 Vidéken: postai széküldéssel
 egy hónapra 150 korona.
 Félévi felírás — 127—24.
 Éves — 242—
 Előfizetői — 24—28.
 Nyomda — 24—29.

FRISS ÚJSÁG

Megjelent kétféle kiadásban: népszerű és hivatalos.
 A népszerű kiadásban a hírek mellett közlünk a
 nemzetpolitikai és a közéleti kérdésekről.
 V. H. Homé-utca 10. sz.
 FŐKÖZLÖNYVÁLTÓK:
 Békési-utca 24. sz., András-utca 10. sz.
 W. Kocsis-utca 6. sz. 14.

Új viharok a képviselőházban.

Rendőrruralom az ülésteremben.

Harmincnegyezt képviselőt kivezettek a rendőrök.

Justh Gyula erőszakkal

behatolt a képviselőházba.

Huszonhat képviselőt kizártak.

Ami tegnap megkezdődött, az ma folytatást nyert. Arisztoklész lett, a törvényen, jogszabályokon. Mindenki, aki az alább következő tudósításokat olvassa, felháborodás fogja el majd azok felett, a mik ma a Házban végbementek a mélyseges aggodalom fogja el majd a jövőt illetőleg.
 Mert ami erőszak, az nem ismer megállást, korlátot, mert hiszen azért erőszak, hogy ezekkel ne törődjék. Ma harmincnegyezt képviselőt vezettek ki rendőrök, legközelebb kivezetnek hatvanat, százhatvanat és előjött ide, amikor a többséget vezetik ki és a kisebbséget hagyják ott...

Ezért fél, igen fél nekünk az, a mi történt. A mai napok eseményeiben szereplők nem határoznak, ezeknek fontossága, jelentősége mellett minden eltorpán. Mit hoz ez a nagy-nagy vihar? Tiszta levegőt vagy általános feloldozást, ki tudja? Ma csak azt tudjuk, veszedelmes több, mint a mennyinek szabad lett volna történnie.

A mai nap eseményeiről szóló közzététel részletes tudósításunk:

Gyűlékeznek a képviselők.
 A szövegkezelt ellenzék tegnap reggeli határozatához képest ma reggel kilenc órákor az Országgyűlésben gyűlékeztek, hogy együttesen vonuljanak a parlamentbe. Az ellenzéki képviselőkkel díjnyesével fordultak Justh Gyula, Apponyi Albert grófot és Károlyi Mihály grófot. Itt összejárván

mentelmi bejelentést szerkesztettek meg és írtak alá, amelyben bejelentik, hogy tegnap

képviselői kötelezettségükkel hűfőly, fog abból a célból jelentek meg a képviselőház üléstermében, hogy ott a törvényfelelő kihívott ülés tanácskozás ellen a házrendőrök jogrendjét megvédelmezzék. Ezen kötelezettségük teljesítése közben Tisza István nagyszámú rendőri karhatalmat rendelt be a képviselőház üléstermébe, amely karhatalom vezetője Tisza István gróf parancsára hivatkozva, képviselői jogainkra való hivatkozásunk ellenére a karhatalom tettleges alkalmazásával az ülésteremből, sőt az országgyűléstől eltávolította őket.
 Ezt a bejelentést valamennyien aláírták.

A képviselőházban már sok képviselő volt együtt, mikor egyszerre csak betoppant oda Kovács Gyula is, akit tudvalegőleg harminc napra kiiltoltak a Házból és aki most azzal jött ide, hogy a kiiltatás ellenére is bejött oda. Vilharosan megjelenésük. És amikor az ellenzék fél tíz órákor Justh Gyula, Apponyi Albert gróf vezetésével a parlamentbe vonultak, Kovács Gyula velük ment és velük együtt bejött oda.

Tisza István gróf már kora reggel bent volt a Házban. Az előbbi folyóca felve vált rendőrökkel és ott állt őrt Pekár Gyula, Sás Károly, Láng Mihály báró, Ercey Péter és Lovassy Géza. Tisza a hozzók kiiltatását várta, amely ma tisztelgett nála. Ezenközben pedig reggel kilenc órákor összeült

a mentelmi bizottság, hogy határozon azoknak a képviselőknek ügyében, akiket tegnap a Ház határozata elűzött. Valamennyien idéztek kapnak, de az egy Károlyi Mihály grófnál kívül senki sem jelent meg. Nyomban az ülés megszűnt, s után

Károlyi Mihály gróf

— Nem azért jöttem el, hogy mentegessen magam, hanem két nyilatkozatot akarok tenni. Az egyik az, hogy a Ház határozatát, amelylyel engem a mentelmi bizottság elé utasított és a mentelmi bizottság minden meghozandó határozatát házrendőröknek tartom, azoknak magamat alvetni nem fogom, bármit határozon is, magamra nézve azt kötelezettség elismerem nem fogom. Csak a karhatalomnak engedelmeskedem. Ezt a kijelentést egyebéktől akár el is hagyhatom volna, mert a következmények igazolni fogják.

— A másik nyilatkozatom az, hogy a képviselőház tegnap ülésén a képviselőknek nemcsak mentelmi jogán esett sérelmem, hanem személyes szabadságukon is. Justh Gyula élete veszedelmében fogott. Egy kézenkötő revolvert fogott rá, akkor ugrottam én hozzá, hogy testemmel védelmem őt.
 — Több nundanciatömlő nincs, nem uszategtem magam, csak ezt akartam a mentelmi bizottság tudására adni.
 Darvai Fülöp eladós: Kérem, gróf ur...

Károlyi Mihály gróf meg sem várta, míg a gróf beszédét az eladó, sarkon fordult és eltávozott. A mentelmi bizottság végül elhatározta, hogy javasolja, hogy a képviselők zárok ki.
 Justh Gyulát tizenöt napra, Bibódy Antalt, Eitner Zsigmondot, Lovassy Martont és Polányi Gézát tizet napra, a többieket pedig a Ház megkezdésére utalja el.
 Tíz órára bent voltak.

az ülésteremben az ellenzéki képviselők, elfoglalták a helyeiket. Vagy egy fél óráig várakoztak itt, ma csupánban, a mikor egyszerre megjelent Tisza István gróf alakja a jobboldali

füvesek ajtóban. Még a tegnapi is felülmulo

senkiből mekötés. Kihívott reszeket, spók szivtetek, leveleket hasogatnak a levegőt, némelyek pedig düngöttek a padoktat.

Tisza megrázta a eszögöt, a melynek hangja elvezett a szalban. Az úls megzavult. Elsőnek Justh Gyula ugrott fel a kivörösödve kiiltotta az elnök felé:
 — Maga gazember! Le onnan az elnöki székről!

Károlyi Mihály gróf: Amiók csúdnak, gazdasági Gazemberkedől áll az egész munkapárt!
 Károlyi József gróf: Az államkasszából lopott pénzen vásároltak össze bejötteltek!
 A munkapárt szemléletmód meg volt döbbnve és némán nézte a tombolást. Az egész ellenzék felkelt s most már körösbán kiiltotta Tisza felé:
 — Gazember! Ki vele!

Zitányi István kirohant a padból a közörsé s Lukácsra mutatva ujjával így kiiltotta:
 — Ez a gazember csak meg bennünket, titeket is meg fog csalni!
 Justh Gyula hárszhatatlannal kiiltotta Tisza István felé:
 — Nyen ember nem elnökölhet! Takarodjék le onnan!

Polányi Mária (Lukács felé):
 — Maga gazember!
 A munkapártot is szidalmazták balfelel. Ilyen kiiltások röpködnek a jobboldalra: Meddig tartitek meg Tisza gazdasági! Loptak, raboláltak, lakjokat jól meletide többé be nem bocsát az ország.
 Polányi Géza: Itt történt nem fognak hozni!
 Közben szünetlenül sipoltak, trombitáltak, egy faterpótt és dolgozott és népbizottságra bugott. Tisza István karosszékeiben határozádó, némán nézte a történeteket, aztán felkelt a ezrel jelezte,

szület van.

'Ami most következett, az felül minden képelet. Csak kevesen mentek ki a folyosóra az elnök után, az ellenzékiek mind bentmaradtak s nem moccantak helyükre. Ott is, sőt, később Lukács László miniszterelnök s most minden indulat felé fordult. A baloldalon ökleiket rázták Lukács felé.

Gazember!
Zlinszky István: Ez a gazember csak! Inoc bennünk!
Károlyi Mihály gróf: Ki azzal a hitvány gazemberrel!
Héderváry Lehel: Mi van a közpénzekkel! Adják az azt a pénzt, amit ellopok az államkasszából! A megvásárolt gazemberek: erőszakoskodnak itt!
Károlyi Mihály gróf felneredt s két öklet vágta a munkapárti fele, úgy kiáltott át a jobboldalra: — Önöket pénzen vásárolták meg, hogy mernék erőszakoskodni!

Azán Lukács felé fordulva kiabált: — On közöséges gazember! Ellopja az ország pénzét! Adja elő! Azán így folytatta: — **Aljas gazember, bitang gazember vagy. Egyenlőt is aljas gazembernek kell, hogy tartassak!**
Lukács László szótlanul, épádatlan hallgatta a szidalmakat, a "szelvényeket" már az ellenzék körében kiidították át hozzá. Azán megszóhoz intette Hazai Áronvédelmi minisztert, majd felkelt és vele együtt kiment a teremből.

Eldobják az idezéseket.
E vad zenebona közepette a terembe lépett Desszeffy Béla te-rembiztos és az ellenzék oldalán idező levelet akart kézbesíteni. Először Károlyi Mihály grófnak lépett. Atnyújtott neki egy írást. A gróf beleegzett, de aztán kikapta a kezéből, szétépte és a földre dobta, lábbal tapodta, azaz sarokfordult. Ugyanígy tették a többi ellenzékiek, akiknek a te-rembiztos idezéseket adott át.

Polónyi Géza rávált: — **Desszeffy! Takarodjék innen, az ülésteremben semmi dolga! Ne okozd meg az idezéseiddel, más fontosabb dolgunk van!**

A rendőrség az ülésteremben.
Az egész ellenzék tombolva szidta Lukácsot. Egyszerre megjelent a baloldali bejáratnál Angyal József háznyag, utána Paclik, Schmidt és Beniczky rendőrle-felügyelők, majd nyomukban szar-karddal és revolverrel felfegyverkezett rendőr. A rendőrök gyors nyomultak és sűrű rendekben föl-jesen körülzárták — még pedig vadszokosokként — az ellenzék képviselőit, akik így mintegy eleven foglyokká sötétbe váltak záva. Mikor a munkapártias meglátták a rendőrség benyomulását, sietve eltávoztak az ülésteremből. Az egész ellenzék tombolva szidalmazta őket.

Azán a rendőrfelügyelő előlépett egy ír papírral, melyre Tiszta gróf jegyezte föl az íment za-vargók nevéit s egyenként kivezetette a teremből a kijelölt képviselőket. Ekközben a szidalmak egész ózone hangzott el; az ellenzékiek szidták mindenkiket: Tiszát, Lukácsot, a kormányt, a munkapártot, a háznyagot s a rendőro-ket.

— **Orszoroságot! Bítanokki Puz! Ityen munkát végzett! Piszta be-terveit! — s ehhez hasonló kifeje-zések!** Iheletet a nagy ziszvában hallani.

A mezőfelfelügyelő

(A kivetett képviselők a képviselőház előtt.)

Juszt Gyulához
fordult, tisztelettel előtte és minl-egy két percig kérlette, hogy to-zozzék az ülésteremből. Mikor Juszt most se mozdult, a felügyelő odaszóltott négy rendőrt, ezek mefogták Jusztot és félmenették. Juszt ezután a négy rendőr kö-zött az ellenzék zúgó tapsa köz-ben kiment a teremből.
A következő képviselő, akit li-vezették,

Polónyi Géza
volt. Polónyit is karongtatták a rendőrök és úgy vitték ki; menet közben felkiáltott: — **Beszűletes dolog talcajoktól kivergetni!**
Őt is megfogták és beamarado-lták.

Majd Holló Lajost vezették ki, azán Lovász Márton, majd Bethányi Pál grófot. Ezkor Károlyi Mihály gróf izgatottan föl-grott a padra s a nagy ziszvában beszélni kezdett, de a mellette föl-képződtek azonnali lefogták és le-ültették.

Juszt János
valamit rákiáltott heves gesztus-sal Angyal József háznyagra, majd pedig az arcába köpött. Mikor Elner Zsigmondot ve-zették ki, felkiáltott: — **Pimasz gazember, aki ezt el-rendelet!**

— A háznyag érdemrendet kap-a közreműködésért! — kiáltott föl Simegy Vilmos, de a követke-ző pillanatban már őt is fogták a rendőrök és vitték kifele.
— **Tisza István gróf gazember!** Lukács László is gazember! — kiáltott föl Kun Béla, Angyal Jő-zsef háznyag pedig megfizettet béreus kutyát.
Még be sen fejezte, amikor a rendőrök már lefogták és vitték. Most Szmercsányi György kö-vetkezett, aki Angyal háznyag előtt elhaladva, rákiáltott a felügye-lőre: — **Maga mit kap ezért!**

Veszprény István, Bendek János, Egyre Béla, Csaba Ist-ván és Bikádi Antal is kivetkez-ték.

— **Fernbach Károly**, akit szintén kivetkeztek, rákiáltott a felügye-lőre: — **Hol a rendelet!**
— **Szobleni rendeletet kaptam, — felelt a felügyelő.**
— **Az semmi! Nem megyek!**
— **En katoná vagyok, — felelt a felügyelő nekem a parancso-tolajstusom kell!**
— **Rákosi Viktor, Szabó Istvánt és Preszly Elemert** vezették ki ez-után.

— **Dianóság, amit csinálnak!** Gyalazati! — kiáltott föl Huszár Károly.
— **Készenléti foglók meg!** — kiáltott föl Förster Aurél.
Most Kelemen Béla, Szalay László, Ivánka Imre és Kálbuz Tiburt, majd Barabás Béla vezet-tek ki.
Károlyi Mihály grófot négy rendőr focta és vitte ki, az ellen-zék tapsolt neki.
Szmercsányi Györgyöt is karon fogta egy rendőr.

— **Ez semmi! — kiáltott föl, — egy rendőr nekem kerest!**
Négy rendőr vitte ki őt is. Majd Zboray Miklós következett és az-után Károlyi József gróf. Igen nagy lármát csapott kivetkezése-közben a néppárti Huszár Károly: — **Miért nem tartóztatják le azokat! — kiáltotta, — akik az or-szág pénzét lopják! — A kormány milliókat lopott az állampénztár-ból!**

Zlinszky István és Palugyay Mór is volt az utolsó, akit kivet-tek.
Még két név szerepelt Tisza Ist-ván gróf listáján: Kócsk Károly és Vertán Elec. Ezek azonban nem voltak az ülésen.

Megnyílik az ülés.
Péltelenkettőkor Tisza István gróf újra megjelent a teremben és az ellenzék újra reletetes szival-pi fogadta; ugyanekkor azonban az ellenzék Apponyi Albert gró-vezetése alatt kezdett kivonulni a teremből. A kivonulás néhány percig tartott és az alatt folyot-szóltak a kivonulók.

Amikor már az utolsó ellenzék-i kiment, Tisza az ülés megnyit-totta és így szólt: — **A mai ülés megnyitásánál pillanatban ugyanazok a szegyei teljes események ismétlődtek, melyek a tegnap délutáni ülés-közletlen fölmerültek. Ma is ugyanazokat az intézkedéseket tettem, amelyekkel tegnap s a rendszavárokat a Házból eltávolít-lattam.**

Zajos eljenzéssel és tapsal fo-gadta a munkapárt ezt a bejelent-ést s azután elhatározták az el-nök indítványára azt is, hogy s-kivetett képviselőket a neml-mi bizottság elé utassják.

A házszabályok módosítása.
Sényei-Merse Félix jegyző je-entette ezután, hogy Vadász Li-pót indítvány adott be a házsz-abályok módosítására tárgyalban.
Az indítvány tárgyalásáról ké-sőbb határoz a Ház.

Kivárás és megkövetés.

Kis Ernő előadott tett ezután jelentést a nemlenti bizottság képvé-ségéről ugyancsak. Indítványozta, hogy Juszt Gyulát tiszelt napra, Bikádi Antalt, Elner Zsigmondot Lovász Mártont és Polónyi Gé-zát pedig tíz napra szűkjék ki a Ház üléseiből. Ezt az indítvány-t a Ház, miután most már csak munkapárti képviselők voltak jelen, természetesen egyhanguan elfogadta és ezennelűl mintegy nyev-en ellenzék képviselőit a Ház ügylővételére ítélte.

A honvédségi törvényjavaslatot harmadik olvasásban is megsza-vatták, ugyanígy Darvas Filop feladása, Némethi Károly, Székely Ferenc igazságügyminiszter és Blánir Béla rövid pár mondatos pártoló felszólása után a katonai bünyvadi eljárással szoló törvény-javaslatot néhány percel tizenkét óra után általánosságban megsza-vatták.

Számlát után részletes tárgyalás következett. Csak Kenedi Géza, Alados László és Darvai Filop előadott velt részt a vitában és delu-tán megvél kettőre már megsza-vazta a Ház a törvényjavaslatakat mind a négyeszázeg-néhány para-grafusát.

Következett a **harmadéégi büny-vadi eljárásról szoló törvényjavaslat**, melyet Darvai Filop előad-ott ismertetve pár mondatban és ajánlott elfogadásra.

Jakobffy Elemér szólat fel a javaslat ellenét, amintűn az elnök ezután a vitát bezárta s a Ház a törvényjavaslatot általánosságban megszavazta. A részletes árázva-lás során a javaslat néhány száz paragrafusát változtattam meg-szavazták.

Az elnök jelentette ezután, hogy 36 képviselő, akit tegnap a terem-ből kivetkeztek, nemlenti jogának megsértése miatt panaszt tett. A panaszt a nemlenti bizottság elő-utasította. Indítványozta, hogy a ma délutáni ülés napirendjére kiiktassék a honvédségi bünyvadi eljárásról szoló törvényjavaslat részletes tárgyalásának folytatá-sát (továbbá a demenzió és po-zsonyi egyetem alapításáról s az amerikai szerzői jog egrezmény-ről szoló törvényjavaslatokat. Indítványát elfogadták.

A mai ülés végére néhány in-terpelláció is volt jelentve, de az elnök arra hivatkozta, hogy az interpellációt kivárd képviselőket az ülésről részint kivetkeztek, részint kizárták, a bejegyzéseket az interpellációk könyvből törtöl-tette.

1912. június 6.

FRIS UJSÁG.

A képviselőház délutáni ülése.

A kizárt ellenzék behatolt a képviselőháza.

Rendőrsuralom az ülésteremben.

Harmincvenc képviselőt kivezet-

tek, huszonnyolcat kizártak.

Már félháromkor gyülekezett az ellenzék. Az „Országház”-kávéház volt a hadiszállás. A kávéház nyugalmát fölverte a karca raj. Újságírók, képviselők hada lepelt el mindent a máskor esős és lipótvárosi kávéházban. Juth Gyula, Bakonyi Samu a legelső. Kint ülnek a kávéház Báthory-utcai teraszán. Dél előtt ők adtak eseményt az újságoknak, most délután ők olvassák az újságokat. Érdekes végignézni, a hogy újra átéljük a nagy harcot, ahogy a színes leírások újra fellobbantják bennük az indulatot.

Egész harci szenvedélyük felárad, amikor roppant dühöngéssel elrobbog előtük két súlyos teherautó mobil megrakva rogyásig esendőséggel. Mint marhaszállító kocsiába préselt állatok, úgy szoronganak a kakastollas vitékek. Bakonyi Samu gúnyosan rájuk szól:

— *Imre, a modern technika legújabb vívmányai!*

De a teher-gépkocsik lomhán továbbdühöngnek, végig a Báthory-utcán, hogy részeket szeljenek alatt az utca és a csendőriök elhelyezkednek a parlament előtt.

„Erőszakkal is bemegyünk”.

Mind nagyobb számmal gyülekeznek az ellenzéki képviselők láz a nagy kérdés, mit fognak csinálni azok, akiket ma a mentelmi bizottság kizárt a ház üléséről. Juth Gyulát tizenöt napra, Eitner Zsigmondot, Lovász Mártont és Polányi Gézát tíz-tíz napra zárták ki.

Munkatársunk megkérdezte Juth Gyulától és Bakonyi Samutól, hogy mit szándékozik tenni a Juth-párt. A délelőtt kizárt képviselők elmennek a délutáni ülésre.

Bakonyi megdöbbenve felel: — El fogunk menni. Azaz, hogy én még nem vagyok kizárva. De hát mi mind egynek érezzük magunkat. El fogunk menni a csemegyéink a Házba.

— Es ha meghadályozzák erőszakkal? — kérdeztük.

Juth Gyula szól itt köze:

— *Alkor erőszakkal is bemegyünk!*

Védnka Imre érkezett most a városághoz, amelyet az utca polgárok iránt fogékony közönsége

most már nagy körben vett körül.

Védnka is Juthhoz fordult: — Hát mi lesz, bemegyünk ma délután?

Juth: Hogy kérdezhet ilyen, aki tudja a marsrutát! Bemegyünk mind a örökök! és szeretném látni, hogy negakadályozzunk ebben. *Vagy tan meg akarsz hátrálni?*

Védnka: Dehogyan akarok meghátrálni.

Juth: Nos, hát én se akarok meghátrálni.

Albert gróf e szavakkal bucsuzott el tőle:

— Isten vezéreljen. Törj vissza mielőbb a legjobb egészségben.

Juth Gyula így szól: — Menj egészen nyugodtan. *Kövess el mindent egészségod érdekében, mi addig mindent elkövetünk az ország érdekében.* Aztán kivett a zsebéből egy fityűlőt és e szavakkal nyujtotta át neki: Itt van, fogadd és őrizd meg, csakúgy. *In hoc signo vinces.* (E jelben fogsz győzni.)

Kossuth Ferenczel egy vonaton utazott Haza Samu honvédelmi miniszter *Széchy* parancsotiszit kíséretében. A miniszter Bécsbe ment. A két politikus szemmel láthatólag kerülte egymást és nem is találkoztak egymással.

Juth behatol a Házba

Félmegykor elindult az ellenzéki képviselők csoportja az „Országház” kávéházából, hogy el-

Hátulról a tömeg ereje betámasztja Juthot, egy ablak csőbőmpálva összetörték és a tömeg ujongva kiáltja:

— Juth behatolt a Házba! A rendőrök tetehetetlen állanak, a képviselők harsányan tiltakoznak és Juth Gyula hívei eljenzése közben diadalmenetben bevonul az ülésterembe, ahol elfoglalja helyét.

Megjelenik a rendőrség az ülésteremben.

Az igazgatómól libegve tudultak az ellenzéki képviselők az ülésterembe. Halványan és a haragtól remegve tárgyalták a bejöveteleik alkalmával történeteket. Különösen az kellett nagy felháborodást, hogy a rendőrség azt a parancsot kapta, hogy harmincnégy képviselőt ne bocsásson a Házba. Halott csak ötöt tiltott ki az állandó mentelmi bizottság.

Bakonyi Samu így szól: — Tiszteék önkényesen és minden törvényt, szabályt felrugva

Polányi Géza a képviselőház előtt elmondja kivezetésének történetét

A nagy publikum lelkesen megjelentette Juth harcias kijelentéseit.

Ekkor lépett be a kávéháza Apponyi Albert gróf. Ahogy végigment a kávéházon, mindenfelé felálltak az emberek és éljencseltek köszöntötték.

„E jelben fogsz győzni”

Köbvetve jelentjük, hogy délután két órakor a nyugati pályaudvarról utazott el *Kossuth* Ferenc Naubaimba. Az egyesült ellenzék számos tagja kísérték el a pályaudvarra. Ezek között voltak: Apponyi Albert, Juth Gyula, Tóth János, Mezőssy Béla, Palugyay Mór, Fürster Aurél, Kelenen Béla, Egy Béla, Bernáth Béla, Bakonyi Samu, Zlinszky István. Ott volt Ceglédről is tagu küldöttség is. Amikor a vonat elállt, a kíséret igen meleg bucsut vett, kikísérték a peronra és a vasuti kocsihoz. Sorra kezelt fogtak vele. Apponyi

menjenek az Országházba. Elül Juth Gyula, Apponyi és Károlyi Mihály gróf haladt. Nagy tömeg kísérte őket. Egyre eljenzev a vezetőket. A képviselőház elé érve, Apponyi ment be elsőnek, át akadály nélkül besöngedtek. Aztán Juth akart bemenni.

Schmidt rendőrfelügyelő előlta az utját:

— Kegyelmes uram, nem szabad bemennie. Parancsom van. Harmincnégy képviselőt urat nem szabad beeresztenem.

Juth: De miért nem! Legalább az okát mondják meg. Én be fogok menni!

Ekkor Huszár Károly néppárti képviselő indulatosan részolt a rendőrtisztre:

— Engem engedjen be, én képviselő vagyok és nem vagyok kizárva!

Es nagy erővel félrelépett újdtól a rendőrfelügyelőt, beront a Házba.

Nagy zaj és dülkődés támad. Apponyi

csinálnak új szabályokat és azokat megint csak felrugják. Törvénytelenesen kitiltanak képviselőket a Házból és törvénytelen intézkedéseket azall tetűk, hogy kik nem tiltott képviselőket sem bocsátanak be.

Bikády erre megjegyezte:

— Mit beszél az itt törvényről! Nincs törvény. Tiszteék felrugták.

Csendben tárgyaltak ezután, a mig egyszerre izgatottan rohant be Sümeget és Beck és jelentette:

— Már jönnek! Itt vannak a rendőrök!

Es a tegnapi és mai nap gazdasos és megdöbbenő erőszakosság jelenet ismétlődött meg. Pavlik rendőrfelügyelő vezetésével a baloldali folyosóra nyíló ajtón bevonul a rendőrhád. Nagy százan voltak. Körülvették a baloldali két padost és ott, meg az ülésterem közepén összegyűlvé helyezkedtek el.

A Palota-órség elhelyezésének tér-szükséglete.

I.

Legénység helyiségei./lakószoba alapterülete fejenként 6,2 m²/

1.

Lakószobák.

1.8 altiszti szoba	18 m ²	144 m ²	
2.11 két ággyas szoba	20 "	220 "	
3. 6 négy ággyas szoba	26 "	<u>168 "</u>	532 m ²

2.

Mosdó- és fürdőhelyiségek.

1. 5 kisebb mosdó szoba	6 m ²	30 m ²	
2. 5 nagyobb mosdó szoba	9 "	45 "	
3. fürdőszoba		20 "	
4. öltöző szoba		<u>30 "</u>	125 m ²

3.

Közös helyiségek.

1. ebédlő		60 m ²	
2. társalgó és oktató terem		50 "	
3. könyvtár szoba		<u>18 "</u>	128 m ²

4.

Gyengélkedők helyiségei.

1. beteg szoba		20 m ²	
2. ápoló szoba		16 "	
3. orvos szoba		<u>18 "</u>	<u>54 m²</u>
			<u>összesen 840 m²</u>

Tanácsdány

K 2 BXX 1-1 1910-15

V.

Tiszti lakások.

1.

Törzstiszti lakás.

2 szoba	40 m ²	80 m ²
2 szoba	25 "	50 "
1 szoba		20 "
1 inasszoba		15 "
konyha		28 "
előszoba		20 "
fürdőszoba		9 "
kamra		6 "
klozet		2 "
		<hr/> 230 m ²

2.

Főtiszti lakás.

2 szoba	27 m ²	54 m ²
1 szoba		24 "
1 inasszoba		15 "
konyha		20 "
előszoba		15 "
fürdőszoba		6 "
kamra		4 "
klozet		2 "
		<hr/> 140 m ²
		<u>összesen 370 m²</u>

Taubert László

V 2 B XX 1-1 1910.18

II.

Közlekedés, illemhelyek.

1. folyosók / 2.5 m. szélesek /	150 m ²	
2. lépcsőház	80 "	
3. klozetek, előterek	40 "	2
		<u>összesen 270 m²</u>

III.

Gazdasági helyiségek.

1. konyha	25 m ²	
mosogató	10 "	
tálaló	10 "	45 m ²
2. kamrák és pince		45 "
3. cselédszobák		25 "
4. mosókonyha	20 m ²	
vasalószoba	15 "	35 "
5. műhely	20 "	
fegyvermester	15 "	35 "
6. raktárak		30 "
7. központi fűtés	20 "	
fa- és szénraktár	30 "	50 "
		<u>összesen 265 m²</u>

IV.

Hivatalos helyiségek.

1. kapusfülke		10 m ²
2. parancsnok előszobája	12 m ²	
szobája	30 "	42 "
3. segédtishti szoba		18 "
4. iroda		20 "
5. ügyeletes szobája		20 "
		<u>összesen 110 m²</u>

V2 BXX 1-1 1910-18

I.

Építkezés költségei.

1.

Gazdasági helyiségek	265 m ²	
falazat	<u>85 "</u>	
	350 x <u>3,30</u> =	1200 m ³

2.

Legénység	840 m ²	
közlekedés	270 "	
hivatalos helyiségek	110 "	
falazat	<u>400 "</u>	
	1620 x <u>3,80</u> =	<u>6200 "</u>
összesen	7400 x <u>26 Kor.</u> =	195,000 Kor.

3.

Tiszti lakások	370 m ²	
falazat	<u>100 "</u>	
	470 x <u>4,00</u> =	1900 m ³ x <u>28 Kor.</u> = <u>53,000 Kor.</u>
összesen		<u>250,000 Kor.</u>

Telek ára.

350, 1620, 470 = 2440:6 = 400

	<u>150</u>	
minimum	550 m ² = 150 öl ²	
ölenkint	<u>800 Kor.</u>	= <u>120,000 Kor.</u>

Tanács-Lány

II.

Mansard elrendezés.

Legénység	840 m ²
közlekedés	240 "
gazdasági helyiségek	60 "
hivatalos helyiség	20 "
falazat	<u>340 "</u>
összesen	<u>1500 " négyzet méter</u>

Költségek:

födém erősítés	5000 Kor.
vasbeton szerkezetek	72000 "
szigetelés	16000 "
falazat	9000 "
kőfaragó munka	3000 "
fűtés, világítás	16000 "
vízvezeték	8000 "
burkolatok	16000 "
tető munkák	9000 "
asztalos munka	8000 "
különfélék	<u>8000 "</u>
összesen	<u>170000 Kor.</u>

III.

Térszükséglet.

265, 1220, 370 = 1900 m²
500 "

Költségek:

fűtés, világítás	75,000 Kor.
vízvezeték	6,000 "
falazatok stb.	<u>50,000 "</u>
összesen	132,000 Kor.

Ernő Lányi

K ö l t s é g v e t é s

a képviselőházi őrség ruházati és felszerelési cikkeinek beszerzési költségeiről.

Darab vagy pár	A cikkek megjelölése	Beszerzési ár				Megjegyzés
		egyenként		összesen		
		K	f.	K	f.	
3	tiszti sisak	220	.	660	.	A tiszti díszöltözethez a nyakravatelő, keztyű, kardkötő és kardbojt azonos a szolgálati öltözethez tartozóval, onnan veendő.
3	" díszatilla	450	.	1350	.	
3	" dísznadrág	90	.	270	.	
3	" körköpeny	170	.	510	.	
3	" díszcsizma	120	.	360	.	
3	" díszderékőv	150	.	450	.	
3	díszkard	120	.	360	.	
<u>Összesen a tiszti díszruházat</u>		.	.	3960	.	
54	legénységi sisak	120	.	6480	.	
54	" díszatilla	300	.	16200	.	
54	" dísznadrág	60	.	3240	.	
54	" körköpeny	120	.	6480	.	
54	" nyakravaló	4	.	216	.	12 db, nyakszegélylyel
54	" díszcsizma	60	.	3240	.	
54	" keztyű	3	.	162	.	
54	" kardbojt	7	.	378	.	
54	" díszderékőv	10	.	540	.	
54	" kardkötő	7	.	378	.	
54	díszkard	120	.	6480	.	
54	alabárd	200	.	10800	.	
54	alabárdbojt	60	.	3240	.	
<u>Összesen a legénységi díszruházat</u>		.	.	57834	.	

./.

K2 Bxx 1-1 1910-15

Darab vagy pár	A cikkek megjelölése	Beszerzési ár		Megjegyzés	
		egyenként	összesen		
		K.	f.	K	f.
54	legénységi kucma	30	.	1620	.
54	" sapka	5	.	270	.
54	" atilla	50	.	2700	.
54	" zubbony	26	.	1304	.
54	" pantalló	24	.	1296	.
54	" nyári pantalló	24	.	1296	.
54	" köpeny	60	.	3240	.
54	" nyakravaló	4	.	216	. 12 szegélylyel
54	" czipő	18	.	972	.
54	" keztyű	3	.	162	.
108	" harisnya	1	.	108	.
108	" ing	4	.	432	.
108	" gatyá	3	.	324	.
54	" kardkötő	7	.	378	.
54	" kardbojt	7	.	378	.
54	" derékezij csattal	7	.	378	.
54	gyalogtishti kard	18	.	972	.
54	Frommer féle ism.pisztoly	85	.	4590	. táskával és 100 darab tölténnyel
Összesen legénységi szolgálati ruházat				20636	.

3	tisztiszolgai sapka	4	.	12	.
3	" atilla	32	.	96	.
3	" zubbony	20	.	60	.
3	" pantalló	20	.	60	.
3	" munka zubbony	10	.	30	.
3	" nyári pantalló	8	.	24	.
3	" köpeny	40	.	120	.
3	" nyakravaló	80	.	2	40
3	" keztyű	1	70	5	10
3	" fészáru csizma	26	.	78	.
	átvitel	.	.	487	50

./.

Darab vagy pár	A cikkek megjelölése	Beszerzési ár		Megjegyzés		
		egyenként	összesen			
		K.	f.	K.	f.	
	áthozat	.	.	487	50	
6	tisztiszolgai ing	2	50	15	.	
6	" gatyá	2	40	14	40	
6	" kapcza		60	3	60	
Összesen a tisztiszolgai ruházat		.	.	520	50	

Összegezés

3	tisztidiszruházat			3960	.
54	legénységi diszruházat			57834	.
54	" szolgálati ruházat			20636	.
3	tisztiszolgai ruházat			520	.
Főösszeg				82950	.

A tiszték szolgálati ruházata az egyenruházati járulékból szerzendő be és sajátjukból tartandó föl.

A rendszeresítendő 54 legénységi mente	a 110 K.	5940 K.
54 buzogány	a 100 K.	5400 K.
összesen		11340 K.

mihez képest a ruházati és felszerelési első kiadás 94290 K.

Budapest, 1912. évi december hó 12.-én.

Bemutatókijelölés

*Hozzá a 3 líves egyenruházati
járnéka a 600 kor*

1.800 K

Összesen

96.090 kor

[Signature]

JEGYZŐKÖNYV

a gazdasági bizottság 1912. évi december hó 13-án tartott üléséről.

Jelen voltak:

gróf Tisza István elnök

elnöksége alatt:

Almay Olivér

Angyal József háznagy

Fuss Nándor

Melczér László

dr. Pekár Gyula

Desseffy Arisztid elnöki tanácsos.

Elnök megnyitván az ülést, elnöki tanácsos megteszi rendes előterjesztéseit:

Jelenti, hogy úgy a főpénztárt, mint a házi és a bérházi kézipénztárakat váratlanul megvizsgálta s azokat teljesen rendben találta.

Tudomásul szolgál.

Jelenti, hogy a múlt ülés /1912. évi június 21-iki/ óta alábbi elnöki rendelkezések tétettek.

Handwritten signature: Kádár 1. / 2. / 3. /

Tudomásul szolgál.

Jelenti, hogy az államrendőrség kirendelt legénysége a gazdasági bizottság^{ok} már f. é. június 21-ikénadott felhatalmazása alapján élelmezéssel láttatott el s hogy a tisztek jutalomdíjakban részesítették, mely kiadás eddig összesen 11.700 korona 92 fillér összeget tesz ki.

Egyben tudatja, hogy az állami

Handwritten note: U 2 BXX 1-1 1910-15

Országház épületében és a legszükségesebb beruházások /ágyak,éjjeli és ruhaszekrények/ beszerzése hozzávetőleg 16.500 koronát fog kitenni.Ezen összegből az átalakítási költségekre 2900 korona esik,voltaképen csakis ez menne veszendőbe, míg a 13.600 korona ára butorbeszerzés a végleges elhelyezés keretében teljes egészében fel fog használtatni.

Ezen 16.500 korona előirányzatot a bizottság elfogadja s a felhatalmazást megadja.

Az őrség végleges és megfelelő elhelyezésére,később,a megejtendő előtanulmányok és beszerzendő költségvetések kapcsán fog az elnökség javaslatot tenni.

Helyeslő tudomásul vétetik.

Elnöki tanácsos bemutatja a három könyvtári tisztviselő kérelmét "hivatali státusok rendezése iránt", - mely előterjesztéshez dr.Pekár Gyula képviselő,a könyvtári bizottság előadója a bizottság nevében,meleg szavakkal pártolja folyamodók kérelmét s egyben azt is kéri,hogy a könyvtár három laboránsának a szolgai és altiszti fizetés különbözetének megfelelő havi 25 korona pótdíj adassék.

Elnök a ^{224. h. 17} kért státuszrendezés abbéli óhaját,hogy a kivánt VII-ik díjazottályn állás megszerzettek, nem ellenzi,hason ~~es~~ leendő előlépést a normális szolgálati idő elteltétől tenné függővé.

a könyvtári tisztviselői kérelmének elutasítása iránti javaslatot részben a VII, illetve VIII és IX rendszertől való elválasztás megkönnyítésével, melynek során a munkájukat, az azonos, az azonos

talmazást megadja.

Elnök tájékoztatja a bizottságot a képviselőházi őrség felállít-
ására és szervezésére történt elő-
intézkedésekről; s kiemeli, hogy te-
vábbi lépések mindaddig, míg Ő Felsége
a törvényt nem szentesítette, nem
eszközölhetők; majd elnöki tanácsos
felolvassa a törvény 3-ik §-át és
a szolgálati ügyrendet,

melyet a bizottság észrevétel nél-
kül vesz tudomásul.

Elnöki tanácsos ismerteti ~~az~~
~~előző~~ a honvédelmi ministerium ál-
tal beszerelt ruházati és
felszerelési javaslatot és költ-
ségvetést; valamint az őrség tiszt-
jeinek, altisztjeinek és legénységé-
nek évi személyi járandóságairól
szóló kimutatást, melynek összegei
a kinevezendők eddigi szolgálati é-
veinek számaitól függ, illetve azok
szerint változik.

T. J. J. J. J.

Elnök javaslatára a bizottság egye-
lőre csak a ~~T. J. J. J.~~ öltönyök és fegy-
verzet beszerzésére adja meg hozzá-
járulását, ellenben a diszegenruhák-
ra nézve később fog határozni.

A személyi járandóságok kimu-
tatását tudomásul veszi s hozzájárul,
hogy a tisztek és főaltisztek tiszt-
fizetéseik, a legénység /altisztek/
szolgálati 50 %-át kapják működési pót-
lék gyanánt.

*háromjárt
altiszti juttatás*

Elnöki tanácsos jelenti, hogy
az őrség ideiglenes elhelyezése az

Elnöki tanácsos bejelenti, hogy hire kelvén a könyvtári tisztviselők kérelmének, máris hasonló indokokból, hogy az állami adminisztráció egyéb ágazataiban felsőbb díjosztályok rendszeresítették, a gazdasági, számvevőségi és pénztári hivatalok személyzete is folyamodott hasonló státuszrendezésért s igen számosan mások is, részben cím, részben felsőbb ^{di} osztályokba leendő kinevezésért. Minden egyes folyamodvánnyal szemben megállapítandó lévén részben az, hogy nem sért-e más szerzett jogokat, részben hogy ^a megállapítandó esetleges praecedens (ilyen következményeket vonhat maga után; elnöki tanácsos egy három tagu albizottságnak kéri kiadni az összes kérvényeket, amelyik körültekintő tárgyalás után tenne jelentést a bizottság plénumának. Hosszas tárgyalás után,

a bizottság elnöki tanácsost bizza meg, hogy indokolt jelentését az elnöknek tegye meg s döntés iránt a legközelebbi ülésen tegyen, az elnök által ~~amár~~ előzetesen elfogadott javaslatot.

Elnöki tanácsos bemutatja: ^{1.}

- a.) Márkus Ilona telefonkezelőné kérvényét, hogy XI-ik díjosztály első fokozatából a X-ik díjosztály 3-ik fokozatába léptetessék elő s ezáltal elérje társnőit, akikkel bár számfeletti ^{minőségű} munkát végeznek, de egy időben alkalmaztatott.

A bizottság méltányolva hosszú és kifogástalan szolgálatát, a kérésnek

2 BXX 1-1 1910-16
ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZÉKJEL

helyt ad.

b./ a ruhatárosnők kérvényét
fizetésük emelése iránt.

A bizottság tekintettel a folytonosan emelkedő drágaságra és arra, hogy a ruhatárosnők illetményei csakugyan igen szerények, alapfizetésüket 1.000, 1100-1200 koronáról 1300,-1400,-1500 koronára emeli.

c./ a műszaki osztály két mérnőkének javaslatát, hogy Kárász András asztalos napibére 6 K.-ról 6 K.50 f.-re,
Kiss Lajos lakatos " 5 " " 5 " 50 " "
A bádogos és három kűmives napibére 5 " " 5 " 20 " "
emeltessék.

A bizottság a javaslatnak helyt ad.

d./ Dávid József gyakornok állásáról lemondván, egy évi végkielégítés iránti kérvényének

a bizottság helyt adván, részére 1200 korona összeget utalványoz.

e./ Fülöpp Áron könyvtári igazgató, Farkas Jánosné telefonkezelőnő,
Kiss Gyula gépészsegéd, Tinkóczy Zsigmond altiszt, és Balogh Lászlóné ruhatárnoknő családi pótlék tárgyában benyújtott kérvényeinek

a bizottság helyt ad és a tanulmányi előmenetek általános, jó osztályzatát elfogadja; Balogh Lászlóné ~~be-~~
~~tegyen~~ ~~születési~~ ~~helye~~ ~~fiára~~ ^{néve} azonban - ~~élettségi~~ ~~bizonyítványának~~ ~~bete-~~
~~rtését~~ ^{születési} rendeli el.

az iskolai iratok bizonyítására

f./ A Markovics Iván szoborbizottság kérelmére a bizottság

meltányolva a Ház régi érdeemes tiszt-

viselőjének kiváló érdemeit, az emléké-
nek emelendő szobor költségeihez 1000
/Egyezer/ korona adományösszeggel já-
rul hozzá.

Ezzel a napirend kimerítettvén, elnök az ülést bezárta.

Kmf.

 elnök.

előadó.

I

Φ

A palotaórség ideiglenes elhelyezésének költségei.

Gazdasági bizottságilag 1912.XII.13. engedélyezett előirányzat 16500.-kor.

I.

A palotaórség tisztjeinek elhelyezése:

1. A helyiségek átalakítása, karbahozatala 260.-

II.

A palotaórség legénységének elhelyezése:

1. A helyiségek átalakítása, karbahozatala 2293.46
2. Butorzat 7214.-
3. Ágynemű 5610.50

Összesen 15117.96 K.

III.

A palotaórség takarítószemélyzetének elhelyezése:

1. A helyiség átalakítása 64.-
2. Butorzat 266.-

Összesen 330.-

Végösszeg a 16500 kor előirányzattal szemben 15667.96 K.

Tehát

1 legény elhelyezésének költsége .....kerek 280.-kor.
1 " butorzatának, ágyneműjének költsége .....kerek 238.- "
1 teljesen felszerelt ágy költsége.....kerek 132.- "

Budapest, 1913. III. 5.

Takatos László
az Országház építész.

A költségvetés keretében a költségvetés megnevezésében
jelölendő 1100 K és az illetéki díj 250 K.

[Handwritten signature]

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

K2 BXX 1-1 110-15

Magyar királyi honvédelmi minister.

1975.
elh. 1913. számhoz.

Körrendelet.

Az 1912. évi LXVII. t.-cz. alapján felállítandó képviselőházi őrség tiszti és altiszti helyeinek betöltésére a következő felhívást bocsátom ki:

I. Betöltésre kerülnek:

a) a következő tiszti állások:

1 törzstiszt, mint parancsnok,

1 törzs- vagy főtiszt, mint a parancsnok helyettese,

1 főtiszt, mint segéd tiszt.

b) legénységi helyek:

6 palota-főőrmeister (rangosztályba nem soroló havidijas) és

48 palotaőrmeister.

II. Jelentkezhetnek:

a) a tiszti állásokra: a közös haderő, a m. kir. honvédség vagy csendőrség állományából lényeges és nyugállományu, magyar honos tisztak.

b) a legénységi helyekre: a közös haderő, a m. kir. honvédség vagy a csendőrség magyar honos altisztjei, a kik tényleges szolgálati kötelezettségüknek eleget tettek (tehát tartalékosok is), nőlenek vagy gyermektelen özvegyek, hadi szolgálatra teljesen alkalmasak, magyarul, továbbá írni és olvasni tudnak, feddhetlen előéletűek, erkölcsös, becsületes jelleműek, elismert kötelességérzéssel bírnak és ügyes magatartásuak.

A legénység három hónapig próbaszolgálatot teljesít; az őrségnél legfeljebb hat évig szolgálhat.

III. A képviselőházi őrségnél teljesített szolgálat tényleges szolgálatnak számít.

Az őrség tagjai a m. kir. honvédség, illetőleg a csendőrség állományában megmaradnak, a közös haderőtől származók a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A képviselőházi őrség tagjai ezen őrségnél teljesítendő szolgálatuk megszűnése esetében állományilletékes honvéd csapattestükhöz (a csendőrséghez) visszahelyeztetnek.

IV. Illetékek.

A képviselőházi őrség tagjai ezen szolgálatuk tartama alatt a képviselőháztól huzzák illetményeiket, és pedig:

1. Az őrség tisztjei katonai (csendőr) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben, továbbá palotaőrségi pótdíjban részesülnek, mely pótdíj a havidíj 50%-át képezi és a havidíjjal együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki.

2. Az őrség tisztjei az őrségbe lőrlendő beosztásukkor az első diszruházatot és az ismélőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapják, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszerismindenkorra 600 korona egyenruházati járulékbán részesülnek. Az összes ruházat megújításáról azonban a tisztak önmaguk gondoskodnak.

3. A legénység a következő illetékeket kapja:

a) A palota-főőrmeisterek szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1800 koronát,

K 2 B x x 1-1 1910-15

ORSZÁGON KÉPVÉLŐ

b) a palota-örmesterek ugyanakkor-évenként 1500 koronát, ezen összegben a zsold, a jutalomdíj és a pótdíj is be van számítva, és havi előleges részletekben fizettetik ki: (Ez által azonban az örmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidíjasokká),

c) ugy a palota-főörmesterek, mint a palotaörmesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek.

d) Ezenkívül a legénység természetben kapja ételmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a Képviselőház gondoskodik.

e) Ha a képviselőházi őrség legénységi állományu tagja megnősül, akkor a természetbeni ételmezés helyett évente 600 koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 koronát kap, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világítás és fűtőfa váltása is be foglaltatik.

4. A képviselőházi őrség tagjainak nyugellátására az 1875. évi LI. és 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve a csendőrség legénységi egyéneire nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók.

Az ellátási (nyugdíj) illetékek meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai ugy tekintetnek, mintha megszakitás nélkül a m. kir. honvédségnél; illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illeték-többletek a nyugdíjba be nem számíthatók.

5. A képviselőházi őrségi szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén ugy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerű és az összszolgálati idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, az őrségben élvezett illetékeikre való tekintet nélkül.

V. A jelentkező tisztek kérvényei illetőleg a legénységről szerkesztett «Névjegyzékek» ide 1913. évi február hó 15-ig beérkezzenek és pedig:

a) a tisztek kérvényei, a közbeneső parancsnokságok részéről véleményezve, honvéd-, illetőleg csendőr-kerületenként gyűjtve a honvéd főparancsnokság, illetőleg a csendőrségi felügyelő utján;

b) a legénységről, csapatstentként (intézet-, halóság-, parancsnokság-csendőrkerületenként) szerkesztett Névjegyzékek véleményezve közvetlenül terjesztendők fel.

A nem lényleges legénységről a Névjegyzéket az illetékes honvéd kiegészítő parancsnokságok terjesztik fel.

c) Nyugdíjas tiszteknek és a nem lényleges legénységnek a jelentkezésre való külön felhívása **mellőzendő**.

d) Ugy a tisztek, mint a legénység személyi és erkölcsi okmányai csatolandók.

Ezen rendelet a mellékelt Elosztó szerint adatik ki.

Budapest, 1913. évi február hó 4-én.

Báró *Hazai*, s. k.
honvédelmi minister.

M. kir. honvédelmi minister.

1975.
eh. 1913. szám.

E l o s z t ó.

Folyószám	K i a d a t i k	Példány száma		Megjegyzés
		egyenként	összesen	
1.	Hadügyministerium	5	5	
2.	A honvédelmi ministerium valamennyi csoport főnökének	1	11	
3.	A honvédelmi ministerium valamennyi osztályának	1	34	
4.	A honvédelmi ministerium szakszámvevőségének	6	6	
5.	A honvéd főparancsnokságnak	2	2	
6.	I—VI. honvéd kerületi parancsnokságnak	3	18	
7.	Az I—VI. kerületbeli gyalog és lovas dandárparancsnokságoknak	1	16	
8.	I—VI. kerületbeli gyalogezred parancsnokságok	1	24	
9.	I—24. gyalogezred zlj. parancsnokságoknak	1	82	
10.	I—24. kiegészítő parancsnokságoknak	1	24	
11.	1—9. huszárezred	1	9	
12.	1—9. h. ezredbeli osztályparancsnokságoknak	1	18	
13.	29., 30., 31., 32. ezred szűkebb törzs. I/20., I/30., IV/19. zlj. szűkebb törzsének	1	7	
14.	Ludovika Akadémia	1	1	
15.	Főreáliskola	1	1	
16.	Hadapródiskola Pécs és Nagyvárad	1	2	
17.	Tájékoztató tanfolyam	1	1	
18.	Központi lovasiskola	1	1	
19.	Központi fegyvertár	1	1	
20.	Központi ruhatar	1	1	
21.	Élelmező raktár	1	1	
22.	Gazdászati tiszti tanfolyam	1	1	
23.	Tüzérségi felügyelő	1	1	
24.	Lovassági felügyelő	1	1	
25.	Főlörvényszék	1	1	
26.	Budapesti, Debreczeni, Szegedi, Munkácsi, Marosvásárhelyi, Nyitrai, Pécsi kórház parancsnokság	1	7	
27.	I. Csendőrkörületi parancsnokságnak és valamennyi csendőrszárny és szakaszparancsnokságok	1	24	
28.	II. " " " " " "	1	30	
29.	III. " " " " " "	1	30	
30.	IV. " " " " " "	1	32	
31.	V. " " " " " "	1	30	
32.	VI. " " " " " "	1	33	
33.	VII. " " " " " "	1	33	
34.	VIII. " " " " " "	1	27	
35.	I. és 8. sz. honvéd táborigyusezred	3	6	
36.	1—6. sz. honvéd táborigyusosztály	1	6	
37.	Képviselőház elnöksége	10	10	
38.	Tartalék a honv. min. 1. osztályánál	13	13	
	Összesen	—	550	

b) a palota-örmsesterek ugyanakkor évenként 1500 koronát, ezen összegben a zsold, a jutalomdíj és a pótdíj is be van számítva, és havi előleges részletekben fizettetik ki: (Ez által azonban az örmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidíjasokká),

c) ugy a palota-főörmsesterek, mint a palotaörmsesterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek.

d) Ezenkívül a legénység természetben kapja élelmezését, ruházataát és elhelyezéséről is a Képviselőház gondoskodik.

e) Ha a képviselőházi őrség legénységi állományu tagja megnősül, akkor a természetbeni élelmezés helyett évente 600 koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 koronát kap, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világítás és fűtőfa váltása is befoglalatik.

4. A képviselőházi őrség tagjainak nyugellátására az 1875. évi LI. és 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve a csendőrség legénységi egyéneire nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók.

Az ellátási (nyugdíj) illetékek meghatározásánál tehát ezen őrség tagjai ugy tekintetnek, mintha megszakítás nélkül a m. kir. honvédségnél, illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illeték-többletek a nyugdíjba be nem számíthatók.

5. A képviselőházi őrségi szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén ugy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerű és az összszolgálati idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, az őrségben élvezett illetékeikre való tekintet nélkül.

V. A jelentkező tisztek kérvényei illetőleg a legénységről szerkesztett «Névjegyzékek» ide 1913. évi február hó 15-ig beérkezzenek és pedig:

a) a tisztek kérvényei, a közbeneső parancsnokságok részéről véleményezve, honvéd-, illetőleg csendőr-kerületenként gyűjtve a honvéd főparancsnokság, illetőleg a csendőrségi felügyelő útján;

b) a legénységről, csapatstentként (intézet-, halóság-, parancsnokság-csendőrkerületenként) szerkesztett Névjegyzékek véleményezve **közvetlenül** terjesztendők fel.

A nem tényleges legénységről a Névjegyzéket az illetékes honvéd kiegészítő parancsnokságok terjesztik fel.

c) Nyugdíjas tiszteknek és a nem tényleges legénységnek a jelentkezésre való külön felhívása **mellőzendő**.

d) Ugy a tisztek, mint a legénység személyi és erkölcsi okmányai csatolandók.

Ezen rendelet a mellékelt Elosztó szerint adatik ki.

Budapest, 1913. évi február hó 4-én.

Báró *Hazai*, s. k.
honvédelmi miniszter.

AZ 1912. ÉVI LXVII. T.-CZIKK
ÉS AZ ANNAK ALAPJÁN LÉTESITETT
KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG
SZERVEZETI SZABÁLYZATA
ÉS
SZOLGÁLATI ÜGYRENDJE

HIVATALOS KIADÁS

BUDAPEST
PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
1913

1912. évi LXVII. törvényczikk

KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG FELÁLLITÁSÁRÓL.

1. §.

A képviselőház elnöke az 1848. évi IV. t.-cz. 10—14. §-ain és a képviselőházi házszabályokon alapuló jogánál és kötelességénél fogva:

1. gondoskodik a képviselőházban a hallgatók teljes hallgatagságban tartásáról, továbbá a tanácskozási rend és csend, valamint a közbiztonság fentartásáról s a házszabályok szigorú végrehajtásáról;

2. a képviselőház tanácskozását háborgató egyes hallgatót vagy egész hallgatóságot, ha-egyszeri figyelmeztetés után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerű szavazással határoz. E szavazásnál a 4. pont szerint eltávolított vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt úgy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna, s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolított és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

1*

4

tetésnek sikere nincs, eltávozára szólíthatja fel és szükség esetében karhatalom alkalmazásával is eltávolíthatja;

3. a képviselőház oly határozatának, a melyvel valamelyik tagját az ülésekből időlegesen kizárja, szükség esetében karhatalom alkalmazásával is fogatot szerez,

4. megteszi a képviselőház és a bizottságok tanácskozásainak biztosítására szükséges intézkedéseket; azt a képviselőt, a ki a rendet és csendet a tanácskozást teljesen megghiúsító módon tartósan zavarja úgy, hogy rögtöni eltávolítása nélkül az ülés egyáltalában nem folytatható, karhatalom alkalmazásával is kivezeteti és a képviselőháznak vagy bizottságnak erről az üléséről távoztatja.

A 4. pont esetében az elnök köteles intézkedését a képviselő eltávo-

5

litása után azonnal jóváhagyás végett a képviselőház elé terjeszteni, mely a felett vita nélkül egyszerű szavazással határoz. E szavazásnál a 4. pont szerint eltávolított vagy a képviselőház határozatával időlegesen kizárt képviselőt úgy kell tekinteni, mintha a jóváhagyás ellen szavazott volna, s a jóváhagyás csak akkor tekinthető megadottnak, ha az a szavazatok többségét az eltávolított és az időlegesen kizárt képviselők számbavételének daczára is megnyerte.

Az elnök intézkedése, ha azt az előbbi bekezdés értelmében a képviselőház jóvá nem hagyta, hatályát veszti, s az eltávolított képviselőnek joga van az ülésen újra megjelenni.

2. §.

Az előző §-ban megjelölt intézkedések fogantatására, a melyekhez

6

karhatalom alkalmazására van a képviselőház elnökének szüksége, képviselőházi őrség állittatik fel

A képviselőházi őrség a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi ház-nagy útján vagy más úton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyűlés feloszlásától az újabb országgyűlés megnyitáig a képviselőházi őrséggel az előbbi két bekezdés értelmében a háznagy önállóan rendelkezik.

3. §.

A képviselőházi őrség legfeljebb hatvan tagból álló katonailag szervezett őrtestület, amely az erre önként jelentkező katonai egyénekből állittatik össze.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó részletes szabályokat a

8

hatalmi intézkedések foganatosításának, e célra ugyancsak a kormány útján a székesfővárosi m. kir. államrendőrség, a csendőrség, vagy a fegyveres erő közreműködését veheti igénybe.

A személy- és vagyonbiztonság fentartása céljából szükséges megfigyelő szolgálatot továbbra is a székesfővárosi m. kir. államrendőrség polgári biztosai látják el.

Ezek a rendelkezések a helyi rendőrhatalomságnak az 1896. évi XXXIII. t.-czikkben biztosított jogkörét nem érintik.

5. §.

Mindaddig, míg a 2. §-ban megállapított szolgálatot a képviselőházi őrség nem veheti át, a képviselőházban a szükséges karhatalom igénybevételére vonatkozólag a jelenlegi jogállapot marad érvényben.

7

képviselőház elnöke a honvédelmi miniszterrel egyetértve állapítja meg. Szolgálati ügyrendjét a képviselőház elnöke a képviselőházi háznagy javaslatára a képviselőházi gazdasági bizottság meghallgatása után szabályozza.

4. §.

Amennyiben a képviselőházi őrség megerősítése, vagy pedig szolgálatának a képviselőházban való kiegészítése válnék szükségessé, a képviselőház elnöke erre a célra a kormány útján a csendőrség, vagy a fegyveres erő karhatalmi közreműködését veheti igénybe.

Ha pedig a képviselőház elnöke ezen törvény 1. §-ában körülírt jogánál és kötelességénél fogva szükségesnek tartja, hogy a képviselőház közvetlen környékén megfelelő kar-

9

6. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Végrehajtásával a ministerium bizatik meg.

A Szervezeti Szabályzat hiteles példányai az 1913. évi január hó 30-án kelt 1.647. számú honvédelmi minisiteri átirattal és az 1913. évi január hó 31-én kelt 322. számú képviselőházi elnöki átirattal csereltettek ki.

Szervezeti szabályzat

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG SZÁMÁRA.

1. §.

Állás. A képviselőházi őrség katonailag szervezett őrtestület, melynek tagjai a m. kir. honvédséghez vagy csendőrséghez tartoznak.

2. §.

Állomány. A képviselőházi őrség állománya: Tisztek: 1 törzstiszt, mint parancsnok,

és a képviselőház elnökétől akár közvetlenül, akár a képviselőházi háznagy útján vagy más úton kapott rendeleteket végrehajtani köteles.

Az országgyűlés felosztatásától az újabb országgyűlés megnyitáig a képviselőházi őrséggel a háznagy rendelkezik.

Külön szolgálati utasítások tartalmazzák azokat a részletes rendelkezéseket, melyek eme őrség szolgálati kötelességeit szabályozzák. Ezeket az utasításokat általában a képviselőház elnöke önállóan, katonai részületet azonban a honvédelmi minisiterrel egyetértően állapítja meg.

Katonai tekintetben a képviselőházi őrség a budapesti I. honvéd kerületi parancsnokság útján a honvédelmi minisiternek van alárendelve.

1 törzs- vagy főtiszt, mint a parancsnok helyettese,
1 főtiszt, mint segéd tiszt.

Legénység: 6 palota-főőrmeister (rangosztályba nem sorolt havidíjas) és 48 palota-őrmeister, továbbá 3 tisztiszolga.

3. §.

A képviselőházi őrség rendeltetése **Rendeltetés.** az, hogy az 1912. évi LXVII. t.-cz. 1. §-ában megjelölt intézkedéseket fogantatosítsa, amennyiben ezekhez a képviselőház elnökének karhatalom alkalmazására van szüksége.

A képviselőházi őrség csak a törvényben megjelölt czélokra alkalmazható és ettől a működtéstől senki által semmi más czélra ideiglenesen sem vonható el.

4. §.

A képviselőházi őrség a képviselő-**Alárendelés.** ház elnökének rendelkezése alatt áll

5. §.

A képviselőházi őrségre általában a honvédségnél érvényes szabályza- **Szolgálati viszony.** tok és utasítások irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnokát a csapatparancsnok fegyelmi fenytő hatalma illeti meg.

A képviselőházi őrség tagjai büntető bíraskodás tekintetében a honvédbíróságok hatáskörébe tartoznak.

A képviselőházi őrség személyei csapattesteik (a csendőrség) állományában megmaradnak, őket ott létszám felett vezetik és a képviselőházi őrséghez csak beosztatnak.

6. §.

A tiszt állások a közös haderő, **A tiszt állások betöltése.** illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség állományából önként jelentkező magyar honos pályázókkal töltenek be.

14

A közös haderőtől származó tisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A tisztek előléptetése a honvédségi előléptetési szabály elvei szerint történik.

A tisztek beosztását, valamint azoknak esetleges visszahelyezését a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A beosztás azonban haladéktalanul megszűnik akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető tiszt kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés minden indokolás nélkül történik

7. §.

A legénységi állomány kiigazítása A képviselőházi őrség legénységi állományát a közös haderő, illetőleg a m. kir. honvédség vagy csendőrség önként jelentkező magyar honos altisztjeivel kell kiegészíteni.

16

A kik a próbaszolgalatban megfeleltek, a képviselőházi őrséghez végérvényesen beosztatnak, a többieket csapattestükhöz vissza kell küldeni.

A képviselőházi őrség legénysége ezen alkalmazásában legfeljebb hat évig maradhat.

A legénységnek bevonultatását állományilletékes (honvéd) csapattestéhez (a csendőrséghez) a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

Megszűnik azonban a végérvényesen beosztott legénység beosztása akkor is, ha a képviselőház elnöke a honvédelmi ministert az illető kicserélése iránt megkeresi; ezen megkeresés mindig indokolás nélkül történik.

A legénységet a képviselőház elnökének hozzájárulásával az őrség parancsnoka lépteti elő.

15

A közös haderőtől származó altisztek a m. kir. honvédséghez helyeztetnek át.

A felvétel követelményei a következők:

1. teljesített tényleges szolgálati kötelezettség;
2. nőtlen állapot, vagy gyermektelen özvegyesség;
3. hadi szolgálatra való teljes alkalmatosság;
4. a magyar nyelv tudása;
5. az írás és olvasás tudása;
6. feddhetetlen előélet, erkölcsös, becsületes jellem, párosulva elismert köteletségérvéssel;
7. ügyes magatartás.

A legénységnek az őrséghez való beosztását a képviselőház elnökével egyetértően a honvédelmi minister rendeli el.

A felvett legénység három hónapig próbaszolgalatot teljesít.

17

8. §.

A képviselőházi őrségnél teljesített szolgálat tényleges szolgálatnak számit. kötelezettség.

A tisztek és legénység szolgálati (had) kötelezettsége, továbbá a legénység szolgálatának önkéntes folytatása, végül a képviselőházi őrségből való kilépés tekintetében ugyanazok a rendelkezések irányadók, mint a melyek a m. kir. honvédség és csendőrség egyéneire érvényesek.

9. §.

Mozgósítás esetén és háború társamára a képviselőházi őrség rendelkezésének megfelelően tovább együtt marad. Mozgósítás.

10. §.

A nőstül engedélyezése a honvédségnél érvényes rendelkezések alapján történik. Nőstülés.

2

11. §.

Ruházat. A ruházatot a honvédelmi miniszter a képviselőházi elnökkel egyetértően — a magyar koronaőrség ruházatának megállapításánál követett alapelvek szerint határozza meg, minél azonban szembetűnő külsőségek biztosítsák a két őrségnek könnyű megkülönböztetését.

12. §.

Fegyverzet. A képviselőházi őrség fegyverzete szolgálatban a gyalogtiszti kard (legénységnél a szolgálati kard) és az ismétlőpisztoly; diszszolgálatban és szolgálaton kívül a gyalogtiszti kard.

13. §.

Fegyverhasználat. A képviselőházi őrség tagjai csak a következő esetekben használhatják fegyverüket:

a) jogos védelem gyanánt, ha őket tetteleg megtámadják;

A »Szolgálati Ügyrend«-et a gazdasági bizottság az 1912. LXVII. t.-cz. 3. §-ának 2-ik bekezdése értelmében 1912. évi december hó 13-án, 1913. évi január hó 24-én és 1913. évi november hó 12-én tárgyalta.

Szolgálati ügyrend

A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG
SZÁMÁRA.

I.

Általános rész.

1. §.

A képviselőházi őrség szervezetére vonatkozó alapvető határozatokat az ezen testület számára érvényes »Szervezeti szabályzat« állapítja meg.

A szervezeti szabályzatban foglalt rendelkezések részletes körülírás-

b) ha életüket vagy testi épségüket oly körülmények között veszélyeztetni valamely támadás, hogy ennek bekövetkezésétől alaposan tartózkodhatnak;

c) ha szolgálatuk teljesítése közben oly tetteles ellenszegülésre találnak, mely azt megghiusíthatná és az ellenszegülés legyőzése kiméletes eszközszel sikertelenül kíséreltetett meg;

d) ha a fegyver használata életükben vagy testi épségükben megtámadott harmadik személyek megmentésére vagy megvédésére szükséges.

14. §.

Ezeket külön utasítások fogják szabályozni.

15. §.

Jelen szervezeti szabályzat a jóváhagyás után azonnal érvénybe lép.

Illetékek.
Kötészek.
Gazdasági,
közigazgatási
szolgálat.

Érvénybe-
lépés.

sát, valamint az ott nem érintett szervezeti kérdéseket jelen ügyrend »általános részének« alább következő szakaszai tartalmazzák.

Az őrség szolgálatát szabályozó rendelkezéseket viszont ez ügyrend második része, a »szolgálati utasítás« foglalja magában.

2. §.

A Szervezeti szabályzat« 6. és 7. §-ai határozatainak figyelemvételével a képviselőházi őrség létszámának első betöltése és minden további kiegészítése a képviselőház elnökének megkeresésére a honvédelmi miniszter által önkéntes jelentkezés végett kibocsátandó felhívás útján történik.

A honvédelmi miniszter a jelentkezőket érdemességük és araválóságuk tekintetében osztályozza és a közülök megfelelőek személyi adatait a képviselőház elnökéhez juttatja, a

22

ki azután ezen egyénekből az őrségbe beosztandókat kiválasztja és beosztásuk elrendelése végett a honvédelmi ministert értesíti.

3. §.

A képviselőházi őrség tagjai az őrségbe történő beosztáskor a képviselőház elnökétől a képviselőházi őrszolgálat ellátására feljogosító megbízást kapnak.

Ezt a megbízást a képviselőházi elnök bármikor — még véglegesítés után is — visszavonhatja. A visszavonás által az illető az őrszolgálat ellátására való jogosultságát azonnal elveszti, az őrség állományában csak addig maradhat meg még, míg visszahelyezése a honvédséghez a szervezeti szabályzat 6. és 7. §-ai szerint be nem következik. A megbízás visszavonása mindig indokolás nélkül történik.

24

6. §.

A képviselőházi őrségről szóló 1912. évi LXVII. t.-oz. 1. §-ában megjelölt feladatok megoldásánál eljárni jogosult és eljárni köteles az őrség első sorban azon egyén vagy egyének ellen, a kik az intézkedésre okot adtak, másodsorban azon egyének ellen is, a kik az intézkedés fogamatosságát magatartásukkal gátolják vagy más módon nehezítik.

7. §.

Területi szempontból a képviselőházi őrség eljárni jogosult:

1. az országgyűlés palotájának mindazon területein, melyeket a képviselőház, mint testület, vagy annak bizottsága vagy annak tisztviselői és alkalmazottai bármily czélra állandóan vagy ideiglenesen használatban tartanak;

23

4. §.

A képviselőházi őrség tagjai a szervezeti szabályzat 5. §-ának értelmében ezen működésük ideje alatt megmaradnak a m. kir. honvédségre érvényes becsületügyi, fegyelmi és büntető eljárási szabályok uralma, illetőleg hatálya alatt.

5. §.

A képviselőház elnöke az őrség felett való rendelkezési jogát gyakorolhatja:

1. személyesen;
2. a képviselőház háznagya útján;
3. a képviselőház bármelyik választott vagy kinevezett tisztviselője útján, a kik azonban csak az elnök vagy a háznagy intézkedéseinek közvetítői lehetnek.

A háznagy az elnök által reáruházott rendelkezési jogkör határain belül intézkedik.

25

ennek következtében az elnök rendeletéből szabad megjelenési és ott tartózkodási joga van e területen bármikor, még a zárt tanácskozások ideje alatt is;

2. eljárni jogosult a képviselőházi őrség szükség esetében a képviselőház közvetlen közelében is mindaddig, míg az eljárás folytatását az illetékes hatóságnak illetve e hatóság legközelebbi közegének át nem adhatja;

3. esetről-esetre a magyar állam területén bárhol, azon elhatárolt területeken vagy azon épületek belső részeiben, a hol a képviselőház mint testület, vagy annak bizottsága vagy küldöttsége vagy egyes kiküldöttje vagy tisztviselője hivatalosan működik;

4. eljárni jogosult az őrség a közös ügyek tárgyalására kiküldött magyar országos bizottság tanács-

kozásainak ozéljaira szolgáló épület belső területén úgy a budapesti, mint a bécsi bizottsági tanácskozások alkalmával.

8. §.

Feladatának teljesítésében a képviselőházi őrség rendszerint csak előzetes rendeletvétel után járhat el. Sajat kezdeményezéséből is eljárhat azonban akkor, a mikor a közrend, személy- és vagyonbiztonság fenntartásának érdekei ezt megkívánják.

Ez érdekek megóvásánál ugyanazon szabályok szerint jogosult és köteles eljárni, mint a m. kir. csendőrség.

Az esetleg elfogott egyént őrizetbe veszi, a további eljárásra illetékes hatóságot haladéktalanul értesíti és az őrizetben tartott egyént a legrövidebb idő alatt, de minden esetre

őrségi pótdíjban részesülnek, mely pótdíj a havidíj 50% át képezi és utóbbival együtt havi előleges részletekben szolgáltatandó ki;

2. az őrség tisztjei az őrségbe történő beosztásukkor az első diszruházatot és az ismétlőpisztolyt a képviselőház költségén természetben kapják, egyéb egyenruházatuk és felszerelésük beszerzésére pedig egyszerűsmindenkorra 600 korona egyenruházati járulékból részesülnek. Az összes ruházat megújításáról azonban a tisztek önmaguk gondoskodnak;

3. a legénység a következő illetékeket kapja:

a) a palota-főőrme­sterek képviselőházi őrségi szolgálatuk első és második esztendejében évenként 1.800 (egyezemylolcszáz) koronát;

b) a palota-őrme­sterek ugyanakkor évenként 1.500 (egyezeröttszáz) koronát;

12 órán belül a további eljárásra illetékes hatóságnak átadja.

9. §.

A karhatalmi intézkedések fogantatásánál a képviselőházi őrség tapintatosan és a körülmények által indokolt erőlyel tartozik fellépni, miközben a fegyverhasználat alkalmazását a szervezeti szabályzat 13. §-ának rendelkezései szabályozzák.

10. §.

A képviselőházi őrség tagjai ezen szolgálatuk tartama alatt a képviselőháztól huzzák illetményeiket, és pedig:

1. az őrség tisztjei katonai (csendő) rendfokozatuk szerinti összes illetékeikben (havidíj, lak- és butorbér, tisztiszolga butorbér, lóeltartás, istállóbér és lóátalány), továbbá palota-

ezen összegbe a zsold, jutalomdíj és a pótdíj be van számítva és havi előleges részletekben fizettetik ki, ez által azonban az őrmesterek nem válnak rangosztályba nem soroló havidíjasokká;

c) úgy a palota-főőrme­sterek, mint a palota-őrme­sterek pénzbeli illetékei 2—2 évenként 150 (egyszázötven) koronával emelkednek;

d) ezenkívül a legénység természetben kapja élelmezését, ruházatát és elhelyezéséről is a képviselőház gondoskodik;

e) ha a képviselőházi őrség legénységi állományú tagja megnősül, akkor a természetbeni élelmezés helyett évente 600 (hatszáz) koronát, a természetbeni lakás helyett évente szintén 600 (hatszáz) koronát kaphat, mely utóbbi összegbe a lak- és butorbér, a világítás és fűtőfa válsága is bñfoglaltatik;

4. a képviselőházi őrség tagjainak és a tagok özvegyeinek és árváinak ellátására az 1875. évi LJ. és az 1896. évi XVI. t.-cz.-ek, illetve az 1887. évi XX., az 1891. X., az 1896. évi IV. és az 1907. évi XVI. t.-czik kek, illetőleg a csendőrség legénységi egyéneire és azok özvegyeinek és árváinak ellátására nézve az 1912. évi LXV. t.-cz. rendelkezései irányadók;

az ellátási (nyugdij) illeték meghatározásánál tehat ezen őrség tagjai úgy tekintetnek, mintha megszakítás nélkül a m. kir. honvédségnél, illetve a csendőrségnél szolgáltak volna; az őrségnél élvezett illetéktöbbletek a nyugdíjba be nem számíthatók;

5. a képviselőházi őrség szolgálatból csapat (csendőrségi) szolgálatba való visszatérés esetén úgy a tisztek, mint a legénység ismét rendfokozatszerű és az összzszolgálati

alá lépnek, a zárt osztagok pedig vagy a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései szerint alkalmaztatnak, vagy pedig az A—15 jelzetű »Karahatalmi utasítás« határozatai szerint járnak el.

A megerősítésből származó illetékeket, pótdíjakat és egyéb kiadásokat a képviselőház viseli.

12. §.

A képviselőházi őrség és az azt megerősítő, valamint annak szolgálatát a képviselőházban kiegészítő katonai egyének és csapatok és a képviselőházon kívül karhatalmi intézkedéseket foganatosító rendőrség vagy katonai csapatok szolgálatukat egymástól függetlenül látják el, ha csak kivételesen a katonai megerősítésre szánt osztagok és a külső csapatok egy egységes parancsnok alá nem helyeztetnek.

idejüknek megfelelő honvédségi (csendőrségi) illetékeik élvezetébe kerülnek, a képviselőházi őrségnél élvezett illetményeikre való tekintet nélkül.

11. §.

A képviselőházi őrségnek az 1912. évi LXVII. t.-cz. 4. §-a első bekezdésén alapuló megerősítése, illetőleg szolgálatának kiegészítése a képviselőház elnökének a kormányhoz intézendő megkeresése útján történik.

A megerősítésre első sorban csendőrség, másodsorban pedig a közös haderő vagy a honvédség részei alkalmaztatnak.

A megerősítő személyzet a szükséghez képest egyes katonai egyénekből vagy osztagokból állhat.

A megerősítésre kirendelt egyes katonai egyének a képviselőházi őrség parancsnokának rendelkezései

A belső és a külső karhatalmi szolgálat a képviselőház elnökének rendelkezése alatt áll és köztük a szükséges összhangot ő létesíti; a végrehajtás iránt pedig az illető parancsnokok intézkednek.

II.

Szolgálati utasítás.

13. §.

A képviselőházi őrség az országban őrszolgálatot teljesít. A felállítandó örök számát, erejét, felállítási helyét és feladatát, továbbá a naponta szolgálatba lépő őrség erejét a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részben foglalt ebbeli rendelkezések figyelembe vétele mellett, a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának utasi-

tásai alapján a képviselőházi őrség parancsnoka határozza meg.

Az őrség és az örök magatartására nézve a szervezeti szabályzat 13. §-ában, valamint a »Szolgálati szabályzat a m. kir. honvédség számára« I. részének 77. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.

Az őrszolgálatot szolgálati öltözetben, karddal és pisztolylyal ellátva kell teljesíteni.

A képviselőházi őrség ünnepélyes alkalmakkor csakis Ő császári és apostoli királyi Felsége születés- és névnapján, továbbá Szent István ünnepén vonul ki, a mikor is a budavári (koronázó) Boldogasszony templomban mint zárt osztály vesz részt.

A képviselőházi őrség magatartására e három alkalomkor általában a m. kir. honvédség szolgálati és gyalogsági gyakorlati szabályzata irányadó.

ség különleges feladatának megfelelően ez őrség szervezeti szabályzata 3., 4., 5., 8., 13. §-ában, továbbá jelen ügyrend Általános Rész 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 11., 12. §-aiban alapít meg.

A képviselőházi őrség parancsnokának helyettesét a ki nem különített századparancsnokok jogköre illeti meg.

15. §.

A képviselőházi őrség legénységének katonai kiképzésére általában a m. kir. honvédségi Szolgálati szabályzat I. és III. rész, a gyalogsági Gyakorlati szabályzat, a Fegyverutasítás és a Lőutasítás elvei irányadók.

A képviselőházi őrség parancsnoka minden november és május 1-én hat hat hónapot felölelő időszakra egy foglalkozási tervezetet mutat be a

A képviselőházi őrségnél a szolgálatot minden tekintetben úgy kell kezelni, mint a hogy az a magyar királyi honvéd gyalogság alosztályai számára van szabályozva.

A mennyiben a képviselőházi őrség különös rendeltetésére való tekintettel ezen általános szabályoktól eltérések szükségesek, azokat a képviselőház elnökének, illetőleg háznagyának külön utasításai állapítják meg.

14. §.

A képviselőházi őrség tisztjeinek és legénységének álláskötelmeire, magatartására, kötelezéseire és jogaira nézve általában azok a szabályok irányadók, melyek a Szolgálati szabályzat» III. részének (gyalogság) 1., 4., 7., 22., 23., 25., 27., 28. §-aiban foglaltatnak, továbbá azok, melyeket a képviselőházi ör-

képviselőház elnökének, a ki azt katonai szempontból való hozzájárulás végett a honvédelmi miniszternek megküldi.

16. §.

A képviselőházi őrséget a képviselőház elnökének és alelnökeinek kívánságára a képviselőházi őrség parancsnoka bemutatás czéljából szolgálati öltözetben kivonultatja.

A képviselőház elnöke, alelnökei és háznagya előtt a képviselőházi őrség tisztjei és legénysége ugyanazt a tiszteletadást teljesítik, mint a katonai feljebbvalók előtt.

Ugyanaz áll kivonulás esetén is, a midőn a képviselőházi őrség osztágra egyesítve jelenik meg.

A képviselőházi őrség parancsnoksága

95. számú
rjt. 1915.

Foglalkozási terv

a képviselőházi őrség legénységének részére 1915. évi novemri

Nap	Délrelelt						déli		1	2:
	7-8	8-9	9	9-10	10-11	11-12	12-1			
	Ércitől						Ércig			
Hétfő	Elnökségi, illetékes és barátságos ügyek	Felsővízvíz	testgyakorlat	Nehézgyakorlat	Felgyűlés, tisztviselés	Alkalmosítás	Cseresznye, illetve vízgyűlés	Értékesítés	Cseresznye csoport	3ra
Kedd			Kardvívás		Bejelentés, törvények és p. sz. helyek	Értékesítés helyi szék helyek				3b, ma 1a
Szerda			Kardgyakorlat		Felgyűlés, helyi szék helyek, 1. rész	Értékesítés, ügyforgalom, helyi szék helyek				3c, és 1. rész
Csütörtök			testgyakorlat		Értékesítés és helyi szék helyek	Bejelentés, ügyforgalom, helyi szék helyek				3ra
Péntek			Kardvívás		Felgyűlés, helyi szék helyek	Felgyűlés, helyi szék helyek, 2. rész				Kardvívás
Sombat			Kardgyakorlat		Bejelentés, ügyforgalom, helyi szék helyek	Értékesítés, ügyforgalom, helyi szék helyek				Kardvívás
Vasárnap			„		„	Templombejárás				„

Budapest, 1915. é.

K 2 B X X

Másolat.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

41.szám.

sgt.1913.

Tárgy: Öltözeti és felszerelési szabályzat módosítása.

M. K I R. H O N V É D E L M I M I N I S T E R I U M

B U D A P E S T.

Budapest, 1913. évi június hó 26. -án.

Kérem a képviselőházi őrség öltözeti és felszerelési szabályzatának következő módosítását:

1. A képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 12. §-a szerint az őrség fegyverzete szolgálatban a ^{1st}logtisztí kard, illetve a legénységnél a szolgálati kard.

Ez utóbbi lovassági kosárral bir, valószínűleg azon okból, hogy a legénység a kard fegyverhasználatával a kéz felső részére mért ütések által egykönnyen harc képtelenné ne tétethessék.

Miután az őrség tisztjei szolgálatuk teljesítése közben ugyan olyan helyzetbe jöhetnek mint a legénység, szükséges volna azoknak szintén lovassági karddal való felszerelése.

2. A képviselőházi őrség öltözeti és felszerelési szabályzata szerint a tisztek ugyanazon derékövet viselik, mint a m. kir. honvéd gyalogság tisztjei.

Tekintve, hogy az őrség tisztjei az ismétlőpisztolyt a jobb oldalon a kardszijaon hordják, a deréköv alkotánál fogva - lelógó zsinór - a pisztoly használatát, amely csak hirtelen beállható körülmények között történhet, nem csak hátráltatja, hanem a pisztolyt könnyű elsülésénél fogva még a viselőjére is veszélyessé teszi.

K 2 BXVI-3 1910-15

Ez utóbbi okokból a tisztek a lovassági válszijjal mint szolgálati jelvényvel volnának ellátandók.

3.A sisakon jelenleg a sastoll a sisak közepén van alkalmazva.

A képviselőház elnöksége által szerzett információk alapján a sastoll elhelyezése nem felel meg a régi magyar öltözetnek, minél fogva annak a sisak bal oldalára erősítendő hűvelyen való horúása volna helyes.

Ép úgy szükséges volna a törzstiszti sisaknak a többtől való könnyebb, illetve jobb megkülömböztetése céljából arany sávokkal való ellátása.

Horváth alezredes s.k.

10879. szám.

eln. 7.

Képviselőházi őrség öltözeti
és felszerelési szabályzatában
való módosítás.

Nagyméltóságú

B E Ő T H Y P Á L urnak,

belső titkos tanácsos, stb., stb. a magyar országgyűlés képviselő-
háza elnökének

B U D A P E S T .

Budapest, 1913. évi július hó 29-én.

A folyó évi június hó 28-án kelt 2169. számú nagybecsű átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy a képviselőházi őrség gyalogsági őrség, és ezért kapták a tisztek és szolgálaton kívül az altisztek is a gyalog tiszti kardot, szolgálati jelvénynyúl pedig a derékszíjat, illetőleg a derékövet.

A képviselőházi őrség legénységének szolgálatban rövid karddal való felfegyverzése azért történt meg, mert ez a legénység szolgálatának végrehajtása közben, karzati és egyéb padsorok, székek, asztalok stb. között kénytelen mozogni, a mikor is a hosszú kard ezt a szabad mozgást megakadályozza.

A tisztekre ilyen végrehajtó szolgálat nem hármlik, náluk tehát ugyanezen szempontok nem irányadók.

Kérem kell ennél fogva Nagyméltóságodat, hogy a képviselőházi őrség parancsnokságának a kard és szolgálati jelvény megváltoztatására vonatkozó kérelmének ezuttal való teljesítésétől eltekinteni méltóztassék, annál is inkább, mert különben sem tartom az időszakot alkalmasnak arra, hogy a csak rövid idővel ezelőtt bizottságilag megál-

V.2 BXXA-3 1910-15 ./.

JHSZÁLOGS LEVÉLTAR
K. 200210

lapított és legfelsőbb helyen jóváhagyott öltözeti és felszerelési szabályzaton,- változtatások eszközöltessenek.

Megjegyzem egyébként, hogy abban az esetben, ha a gyalogsági tiszteka már régen tervezett kosárral ellátott kardot fogják megkapni, akkor a képviselőházi őrség tisztjei is hasonló fegyverrel lesznek majd ellátva.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

A minister rendeletéből:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Sándor' followed by a flourish.

13918 szám.

eln. 7.

Nagyméltóságú

BEÜTHYPÁL urnak,

belső titkos tanácsos, a magyar országgyűlés képviselőháza
elnökének

BUDAPEST.

Budapest, 1913. évi szeptember hó 23-án.

Folyó évi szeptember hó 12-én kelt 2500/1913. számú át-
iratára:

Van szerencsém Nagyméltóságodat értesíteni, hogy a kép-
viselőházi Őrség ruházatának megvizsgálására haraszi Bernolák
János 1. osztályú honvéd főhadbiztost folyó évi október hó 2-án
d.e.9 órára kirendeltem.

honvédelmi miniszter.

Tudomásul vehető!

1913. 11/25.

Tudomásul véve

1913. 11/25.

V. 2 BXX 1-3 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 249-10

A KÉPVISELŐHÁZ GAZDASÁGI HIVATALA.

745⁻
sz.
1913.

NAGYMÉLTÓSÁGU ELNÖK UR!

KEGYELEMES URAM!

A képviselőházi őrség ruházati felszerelésén a parancsnokság értesítése és előterjesztett bizonyítékai szerint az elhasználódásnak oly nagymérvű jelenségei mutatkoznak, hogy ruházatuk nem fogja elbírni a felszerelési szabályzatban előírt időtartamot.

Tekintettel arra, hogy a pályázat kiírásánál, a versenytárgyalás megejtésénél, szerződés megkötésénél és a szövetminták elbírálásánál a M. Kir. Honvédelmi Ministerium szaközegei is részt vettek a vezetésem alatt álló hivatal mindenben az Ő utmutatásuk és szaktudásuk irányítása mellett intézkedett, magam részéről mély tisztelettel javaslom Nagyméltóságodnak, kegyeskedjék az ügy megvizsgálására a Honvédelmi Minister Ur Ő Nagyméltóságától egy hadbiztossági tisztviselő kiküldetését kérelmezni.

Budapest, 1913. szept. 4.

a Képviselőház gazdasági tanácsosa

K 2 B xx 1-3 1910-15

MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS TANÁCSA
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UTCA 7.

371.sz.

N A G Y M É L T Ó S Á G U G R Ó F, E L N Ö K U R I

Mult hó 28-án 1165/913 szám alatt kelt iratára válaszolva, van szerencsém értesíteni Nagyméltóságodat, hogy a képviselőházi őrség könyvtárának kijelölt könyvanyagát és szekrényét a mai nap folyamán megrendeltem s felhívtam a szállítással megbízott cégeket, hogy a rendelést igen sürgősen fogantossítsák.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1913. május hó 7-én

elnök.

Nagyméltóságú

Gróf T I S Z A I S T V Á N v.b.titkos tanácsos urnak,
a magyar országgyűlés képviselőháza elnökének

B U D A P E S T .

KZ Bxx 1-4 1910-15

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

MUZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS TANÁCSA
BUDAPEST, VIII., SZENTKIRÁLYI-UTCA 7.

325.sz.

N A G Y M É L T Ó S Á G U G R Ó F, E L N Ö K U R !

Folyó hó 12-én 1059 szám alatt érkezett megkereséséből kifolyólag van szerencsém ./.. alatt bemutatni azon 1000 K értékű könyvtár tervezetét, melyet a Tanács népkönyvtári ozimjegyzéke nyomán s Nagyméltóságod óhajításainak figyelembe vétele mellett készítettünk.

E könyvsorozatot, ha a rendelés az Országos Tanács közvetítésével történik, a kiadók alkalmi szövetsége, kötve, megszámozva, 500 db. nyomtatott jegyzékkel, kiköloszűnési- és pénztári naplóval, térítvényekkel és gummbélyegzővel felszerelve 910 koronáért tartozik szállítani. Gőzölt bükkfa könyvszekrényeinket Mahunka Imre es. és kir. butorgyáros cég rendszerint 160 koronáért szállítja, de nincs kizárva annak lehetősége, hogy a Nagyméltóságod által kívánt eltérő felírás néhány koronányi többletet okoz. A könyvtár beszerzésénél felmerülő összes kiadások kiegyenlítését illetőleg legozélszerűbbnek válném, ha Nagyméltóságod által a szállító cégeknek közvetlenül folyósíttatnék ./..

Nagyméltóságú

Gróf T I S Z A I S T V Á N v.b.titkos tanácsos urnak,
a magyar országgyűlés képviselőháza Elnökének

U 2 BXX 1-4 1910-15

B U D A P E S T E N .

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szolgló

az esedékes összeg. E körülményt a Nagyméltóságodtól nyerendő felhatalmazás alapján, eszközlendő rendelésünk alkalmával adnók az érdekelt özégek tudtára.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Budapest, 1913. április hó 18-án

elnök.

A. Dírtétel részletek / 3 tételhez tartozó és 2 előzetes

Az előzetes megnevezése	Eredeti		Módosított		Összes		Előzetes			Főkövetelmény				
	5400	7200	4200	5400	4800	4400	3600	3600	3200	3000	2800	2600	2400	2200
	R -		o -		r -		s -			m -				
Havdíj	8800	7200	6200	5400	4800	4400	3600	3400	3200	3000	2800	2600	2400	2200
Lakódíj	2660	2160	2104	2704	2704	2704	1530	1530	1530	1530	928	928	928	928
Bontódíj	168	168	168	168	168	168	110	110	110	110	104	104	104	104
Fűtésdíj	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
Lakóközvetítés	1022	1022	1022	1022	1022	1022	574	574	574	574	.	.	.	.
Vízcsatlós díj	648	648	648	648	648	648	324	324	324	324	.	.	.	.
Értékelési díj	168	168	168	168	168	168	84	84	84	84	.	.	.	.
Előzetes díj	4400	3600	3200	2700	2400	2200	1800	1700	1600	1500	1400	1300	1200	1100
Összesen	17800	15400	13434	12224	11324	10224	8043	7743	7443	7143	6258	4958	4658	4358

Felhasználtam az előzetes díjakat az alábbiakban megnevezett díjakhoz. -
 A díjak megnevezésénél az előzetes díjakat a díjnyújtás feltételei között kell megnevezni.
 Az előzetes díjakat megnevezés nélkül nem lehet használni gondterhelésben.

D. Dírtétel
 Díjnyújtás
 díja

Tűzok

Magyarb. j. kassza: Kassa 17890 K Békéscsaba 13334 H. szászok 8043	Magyarb. j. kassza: Kassa 15490 K Békéscsaba 12534 H. szászok 8043	Magyarb. j. kassza: Kassa 13434 K Ónagy 11334 H. szászok 8043	Magyarb. j. kassza: Kassa 12230 K Ónagy 10734 H. szászok 7743	Magyarb. j. kassza: Békéscsaba 12334 K Ónagy 10734 K H. szászok 4856 K
<u>Korona</u>				
$\frac{36}{39867 + 1800}$ 41167	$\frac{73}{36767 + 1800}$ 38567	$\frac{6}{32811 + 1800}$ 34611	$\frac{2}{20711 + 1800}$ 22511	$\frac{6}{27324 + 1800}$ 29124

Legények

6 palota j. imata a. 2257 K 57 f		14 palota j. imata a. 1559 K 474		3 kiv. szolg. a. 397 99		Újcsen. 57 f	
K	f	K	f	K	f	K	f
13546	22	34834	56	1194	09	89594	85

Díjazásu házat 80000 korona lett előirányozva

	<u>Újcsen.</u>	<u>Lükben</u>
ab + legények	130761 K 85 f + 80000 K	210761 K 85 f
T3 + "	127161 K 85 f	204141 K 85 f
Y + "	124205 K 85 f	204205 K 85 f
D + "	122105 K 85 f	202105 K 85 f
b + "	118718 K 85 f	198718 K 85 f

} díjazásu házak

Képviseelőházi őrség parancsnoksága.

770

1 1 1. s z á m.
s g t. 1 9 1 4.

Tárgy: Kóréh György Ferencz palota-
őrmester fölmentésére javaslat.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

B U D A P E S T.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 15-én.-

A magyar királyi honvédelmi minister urhoz intézett jelen-
tésemet,- melyben KÓRÉH GYÖGY FERENCZ palotaőrmesternek orvosi
vélemény alapján az őrségnél teljesítendő szolgálat alól való fel-
mentését és az illetékes I. számú csendőr kerülethez való bevo-
multatását kértem,- azon tiszteletteljes kéréssel terjesztem fel,
hogy ahhoz hozzá járulni és illetékes helyre továbbítani méltóz-
tassék.-

1 darab melléklet.

Parancsnok helyett:
Moniz
flud.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

VZ BXX 1910 19 11. 2-5

136.556 - szám

16 - 1914

Kórén György Ferenc őrmester
visszahelyezése.

A magyar országgyűlés képviselő háza Nagyméltosági

E L N Ö K É N E K

B U D A P E S T .

Budapest.1914.szeptember hó 29-én.

Folyó.évi szeptember hó 16-án kelt 2857 számú n.b. átírá-
tára van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelet teljesen érte-
síteni,miszerint intézkedtem az iránt,hogy Kórén György Ferenc
palotaőrmester az I.számú csendőr kerületi parancsnokság ál-
lományába visszavétessek.

Tisztelet teljesen felkérem Nagyméltóságodat,miszerint
nevezett az I.számú csendőr kerületi parancsnoksághoz Kolozs-
várra bevonultatni és erkölcsi és személyi okmányait ugyanezen
parancsnokságnak megküldeni méltoztassék.

A minister rendeletéből:

ORSZÁGOS LEVELTÁR
B. Levéltár

V 2 B XX. 1910-19.11. 2-5

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

l l l. s z á m.

s g t. 1 9 1 4.

Tárgy: Kóréh György Ferencz palotaőr-
mester utbainditása.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

B U D A P E S T.

Budapest, 1914. évi október hó 2-án.-

Hivatkozással a folyó évi szeptember hó 15-én kelt hason szá-
mu felterjesztésemre, az I. számú csendőr kerülethez visszahelye-
zett KÓRÉH GYÖRGY FERENCZ palotaőrmestert /csendőr czts. őrmes-
tert/ a mai napon utbainditottam.

A tőle bevont megbízó levelet ./ . alatt felterjesztem.-

A képviselőház számvevőségét és gazdasági hivatalát hason
szám alatt értesítettem.-

1 darab melléklet.

V 2 B XX. 1910-1911. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 6. 0. 0. 0. 0.

1274 sz.
1913

MEGBIZÁS.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota - őrmésteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbízás érvénye mindaddig tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 28.

a képviselőház/elnöke.

Kőrök György Ferenc

csendőr, a. őrmesternek

az I. számú csendőr-kerületnél.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. sz. 201.0

K 2 B xx. 1912-1913. II. 2-5

1274 sz.
1913

Megbírás.

Az 1912. évi I. XVII. törvényekkel létesít-
lett képviselőházi örszög vizsgálati ügyrendjének
3. §-a értelmében

megbírást Örmagy urat a képviselő-
házi örszög parancsnoki Mandátumok ellá-
tásával. Ezen megbírás érvényes mindaddig
tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselő-
házi örszög szervezeti szabályzatának 6. §-a
és az örszög vizsgálati ügyrendjének 3. §-a alapján
intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. aprilis hó 23.

Tíj
a képviselőház elnöke.

Méltóságos

szabaji Horváth Péter

úrnak,
császári és kir. kamarás, örmagy a budapesti k. és kir. honvédel-
mi minisztériumban.

V2 BXX 2-2 1910-15

ORSZÁGOS LEVELTAR
K. 820-10

Budapest.

1224.
1913. 15.

MEGBIZÁS.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota – őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbizás érvénye mindaddig tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 22. -

a képviselőház elnöke.

Csotha Imre

coendör, c. őrmesternek,

a II. számú coendör-kerületnél.

KZ. B. XX. 1910-19. II. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 124610

770,

Képviselőházi Őrség parancsnoksága.

l l s z á m.

sgt .1914

Tárgy:Csorba Imre volt palota-
őrmester megbízó levelének be-
szolgáltatása.

A K É P V I S E L Ő H Á Z N A G Y T E K I N T E T Ű E L N Ő K I

hivatalának

H E L Y B E N .

Budapest, 1914 évi január hó 26 -án.

Az Erzsébetkirályné szanatóriumában gyógykezelt CSORBA IMRE palotaőrmester foly évi január hó 1 -ével a kassai csendőr kerület-
hez vissza helyeztetett és helyette IMRE JÁNOS VI. számú csendőr
kerületbeli csendőr czimzetes őrmester hivatott be, ki folyó hó 22-
én ide bevonult.

CSORBA IMRE megbízó levelét / alatt csatolva beszolgáltatatom és
kérem IMRE JÁNOS részére egy megbízó levelet leadni.

1 darab melléklet.

Worwitsch

V.2 B.XX 1910-19.11. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szolgálat

Képviselőházi Őrség parancsnoksága.

740

96. s z á m.
s g t. 1914.

Tárgy: Legénység kiegészítésére vonatkozó felhívás kibocsátása.

A KÉPVISELŐHÁZ NAGYTEKINTETÜ ELNÖKI HIVATALÁNAK

B U D A P E S T.

Budapest, 1914 évi július hó 21-én.

A képviselőházi Őrség szervezeti szabályzatának 7.§-a alapján azon tiszteletteljes javaslatot terjesztem elő, - hogy a felváltandó, vagy eltávozó legénység pótlására egy meg felelő számú és minőségű anyag állhasson rendelkezésre, - kérem szives intézkedését aziránt, hogy a közös haderő, a m.kir.honvédség és csendőrség által afenti § értelmében való önkéntes jelentkezésre minden év július havában felhívás bocsátassék ki és a jelentkezők névsora az illetők legutóbbi minősítvényi táblázatának másolatával együtt az Őrség parancsnokságának minden év szeptember elsejére megküldessék.-

Horvóth

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
II. szék

B X X. 10110-19. 2-7.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

Czabaji HORVÁTH PÉTER alezredes.

Valamelyik cs.és kir.huszáz ezred pót-
keret parancsnoksághoz való beosztását
kéri.

A m.kir.honvédelmi minister urnak

B U D A P E S T.

Budapest, 1914 évi augusztus hó 3-án.

A hadi állapot tartamára kérem a cs.
és kir.valamelyik huszár ~~ezred~~ pótkeret
parancsnoksághoz való beosztásomat az-
zal, hogy a hadi állapot megszűnte után
a képviselőházi őrséghez vissza helyez-
tessem.-

Miután jelenlegi különleges alkal-
mazásom folytán kellő számú lovakkal
nem rendelkezem, azok beszerezhetésére
kérek bizonyos idő halasztást.-

Horváth s.k.
alezredes

Vettem, Budapest, 1914 évi augusztus hó
3-án. 44./k.t. szám.- Láttam!

Horváth s.k. alezredes.

V 2 B X X 1910-19. II. 2-8

ORSZÁGOS LEVELTÁR
II. SZÁZÉK

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

48. szám.

k.t. 1914.

Tárgy: MÓRITZ LÁSZLÓ főhadnagy ur
hadi beosztására előterjesztés.

A KÉPVESELŐHÁZ NAGYTEKINTETŰ ELNÖKI HIVATALÁNAK

B U D A P E S T.

Budapest, 1914. évi október hó 6. án.-

A folyó hó 5. én kelt s hozzám intézett 2922/914. számú rendeletre MÓRITZ LÁSZLÓ főhadnagy segédtsízt ur kérelmét, a melyben a hadiállapot tartamára a m. kir. csendőrséghez, mint illetékes csapattestéhez való beosztását a magyar szent korona országaihoz tartozó csendőrség Felügyelője által megjelölendő szolgálatra kéri, - mellékelten előterjesztem azzal, hogy nevezett kérelmét pártolom. -

1 darab melléklet.

V2 Bx7. 1910-19 11. 2-8.

170881.szám.

2.1914.

Horváth alezredes beosztása
a háboru tartamára.

Méltóságou

S Z Á S Z K Á R O L Y u r n a k,
országgyűlési képviselő, a képviselőház elnöke stb.

Budapest, 1914. évi november hó 16-án.

B U D A P E S T.

Van szerencsém Méltóságodat értesíteni, hogy czabaji HORVÁTH PÉTER alezredest, a képviselőházi őrség parancsnokát a háboru tartamára a m.kir. varazdini 10. honvéd huszár ezred pótszászad parancsnokiul beosztottam.

Nevezett alezredes utbaindítására Varazdinba a budapesti honvéd kerületi parancsnokság egyidejűleg utasítottott.-

Egyuttal van szerencsém Méltóságodat értesíteni, hogy a folyó évi október hó 7-én kelt 2955. számú átirata alapján a m.kir. belügyministerium csendőrségi osztályába bevezényelt MÓRICZ LÁSZLÓ csendőr főhadnagyot - nehogy a képviselőházi őrség tiszt nélkül maradjon - ezen őrséghez bevonultattam.-

Fogadja Méltóságod tiszteletem nyilvánítását.-

honvédelmi minister.

V2 BXX 1910 19.11. 2-8

ORSZÁGOS LEVELVAR
K. 1.251.10

112.

170

299 .szám.
-----
eln.2.-1916.

Horváth Péter ezredes csapat-
szolgálatra való beosztása.

Nagyméltóságú

B E Ő T H Y P Á L urnak,
valóságos belső titkos tanácsos, stb. a magyar ország-
gyűlés képviselőháza elnökének

B U D A P E S T.

Budapest, 1916. évi február hó 17-én.

Folyó évi január hó 5-én kelt 37/1916. számú nagy-
becsű átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat tisz-
telettel értesíteni, miszerint csabaji Horváth Péter
ezredes, a képviselőházi őrség parancsnoka, jelenleg a
10. honvéd huszárezred pótszázad parancsnoka, egészségi
állapotára való tekintettel a felülvizsgáltatását ké-
relmezte.

A felülvizsgálat megtörténte után őrségparancsnoki
alkalmazása alól föl fog mentetni.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte
nyilvánítását.

honvédelmi minister.

V 2 BXX 1910-1911-2-8.

ORSZÁGOS LEVELTÁR
K. SZAKÁLL

X?

440.

Képviselőházi őrség parancsnoksága.

BERTL EMIL százados

Boszniai csendőrséghez avagy a cs.és kir. 72-ik gyalog ezredhez való beosztását kémi.

A.m.kir., honvédelmi minister urnak

B U D A P E S T.

Budapest, 1914 évi augusztus hó 3-án.

Jelntem, hogy 1904-től 1911-ig a cs.és kir. boszniai és hercegovinai csendőrség-nél mint szakasz parancsnok, illetve mint ideiglenes szárny parancsnok szolgáltam és különösen az I. számú/szarajevói/ szárny területén úgy helyi, mint személyi ismerettel bírok.-

Kérem a hadi állapot tartamára a fent jelentett csendőr hadtesthez, ha pedig ez nem volna lehetséges, -a cs.és kir. bárró Dávid nevét viselő 72-ik gyalog ezredhez való beosztásomat a cs.és kir. hadügyministeriummál közölni azzal, hogy a hadi állapot meg szünte után a képviselőházi őrséghez bevonulhassak.-

Bertl s.k. százados

Vettem, Budapest, 1914. évi augusztus hó 3-án. 44/k.t. szám. Láttam!

Horváth s.k. alezreder

K2 Bxx 1910-1911. 2-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 1231-20

740

136564. szám.

2.-1914.

Méltóságos

S Z Á S Z K Á R O L Y úrnak,
a képviselőház elnöke stb.

B U D A P E S T.

Budapest, 1914. évi szeptember hó 29-én.

Folyó hó 16-án kelt 2856/1914. számú nagybecsű megkeresésére van szerencsém Méltóságodat értesíteni, hogy a képviselőházi őrség tisztjei közül csabaji Horváth Péter alezredesnek a cs. és kir. közös hadsereg lovasságához való beosztás iránti kérelme a lovassági törzstisztek főlős száma miatt, nem volt teljesíthető, míg Bertl Emil százados a háboru tartamára a cs. és kir. 72. gyalogezredhez vezényeltetett és Pozsonyba való utbaíndítására a budapesti honvéd kerületi parancsnokság augusztus hó 23-án utasított.

A légénységi egyénekre vonatkozólag folyó évi augusztus hó 12-én kelt 112007/3. számú, a képviselőházi őrség parancsnokságnak is kiadott rendelettemmel a honvédséghez bevonulni óhajtó legénységnek ily beosztását elren-
./.

K2 BXX 1910-19. II. 2-8

ORSZÁGOS LEVELTÁR
K. 23010

deltem s egyuttal közöltem, hogy a cs. és kir. közös hadsereghez bevonulni kívánók eziránti kérelmét a cs. és kir. hadügyminister úrhoz döntés végett áttettem.

Ezen rendeletem foganatosításáról a képviselőházi őrség parancsnoksága folyó évi augusztus 15-én 103/sgt.szám alatt jelentést is tett, a mely jelentés a képviselőház elnöki hivatala útján - 2749/1914.szám alatt terjesztetett ide fel.

A cs. és kir. hadügyminister úr pedig 1914. augusztus 28-án 6019./Abt.2.St.szám alatt arról értesített, hogy a legénységnek cs. és kir. közös hadsereghez való beosztását megengedte, s egyuttal utasította a kijelölt csapatok póttesteit, hogy a képviselőházi őrségparancsnoksággal, az útbaindítás iránt lépjen közvetlen érintkezésbe.

Az összes kijelölt legénység bevonulását a képviselőházi őrség parancsnokság folyó hó 18-án ide ugyancsak a képviselőház elnöki hivatal útján 2878/1914. szám alatt bejelentette.

Fogadja Méltóságod tiszteletem nyilvánítását.

A minister rendeletéből:

1274
1913

Megbízás.

Az 1913. évi LXVII. törvényekkel létesített
képzéslétközi örség szolgálati ügyrendjének 3. §-a
értelmeiben

megbízom Szárazos urat a képzéslétközi
létközi örség helyettes parancsnoki teendőinek el-
látásával. Ezen megbízás érvénye mindaddig tart,
amíg annak visszavonása iránt a képzéslétközi
örség szervezeti szabályzatának 6. §-a és az örség
szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés
nem történik.

Budapest, 1913. április hó. 28.

a képzéslétközi örségé.

Nagyságos Gyula Vilmos úrnak,
szárazos a budapesti 1. sz. honvéd-gyalog
ezredben

V 2 B XX 2-2

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
X. szék

Budapest

1244. sz.
1913.

MEGBIZÁS.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota-őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbízás érvénye mindaddig tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 22.

a képviselőház elnöke.

Varga Venczel
őrsvezető, c. őrmesterneki
a IV. számú coendőrkézületnél.

K2. B. XX. 1910. 19. 11. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKTÁJ

~~1274~~ 12.
1913

MEGBIZÁS.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota - őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbízás érvénye mindaddig tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23. -

a képviselőház elnöke.

Jóth Sándor

coendőr, a. őrmesternök,

a IV. szánú coendőr-kerületnél.

42 BXX. 1910-1911. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. részleg

770.6

1294.
1910. 112.

MEGBIZÁS.

Az 1912. évi LXVII. törvénycikkkel létesített képviselőházi őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a értelmében

MEGBIZOM ÖNT

a képviselőházi őrség palota-őrmesteri teendőinek ellátásával.

Ezen megbízás érvénye mindaddig tart, amíg annak visszavonása iránt a képviselőházi őrség szervezeti szabályzatának 7. §-a és az őrség szolgálati ügyrendjének 3. §-a alapján intézkedés nem történik.

Budapest, 1913. évi április hó 23.

a képviselőház elnöke.

Nikó József
őrmesternek
a 30. körvidéki gyűlésre nével.

K2. B. XX. 1910-19. 11. 2-5

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

80.171. szá-m.

16-1913.

Képviselőházi őrséghez próbaszol-
gálatra vezényelt csendőr legénység.-

N a g y m é l t ő s á g u

B E Ő T H Y P Á L u r n a k,
belső titkos tanácsos, a m.kir. képviselőház elnöke

B U D A P E S T .

Budapest, 1913. évi július hó 25-én.

Van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesíteni,
hogy a képviselőházi őrség; parancsnokának folyó évi június hó 25-én
kelt 38 /sgt. számú felterjesztése alapján intézkedtem, hogy Gál János
Pataricza Ferencz és László András csendőrök 3 havi próbaszolgálatra
folyó évi augusztus hó 1-ével bevonuljanak.-

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását

A minister rendeletéből:

*Gál János és
László András
vissza vonultak be,
hisz minit ezt Bezd. sz.
László is jelrebotte*

96797 szám.

16.-1913

Képviselőházi Őrség lét-
számának kiegészítése.

Nagyméltóságú

Beöthy Pál urnak, b. t. t.,
a magyar országgyűlés képviselőház elnökének

Budapest.

Budapest, 1913 évi augusztus hó 14-én.

A folyó évi július hó 25-én kelt 80171/16-1913. száma útiratom kapcsán van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesíteni, hogy a képviselőházi Őrséghez próbaszolgálatra pótlólag berendelt csendőrlegénység közül, a csendőrkerületi parancsnokságoktól időközben beérkezett jelentések szerint Gál János és László András csendőrök, az Őrséghez való vezénylésüket többé nem óhajtják.

Nevezettek pótlása iránt Nagyméltóságod nagybecsü intézkedését kérem.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

A minster rendeletéből:

Indomáinnal megkelt!
1913. 10/19. *[Signature]*

[Signature]

[Handwritten mark]

K 2 B XX 1910-19 11. 2-5

ORSZÁGOS IRVÉLTÁR
K. 10.000

105922.szám.

16.-1913.

Képviselőházi őrség létszámának
kiegészítése.

Nagyméltóságú

BEÓTHY PÁL úrnak,

belső titkos tanácsos, a magyar országgyűlési képviselőház elnöke

BUDAPEST.

Budapest, 1913. évi augusztus hó 25-én.

Van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesíteni, hogy a képviselőházi őrség parancsnokának folyó évi augusztus hó 19-én kelt 72/sgt. számú felterjesztése alapján intézkedtem, hogy Tóth István csendőr cts. őrmester és Sándor Lázár csendőr 3 havi próba szolgálatra folyó évi szeptember hó 1-ével a képviselőházi őrséghez bevonuljanak.

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem.őszinte nyilvánítását.

A minister rendeletéből:

Endomáiml. nélkül.

1913. VII/24.

[Handwritten signature]
Kell.

[Handwritten signature]

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 10.2.10

f. U2 BXX 1910-19 K. 2-5

740.

118.495. szám.

16-1913.

N a g y m é l t ó s á g u

B E Ó T H Y P Á L u r n a k
belső titkos tanácsos, a magyar országgyűlés képviselőházának
elnöke.-

B U D A P E S T .

Budapest, 1913. évi szeptember hó 24-én.

Van szerencsém Nagyméltóságodat tiszteletteljesen értesíteni,
hogy a képviselőházi őrség parancsnokának folyó évi szeptember hó 1-én
kelt 72/szt. számú felterjesztése alapján intézkedtem, hogy Vágó Sándor
csendőr 3 havi próbaszolgálatra folyó évi október hó 1-ével a képv-
selőházi őrséghez bevonuljon.-

Fogadja Nagyméltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.-

A minister rendeletéből:

Vettem Budapest
1913. év. szeptember hó 24. n.
szám: 38. számú
A KÉPVISELŐHÁZI ŐRSÉG
PARANCSNOKSÁGA.

Tudomásulvettél.

ORSZÁGOS LEVELTÁR
K. osztály

7.

V 2 BXX 1910-19 11. 2-5

Tárgy:

A képviselőház elnökének elismerése és köszönetnyilvánítása a rendőri karhatalom mintaszerű magatartása felett.

Nagyméltóságú Lukács László Úrnak, v.b.t.t.stb. mint m.kir.belügyminiszternek.
(Nyilván elírás történt, mert Lukács László ekkor miniszterelnök volt.
A levélben már helyes a megszólítás.)

Budapest

Nagyméltóságú Miniszterelnök Úr!

Abból az alkalomból, hogy a képviselőház tanácskozásai elnapoltattak, és az ezen tanácskozásokat háborító személyek – legalább egyenlőre – nyugvóponthoz értek, Nagyméltóságod előtt is megelégedésemnek adhatok kifejezést a képviselőházba kirendelt egész karhatalom mintaszerű magatartása felett. Külön jól esik a székesfővárosi m.kir. államrendőrség pontos és kiváló szolgálatait kiemelni amely testület kirendeltségének minden tagjára egyformán jellemző tapintatos, önérzetes és erélyes fellépés természetesen azon férfira vet fényt, aki annak élén áll és aki ezen kitűnő szellemnek ápolója. Csak egy férfiút kell mégis kiemelni, és ez Pavlik Ferenc rendőr főfelügyelő, akire huzamosabb időn át nap-nap után megismétlődő oly természetű feladat megoldása jutott, amelynél lélekjelenlétre, végtelen türelemre, emberfeletti nyugalomra, önmegtartásra és szellemi rugékonyságra (rugalmasságra) egyformán szüksége volt, és aki ezen magasfokú körütekintést igénylő feladat megoldásával valóban igen nagy értékű szolgálatot teljesített, - miért is szabadjon az ő valóban kiváló szolgálatára Nagyméltóságod jóindulatú figyelmébe különösbbe is felhívnom.

Bpest. 1912. jún. 27.

Tisza a képvis. eln.

Kimutatás
a m. k. államrendőrség részére kiutalt, összegekről.

S. sz.	Megnevezés	Összeg		Jegyzet
		Kor.	f.	
1.	Csiperák Főosztály rendőri ebédsként,	401	60.	Prudai és hely. kiad.
2.	" " " "	806	60.	"
3.	Paulik Ferenc főfelügyelő jutalmára	200.		Subjektív, c. jegyzet
4.	Köpf Ferenc főfelügyelő " "	200.		"
5.	Bánicsky Tamás felügyelő " "	100.		"
6.	Farsching Antal " "	100.		"
7.	Kóostka Árpád " "	100.		"
8.	Wolkenberg Gyula " "	100.		"
9.	Péterson Férns " "	100.		"
10.	Nathix Férns " "	100.		"
11.	Schmidt Éde " "	100.		"
12.	Gersick Lajos " "	100.		"
13.	Gloz Ferenc " "	100.		"
14.	Kovács Antal " "	100.		"
15.	Bánray Kalmán " "	100.		"
16.	Szabolcs Hugo kapitány " "	200.		"
17.	Higlakománynak 2 deduktív " "	200.		"
18.	Keilényi Bécső deduktív " "	50.		"
19.	Csetty Ferenc " "	50.		"
20.	Csiperák Főosztály rendőri ebédsként	1.132	50.	Prudai és hely. kiad.
21.	" " " " " " " "	216	80.	"
22.	A rept. H. 18-án k. hatalmi kiemelési díj, alk.	2.75		"
23.	Csiperák Főosztály rendőri ebédsként	255	40.	"
24.	Paulik Ferenc főfelügyelői jutalmára	200.		Delegációs kiad.
25.	Bánray Kalmán felügyelő " "	100.		"
26.	Wolkenberg Gyula " "	100.		"
27.	Kóostka Árpád " "	100.		"
28.	Péterson Férns " "	100.		"
29.	Nathix Férns " "	100.		"
30.	Bécs Férns deduktív " "	50.		"
	Összesen:	8.318	20.	

K2 BIII-5-8

F. sz.	Megnevezés	Összeg		Zegyzet
		Kor.	¢	
	Alkalmazat:	2318	20	
37.	Eichner Lollán, adomány jutalmára	50.		Delegáció kiad.
38.	Remete Imre " "	50.		
38.	Margittafalvi Géza " "	50.		
34.	Biharz Arvidás " "	50.		
35.	Tóth György " "	50.		
36.	Csiperth Györgynek rendőri ebédjeiről	249		Értelmi és kassza kiad.
37.	" " " "	281	30	
38.	" " " "	1.117	46	
39.	" " " "	560	32	
	Együtt:	10.770	28	

Budapest, 1912. évi november hó 29-én.

Sugany Endre
 pénzügyminiszter
 a miniszter-jelölésén.

40.	Csiperth Györgynek rendőri ebédjeiről	930	64	Értelmi és kassza kiad.
41.	" " " "	1181	86	"
42.	" " " "	919	28	"
43.	" " " "	715	64	"
44.	" " " "	584	16	"
	Összesen	5059	36	

Budapest, 1912. évi december hó 7-én.

Sugany Endre
 pénzügyminiszter
 a miniszter-jelölésén.

122

Szám: 25947/1913

XIII.

A válaszirat alapjául szolgáló megkeresés

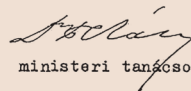
száma: 125/1913

Tárgy: A kirendelt csendőr és rendőrtisztek és
rendőrlegénység előlegezett jutalma és élel-
mezési költségének megtérítése.

Fenti szám alatt kelt nagybecsű átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat
tisztelettel értesíteni, hogy jelen szám alatt utasítottam
a székesfővárosi m.kir. államrendőrség főkapitányát, hogy
az országgyűlés képviselőházához kirendelt államrendőrségi
tisztviselők, detektívek és rendőrlégénység, jutalmazására és
élelmezésére a képviselőház pénztára által előlegezett 14457.
korona 09 fillér¹ a képviselőház pénztárának térítse meg, az
az 25947/1913 bel. sz. a. egyidejűleg kibocsátott rende-
temmel pedig a budapesti m.kir. /IX. ker. / állampénztárt
utasítottam, hogy a csendőrtisztek élelmezésére előlegezett
594 korona 77 fillért a képviselőház pénztárának hivatalos és
a képviselőház elnöki tanácsosa által láttamozott hivatalos
nyugtára fizesse ki.

B u d a p e s t, 1913évi február hó 17-én.

a minister rendeletéből:

ministeri tanácsos.

A MAGYAR ORSZÁGGYŰLES KÉPVISELOHAZA ELNÖKÉNEK

U 2 1311-5-8

B U D A P E S T.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Mávodlat:Kimutatás

a képviselőtestület, vezényelt rendőr- és rendőrszemélyzet felhatalmazására 1913. január 1. - 1913. március 31. ig a képviselőtestületnek, illetőleg fennsorolt összegekről.

S. n.	Munka s. kelté s. száma:	Megnevezés	Összeg		Fegyver
			Ft.	all.	
1.	7/17 - 5.	Csizsák Tócsa rendőrfőnök	46	42	
2.	7/27 - 10.	" " "	628	64	
3.	" - 86.	" " "	56	.	
4.	7/21 - 168.	" " "	57	10	
5.	7/26 - 186.	" " "	356	86	
6.	7/1 - 200.	" " "	697	70	
7.	7/4 - 204.	" " "	426	30	
8.	7/5 - 210.	" " "	383	58	
9.	7/6 - 216.	" " "	395	10	
10.	7/16 - 228.	" " "	476	92	
11.	7/11 - 241.	" " "	813	15	
12.	7/19 - 249.	" " "	1734	12	
			5578	09	

Budapest, 1913. április hó 12-én.

(P.H.)

Lugossy Endre s. k.
 rendőrtisztviselő
 a rendőrség főnöke

K 2 B III-5-8

A budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánya.

5449 eln. sz.
jk. 1913.

Nagyméltóságú

Gróf T I S Z A I S T V Á N Úrnak
v. b. t. t. stb.
az országgyűlés képviselőháza Elnökének

B u d a p e s t .

Hivatkozással Nagyméltóságod folyó hó 26.-án
1156/1913. szám alatt kelt nagybecsű értesítésére van sze-
rencsém mély tisztelettel jelenteni, hogy a képviselőhá-
zi őrség működésének megkezdésével kapcsolatos rendőri
szempontból szükséges intézkedéseket egyidejűleg megtet-
tem.

A vezetésem alatt álló államrendőrség köteles-
ségtudó működésének elismeréséért Nagyméltóságódnak há-
lás köszönetemet nyilvánítom.

Fogadja Kegyelmes Úram mély tiszteletem jelen-
tését.

Budapesten, 1913. évi április hó 28.-án.

Árnyas Péter
főkapitány.

V2 BIII-5-9.

A (3. r. sz.)

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. 4220/10

A budapesti m. kir. államrendőrség főkapitánya.

12819

eln. sz.

fk.

1913.

A KÖPVISELŐHÁZ ELNÖKSÉGÉNEK

B U D A P E S T.

A nagyméltóságú m. kir. belügyminister Ur 70274/XIII. számú leirata alapján értesitem, hogy az a képviselőházhoz ki-rendelt államrendőrségi tisztviselők, detektívek és rendőr-legénység élelmezése fejében kifizetett összeg megtérítése czimán 4.664 kor. 53 fill. azaz: Négyezerhatyszázhatvannegy koronc 53 fillért kiutalványoztam és a r.pénztárt egyben utasítottam, hogy ezen összeget a képviselőház pénztárába nyugta kérésre mellett fizesse be.

Budapest, 1913. október hó 20-án.

[Handwritten signature]
főkapitány

U 2 B111-5-8

B (52. r. sz.)

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. SZAKCIO

Szám: 70274/1913.

XIII.

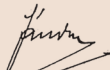
A válaszirat alapjául szolgáló átirat
száma: 1152/1913.

Tárgy: A képviselőházhoz kirendelt rendőr
és csendőr tisztek és altisztek élelmezési
költségeinek megtérítése.-

Nagyméltóságu Elnök Ur!

Fenti szám alatt kelt nagybecsű átiratára van szerencsém Nagyméltóságodat tisztelettel értesíteni, hogy jelen szám alatt utasítottam a székesfővárosi magyar királyi államrendőrség főkapitányát, hogy az országgyűlés képviselőházához kirendelt államrendőrségi tisztviselők, detektívek és rendőrlegénység élelmezésére előlegezett 4664 korona 53 fillért a képviselőház pénztárának térítse meg, továbbá ugyancsak jelen szám alatt kibocsátott rendelettemmel pedig a budapesti magyar királyi IX. kerületi állampénztárt utasítottam, hogy a csendőrtisztek élelmezésére előlegezett 853 korona és 56 fillért a képviselőház pénztárának hivatalos és a képviselőház elnöki tanácsosa által láttaozott nyugtára fizesse ki.-

B u d a p e s t, 1913. évi október hó 12.-én.

4.6.1913
1152/1913
51

Nagyméltóságu

B e ö t h y P á l u r n a k

belső titkos tanácsos stb, a magyar országgyűlés képviselőháza Elnökének

K 2 B III-5-8

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR
K. szekció

B u d a p e s t.

Parlamenti őrség és parlamenti souverainitás.

Irta: Tisza István.

A Gerő-Hédervári incidens már az év tavaszán a parlamenti őrségre terelte a figyelmet. Akkor egy időre előkelő szerephez jutott a napirenden levő «alkotmányéselmek» között; a katonai bíróságnak Gerő századost felmentő ítélete ismét ez ügyre terelte a lankadni kezdő közfigyelmet s valószínű, hogy újból előtérbe lép az a képviselőház összeülése után.

Nem lesz tehát érdektelen megvizsgálnunk, sértette-e ez az incidens a képviselőház mentelmi jogát, csorbát ütött-e a parlament souverainitásán.

Abban talán egyetért minden komoly ember, hogy mentelmi joga voltaképen a képviselőháznak van. Az egyes képviselőt mentelmi jog címén különleges jog csak annyiban illelheti meg, amennyiben ez a Ház mentelmi jogának érvényesítésére szükséges.

A mentelmi jog lényege az, hogy senki a képviselőházat törvényes funkcióinak szabad gyakorlatában ne akadályozhassa. Az egyes képviselőt tehát azért nem tartóztathatja le, — tetten érés esetét kivéve — a Ház engedélye nélkül senki, hogy a ház működése biztosíttassék; képviselői működését pedig korlátok közé nem szoríthatja s megtorlás tárgyává nem teheti senki más, csak a képviselőház maga. A képviselőházat azonban megilleti ez a jog saját tagjaival

szemben; megilleti széles e világon és meg is kell, hogy illesse, hacsak anarchia színhelyévé, gúny és megvetés tárgyává tenni nem akarjuk. Hová lenne a Ház joga, a Ház souverainitása, ha az egyes önkényének feláldoznók az intézmény jogát s magát a testületet tehetetlenségre kárhoztatók saját tagjainak rakoncátlan erőszakoskodásával szemben?

A képviselőház mentelmi joga és souverainitása egyenesen megköveteli, hogy szükség esetén fizikai kényszerrel is eljárjon a Ház rendjét és szabad cselekvését veszélyeztető tagjaival szemben.

Reá került erre a sor Európának legelső parlamentjeiben. Fizikai kényszerrel alkalmazott saját tagjaival szemben az angol, a német, a porosz, a francia parlament. Hatósági közérőt vett erre igénybe és — jegyezzük meg jól — mentől fejlettebb parlamentarizmusa és alkotmányos felfogása volt az illető nemzetnek, ez a tény annál kisebb hullámokat vetett; annál kevesebb nyugtalanságot okozott az a kérdés, hogy a rendőrségnek vagy katonaságnak a Házban való megjelenése, a Ház tagjai ellen való igénybevétele sérti-e a Ház souverain jogát.

Németországban, mint minden érdekes eset körül, úgy itt is fejlődtek ki doctrinär viták. «Doctorenfrage» lett belőle, amely a közvélemény szélesebb rétegeit nem hozta mozgásba s a politikai tudomány terén is a karhatalmi beavatkozás mellett döntetett el. Franciaországban a katonai erőt alkalmazó republikánus többség szélső monarchikus ellenfelei is csak mulékony lármát ütnek ez incidensből, amely felett a közvélemény mielőbb napirendre tér. Angliában pedig még csak eszébe se jut senkinek kétségbevonni a Ház elnökének azt a kötelességét, hogy rendőri karhatalommal bánjon el mindenkivel, aki a rendet zavarja és parancsának ellenszegül.

Olvassa el bárki az angol sajtónak nyilatkozatait az 1901-iki incidens alkalmából, midőn hosszas dulakodás mellett cipeltek ki a rendőrök egymásután 11 rugkapáló képviselőt. Az egész sajtó mint kellemetlen, visszatetsző, de alapjában véve jelentéktelen incidensről beszél a dologról s azt a kívánságát fejezi ki, hogy hasonló eset ismétlődésének olyan szigorú büntetések által vegyék elejét, amely ilyen magaviseletől örökre elvegye a kedvét mindenkinek.

Nevetséges beszéd, hogy fegyveres közerő beszennyezi a parlamentet, vagy sérti annak alkotmányos szabadságait. Ellenkezőleg, akkor válnék a parlament köznevetség tárgyává, akkor vesztené el tekintélyét és hatalmát, ha nem állana közerő rendelkezésére, midőn annak igénybevételét rendjének és méltóságának megőrzése szükségessé teszi.

A dolog lényege nem a közerő igénybevételén, hanem azon fordul meg, hogy a közerőt a parlament, vagy a parlamentnek rendjéért felelős közege, az elnök vegye igénybe, hogy az ő felszólítására, az ő parancsának végrehajtása végett s az ő utasításai szerint járjon el, hogy tehát annak cselekvése ne idegen akaratot, idegen hatalmat tegyen urrá a parlamentben, hanem a parlament akaratát, a parlament hatalmát juttassa érvényre.

Ebből a szempontból irreleváns az is, hogy az elnöki parancsot teljesítő közerő minő jellegű és minő szabályok szerint lép actióba. Az angolok és németek rendőrséget, a franciák katonaságot vesznek igénybe. Mindannyian olyan csapatot, amely a Házzal szerves kapcsolatban nincs, attól egészen független szervezettel és szabályokkal bír s eljárásában saját szabályaihoz tartja magát. A cél az elnök parancsának végrehajtása, de ezt mindenik saját szabályainak megfelelő eljárás mellett valósítja meg.

A magyar parlament, amidőn beállott közerő igénybevételének elodázhatatlan szüksége, rendőrséget alkalmazott. Alkalmazott számos esetben, mert a mi ellenzékünk a Ház iránti engedetlenség következetes folytatásában példátlan rakoncátlanságot, a mi többségünk és elnökségünk a vele szemben való eljárásban példátlan béketűrést mutatott. A gyűlések egész sorozatán át naponta rendőri beavatkozással kellett a Ház renitens tagjait eltávolítani. A rendőrség teljesítette feladatát, érvényt szerzett az elnök és a Ház akaratának, de eljárását meghatározó szabályainál fogva, amelyeknek enyhességével a botránnyt keresők rendszeresen visszaéltek, néha órákig tartó olyan visszataszító korcsmai jelenetek között, amelyek mélyen sértették a józólést s a képviselőház tekintélyét.

Ilyen körülmények között támadt gróf Andrassy Gyulának az a szerencsés ötlete, hogy külön parlamenti őrőség

szervezésének kérdését vesse felszínre. Igaz, hogy ezt az intézményt más országok tudtommal nem ismerik, de kétségtelen, hogy a parlament souverainitását minden külföldi példánál jobban kidomborítja, ha maga az a közérő is, amely az elnök és a Ház akaratát van hivatva érvényre emelni, a Házzal szerves kapcsolatba hozott, az elnöknek állandóan alárendelt külön csapat.

Azok, akiknek döntő szavuk volt ebben a kérdésben, készséggel karolták fel az Andrássy-féle gondolatot. Annak megvalósítása közben meg kellett fontolniok, minő jelleget adjanak ez új csapatnak, fegyverhasználat és büntető felelősség szempontjából minő szabályokat alkalmazzanak reá. Nézetem szerint a parlament souverainitása és méltósága azt követelte, hogy e csapat katonai őrtisztület legyen, amelynek eljárására nézve a katonai őrségek magatartását szabályozó rendelkezések irányadók.

Parlamenti őrségnek csak egy rendeltetése lehet, egy célja képzelhető: minden akadály legyőzésével, idegenekkel s a Ház tagjaival szemben érvényt kell szereznie a Ház akaratának, az elnöki parancsnak. Ebben mindenkinek, aki a parlamenti őrség gondolatát egyáltalában felszínre hozza, egyet kell értenie, mert hiszen különben nem volna értelme, nem volna életcélja az egész intézménynek. A kérdés csak az: melyik esetben óvjuk meg jobban, méltóságteljesebben, tökéletesebben a Ház souverainitását és tekintélyét; akkor-e, ha polgári teremőroket szervezünk, akik megtorlás nélkül kénytelenek eltűnni a botrányhősök szitkait és insultusait s a kapott parancsot csak dulakodás útján képesek végrehajtani, vagy akkor, ha katonai jellegű csapatot állítunk össze, amely nem tűri az insultust és fegyverrel győzi le az ellenállást, úgy hogy legfeljebb egy balul kiütött próba után többé meg sem kísérlik azt s így pusztá megjelenésével méltóságteljes formák között juttatja érvényre a Ház akaratát?

Ugy hiszem, a kérdés pusztá feltevése el is döntötte azt. Kétségtelen, hogy akkor domborodik ki a maga teljes sértettségében a Ház méltósága és souverainitása, ha az ő jogainak és rendjének megóvása végett az elnök parancsára alkalmazott fizikai erő minden tisztetlenség és rakoncátlan reniten-
ciát, minden ellenállást már eleve kizár.

Ezt az utat választotta a törvényhozás, amidőn az 1912. évi LXVII. t.-c.-ben felállított őrséget, katonai őrtestületnek nevezte ; a törvénynek ezt a rendelkezését hajtotta végre az elnök az őrség szabályzatában s a parancsnoknak adott utasításaiban. Ne csodálkozzunk rajta, hogy ez nem tetszik azoknak, akik az oly sokáig türt botrányoknak köszönhetik sikereiket s csakis ezektől várhatják egyéni érvényesülésüket és politikájuk diadalát. Hiszen ezeknek utolsó reményeit rombolja szét, amidőn velök szemben juttatja érvényre a parlament souverainitását, a Ház mentelmi jogát.

Az erőszak uralma.
Kovács Gyula képviselő ráült Tiszára, aztán fejbe lőtte magát.
Az ellenzéki képviselőket a rendőrök ma ismét kivégezték a házból.
Ostromállapot Budapesten.

Tisza gazsága kimeríthetetlen.
...
Mi történt pénteken.

Tisza Istvánt kerülgeti a végzete.
...
Kovács Gyula képviselő háromszor ráült az örült „házelnökre”.
...
Vér a képviselőházban.
Kovács föbelőtte magát, munkapárti bitangok összemarcangolták.

Memento!
Kovács Gyula ellenzéki képviselő háromszoros revolvergolyót röpített Tisza István felé, aztán magát lőtte fejbe.
Tisza sértetlen maradt, Kovács életveszélyesen megsebesült.
...
Kovács munkapárt „dolgozik” tovább.

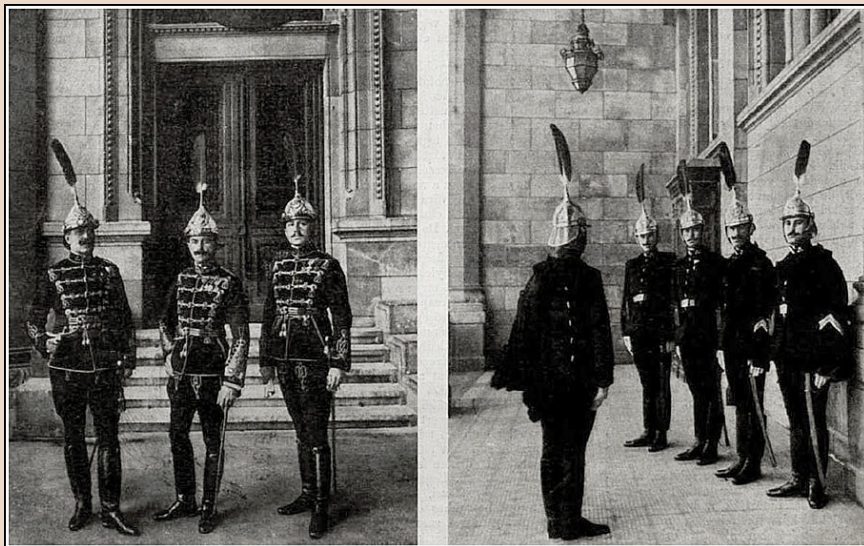

A Képviselőházi Őrség 1913-as létrejöttének előzményeit és körülményeit feltárva a kötet azt a folyamatot mutatja be, amelyben kialakult a házelnök rendészeti jogköre. Ebben szerepe volt a jogszabályi környezet változásának, illetve a dualizmus kori magyar parlamentarizmus sajátosságainak, amelyek következtében nem ritkán testi kényszert alkalmaztak a Parlament üléstermében a képviselőkkel szemben.

A téma – annak ellenére, hogy több mint egy évszázados múltat tár fel – napjainkban is aktuális. Amellett, hogy a kötet a történelmi valóság talaján állva ismerteti a korabeli eseményeket a mérvadó forrásokra támaszkodva, indirekt formában egy elméleti kérdést illetően is állást foglal. Nevezetesen: elfogadható és szükséges-e a rend érdekében az állam speciális szférájában – a képviselőházban – rendvédelmi testület fenntartása? A válasz egyértelmű. A történelmi tények azt mutatják, hogy az ország törvényes működésének feltételei közé számítható a törvényhozó testület szabályos működtetésének érdekében létrehozott, katonailag szervezett őrtestület tevékenysége.